

חוק לבסוף יתחלל עם מנחה של חול עכ"ל וכן הים רגיל לסודות וכן הורו ג"כ תלמודיו שנים מהגדולים אחריו ונראה שדרך להתיישב בהאי דתבז במרדכי בפ"ב דשבת ו"ל מי ששטה להספיל וכבר ענה עם הקהל ברבו הואיל ועסקו קודם לא יעשה חול אלא יתפלל שמים של שבת ע"כ, משמע דלית ליה תקנה מדמריך להספיל שמים של שבת, וי"ל דלא פליגי דיפה דקדק בלשונו וכבר שכבר ענה עם הקהל ברבו דדוקא בכס"ג דהוא עלמא עסקו קודם בענייני ברבו חו לית ליה תקנה אכל אס לא ענה עמיה כגון שלא הים בבסכ"ג יכול לעשותו חול שלא בפניהם וק"ל, וי"ל שאל יבא אחד לבסכ"ג סמוך לברכו לא יומתין להספיל מנחה עד לאחר ברכו בשביל ענייני ברבו כמו שז"ל לעשות בשאר ימינו דבין דשעה שוברת היא לתפלת המנחה אם יענה ברבו דכפי"א אין להקפיד בכס"ג אם לא יענה ברבו וסכי איתא להדיא בסמ"ק במטות תפלה אענייני מודים עם הבור ונראה דה"ה דענייני ברבו ואע"פ שלא יוכל לגמור חזי תפלת המנחה קודם ברבו ונמלא מהספיל מוקפת תפלת חול באותו בסכ"ג שבו הבור ושלוש שעות כבר ברבו וקדשו היום מ"מ הואיל והתחיל בהיחר אין נראה דיש קפידה כולי האי ואע"פ דכפ"ג ע"פ גבי הסיא דאגריפס פריך כוף כוף מאי רבוחא דהא מטא זמן איסור פירש"ב"ס דסיכא דידוע שאינו יכול לגמור בהיחר הוי כהתחיל באיסור וגדון וידן נראה דאין לדמות לפסח דלאו איסור והיחר שייך ביה:

שאלה ה יענייני או פקידים שלחו אחריו או שהלך מעמנו אליהם ממחמת חוב שיש לו על ארמאות והאריכו עמו בדברי ויכוח ופטרות ולא היה יכול ליפטר מהם אלא"כ בא לידי הפסד באותו חוב ומקק לשחות עממן עד שעבר זמן תפלת המנחה יכול כס"ג להספיל ערבית שמים או לאו:

תשובה יראה דשפיר דמי להספיל ערבית שמים אע"פ דכבר נדברתא הויד ולא התפלל תפלה א' בזמנה שוב אין לו תשלומין דמעוה לא יוכל לתקן הוא נראה דכס"ג לאו מיד מקרי דמי לאונס והכי משמע ר"פ אלו מגלחין אחד אבידה מהו מי אמרין כיון דלריך לבקש אחרים אונס הוא כו' אלמא כל היכא שמתבטל המטא לנורך ממונו שלא יבא לידי הפסד מקרי אונס ואמרין נמי בפ"ק דברכות הוורו בת"ה ששכה תלמודו מחמת אונס פירש"י שהוא חולי או נערד בעורה דוחק מומום ומרדכי בפ"ק דשבת כתב בשם ר"ה אהרבה דאין מפליגין בספיה דמתלק הספר בין הולך לדבר מנוה ובין הולך לדבר הרשות דלא מיקרי דבר הרשות אלא הולך לטייל אבל הולך להחזיק כדי להרויח מומום חשיב לדבר מנוה מכל הני משמע דלא מיד מיקרי כד"ה אע"פ דיש לחלק דלענין תפלה שיהיה עבודת קומו אין לו לחוש להפסד ממונו דאפילו גבי ת"ה אמרין זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד ואמרין נמי בפרקי אבות הוי מחשב שכר מנוה כנגד הפסדה אה"כ דלא שפיר עבד מ"מ לאו מיד חיקרי וסוי כמו עשה או שגג להספיל דאיה ליה נמי תשלומין, ובפרק תפלת השחר נמי אמרין אבוס דשמואל ולוי הוה קא אזלי באורחא הו מקדמין ומללי ופירש"י שהיו מתפללין קודם עמוד השחר ולכאורה משמע דבדרך הרשות הו קא אזלי לארכייהם וסו מתפללין אפי' לכתחלה תפילה שלא בזמנה ולפי תוספות הסם נמי דמפרשי שהיו מתפללין אחר ע"ה קודם הן חמיה מ"מ עיקר זמן תפלה אינה אלא לאחר הן חמיה ואפי"ה היו מתפללין עיקר הזמן בשביל עסקיהן אפי' לכתחלה א"כ י"ל דבדיעבד לא חיקרי פושע ומויד אם מעביר כל הזמן בשביל הפסד ממון ואשרי כתב הפס רבינו חננאל פסק באונס דשמואל ולוי ואע"פ דהלכות גדולות פסקו דלא כותיה אפשר סיינו מטעם אחר משום מסתך גאולה לתפלה וכו' דאשרי כתב דמסתברא כד"ה:

שאלה ו מי שהוא בדרך וסיוס מעריב שהוא עת לתפלת המנחה והרי הוא קרוב למטן לעיר שכולה נכרים שיוכל להגיע עם בעוד היום גדול שפיר עפי שימתין להספיל עד כי יבא למטן או יתפלל בשעה ג"כ מעומד כגון שיוכל להסתלק מן הדרך:

תשובה יראה דאם יוכל להסתלק מן הדרכים כל כך שקרוב דברר לגמרי שלא יבאו עובדי דרכים ויפסיקוהו

שפיר עפי להספיל בדרך ממה שיתפלל במלון בעיר שכלו נכרים מפני שבעיר הרבה גילולים ובתי עומאה יש בה ומעט שאין מלון שהוא בית נכרי שלא תמלא בה הרבה גילולים מלזורים או חקוקים כותל גם לפעמים חועבות ופסילים ודרכו רבוחיו מקרא זה כלאחי את העיר לא רנה להספיל בחוך כך מזדים לפי שהיה מלאה גילולים ואמרין נמי בפ"ה מפני דר' יוסע כשרה ליתך למטרומתא הלך תפילו ונחם לתלמודו ואמר להם אה"כ טעשה בשביל שלא יכנסו דברי קדושה למקום עומאה, אמנם אם אין בירור שלא יפסיקוהו עובדי דרכים בשום וגם שאפשר לו למלא חדר או קנן זיית במלון שיוכל להספיל עם בלב פנוי ולא יבלגורו בני הכיה בדרך זה שפיר עפי להספיל במלון כדאמרין בפ"ק דברכות דברי יוכי וכנס לחורבם להספיל ולא רנה להספיל בדרך שלא יפסיקוהו עובדי דרכים אע"פ דמסיק קמ"ה שאין נכנסין לחורבם ואף כי האידנא כל תפלות שלנו הן בעירות המלואות חועבות וגילולים. הלע"ד כדכתי:

שאלה ז האוכלים בסעודת חתן וכלה בשבת קודם המנחה שיהא עיקר שמחת סעודות חתן וכלה בחלו הארצות וסעשה עוברת לתפלת המנחה פטורין הן מן התפלה בשביל שמחת חתן וכלה או לאו:

תשובה יראה דרך מילתא חליה פלוגתא דרבנן דכתיב בפ"ב דבוכה חיה חתן ושוכניו וכל בני החופה פטורין מן התפלה ומן התפילין וחיבין בק"ש משום רבי שילא אמרין חתן פטור וכוון חיבין ופירש"י פטורין מן התפלה דבעי כוונה ומן התפילין משום דשכיח שכתוב וקלות ראה וחיבין בק"ש דמאות כוונה אינו אלא בפסוק ראשון משום רבי שילא אמרו חתן פטור מק"ש דפריד ושאר בני החופה חיבין וליה לכו להני תנאי העוסק במנוה פטור מן המנוה ע"כ ואשרי כתב הפס דאיה לכו להני תנאי העוסק במנוה פטור מן המנוה ואפי"ה חיבין בק"ש משום דבקי יכול לבין בפסוק אחד לרבנן אפילו החתן ולרבי שילא החתן אי אפשר לו לבין דעמו כלל ומורה רבי שילא דבני החופה אין חיבין רק בק"ש אבל לא בתפילין ותפילה ולא משום דעוסקי במנוה הן דא"כ גם מק"ש יפטרו אלא ודאי לא עוסקין במנוה מיקרי ואפי"ה פטורין מתפלה ותפילין מטעם דפירש"י דלעיל דרבנן ופסק אשרי כו' שילא דלאו עוסקים במנוה אינון כדמוכח בס' אשרי, וספתא נראה לדברי בני החופה חיבין בתפילה דלאו עוסקין במנוה אינון, אבל לרש"י דתני טעמא דהני תנאי משום דכברי דעוסק במנוה אינו פטור מן המנוה ולעולם עוסקין במנוה אינון אבל לא קי"ל הכי כדמוכח בכמה דוכתין בתלמוד בהסיה דשומר אבידה בפדוטה דרבי יוסף וא"כ לדידן הו פטורין כעין שאלתינו אפסילת המנחה וכן זכרתי בימי חורפי בחמיה אחת בת ת"ח מופלג וזקן וסו ומה תלמודי חכמים אחרים הו מסובין באותה סעודה וכגיע שעת המנחה בכוף זמנה ואכלו וסעדו לפניהם ולא הספילו רק אחד עמד להספיל על השלחן והאחרים סמכו עליו קלה וכשגיע הדברים לפני אחד מהגדולים שלא היה עם אמר אלו הייתי עם הייתי סומך בפשיעות אחת דהניא פ' הוה דלעיל דשוכנין וזני החופה פטורין מן התפלה ודומה לי שלא ירד לחלק כמו שדקדקתי לעיל. הלע"ד כדכתי:

שאלה ח שלם עשרה מדות רשאי יחיד לאומרן או לאו: **תשובה** יראה דיש ליחיד לאומרן ואע"פ דכתב בא"ז במסכת הענית דאין ליחיד לאומרו ובמגבים נמי נמלאו דעות שונות כזה אמנם ראייתי בתשובה אחת מהגדולים כתב ידו שהורה ליחיד לאומרו וכתב דהואיל ומגבים קב ונקי תושבין עיקר לאומרו יש להסוג אחרים:

ונראה דשפיר דמי ליחיד לאומרן שיאמר אורו בנינו ובעממיים כאלו היה קורא אותן בתורה וכו' אין קפידא תפילו אי לא נתקן ביחיד משום דהו כתיבוקות הקוראין פסוקים בתורה וכן ראיתי כתוב בלחוד מן החבורים בענין קדושה שביזר אור ושכסדר קדושה

(א"ה) והכי נמי תפילת פרק המורה הספיקו דפריך בכוכים מדי חוקרא ויכו פסוקים יקרי ופירש"הם כיון דפסוקים הן בתורה ליהו קורא בתורה ומי"מ אם קורא שלא לנורך ומשני משום דמיהו כשיקרא או משום גזירה ע"ש פ"ה

קדושה שיש ליחיד לאומן בצינון ובטעמים רש"ט דמי עמי לא וכו' אין קפידא אפי' למ"ד דאין היחיד פייס בנדון דידן פ"ב :

אומר אותן הואיל ופסוקים של תורה הם : שאלה ב' סקירה הלל בראש חודש אריך לחתום ביסלוקן או לא :

תשובה

יראה דלפוס ריבועה היה נראה שלא לחתום דתמן פ' לילב הגזול מקום שנסגו לברך אחריו יברך אלמא אפילו בימים שגומרין את הסלל אינו חלף מנהג לברך אחריו וא"כ ברה"ק דקריאתא הלל גושא אינו חלף מנהג סברא לומר שעל מנהג אינו ראוי לחתום בו בצרכים. ור"ת דפסק שמברכין אלמא דר"ת י"ל דלא פסק אלמא אברכה שלפני הלל דקאמר התם אביי אמתי' דלעיל ל"ג חלף לאחריו תליא במנהגא אבל לפניו מזה לברך וכיון דמנהג היה ולא מנהגא ברה"ק נמי מנהג לברך הואיל ואין כאן רק חד מנהגא דהיינו הקריאה משא"כ בצרכים של אחריו דמנהג הוא ברה"ק. אמנם באשירי פ"ב דברכות כתב ר"ת מיייתי ראיא מודאסו חכמים להפסיק בו אלמא דאריך לברך עליו חתום וסיף. וכ"כ בא"ז הגדול וכתב נמי דמש"ס אסרו חכמים לאשתעווי בפסוקי דזמרה משום דתקנו ברכה לפנייה דהיינו ברוך שאמר וברכה לאחריהם דהיינו ישתבח משמע מה לא"ה לא חיי אסור לדבר אלמא ע"כ אריך לברך על הלל דר"ת נמי לבסוף. ותו כי דייקין ביה איכא הימא איפכא מסתברא דברכה שלפניו אומר ואינו לקרא את הלל וסיבן אנו לא מדברי תורה ולא מד"ס אלמא מנהגא חלף לריכוח לומר דאמנהגא כס"ג מברכין כדמפרש ר"ת וביבא ראיא מיי"ט שני דלדין אינו חלף מנהג אבותיו בידינו ואפ"ס מברכין בו אחיקשת שופר ואחילת מזה דמברכין ביו"ט שני עלייה וזונו וכ"ס ב"ד בצרכים שלאחר הלל אין מוכיר בה ולאו ואינו חלף דברי דלוי וצנה שנוכל לחתום בו אפי' אמילתא דמנהג לפי פי' ר"ת דסבר מברכין על הלל לפניו בראש חודש ובחוס"מ ופסקא ומסתמא ס"ה יום שמיני דפסקא דבסתמא כתב ימים שתיחיד גומר בהן את הסלל מברכין והלל יום שמיני דפסקא מנהג הוא דאפי' בשביעי דפסקא אינו חלף מנהג ולאו חובה ויום שמיני אינו חלף מנהג אבותיו ובלא מנהג לא חול גומר :

שאלה ג'

מרגלא בפומייהו דאינשי שאתון טובעים שכן קלעין מקש לא תשיבו כיסוי בראש להספיל בהן או להכיר סברא בשם בשאין בראש מכוסה חלף בלויטו טובע. יש ליחיד מה או לאו :

תשובה

יראה דאין דין להקפיד בדבר הזה וכן שמעתי מאדם אחד שגדול אחד נשאל על זה וסורס דאין קפידא בדבר ועממא וראיה לא הניד לדבריו. ונראה להביא ראיא מנהג דאיחא פרק המדיר לגבי גילוי ראש דאשה יש לה סמך מן הסורה דמיוסר עלה ואפ"ס קאמר התם דמדאורייתא בקלטה על ראשה שריא ואפילו ברה"ק ומתיר להרך דרך מביי ואפי' משום דתיידיה לית לה בה סא קמן דאפי' סל דאינו דומה כלל לכיסוי הסנד שטרי הוא תולד בכמה מקומות לפי שאין קלועין יס וכו"ס כדנשנין של קש הוא קלוע מגוף ומסודק טובע ודומה לכיסוי של בגד ואע"ג דלאו יס חילוק בין גילוי בראש דהתם להכא דאמרינן התם דבהרד האשה אינה לריבוע שום כיסוי וגילוי בראש לעיני ברכה קפידא אפי' בבית י"ל דודאי איסור גילוי בראש דהתם אינו חלף מנהג פרישות דגברי וסיפא דלא שכיחא רבים גנון בהרד אין קפידא אבל איסור גילוי בראש דהתם משום קלות ראש כלפי שמיא דמדבר שם מקום ב"ס שלא באומה ובידעה ואין לחלק בין בית לרשות סביב דמלא כל הארץ כבודו מ"מ ילפינן מגילוי בראש דהתם סאי כדנייה וסאי כדנייה ואפי' עטיפה קרי ליה לכיסוי בראש דאשה כדאיחא פרק בתיא דעירובין עטיפה כחבל ופרש"י משום דאינו יולא בצדושתא בראש. ועוד הוה נראה להביא ראיא מפ' כל כתבי דתייבה התם כדי שטיס שם כתוב על בשרו ומזמנו לו עבילם של מנהג סודך עליו נמי וייסיק דהטעם הוא מפני דאסור לעמוד לפני השם ערום ולכן סודך עליו נמי לכסותו אלמא דגמי מהני לכיסוי וכו"ס קש דמ"ס אך דקשה לן עלה דע"כ כיסוי דהתם סני לן בכל דכו עפי מיכסוי דלענין ברכה בסוכתא השם דפרין התם וזינה ידים עלייה דשם וזינה לי נמי ומעמי משום דלמא מוסתלי וסקיל ליה לידים הא לאו

כני סני כניסוי סיד. ולענין ברכה העשין אחד מסגדולים מהפוצה ח"י דלא מהני את משימין ידים על גילוי בראש לברך כך אם לא יכסו בצננד וסביא ראיא מנהג דעבד ר"ת כשסיס רוחן בחמין וסיס שותה סיס מתכסה בצננד לבו שלא יסא לבו וראש את טערוס משמע דוקא בצננד ולא בידיים. אמנם י"ל דסא דלגבי כיסוי השם מהני מה שסניח ידו עליו ולגבי הסוכתא סברא לא מהני כיסוי הידים לאו משום דסאי כיסוי חמיר מהאי חלף סיינו טעמא דלא מהני שמינה ידיו על ראשו או אם יסא חוץ בהן כנגד לבו משום דבראש הלל וכיד חד גוף אינון ואין סגוף יכול לכסות את עלמו משא"כ לגבי כיסוי השם שסיד אינה בא לכסות סגוף חלף לכסות שם שאינו מן סגוף ומ"מ שמינין מוסתס דכיסוי נמי חשיב כיסוי וכו"ס כיסוי קש :

שאלה יא

בפ' מי שמתו אמרינן דאין להחיל ולהספיל ח"כ יודע שיוכל לגמור קודם שיגיע ש"ן לקדושה או למודים ובאשירי מיייתי מן הירושלמי דאין להחיל ולהספיל ג"כ ח"כ יודע שיוכל לגמור קודם שיגיע ש"ן לחתום בסלל הקדוש וכן בש"ס כדי שיוכל לענות אמן על אותה הברכות וכו"כ סרמב"ן וכן אשירי דיוכל להחיר ולהספיל עם ש"ן מתחילת י"ח ולומר עמו מלה במלה כל הקדושה כמו שש"ן אומר וכן במודים יכוין שיגיע עם שש"ן למודים ויכרע עמו וש"ד. והשתא נסי דקדושה ומודים מתקיימין ביאך מחוקק אמן דהאל הקדוש את הוא מתחיל עם שש"ן ואומר עמו הקדושה כמעט ח"כ לו שיגמור כל י"ח קודם שיחמס ש"ן האל הקדוש וכן לענין אמן דש"ס ח"כ לו לענות אמן את מכוון שיגיע עם שש"ן למודים :

תשובה

יראה דשאלה זו לריבך דקדוק ואי שאלתי בימי חורפי מאחד מהגדולים והשיב לי על הקדושה שיכוון שיאמר ג"כ לדור ודור עם שש"ן ותו לא בני לענות אמן כמו שש"ן עלמו. ועוד תיבך סא דמודים איירי בשבת או בי"ט דליכא ש"ת. אשם סמדרק באשירי נראה דמתכנה ליה פירכא ארץ שמיא אמנם נראה להביא ראיא להברא קמייחא מוסא דכתב הא"ח דלבוו ברה"ק הוה נוסג כשסיס מתפלל עם הסבור שיואר סיה ממכר לגמור הברכה בחתימתה קודם שסיס גומר ש"ן כדי לענות אמן אחר ברכה שש"ן אבל אם סיה גומר עם שש"ן לא סיה רשאי לענות אמן כמו שאמרו חכמים סעונה אמן אחר ברכותיו סרי זס מנוס סא קמן אע"ג דאינו עונה חלף אחר שש"ן הואיל וגם הוא חותם אותה ברכה ששוב עונה אמן אחר ברשותו. וה"ה וביא הסברא ב"ד ותשוב כחילו הוא עלמו חותם בסלל הקדוש ובש"ס ותו לא אריך לענות ואדרבה הוא מנוסא את עונה. וסר"ש דסוי ממכר לגמור קודם שש"ן ולא כיון לגמור עמו ותו לא אריך לענות י"ל דניחא ליה לענות ג"כ הואיל ואפשר הוא ליה בלא עורה. אבל למעריס ליה לסמתין בחפילה י"ח עד דגמיר ש"ן לא מערדינן ליה :

שאלה יב

העומד בין גאולה לחפילה יענה יסא שמיס רבס או קדושה או ברכו או לאו :

תשובה

יראה דהך שאלה לפוס ריבועה דחיבורי הגאונים ח"כ פנים דבסדיא איסא בחוס' ובמדרבי פ"ב דברכות וז"ל נראה שמועד לענות קדיש וקדושה באמצע ק"ש דאין לך מפני הכבוד גדול מזה אבל באמצע י"ח אסור כדמשמע לקמן בפ' ח"ט דבין גאולה לחפילה אין לענות כ"ס בחפילה עומד עכ"ל סא קמן בסדיא דאין לענות. אמנם שמעתי מאחד מהגדולים דדברים הללו מאד מנוממים ואין לסמוך עלייהם משום דדייקין ובדקין בטובס פירקא דאין שומדין לא אשכח לא רמז ולא רמזס מה. ותו דמה סיו לריבך להביא ראיא שאין לענות באמצע חפילה מכ"ס דבין גאולה לחפילה סא תלמוד ערוך הוא בסדיא פרק מ"ס דאסור להפסיק בחפילס כדי לענות קדושה וקדיש ואומר אחד מהגדולים סהוא דאדרבא יש לדקדק מדברי סמ"ק דשרי לענות בין גאולה לחפילה דכתב דבכל חפילות מיושב יענה קדיש וקדושה וברכו ובין גאולה לחפילה עדיין חפילה מיושב סיו דא"ל לעמוד חלף כשמתחיל י"ח ונראה דאין לסמוך כ"כ על דקדוק זה דאיכא למימרה בין גאולה לחפילה אינו בכלל חפילה דמיושב דסא אינו מתפלל כלום חלף שותק ואריך ליחיד שלא יסיה כדי שתתקבל חפילה דמעמוד ח"כ

וא"כ אפי' שהחוקק סו' ככלל הפילוס דתעמוד . אמנם אמר דבריו
הז'ס' ומרדכי דלעיל מנומנים מאלו כדפי' ומ"ע אין קשה להסוד
דבריהם משום סבי . דלחלו יבא מורה דק וימתך . ואף כי אשירי
כחז דמסר"ס לא הסכים דשירי לענות אפי' בק"ש ובכרבותיה וסבי
נמי דאזו לא נכונן כותיה כהא אלא כשאר הגאונים שהסירו
מ"מ סבי דלא לוסף עליה בין גאולס לתפילה :

שאלה יג' פ"ג בשמשים הקדוש בעשה שלום לריך לפסוע
כתפילה ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתחיל בעשה
שלום או אומר עשה שלום בשעה שהוא פוסע :

תשובה יראה דפוסע מקודם ג' פסיעות ואח"כ מתחיל
בעשה שלום דגרסינן ביומא פ' הוילוף לו את ספק
ובתלפס ובאשירי פ' אין עומדין מיייתי לה אמר ר' אלכסנדרו אמר
ריב"ל המתפלל לריך פסיעות ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום
ואם לא עשה כן ראו' לו שלא התפלל ומשום שמתים אמרו
לריך לתת שלום לימין תפילה ואח"כ לשמאל ע"כ כדכ' להדיא
דיפסע תתלה ואח"כ יתן שלום . וא"כ דכא' איירי ביחיד המתפלל
וכיוס י"ח ברכות אכל ס"ג כשמתים הקדוש אומר לך דאין דיו
כך הו' ליתא דבמרדכי ס"פ א"ע כחז משום ראבי"ה דטעו ושנו
אזוהן האומרים שלום בשמאלו ושלום בימיוי אלא כשהוא אומר עשה
שלום במרדווי משמחוס לשמאלו וכשהוא אומר הו' יעשה שלום עליו
משמחוס לימיוי וכו' עד ודע דמה נשתנה סוף י"ח ברכות מסוף
קדיש של תפילות ע"כ . הו' קמן דיליף אדרבה סוף י"ח מסוף
קדיש . וכן הדעה נוטה דחד עניינה איוון דס"ג איוו פוסע
לאחוריו לאחר תפילתו מתפלל בקול רם אלא ממתין כו' עד סוף
הקדיש שלם שתקוה הנמים לש"ג אחר כל תפילה אלא שמתקיים
בקריאת ס"ח וסדר קדושה וכלל ואזינו מלכו וכו"ג כולו לסדר
התפלה באין וקדיש לאחריהם חוזר עיקר על התפלה די"ח ופי'
שדונס דס"ג חיון דלא זכירים בה גס יחידים אחר תפילתם כולם
פותחים בעשה שלום קודם שיעשו לאחוריהם . הנלע"ד כתבתי :

שאלה יד' הו' דאמרינן פ' מי שמתו אחר רב נחמן כי הוילא
בי רבס בר אבוב מביעיה לים הוי בני בי רב
דטעו ומתחילין תפלה של חול בשבת וכו' שיגמור ח"ל גומר כל אזוהו
ברכה כו' . ויש לסתפק היכא דהתחיל לומר אחס חוין ומיד כשאמר
חובה אחס נזכר קודם שאמר חוין מיקרי כס"ג התפלה דתפלה
חול דלמא הוי אחס דקאמר נחשבים להחלת אחס קדשה או
דאחס אחד דתפלה שבת הן . וא"כ אפי' כי קאי ביטומה מנס
ח"ל לגמור אחס ברכה אלא הו' כמו שטעם בין תפילה שבת ו'
לתפילה שבת אחרת דודאי פוסק הו' באמצע התפילה ומתחיל
באחרת או הו' כמו שטעם והתחיל בתפילה של חול :

תשובה יראה דדין זה מחולק לפי כוונה המתפלל בין היכא
שיודע שהוא שבת אלא שכתל בלשון ובסגנון והתחיל

בלא כוונה תפלה חול ובין היכא שטעם וסבר שהוא חול ובכוונה
התחיל תפלה חול דהיכא דסבור שהוא חול והתחיל אדעתא דחול
אפי' אי קאי באתה קדשה או באחס אחד גראס דמיקרי התחיל
בשל חול וגומר אחס ברכ' אפי' לא אמר רק חיבה אחס ולא יזכר וראוי
מחא דכתבו ח"ו וא"כ בשם ראבי"ה דהמנכך על הספירה וסבר
דקאי בד' . ובירך אדעתא דד' והוא קאי בס' לא ילא אפי' סיים
כס' כיון שברכה ברכ' אדעתא דד' הו' קמן דאע"ג דמתוך לשון
לא משמע לא ד' ולא ה' שברכה שוב הו' לשייבס אע"כ הוילא
והעיקר תליא בברכה כוונה מוילתו מוילתא דס"ה דהתחלה
החיבה אחס אע"פ שהיבס זאת הו' נמי התחלה דתפילה של שבת
מ"מ כוונה מוילתו משל שבת לחול . ואע"ג דכתב ה"חב"ד באשירי
כפך דברכות לא מוילי שתיכא הברכה נפסד בחסרון הסווגה לא
סמכין עליה דאשירי מסיק עליה דודאי כשאין שם שום כוונה כלל
איוו נפסד . אבל כשמתכוון לדבר אחר שהוא טעום כוונה כו'
מפסדה וכן הו' מוכח שם מפרש"י אבל הו' לא כוונה התחיל
חיבה אחס דידע הו' ששבת הו' ולישיי דאיקויל לים לפי סגנון
כס"ג לא מיקרי טווגה לדבר טעום וא"כ אפי' ביטומה משם
שחיבה פותחת באתה מ"מ חשבינן לים כטעם בתפלה של שבת
כין ו' לז' דחיבה אחס נמי התחלה דתפלה שבת הו' ואע"ג

דסרגיל של חול גורס טעום מ"מ לא מיקרי כפביל כך התחלם
דתפלה חול כיון דידע דשבת הוא וכפין זה יחאס כמרדכי פ"ק
דברכות דסיכא דידע דיו"ט הוא ונתקל בלשון וחתם בשל שבת
ח"ל לחזור לראש הברכה אלא חוזר בתוך כדי דיבור ומתחם בשל
יו"ט אלא כס"ג לאו טעום מיקרי :

שאלה מז' התחילו להפלה בעשרה בשחרית ולאחר קדושה
סלכו מקלחם להם רשאים הנשחרים שוב לגמור
כל התפילה אפילו סדר קדושה והקדיש שאח"כ או לאו וכן בערבית
מוילי שבת יש לסתפק בזה :

תשובה יראה דרשאי לגמור סדר קדושה וקדיש אח"כ כי סא
דמייטי אשירי ומרדכי פ"ג דמנויגס מן הירושלמי
דפורסם על שמע ותפלה לפי התיבס וקד"ה ומפטיר בלזכר
חט"ג דתני בזולטו אין פותחין בהן כפתוח מעשרה מ"מ חס
התחיל ב' גומרין ועל כוון אומר הו' ועוזבי שסס וגו' . ונראה
דסדר קדושה וקדיש שאח"כ מיקרי גמר תפלה י"ח ולכך אין אומר
ש"ץ קדיש שלם עד אחר סדר הקדושה ואזוהו קדיש שלם חוזר
אחפלה י"ח שסרי אומר התקבל ועל פסוקים ודברי אין
אזמין התקבל וא"כ זכו גמר התפלה וכן שמעתי שאחד מהסגולים
סורס כך שאס התחילו התפילה ב' רשאין לגמור סדר קדושה
וקדיש שאח"כ שלא ב' וטעמא לא סוגד לי . אמנם נראה שאס
התחילו בשחרית לומר קדיש וברכו ויזכר ב' וסלכו מקלחם וכן
בערבית כס"ג אין להפלה שוב י"ח לפני התיבס ושיאמר ש"ץ
קדושה וקדיש אח"כ או בערבית של מויל"ס סדר קדושה וקדיש
שאח"כ דק"ש ובכרבותיה לחוד ותפילה לחוד ולא שייך כאן התחילו
גומרים דהתפלה והקדושה איוו גמר של ק"ש ובכרבותיה דתפלה
איווה נגדרה אחר ק"ש דאשתכחן כמתם מילי דחמירי תפלה מק"ש
אע"ג דלריך למסכך גאולס לתפלה סיינו משום אדרבה ק"ש
ובכרבותיה כשגר דתפלה כן מ"מ לא אחתלחא דתפלה כן דשתי
מלות איוון וק"ל . וכן נראה נמי דאס התחילו בתפלה ב' ביום
הכניסם וקודם קריאת הסודס סלכו מקלחם אין קוראים בחורה
פחות מ' וכו"ג לא אמרינן הוילי ומתחילים בקדיש שלם עד
לאחר קס"ח וא"כ סכל סדר-תפילה דקריאת הסודס בלזכר חשיבא
מילתא בפני עולמס דכא קמן במתה קרינן קודם התפילה ולא
דמי לסדר קדושה דמעיין תפלה ושבת הו' י"ל דכתב תפילה
גרידא ואין ראיס לגמרי מהמתנת קדיש שלם דכא קמן יוס תפילה
מוספית אומרים קדיש שלם מיד אחר תפילה שחרית מפני שיש
בלאו סבי קדיש שלם לאחר תפילת המוספין שחוזר וקאי ג"כ על
סדר קדושה וקריאת הסודס :

שאלה מו' הו' דאמרינן פ' מי שמתו סיס עומד בתפילה ובקס
להטעם מרחיק ד' אמות ומתעטף וממחין עד שיכיל'
הרוח . ויאמר רבון העולמים כו' וסנס לא ראונו בזמניו אפילו
מן המדקדקים במעשים שסנסו לעשות כן ואע"פ שכמעט ח"א
הו' שלא אירע להם ופלא ולטרבו לכך שאס סיס עושים כן לריבים
לעקור רגליסם בתפלה ולחזור וזס סיס נראה לרבים וזס לא ראונו
מה טעם בדבר יס :

תשובה יראה דאין למלא טעם מוצר בדבר שלא לנהוג כראוי
דפסק הלמודא כסדיא וכן המתגרים מייחי לה לפסק
הלכס ולא הלקו כלום בדבר . ובשמועת ארעי שמעתי שנדול אחד סיס
בזמניו ונראה ממוו שטעס כך ומאחד מהסגולים שמעתי כשהורך
לכך סיס מאזס עלמו שלא להוילא רוח עד גמר התפלה וקסס לי
בגווה מסא דאמרינן פ' איוו כן הלוקין ובאשירי מייחי לה פ' מ"ג
המשסה נקציו עובר משום בל השקלו . אמנם מדברי רמב"ם מוכח
כסדיא דשירי כס"ג דכתב וו"ל בקס להוילא רוח מלמטס ומלעטר
הרכס ואיוו יכול להטעמיד אס עלמו מסלך ד"ה וממחין עד שיכלס
הרוח ואומר רבון העולמים כו' . הו' קמן כסדיא שאס יכול להטעמיד
אס עלמו שפיר עבד ואפשר הטעם הו' דלא חיישינן לבל השקלו
משום דלא מיקרי משוקן אלא כשמשסה לגדולים או לקטנים אבל
לספסס בעלמא לא נזרו ואסרו . אבל מ"מ מ' סאינו יכול להטעמיד
אס עלמו לא ידעינן שפיר ד' היחר שלא ירחיק ד"ה אלא מוטעם
דסיס מתבוס ווחבייש בדבר מפני סיינור סיינינו בדבר וכ"ש
חס

אם הוא ש"ץ שחזרו ויפשיט ביוצר דאמרינן בשילסי המוציא יין סכנס לסעודה קבע יבדוק עלמו קודם י' פעמים . ופירש"י דגנאי יסא לו אם יטעך לילך לזכיו מתוך הסעודה וכ"ס הטומד כהפלא וכ"ס ש"ץ שיהיה לו גנאי גדול ולביו שיהגישו רבים שאין נופו נקי בעמדו לפני המלך ב"ס וגדול כבוד הכריות ונראה דא"ל נמי טסה דרבין העולם דשמה לא נחקק אלא במרחק ממעמדו שאו מורגס ונראה בנשחו וכלימתו כדמשמע ק"ת הנוסה ולפי טעם זה הוא דחייבו חכמים להרחיק ד"ה ולומר רבין כו' איירי דוקא במתפלל ביוצר לזכא סהם בזיוו וזילתא . וק"ת ים נמי לזכיה דמכוס זילתא וביוו כה"ג לא חיישינן לאיסור דרבנן מהא דפרק ב"מ רבא אמריה ליה בעידיהם בע"כ פי' התלמידים שהיו להם עת קבוע לפניו ואסורו שסכסכו נקביו ואמרינן נמי בפ' סע"י דכמה סני אישקך מפירוקי דר"ם ע"י שסכסכו נקביהם לקטנים ומסממא לא היו חוקקים ומחוקים כרבא וכסהבו סני לשויה אלא מחמת כיסופא וזילתא למיזל לזרחיהן מקמיה דרבינו לא חשו לאיסור כל שקצו וס"ס בדרון דידן . ומ"מ קשה הדבר מאד לנדות חלוקים מן הדעת שאינם אפי' רמוזים בתלמוד ופסק סגלונים מסך מילתא :

שאלה יז הא דליהא פ' מי שמחו ס"ד לא יאחו אדם הפליגן בידו וס"ס בזרעו ויהפלו ופרש"י משום דלבו דואב

שמה יפלו מידו ולא יכוון ויש להסתפק אם לריך לזכר נמי שלא יאחו מחזור או הפילה בידו להפלה כסן כמו בר"ם וביו"כ שרוב בני אדם אין מתפללים מנחות או אין לריך לזכר בכס"ג :

תשובה יראה דאין לריך לזכר ושפיר דמי למיעבד הכי ולא דמי לסק דאסר בזרייתא דלעיל כמו שאפרש ויהי נמי

לדדין מחזורים ופסילות וכל הספרים שלנו דין כהני קדושים יש לכן לענין הלל מפני הדליקה בשבת כדליהא בהשירי ומרדכי ר"ם כל כהני . ונראה דכ"ס לענין בזיון כדמוכה פ' במה אסר דקמישנו וברכות אין מליגן בשבת מפני הדליקה ואפ"ס בני גיחה שלא יתבזו . וכיון דדין כהני קדש יש להם אם יפלו לארץ חשיב בזיון כדמוכה פ"ב דעירובין גבי היה קורא בספר על האקופסא וכדפרש"י עס לאו דוקא ס"ת או תפילין אלא שאר ספרים נמי שהיו צומחים היו לריסין לחוש שלא יפלו ויחבזו ולפ"י איכא למימר שלבו דואב על הספר שבידו שלא יפול לארץ ולא יוכל לכוון מ"מ נראה דמרי כיון דאין אוחז התחזור או הפילה אלא רק כדי להפלה בדיוק ולא ידלג שום אות ל"מ שלבו דואב עליו כמו גבי אוחז תפילין בידו או ס"ס בזרעו דהם אינו חופשו רק לשמירה ולא לעשות כסו מלוה עכשו . וכס"ג מתלק בתלמוד פ' לולב הגזול אמר רבא בר מרימר לרב אשי אבהא הו' מללי כוס פי' כשהלולב היה בידו היה מתפלל מיתמי לא יאחו אדם תפילין בידו כו' . ואמר שמואל סבין מנשות וקערה ככר וכיוצא בכן סהם לאו מלוה היה ועריד סבא מלוה ולא עריד . ופירש"י לאו מלוה לאחז נינהו וסוויין עליו למשא ולכך ערוד בשמירתו אבל סבא נעילתו ולקחתו מלוה ומתוך שחביב עליו אין משאם ושמירתם כבד עליו ולא עריד ע"כ . ונראה דבדרון דין הו' אלא ותפשה לשם תפלה עומם כדי להפלה בעיון ובדיוק יפה אין משאם כבד עליו ולא עריד :

שאלה יח המעשים והומר ברכות ושבתות עד ברוך שאמר וחרר לביותו ועשה זרכיו והפליו שפיר קעביד או לאו :

תשובה יראה דלא שפיר קעביד דגרסינן פ' היה קורא אסור לאדם שיפשה חפצו קודם שיפלה וסהם תפלה

סמוכרת בתלמוד הוא תפלה שמת"ע וא"כ לא יועיל מה שאמר ברכות ותשבתות ככר בכס"ג דהתפילה שמוס עשרה עוקבעו עיקר לעבודת המקום ב"ה וחמור עפי לכמה מילי אפי' מק"ש קפיד תלמודא לסקדים אוחס לעשיית חפצו וסכי מוכה ע"כ מהא דגרסינן כל הנותן שלום לחבירו קודם שיפלה כאלו עשה כמה כו' מיתמי רב ששה ובין הפרקים שואל מפני סכוד תרגמא רבי אבא במשכים לפתחו וספתא אי לא קפדינן אלא שיאמר ברכות ותשבתות קודם עשיית חפצו א"כ מה פריך . מהא דשואל בין הפרקים דהס"ע ככר אמר לכל הפחות ברכה יולד אור . וסיימו ברכות ותשבתות עובא אפי' דוקא תפלה שמת"ע קפדינן כדמשמע

לשון עד שיפלה וסיימו תפלה סהם בתלמוד וסך הנותן שלום לחבירו ועוסס חפצו מילתא חדא אינו דגרסינן נמי סהם סהם דקאמר כאלו עשכו כמה קאמרת א"ל אסור קאמינא ובדרב אידי בר אבין דא"ר אידי בר אבין א"ר יחזק בר אשי אסור לאדם שיפשה זרכיו קודם שיפלה ע"כ . סא קמן דמילתא חדא אינו אמנס ראייתו רבים סמדקדיקס ססיו נונעיס ללכת לזרכיהם בשחרית עד ססיו נכנסין בתחילת לכה"ג ולומר ברכות ותשבתות ואח"כ היו סולכין לזרכיהם אהם ואהם . והנראה לעניות דעתי לפום דינא דתלמודא כהנתי :

שאלה יט ראש חדש אב שחל להיות בשבת היאך המוסג להפטיר שמו או השניים כסאי :

תשובה יראה דכ"מ שיש מוסג ידוע היאך שסוה אין לשנותו כלל דבכך מילתא איכא פלוגתא דרבנן קמאי ובתראי

וא"כ נהרא וסדרא וספשיס אבל בתקוס שאין מוסג ידוע נראה דיש להפטיר השמים כסאי כמו שאבאר דב"ב בני העיר גרסינן ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכס ומועדיכס שיהא נפשו דסיימו הפטיר דחון יפשיס וכתבו סתוספות פ' כל שעה דאנו מניחין תלמוד שלנו וסומכין על הפסיקתא ומפטירין השמים כסאי ולריכין אנו לבאר דבני סתוספות דפסיקתא לא כתבו להפטיר השמים אלא שכתבו דאנו מפטירין סימן דש"ס אלא כך רוייס לומר סתוספות כיון דלפי הפסיקתא לריכין להפטיר לעולם חון יפשיס בשבת סמוך לתשעס באב לכך בר"ח אב שחל להיות בשבת הואיל ולא מוכל להפטיר חון שיש בה מענין ר"ח חדשיכס ומועדיכס לריכיס להפטיר השמים כדי לזכור דר"ח וענין זה הזכיר מהר"ם ומסיק עס נמי ומפטירין השמים . אמנס בסמ"ג וכן באשירי ומרדכי פ' בני העיר כתוב בלשון זה שאנו סומכין על הפסיקתא ומפטירין שמו בשמינן דש"ס . ובח"ז נמי משמע דאין מפטירין השמים כסאי מדליקטריך למכתב תרי או תלת פעמים על ר"ח אלו שחל להיות בשבת שאנו מפטירין השמים וסכו טעמי לא שייכי סכא . והנה אחד מסגדולים כתבו במסגרים שלו שיש לו להפטיר שמו כדברי סמ"ג ואשירי ומרדכי וכדמשמע בח"ז אמנס נחלק עליו אחד מסגדולים חבירו וסעיד שכבר היה מעשה בוי"נא ששאלו לגדול אחד שהיה מנהיג עס בפרק סהוה מה להפטיר ואמר בתחילה להפטיר שמו כדליהא בפסקי סגלונים דלעיל ואמר לו אחד מתלמידיו סתוס' פ' כל שעה קחנו להפטיר השמים וחרר בו ואמר הואיל ומימי סתוס' אנו שותים יש לנו לנהוג אחריהם ועל פי כך עובדא סנהיג אחד מסגדולים דלעיל להפטיר השמים כדברי סתוספות ונראה דהכי עיקר . ואע"ג דשמעתי דבתוספת בני העיר נמלא דיש להפטיר שמו לא ידענא אי סתוספות דש"ץ סן או סתוספות דשאר גלונים ומימי דתוספות מש"ץ סקלרס מהר"א מע"ץ אנו שותים ותו דחזינן דמהר"ס דמכתראי הוי כהב נמי סכי וכן מסיק בהג"ס צמיימון דוסינן להפטיר השמים . ועוד נראה כיון דפליגי בכך מילתא רבונתא קמאי ובתראי שיש להכריע מטעם אחר ואיהן לן למנקט כלל אחרינא דאמרינן בכל דוכסא תריכ ושאניס תידי תידי קודם וסזכרס דראש חודש תידי עפי מוסכרת פורענות דתשעס באב וסכי נמלא ברוב פסקי סגלונים דאי לאו דסבירא לן פרוסימי יוסא עדיף סיימו מפטירין בשל ר"ח בראש חדש עבס שחל להיות בשבת דמוכס מסיס דתדייר קודם . סנדרא לפ"ד כהנתי :

שאלה כ הא דאמרינן פ' הקורא את המגלה עומד דאין מדליגין במפטיר מנביא לנביא א"כ מה ראו לנהוג

באופטיר"יין וביס מקומות כשאירע חסונס בארבעס פרשיות או בחוכס שזרכיס להפטיר כד' פרשיות או בתוכס לפי ססן כתובין בתלמוד אפי"כ מפטירין ג"כ בספערס חסן מקלחס עד ושיס עליך אלסין ואע"ג דספערות דפרשיות ודחמוכס אינס נביא דספערס חסן ולא קפדינן לדלג מנביא לנביא :

תשובה יראה דאין ליישב יפס לפי כל ספירושיס אמנס שמעתי סקדומי אופטיר"יין סיו מיפשיס סמונג משום דבמרדכי

בשס ראי"ס עס מפרש סעעס דאין מדליגין בתורה ובנביאיש סיימו משום כבוד לזכר כדי שלא יעמדו כשחיקס בשעת סגולליס מפרשס

שנים מקרא ואחד תרגום מי מחייב מני להשלים בכל יו"ט פרשיות שקורין שחרים ומוסף . ובשבתות של ארבעה פרשיות ג"כ אופן הפרשיות שמוסיפין לקרות או לאו :

תשובה יראה שלא נהגו להשלים ואין בידי טעם ודאיים כל כך ואין לדקדק מפרש"י דפי' ישלים אחד פרשיותיו של כל שבת ושבת משמע דווקא מה שקורין בכל שבתות השנה דאיכא לומר אורחא דמילתא נקט וס"ה מה שקורין ביו"ט דלאו כי רובלא הוא . אמנם נראה קצת רד"מ מהא דכתב בהג"ה במיימוני בשם רבינו שמואל ז"ל וז"ל אע"פ שיעקר מ"ה כל פ"שה ופרשה עם הכבוד אם לא עשה כן ישלים כולם בשמיני עשרת שבו גומרים הכבוד ובלבד שלא יקדים ולא יאחר יום אחד מן הכבוד ע"כ . מהבא נראה מדקבע היום שבו גומרים הכבוד חומשי תורה בכל שנה משמע דיעקר חייב דלר"מ רבין להשלים פרשיות עם הכבוד היינו כדי שכל אחד משראל יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל שנה כמו שעושין הכבוד מ"ה לר"ך לסיים ממש בלוחות היום שמסויימן בו הכבוד דאע"פ שלא קרא כל השנה עמ"ה אחר גמר מלוחות אלונין כוליה דוכחא . וכן משמע מלשון הרשב"ן דטעמא הכי הוא דכתב וז"ל דאע"פ שכל אדם שומע כל התורה בכל שנה בכבוד חייב לקרות לעצמו בכל שבע ושבע סדר של אותו שבת וכיון דטעמא דהשלמה הכי הוא נראה דלא אריכו רבין אלא שישלים פרשיות של כל התורה רק פעם אחד בשנה וא"כ לא לריבין להשלים פרשיות של יו"ט ושל ארבע פרשיות ומוסיפין אחרים להשלים כל אחת בשבת . אמנם נראה הדברים דלפי פירוש רבינו חננאל דפליג על רבינו שמואל דאיכא בהג"ה סתם ולא מפרש הו"ה דרב ביבי בר אבוי בפרשיות דכולה שחא בסך שבתא פליגי דהסיוא גירסא ופי' אין טעם השלמה בשביל שיהיה התורה בכל שנה כדפרש"י אלא אפשר כדי שיבא רגיל במה שהכבוד קורין וא"כ הו"ה לר"ך להשלים פרשיות של יו"ט ומוסיפין לפי טעם זה ומ"מ אפי' אי הכי הוא מתיישב המנהג לדעת איך נבאויים וקרוב בעיני שלא נהגו רבותיו להשלים :

שאלה בד מה שנהגו בארבעה יו"ט וכן במקלות מדינות שפרשה שירת הים ועשרת הדברות בשבתות שחלו אותן הסדרות וכן בשמיני של פסח וביום ראשון דשבעות כשמיני ע"פ לקרוא אותן פרשיות אינו קורא אלא מחיל אותן וסקול קורין אותן מתוממים שלכן והס"פ מסיים בס"ה רק פסוק אחרון בקול רם יש ליישב מנהג זה או לאו :

תשובה יראה דיש ליישב בעזרה ולא ברזוחא דמילתא כלל ונראה דהמניין אהא דכתב ח"ז וז"ל דכיון דנפתח ס"ה אכור לספר אפי' דבר הלכה ודווקא בקול רם אבל בלחש שרי אם יש עשרה שמועין קס"ה ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בעת קריאת התורה שרי לב"ע עכ"ל ופירש בהג"ה במיימוני סתם דשרי משום דבאורו ענין קעסיק וספתא שמועין מניה היכא דעסיק באורו ענין אין לר"ך לשמוע קס"ה אפילו ליכא עשרה שמועין קס"ה כך משמע בא"ז הגדול דהא דכתב ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום שרי לב"ע קאי אמאי דכתב לעיל מיהו דברי הגאונים דהד מלריך בלחש וחד מלריך שיבא עשרה שמועין וקאמרינן עלה דשנים מקרא ואחד תרגום שרי לב"ע אלמא אפי' אי ליכא עשרה שמועין והא דבעינן בלחש היינו משום שלא יבעל אחרים משמעה ובגדון וידן דכל הקהל קורין ולא שומעין אין קפידא בקול רם הואיל ובאורו ענין קעסיק משום חובב שפרשיות שרז"ס לקרות כל אחד בעצמו והס"פ קורא אותן מ"ס ונקי בקריאתה אפי' לא שומעין לה דבסתמא דמילתא איכא אחד או שנים אלא הס"ה שמועין קריאהו ואע"פ דליכא לא שומעין די בכך דכל הפסוח מעשרה חד הוא . אבל אין ליישב המנהג דמשום דבלאו הכי פרשיות קורין שבעה בתורה שהן חובה היום ואותם שקורין מסך פרשיות קורין לו ג"כ ג' פסוקים קודם שיגיע לפרשה זו ובהא נפקין אפילו אי לא הו"ה קרינן סך פרשיות כלל דהא ליכא דבהג"ה במיימוני כתב שאם קרא ודג פסוק אחד אם הוא במנהג שבת או בשני וחמשי א"כ לחזור אם קוראין ' פסוקים בלא דפליג אבל בשבת אם דילג פסוק אחד חזר וקורא אותו אפי' לאחר שספיקו והספיקו מוסף הא קמן

מפרשה זו לפרשה אחרת והאי קפידא לא שייכי אלא בימינו שסיו כל ספרים כתובין כגליון ספר תורה שלנו והיו לריבין לנסוח בגלילס . אבל לדודן שספיקו שלנו כתובין בקונטרסין ויכול לסמן שימנא מוסר איזה הספר שיראם אין חשש בדילוג מנכיא לנכיא ופי' ראבי"ה וסוכות מן התלמוד דאין מדלגין ואין גוללין ספר תורה בלבוך חדא מלתא היא וטעמא דאין מדלגין משום דאין גוללין בלבוך משום שלא יעמדו בשתיקה וכתב דמש"ה וסגין במקומות שאין להם אלא ס"ה אחת שגוללין ומדלגין מפרשה לפרשה ביו"ט ובשבתות של ר"ח ושל פרשיות דווקא בחד גברא לרבא לא קפדינן וא"כ בגדון דידן נמי יש לחלק כמו שבארתי . אמנם רש"י פירש טעמא דאין מדלגין משום טירוף דעת ולכן נכבד אחד מדלגין משום דאין הוראס יולאח כ"כ מדברי טירוף ויתר מדאי קפדינן ולפי טעם זה אין לחלק כדלעיל אבל מ"מ אי הו"ה נכבד אחד אלא שהוא יותר בכדי שיפסקו המחורגמן מספיק טעם זה דהאי קפידא גופיה פירש"י דאינו אלא משום כבוד לבור . וז"ל נמי לדודן כיון דלא הסגין לתרגום בלבוך לא הייטינן לטירוף דעת והאי דקאמר התלמוד אין מדלגין היינו דווקא במקומות שסיו מוסגין לתרגם דגם בימינו הו"ה מקומות שלא היו מתרגמין ואין זה דוחק לאוקמי בכדי דהא יתיב התלמוד שיעורא דמתרגמין דקאמר אין מדלגין אלא בכדי שיפסקו המתרגמן אלמא איירי במקומות שמתרגם והוא מוסג דלעיל במקום שאין עם ס"ה אחת דמדלגין אין ליישב לפי' רש"י אלא כמו שחלקתי ואותו מנהג כמדומה שמונים בכל התורה מ"מ ואמר אי מנהג דלעיל בספירות היכא דנהגו ונהגו ויכחא דלא נסוג לא לנסוג כן מחדש :

שאלה בא מומר שעודו עומד ברשע או שפגד ברשעו הא"ך קורין לבנו לעלות לתורה :

תשובה יראה דיקראו בשם אבי אביו כמו אביאסף בן יאכר וכן מלאכי אחר כך בספר החסידים . ומאחד מהגדולים שמעתי שרבו אחד מהגדולים השיב לו שיקראוהו בנו בשמו לבד . ואין נראה דהו"ה ליה גנאי שיקראוהו בשמו מאחרים ושפיר דמי לקרות אביאסף בן יאכר כדכתיב הודעתה את לבן בן מור ומשיירש בן שאול ירד וגו' . הנראה לעניות דעתי כתבתי :

שאלה בב הא דפסיק התלמוד דאין מתחילין בפרשה פחות מנ' פסוקים ואין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים אי יש לומר בפרשה פחותה דווקא או אף סתומה וגם אם מסיים בפרשה עלמה שהיא פחותה אלא שיש ג"כ פחותה לאחרים פחותה משלשה פסוקים אם יש קפידא או לא :

תשובה יראה דאין חילוק בעינין זה בין פרשה פחותה לסתומה דהתלמוד קרי לכו לתרוויסו בשמה דוכתיב פרשה זו כו' וס"ה סתמא קאמר אין מתחילין בפרשה וכן הביא לי ראה אחד מהגדולים מפקס הגאונים דאין חילוק ונראה לביא ראייה מצודת מן התלמוד דכ"ה הקורא את המגילה מעומד אחיהו בעי מיהו רב ששה מרב פרשה ר"ה קרינן כו' עד וביום השבת דהו תרי ובראשי חדשיכם דהו חמשה ימי יעבד יוקרי תרי מסא חד מסא אין מתחילין בפרשה פחותה מנ' פסוקים יוקרי תרי מסא ותלפא מסא פשו לכו תרי ואין משיירין בפרשה פחותה משלשה פסוקים פי' פשו לכו מקמי דוכתב הרשון בארבעה עשר יום לתש פסח וגו' ויהא פרשה דוכתב הרשון סתומה היא וקפיד תלתודא לתפא אין חילוק ומאותו סוגיא יש מני לכוכיה דסיכא דמכיים בפרשה עלמה דאין קפידא דאי משייר פחותה מנ' מקמי פרשה אחרת דקאמר סתם ופרשה זו דאיכא חמשה פסוקים סיכי קרינן ומסיק דאי קרי לכו לתרי כל חד ארבעה פסוקים שפיר דמי ואע"ג דרשני הו"ה לר"ך לקרות עד וביום השבת ומכיים סתם ואז משייר פחותה משלשה מקמי דוכתב חדשיכם שהיא פרשה פחותה ושם מסיים אין קפידא לפי הטעם המפורש בתלמוד מפני מה אין מתחילין או משיירין פחותה משלשה יתיישב שפיר דאין קפידא היכא דמסיים בפרשה עלמה :

שאלה בג הא דאמרינן לעולם ישלים אחד פרשיות עם הכבוד

וקדויה בשעה בראש חלה דחמשים חתרו לומר בקשה זו דרבון העולמים ומ"מ לריך לרקוק שיאמר לאחר שסיימו הכרזה ושוב לא יסא נראה כמו שאינו מסביר פנים שהרי כבר סיימו הכרזה . ומה שמאריכין בכ"ף לנגן אינו חלה חוספת ואע"ג דבסוף פסוק שלישי דסיימו חובת שלום ח"א להמתין עד שסיימו חובתה שהרי מאריכין בניגון קודם שיגמרו חמ"ס דשלוט מה בכך מאי דאפשר לתקן ולמעבד ככלכס ועבד וח"ה כיון דנחשיב האי דמאריכין קך כלאחר סיום הכרזה ח"כ לא חושיל הבקשה דרבון העולמים דמסתמא סא דקאמר תלמודא ליקום קמי כהנים רואה לומר בשעה שהן מברכין . י"ל דלענין זה לא חשיב עדיין סיום ברכה ומקרי שפיר בשעה שהן מברכין לענין זה . וכה"ג אשכחן בפ"ב דברכות חייא (ספק' בן יוסף) [סומכוס] אומר כל המאריך בחד מאריכין לו ימיו ושנתיו אמר ר' אחא בר יעקב ובדל"ה פירוש רש"י ובדל"ה יאריך ולא בחי"ת דכל כמה דאמר אחד בלא דל"ה לא משחמע מידי ומה בלע בהארכתו דקא אמר אבל בלא דל"ה יאריך אלמא דכל כמה דלא גמר החיבה לא משחמע והשיב ואלא מידי יתוד מלכות שמים וכשגמר החיבה כולס ומאריך בסוף הברכה מיקרי עדיין קבלת מלכות שמים דאל"כ מה בלע בהארכת הדל"ה . ה"נ אע"ג דאין לומר שבה ובקשה אחרת בעוד שהכמים לא סיימו החיבה של הברכה מ"מ לאחר שגמרו החיבה ומאריכין רק בניגון הברכה האחרונה ומסתמא אין קפידא חו בהסברת פנים . ואע"פ שכל זמן שמאריכין בניגון חשיב עדיין שעה ברכה לענין שמועיל הבקשה דרבון העולמים כמו שמועלה הארכס בדל"ה לענין קבלת מלכות שמים אע"פ שכבר נגמרה החיבה :

שאלה כח יש ליחיד לבין רגליו בשעה שאמר קדושה עם השליח לבד בתפלה :

תשובה יראה דשפיר דמי למיעבד הכי דכיון דמאריכין נקדש אח שפך כשם שמקדישין אותו בשמי מרוס ובשמים מקדישין ברגל ישרה כדכתיב ורגליס רגל ישרה יש לו להסתדמות להם בכל היכולת ואין בהם משום יושרה והדיוטות חלה במדה ישרה :

דיני ברכות

שאלה כט לעווירג"ה שטושין מגודגניות שקורין וויכשילין שמבשלין אותן עד שהן יימוחוין לגמרי ומערבין בסן תכלין ודבש יש לברך עליהן שהכל נהיה בדברו או בפס"ע :

תשובה יראה לפוס המשמעות דלריך לברך עליו בפס"ע כמו סומלחא דלחיא מבי סנדוואי דמברך עליו בפס"ע כדלחיא גמ' ופרש"י לעווירג"ה וכן בברכות מבר"ס כתב בשמים שקורין גימא"ן וויר"ך נראה לברך בפס"ה כמו סומלחא ע"כ . הא קמן דאע"ג דספרי נשחק וימוח דק דק אכתי במלחא קאי . אמנם כי דייקין בפירות רש"י בהסיה דטרימא מאי מברכין עליו ופירש רש"י שם כ"ד כההוא מעט ואינו מרוסק היינו טרימא ושפיט סתם מהא דתמרים של תרומה מותר לעשותן טרימא אלמא בפס"ג במילתייהו קיימי התמרים ומברכין עליו בפס"ע וכן דקדק באשירי קמן בהסיה דטרימא דכתב וז"ל תמרים ועבדיניהו טרימא פי' מרוסקין מעט מברשין עליהן בפס"ע . משמע דאי הוה מרוסקין הרבס מברכין עליהן שב"ב משום דלאו במילתייהו קיימי וח"כ כ"ס לעווירג"ה של וויכשילין סכן יימוקין לגמרי וגם משורכיס בשמים ודבש דנפקי ממילתייהו . והסיה דסומלחא פרש"י פ"ב דיומא סמפטמים בשמים כתוסים ברבס וח"כ סיינו הסיה דבשמים שחוקים דכתב מוסר"ס וי"ל דהטעם משום דלחורחיהו בכבי לכתת ולשחוק כל הכשמים מש"ס חשיבין קיימי במילתייהו משא"כ בדבר אחר שאין דרכו להיות תרדי מעוך ומרוסק ואע"פ שאין אלו החילוקים ברורים לי מ"מ לא יעשו חלה ספק בדבר ופסקו רבותא דכל היכא דלחיא סתיקא בברכה ראשונה מברך שהכ"ב שטל הכל שאמר שהכל נהיה בדברו ילא :

שאלה ל בין מבוטל פלוגתא דרבוותא היא אי מברכין לאחריו ברכה מעין ג' או בז"ר וכן ברכה ראשונה פליגי אי מברכין בפס"ג או שהכ"ב והיה חלב אחד לשתינו שלא בסוף הסעודה וברכה ראשונה לא היה לריך ללדד היאך ילא ידי כולס דמפר"ס

קמן דאפילו פסוק אחד מעבד בשבת כ"ס פרשה כולה ואע"פ שיסבחי המוסג מ"מ נכון למי שמדקדק במעשיו שיטמוד חלל השליח לבד ויקרא עמו אותן פרשיות מוס"ס ואם אינו יודע לקרות ישמע קריאת ש"ס יחך בשביעי של פסח וביום ראשון דשבועות אין קפידא כ"כ הואיל וקראו כבר הפרשיות בשבתות שלסן והוי כמו מנחה בשבת ובשמי והמישי וק"ל :

שאלה כה הא דמאריכין פ"ב דמנגלס כסן שיש לו מומין בעיניו או בידיו לא יסא אח כפיו ואם דם בעירו מותר אחס שיעור יש בדבר שנקרא דם בעירו :

תשובה יראה דאם שסס בעיר ל' יום וקרא דם בעירו דלכל מידי דחלו בהרגל סני בל' יום כדאשכחן גבי חכמה משיב הרוח ומוריד הגשם דמאריכין בירושלמי דכל ל' יום בחזקת מה שסוף לגמור בתחלת חבל לאחר ל' יום כבר הוא מורגל לומר מה שהחיל מחדש אלמא דכני בל' יום להרגיל לשמו ס"ה להרגיל לראות סקין וס"ל אשכחן בכמה מיני דלרכי שיכוי זמן וקצו לכן חכמים ל' יום ואין לומר מלשון התלמוד יש להוכיח דבעינין יב"ה מדקאמר אם סיה דם בעירו ולא קאמר אם סיה דם בעיר כדקתמי בטר הכי אם אפסי רוב העיר מלאכתך בכך מותר משמע דלשכי קאמר בעירו לאשמועינן דבעינין יב"ה כדלחיא פ"ק דב"ב ד"ל דלא חליא לרקוק הכי חלה אחא לאשמועינן דדוקא בעירו מסי דם כל ל' יום חבל אם הך בחקראו לעיר אחרת וססה שם ל' יום לא מהני דבעירו [דע] כיון דדר סתם או אחא למידר סתם רגילי אינטי דסקלי וערו בסדיה ודשו ביה בני מהא משא"כ בעיר אחרת ומ"מ נראה דלאו דדוקא דלחי למידר סתם שיהא אחד מבני מהא חלה אפילו אחי לסתם כדי לסיות שם מלמד תינוקות או כופר או משרת סנה-או הוי שנס חשיב כמו דם בעירו בל' יום דכסה"ג ומי בני מהא רגילי וערו וסקלי וערו בהדי' :

שאלה כו כהנים המנגינים ברכה כהנים כשעולין לדוכן שרי להו לנגן שמים או שלטה נגונים כגון בכל פסוק ופסוק או בכל חיבה ייגון אחר או לא :

תשובה יראה דלא כשר למיעבד הכי ואע"ג דמנסג לנגן ברכה כהנים בנישומה וסכסכים הוודעים להנעים הניגון בברכתו הרי סן משובחים וס"ל משמע בתלמוד שיש להנעים הניגונים דקאמרינן בפ"ב דקידושין ושמעתי ססיה מבלעיו בנישומה עם אחיו סכסכים מ"מ אין לנגן רק ייגון אחד מתחילס ועד סוף משום דלחיא למיחש לטירוף דעת דעובד חשו רבנן לטירוף דעת סכסכים בברכתן דכתבן פ"ב אין עומדין ולא יענה זמן אחר סכסכים מפני סטירוף ע"כ ופירש רש"י בלא חטירוף דעתו ויעטס לפי סהוא לריך בברכה שנייה לומר לפני סכסכים כל הובס וחיבס ובעטותו זמן לא יוכל לבוין מטר ולסתחיל ברכה שנייה ויעטס ל' דרואה לומר ויעטס סכסכים דבטעות דידים לא הוי נפקין מינה דבימי תלמוד לא הוה מנוסח הספלה כדלחיא במו"ס מגלה בשם מוסר"ס וח"כ הואיל וחישיבין לטירוף דעת דמקרא משום טעות דכסכים כפ"ב חישיבין לטירוף דעת סכסכים גופייהו וסדבר ידוע שאפילו הנוגנים סבקיאים כשרואים ללחא טיגון לייגון בתקף לריכין לבוין ולרקוק יש להשמיע קול סוס ומיושר וע"י עירדא זו חטירף דעתם שלא ידעו אחס פסוק או חיבס יתחילו ואין נראה כלל לומר כיון דסמקרא קירא לפניהם לא יעטו דאם חטירף דעתם ישלחו ג"כ קריחא המקרא :

שאלה כז הא דמאריכין פ' סרוקא בברכות האי זמן דחוי תלמא דליקום קמי כהלים ולומר רבון העולמים כו' וכתב בהגם"ה בניימון שמוסר"ס סיה רגיל לומר בשעה שהכסכים מסיימין הברכה בסוף כל פסוק ופסוק ויש להסתפק אי לריך לרקוק שיאמר ממש בסוף בשעה שמאריכין בכ"ף דוישמרך ויחוקך או ח"כ לרקוק כולי האי :

תשובה יראה דיש לרקוק דיאמר ממש בסוף בשעה שמאריכין מדמאריכין בפ' ואלו חלמרים בשעה שהכסכים מברכין מה סן אומרים ברכו-ה' מלאכיו כו' ח"כ חייא בר אבא ח"כ יוחנן כל קאומרן בנגולין אינו חלה טועס ח"כ מניחא בר פפא חדע דמקדש ממי לא בעי לממדיניהו כלום יש עבד טרבו מברך לו ואינו מסביר לו פנים . הא קמן דאין רחוי סוא לומר אפי' מיילי דשבת

דמסר"ם כחצו בצרכותיו וסיכא דאיכא ספיאק הילך יבדך מדבך
 שסב"ב דעל הכל שאמר ש"ב יא . אלא בצרכה אחרונה דליה
 לן בה ברכה שאלה בה דביעבר על כל דבר וא"כ לריך לחד הילך
 לאת ידי כולם ודוזה לאכול בימים וסמיים או עבדים ופשוח ג"כ
 יין מבושל . וס"ג לריך הוא לעולם לבדך בנ"ר לאחר הביא
 ובאוסה הברכה יולא ג"כ על היין מבושל אם הוא כדברי הגאונים
 דסבירא לכו דלאו יין מיקרי אלא כמו שער ודגש ושוד לריך לבדך
 ברכה מעין ג' לאחר הסמיים או עבדים ובאוסה ברכה יתלו ג"כ
 על הגפן ועל פרי הגפן כדי לאת ג"כ היין מבושל אם הוא כדברי
 הגאונים דס"ל דיין גמור הוא וכתבו הגאונים דיכול לכלול בצרכה
 מעין ג' על המימים ועל הכלכלה ועל הגפן ועל העץ וס"ג נפיק ממ"ג
 ואין כאן חוספות ברכה עם ומלכות מחמת הספק שפיר דמי למיעבר
 כס"ג או לאו :

תשובה יראה דיון מבושל אין לריך כ"כ לדקדק ללאה בו ידי

כולס דהסוף פ' כינד מצרכים ופ' המוכר ובהג"ס י"ד
 במימוני בשם ראב"ם וכל דבוחיו האחרונים מהר"ם בסלכות
 ברכות שלו ומרדכי ואשירי כולם מקרי דיין גמור הוא דמשמתי
 לעליו בבישולא אע"ג דרש"י ושאר גאונים דכתבו דמשמתי לגריעותא
 הוא ולכך לא חשיב יין ואין מברכין לפיו בפס"ג ולא לאחרי משיין
 ג' דדברי החוספות ומסקימוסס וכוחים וברורים בהא דהאריך ראיס
 דמיייתי מירושלמי דערבי פסחים ודמסכת שקלים דיואלין ידי ד'
 כוסות בין מבושל ובהג"ר כוסות אית כרו כוס של קדוש ועל
 ברכה מ"ו דבשי יין א"כ ע"כ יין חשיב וליה נגר ובר נגר דפרקינס
 לכך ראיס . אמנם אם היה בא להחמיר ולחדד כדי לאת ידי כולם
 למעבר כדמבאר בשאלה לעיל נראה דלא שפיר דמי למיעבר הכי
 שוכלל על הספק שום ווסח אחרת בצרכה דמעין ג' אע"פ שאינו
 מוסיק עם ומלכות וראיסי מהא דמיייתי הוסי' ורוב הסבורים
 שירושלמי דברכות ר' ירמיה לא אכל סולתא דמן יומיה משום דהוי
 מוסקת בצרכה אחרונה אי מברכין לאחריו מעין ג' על האדמה ועל
 פרי האדמה וכתוב בסל' ברכה ממסר"ם ובהג"ס במימוני דמס' שלא
 אכל בתוך הסעודה ויהי פוטר בצרכה המזון ש"מ דהוה סבר
 כרב בשם דבריים הבאין שלא מחמת השוד לריכין ברכה לפיכך
 ולאחריהם ואין ברכה המזון פוטרקן והשפח עדיין תקשה אמאי
 לא אכלו מן יומין אי כוס בעי כוס אכיל ליה עם בימים וסמיים
 וכוס פוטרקן ממ"ג כדפשיטין לעיל אע"כ אין כוללים בצרכה דמעין
 ג' שום ספק כגון זה שהיה לריך לומר על העץ ועל פרי העץ
 בשביל הסמיים ולכלול בה על האדמה ועל פרי האדמה מחמת ספק
 דסולת וס"ה בנ"ד אין כוללין בה מספק . ואין נראה לחלק דספק
 דהסם אי סבירא לן דאין מברכין על האדמה וע"פ האדמה על סולת
 וסיונו ע"כ משום דהכמים לא תיקו מטבע זו על האדמה ועל פ"ה
 משום דלא שייכא אלא לאוכל סולת או כוסם חיטין וסך אכילה
 לא חשיבא וא"כ סך מטבע זו לא אשכחן בשום דוכתא ולכך אין
 כוללים אותו אבל מטבע דאשכחן בעלמא כגון על הגפן ועל פ"ה
 לעולם נישא דכיליין לה דאמאי נחלק כ"כ במילתא דליה בה טעמא
 דמס' טעם לא נכלל בו כל ספיקות מס' בכך אם אנו מוכיפין דברים
 אחרים בצרכה מאחר שאין מוכיפים בצרכה עם ומלכות ויבין דמילתא
 בלא טעמא הוא לא מחלקיין בהו בצרכות המבדדים מן סל' :

שאלה לא מי שדוזה לשחות יין בשחרית או בלסריס לאחר

השינה וקשה לו לשחות אליבא דריקנא ומביאין
 לו מאכל מחובל או חריף וס"ג שהוא ממוסוק השתייה לריך לבדך על
 אותו מאכל או לאו :

תשובה דקך מילתא לכאורה דמי ממש להא דחמריין פ' כינד

מברכין מדבך על סלון ופוטר את הויה . ופרש"י
 הסם דלון הוא עיקר אכילתו ואינו אוכל הויה אלא כדי למתק
 מריחתו של סלון ולכך פוטר דמתק הסם כל שהוא עיקר ועמו
 טפלה מדבך על העיקר ופוטר את הטפילה והכי מפרש ליה הסם
 כגמרא וליהא הסם באשירי כהיא פירקא בעיני דברים הבאים
 בתוך הסעודה דקך מילתא דלון ויהי לא איירי שאוכלים ביחד אלא
 אפי' בזה אחר זה . וא"כ סיונו ממש בעין שאילסיו דכיון דמאכל
 אינו בא אלא רק להמתיק השתייה מדבך על השתייה ופוטר את

המאכל ויש לחלק דהתם העיקר נאכל קודם ומדבך עליו וזום נספד
 טפלו . אבל בנ"ד הטפל נאכל קודם ואין יתכן שיפטרנו העיקר
 אפי' בצרכה למפרע וכבר הוסי' בלא ברכה . אמנם מאתה
 הועמק מחשבתו א"ו אותה שאוכלים גרעמי גודגדמות כדי למתק
 השתייה אינו מדבך עליהן בפס"ג כמו שמצרכין על כל גרעמי
 פירות האילן אלא מדבך עליהן שכל האיל וכן באין רק למתק
 השתייה עכ"ל מהכא משמע דבנ"ד נמי מדבך על המאכל שכל
 אפילו אם בצרכה בעינין אחר אבל אינו פוטר לגמרי מחמת ברכה
 השתייה שביא עיקר וריך לחלק בין הויה דלון ויהי כמו שחלקתי
 אבל אין נראה לחלק משום דגבי לון ויהי מרויכו מדי אכילה וינסו
 ואחיה ברכה אכילה העיקר ופוטר ברכה אכילה הטפל אבל לא
 אמרינן דתייתי ברכה שתייה אפילו שהוא עיקר לפטור ברכה אכילה
 אפי' אם האכילה טפילה לשתייה דהא פריך תלמודא ח"ס יין נמי נפטר
 פה ולא מחלקיין הכי ואין לומר דודאי אכילה פוטר שתייה אבל לא
 שתייה אכילה דמ"ס דהכי נמי דקי"ל שתייה בכלל אכילה ולא אכילה
 בכלל שתייה כדאיתא פ"ג דשבושם מ"מ לעיני ג"ד אין לחלק הכי
 דהא קמן דברכה העיקר פוטרם ברכה הטפל אע"פ שאין הברכות
 שוות כלל . אפי' היינו טעמא דלא תקנו חכמים לבדך על שום
 אכילה או שתייה אם באין סך לטפילה :

שאלה לב בעל הבית שאינו חזר מפס של נכרים והניאו

על השולחן פס נכרים נקיים ופס כשר שאינה
 נקיים ואין דעתו לאכול כל הסעודה רק פס של נכרים כי אינו
 רגיל בפס כשר שאינו נקיים אבל בני ביתו אוכלים מפס שאינו
 נקיים שהוא כשר כשהוא בא לבצוע יבצע על הפס נקיים או
 על הפס כשר וריך להסיר פס הנקיים של נכרים כמו שאם
 השר מקו"י או לאו :

תשובה יראה אע"פ שנהנו רבותינו כמו שאם השר מקו"י

מ"מ כס"ג לריך לבצוע על פס נקיים של נכרים
 הואיל והוא הבצוע ואין דעתו לאכול אלא מאותו פס ולא מן הכשר
 דהא דאמרינן המוקדם בפסוק קודם וכן השבוב או החביב קודם
 היבא דרוזה לאכול משניהם אז חוליקן בשר מוקדם או חשיב או חביב
 אבל אם אינו רוזה לאכול אלא מאריך לא מחוייב לאכול מן המוקדם
 או חשבוב או חביב כדי להקדימו אפי' שהוא לפיו כך נראה מהך הסברא
 וסדעה מדעתה ואין נראה לריך ראייה ואע"ג דבני ביתו דלוגס לאכול
 מפס כשר והוא בצוע עליהם מ"מ אינו עיקר וחוליקן בשריה הואיל
 ופסק ירושלמי דעל איזם מהן שיראה יבדך אפילו היבא דבשי למיכל
 מתרויכו . ואי קשם לן אסברותא דלעיל מסא דחמריין פ' כינד
 ותאינו כו' ומאי קשה סו ליה דינמא לא הוי בעי למיכל מחאיזים
 ולכך בירך חמרי י"ל דלבתר דלכל החאיזים הקשו לו . וסא דכתב
 במדרכי פ' אין מעמידין מדברי ראב"ה שאם היה מקיב על שולחן
 ישראל האוכל פס של נכרים והנעס"ב חזר מפס של נכרים כיון
 דמזיה מוטלה עליו לבצוע יבצע מן הספס ודאי מן הירושלמי פס
 נקיים עומא ופס קיביר עסורה על איזם מהן שיראה יבדך . וכיון
 דכותר לבצוע כותר לכל הסעודה שואה זכר לדבר הואיל וכותר
 לזרעהו כותר נמי לקרויו כו' ע"כ הו קמן אע"ג דבעס"ב אינו רגיל
 לאכול מן החביב ואין בדעתו לאכול סימט אפי' מזום להקדימו . יש
 לחלק שפיר דכל ברכה נהנין תליא בחביבות דעל חביבות סלחא
 הוא מדבך ומשבח ולכך במילתא דראב"ה יבדי נמי דבעס"ב חזר
 מפס של נכרים אינו זה בשביל שאינו חביב לו אלא מניח משום
 פרישות . ולכך היבא דמאי למזיא עליה שיאכל כסותר ולא יאמרך
 לפרישות כגון סכא שמחבב בו המזנה שרי ליה רבנן וסאס מיייתי ראיס
 מן הירושלמי דקאמר פס נקיים עומא פס קיביר עסורה על איזם
 מהן שיראה יבדך משמע ליה אפילו אי פרוש הוא שלא לאכול חולין
 עומאים אפי' יבדך על העמאס אם ירעה משום חבוב המלמ
 ויאכל ממנו . וס"ה לגבי פס ש"ג ולאו דווקא נקט ראב"ה אם
 היה מקיב על השולחן ישראל האוכל פס ש"ג דכלא ידידיס נמי שרי
 אלא נקט הכי דלא תימא מי המביא פס ש"ג על השולחן הואיל
 והבעס"ב חזר ממנו אבל לעולם כל שאינו רגיל לאכול מן המוקדם
 או החשוב או החביב מפני שאינו חפץ בו אינו נראה בלא שיתחייב

בדרך עניו לאכול ממנו כדי לסקיניו :

שאלה לג

אכל ענבים חדשים קודם הבציר וכיך עליהם שסתינו. כשישתה אח"כ תירוב לריך לברך שניה או לאו :

תשובה

יראה לריך לברך שנים. וכן שמעתי מאחד מהסגדולים שהורה כענין זה כגון שאם אכל ופירך כבר על הגודגניות שקורים קודם חזר ומברך זמן על אותו שקורין וויכשל"ן או אמרעל"ן ובים ארזים שקורין הכל קודם"ן אלא לאילו קורין קודם"ן אדומים ולאילו בהורים ואפ"ה היה נראה לו לברך דהשביעו לבו אחרי מניי לענין ברכה זמן. וכן מלאתי בהדיא כהוראה זו בספר הסידים ומייתי ראיה מפלוגתא דר"א ור"י בתלמוד שחורות ובתלמודים לבמה הרי מניי לענין העלאת תרומה ור"ה לענין ברכה זמן לגודגניות. ואפ"ה נמי לענין ענבים ותירוב דנמי הרי מניי חשיבי וק"ל כרוב דלולין בחר שמה פ' בתרא דע"ז וחמרא חדתא בענבי הרי מניי הם. ואפ"ה נמי דחרי מניי חשיבין לענין ביטול מ"מ אין סברה שיברך עליהם חרי מניי משום דהתירוב אינו בא אלא מן הענבים ולא דמי לגודגניות דהתירוב משום מחלוקת סן וחלוקים נמי בשמן. נראה לכתוב ר"ה דאין סברה לחלק מהא דתנן פ' העובר את ספועים היה עוכב עמו בתלמודים לא יאכל עמו בענבים וחמריק בגמרא אר"ג אמר רבס בר אבוב פועלים עד שלא הלכו שתי וערב בנה אוכלין ענבים ואין שותין יין משלכו ש"ז בנה אוכלין ענבים ושותין יין ופרש"י דקורס שלכו ש"ז עדיין לא נקרא שם יין על מה שבנה ומנחתא אין מנחתא אלא בענבים ולכן אין שותין מן היין משום דהוא כעוטה לים במין זה ואוכל במין אחר הוה קמן דתנן נמי סוין אינו בא אלא מן הענבים וכו"ל שפיר משה שאתה מוח לבליו על בעי"ב סברי בוחתן ענבים עלמן סתיין בא מן הן עשין ואוכלין אפ"ה אין שותין יין משום דחשיבי הרי מניי וס"ה לענין ברכה שסתינו :

שאלה לר

ברפת טעוב וכמעטו שאז מברכין על היין החך מוכס הוא לברך או בעיין דוקא שהאחרון משובח שכן ניכר מן הראשון או הפילו מעט יותר או דילמא לגמרי כראשון או הפילו אם הוא גרוע ממנו :

תשובה

יראה בפלוגתא דרבותא בברכות לא מברכים מהספק כלל אלא כ"י דענא דכסוג עלמא לברך ובהך מלתא איבא פלוגתא דרבותא ס"ג ורשב"ם ור"א פסקו דאין לברך טעוב ומטיב אח"כ האחרון משובח מן הראשון והסוכסות והרמב"ם כהבו אפי' אם האחרון גרוע מן הראשון שעל רבוי הייתה הוא מברך. וכתבו במרדכי דלדעת ר"ח לריך רק שלא יהא גרוע יותר מדל"ן מן הראשון אבל חשיבו כתב שאם הוא משובח או רק שאינו יודע שאינו גרוע מן הראשון כשתתא מברך אכל אם יודע שהוא גרוע אינו מברך והשתא מקור הני פלוגתא אין לברך אח"כ שהוא משובח מן הראשון ובאבות טריי"ך היו נוסבים שלא לברך אלא על היינות שהיו מופלגים לשבח לא ידעתי מאין הרגלים דלכל הפידושים אם שם כבר יין בינוי ושהא ח"כ משובח הימנו בידוע ויכר לריך הוא לברך העפ"י שאינו משובח בהפלגה. גם היו מוסגים שאפילו בימות המופלגים אם שם ממנו חוץ ל' יום לא היו מברכין ולמנסג זה יש ספק דמלאתי הועתק מהשובות כר"ח א"ז ו"ח א"ל שאמר תלמיד של רבינו שמהם שאם שמה מזה יין תוך ל' יום אינו מברך טעוב והמטיב ויתא עכ"ל. ואע"ג דכתב ויתא מ"מ אפשר ראו המוסגינים שקדמונים שבאותה מדינה לנסוג כחומר תלמיד והיה נראה דמהך סברה יש ג"ע לתת טעם לאורך מנהג שלא היו מברכין רק על המופלגים דכיון דאין מברכין אלא מל' יום לל' יום אלא בחודש הליל מיתא כה"א דהרואה את הבריו לאהר שלבים מברך שסתינו ויש פ"י דדוקא דחבירו שהוא חביב עליו ושמה בראייתו וניי אשתרי"ך ומוך שיהיה להם רוב מניי ימות לבמה בעלי בתים יש שקו בוחרים בחוקים ויש בקלים ויש בדקיים וללוים ויש במחוקים לא הייה הסכמה ברורה להם כלל שהאחרון משובח מן הראשון אלא במופלגים שהכל מודים בו ועליו יש לברך וחשיב שמה לשותין לפי שברור לו שהוא משובח לכל אדם וכו' טוב לדידים ומטיב לאחרינו ואע"פ שאינו עשם ומספיק לגמרי כדי ליישב הנוסג באין :

[תרומת הדשן ח"א] ה

שאלה לה

כדור על חדושה עד למו"ס יפה הם עושין או לאו :

תשובה

יראה דים לחלק בדבר היכה ליל מולא שכתב בהא בקיוב אינו לילוח הרבה בחודש כגון ז' או ח' בחדש שאפילו אם יסא מעט מול"ס וב' וב' או ד' לילות אחרי עדיין יש זמן לברך עד סוף ליל ע"ז כס"ג יפה להמתין עד מו"ס דכתב א"ז דאין מברכין על היכה אלא במו"ס כשסן מבושמין ובכלים נאים אבל אם ליל מול"ס הבא יסא לילות הרבה בחודש שאם יסא מעטין בו וב' וב' או ד' לילות אחרי יעבור זמן סברכה כס"ג אין להמתין עד מו"ס דכל היכה דראוי הוא להסתפק שתעבור המנהג אין מסיקין אותה אפילו כדי לעשותה יותר מן המובחר וראייה מהא דגרסינן פ' קהנ"ך תימאר ביאת קטן וחליפת גדול רבי יוחנן ורשב"ל חד אמר ביאת קטן עדיפה משום דמנאס ביבוס וחד אמר חליפת גדול עדיפה משום דמנאס דמנאס בגדול ופריך עלה ממתיתין קלס בקטן עד ואי ס"ד דחמריקן ביהא קטן עדיפה וינער דילמא מייבס ומשני כל שיהיו מנאס לא מסיקין ולאידך מ"ד פריך נמי ממתיתין דתנן תלס בגדול עד שיבא ממד"ה אין שומעין לו ואי ס"ד חליפת גדול עדיפה וינער לגדול דילמא אחי וחליק ומשני נמי סבי כל שיהיו מנאס כו' אלמא דלא מסיקין מנאס כדי לעשותו מן המובחר כי התם דלחך מ"ד ביאת קטן עדיף ולחך בגדול עדיפה ואפ"ה לא מסיקין לה. ומ"מ מוכח התם דדוקא בדראוי להסתפק שתעבור המנהג או לא מסיקין לה אבל בעאין ראוי להסתפק לא וחדע דחמאי נקט תנא ובגדול עד שיבא ממדינה הים יחתי עד שיבא ממדינה למדינה בארץ ישראל דלא מסיקין אלא דוקא נקט בקטן עד שיגדול ובגדול עד שיבא ממד"ה לא מסיקין משום דשמה ימות סקטן ובגדול לא יבא לעולם ממד"ה ותעבור המנהג לכן לא מסיקין אבל ממדינה למדינה דקרוז סבר שיבא מסיקין וס"ה בר"ד. ולפי זה הוה דכתב בהג"ה במימוני דכס מור"ס כשהיה מוקדים לברך בחול כדי שלא יעבור זמן שהוא עד ע"ז בחודש הים לבס סברל מוכנס שיהיה לו ע"כ אין ר"ל שבמול"ס הים ודאי עובר זמן אלא ר"ל ראוי להסתפק שיעבור כדבארתי לעיל וסגורא לע"ד כתבתי :

שאלה לו

בחור עניים או שאר עניים כמותם כשתמקיים להם תלוקות חדשות לריכין לברך ברכה שסתינו. או לאו :

תשובה

יראה דאין לריך לברך ברכה שסתינו דכל החיבורים כתבו בסתם דברי ר"י דאין מברכים על כלים חדשים אח"כ השוכין קלה אכל חלוק ואנפוליות וכיוצא בהם לא חע"ג דאשירי פ' הרוואה מחלק דהכל לפי מה שחא אדם דיש עני שהוא משמח יותר בחלוק חדם יותר מן העשיר בכלים השוכים ומייתי ראיה על זה מפ' הסודר מן המצותל במסכת נדרים פ"ט ונראה לכתוב ראיה ג"כ לדבריו מהא דחמריקן פ' חע"פ דהמשרה את אשתו על ידי שלים דקתני זותן לה מנעלים ממועד למועד וקאמר עליה בנמ' דמלתא חנב אורחים קמ"ל דהבנייהו לבו בנ' מועדים כי סוכי דניסוי לה שמהה בגווייהו אלמא חשיב לה. תלמודא שמהה במנעלים לעמי כשישראל דאיידי גיה התם ושיקר ברכה שסתינו במויד דמשמח תליל מילתא דכמוכח בההיא דהרואה את חבירו אחת לשלשים יום מברך שסתינו וכתבו הגאונים דדוקא שהוא חביב עליו ושמה בראייתו. אמנם נראה אחרי דשאר המהברים כתבו דברי ר"י לפסק הלכה בסתם ולא מפליג בין עשיר לעני ואפי' בכלים השוכים כתבו החוס' פ' התכלת ו"ל החוס' בברכות תימא טעוה ליתא לעלמו מברך שסתינו ובפ' הרוואה חמריקן דאכלים חדשים מברך שסתינו ורב שרידא גאון כתב דלא מסיקין עלה דמסקין בשלמי פ' בכל מערביס דאין מברכין שסתינו אלא בדבר הבא מזמן לזמן פ"כ. ואע"ג דנראה דלא סבירא לן כלל בהא כרב שרידא גאון דהא כל המהברים מייתי וסבירא דפ' הרוואה לפסק הלכה ובסג"ה בנימונן בשלכות קידוש וסבירא כתב דמסר"ם הים מכון בכל יולתו שיהיה לו מלבוש חדש בליל ב' דראש השנה בשביל ברכה שסתינו כדי לאפקודי נפשיה מפלוגתא דרבותא דפליגי אי מברכין זמן בליל ב' דר"ה אלמא דלא חס מויד להסוף דרב שרידא גאון דאל"כ אחי לא היו מסיק

נפשיה

בין כך ובין כך דברי ראב"ה נדחים דלכיון דאפי' בחול בחטום ופורים חזר דמיימי ראייה נכבד' וכו' אפי' לן למימר דהכח דברי ראב"ה ליכא למיזל בהריוו דסמך ראייתו אפסק דה"ל וכתב בהג"ה במיימוני דלא ק"ל כספיה פסק דה"ל ודף כי קלת סה דברי תמוס' לפשות הטפל עיקר דכתפלה מסיק תלמודא דחובה להזכיר של תוכה ופורים ואפי' כ' אמרינן התם דאין מחזירין אותו ובהמ"ז מסיק דרשות הוא להזכיר ואין יתכן שיהא חזר בה עפי מבתפלה וכיון דהכי כות' ראב"ה בשמכר קודם התומת בונה ירושלים אינו חוזר ואפי' דפסק ר"ת דאפי' בדבר שאמרו חכמים אין מחזירין אותו אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר וכתב בסמ"ק דיש לפסוק בפסק ר"ת וכדענד עובדא הכי וכן כתבו החס' שילבי פ' הפילות השחר ממש דעמא דבר בהא כר"ס ובסמ"ז ממי כל זמן שלא סיים ג' ברכות סוי כלל עקר רגליו כדמוכח באשירי פ' ג' שאכלו לעין ל"ג אלא שלא התחיל בטעוב וסמעינו כו' מ"מ לא דמי לפסק ר"ת דהתם לא קאי אלא אהכחו דחייבו חכמים להזכיר לכתחלה וכי נמי דלמרו דאין מחזירין אם שנה סבר ר"ת דכך ליטנא דאין מחזירין משמע דוקא לאחר שעקר רגליו דלא מיקרי חזרה ולאידך טעמא נמי דמפרש סברה ר"ת דהכי פירש דאין מחזירין אותן אין חובה להחזירו אבל אם ירצה וחזר הני טעמי לא שייכי אלא אמילי דמפרש תלמודא עלייהו ואם לא אמר אין מחזירין אותו דוכל לומר לא פטורכו חכמים אלא אמרתי דמיקרי חזרה ולאידך טעמא מחובה אבל הזכרה הנוכח ופורים בבסמ"ז דלא חייבו חכמים אפי' לכתחילה להזכיר ולא אמרו עליהו אפי' ליטנא דהם לא אמר אין מחזירין אותו דוכל לומר אין מחזירין לאחר שעקר רגליו אבל קודם שעקר רגליו מחזירין וכן לאידך טעמא מ"ל דר"ת מודם בכך מילתא דאין רשאי לחזור ולברך ברכה לבטלה :

שאלה לו אם ספק לאחד אם ספר לילה אחת או לאו האין יעשה מכתב ואורך יספור בברכה או לאו :

תשובה יראה דיספור בברכה מכתב והלאה ולא מבעיה אם נזכר ספיקתו ביום הכהו שאלו ודאי לריך לספור ביום בלא ברכה מתוך הספק ושוב יספור בשאר הלילות בברכה וסבי נהגין אפילו בודאי שנה בלילה לספור וסופר ביום בלא ברכה סופר טוב בברכה דמיקרי ספור תמימות הואיל ולא דילג יום אחד לנגמרי אלא אפילו אם לא נזכר הספק עד לילה השנייה אפי' כ סופר בברכה מתוך הספק ואפי' בודאי שנה יום אחד כו' נהגין ככה"ל דכהב שנה יום אחד טוב אינו סופר פ' בברכה דבלא ברכה מ"מ ודלא כחוס' בנמחות פ' ר' ישמעאל דתנן דאין נראה ולא יתכן פסק הלכות גדולה ודלא באשירי נמי דכתב שילבי פסחים בשם ר"י דכל לילה מלוס בפני עמסה ואם לא ספר בלחה מלוס לספד בלחרות מ"מ אפי' דלא נהגין כוונתייהו בודאי לא ספר ככה"ל בספק מלינו למיסמך עלייהו דמלחתי בספר ה"ז גדול דראב"ה סבר דספירה בזמן הזה דלוריייתא ופסק מתוך כך דהבעיות דלא איפשיטא בתלמודא חלוקין בה לחוקרה לגבי ספירה וריך לחזור ולספור כמו גבי ספק אמר חמה ויזיב ספק לא אמר חזר משום דלוריייתא ה"ל כל זה כתב ראב"ה . ור"כ בג"ד נמי מלוס הוא לספור מתוך הספק שלא ספד הלילה שעבר ואפי' דהתם בנמחות ואשירי בשם ר"י דלגיל פלוגי בהדא בהא וסבירא לכו דספירה בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לתקדש הו אינו נמי סבירא דכל לילה מלוס בפני עמסה . וא"כ ספיר סופר בברכה ומי מזיקני דכהא ניחול בהריוו ולא בהא ולקדק כולי האי מאחר דכתבו הגאונים דזכרה שם בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן :

שאלה רמ בחורים בני בי רב סיו רגילים לדבר בשעת כהמ"ז ועשו תקנה בקום שלא ידברו כדי שיכוונו לשמוע בברכה ויש קצרו שלא לתקן עד לאחר בוקר ירושלים שהיא סוף ברכה דלוריייתא ספיר דמי הכי או לאו :

תשובה יראה דלאו ספיר דמי הכי דלריו לתקן עד לאחר ברכה רביעית דהיינו עד שיתחיל כרתמן וכן שמעתי אחד מרבוותא שהקפיד על שתקנו רק עד אחר בונה ירושלים וסביא ראיה מ' שלשם שאלו רב עני לה לאמן דבונה ירושלים בלחישותא"י הכי דלא ליזולו בים רבנן ונראה כ"ס אם יתקנו שלא לדבר רק עד אחר בונה ירושלים יבינו הכל דמכתן ואיך לא קפידא אם לא יכוונו לשמוע משום דהיא דרבנן ויזולו בברכה רביעית ואפי' דכל דוכתא אשכחן דעבדין גזרה עפי דלוריייתא מלרבנן מ"מ כיון דאשכחן כהא דקפיד תלמודא כה"ל אנו נמי נקפיד . הגרסה לע"ד כתבתי :

דיני תית ומורא רבו ואיסור הוראה

שאלה ב תלמוד רז"ס ללאח ממודניתו ללמוד תורה לפני רב אחד שהוא בונה שיראה סימן ברכה לפניו וזכר בתלמוד ללמוד סימונו ואביו מוחה בו בחוקק וא"ל בני אם חלך לאוסה מדינה שהרב שם תלעריני עד מאוד כי אדאג עליך תמיד ח"ו פן תהא נחפש או יעלילו עליך כמו שרגילים בלוחו מדינה . מה יעשה תלמיד ישמע לבניו או יתך כחפלו ללמוד תורה :

תשובה יראה דאין לריך לשמוע כה"ל לבניו וראיה מהא דלמרינן פ' מי שהויתאובו כשם שמעמא בח"ל כך מעמא בניה הקברות ומוקי ליה התם בניה ספרס דרבנן ומעמא ליבא אשם וללמוד תורה אמר ר' יודא אימתי בזמן שאינו מולא ברחן ללמוד אבל מולא בח"י ללמוד לא ר' יוכי אומר אפי' מולא ללמוד סוּך לח"ל לפי שלא מן כל אדם זוכה ללמוד ומעשה סו' ופסק התם רבי יוחנן כו' יוכי ומוכח באשירי פ"ב דכתובות דלאו דוקא לעמאות בח"ל אלא ה"ה בניה ספרס דרבנן נמי טרי בשביל ח"ה ואלו כפ"ק דקדושין אמרינן רב אחי הוא צעיי ללאה לקראת אביו מה"י לחולה לרחן ושאל לרבי יוחנן אי שרי אי סבור ח"ל רבי יוחנן לא ידענא אלמא ללאה לה"ה ח"ה אפי' שמולא ללמוד תורה במקומו עדיף

נפשיה מפלוגתא מ"מ וכל לחלק בין כלים חשובים קלה כגון מלבושים של בגד למר ובין כלים שאינם חשובים כלל כגון הלוקוס ומנעלים וכס"ג כמו שמחלק בסמ"ג במלות פדיון הבן דאינו בא אלא לפרקים מועטים ולכן דמיא לדבר בהא מוזמן לזמן ומברכין עליהם שהחיינו לאשוקי מלות מילה דשכיחי טפי ולכן אין מברכים שהחיינו ובני כלים חשובים נמי איכא למימר דסוי כדבר בהא מוזמן לזמן דהתם בני אדם לפרקים מועטים מתחדשים להם כלים חשובים ואפי' לרב שרידא נמי סבר דמברכים כה"ל וכן פדיון הבן דפסיק תלמודא בהדא בסוף מס' פסחים דמברכים שהחיינו . אבל לעולם בחלוקה ואפילו לזמן מועטים וכס"ג כלים שרגילים להם בני אדם להסתדר להם לא בירא לן ליתא לרב שרידא גאון הואיל ויש סברה לטעות לכאן ולכאן ואפי' בחורים עניים לא יברכו על חלוקים דהמנושע בברכות לא הפסיד :

שאלה לו אם ספק לאחד אם ספר לילה אחת או לאו האין יעשה מכתב ואורך יספור בברכה או לאו :

תשובה יראה דיספור בברכה מכתב והלאה ולא מבעיה אם נזכר ספיקתו ביום הכהו שאלו ודאי לריך לספור ביום בלא ברכה מתוך הספק ושוב יספור בשאר הלילות בברכה וסבי נהגין אפילו בודאי שנה בלילה לספור וסופר ביום בלא ברכה סופר טוב בברכה דמיקרי ספור תמימות הואיל ולא דילג יום אחד לנגמרי אלא אפילו אם לא נזכר הספק עד לילה השנייה אפי' כ סופר בברכה מתוך הספק ואפי' בודאי שנה יום אחד כו' נהגין ככה"ל דכהב שנה יום אחד טוב אינו סופר פ' בברכה דבלא ברכה מ"מ ודלא כחוס' בנמחות פ' ר' ישמעאל דתנן דאין נראה ולא יתכן פסק הלכות גדולה ודלא באשירי נמי דכתב שילבי פסחים בשם ר"י דכל לילה מלוס בפני עמסה ואם לא ספר בלחה מלוס לספד בלחרות מ"מ אפי' דלא נהגין כוונתייהו בודאי לא ספר ככה"ל בספק מלינו למיסמך עלייהו דמלחתי בספר ה"ז גדול דראב"ה סבר דספירה בזמן הזה דלוריייתא ופסק מתוך כך דהבעיות דלא איפשיטא בתלמודא חלוקין בה לחוקרה לגבי ספירה וריך לחזור ולספור כמו גבי ספק אמר חמה ויזיב ספק לא אמר חזר משום דלוריייתא ה"ל כל זה כתב ראב"ה . ור"כ בג"ד נמי מלוס הוא לספור מתוך הספק שלא ספד הלילה שעבר ואפי' דהתם בנמחות ואשירי בשם ר"י דלגיל פלוגי בהדא בהא וסבירא לכו דספירה בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לתקדש הו אינו נמי סבירא דכל לילה מלוס בפני עמסה . וא"כ ספיר סופר בברכה ומי מזיקני דכהא ניחול בהריוו ולא בהא ולקדק כולי האי מאחר דכתבו הגאונים דזכרה שם בברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן :

דיני ברכת המזון

שאלה לח שנה על הניסים בברכת המזון ולא נזכר עד שהתם בברכה סודאס . אבל עדיין לא התם בבוט ירושלים חוזר הוא בשביל על הניסים או לאו :

תשובה יראה דאינו חוזר אפי' ככה"ל וכ"ס אם כבר התם גם בבוט ירושלים ואפי' דכהב במדרי פ' במה מדליקין וכן בהג"ה במיימוני בשם ראב"ה דמיימי . מירושלמי דהם שנה יעלה ויבא בברכה המזון בה"ה אינו חוזר אבל בשנת ופורים והנוכח שה"א לו בלא חכילה חוזר ואפי' דתלמוד דידן מסיק דהזכרה בבסמ"ז הנוכח ופורים רשות הוא ולא חובה כיון דהוהו עלמא להזכיר וגם בריך דעתא דהזכרתה שווייה עליה כהוזה והוהו כדפסיק בה"ל ענין זה על הפילות ערבית ע"כ מ"מ כמדומה לי שרבים לא היו תופסים דברי ראב"ה סלו עיקר אלא כמו ש' הרמב"ם בהדיא דאין מחזירין וכן כ' ה"ז וכן בטור א"ה ושמעתי מיישפין סירושלמי דר"ל בשנת דחובה ופורים ואשמעינן הואיל דלא כתי דלא חל פת בשביל השבת חוזר נמי בשל חובה ופורים דיוס שנתחייב בחכילה הוא ואהא נמי ישלסקי דהא איתא במדרי בהסיא סינקה וכן בפרק ג' שאכלו דסבדי נמקת הגאונים שהם שנה של ר"ה בבסמ"ז בשנת אינו חוזר משום דחוב חכילה אינה בשביל ר"ה וא"כ תקשה לדידכו סירושלמי דלעיל לע"כ לית לכו האי סברה או ר"ל כמו שכתבתי

עדיף מכבוד אב ואם שסרי יעקב חביו לא נעשה על כיבוד אב ואם כל אותם שנים שלמד תורה בבית עבר וכיון דקי"ל כד' יוסי דלא מן הכל אדם זוכה ללמוד ח"כ הכל בכלל ח"ס הוא ואין נראה לחלק בין כיבוד אב ואם בין מה שאביו מוחה בידו ושמלערו במום ששכר על זוהמיו דהא תלווייהו מלוח עשה שם ויבכו כבודו ומוראו. ועוד דאמרין בפ"ק דייבמות וכל אחר לו אבא היעמא או שאמר לו אל תחזור ויאל ישמע לו ת"ל איש אמו ואביו תיראו ונראה ללוא דווקא טומאה דאורייתא חלה אפי' טומאה בבית הפרס דרבנן דאיכא נמי לאו דלא תסור כי יכתי דלא מפליג תלמודא הסם בין לאווין דשבת דחמירי ובין שאר לאווין דלא חמירי ובינו טעמא הואיל ואמרר תורה כוללם חייבין בכבודי כלומר מוראי למעלה ממוראיכס ח"כ כל האו סוגיא אפי' קלים הם דוחים כיבוד אב ואם ומוראו דבכל איסורים אפי' דרבנן איכא מורא שמים אם פורש מסן. ולענין ללאה לת"ת לפני רב שזכר מצינו ללמוד תורה שדין לעיל טומאה דרבנן חלמא עדיף ממורא דאב ואם :

שאלה מא

הא דתניא בפ' אין עומדין דאין עומדין להקפיל אלא מתוך הלכה פסוקה ופרש"י שאינו לריכס עיון כדי שלא יסרסר כס בתפלה וא"כ לפי זה לדין נמי לחרס שלא לרכס לבית המדרש ולבהכ"ס מתוך הלכה שאינה פסוקה שלא יסרסר בד"ס בלוחן מקומות כדאמר בכמה דוכתין בתלמוד דאסור לסרסר שם בד"ת או שמה יש לחלק :

תשובה

יראה דיש לחלק וכן מלאהי כחוב דקמאי נמי יהו מספקי בך מילתא וכתב שם הכותב דיש ראייה לסחיר משה דליהא פ"ק דקידושין גבי בר קפרא ורבי שמעון דפריך תלמודא וסאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר לסרסר חוץ מבית המדרש ובית הכסא ודחי דילמא לאונוכו שאני ופרש"י פעמים שמים ערוד ומעיין בשמועתו לפני כניסתו ועל כוחו הוא שמעיין וגורם כס בבית המדרש עכ"ל. הרי מוכח כדריא מדברי רש"י דברי דל"כ לא היו לאונוכו דפסע בתחילת כניסתו לבית המדרש וגם נראה מתוך הסגרא דיש לחלק דודאי לעמוד ולהקפיל מתוך הלכה שאינה פסוקה אסור משום דא"ל לו לבין יפס מ"מ נד' דודאי הרהורי הלכה ורחיקוהו למעיין כס וא"כ ע"כ יסא לבו ערוד אם עיין הוא בהלכה לא יוכל לבין תפילה ואם יכריח ומחשבה לבו להלק עיון ההלכה הריה גופה עירדה היא לו שרין להסיר מלבו מה שסוא חפץ להשכיב בו ויפסיד ע"י כך מוכח התפילה ועל עירדה מועפת הקפידו הראשונים לענין תפלה כדאמר פ' סדר קבא מן הדרך לא יתפלל חוץ ג' ימים שמואל לא היו מללי בביתא דהוי ביה שיכרה אבל בבית המדרש איכא למימר דלא גורין שמה יסרסר שם כיון דידע דעבירה היא יש בו כח להכריח את לבו שלא יסרסר שם ואם היה לו עורר ועירדה על זה יסא כן וק"ל. ותו יש לחלק דדוקא גבי תפילה היישינן פן יסרסר כס בד"ת משום דתלווייהו דברים של קודם הם אבל לא חיישינן שיסרסר במקום הטיופה גגון בבית המדרש ובהכ"כ בד"ת דהוי גנאי וחלול לדברי תורה שהוא בה לעסוק כס ודמי קלה להא דאמרין פ"ק דפסחים הוא עלמו מחזר עליו לשורפו מוכל קאביל מנייה בתמים אמנם הדבר ידוע הוא שקשה מאד להסיר מלבו כהרהורי התורה אפי' במקום הטיופה מי שלבו נכסל ולהוט לעיין בפלפול הלכה והף כי אמרין פ' מו שמת אחר רב הונא ת"ח אסור לעמוד במבואות המועפות מפני שא"ל לו בלא הרהור תורה חלמא דחיישינן להכי ז"ע :

דין איסור הוראה

שאלה מב

הא דאמרין שם רביעית יין אל יורה אי נוסג דין זה אף ביימות שלנו או לאו :

תשובה

יראה דלפי משמעות התלמוד היה נראה דיש לחלק בין ימות שלנו ליימות שלמס שהיו חוקים הרבה ומשכרין דהא פ' סדר מחלק תלמודא בין יין ליין. דקאמר שאני יין דאיטלקי דמשכר עפי וכיון דמחלקין לחומרא איכא למימר דס"ה לקולא ביימות שלנו דלא אשכרי כולי האי וכדי מחלקות הגאונים בין ימות שלנו לשלמס לענין מציגה שום של ברכה וכן מהר"ח פ' הסוכר ומסתמא

דין מורא רבו

שאלה מג

התמיד הוראה חת רבו שרום לחול דבר האסור מדרבנן לדין למחות בידו או לאו :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר כמו שאבאר שמעתי אחד מרבוותא דיש לדקדק דה"ל למחות משה דאמרין פ"ק דחולין דר' זירא ורב אחי מייסי לקאיייהו ביאים הממוקקים ביין ר' זירא לא אכל רבי אחי אבל הקשה רבי זירא לר' אחי בחד הכי ולא חייש מר לתערובה דמאי אמר ליה לאו אדעתא ואתמי לא הקשה לו קודם שאלה חלמא דאין לדין למחות ולסודע. וג"ל דיי"ל דדוקא כס"ג שגם התלמיד אין ברור לו האיסור כי הויה דתערובה דמאי דהא מסיק מהם ופסע להסיר אבל אם ברור לו האיסור אפי' מדרבנן יודיעו ויפרישו ויכתי מוכח מלשון רש"י דפי' הסם משום דלא בעייהו סוס דמאי לא חשו למילתא מדקתק רש"י חשו משמע דתרווייהו רבי זירא ורבי אחי וסא רבי זירא חש ולא אכל אלא ע"כ ר"ל דלא חש למחות ביד רבי אחי הא אי הוה בעייהו הוה מוחה ואפי' דאפי' דמאי בעייהו לא אסור אלא מדרבנן ולמאי דמסיק מהם שדקדק ר' זירא דע"כ לא גזרו על תערובה דמאי גודמסתיע מילתא לרב אחי דאכל תערובה דמאי דסתתא בסמתן של לדיקים כו'. א"כ עכ"ל לומר דאסא נמי סניך ר' זירא בתחילה שלא מוחה בר' אחי מתוך הספק. ולפי זה אין לנו ראייה מכאן שא"ל למחות אפי' בספק שאיזנה בדורות שלנו דאפי' על דורות חכמי התלמוד איכא בתוס' הסם באותה שיטה. ומייסי מנ"ר דר' ירמיה שדר לר' זירא כללה דפרי וקאמר מהם דבין דין ובין דין איחאל פרי בעבלייהו ומסך עובדא קאמר גמס' שקלים דאמר ר' זירא. אם הראשונים כבני אנשים אלו כבני חמורים ולא כחמורו דר' פתח בן יאיר ע"כ חלמא דאפי' בינו ר' זירא אירע תקלה לדיקים כש"כ אלו בדורותינו יתמי דיתמי. ועוד סוכינו שם הקום' וכן בפ"ק דשבת ודגיטין דדוקא בנידי דחבילה אמרין אין הקב"ה עניא תקלה לדיקים על ידס אבל שאר איסורים אפי' שהוא עושה האיסור בידו כמו רבי ישמעאל שקרא והטס אפשר שיארע תקלה בואה לדיקים וא"כ אם היה רואה לרבו שרום לעשות האיסור במידי דלאו ע"י אבילים לדין להפרישו אפי' אם היו נדמים דורותינו לדורות טראשגוים לפי מאי דכתבין לעיל דרבי זירא סתך אהא דסתתא בסמתן של לדיקים כו' ולכך לא מוחה בר' אחי אבל אין נראה להביא ראיה דבכל איסור דרבנן א"ל להפרישו מספק משה דאמר פ' סדר מילתא דרבנן עבדינן עובדא וסדר שאילגא ופרש"י אם שומע תלמיד שרבו פוסק הויה על איסור דרבנן ויש להקשות עליו ויחא לעשות המעשה ע"פ רבו ואח"כ יקשה לו וכן מוכח בספד התרומם הא קמן להדיא דכל היכא דאין ברור לתלמיד האיסור דרבנן הוא לא יכנס במעשה רבו עד לאחר מעשה. מ"מ אין נראה ראייה מכאן לנ"ד דשאני מהם שבה הרב לסודות הלכה למעשה

והסתמא מחייב שפיר להורות כדא ואע"פ שגוראם לתלמיד להסוד ולסקנות לרין לשחוק עד לאחר זמנא ויחשוב ויחמר חולי יש לו ירוק וישוב על קושייתו ולא יכנס במעשה רבו אבל לשלם אם רואה את רבו בשלום אח ידו לאכול דבר שגוראם לתלמיד שיש לחוש בו לאסור א"ל לשחוק דהדרבס יחשוב דלאו הדעתא דרבו ואיפשרי הוא . והדע דיש לחלק הכי דכפ"ק דחולין גבי בית שאון פריך הלמודא ודילגא רבי מאיר איפשרי ואמאי הוה בית שאון ע"פ עדות זאת . וסגתא חילי הוה אחד שר"מ הוה הלכה למעשה לאכול בבית שאון בלא מעשה . פשיטא שהיה רבי סומך כדון על אורח עדות ולא הוה פריך עלה מידי ומ"מ אחרי שמינו רחייב בשני מקומות כהא דפ' סדר וסכסוה דרבי יהודה רב אחי ואע"ג דדחין לכו בחרי גווי לא רתו זה כרתי זה לא שייך לדקדק כולי האי . סגתא לפ"ד כתבתי :

דיני ציצית ותפילין ומוזזה וס"ת

שאלה מד עלית של משי לרין לזיוו דוקא במינו בעליות של משי או פוערים בו חף לזיות של אמר :

תשובה יראה דהנהו לפטור חף בשל אמר ואע"ג דכתב בהגמ"ס במיימון דמהר"ם פסק דהא דאמרינן אמר ופשיטא פוערים בין במינו בין שלא במינו היינו דווקא יחדיו ולכן יש לעשות בעליות של משי דווקא לזיות של משי וכן מלאחי בגמ' כהדיא פ"ק דיבמות בשעת עליה דכתיב פסק מהר"ם והאריך שם מ"מ ראיתי שהסב אחד מהגדולים בהשבעה אחת דלא נהיגי עלמא הכי האידנא אלא כהרמב"ם דמתיר כהדיא וכן גרסא דהפי הוא מנהג ספרי ראיתי בכל הקהילות שהיו בלונדון שיהיה בביתו כעליות טליתות של שער שהקטן מן הקופס של יביר ויש מן היחידים שהתנדבו שהיו מיוחדים לאורחים ולא היו מלויילים במים כלל רק בנזר וקעילי ופקר כמה גדולים ולא אמרו ולא מידי וגם ראיתי חד מרבנותא דהוי ליה טלית של משי מלויילים בני לזיות של משי ואחד של אמר ול"ע אי שפיר דמי בכס"ג דלא הכנף מין כנף הוא וגם לא גדולים תעשה לך מהם אינה לגמרי והרואה לעשות לזיות של משי יזכר שלא יקח החופים כמו שהם נוהגים ופזרין מן התנות של נכרים דבעין טווי ושזור ע"י ישראל לשמה אלא יקח לשון של משי מן התנות וע"י ישראל ויטוה ויפזר משהו דראיתי לא זכירי בכתיבתי להזכיר :

שאלה מה עליות קטן היאך מתקנים אותו אם בבית השואר שבוה ח"י הטלית מלפניו והאי מלאחריו או אם חולם כל הטלית בעליו מלאחריו . וגם האין יעשה בברכה טלית קטן כשלושבו בכל בקר :

תשובה יראה דלריכיס אנו לדקדק ולעשות כדי לנאה ידי כל הדיעות כמו שבאר אחד מן הגדולים שהחיק מתשובה הר"ה ח"ו דכתב ח"ל מהר"ם הורה לברך על ט"ק שיש לו בית השואר ולובשים אותו ואמר מורי שיש לברך להחלבש ואבא מורי כתב דהלוקים א"ל לחפור שלא יהיו צד ד' כנפים דלא מחייב דרך לבישם אלא דרך עיטוף דממברכין להטעם ממשעם זה אמר דאין יולאין י"ה כשעושין בית השואר כמו לברכנו או להלוק דדרך לבישם היא ולא עיטוף עכ"ל . ומהך דא"ו ראיתי כמה ח"ה נסגו לתלת ט"ק בדלועים בואר ומנהג כל הטלית מאחוריהם למעלה בכחפיים רק ב' לזיות העליונות נכפלו לפניהם על החזה ולדעתם בדרך זה חשיב עיטוף ולא לבוש אבל אחד מהגדולים בשיח זכיר מאד במלות לזיות וכן תלמודיו הגדולים אחריו וכן כמה ח"ה אחריו נסגו בעליות שיש לו בית שואר אמנם לא ידענו שפיר אם ברבו להחלבש בלזיות או על מוצא לזיות ונראה דלחלות הטלית ברענעא כמבואר לפיל לאו שפיר דמי דבוארו דרך גמיי לאו עיטוף מיקרי דעיטוף בכל דוכחין משמע עטיפת הראש ובימיסה הוה רגילים בכסות המכסה הראש והנהגו בדאמר טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו וגדול יולא בו ערבו חייב בלזיות ולכן חיקו לברך להטעם בלזיות אבל כסות שאינו מתכסה הראש לעולם אין לברך עליו להטעם ולדין דכל כסות שללו רק לכסות הגוף אין נראה כלל שיפזרו בה מלזיות

דעיטוף לא כחיבה ולא רמיזא בדאורייתא ומ"מ לא לספוג אדברי ח"ו קאחינא אלא נראה דבעינן למעבד בדרך דנפקין ביה גם ידי ח"ו והנהגו בעליות שיש לו בית השואר יעשו קאת גדול שיוכל לבכות ראשו ורובו מאחוריו בשעת ברכה יעטפו על ראשו ויפסילנו לאחוריו ויעמוד כך מעטף לפחות כדי הילוך ד' אמות . ואח"כ ימשכנו מעל ראשו לפניו שיסא נחלס בוארו בבית השואר של הטלית ובכ"ג מברך שפיר להטעם שפיר נהעטף בו ואם הוה רואה לספסיעו לגמרי לאחר ששסה או שהלך בו ד' אמות היה רשאי .

ואח"כ לפי דעת ח"ו אין סוג מלוה במה שהוא לבוש בלזיות כשהוא בוארו י"ל דאין קפידא כ"כ רק על החילת חיוב המלוה ולא על שינוי המלוה וראייה קתא מסמ"ק דכתב דתקיעה בטיגן משומד וכן לזיות בעיגן משומד דתרוויסו ילפינן מספירת השומד ובתקיעה קפדיגן אעמידם אפינו לאחר הברכה ובלזיות לא קפדיגן בעמידה אלא בשעת ברכה בתחילת העיטוף וע"כ היינו טעמא דבלזיות החילת העיטוף ושבוה עומד כך מעטף כמו הילוך ד' אמות וזה גוף המלוה ומכאן הילוך אמו אלא שיסוי המלוה ולא קפדיגן כ"כ בעמידה אבל בתקיעה כולו גוף המלוה הוא סוף התקיעה בתחילתה וע"כ לא קפדיגן אעיטוף בלזיות אלא בתחילתו ופעם יפה הוא שפיר לזיות לאו מוכח הגוף הוא אלא שאנו ממיינסן עמינו לחיוב לעשות בגד שיש לו ד' כנפים ובשיעור המושט נפקין בה י"ה ומה שזכורין בו כל היום היינו כדי להסתכל הדין בלזיות כדכתב וראיתם אותו וזכרתם . עוד שהחיק אחד מן הגדולים מהשבעה הר"ה ח"ו ח"ל אם כה בין טלית קטן לעליות גדול הוי הפסק ולרין לחזור ולברך ומהר"ם שלא הלך בקטעס לבכ"ג אלא כשאר לבוש בירך עליו וראה עעמו לפי שלפעמים לא היה לרין להסיה בין הטליתים וגם לא היה רשאי להסיה את עצמו בלא טורף לחייב את עצמו בברכה מיון שיוכל לפטור בברכה אחת ואז היה מסתפק אם יברך על הגדול והילוך הים ומתקן אחד שהפילס עד שהיה לרין להסיה עכ"ל . ובאשירי כתוב ח"ל מלאין יש ראיה דהרמב"ם הלכות טלית קטן שהוא משא כל היום וכשהוא מחפיל מעטף בעליות גדול לרין לברך דחייב אדם לעשות לזיות לבג בגדיו של שיש לו ד' כנפים וכל חד מלוה באנפי נפשיה הוא אבל אם מהטעם בזה אחר זה בלי הפסק מברך ברכה אחת על שתיהם עכ"ל . וסגתא אם בלאו להשוות דברי מהר"ם ואשירי לרובא למימד דהא דכתב אשירי בזה אחר זה בלי הפסק לאו דווקא אלא ר"ל בלי סיסח הדעת כדכתב מהר"ם והיס נראה לומר דווקא בעודו לבוש בעליות אחת אינו חייב לברך על השני אלא"כ הוה דעמו בין זה לזה אבל פושט את זה ורואה ללבוש אחר מתחייב אפי' לא הוה דעתו . אמנם לשון הר"ה דלעיל לא משמע הכי דכתב הים מנתקן עד אחר התפילס עד שהיה לרין להסיה משמע דאם לא הוה מסיח אע"ג דמסתמא כבר פשט הטלית הגדול ביאתו מבית הכנסת ואפי"ה אי לא הוה ליה סיסח לא חזרין דכיון דפשט עליות הראשון אולא לה ברכה דידם ולא מפטרה בה בעליות שני אלמא בסיסח הדעת תליא מילתא אמנם באיזה דבר שבוה חשבו הוה הדעת אפרם כגלמוד תורה . הללעד"כ :

שאלה מו רבים נהגו להפזר סביב הקרב שהלזיות תחוב בו בחובי משי כדי שלא יתרחב הקרב וישמע הלזיות ממקומו למעלה או למטה יש קפידא בדבר או לאו :

תשובה יראה דאין קפידא בדבר משום תוך שלם לא יחפור בין לפרש"י בין לפי' רב עמרם דפירש משום דפחות משלם לאו לא יחפור לפי' רב עמרם דפירש הטעם משום דפחות משלם לאו בגד הוא ואפי' אי חפרים כמאן דפסיק דמי ולא רמינן ביה לזיות הכי כדא אשירי אליבא דרב עמרם ונראה דהסווא עעמאל לא שייך אלא דווקא הוהא שנקרעה בעליות החיובים קטנים ומחורב בה במושט ורואה לחזור ולהפזר בעליות ובכ"ג לא רמינן לזיות באותה החיבה משום דמאן דפסיק דמי וליזיות המושט שם לא פטרה לעליות אבל דון דין סתעליות שלם ואינה תופרה אלא לחזק הקרב לא שייך האי טעמא מידי וק"ל . ולפרש"י גמי דפי' דמש"ס לא יחפור תוך שלמה דחוישין דילמא פייס מידי מתוע התפירה ויחיהו ויוסיף עליו עוד בבעה חובין לעשות לזיות ואיכא תעשה ולא מן העשוי אבל חזן ל' לא מיקום לזיות הוא וכתיב אשירי עליה לפי

לפי זה עלית של אמר מותר לתפור האירגה דאין דרך לתפור בחוטין של אמר אלא בשאר מנינים שאינם ראויים לזיוה ע"כ. וה"ל כד"כ נמי שמופר הטלית של אמר במשי דאילו ראויים לזיוה בשל אמר נמי שרי ואע"ג דבבב"ס במיימון כתב בשם מהר"ם דאין לתפור פסקי המעיל תחת הכתף הו"ל שלם אלא כל התפירות יהיו חוץ לשלם או חוץ מלא קשר הגודל דהיינו חוץ למקום זיוה יש לומר דמהר"ם חירי בטלית של משי ותופר פסקי המעיל במשי דמוע התפירה ממין הטלית ואיכא למיחש שמה ירפנו עם שאר חוטין הזיוה ולכאורה מוכח דטעמא דרב עמרם לית ליה לנוהר"ם דהל"ל לא הו"ל מחלק כדלעיל בין חוץ מלא קשר לחוזה לו והף כי כתב בהדיא פרש"י ע"ס בבב"ס מ"דברי מור"ם ע"ש והף אם הו"ל כוונת פירש"י רב עמרם מ"מ כה"ג שאינו נקרא לזיוה למיחש כדפרישית לעיל ובתוס' פ' התכלת משמע להדיא דאית לכו פ"י רב עמרם ועוד הו"ל דהא דאפי' אם תופר טלית של משי בחוטין של משי אלא שבבב"ס החוטין ארום או ירוק אין להקפיד בבב"ס בתופר סביב הנקב לחוץ דה"ל לזיוה למיחש שירפנו עם החוטין הואיל ולא נהנינו כלל האירגה בשום מקום רק בזיוה סתם לזיוה ולא לזיוה ואפי' בט"ק שהוא ממוני לזיוה לא דלית מימי אהד שמיס מלוויין רק בזיוה לכן ולא לזיוה ואע"ג דאין קפידא בלזיוה כלל מ"מ הואיל ולא נכוון כן נראה דליכא למיגזר ביה שמא ירפנו עם החוטין. ה"לע"כ :

דיני תפילין

שאלה מו. לזיוה של תפילין של יד שנספק ולא נשחיר בה כדי לתפור בזרוע ונס שחית עדיין לאזכר לרד"ו ולטורחם ע"ס שרי לקשר או לתפור בגידון את הנפסק או לא :

תשובה יראה דהא מילתא אשתכח בהדיא בפסקי הגאונים אלא דיש מסן שחלק בענין זה ולשונו אין מבוחר כל האורך כמו שבבב"ס פ' הקומץ רבב גרסוין א"כ הו"ל למקטעים א"ל וקשרתם יוסף אפסוק לזיוה של תפילין א"ל וכו' ומקטעים א"ל וקשרתם קפידה תמס א"ל רב אחא ברבי דרב יוסף מהו למחשין ועיילו לתפירה לזיו א"ל פוק חזי מנאי עמא דבר ופרש"י להחמיר ודבינו תס פ"י דעמא דבר הוא להקל ופסק בספר התרומה וכן הרמב"ם ואשתיי בשם תשובת גאון פרש"י ותוס' וסמ"ג ורמ"א ג'אשתיי בשם שמואל רבא כהבו כרבינו תס ועיילו לתפירה לזיו כדפרש"י שלא תראה התפירה ויהא נראה כמו שליוה נראה דר"ל שיתפור מלגיו ולא מלבר ובבב"ס במיימון בשם רמ"ם פ"י שסופך מקום התפירה בחוץ המעצרתא כדי שלא תראה כלל והירושלמי דמיייתי הסוספות ושהיכודים לסייע לר"ם דשרי לתפור לזיוה בגידון לא כתב מידו קעילות תפירות לזיו מ"מ נראה הואיל ובתלמוד דידן איתא אין לרעות לם ממש דלא פ"י בירושלמי ובאשתיי כתב וראה דמיייתי שנספק לזיוה שנספק הראש והזרוע והזרועה דההא בעי קפידה תמס שלא יהא שני קשרים אלא לזיוה והזרועה דההא בעי קפידה קפידה שגאמר וקשרתם לאות על ירך והו"ל לזיוה למעט לא שייך דווקא על היר ועל הראש הוא דכתבי קפידה לזיוה קפידה שאינה תמס אלא לזיוה והלזיוה לא שייך לאסור בהם קפידה ותפירה דהא בעי רב דימי למימר דהא לא נשחיר ברזועה אלא כל שהוא חוץ לקשר כשירם עכ"ל ולשונו זה נגומנס לי קלה דמשמע סיבי וסיבי מדקאמר אכל ברזועה והלזיוה למעט לא שייך לאסור בהם קפידה ותפירה משמע אכל הכרוך סביב היר מן הקיבורה עד האזכר כדכתב הרמב"ם שזריך לכוון ג' פעמים סביב לאזכר ואלו קופר הטלית ע"ס א"כ הואיל ושייך קפידה שייך נמי לאסור משום קפידה תמס ועממ נמי איכא מדבריו מדכתבי וקשרתם לאות על ירך והו"ל לזיוה למיחש דוקא במקום שסזריך קרא קפידה קפידין אקפידה תמס וקרא ודאי לא קאי אלא לזיוה ומקפת גובה הזרוע דהיינו הקיבורה כדדרשין לך לאות על ירך ולא לאחריה לאות דהיינו קיבורה וכן ה"ל דהוכח אשתיי מרב דימי דאין לאסור קפידה ותפירה ברזועה והלזיוה לפי הערוך רב דימי ואמוראי דפליגי עליה קיימא על לזיוה היר הנכרת מן הקיבורה עד האזכר כדמוכח בפסקי הגאונים. אמנס בס' התרומה כ' והאריך בשיעור אורך

ברזועה והחבו ומסוק ח"ל סילנך יש להחמיר ולהלכות ברזועה של ראש לפניו ויהיו ארוכות של ימין עד הטיבור ושל שמאל עד החזה וברזועה של יד לאחר קפידה ברזועה שחכא ארוכה עד האזכר האמצעי וכרוך אותה סביב שלם פעמים ורוחב הרזועה כאורכה דשעורה נפסקה ברזועה ולא נשאר בה כשיעור שפירשתי לזיוה לזכר הקנה בקפידה כדאמרינן בסקומץ רבב אביי כוס יתיב קמי דרב יוסף היפסיק ליה רזועה של תפילין כו' ומיייתי עלם פלוגתא דרש"י ור"ת ומסוק ברש"י. והנס משמע בהדיא מתוך דבריו דאסור קפידה ותפירה קאי נמי לזיוה שגשתיירה חוץ לקפידה בראש וביד כל שיעור הארוך שפירשו הגאונים ברזועה ש"י וראה דהיינו דלא כאשתיי דלעיל אפס נראה דאין לאסור ברזועה של יד באורך השיעור שמן הקיבורה עד האזכר האמצעי וכפי מה שזכר לכוון ג' פעמים סביב האזכר אלא אם הו"ל פוסט ברזועה מן הקיבורה עד האזכר בלא בריכה סביב הזרוע אלא כל יתרון האורך שהוא בשביל שזורך ברזועה כמס פעמים סביב הזרוע כמו שרגילים הו"ל בזה"ש יתרון אין להקפיד אקפידה ותפירה כלל דאילו מן האורך וכן ביריתי כמה פעמים לספור ולא מלאמי לני להחיר אפילו בחוץ השיעור. אמנס תרתי מן השיעור ולחון לקשרו כדעה האשתיי הואיל ור"ת שרי ואפי' בחוץ לקשר דהא דפסק התלמודא למיעל לתפירה קפידה לזכר כדבר כפירוש רמ"ם בבב"ס במיימון לעיל דה"ל למיעל תפירה שחון לקשר חוץ המעצרתה ולפרש"י נמי קפידה לתפור אפי' מלגיו שלא תהא התפירה נראית מאד מלבר ע"כ אין להקל :

שאלה מז. איתיה ותיבות בתפילין שמתקו קלת אכל עדיין רישומן ניכר וראה להעביר עליהם קולמוס לפי שחושש שמא יתמחקו עוד יותר שלא יהא רישומן ניכר שרי למיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דהא רישומן ניכר כל כך דיוכל חיטוק דלא חכים ודלא טפס לקרות יפס כס"ג שרי להעביר קולמוס על הכתב להטיבו ולחדשו כדי שלא יתמחק יותר דכיון דעכשוו הכתב כשר הוא ומה שיוסיף עליו אינו אלא שיממרו שלא יתקלקלו כס"ג לא חשיב כתיבה שלא כסדרן. ואע"ג דכתב הראשון לא יהא נראה כלל מפני כתב האחרון מ"מ הואיל וכתב האחרון אינו מתקן עתה כלום שהרי עכשוו כשר הוא כתב הראשון וכה"ג מוכח בתוספות פ"ב דגיטין כתב דיו על גבי דף דלא חשיב כתב העליון כתב א"כ הו"ל מתקן התחתון כגון משלל לשמה לשמה וכה"ג וסבי נמי איתא בתוספות פ' סבוס ובגילויין פ"ב דגיטין כתב לחד שינויא דאפי' כשוא מתקן כתב התחתון לעשותה לשמה מ"מ לא חשיב כתב העליון כתב אלא לעין זה ששוסה לשמה וכנ"ל שאינו מתקן כלום אלא שמשמר כתב הראשון ודאי לא חשיב כתב לעין להחשיבו לכתב שלא כסדרן ונראה דעדיף עפי מנאי דשרי בבב"ס במיימון בשם מהר"ם דהיכא דהיוד"ן שבחוק השיג"ן ושיינין ושעל האלפי"ן והגלי הסו"ן אין גועין בגוף היות מייחין תימך דלא חכים ולא טיפס ואי נמי קרי לאות כסלכתו יכול לתקנה א"כ ולא חשיב שלא כסדרן ואע"ג דכ"ז דלא מתקן פסולין התפילין וכ"ש בני"ד דכשרה עכשוו בלא תיקון ואפילו לדברי אשתיי דכתב בה"ס"ת דאם דבכ רגל השמאל שבס"א ובקו"ף אל סג בתפילין ומזוזה א"ל לתקן משום דהו"ל שלא כסדרן נראה דלא דמי לידון זה דהתם כשדבדק כרגל לא שרי לתקן ע"י מחיקה לחוד שפירדה מנגיה דכס"ג כו חק תוכות ממש ואפילו בס"ת דלא קפדין אכסדרן פסולה אלא אם בא לתקן לריך לכל הפחות לחוק כל הרגל ויחזור ויכתבה וכס"ג ודאי כו כתיבה שלא כסדרן ואפילו אה"ל דאשתיי קאי נמי אהא דכתב בתר הכי דלריכיס סויד"ן שעל האלפי"ן ובשיג"ן לזיוה דזוקין ורואה לומר דכתיבי נמי א"ל לתקן בתפילין ופליגי אדמהר"ם דלעיל מ"מ מוכל לומר דבירדון דיון מודם הואיל ועתה הכתב כשר וכל מה שכתב ומסוק עליו אינו אלא כדי לשמורו אין קפידה דבר"י.

הנראה לעניות דעתי כתבתי :
 ל"ב בס' התלמוד פלוגתא
 דרב נחמן ורב טפס בסולת
 סימני טופסא אחת טעמא ר"ג סבר אהני מעשוו ור"ם סבר הפסא מיהא איכא טופסא. ובה"ל פוסק כרב טפס באשתיי וכרב נחמן בדיני דלזיוה ספק בכל מערבין. ע"כ.

שאלה ממ

בני ריו"ם והגפ"ס"ן מוסגין בתפילין של יד לתקן אותן בקשר שלש שבשמיחין אותן בזרוע שמעברתה שבה כדלעיל עוברת מונחת ליד הכתף והקליפה ליד היד ובני אושטריי"ך והגפ"ס"ן מוסגין לתקן איפכא שהקליפה מונחת ליד הכתף והמעברתה ליד היד והאם היו אלו רוצים לשנות תפילין של אלו בקשר עד שתהיה להם הקליפה כמוהם שפיר למיעבד הכי או לאו :

ועדיין מחזירים מעט בעינין זה שאח"כ תפירות ה' או ו' של קיימא כן דכ"ג הוא חשיב תפירה לעינין שבת ושעטמז שרי לקרות כס דלא אכר תלמודא חלא סיבא דמעיקרא חסירה היריעה ואינה מחוברת . הגר"א לע"ד כתבתי :

שאלה נא

האם דפשיעא דאינה כשרה היא וכ"כ הרמב"ם כהדיא ובספר התרומה כתב אעפ"י שרגילות הוא לתפור ס"ת שנקרע במשי מ"ו הא דאמרינן ותופרם בנידין קאי אחפירה דיריעות ו' לזו לומר דיריעות ו' לזו לא שרי לתפור חלא בנידין אמנם ראייתי במקומות חבורות שהיה להם ס"ת תפורים במשי וקראו כסן ואפשר ע"י הדחק שלא היה שם יודע לתקן בנידין ובתחילת חיקומו נתפרו כך במשי . וכה"ג יש לסמוך אלא דכפז אשידי כסוף סלמות ס"ת בשם הגאונים דס"ת שאין הקלפים שלה מעובדים לשמה משום דלא היה שם עבדן לעבדן לשמה וכתב דאע"פ דסכירה גן דאינו מעובד לשמה פסול מ"מ ויוליס לקרות באותו ס"ת בלבד משום עת לעשות לה' ספרו חורתך ומייתי ראייס מר' יוחנן ור"ל דהו מעייני בספר דאגדתא בשבת אמנם משמע נזני הסם להדיא דהא אפשר לתקן אח"כ דלריכוס לתקן וס"ת בני"ד חס ימלאו להם גידין ודאי יתקנו אותם עד שלא יקראו כס . הגר"א לע"ד כתבתי :

דיני מוזה

שאלה נב

המוזות מוהגים להניח במוזות הפסח באלכסון כדי לקיים פרש"י ופר"ח לאלה לז מעיין בראש של מוזה דהיינו שיעם עליונה לז פני הפסח . או לז לז לז רה"ר :

תשובה

יראה דמטיס ראש לז המוזות לז פנים וסבי מוכח כהדיא דיורה דעס כתב דלר"ם דפי' דלריך להניח המוזות מושלבת אורכה לרוחב מוזות הבית לריך שתיבה שיעם העליונה לז הדלת ושיעם התחתונה לז ר"ה וכן כתבו החו"ס פ' סקומך רבא כהדיא אהסי'א דירושלמי דמלריך שתיבה שיעם של מוזה רואח את האויר הפתח וכתבו דלפ"מ לריך להניח כדלעיל ולהפך שמוע לז האויר הפתח ח"כ הואיל וזמנין ללאה ידי פר"ח לריכוס להטות הראש לז פנים ונראה כעטם בדדריך זה מונחת פתוח כנגד הקורא . אבל איפכא לא הוי כנגד הקורא דרך ביאתו כדדרשין ביוסף ביאתך ולריך להניח נגד הקורא דרך ביאתו . ואשי' לרש"י שמיחה וקופס מ"מ כנגד הקורא היא כשהוא נכנס באויר הפתח שסבי שמוע הפוך לז אויר הפסח כדאיחא בירושלמי דלעיל וא"ל להפוך פניו רק קלח לזזו אבל חס היה מעט ראשם כלפי חוץ הקורא לריך לחוזה פניו ממש לאחוריו ומשום דחזינן כמה מוזות ת"ח גדולים שסיו מניחין ראשיהם מטיס כלפי חוץ כתבתי הגר"א לע"ד :

הלכות שבת

שאלה נג

שלש"ן או שאר מיני טיבול שלא ניתן כסן משקם מערב שבת שרי לתח כסן משקם או לאו :

תשובה

יראה דדבר זה לריך דקדוק יפה כמו שאבאר בפ' חולין גרסינן חרדל שלשו מע"ש לתחר מנחה בין ביד בין בכלי ובלבד שלא יערוף וכתב בספר התרומה ובספר המנחה סגול וסקטן בשם ר"י דאיידי כגון שנתן המשקם מנעור יום כדמוכה מירושלמי דמחייב סיבא דהייב בשבת משקין בשומין כחושים וס"ה חרדל דאין לחלק והטעם משום דקיי"ל כרבי גבי רבי יוסי ברבי יודא דסבד נחיתה מים או שאר משקין וכו' גיבולן ולכך כי יסיב משקם מנעור יום כבר מנובל הוא בחול ומאי דערביתו בשבת אין קפידא רק שלא יערוף אבל אי יסיב משקם בשבת אנהיגה משקם הוא דמחייב ולא מהני מידי אי ממחו אח"כ דרך שינוי אבל רב אלפס ואשידי פסקו פ"ב דשבת נד' יוכי בר' יהודה דנתינת משקם לא"י חשיב גיבול ושרי לתח משקם בתחילת בשבת ולערבו אח"כ בדרך שינוי כגון באלכסון או בכלי עלמו לערו וכו"ל כתב כהדיא ב"א

דין ס"ת

שאלה נ

שנקרעה תפירה שנין יריעה ליריעה רוב תפירה אבל עדיין מחוברת בה' או ו' תפירות כשר הדבר או לאו :

תשובה

יראה ולכאורה היה נראה דפסולה משה דלומר במנינה טביל בה ג' חוטיין גידין כשרה דהואיל ונקרעה איגרת ג"כ שרי בני' חוטיין ובלבד שהיא משולשין ואשי' היא משולשין כס"ת לא מהני כדמוכה להדיא הסם הא קמין דס"ת שנקרע דווקא בעינין כל תפירה בנידים ולא משאר חוטיים כלל והיה נראה ס"ה אם לא תפרה כלל רק במקום משולשין כס"ת פסול דמ"ל תפרה כפשתן בין המשולשין מ"ל לא תפרה כלל בימיסם ואדרבא מלינו אויר פסול בכוסה ג' וסקר פסול בארבעה וכן מלאהו בקרובים השטר כשר כדאיחא פ' גט פשוט . וכן מהא דמלריך תלמודא שויר מקום התפירה משמע קאי דהוי שפיר למיתפרס מראש ועד סוף . אמנם נראה דמכל לומר דודאי בתחילה בעינין הכי אבל חס כבר תפרה כולה כשלתה ואח"כ נקרע כדלעיל נראה להביא ראיה קלח דשרי לקרות בה מדאמרינן פ' הגזקין ס"ה שחסידיה אפילו יריעה אחת אין קורין בה ופי' אשידי בשלכות ס"ת מומרה ו' דר"ל שחיבר כל היריעה של ס"ת ותפרס יחד וכשאר יריעה שלא חיבר עמהס אע"פ שמונחת כאן אסור לקרות בה עד שיהיו כולן מחוברים יחד ע"כ משמע קלח דבדיעבד שכבר היו מחוברים כשלתה

בא"י דשום ושלש"ן ומדוכה ככתבו מבעוד יום ולא נתן כסן יין
 ונתן כסן יין או חומץ בשבת ומערבן בהלכנו ובפ' המלוט במס'
 שבת אמרין קיעמא שרי ופי' רב אלפס ורש"י ורמב"ם דעפר
 מוחל לגובל משום דלאו בר גיבול הוא אבל סתום פ"ק בשבת
 הוכיחו בסוכה גמורה דלדבריה יומי דלאו בר גיבול הוא שייך
 ביה טפי נתינת מים וכו' גיבולו ע"כ מדברי הגאונים. והשתא נראה
 דלכל מיני עיבולים ושלש"ן שרגילים עמה לעשות ע"י גיבול משקים
 אפי' הם דברים שאינם בני גיבול לפי ספר התרומה והמזוזה בשם
 ר"י וכמו שהוכיחו בהספדו דלעיל או לא יתיב משקה מבעוד יום
 אסור לתת כסן בשבת ונראה דאפילו אם נתן כסן מעט משקה כמו
 שרגילים לתת מעט טיפוס דלא מהני מידי כמו שכתבתי לעיל
 דנתינת משקה מבע"י מהני משום דהו' חשיב מגובל בחול וסדבר
 ידוע דבמעט טיפוס לא חשיב מגובל. ונראה למאזן היסור לכ"ע
 אפילו אי לא יתיב כלל משקה מבעוד יום כגון שיעשה בגליה
 רכס והכי איתא בפ"ב דשבת גבי שהיתה דבליה רכס לא חשיבא
 ליהם וגיבול והיינו אפי' אליבא דרבי דנתינת הכס וקאמר גמי הסס
 דלר"ך אליבא דרבי לעשות שינוי. בנתינת משקים כגון שיתן המאכל
 החולה בכלי ואח"כ המשקה וזה היה שינוי לדידכו ונראה דאף
 לר"ך אפי' דבחול אין לנו מנהג קבוע איזה מהן ליתן מהחילה
 מ"מ בני לן בכך שינוי דמפרש תלמודא ובדרך זה שרי לב"ע לתת
 המשקה בשלש"ן ובכל מיני עיבולין אפילו לא וסיים בזה שם משקה
 מבע"י דאית לן למימר לטוב רבוחא דלעיל דאסרו לא אסרו רק
 דבליה עבס כהואל והשיבס ליהם גמורה אין חילוק בין נתן
 המשקה תחילה או אחריו למ"ד דנתינת משקה וכו' גיבולו כדמשמע
 פ"ק דשבת דקאמר אחד נתן קומח ונתן לסוכו המים האחרון
 חייב מנלה קאמר הוהו"מ מים חלמא סי מינייכו האחרון הוא
 חייב וכו' דאף דווקא קאמר כשהאחרון הוא ונתן את המים ח"כ
 הו' אפינא ומשתיחא דהסס בנתינת משקה תחילה היינו אורחים
 ח"כ בשלש"ן ובמיני עיבולין היאך נדע אורחייכו אי עבדינן בכו
 בליה עבס דלחשיב שינוי להחיר אליבא דרבי אי לא יתיב בכו
 משקה מבע"י. ועוד נראה אפילו דבליה רכס לר"ך אפי' לערב
 בכלי עמו או בהלכנו דלעיל דמ"ד דנתינת מים לא חשיב גיבול
 ח"כ לא וסיי דעביד שינוי בנתינת המאכל בתחלה דלחשיב לא עביד
 מלאכה עד שיגבול ובעיני שינוי בגיבול :

שאלה נד איסור שנתערב בהיתר בשבת או בער"ש ולא נודע
 לו עד בשבת ושללו תחם ולר"ך תחם לשער אם
 יש ששים לבטל האיסור שרי לשער בשבת ולמראה עיניו ולהסיר
 בשבת או לאו :

התשובה יראה דבכ"ג שרי למיעבד אפי' דלכאורה היה נראה
 להביא ראיה לאיסור מהא דתנן פ' נוטל במס' שבת
 רי"א אף מעלין את המדומע ופרש"י סאה תרומה שנפלה למאה של
 חולין דק"ל דעולה מותר להטלות בשבת ואינו החולין מותרין ולא
 אחר מתקן הוא ופריך עלה בגמרא וסא מהקן הוא ופרש"י שמיא
 לר"י היתר ונגזר ביה אטו תיקון שעל ידי מלאכה ומסוק ר"י סבר
 כחשב"א דסבר נתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר ופריך עליה וכה
 מפליג פליגי דתניא ר"י אומר אף את המדומע במאה וארשב"א
 ונתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר ומשני דר"י עדיפא מרשב"א
 ופרש"י טעמא דרשב"א כיון דאפשר לו לקיים טעם שבת ליתן עיניו
 בלד זה ולאכול בלד אחר אין מעלין ור"י עדיפא ומקיל טפי וסבור
 כיון דיכול ליתן עיניו בלד זה ומתחיל לאכול אין תיקון בהטלתו ע"כ
 מן הסתייג שם מפרש"י. ובפי' משניות דרבינו שמעון בפ' ה' דמס'
 תרומה מלאה ח"ל פי' הקונטרס פ' ה' הלוקח בהמה במס' כנורות
 העלה לשון ביטול ולא לשון הרמס מודקתני בר' אליעזר תירוס ובדרבנן
 העלה וסא דתנן בפ"ב דערלה דתרומה ותרומה מעשר שלין בק"א
 ולר"ך לרבים הסס משום הפסד כסן הוא ואף יתיב דמי שפיר דמי
 וחדע דמי סופא ערלה וכלאי הכנס ח"כ לרבים ואפי' היתה בכו
 לשון עלייה דתנן מי שסוה לו חביו תלתן של בלאי הכנס וקתני הסס
 יעלו עכ"ל הקונטרס וסדין עמו שפי' הטעם משום הפסד כסן
 דמפרש גמי בירושלמי משום גזל השבט. ומיאו אפי' דעיקר חקיה

לך מהתורה דאיתו יכול לשפער בדמים דע"כ לא פליגי ר"א ורבנן
 בפ' נוטל ובפ"ק דתרומה במדומע אחר שסוה דר"א סבר מדומע
 כתרומה ודאי ולרבנן לפי חשבון אבל ודאי דקדושת תרומה יש בה עכ"ל
 ר"ש בפירוש משניות ח"ל אשירי פסק גס"ל איסור שנתבטל בהיתר
 אפי' מדרבנן ואח"כ יתוסף עליו איסור חזר ויעור דתנן פ"ה
 דתרומה סאה של תרומה שנפלה למאה של חולין ולא הספיק להגביה
 עד שנפלה אחרת ה"ו אסור ורבי שמעון מתיר ואף ר"ש שמחיר
 לטעמיה דהוה ליה כל שמועד לרבים כמורס דמי וכבר נסתלק
 הראשון אבל בשאר איסורין דלא בניי הרמס מלטרפין יחד לאיסור
 ולג"מ דטעמא דרבנן גבי תרומה משום דבניי הרמס הילכך לא
 נתבטל ראשונה הא ליסת דההרמס אינה חלה מפני גזל השבט אבל
 אינה אסורה את המדומע הילכך אין חילוק בין מדומע לשאר איסורין
 אלא וכתפא לרבנן רש"י ואשירי הללו דסברי דההרמס אינה אסורה
 את המדומע ואף בניי יתיב דמי לכסן ח"כ מאי פריך פ' נוטל וסא
 קא מהקן מאי תיקון יש בהטלתו כיון דלא לר"ך למעבד מעשה במידי
 חלה שמשער ומאמר דעתו אם יש בלך ק"א וסוה שרי לאוכלו
 אפי' שיעור והאומר שבו מביא לר"י היתר חשיב תיקון וגזרינן
 ביה משום היקון על ידי משקה ואין לתמוס על גזרס כה"ג דכעין
 זה אשכחן בפ' אין לדין דאסור לרשות מומי בטרוד ביו"ע ולהסירו
 ופי' רש"י שם משום דדמי למתקן ולכן את הדין דאסור ביו"ע משום
 שבת ורתייב הסבור והתירו גמי לאו מידי קא עביד חלה שמשער
 ומעריך הדבר בדעתו ולהכי פריך שפיר וסא קמתקן ומסוק דסבר
 כרשב"א דאומר נתן עיניו וכו' וכיון דאפשר לתקן בלי ביטול לא
 חשיב מתקן כלל ורשב"א פליג על ר"י בזה וסבר דאפי' שמתבטל
 האומר אסור כהואל ואפשר לעונג שבת על ידי נתן עיניו וכו' ור"מ
 בין ר"י לרשב"א דלרבי יודה אוכל מכל סכרי אם ירצה יאכלו טולן
 וישלם דמים ולרשב"א אינו אוכל חלה מלד אחד ומשייר לך אחד
 אפי' שיעור שם ק"א אינו רשאי לומר בפי' סהוא בעל. ופי' נראה
 בשאר איסורין דלא שייך בזה סהוא סהוא לך דנותן עיניו כו' דווקא גבי
 דיומע שייך לומר הכי משום דתרומה גופיה נפלה בלאו ובמתבטל
 כדלפנין מן ונחשב לכס תרומתה אבל בשאר איסורין ודאי לא שייך
 וא"כ אסור לשער כדו לבטל בשבת. אמוס לשון רש"י בפ' נוטל
 במתני' לא משמע קלל דסבר דסאי מעלין לשון בעול הוא חלה
 לשון הרמס מדפירש מותר לעלותן מהן דאי לשון ביטול לא היה טפל
 לומר מהן ואיבא למימר דמשום הכי פריך תלמודא וסא קא מתקן
 כיון דבניי למעבד מעשה והסא דרתייב סכרו יש ליישב כמו שפירש
 רש"י פ' אין לדין ומתקן הסס בין דרתייב מומי סכרו ובין דרתייב
 בהמס שחוטס לבדוק מעריפס דפרי ביו"ע ע"ש וגם סמדקת תתייב
 הסוגיא דפ' נוטל שפיר טפי אי בעינן לרבים וסא דפרש"י בפ'
 הלוקח בהמה דאי יתיב דמי לכסן שפיר דמי לריכין לומר דמ"מ
 כל כמס דלא מפרש מומי או דלא יתיב דמי לכסן אסור
 לאכול מן המדומע משום דחשו רבנן להפסיד כסן דלמא
 מיסתלי יבדאל ולא יתיב ליה מרדי דממון שאין לו חובטין סא
 וכס"ג עומס אמרין בפ' הזב דחייבין לפשיעוהא ואסור לאכול מן
 הסדוי כל זמן שלא נתן החומס אפי' דאין החומס מעבד ורבינו
 שמעון פליג וכבר דאפי' לך קדושה יש בו ולא מפטר בדמים דלחמוד
 רבנן טפי משום גזל השבט וסא נמי דכתב האשירי דאין אסור את
 המדומע כולו לומר נמי כרשב"א דאי בניי יתיב דמי וכיון דמאי לפטר
 בדמי וא"ל לרבים מקרי שפיר אינו אסור אפי' דלחבור לאכול מן
 המדומע עד דיתב דמי מ"מ דמי לשאר איסורין כהואל וכל הסערות
 חסא מתיר כמו בשאר איסורין. ולפי' יתייבב קלת מאי דאשירי לא
 בניי לתקן אליבא דרבנן משום דהרמס בין תרומה לשאר איסורין
 ואליבא דר"ש מתקן בה והיינו טעמא משום דלר"ס תליא מילתא
 בהא דכל השומד לרבים כמורס דמי וכלן נמי כהואל ואסור לאכול מן
 המדומע קודם דיתב דמי ודאי עומד לרבים דסתמא דמילתא הוא
 דלא יתיב דמי דסא לר"ך ליתן דמי חולין סכרי אין קדושה בהמורס
 הליבא דרש"י ואשירי וכן ימלא לקחה חולין בשוק אבל אליבא דרבנן
 אין חילוק בשביל הרמס לאסור טפי כהואל ואין בה קדושה וק"ל
 ובסמ"ג נמי משמע דלר"ך לרבים או למיסב. דמי קודם שיאכל כל
 המדומע דכתב ח"כ געלה סא בהרומס שר"ך לרבים אחד מפני
 גזל

גזל השבט משא"כ בשאר איסורין עכ"ל וע"כ ר"ל ונעלה היה מלך
 איסור דלי רוגה לומר משום גזל גבי שאר איסורין אשכחן נמי מעלה
 זאת דכתב א"ז ח"ל שילבי עבודת זרע וביול שנתערבם ובעילה ברוב
 אם היה של ישראל אחר נריך לתת לו דמי ובדרשות כר"ה א"ז מלאתי
 ו"ל וחס ופך לא קיי"ל כר"ע דאמר דאורייתא והא נחתרבו בחב
 כיון דאין העיקר דאורייתא מותר לבעול ברוב ובשבת אסור לבעול
 האיסור דאין לך תיקון גדול מזה כמו שאסור לבעול כלי בשבת
 דמתקן עכ"ל מהנה נמי משמע דוקא ביטול ע"י מעשה אסור דקאי
 אדלעיל מניה דכתב דשרי לבעול לכתחילה ברוב כגון לכוסף עליו
 מים וכו' כתב בהג"ה בביימו"ן בשם רבינו שמהם סבורה לכוסף
 מים על מי חלב שנתבשל בסך בשך כדי לבעול כיון דאין ספורם
 דאורייתא אמנם נראה דלא צ"מ לדיודן בסך פסקא דאין לא נסבין
 לבעול שום איסור אפי' דרבנן לכתחילה וכו' כתב אשירי פ"ק דביאה
 דאין מרבין על האיסור לכתחילה אלא דוקא גבי עלים שגזרו מן
 הדקל ביו"ט משום דמיקלי קלי איסורא והא"ג דמבעלין בידיה ביו"ט
 ולעיל סוכתו דביטול אסור בידיה בשבת או ביו"ט וסרי הוא כמתקן
 היכא דמיקלי קלי לא הוי תיקון כלל :

שאלה נה

מחו לעבול כמה החיובות לטון במלה בשבת ולהניח
 לפניו כדי לאכול זו אחר זו בלי שיסוי כ"כ :

תשובה

יראה דשרי בענין זה שיעבול כל כחחיכות אחת אחת
 לבדה ולהניח יחד לפניו כדי לאכול מיד זו אחר זו
 וסבי משמע לטון רש"י פ' שמונה טריטין ולטון ספר הכרומה דעיקר
 קפידא שנמלה שמים או שלש ביחד והא דקאמר רש"י אכל מטבילין
 בשעת אכילה דמשמע דלא שרי להטבילי אלא דוקא בשעת שבת
 לאכול החתיכה י"ל דרוגה לומר בשעת אכילה לאשוקי אם היה רוגה
 לשבות זמן ארוך כגון מתחילת הסעודה לאחר גמר הסעודה דסייעו
 בעין כשורי דבני מערבא כדאיתא סתם אכל כדי לאכול מיד זו
 אחר זו אין קפידא וכן כתב בא"ז וז"ל מותר לטבול הטון במלה
 להניח טעם קטנה בשבת ואינו ר"ל דוקא חתיכה אחת דהא כתב
 סמ"ג ובמ"ק וז"ל לטון אסור למלוח כדי לטבול במלה יותר
 ונחזיקה אחת אכל לטבול פעם אחת שרי כרב נחמן משמע דבבית
 אחת אין קפידא כלל אפי' לשבות טובא . וגדולה מזו אורה אחד
 מסגדוליס ואמר הא דאמר רב נחמן מילתא לא מלחין אכל טיבולי
 ודאי מטבילין פי' מילתא לא מלחין כגון לתת סרסו החיכות לטון
 בקערה ולפזר עליהו מלח ולזרקו ולנערו כדרך שעושין לדגים
 במליחתם . וכס"ג דווקא דמי לעיבוד ולא בענין אחר ולפי דטעו
 בדרך טיבול בכל ענין שרי אכל אין נראה לסקל כולי האי דבסמ"ג
 משמע דמפרש תלמודא כדלעיל ולא כפי זה וכן מלשון רש"י לא משמע
 דמפרש הא דר"ג כפי . לך אין נראה להסיר אלא כדפרישית :

שאלה נו

מי שאינו רך כגון גלי שהוא קשה ללעוס שרי לום
 לחחק בסך בשבת דק דק כסנין ולאכול אה"כ או לאו :

תשובה

יראה דשרי כס"ג ואין לאסור מפני שהוא עוין כמו
 מאן דפריס סילקא וסליח סילחא דפ' כלל גדול וגבי
 האי דמאן דעביד סילחא פרש"י דמתקן עיני דקיס חייב משום
 עוון דו"ל גבי אוכלין לא שייך עמיסה אלא מידי דאורחיה לטון
 כגון עמיסה חיתין או שטורין וכס"ג אכל שאר אוכלין לא וכו' הסו"ס
 אהא דלעיל האי מאן דפריס סילקא חייב משום עוון דוקא בסילקא
 שייך עמיסה אכל בשאר אוכלין שרי ואשירי כתב בשם רבינו מנחם פי'
 אחר אפריס סילקא ולא מפרש בסילקא שהוא ירק כמו שפירש רש"י
 והסו"ס וכתב אפרש"י דעמיסה היא דדבר שהוא חולב ומפזר
 אותו דק דק שיהא שייך בו עמיסה . וסמ"ב"ס כתב דאין עמיסה בפירות
 ומכל לומר כ"ס שאר אוכלין אמנם בהג"ה"ס שם כתב בשם רח"ס
 לאסור לפרס פירות לפירות דקיס וכתב עוד שם במדברי דומהר
 לפרס לתם משום דנעתיך כבר ולא מילינו עותן אחר עותן משמע אי
 לאו האי טעמא הוי שייך עמיסה בלחם והא"ג דאובל כוא ובא"ז
 כתב נמי דיש עמיסה בפירות ואין לפרס מ"מ נראה ואיכא למומר
 דבכשר מבושל או ללי דבג"ד כ"ע נודו דשרי ולא דמי לעיס ופירות
 ולהם דאינוס כולי גידולן מן הארץ ויש במינן עמיסה כגון הבואה
 וקטנית דעיקר עמיסה שייך בכו אכל בשאר דאין גידולן מן הארץ י"ל

דבאכול כזה לכ"ע לא שייך בכו עמיסה וכו' מילנו לענין מלאכת
 מעמר דקאמר אביי בפ' כלל גדול אין מעמר אלא בגידולי קרקע
 אפי"ג דרבא פליג עליה הסה י"ל דלענין עמיסה אוכלין דבלא"ה לא
 שייך בכו עמיסה כולי האי מודם דיש לחלק משום גדולי קרקע
 דכיון דכתבו ההוספות בסודא דבאובלין לא שייך עמיסה וכן כסב
 מדברי שאר הגאונים אה"כ מילנו שנהלקו עליהם בסודא אכל כל
 כמה שיוכל לחלק לומר דבכך מילתא מודו אלו לאלו אמרינן סבי אמנס
 אין נראה להסיר מהאי טעמא לחתוך בשך חי דק דק לאורך טופח
 להאכילין דאחיל ואין כשבר כך ראי לאכילת אלא לכוס אוהו דלאו
 כאלוהיס איכא למומר דהא דהסירו הסו"ס לטון אוכלין סייעו משום
 דא"ג עמיסה דאי בכו אכל לים כמו שהוא שלם והיה לועסו בין
 טיניו אכל אי לא האי טעמא לא וא"ה ח"כ מי שאינו יכול ללעוס
 אפי' בכשר מבושל או ללי יהא אסור הא לתת דלחילין בחד רובא
 דעלמא דחזי לכו ללעוס לך לא שייכי בכו עמיסה אפי' למי שאינו
 יכול ללעוס אכל בשך חי דלא חזי לטון אדם והא"ג דחזי ללגביס
 ולשאר חיות לאו להכי קיימו רק לעפות מבוש השיבות ולכן אין
 להסיר ותו דיש לנו יגוע בים משום איסור שווייה אוכל לבהמה
 ומשום מותרת באוכלין לבהמה כהסיה דפ' מי שהחשיך וז"ע :

שאלה נז

החיות הגים מונחים על לוח אחד או בקערה
 מפורדות זו מזו כמו שרגילין להניח כך ובשבת
 כשנא לאכול מהן רוגה לאכול מקלמן ולשייר מקלמן לסעודה אחרת
 היך יברור אלו מאלו שלה יבא לידו חיוב בורר :

תשובה

יראה דלא נריך לדקדק כ"כ בדבר כמו שאבאר לקמן
 אפי"ג דאחד מהגדולים היה מותר לברור דווקא אותו
 שהיה רוגה לאכול עתה ואותן שהיה רוגה לשייר עד סעודה
 אחרת הניח מונחים על סלח ורתיחו מהא דכפס אשירי פ' כלל
 גדול פ"ד היו לפניו שני מיני אוכלין בורר ואובל כו' . ומסיים
 דבורר ואובל לאתד ושיבור לאתד פירש ר"ה ז"ל שיבור מה
 שמיסב לאותה סעודה על השולחן ודווקא אוכל מותר פסולת אכל
 פסולת מותר אוכל אסור וסבור שני מיני אוכלין אותו שרוצה
 לאכול עתה מיקרי אוכל ואידך מיקרי פסולת ע"כ מוכח דבג"ד
 חשיב ברירה . אמנם נראה דאפי' לפי זה לא חשיב ברירה אלא
 דווקא בשני מינים ולא בענין אחד כלל דודאי דווקא נקט הסנהא
 וכן כל המחברים שני מיני אוכלין וסבי איתא במדרכי פ' אלו
 ערופות גבי נפלא לאור דכל היכא דמילנו למומר דלישא דמחיתין
 דווקא הוא לא אמרינן לאו דווקא הוא אפי' להחמיר ע"כ מ"מ ש"י
 מיני דגים לאו מין אחד מיקרי דהא פסקי בא"ז במ"ס עבודה
 זרה דמיני דגים חלוקים בשמן מיקרי מין בשאין מינו לענין ביטול
 כ"ס להאי מילתא . אמנם נראה דמאד היה כנגד ספרת הלב דשני
 מינים שניכדים בספרדחס חתיכות גדולות שמונחים יחד דיסה
 ברירה שייכה בכו דלשון סמ"ב"ס פ' כלל גדול לא משמע הכי דכתב
 הילך ז"סר אדם משני מיני פירות שנתערבו כו' משמע דווקא
 כשהם מעורבים ואינם נכרים אכל כס"ג אפי"ג דאין כל מין ומין
 מסודר בפני עצמו מ"מ לא מיקרי מעורב אפס אובל וכו' בסמ"ג
 דבורר פסולת מותר האובל ואפי' בורר לאתד חייב חמלה אין
 לחלק ולסקל בלא ראיס ברורה ולא להסיר אלא שיקח משני המינים
 להסתותן לסעודה אחרת אם לא ירצה לברור אותן שיאכל עתה
 ונראה דבכס"ג לא חשיב בורר האובל ובורר משני המינים הוא
 כאלו בורר מנין אחד והא"ג דאין לדקדק זה ממאי דנקט שני מינים
 דאיכא למומר דלא חזי לאשוקי אלא היכא דליכא אלא מין אחד
 אכל לעולם דליכא הרי מינו לקמייהו אפי' יברור משניהם חשיב
 ברירה . אמנם מלשון אשירי דלעיל משמע קתה דלא חשיב ברירה
 כס"ג כשהוא בורר שני המינים דכ' אותן שרוצה לאכול עתה מיקרי
 אוכל ואידך מיקרי פסולת מולא כ' ויה שרוצה לאכול עתה משמע
 דקאי על המין ורוצה לומר אותו המין שרוצה לאכול עתה ומשום
 דנריך לברור מין ממין נקט סבי וק"ל :

שאלה נח

דליקא שגפלה בשבת שרי לבר ישראל בזמן הזה
 לבנות הדליקא או לאו :

תשובה

יראה דיש חילוק בדבר כמו שאבאר . כתב בהג"ה"ס
 פאשירי

באשירי בשם א"י פ' מי שהולידו ו"ל בזמן הזה אפי' באו על פסקי ממון מהללים עליהם את השבת וכן מותר לכבות את הדליקה בשבת בזמן הזה מפני שאלו דמים בין הנכרים ושוללים וסורגים ולא גרע מעיר הסמוכה לספר ע"כ. ובאור זרוע בהל' שבת כתב ו"ל ואפי' בספק סכנה גדולי ישראל מכבים את הדליקה ואפי' שאפשר לכבות ע"י נכרי ומלאכי שאלה מהגדולים העתיק מדרשות הר"ם א"י ו"ל דליקה שיש סכנה פן יבא לשפוך דם שונאי ישראל אל יאמר לנכרי לכבות אלא מזה לכבות בעצמו ואחד מהגדולים דרש כי דרש שמואל לכבות את הדליקה בשבת בזמן הזה ואומר ששבתיל כך דרש ברמב"ם שלא יהא נקרא פושע בנפשות כדאמר בבב"ב הנשאל כרי זה מגונה לפי שהיה לו להודיע כבוד לרבים כדאיתא בבב"ב במימון. ושם עמי מנומגמים להחמיר מסבתם לבס ולומר דווקא כשנפלה הדליקה החלה בנייתו של ישראל איכה סכנה כי משפט הנכרים כך הוסיף כי ימלאו אותו שילאש הדליקה מביטו משליכין אותו לתוך האש וכו' משמע במדרשי פ' השואל שדרך הנכרים כך וא"כ ע"י כך יש סכנה לשאר ישראל כדרכם לומר כל ישראל ערבים זה לזה וכו"ל שרי לכבות אבל אם ילא החלה בנייתו של נכרי ליכא למיחש להא ולכא סכנה דטייניו רואות דכמה עיירות גדולות שילאו בסך דליקות גדולות ולא הויק' לישראל בגופן כלל והאפי' גיורא לא נשמע בזמן שלא ילא הדליקה הגה"ה

ו"ע במימון כולמות שבת ובאשירי פ"ב דיומא ובפרש"י ובכוס' משתקן אהא דחשמי כון בכותה חזר כון בחזר אחרת ועיין גמ' פ"ק דתעניות בשלישי פירקא ע"כ.

הא לפי"ה הם דמפרש דטעם הוא משום דע"י פתיחה או נעילה מונעט את האר ומרחיק את השמן מן הכר וכו' מכנס או מקרבו אליו וכו' מצעיר ואיירי שהר תקועה בלנה וא"כ איכה ככה השם הכערה ואמאי לא נקט ואם הוכערה הוכערה. אלא לריכה לומר כיון דמ"מ הכיבוי קרוב עפי לפסיק רישא אשמועינן ביה דלא חישיקין וא"כ לפרש"י נמי יומא סכי. מ"מ הואיל והוכחנו דע"כ הכיבוי קרוב לפסיק רישא מן הכערה א"כ מכל לומר דרב מודה להא דנעילה שרי משום דלא פסיק רישא הוא ולא לייט אלא אפוחה משום דהוי פסיק רישא. הגה"ה לע"ד כתבתי :

שאלה ס כשמבדקים ספירה בליל שבת או בליל יום טוב בבב"ב מבדקים וסופרין קודם הקידוש שמקדש ש"ע על היין או לאחריו :

תשובה יראה דמבדקין וסופרין לאחר הקידוש ואפי"ג דהנהו במו"ש ויו"ט לבדך ולספור קודם הבדלה הם סיימו טעמא משום דאפוקי יומא מאחרין ליה דמאחרין בפ"ע ולסכי נמי כתב במנהגים דמלקיטין נר חנוכה בב"ב קודם הבדלה כדי לאחרי אפוקי יומא ולכן מה"ע גופיה סופרים אחר הקידוש כדי להקדים עולא יומא כדאיתא בהם פ' ע"פ אפוקי יומא מאחרין ליה עולא יומא מקדילינן ליה ואפי"ג דמילתא דפשיעה היא כמו שזכרתי מ"מ כתבתי משום דחזין דלא נכחו הכי"ה) :

שאלה סא מה שנוהגים רוב בני חכם אף המדקדקים במעשיהם להחזיק ביום השבת לאחר יליאת בבב"ב ולספר שמועות מעיני מלכים ושרים וערך המלחמות וכו"ל יש חשש איסור בדבר או לאו :

תשובה יראה דלדין לדקדק בדבר דהתוס' וכן האשירי כתבו בפ' אלו קשרים לאסור לרבות בשויה בעיילא בשבת כדמוכח בעובדא דאומא דרשב"י כדאיתא ביוק"ד דהוי לר"ם אימא סיבתא דהוי משתעי בני א"ל אימא שבתא הוא ושקיה משמע דאין כ"כ לדבר בשבת כמו בחול ובידו שלמי אמרין דבדוחק ועורח הדין בשאלות שלום בשבת עכ"ל הא קמן להדיא לאסור לרבות דברים כמו בחול ובב"ב יותר מבחול. אמנם אם אוחס בני חכם מתענגים בכך כשמבדקים ומספרים שמועות מהמלכים ושרים ומלחמותיהם וכו"ל כדרך הרבה בני חכם שמתאיים לכך נראה דודאי שרי דכ"כ כ' בסמ"ק דבחרוים המתענגים במדוואם ובקפילוים מותר וכן לראות כלי דבר שמתענגים בו לראות ע"כ. הא חזין דאפי"ג דדרשו חכמים ובכדו מעשות דריקן שלא יהא הולך על שבת כהולך על חול פ' שלא ירון ויקפון ואפי"ג אם עשה להטעג ולאוח נפשו שרי ה"ס לענין שיחה יתירה דנפקא לן נמי מהסיא קרא ממלאה חפך ודבר דבר כמו שפירשו התוספות והאשירי דלעיל. אמנם ראיתי הרבה פעמים שמקלמ מלוחס בני חכם המתאספים לספר שמועות כללו אינם מתענגים בדיבוי שמועות כללו אלא עושים כן לראות הנבדקים בהאספים עמיהם כה"ל נראה דיש חשש איסור לאוחן שאין מתענגים :

שאלה סב מה שרגילים להקיש באגודל ובחמה שבאצטעווי לשחק בו לחינוך שרי לאיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דשרי ואפי"ג דתמן פ"ב דביאם דאין מספקין ואין מטפחין בשבת ויו"ט מ"מ נראה להביא ראיה לסתור בבב"ב מהא דתמן פ"ק דיומא נקט להתמנה פירא כהוים מקישים לפניו באצבע לרדם כדי להפגיג עיניה וכו"ל סקסו סוי כה"ג כדמוכח בהם. ואין לומר דסיימו טעמא משום דאין שבות במקדש דא"כ סו"ל הלמודא לאפוקי עלה דשרי מהאי טעמא כדמוכח בפ' אמר להם הטענה הכי אלוהיך גמלים בחימום ופי' דרש"י לא גרם להם הם דהפירושו משמע שאין שבות במקדש כהתוספות

שלעולם רגילים לשלול ולחטוף כאשר הדליקה מתגברת הפי' אי חזין עיירות שלא נשמע בסך שום יראה בבב"ב אין לסמוך ע"ז כיון דלפעמים מועטים איכה למיחש דק"ל בפ"ב דיומא דאין סולטין בפקוח נפש אחר הרוב וכו"ל איכה בחוס' פ' יולא דופן דמחללים שבת על הגוסס אפי"ג דרוב גוססים למיחש ומייתי ראיה מפ"ב דיומא דלעיל. אמנם נראה דיש לתת לב לפי הענין לפי ראה עיני חכמי סעיר בגון אם יש שופטים ושלוטנים בעיר מבטיחים להילל את ישראל וכו"ל אם נראה שאין סכנה כלל לא יחללו את השבת כלל ולגון דהר"ה דלעיל משמע דיומאין איכה דליכא סכנה מדכתב בשם סכנה פן יבואו לשפוך דם משמע קלח דבסתמא לא דיינין לכב"ה :

שאלה נא בליל שבת כשהחלן פתוח כנגד הכר שרי להגורו כדי שלא יכנס סרוח את הכר או לאו :

תשובה יראה דשרי ואפי"ג דשמעתי מחמירי בדבר וכן מחמירי נמי שלא להגור פי התגור בעוד שהנחלים נו לוחשות ונותנים טעם לדבריהם דע"י סגירת פי התגור או החלן דרך סרוח לסיות מפיה דרך הסור וע"י כך מצעיר את הנחלים או את הכר שהוכתש אורח כי בענין זה דומה קלח למפוח יותר משאם הים סרוח מנשב לה להדיא. וסנה מלאכי חסידים מהר"ם שסעתיק אחד מהגדולים דשרי להגור החלן כדי שלא יכנס סרוח את הכר והים נראה להביא ראיה לאסור מהא דגרסינן פ' כל כהבי נר שאחורי הדלת מותר לפתוח ולנעול כדרכו לייט עליה רב משום דהוי פסיק רישא ופרש"י שם הטעם משום דסרוח מכנס את הכר והסתח' בשלמא לפתוח אסור משום דשמא יכנס אלא לנעול אמאי וכקב דלייט עליה לא קאי אלא על פתח כדרכו אחרי תקפה חנה גופיה מה חידוש אהא לאשמועינן דועיל כדרכה אפי"ג מטעם דלעיל דנעילה נמי איכה השם שמועיר את הכר. אמנם מלאכי אה"כ דהתוס' שם מקשה אפרש"י אמאי נקט לנעול אלמא דלא ס"ל טעמא דידן. ופרש"י נמי נוכח לומר דלאורחא דמילתא נקט לנעול ולא משום דאיכה קפידא בנעילה וכן ל"ל ע"כ דהא קלמר הם מותר לפתוח ולנעול כדרכו ואי ככתב בבב"ב וכו"ל אי הוי חשש הכערה בנעילה עפי סולל"מ אם הוכערה הוכערה וסביא חידוש עפי דלא חוישיקין אם הוכערה אפי"ג דמלאכה הנריכה לגופיה היא משא"כ באם ככתב דכל כיבוי שאינו כדי לעשות פהמים מלאכה שאינה לריכה לגופה היא ופער עליה ר"ם. וכו"ס תקשה נמי

התוספות ואשרי גרסי לכו ולדידכו יש ראיה נדלח מסיק סיני
ההקשה דלכצ נרדס ש"מ דאפי' במדילג נמי כרי :

שאלה סג מי שזריך לרמוז באלבשו ולהוליכו בחורב כעין
כתיבת האותיות שרי למועבד הכי בשבת או לאו :

תשובה יראה דיש להוכיח דשרי אמנם אחד מהגדולים אמר
שקבל מרבותיו לחסור ולא פרשו לו הטעם . ואמר
הוא הטעם לאיסור מפני שמאמן את ידיו בכך שיחרגו במשיכת
הליזר כתיבת האותיות וה"ק תלמודא פ' ה' סבוג דסברי רבס ורב
יוסף דחויבא דמכס בפטיש הוא משום דמאמן את ידיו וקשה
דכא מסיק עלה' הסם אלא מעתה חזי אומנס וגמר ה"ג דמחויב
ומסיק הסם אבוי ורבא שמוי אחריתי וי"ל דודאי טעמא דמאמן
את ידו לא מהני דמס"ה יתחייב הפלח אבל מ"מ שבות דרבנן הוא
ולא תקשה . אלא מעתה יסא חסור למיחזי אומנות ולגמור דיש
לחלק בשבות דרבנן בין סיכא דקעבד מעשה ובין סיכא דלא
קעבד מעשה מה שאין לחלק בדאורייתא וק"ל . אמנס נראה
לסיניא ראיה בפשיטות 'מכא דה"ז דשרי אפילו לכהחילה דקב
ח"ל לריך לומר שלא יכתוב אדם בשבת במסקין על השולחן וגם
שלא ישרטט באלבשו כמו אחרים בשבת כאשר נגזר או במסקין
עכ"ל . הו קמן דווקא בעפר נגזר או במסקין שרישמו יכר לפי
שטס דה"ג חסור לכהחילה אבל באייר שאין רישמו יכר ה"ג
לומר דה"ג במסקין ואפי' נגזר למס לים למינקט חיפוק לים
משום משיכת ידו לפי לזר האותיות אבל אין להביא ראיה ממתי'
גופיה פ' ה' סבוג דתין הסם הכותב במסקין ובמי פירות ובקבוק
דרכים פטור והיינו פטור . אבל חסור ככל פטורים דשבת הא באייר
אפי' איסור ליכא דפשיטא דיש לרחות דלעולם באייר נמי חסור
ואשמעינן דאפי' בהק פטור מחטאת :

שאלה סד סבין הסחוב ככותל של עץ מצעוד ויס או תקעו
בספסל או בדף שאינם מחוברים שרי להוליח
הסבין בשבת או לא :

תשובה יראה דסיכא דתקעו . הוא ככותל שהוא מחובר יש
לחוס לאסור את מוליחו משום דתין בסבוג הקודח
כל שהוא חייב ומפרש הסם תלמודא אליבא דרב דק"ל כותים
באיסורי קדוח חייב משום בונה וחייב קודם שנתמלא הנקב
כדאיתא הסם בגמ' ופרש"י וה"כ בסולא הסבין סיכא דתקע קלת
בתיק כמעט פסיק רישיה הוא שלא יוסף בנקב והוי ליה קודח
כ"ס . ואין נראה להביא ראיה לסתור מהא דכתב במדכ"ה פ' חבית
שאם היס סבין תקעו . בחבית מותר להוליחו ולהכניסו ששרי אינו
מתכוין להוסיף ומייתי ראיה מפ' במה עומנין הוי סיניא דביני
אורבי דלא ושלפס דלא ושלפס שרי וי"ל דכוון דחבית בלי הוא ואין
בניין וסתירה בכלים דבדב שאין בו חיפוק ואומנות לכ"ע ולסיני אין
בו מוכס קודח אפי' אי הוי . אי אפשר שלא יוסף בנקב . וה"ה
דמחייב משום דמתקן פיתחה סא מסקינן הסם פ' חבית דבר תורה
דכל פתח שאינה עשוי להכניס ולהוליח לא שמים פיתחה הוא אלא
דחממים גזרו בכל פתחים ונקבים גזירה משום לולין דתרגוליס
דאינו עשויים להכניס ולהוליח כדאיתא הסם ולהכי קא מכיין
לסוסוף איסור אבל בשאין מתכוין וכל לומר אפי' אי פסיק רישיה
הוא שרי דבאיסור דרבנן יש לחלק בין מתכוין גמור לפסיק רישיה
כדאיתא בשבועת מור"ם במדכ"ה פ' הזרק . אמנס נראה דהאי סבין
התקוע בחבית איירי שהוליחו והכניסו כבד בחול ולא פסיק רישיה
הוא שיוסיף בנקב מדמייתי עלה דאיהי מפ' במה עומנין מסיניא
דביני אורבי דלא ושלפס כ' וסיכא ע"כ אייקו דלאו פסיק רישיה
הוא שירחיב הגומא דר"י פי' פ' כירה דלכחי בעינא דלא ושלפס
כדי שלא יזו עפר ממקומה ומשום מוקלס ומ"מ ע"כ מודה הוא
דאי הוי פסיק רישיה לרחיב את הגומא הוי חסור דעושה גומות
ואינו זריך לעפרה חייב מדאורייתא משום בניין כדאיתא בסדיא
פ"ק דבילה גבי דקר געון . וה"ה אי איירי סבין התקוע בחבית
דלאו פסיק רישיה הוא ח"כ מאי קמ"ל פשיטא דכל דבר שאינה
מתכוין אפי' במלאכה דאורייתא שרי דק"ל כ"ס . וי"ל דאלעתיק
לאשמעינן דלא גזרי דילמא אתי לניין שיוסיף בנקב הואיל וידעין
דנימא לים בסתבת הנקב כדאשכחן דגזרינן דילמא אפי' לאשווי

גומות פ' ה' סבוג ופ"ג דעירובין גבי נשים שמטתקות בלגוים דפרי'
דכנסו כולכן גזרות דילמא אחי לאשווי גומות במתכוין כדאיתא
במדכ"ה ריש פ' ה' סבוג ובסוף פ' תולין וכו' מייתי ראיה מדלס
ושלפס דלא גזרינן הסם דילמא ירחיב בגומות במתכוין כדי שיוכל
להכניס הסבין בקל . ומסתמא שהוכחנו דסבין התקוע בחבית מיירי
בלאו פסיק רישיה הוא מתיישב אפילו בחבית גדולה שמחזקת
יותר ממ' סלס דכתב ה"ז אכא דמתיו ראשו בסייף דחבית גדולה
כזאת שייך בה בנין כמו בקרקע וזי הוי פסיק רישיה חייב משום
קודח כמו בחקוע ככותל כדמפרש לעיל אבל סכיים דביני אורבי
אין נראה לחייבו משום קודח אפילו אי לא דלס ושלפס דסתס
אינה אלא שמפריד אורבי מהדדי ששרי אינו גוף אחד ולא שייך
בה קודח אבל משום הרחבה גומא שייך בה ולכן תקע ר"י סאי
לישנא ולא לשון קודח וכוון דכנר נסו העולם לאסור . ולהוליח סבין
התקוע ככותל ואשכחין ביה טעמא דפרש"י יש לנו לקיים המוכס
אפי' הוא לקולא כ"ס לחומרא אבל אם תקוע הסבין בדבר תולס
בספסל וכו"ג לא ידעינן כלל טעם וסברא לאסור והמחמיר בדבר
מפריז הוא על מדותיו :

שאלה סה תמרים שלנו שמטעמנים כבן את החמין לשבת
שכן מחוברים לקרקע בניין וסותמים את פיסן
בדף וסורקים אותם כענין ופער שרי לסחור אותם סתימת הדף
בשבת כדי להוליח החמין או לאו :

תשובה יראה דיש לסתור הדבר ע"י שינוי קלה או לומר
לקטן שיסתור אי ליכא ככרי ואפי' לגדול כי יסתור
כי אורחים נראה דאין כחן חשש איסור ואפי' דאין להביא ראיה
מהא דאיתא במדכ"ה פ' במה עומנין אכא דקאמר זו אינו חיבור
כלומר מנופת חבית להנעיל עומדת ומכאן מותר לסחור סתימת
החמור שסתמו מע"ס ודומה להא דאמרין פ' חבית דשרי למכור
חבית בצורתיא משום דמכוון להוליח ולא למיעבד פיתחה עכ"ל
דהסם איירי בכלי דומיא דמנופת חבית ומכאן חביתא וסבי מוקי
נמי בא"י הסיכא דסובר את החבית לאלול ממנה גזרונת ואיירי
בחבית שאינה מחזקת מ' סלס דהוי כלי ואין סתירה בכלים . וה"כ
אליא למימר בחמורים שלנו מחוברים בניין כ"ס דאסור וסבי נמי
דלא מכיין למיעבד פתחה מ"מ פסיק רישיה הוא לענין סתירת
בין דכא תני במס' ביאס פ' הסביא חותמות שבקרקע מתיר אבל
אינו מסקינן וחוסת וע"כ בחותמות גריעי קאמר דאי בחיבור יפס
אפי' חותמות שכללים נמי לא הוו שרו כדשרי לכו הסם הכי פי'
באשרי ומדכ"ה ומסקנת הסום' בשס ר"י פ' בכל מערבין . ומיכו
כתב ה"ז הסם וסבא . איתא שס בפרש"י דלא שייכא סתירה
דאורייתא אפי' באהל וקרקע סיכא דאינו עושה אלא פתחה בעלמא
אלא דמתיו כסותר מדרבנן ומתוך כך איה לן למימר דוקא חותמות
שבקרקע אפי' דגריעי אינון מ"מ נעשו לחיבור ולסתיתה זמן מס
שהוא ולכן שייך בכו סתירה מדרבנן דמתיו כסותר אבל שריקת
סתור דלא נעשו כלל לקיים רק לשמור הסום לפי שטס דמסתת
למחר קיומה שרי אפילו לכהחילה ומס שפרש"י הסם סלכן שרי
לסתור חותמת שבקרקע משום דלא הוי קשר של קיימא שעשוי לסתור
תדיר נראה דר"ל הקשר שבגורים בו מתירים אותו כשבא לפתוח
וחוזר וקושר כשבא לנעול אבל הדלה לשולם קבוע שס לאיזס זמן
ואל חתמה אס נחלק בין אס בא לסחור לאיזס זמן דס"ס מחלקין
אפילו מדאורייתא לענין קשר של קיימא בנ' תלוקיס דמבואר
יפס בתלמוד ובפסקי הגאונים וכ"ס לענין דרבנן . ונראה נמי דסמרדכי
שרי ששרי לסחור סתימה . סתור מסתמא לגבי דודו כתב ומשמע
כפרש"י בכנס דוכתי בתלמוד וכן בפסקי הגאונים דבימייהס הוי
התורים כמו התורים שלנו מחוברים בניין וסרי כתבו ובארזו
היאך הוי התורים של חממי בתלמוד שהיו תלוים כמו קדרות
גדולות מדוכות וסוחות מבחון כטיפלת הומר וטיט משמע דאותס
שהיו בימייהס הוי כמו שלנו וכ"ס בימי סמרדכי שסיס באשכנז

ומקורב יותר :
שאלה סו יש בני אדם שאין להם תמרים מיוחדים לאפות
בסן ולהטעמן כבן החמין ומטעמנים באותו סגור
שכבית סחורף ולמחרת בשבת באהס השפחה ומוליחא את הפמין
טלו .

שלו מן הסמור ומוסיבות ע"ג הסמור ומבפנים בנית הסורף ואו
מנפלה את האש כחך הסמור כדי לחמם ביה הסורף וע"י כך
נרתמים החמין שע"ג הסמור לכל זריכס שרי למענד סכי או לאו :

תשובה יראה דאם לא נחקרנו החמין כל כך בשעס שהוליאס
אוחס מן הסמור והבעירה האש בתמור דוגמת מאלל
בן דרוכאי או ודאי שרי וסכי איתא בסדרא בסמ"ג ובמרדכי ובס"ג
במיימוני דרגילים בחפולת לככות החמין בנסרים ולמחר באין עבדים
מכרים ומחממים אוחס אש לא יחקרנו כ"כ דוגמת מאלל בן
דרוכאי שרי עכ"ל וא"ל דכחופס ית משוס שמחה החן וכלה מקיליין
שפי דבא"ז כחב ו"ל כשמתקרב האלל"ע ושפחה מחממת מותר
ובמדינה דלא שכיחי רבנן רחוי לאסור עכ"ל הא קמן דכלל חופס
נמי שרי איכא שכיחי רבנן. אמנם משמע דוקא אש לא נחקרנו חופס
אם נחקרנו לא שרי ויראה דב"ד ית להסיר אפי' נחקרנו לגמרי דהא
העבד או השפחה מתקניס לחמם הסבשיל ולכן איכא דנחקרנו לגמרי
אסור אבל סכא עיקר כוונת השפחה לדבר היחד לחמם ביה הסורף
דשרו רבנן בס אמירה לנכרי משוס דהכל חוליס סס אלל היינה
ונסי נמי דהחמין נרתמים ע"י כך מאליאס בודאי וע"ד כן היא
מוסיבתס על הסמור מ"מ בשעס שסיא מוסיבתו על הסמור אין
שוס אש בתמור והסבערס שסיא מבערת אח"כ עיקר כוונת היא
לנית הסורף והף כי פסיק רישוס הוא לענין החמין מ"מ ית חילוק
בשנות דרבנן בין מתכוין תמור ללא מתכוין דפסיק רישוס וסכי
אשכחן בשבועה מהר"ם במרדכי פ' הורק במס' שבת אהכיא
דגבי ביה הכסא שע"ג חפירה שסביב שער. אמנם גרסא דאין
להסיר כלל לישראל או לכת ישראל שושיבו סן החמים ע"ג הסמור
וספחה מבערת אח"כ הסמור דהוי כאלהד ונתן את הקדירה ואחד
סלית את האור דהסראשון פטור אבל אסור וכן משמע מדברי
הרמב"ם דכחב ו"ל אחד שופת את הקדירה ואחד נתן את המים
ואחד הליח את האור ואחד הגיס כס שניס אחרונים לבד חייבים
מבוס מבשל מדאילטריך לאבמושיין דהראשונים אינס חייבים
משמע קלח דאלל אסורים סן לעשות כן.) הגה"ה

לעטול או לאו וכן הוא סס באשירי ובמרדכי ע"ס :

שאלה סח הסוכות שלפני ארון הקודש שרי לסכירו בשבת
ולפרוס אחר במקומו או לאו :

תשובה יראה דהיתר תמור הוא וכן שמעתי שיש מקומות
שעשוין כן ביוס"כ לתפלה נעולס מסירים הרשאון
ופורקים אחר שכולו לבן במקומו ורואים מהא דגראיין בס' תולין
ובס' המולא חפילין אמר רב משוס רבי חייל וילון מותר לנטותו
ולפרקו בשבת ופרס"י פ' תולין דזכו מסך שכנגד הפתח דסיינו
כמו פרוכת ואע"ג דמסייס רש"י דמותר לנטותו ולפרקו לפי שאינו
אוהל כמו שעשוי בעיין גג וא"כ מוכל למר דרש"י למעמיס דס"ל
דאין איסור עשיית אוהל עראי בשבת אלל בנג ולא במחילס כדאיתא
באשירי פ' כל הכלים ונחוספות פ' מי שהוליאו אבל לפד"ת דסבר
דבמחילות נמי איכא איסור עשיית אוהל עראי איכא למומר דנטיס
ופריקת הסוכות יתא אסור הא ליתא דר"ת מודס דכל סיכא דאין
המחילס בזה להסיר כעון גבי דופן סוכס ופריסת סדין ע"ג
העמודים פ' כילד משתחפים אין איסור עשיית אוהל עראי במחילס
וגבי פרוכת לא בל במחילס להסיר מידי. אך בס' המולא חפילין
פרס"י וילון כנגד הפתח לניעותא מותר לנטותו דלאו אהל קעביד
דלאו קביע סהס אלל דרבו ליתן ולססתק כדלת בעלמא עכ"ל
משמע דאיירי בוילון שמתין אותו לפרקים כשרואים לעשות מילי
דלניטיס אבל אינו חלוי חדיר סס. ולפ"ו הסוכות שחולין סס
חדיר שייך ביה עשיית אוהל לפי זס ומ"מ גרסא לחלק יספ דודאי
וילון חלוי חדיר לפי הפתח שייך ביה עשיית אהל לפי שהוא כמו
דלת בעלמא אבל הסוכות שלפני הארון שבלא"ה ית דלת לארון
והפוכת אינו חלוי סס אלל לניעותא אע"ג דחלוי סס בקביעות
אין קפידא. אפס העולם חוששין לאסור הדבר וגם חזן הכנסת
אחד סייד לי שאחד מן הגדולים לא דלס להסיר אי מוסך
ידי להסיר :

שאלה סט אחד שכת מעוה בתמג הסמרון שקורין קפ"ן
זיפס"ל שרי לעלטל הקס"א בעוד המעוה זיפס"ל
או לאו :

תשובה יראה דשרי כה"ג לעלטל ולהסיס על הרגל ורואים
מהא דמייחי חלמודא פ' כירס מחמי' דמוכני שלס
בזמן שסיא נשמעת כו'. ואין גוררין אותס בשבת בזמן שיש עליס
מעוה ומפרשיין סס בשס ר"י דכסחיא נשמעת כלי בפני עלמס
היא אבל כסאינס נשמעת מותר לגוררס אע"פ שיש עליס מעוה
כיון שאין המעוה על השידס שהיא עיקר סכלי ע"כ אלמא דבחר
עיקר חלויין ס"ז בקס"ן זיפס"ל ודאי הקס"א עיקר סכלי ומותר
לעלטל הזיפס"ל כיון שאין המעוה על עיקר סכלי דגרידס ועלטול
חדא היא. הגרסא לעניינד דעתי כחבתי :

שאלה ע מה שנמועים ליגע ולעלטל חפילין בשבת וביו"ט
יש חשש איסור בדבר או לאו :

תשובה יראה דהיתר תמור הוא לעלטל חפילין בשבת וביו"ט
אס ית שוס אורך בדבר ומנסה שליטס היא בס"ק
דביס משלחין חפילין ביו"ט וקאמרין סהס דאע"ג דאין נלוותין
מסן ביו"ט משלחין אותן אלמא דמותר לעלטל דאל"כ יסאך
משלחין אותן. הגרסא לע"ד כחבתי :

שאלה עא ספסל ארוך שנשמט אחס מרגליו שרי לעלטלו
ולסייסו בראשו בלאוה דל שנשמט סרגל על ספסל
אחר או לאו :

תשובה יראה דיש להסתפק בדבר וכן ראיתי בחוב על סס
אחד מהגדולים שאסור וסביא רואים מפ' תולין כירס
שנשמט מירכותיס אסור לעלטל גזירס שמה יתקע וסיינו סך
ממס. אמנם סיס וראה לחלק דהסס לא מצי להוסיבס בלא סירך
שופלס ולכן גזריין אבל כאן אפשר להסיח על ספסל אחר ולא גזריין
דלמא יתקע אך מדמהלק בתחלס סהס בין אחס שתיס משמע
נמי דלמא חכתי חזי על ידי סמיכס ואפ"ם מסקיין לאיסור
וסמחמיר חבאי עליו ברכס. וכן רחוי הוא להחמיר. סללעד"כ :

שאלה עב יש שכות שמקילין בו במקום מזה יש לסקל
בלאותו שכות ג"כ במקום כבוד אורחים או לאו
התשובה

וסכי נמי מן פ' הפניס
כדי יין האחרון סייד
ובלן פטורין וכל פטורי
שנה פטור אבל אסור
וכס דפריך שפוסת
הקדרה מלי קעביד
הקדרה ירקנא קאי
דפרס"י סהס אלל
קדירס מליחא משגיל
שפיסא דפוסת הקדרה
הוי כמו נסן את המיס
בקדרה. ע"כ.

שאלה סז בקין שיש בתן מעוה מונחים
בתיבס שרי להניח עליסס חגורות או שאר חפלים
שאינס מוקאים וכן ליקח מעליסס או לאו :

תשובה יראה דשרי וסכי מוכס בס' כילד משתתפין דמוקי ליה
סהס כבוד מליחא פידות של טבל דמוקאס סן
כדמפ' סהס ואפ"ס שרי לבני מרפסת להשתמש ע"ג הפידות
שנתך סבור כדמוכס סהס ובעיין זס מלחאי שהעתיק אחד מהגדולים
משוס ר"ס דמותר ליגע בתעמד שלפני ארון הקודש אפילו בשעס
שסגרות דולקת עליו דאע"פ שהס השמיס מוקאס אין אסור ליגע
במוקאס רק שלא יעלטל ע"ס. ולפ"ו אריך להסיישב שפיר בזה
דמייחי אשירי פ"ק דביס סירובלמי דכופין כלי על ביסס סגולדס
ביו"ט כדי שלא חסבר וזריך לזכר שלא יגע סכלי בביסס ואמאי היא
שרי ליגע במוקאס חפילו בידיס ודוחק לומר כיון דביסס דבר
סמחגלגל הוא אס סיס סכלי נוגע כס א"ח סיס שלא יזינס ממקומס
עיין במרדכי פ' במ"ע דמחלק כה"ג לענין קייס משוס דמתנעעמיס
אלל גרסא לחלק דהסס כיון דהנתח סכלי על סביסס היא לאורך
סביסס סוי דבר המוקאס ולכן אסור ליגע בו אלל בנ"ד וכן סוכו
דמייחי רואיס מיייסיסו סולחו סהנסס וסשתמיס אינו אלל לאורך דבר
שאינו מוקאס ולכן חפילו אי נגע ע"י סהסס במוקאס שרי וסכי
חילקי סהוספות פ' כירס בשס ר"י לענין לעטול מן סלד שמיס

תשובה יראה דאם באו לו אורחים לביתו יש לסקל לכבודם ולזרעם כמו לזרך שאר מלוא כדאמרין בזה"ל פ' מפיין גדול הכנסת אורחים ממלוא בית המדרש והסם גמי אשבות דשבת קאי . אמנם אם זימן אורחים לטעור סעודה בביתו אבל לא ותארחו אליו כה"ל אין לנו ראיס לסקל דהסם האורחים שבלו מן הסוד לביתו קאי ואפשר דמכל מקום אין לחלק :

דיני עירובין ותחומין

שאלה עג הכשר מצוי שנפלה בשבת ואוחס עביר מוקף חומס ישבס ולכסוף סוקף כסחס עירוב שרי לטלטל בלוחו מצוי בלוחו שבת או לאו :

תשובה יראה דיש להסיר כמו שאבאר קבלתי שאחד מהגדולים הורה כך להסיר הלכה למעשה ונתן טעם לדבר דה"ל אמרינן שבת הואיל וכוותרה סותרס כיון שסכסר המצוי קיים בשעת שקדש היום אע"ג דכחוב בל"ז ובהס"ס באשירי פ' קמח מייתי מצוי שנעלה קורותיו או לחיו לא אמרינן שבת הואיל וכוותרה סותרס הואיל וליחיכו למחיות ומייתי ראיס על זס מפרש"י אמר הגדול הכוא דהסיח מיירי בעיר שאינס מוקפת חומס דהסם ודאי ליחיכו למחיות . אבל עיר דמוקפת חומס דכולס חסיבא רס"י גמור ע"י הקף חומס חסיב ספיר ליחיכו כיון דעדיין חף לאחר שנטל הכשר המבולאות רס"י גמורס הוא והכי מחלק בזה"ל ברוספות ובאשירי פ"ק גבי כותל בין שתי חירות שנטל דחסיב ליחיכו למחיות הואיל ומחיות החילות קיימי טעל ידו נעשית ההירות רס"י וס"ה ב"ד . ושמעתי שאחד מהגדולים אחר לא רלס להסכים להסיר זס

וכן עוד אחד מהגדולים הוסי' סוכר להחמיר גהא דאמרינן פ"ב דירושלים כרמלים היתה חף קודס שפרך בס פרלות אע"פ דהיתה מוקפת חומס ודלקוקיס נעולות בלילה וס"כ חזין מוקף חומס לא משמע רס"י . וס"י מסיק רבי אפרים מרענגסבור"ג במרדכי פ' מי שהולא דלחין שום עיר שמוחר לטלטל בה בשורה רס"י ורלס דדברי הסמיר עיקר סס דע"י פ"י פ"ק דנעילת דלחות הוי עשוי ליה לירושלים כחצר שלח עירוב וס"י שלח עירוב הוי כרמלים ולא מחייבין והכי אמרינן פ"ב דירושלים היתה כחצר של רבים שלא עירוב בה וס"י דקאמרינן גמי כרמלים היתה רולס לומר דין כרמלים דאסור לטלטל בה מדרבנן ולישא דתלמודא נקט דפרך פ"ב ורבנן אמר לנו רבי מאיר רס"י ונסדרי אינסו כרמלים בתמיסה . ותלמודא גופס נראה דנקט הכי משום דלגבי רס"י שייך למונקט כרמלים ותו דלעיל מיניה בסיכא פירקא בעי תלמודא אמתניסין דכי הוי כרמלים מאי אשי אמר הוי הוי רבא אמר הוי גופיה גזירס כו' ואסתיס סברא גמי סדיך סכא כפרש"י פ"ט וחדע דרש"י סבר דלאו דוקא כרמלים הוי דסא פ' מי שהולא וכו' גבי סוכו דכרי דלחו למכרסס דעיר מוקפת חומס או שיש לו מחיות חסיבס רס"י כדיר וסוחר וסחמא קאמר ולא מפליג בין בקעי בה רבים ובין אין בה רבים . ועוד נראה ראיס גמורס מה"ל לוינס כ"חורא ב"ד דסחוספות ואשירי ומרדכי בשס ר"י כחבו ב"י הדר ישראל אחד הדר' בדרך סמוקף חומס סכוא מוחר לטלטל בכל עעיר סואיל ודלחות נעולות בלילה ומור"ס הוכיף אפי' אין דלחות נעולות בלילה שרי דכיון דיש לה מחיות הוי לה כחצר של רבים דלא פלוג רבנן בין חצר גדולה לקטנס ע"ש וסכ"י נהגו עלמא היתר פשוט . וא"כ שמעינן דעיר סמוקף מחיות לאו כרמלים הוי אלא כחירות שלא עירבו דאי כרמלים הוי מאי מועיל כך טעמא דדירה נכרי אינס אורסר מפני שהיא כדירה כהמס ה"ל בכל כרמלים אסור לטלטל אפי' אי ליכא מאן דאכר וכיון דלענין כך מלחא משוינן לעיר כחצר גדולה דרס"י גמורס הוי אמאי לא נשוה אותן ג"כ רס"י לענין שבת סואיל וכוותרה סותרס כיון דליחיכו למחיות . אמנס נראה שס"ס הענין כך עשושין הכשר מצוי לזרך שעה כגון לחופס ולבדיה מילס ואז רגילין סוא כמס פעמים שקרוב לודאי סוככריס סוככריס סוככר בלוחס סילוס מחמת שלח סורגלו בו אס הענין כך הוא לא אמרינן שבת סואיל ועומד סוא לסחור והכי איסא בזה"ל במרדכי פ' סדר ובחוספות ובאשירי גמי מוכח סוא דלפי' לענין עירוב אס

עומד סוא להכניס לא אמרינן שבת סואיל וכוותרה סותרס וכ"ש לענין מחיות ללא אמרינן סכי דכסי דעדיין מחיות החילות קיימות מ"מ גבי עירוב דלא נפלה שום מחיס הוי עדיף טפי . ועוד נראה אס כשנמלא סכסר סוכו נשבר וספק סוא אס נשבר מצע"ס מצעור יוס או לאחר שקדש היום אפי' שרי דמוקמינן ליה אחזקתן והסחא סוא דנשבר דקי"ל כחמסס זקנים דסברי כס"ג ספק עירוב כשר כדאיסא במרדכי פ' בכל מערבין והטעם משום דמוקמינן ליה אחזקתן והסחא נשבר כדמוכח סחס בגמרא ומסיק שס במרדכי דלגבי עירוב חירות אפילו ליכא חוקף כשר בספק ואין נראה לחלק בזה בין עירוב למחיות דסא מ"מ סרויכו דרבנן יוכחו ותלמודא לא מחלק ססס בין רבנן לדרבנן לענין חוקס אלא סיכא דלחך דרבנן יש לו עיקר מן סתורס ולאידך אין לו עיקר בל"ה דממס לכולו דרבנן אסדדי לענין שמועיל חוקס ובס' כולד מסחספין ספק אשירי בשס רש"ס דכותו כרמלים גזור רבנן אבל כוחו כחצר שאינס מעורבת לא גזור א"כ לדעת אחד מהגדולים דמסיר לעיל דמסוס עיר המוקפת מחיות לחצר שאינס מעורבת שרי לשפוך מים בלגור שנחצר אע"ס שמקלח מן סחצר לחון למקום שאינו מעורב דכותו כחצר שאינו מעורב לא גזור . הנהרס לעניות דעתי כחצתי :

שאלה עד

מה שזכרנו בכל המקומות לעשות הלחיים מסיד לחוי כעובי ולא כלום ובמרדכי משום מהר"ס משמע דבעי כעובי אלבע :

תשובה

יראה דאין לחמות ולבטל מהכב זס שכבר נחפשו בכל המקומות וכן שמעתי מאחד מהגדולים שפ"א ב"ה חד מרבנותא ליחוס"ע ורלס נשנות הלחיים סכוי שס מקדס ולעשות כעובי אלבע על פי סמרדכי ולא רלו סוכוכיגוס סכוי בעיר להניחו לעשות כדי שלא להוליא לעז על הרשעונים כי יאמרו סכל שחללג שבת כסולסס והכוסס ומלטול . ורלס דסמדקדק דבדרי מור"ס יחבאר לו דסא דכתב דבעינן כעובי אלבע מוכח דלא קאי אלא אמצוי שחקוקסו רק בלחי דהסס בעי עיעור לעובי סלחי מסוס דסא דחק לחיים רוחס ועוביין כל סכו מפרס בגמ' כמס כל סכו חיי בר חייה אפילו כחוט סכרכל סא פחות מחוט סכרכל לא מסיי דסכי אמרינן פ' אלו עובדין ופ' סעור וסרוטב דקאמרינן סחס אכל לחחורי אפי' מיל אינו חוזר וקאמרינן עליס ומינס מיל אינו חוזר סא פחות ממיל חוזר וכן בפ' אלו ערופות . אבל מוקף אפילו כטרפס דלסא ערופס וכתב שס במרדכי דפחות מטרפס דלסא כשר אפילו אס סכסר סוכו בלורת ספסח דלא מפרס? תלמודא שיעורא אלא קנס מכאן וקנס מכאן וקניס על גבס איכא לומר דנמשכו סגי . וכן משמע לשון מסר"ס דכתב דסיד מחוי כעובי אלבע חוק עשוי מחוט סכרכל משמע דדוקא אענין לחי קאי ולא אלות ספסח ואע"ג דבבבילת סהסוכס סוכיר ג"כ לורת ספסח אפסר דסואל ודאי שאל וסמס ג"כ על לורת ספסח אבל מהר"ס שססיב מעובי אלבע לא קאי אלא אחרות לחי ולורת פסח לא אילעריך ליה ליישב דבעובי כל דסו סגי . וסדע דלא קאי אלא אמצוי סכסכרו בלחי או בקורס ולאו אלות ספסח דסא מסייס בה סכקורס על גבס יש בה לקבל אריה וקורס ובלורת ספסח פסק שס במרדכי בזה"ל דלורת ספסח סגי בקנס עליון בכל דכו אע"כ קאי אחרות לחי וקורס אע"כ לזרך סוא ליישב מס רולס לומר מ"מ מחיישב סוא למדקדק אין להאריך בזה . וכ"ס היאך יועיל מיתחי ססיד בכל סכוא בלורת ספסח סא בעינן סססא בריח לסעמיד בה דלת של קטין ו"ל דע"י סכוחל סכסיד טחוי ומחוי בה סחבינן לו בריח דחחקוי קלח כדי ליישב סמוכג כרוב מקומות שאין נוטנין לעשות סכסר כל סמבואר רק בלורת ספסח ולא בלחי וקורס אפילו בפחות מעשר וכן נראה כיון ורלוי כיון דרוב עיריות עסח מוקפיין חומס ציבס ולכסוף סוקף וס"כ כל עעיר סרי סוא כחצר של רבים שאינס מעורבת כמו שבארתי יפס בהסוכס אחרת . וס"כ סכא לחקן סמבולות סבוכס לריך לחקנס כדרך שמתקנין ימכסרינן כשבחאן לחלוק חצר אחת לשלסס וארבע כשויות אס סיו כחצר סבילים קטנים בין בית לבית שסי' לריך לחקן לורת ספסח א"כ פסין משכויין כדאיסא בטה"ס במייתון בשס מסר"ס . אמנס תמיס אחריתא קא חזין בסק חיקן דמחוי

דמחוי הסיד הטחוי כותל דומינין ע"כ חתי לדי הקלס כי הכלבים
 וד"א רבילים להחזק בכתלים ומוחקין מן הכתלים כל מחוי הסיד
 למטע סמוך להרץ יותר משלשה טפחים מן הקרקע ולמעלה וחו לא
 חזי לא לנחי ולא לאורח הפתח דהוי מחילה סגדיים בוקטין בה ולא
 מסקי אינטי דעפטיסיו ומלטלי באיסור :

שאלה עה פרדס גדול יותר מבית ארבעים מוקף חומה של
 ארבעים אבל לא סוקף לדירה ומבקשים לטלטל
 בו בשבת ונריכים לעשות בו שיחא מוקף לדירה בישב ולבסוף הוקף
 ולקך לא מהני אם יכינו ביה דירה לאחר הסיקף והיו לריבין
 לפרוך התומס ולחזור ולבנותה וזה קשה להם יש שום פקקה קלה
 לדבר או לאו :

תשובה יראה דיש למלא תקנה קלה לדבר אם החומה קטין
 זה כמו שאבאר ומ"מ אותה תקנה לא חליבה דכ"ע
 הוא בפ"ג בעירובין אמרינן דקרקף שלא הוקף לדירה פורץ בה
 ביומר מ"י אמות וחוזר וכוונס אותה פירלה לשם דירה קרינן ביה
 הוקף לדירה בסבי וד"כ אם החומה אינה גבוה רק י"ט טפחים
 יש כאן תקנה שיעשה בית דירה בפרדס ואח"כ יתפוך עפר לדר
 החומה מבחוץ ומבפנים יותר מ"י אמות לאורך החומה ברוחב ד'
 טפחים לפחות ונבונה פחות מ"י טפחים מעט ונמלא החומה
 בלמעלה מן העפר ג"כ פחות מ"י טפחים ואלו החומה נחשבה
 כפרסה כנגד כל אותה העפר לאורך שהרי יש דריסה הרגל מקרקע
 העולם על עפר הנספך שחלו פחות מנבונה עשרים . ומהחומה נמי
 יש דריסה הרגל שנס לא פחות מ"י וכל פחות מנבונה עשרים לא
 מחילה איקרי וכפחות וכפרוך דמי וכדי איתא אמונה כבמה דוכתינן
 במס' עירובין ויניה כך העפר בלד החומה שבת אחת לפחות ואח"כ
 יפנה כל העפר שם ונמלאה המחילה חזרה למקומה וברי מחילה זו
 נעשית לאחר שנעשה בו בית דירה והשיב שפיר מוקף לדירה
 בכס"ג ואע"ג דמחילה זו נעשית מחילה ע"י שפרץ משם מה בכך
 הא מסקינן התם בפ"ג גבי נעלו מחילות התחומות דמחילה
 הנעשית מחילה אע"ג דלגבי נכסי הרג לא מהני לגבי שבת בכס"ג
 מסני . אכן הוא קשה בנזכר דרך ששוקף בלד החומה עתיד לפותחו
 הוא ע"כ דאל"כ לא הועיל כלום בתקנתא ובפ' הלון ופ"ק דבוכה
 אמרינן כדדיח דעפר דעמיד לפותחו לא הוי מיעוט לעיני מחילה
 ודוקא הבן ובעלו ועפר התם הוי מיעוט אמנם בכך ביטול פליגי
 רבוחא פ"ק דבוכה דכ"ע שם אשירי ומרדכי דראבי"ה ור"א סברי
 בעין שיטל בפני לעולם ורש"י פי' שם דלא בעינן אלא שיטל
 בפני לכל ז' ימי החג ומסיק אשירי כרש"י ונויחי ראיס ממישע
 דכותל ומדין דפ' הלון דלא הוי התם אלא ביטול לאורח שבת דקאמר
 התם דבר הועיל בשבת אינו ממעט ודבר שא"ל ממעט . ומסתחא
 לדעה ר"ח וראבי"ה דבעי ביטול לעולם ודאי לא מלינן למיעבד
 תקנה דין דפרישנא לעיל אבל רש"י ואשירי דקאי כותיסי מהניא
 תקנה דין דהא ע"כ מבטלו בשבת אחת דאין העפר יטל בשבת
 וכס"ג איתא התם פ' הלון גבי חרין שנגלו בארנקי שיש בו מעוה
 הוי מיעוט דמבוס איסור שבת לדרך לבטלו שם והיס נראה לחלק
 אפי' לר"ח וראבי"ה מהניא תקנה דין דהא דבעי אינכו ביטול
 לעולם היינו לעיני מחילה דבוכה דאורייתא אבל עלטול שבת
 מדרבנן מודו דמסתחא לא פליגי אהיהא דפ' הלון דמסני ביטול
 לאורח שבת כמו דבר שאינו ניטול אמנם בתום פרק הלון בססיה
 סוגיא מוכה דלא מחלקין כיו וע"ש דמקשינן מרשויות שבת
 דאורייתא ומסתחא אהל דאורייתא ואין נראה לחלק בני"ד דלא
 היסי משום דעיקר תקנתו ע"מ לפתוחו הוא דמה בכך ארנקי
 נמי ודאי עתיד ליטל משם ומס לי אם מכוין כדי לפתוחו או אם עמיד
 ודאי לפתוחו :

שאלה עז ראובן סדר בעיר סמוקפת חומה יחיד ושמעון
 עובד דרך אורח העיר עם בני ביתו ויש לו כעס
 עם ראובן שאינו רואה ליכנס לביתו ונכנס בשבת לביחו של נכרים
 מותר שמעון לסכנים ולסווא ולטלטל באורח העיר או לאו :

תשובה יראה דליך דקדוק יפה בדבר כמו שאבאר אחד
 מסגדולים העתיק משם מרדכי ר"פ סדר כדומס לי
 שהוא במרדכי דבני ריטס ח"ל חליו של נכרים דהיינו כדירה

של כהמס וישראל המתארה שם מותר לסכנים ולסווא ואם יש גם
 ישראל אחר אסור לישראל האורח לסווא מביתו להלך אבל אורחו
 ישראל מותר ואין לישראל האורח אסור עליו עכ"ל . ובסתא לפי פסק
 זה בני"ד היס ישראל שנקנס בביתו של נכרי אסור לסווא ולהכניס
 ולטלטל באורחו העיר דהא דשריין לישראל בעיר סמוקפת חומה
 יחידי לטלטל בכל העיר היינו מעטס דחשבין כל העיר כהלך גדולה
 ובחלך קי"ל לישראל סדר בחלך יחידי ובה כמס נכרים שרי לטלטל
 בכל החלך בלי שום תיקון ודוקא בשני ישראלים דריס עם הנכרי
 אסור הנכרי עליהם כדמפרש טעמא בפ' סדר דגזרו רבנן טמא
 ילמוד לישראל ממעשיו של נכרי ובישראל אחד לא גזרו משום דלא
 שכיחי דדייר הנכרי יחידי א"כ לישראל סדר שם אסור על המתארה
 שם בכס"ג אע"ג דהלך רס"י גמורס סווא לכ"ע כ"ג ישראל סדר
 בעיר סמוקפת חומה עם הנכרים דאיכא מרבוחאחא במרדכי פ' מי
 סוואיכווה דלא חשיב רס"י גמורס שאוסר בה . על המתארה ובהנה
 באורחו העיר . אמנם במרדכי דבני אשטרי"ך לא נמלא פסק זה כלל
 ואי לא דמסתפינא ה"א דפסק תמוס מלוד סווא דנראה דשפיר
 מוכה בהלמודא דאין צעה"כ אסור על האורח כלל אפי' אם מתארה
 בבית אחר דתן בעל לכן רשותו שלכן מותר לו ולכן ומפרש בגמרא
 משום דהוי כאורח גביירו ואע"פ דתתס אינו מתארה בביתס אלא
 מפני שבעל רשותו חשיב כאורח ומותר סווא עלמס בשלסס ואינו
 לא חסרי עליס משום דהוי כאורח לגביירו כ"ג אורח ממש דלא
 כו"ל בה דירה מעולם בחלך שאין צעה"כ אסור עליו . וחדע דכ"ג סווא
 דבני ביטול רשות דחמשה שבעלו רשותן לאחד אינס מותרים לא בשלו
 ולא בשלסס ומפרש טעמא . משום דחמשה לגבי חד לא הוי אורחיס
 ואלו חמשה שנתארתו ממש אלא כאחד ודאי כולו שרי לטלטל
 בביתו ובחליו כדמוכח התם גבי"ס חבורות ששבתו בערקין שכתבו
 שם חוספות ושרי התכמים דהא יש לאחד סופרים ומלמדים בביתו
 אפילו אם חלוקים הם בפתח גס יש לכל אחד חדר בפני עלמס ליטן
 שם א"ל לערב ומפרש התם טעמא ולא חילעריך להכוס טעמא אלא
 משום דהנכו סופרים או מלמדים אינס דרך אכסנאי אלא דרך
 קבוע יותר מל' ויס אבל אם סווא באין רק דרך אכסנאי אע"ג דסווא
 חמשה או עשרה פשיעא דהוי אפי' כולו כארתיס ואין צום פסק
 ואכתי יש לחלק ולומר דודאי צעה"כ אינו אסור על האורח אפי'
 אם האורח בבית אחר בפני עלמו וס"מ סיכא דליכא פרי ישראל
 דחסרי חסדדי אבל בני"ד ובססיהא פסק במרדכי דלעיל דאיתיהו
 נכרים דדיירי כדדיירי כסדיירו חרי ישראלים דקבוחי דדיירי כסמס
 מ"מ סיכא דדיירי כסדיירו כסדיירו חרי ישראלים דקבוחי דדיירי משום
 גזירס טמא ילמוד ממעשיו של נכרי חסרי רבנן דדורתו חסוב דירה
 וא"כ י"ל ה"כ איכא למיבזר על ישראל והאורח שיאחר עליו הנכרי
 דלא יתיי לודר בהדירות עם הנכרי בחלך וילמוד ממעשיו שהרי
 לא חייס לש"ס סוואלי וישראל אחר ג"כ שרי בקבוע בחלך אבל ישראל
 סדר בקבוע אין לגזור עליו דאיהו ודאי חייס לש"ס שאינו בוטה
 על האורח מפני שאינו קבוע לשם נראה להוכיח אפי' בכס"ג אין
 להאכר על האורח מהסיה דלכמן בר ריסקסא דאמר חב"י זיל בעילו
 רשותיכו גבי חד וכו"ל במקום נכרי יחידי ופרש"י אע"ג דאיתו
 אכוריס לסווא מחליוכיס לחוך סמנוי כדתנן נתנו לו רשותן סווא
 מותר וכן אכוריס עכ"ל ונלשון סזס מייחוסוס"ס והסבוריס . ובסתא
 אין ס"ד דכשיס ישראל שרי עם הנכרי אסור על ישראל האורח
 א"כ מס לתיך רש"י לאהוי ראיס דאיתו אכוריס מדתנן נתנו לו
 רשותס סווא מותר וכן אכוריס ומפרש הטעם בגמ' משום דאיתו
 לגבי חד לא הוי אורחיס סא אפי' אי סוס אמרינן דכוו האורחיס
 מ"מ אכוריס משום דאורחו שיעשה יחידי אלא הנכרי אסור עליהם
 שהרי סווא קבוע עם הנכרי'סס נעשה אורחיס וסיפוק לי' עס"ה אינו
 אכוריס אע"כ מוסא טעמא לא הוי אכורין אמנם קשה לסתור
 פסק ערוך סמנלא בחבור מדקדוק גאונים אך מ"מ גם סאכור תמוס
 סווא מלד ובעינן ג"ד אין לסורות לסחיר בפשיעות וגס אין למחות
 ביד סוכנים סיסר באין ולא ורפיא בידים . סגדא לש"ס כהבתי :

שאלה עז סא דפסקו סגאונים שסאכור לערב ע"ס אלא לדבר
 מוסא אם יש לישראל פרדס יפה חוץ לתחום ויהי
 חפץ ללכס שם בני"ע פ"י פירוב כדי לטויל ולשחוק שם לשמח
 בני"ע

ביו"ט ע"י עירוב חשיב כס"ג לדבר מזה או לאו :

תשובה יראה דשרי לערב כה"ג דהולך ביו"ט לטעיל חשיב לדבר מזה וכו' ויהי איתא באשירי ובהגה"ס במיימון כשם ר"ת דמזליחין הקטן ביו"ט אם אביו רוצה ללכת לטעיל בעמחה וי"ט ולא יוכל להיות הקטן יחודי בנית וחשיב כך סולאה לאורך וי"ט כמו קטן למולו וס"ח לקרות בו ותו נראה דכל דשו חשיב דבר מזה לערב בשבילו דהרמב"ן כ' דאם רוצה לערב כדי להקביל פני רבו או לחיבו הכא מן הדרך שרי ואלו לעבור בתיים עד לזוארו ביום"כ כתב הרמב"ם דהסולך להקביל פני רבו או פני אביו או פני מי שגדול ממנו שרי והזכירו לא נקט בהם וכ"כ באשירי בשם הר"ן גאון דדוקא ת"ח שגדול ממנו בהכנסה שרי לעבור כדי להקביל פניו אבל בשום לו לא. אפס אין נראה להביא ראייה מההם דהם שרי להעביר אפי' כדי לשמור פירותיו דאילו דבר מזה כלל ומ"מ הא חזין דלהקביל פני חבירו לאו מידי חשיב ולענין עירוב שרי אלמלא חזינן בה לקולא :

דיני יום טוב וחול המועד

שאלה עח דורין שהוכח לישראל שיש בה חשש מחובר או יודם ביו"ט ראשון שרי לישראל אחר ביו"ט שמי או לאו :

תשובה יראה דבסתמא דמלתא אין להחיד באשירי וסמ"ק פליגי בה וסורס אחד מהגדולים כדברי סמ"ק אהמס אם יש בדבר אירך כגון שזימן אורחים כגדלים וקביעה לכו כך דורין נראה דיש לסמוך אדברי האשירי דכתב אפי' לפר"י שרי לישראל אחר משום דליכא למיגזר בה"ג ולכן נראה להחיד הוהילי ופרש"י שרי אפי' לזאתו ישראל שהוכח בשבילו וכעין זה שרי בסמ"ק בדבר שרי מחוץ לתחום. ביו"ט שני אם הוכח בראשון אפי' לבי מה דס"ל כפר"י הוהילי ופרש"י שרי דבר של זידם או מחובר ונראה ק"ת דהוהילי דידן עדיף מהסוה הוהילי דהס"ל הוהילי ורש"י לא גזר אפילו בזידם ומחובר מסתמא ר"י לא מפליגי כולי האי דגזרינן אפילו במחוץ לתחום שהוא איסור דרבנן והוא איכא למימר דלמא ר"י סבר דבדרבנן נמי גזרינן כדאשכחן בכמה דוכתא דלפעמים עבדינן לרבנן חיובן טפי אבל בהוהילי דידן אמרינן שפיר כיון דרש"י לא גזר אפילו לזאתו ישראל מסתמא ר"י לא מפליגי כ"כ ליגזור לישראל אחר דלא ידע ל' לזכרו דמאי למימר ל' שיביא בשבילו ולפי מאי דכתבינא בסתמא דמלתא דהכרינן אפילו לישראל אחר כדברי סמ"ק ח"ב אם הוכחו דגיס ביו"ט ראשון שחל להיות בה' ח"א להטות מתן אפילו בשבת שחבר יו"ט ואע"פ שכתב אשירי שם בשם רבינו יחיאל דאפי' לפר"י שרי בשבת שחבריו אע"ג דלא סמתינן עדין כדרי שיעשו בשעת התורה כדבשי לפר"י מ"מ כולי האי לא מחמירין לאיסור מראשון לשני וגם בשבת שאהריה שני דנראה דכל זה בפירות שנקטנו מן המחובר דחזו לשבת למיכלינכו חיינן אבל דגיס דלריכוס ביטול ובשבת אסור לנשלו וביו"ט שני נמי ח"א לנשלו משום דמקלים הן ואסורין אפילו לישראל אחר וכו' משמע מדברי אשירי דכתב דבר הכא מחוץ לתחום שרי לנלטל משום דשרי לישראל אחר משמע ס"ל לאו סבי אסור. הנראה לעניות דעתי כתבתי :

שאלה עמ קמו בימים מן הנכרי ביו"ט שחל להיות אחר השבת והנכרי היה מסיח לפ"ת שגולדו קודם ב' או ג' ימים יש לסמוך על דבריו ולהחיד הביאים לאובנן באותו היום או לאו :

תשובה יראה דלא שריקן לכו ולא סמכינן אדבריו של נכרי כה"ג אפילו במסית לפי תומו דהיישין דלמא גולדו ביו"ט והוי אסורין דאורייתא הוהילי ואחר השבת הוא מטעם סנה וכו' פסק רב אלפס בריש ביאה דק"ל כדבס דסבר ביאה אסורה מדאורייתא ביו"ט אחר השבת משום הכנה ובאיסור דאורייתא לא סמכינן הנכרי מסל"ת כדקאמר רב אשו בהדיא פ' גגול דאין מסל"ת כשר אלא בעדותן האס"ת ובשבייה דהאקילו בה רבן. ובשאר מילי דרבנן ולא באיסורי דאורייתא. ובסמ"ק בהלכות גירושין אייתי

דכרי רב אפי' לפסק הלכה וסא דכתב במרדכי בריש ביאה דנכרי מסל"ת נאמן על הביאים שגולדו קודם יו"ט שכרי אינו משביח מקחו דיותר טובים אוחס שגולדו היום משגולדו אמש י"ל דהכיח איירי ביו"ט דעלמא שאינו לאחר השבת דבדידיה ביאה שגולדו אינה אסורה אלא גזירה דרבנן כדאיתא בהדיא בגמרא ולכן סומכים אדברי נכרי מסל"ת אבל לעולם ביו"ט שאחר השבת דאיכא חששא דאורייתא לא סמכינן עליה. וח"א הא דאמרינן פ' גיר הגשה דעין בשאינו מינו אמרו רבנן לטעום קפילה ופרש"י דסמכינן עליה קפילה דנכרי מסל"ת דאין מודיעים לו שזריכים לטעום אותו בשביל איסור וסיתר ואי קאמר דאילו טועם בו האיסור שריקן הסבטיל וכ"כ ח"א במס' ע"י בהדיא ורש"י דלפר"ת טעם כעיקר דאורייתא בניין בשאינו מינו י"ל דקפילה שאני דאומנתו כדן ולא מרע חזקתו ולא חיישין דלמא משקף או לא דייקוסכי איתא בהדיא בטור יו"ד דמסקנתה רב"ש דבעינן תרתי קפילה אימון ושהוא מסל"ת ודלא כרשב"א דסבר דכל חד מהמי מסל"ת אפי' אינו קפילה וקפילה אפי' מודיעין לו שזריכים לטעימתו בשביל איסור וסיתר משום דאומנן לא מרע חזקתיה סמכינן עליו וח"א חקקס לרדי אפאי מהמי מסל"ת אפי' אינו אומנן י"ל דסבר כרש"י דטעם כעיקר דרבנן ולכן סמכינן עליו מסל"ת אפי' אינו אומנן אבל היכא דאיכא ספיקא דאורייתא לא. אמנם נראה דאם חל יו"ט ראשון בשבת וביום א' דהשתא הוי יו"ט שני יו"ט שלאחר השבת אש"ס סמכינן הנכרי מסל"ת משום דלדין דבקיאינן בקביעותא דירתא אינו אלא מדרבנן אע"פ שלענין נכרי שסביב דורין לישראל דבר שיש בו חשש זידם או מחובר דאשרי לה עד מוזלי יו"ט כדרי שיעשו הוהילי ועשה בו איסור דאורייתא משא"כ בדבר הכא מחוץ לתחום ולהאי אסור אע"ג דבגז דאורייתא הילא מלתא מ"מ אסרינן לה ביו"ט שני כמו בראשון אפילו לדין דבקיאינן בקביעה דירתא י"ל שאי הוה דאוחס גזירה לא שייכא אלא לענין איסור יו"ט ומש"ס לא מפליגין בין ראשון לשני כמו שלא חלקו חכמים בשום איסור אלא אסרו בשני כמו בראשון בר מלגבי מה. אבל איסור דלא נסמך הנכרי מסל"ת לא לגבי יו"ט איתמר אלא כללא הוא בכל התורה היכא דהאיסור מן התורה לא סמכינן עליה ולפיכך בראשון דהוי דאורייתא אסור ובשני לדין אינו אלא מדרבנן שרי ונראה נמי דכ"ש ב' ימים דר"ה דק"ל נמי גולדו בה' אסור בזה אם סכרי מסל"ת סמכינן עליהם דהכא ליכא סנה מן התורה כל עיקר :

שאלה פ בני אדם הקונים קבר ושוחטים מערב יו"ט ואין מלמדים אותם אלא ביו"ט שפיר דמי או לא :

תשובה יראה דלכאורה אסור הוא דכרי כחוב בהדיא במרדכי פ"ק דגילס לאסור בשם רבינו אפרים אמנם אחד מהגדולים קבל מרבנותיו דלא נכגינן בהדיא במרדכי דסדבר ידוע שהבשר שהוסה במלח מפיג טעמו. מיסו נראה שיש להשיב על קבלה זו מהא דאיתא באשירי בהגה"ס פ"ק דגילס מהא דרב דאח' מלח גרמא גרמא משום פסידא שלא יסריח הבשר שהירו הערמס ז' משמע אדרבה כשבשר שהוסה בלא מלח איכא פסידא טפי ויש לתרץ ק"ת דהדיא איירי ביום ראשון או ביום שני והוא ע"ש דאי לא מלח לים האידנא מסריח עד יום ג' אבל מ"מ מעיו"ט ליו"ט לא מסריח ואדרבא משבח טפי משאם כי מולחו ובהוסה במלחה וכל דכו מחלקין לענין מליחה בשם ביו"ט משום דאין עבוד באובלין כדכתב באשירי אהא דמוליה אדם כמה החיכות אע"פ שא"ל אלא לאחד ח"כ יש לסמוך לקבלת דלעיל. אמנם מסתפקינא דגיס שקרטו אותה מעיו"ט אי שרי למולח ביו"ט דדילמא משום דקמלוהא מעלה טפי לדגים מלגבי אסור דאמרינן פ' מפנין בשר הפל מותר לנלטל דחזי לנלטל ודג הפל אסור לנלטלו דלא חזי למיכל אבל דג מלח מותר לנלטלו דחזי נמי למיכל חי וכיון דמועלת בהן המליחה ח"כ שייך בהו עיבוד טפי כדאמרינן פ' ח' שרלים אמר רב נחמן מריש הוה מלמחא פוגלח אמינא אפסדה ליה כו' וח"כ יש להחמיר דגים טפי אך אדרבה נראה לעניות שיש מווי דגים ששפרס רך שמתקלקלים בשחייה מועטת במלח ובודאי מפיגים טעמן טפי מבשר ואיכסו ודאי שרי ויש ג' כ' מווי דגים שאדרבה אם שוהין במלח משכיחים ואיכסו ודאי לדין למוחן מעיו"ט :

שאלה פא

פחילה שלא סודלקס וכנסה קודם שבת ודלקס בשבת וכנסה ועדין היא ארוכה שאפשר לסדליק בלילה שמי שרי לסדליק ביו"ט שאחר שבת בלילה שבת ודלקס יראה דלריך לדקדק יפה בדבר דמרדכי בריש בילא כהן דפחילה כה"ג אסור לסדליק ביו"ט מטעם הכנסה שבמקום שבת וחה היא ועוב יוסר לסדליק משהיתה כבר ואל"כ היה שבת מקין ליו"ט וכן כהן שם אשירי מטעם הכנסה וכתב עוד במרדכי בשם ראב"ה דאפי' לטעל אסור כמו בילה והשתא משמע כהדיו מן המרדכי דלעיל דווקא במקום סודלקס וכנסה שם טובע יוסר לסדליק אבל באידך גיסא לא הוכנס. והא דאמר לס ראב"ה לטעל אפי' דחזי לסדליק בה באידך גיסא ל"ל דאשירי כגון שהיה קארס שאינה ראויה לסדליק בה באידך גיסא אמנם נראה דאפי' דלא חשיבי הכנסה באידך גיסא מ"מ אסור לסדליק בה שם דכיון דהכנסה דאורייתא היא כדאיתא להדיא בגמרא אל"כ גרויך דילמא אחי למיעבד באידך גיסא ודמי להא דאמרינן פ"ק דחולין דבגמל יד לא ישחוט לכחלה משום דילמא אחי למיעבד באידך גיסא כיון דאסור הכנסה דאורייתא קיח שייך למיגזר בה כמו בשחיטת אפס לכאורה יש להוכיח דהכנסה זו דפחילה לאו דאורייתא היא. והא דמייחי במרדכי מן הירושלמי דחמי סודר דמוס להכנס ל"ל דלאו לגמרי דתיבוי דאורייתא אלא דמשען בכלה היא ומרדכי ואלן זס דוחק לומר כמי שהיה כהן במרדכי בשם ר"י תלמוד דידן לא חשיב ליה סכנס כל עיקר והואיל וגוף הפחילה איכה בעולם ואל"כ סברה לומר דירושלמי נמי לא חשיב סכנס מדאורייתא.

והכי מוכח באשירי שם דמפרש ח"ל סילכך הגה"ה וסיון דאפי' אלא מדיבן לא גרויך דילמא אחי למיעבד באידך גיסא דמוכח פ' הסנה כ"י יין בני קרדוס שם לו זכרות וקטנות ע"פ ע"כ.

דמזו לבטלו בעלים אחרים ע"כ סבר דלא אשירי לפיכך מדאורייתא דאסור סכוס מן הסודר לא שרי לבטל כדאיתא תוס' כהדיו בגמרא ואשירי נמי מייחי לה ולפיכך ופחילה הכל חדא היא. וי"ל דאשירי לא קאי דמאי דכתב שאם לא שירבה אלא אשני י"ט של ר"ה דהס' ודאי לאו דאורייתא היא דמן הסודר אין יו"ט אלא יום אחד אל"כ קאי איו"ט ושבת ואשירי ביו"ט שני שלאחר השבת והלכון משמע קתא כמי דכתב לסדליק בליל יו"ט שני ואילו שבת ויו"ט לא הוכיח תוס' כי כי דלא יכיו עלה שריותא דביטול וז"ע (ובסיון) [בס'] אשירי ופי' מוס שבארנו שאסור לסדליק באידך גיסא אל"כ אסור לטעל כדכתב ראב"ה וחס' נראה אפי' היא מונחת כפי סוד דלריך הוא למקומה להיגח אחרת חתים ואל"כ דקי"ל דכל כלי אפי' שהא מוקלס לטעל מ"מ לארך גופו ומקומו מותר גבי פחילה לא שרי דלאו כלי הוא כדמשמע לבון הסמר דפ' במה מדליקין דקאמר רבי עקיבא הקיפול מעויל ובי קמדליק בעץ בעלמא קמדליק אלמא דחשיב כעץ בעלמא ולא בהורה כלי כדמוכח בעץ אמנם בתוס' פ' כירה דקאמר סנה לרר ופחילה איתא להדיא דפחילה שלימה חשיב כלי ודוקא שברי פחילה מיקרי לרודות ולא כלי וכן משמע בכמה דוכתי בגמרא דיש בפחילות משום היקון מנה משמע קתא דכלי היא ומ"מ י"ל דהך פחילה חשיב כדחייב בידים שו"ט שלאחר השבת מטעם הכנסה וכיון דלא קי"ל כר' שמעון בדחייב בידים ע"כ אפילו לאורך גופו ומקומו אסור דאי מחמה ללל אפי' ר"ש מודה בבני שאלאכח לאסור דאסור מחמה ללל כדאיתא שילסי פ' במה מדליקין ובסנה"ה באשירי פ' כירה וז"ע במרדכי פ' כירה דלא כתב כמו תוס' והנה"ה באשירי:

שאלה פב

מה ביו"ט ראשון ואשתאי משבת שלפניו או ע"י אונס ואין רואים לקבצו בו ביום שמי שרי לישראל אחר לכויחא חון לכרמלית כדי לקבצו למחר או לאו ולא קובצין אותו בו ביום ע"י עממין הילך עושין עם עברהן:

תשובה יראה דהלקיט דקבורה מה ביו"ט לויכס דקדוק יפה היאך לכוונן כן כי רבותא פליגי טובא כמו שאבאר גרסין פ"ק דבילה אמר רבא מה ביו"ט ראשון יתעסקו בו

עממין מה ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל ואפילו ביו"ט שני של ר"ה משא"כ בבילה אמר רבא זוטרא לא אמרן אלא דאשתאי אכל לא אשתאי משתיק ליה רב אפי' אמר אפי' דלא אשתאי לא משתיק ליה מה ביו"ט שני כחול שווייכו רבין אפילו למוציא לוי גלימא אפילו למוציא ליה אבא ע"כ. והנה סרבה גלוניס קדמוניס שאלתה דרב אחאי ובמרדכי פ' חולין וס"ג ואשירי פ"ק דבילה ויסר גלוניס פסקו דלא קבצין ביו"ט ראשון אפי' ע"י עממין אל"כ מישתאי משבת שלפניו או שהיה לריך לטכות בשביל שבת שלאחריו או דאשתאי משום אונס או טורה לצור ואפי' לא אשתאי אלא שרואין בו שלא יוכל לשקות מחמת חוס ונפוח כס"ג חשיב כמו אשתאי כך כתב בא"ז וסיונו כמר זוטרא דלעיל וס"ל לטכור גלוני דמר זוטרא קאי אכל מילתא דרבא ואיו"ט שני ע"י ישראל ואיו"ט ראשון ע"י עממין רב אפי' דפליג לא פליג אלא איו"ט שני דאל"כ הוה הלכה דרב אפי' אל"כ דסבירא לכו כמר זוטרא וכן פסק בא"ז דאפילו ביו"ט שני לא יתעסקו בו ישראל אל"כ אשתאי וסיונו דלא כרב אפי' וסמ"ג מייחי דברי רב אפי' לפסק הלכה כההיא אכל מילתא דרבא וכן כתב סמ"ג אשתאי ובסנה"ה שם כתב עלה דעת סמ"ג דברי רבא וכן כתב סמ"ג וכן כתב אשירי דקי"ל אפי' לא אשתאי וכ"כ במרדכי פ' חולין דכנסו לקבצו ע"י עממין אפילו מה בו ביום ומטרינן אותו ע"י עממין מפני שריך סדין משום כבוד ואחי לדי כיבוס בלשון סנה"ה כתב וכתב עוד שם בשם ראב"ן דאיכה דאשתאי ודונוס לקבצו ע"י עממין דאין עממין עושין רק עשיית הארון והכריכות אכל ישראל לבישור וויזיאור וישימוכו בקבר דכנסו שרי אפילו לישראל מנה מתוך סתורס ט' וכ"כ בהגה"ה במיימוני משום שמחות מסר"ס ומשתא נבחר שאליתיו ונראה דאיכה דונוס לקבצו בו ביום קבצו ע"י עממין אפילו לא אשתאי כמו שפסקו הגאונים דבתראי סו ודכתב מרדכי דנסו כן וסליבס וסולאס שרי אפילו ע"י ישראל ואל"כ דכתב בא"ז וסמ"ג אפי' אסור סממין אדרבנו יואל ואשירי דמסיק כוונתם וברי אפי' דאונסו אשירי באשתאי סיונו משום דסבירא לכו לראב"ן ולרבינו יואל דלא שרי קבצו ביו"ט ראשון כל עיקר אלא באשתאי אכל לענין לבישור וסולאס אין חילוק דסברא דמתוך שייכה בלא אשתאי כמו באשתאי ואל"כ לדידו דשרינן לקבורה בלא אשתאי סולאס ולבישור נמי שרי. אמנם הוכח דאין רואים לקבצו בו ביום אלא שרואים להוליא מן הבית לבית הקברות כדי לקבצו למחר ומנויאין אותו היום בשביל ענוות נפש או משום כהניס אין נראה דשרי וכן כתב בסנה"ה באשירי פ"ק דמועד קטן מפרש"י דאפילו ביו"ט שני אם אין רואים לקבצו בו ביום לא שרי לעשות בו שום איסור מלאכה רק טיילטול בעלמא ודבר שאין בו טורה ואפילו פ"י נכרי אסור מדלא מסיק רק טיילטול הא סולאס אסור אפילו לכרמלית נמי מלאכה דרבין נקראת ואל"כ משמע דלכנסו למת וליגזוז שער נמי שרי מ"מ סולאס סוה מלאכה עפי' דגזוז שער של מת אינו מלאכה כלל (ובסיון) [ובס'] אשירי כתב בסתמא דכל מלאכה אסור בר מטיילטול ע"ש באשירי. וה"ה דשרי סולאס אפילו כה"ג מנה מחוך י"ל דכיון דאילו מנינו לקבצו ביו"ט לא חשיב אפילו קתא לורך סיוס. ואין צעין לורך סיוס קתא לעצמא דמתוך ובענין סטורס דכתב במרדכי דעושין ע"י עממין מלאחי השוכה נכרית דכתוב בה דישאל מעהרים אותו וכן נראה כתוב על שם אחד מסגדוליס וכן סדעת מועה דמה שכתב מרדכי דלריך סדין מפני כבוד אדרבא יש לחוש עפי' לכבוד זה לעהרו ע"י ישראל בידים או בקס וע"ג עוד דליכה למוחם לסחיטת וכיבוס משעשע ע"י נכרים בסדין דמרדכי גופיה כתב שם בפ' חולין בתשובה ר"כ דאפילו בסולאס מביא לכרמלית למת ע"י ישראל ולא ע"י נכרים כש"כ לעהרו אפי' יעשו בו הנכרים סמלית כוונתם לכל דכריס. ולענין מה ביו"ט שני בין אשתאי בין לא אשתאי רבינו הם מתמיר לעשות ע"י ישראל משום טעמיה דהבין כדאיתא בגמ' דבילה ומשום דאין אנו בני טורה כדשלת לכו לוי לבני כשכר בפ' חולין וכמה גלוניס ססנינו לר"ה לסחמיר ור"י פסק לקולא וכן סמ"ג ס"ס וסמ"ג דלעיל וכן רב אלפס לא הביא רק דברי רבא ומר זוטרא ורב אפי' עליסס כשווייהם בלא חלוק וכן מסיק אשירי. ובא"ז כתב דריב"א סתמיל בעלמא לחזור בקבר ביו"ט שני וחסרו תלמידיו אחריו

ככל מלאכה לא יעשה בה אבל באיסור תחומין אפי' די'ב מילין
 האיל ואינו מפורשים בתורה לה חמורו ואע"ג דבמדרכי פ' לולב
 וערבה משמע דהרבה ערבה הואיל ואינו מפורש בתורה דוחין
 הקבוצות בשבילו כדי לפרסם שטוף מן התורה ומשום לולב ושופר
 לא דחין לפי שכן מפורשין בתורה דלגבי מלוא עשה הקבוצה ככל
 שם שאני דתם שייכי עמימי דפירסוס וק"ל:

שאלה פד בשר שנשחט מעיו"ט שרי לנקר אוחו ביו"ט או לאו:

תשובה יראה לר"ך להחייב בדבר דכגה"ם במיימון בשם
 ראב"ם כתב דמוטר לנקר בשר ביו"ט אפי' נשחט
 מעיו"ט ואין בו משום בורר אולם מתוך דא"ל משום דא"ל לאכול
 בעיני אחר ע"כ נראה דר"ל דמשום דא"ל לאכול בעיני אחר מש"ס
 לא חשיב ברירס. וכן העתיק אחד מהגדולים בשם מרדכי דבניקור בשר
 לא שייך ברירס וכמורה דבמדרכי דבניריו"ס העתיקו דבמדרכי דבני
 אשבערי"ך יתחא ויש לתמוס על הדיא שפירא דכגה"ם במיימון כתב
 משום דא"ל לאכול בעיני אחר לא חשיב ברירס מסתיר דפ' תולין
 דבין גניחות מותר לתם יין עטר בשמרים לתוך המשמרת משום
 דבלא"ס משתחי הכי. וכן דקדק ר"י משום דמותר לסקן משקין
 של שקדים משום דמשתחי מקודם הכי כדאיתא בסמ"ג במלוא שנת
 חלמא דהרבה משום דאפשר בלא סך ברירס מש"ס לית ביה משום
 ברירס גם כהדיא סג"ס מסיק דראב"ם מייחא הדיא דשרי לנקר
 אע"ג דנשחט מעיו"ט מהא דשרי רב להפריש חלב ביו"ט משום
 הנילושת מעיו"ט ואין פסקין בשם רוב הגאונים חלב ביו"ט משום
 ובסג"ס באשירי גבי כה דמלא גרמי מוכח דריב"א סבר דבניקור
 בשר שייך ברירס מדלא סתיר חלמא משום פסידא חלמ"ס אסור
 וע"כ מטעם ברירס והא דשרי משום פסידא היינו בשוחט ביו"ט
 דא"ל מקמי הכי. אבל שחט מעיו"ט דאין הניקור מפיג טעמו
 והרבה מסריה טפי כדמוכח מדברי ריב"א לך נראה דיש לנקר
 ע"י שינוי כמו בקופין או בקורדוס דכסמ"ג כתוב אפילו מלאכה
 גמורה שיהא לאורך אולם נפש חף אה אפשר לעשות מעיו"ט מותר
 לעשות ע"י שינוי כמו דיכת מלא אע"ג דאשירי ומדרכי פ' אין לדין
 כתבו דתחלת הקרדה אסורה ביו"ט אפילו ע"י שינוי. וס"ל מוכח
 בסמ"ג סתם גבי דיכת המלא לפי סדרת הרמב"ם בכח העטם
 דאסרו חכמים מלאכה שאפשר לעשות מעיו"ט כדי שלא ימתין
 לעשות כל אלו מלאכות ביו"ט ומלא בל משמחת יו"ט וא"כ יש
 לחלק דרקודם היא מלאכה שריגילין לעשות הרבה בבת אחת. ושייך
 לנגזר בה דילמא אחי לאימועי משמחת יו"ט משא"כ בדיכת מלא
 או בניקור בשר אמנם לפי הר"ר נתחא דמדרכי ריש בילא דסבר
 דמקרא ילפינן לאסור כל אותן מלאכות דקודם ליה לר"ך להחייב
 בדבר מ"מ יש לחלק ולתקן:

שאלה פה לצור המבקשים לשלוח אחר מנסיג או אחר ע"ג
 לבוכו על זמן לאחר מועד ולריבין לכתוב בשביל

זה בחיל המועד שרי למכתב לאורך בלא שינוי או לאו:

תשובה יראה דלא שרי וסכי מוכח בהדיא מה"ל דכתב אין
 מניחין אפי' אות אחת בספר העזרה פי' כשמוציאין בעזר'

לקרות בו ואפילו לאורך רבים ע"כ אלמא דאפילו לרבי רבים אין כותבין
 במועד. וכן כתב אשירי פ"ק דמו"ק כלל בלרבי רבים דכל דבר
 שהוא מעשה הדיע מותר לעשות במועד לרבי רבים אפילו בלא
 שינוי אפילו שלא לאורך המועד ואפילו כיוונה מלאכתו במועד מטעם
 קדרה דבי שותפי בו' ואילו לבדדינא כאידנא משתחי ולא מהתעד כלל.
 אבל דבר שהוא מעשה זמנא אסור לאורך המועד אסור לאורך הרבים
 אפי"כ יכול לשנות במלאכה ע"כ וספס כתיב שאלו חכמים חשיבם
 מלאכה זמנא דמוכח מן המיימון שכתב מה שסתירו חכמים לכתוב
 שאילת שלום וחסדנות משום דאין אדם מקפיד על כתיבתו וסרי
 הן כמעשה הדיע משמע שאלו חכמים משום דמעשה זמנא הוא
 והא דשריין לכתוב גיטוי נשים ושחרורי עבדים ושטרות חליטת
 ומילואים אגרת שלום בו' ל"ל דהי בכלל מעשה ב"ד לפי ששם וספר
 העזרה י"ל דלא הוה לר"ך לקרות בו במועד וכ"כ במיימון בהדיא
 דכתב הפליגן ומזוזות ולקיים בספר העזרה דאסור משום דלא לאורך
 המועד הוא משמע דגיטוי נשים ואיך דשרי משום דלאורך המועד
 הן. ואפי"פ שריתיו מן אחד מהגדולים שכתב בעלמו במועד בלא
 שינוי

וכתב אשירי דנסגו באשכנז ביו"ט שני שעושים ע"י נכרים עשיית
 הקצר והארון והסכריים כל מלאכות סגן דאורייתא אבל כל מה
 שהוא רק איסור דרבנן עושין ע"י ישראל. ונראה שיהיו בדאיתא נכרים
 אבל אי לא אפשר ע"י נכרים כגון ביום אידם וכו"ג עושין הכל ע"י
 ישראל ונראה דאפי' ביו"ט של ר"ה יש לעשות כן כדפסק רב אשי ביו"ט
 שני כחול שוויס רבנן לענין מה וקאי אמילתא דרבא דלעיל דאפי'
 יו"ט שני של ר"ה שרי גבי מה משא"כ בבילא. ואע"ג דנמלא
 כתוב על אחד מהגדולים דלא נהגו כן ביו"ט שני של ר"ה אין נראה
 דכיון דכמתה מיני חלוק יו"ט שני של ר"ה מיו"ט שני דגלויות וכן
 לגבי מה פסק תלמודא להדיא דאין חילוק וכשב על מה שאין כן בבילא
 ר"ל כל דמיי לבילא ואין לנו לעשות פסרס ומנסב לשבור דברי
 התלמוד ואי שריין יו"ט שני של גלויות שריין נמי ביו"ט שני של ר"ה.
 הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה פג נכרי שהביא דורון לישראל ביו"ט חוץ ל"ב מיל

וכוא דבר שאין בו חשש מחובר או לידם אם אפשר
 יש להחמיר בו כמו במחבר ולידה כואיל וכתבו רוב הגאונים דתחומין
 די"ב מילין דאורייתא הן:

תשובה יראה דאין להחמיר כמו במחבר ולידה כמו שאבאר
 וכבר נשאלה שאלה זו מחד מרבוותא וסגיט ביון

דנסיגין כר"י וס"ג דמפרשים הטעם מאי דאסרו חכמים דורון
 שהביא נכרי לישראל היינו משום גזירה שמה יאמר נכרי להביא
 לו מן המחבר או דבר הנאזר ויעשה איסור דאורייתא בשבילו והאי
 טעמא לא שייחא כל כך בתחומין די"ב מיל דלא שכיח שיאמר לנכרי
 להביא לו אולם כל כך מרחוק. ונראה להביא קאת ראייה
 דלא אסרו חכמים כס"ג מהא דאמרינן פ' בכל מערבין הדיא
 ליפתא דאחו למחוזא כו' עד מאי אמרה מחוז לתחום אחאי. סכא
 בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר כ"ס סכא דאדעתא דנכרי קא
 אחי והשתתף אחאי לא סוכ חייש דילמא חוץ לתחום לי"ב מילין קאתי
 דלשון הנמרה משמע דלא הוה ידע מסיבין קאתי ואי מחוז לי"ב
 מילין קאתי דינו כמחבר לאסור מ"מ אפילו לישראל אחר כדאיתא
 בסמ"ק דכתב דר"ב שמינו במחבר שהובא לישראל ביו"ט ראשון
 אסור אפילו לישראל אחר ביו"ט שני של גלויות אע"ג דליכא משום
 מוקאס דנולדס בזה מותר ל"ס אע"כ אפילו אחאי מחוז לי"ב מילין
 לא מחמירין ליה וכו' כמו במחבר ולידה אע"ג דרמב"ם וסמ"ג
 וא"ל ומדרכי בשם רבינו יואל פ"ק דשירובין בולבו סברי תחומין
 י"ב מילין דאורייתא יניכו ויש לדחות דאיסור דמש"ס לא הוה חייש
 בהדיא ליפתא דעל האמת סמך דכשביל נכרים קאתי וסכא בשביל
 נכרי ודאי שרי אפילו לישראל אפילו במחבר ולידה סכא דליכא מוקאס
 כמו ביו"ט ראשון ליו"ט שני ובהוץ לתחום אפילו די"ב מילין לא
 שייך מוקאס כלל וכ"ס סכא דאדעתא דנכרי קאתי דאמר תלמודא
 לא קאי חלל אחת תחומין ושלשון משמע דידע ודאי דמחוז לכתב
 תחומין אחי מדלא קאמר מאי קאמרת דילמא מחוז לתחום כו'
 והו דבמדרכי פ' אין לדין בראבו כתב בשם ראב"ם ספק תחומין
 שרי לגמרי משום דל"מ בה אוקמינן אחזקתן כמו גבי ספק מוכן.
 ומסתיה סברא הוה נראה נמי לדחות דאיסור דלעיל דלכתי לא הוה
 חייש דילמא מחוז לתחום די"ב מילין אחאי דליכא בה חזקת כמו
 גבי ספק לידם ומחבר דאיכא לאוקמס בה אחזקתה ולימא דהויס
 נילוד וכו' וקלם אמנם באשירי פ' אין לדין מוכח סכא דליכא
 למחשע לאיסור דאורייתא חיישינן לספק אפילו אי ליכא חזקת דכתב
 דר"ך סרטיא ופליגיא משום דלא שכיחא לא חיישינן לכו הוה אי הוה
 שכיחי חיישינן אע"ג דבדידכו נמי ליכא חזקת. אמנם נראה לחלק
 ולהסיר מטעם אחר דאין להחמיר בזה מחוז לתחום די"ב מילין אפי'
 למאן דסבר דאורייתא הוה כמו במחבר ולידה כדמסיק במדרכי
 שיליס פ"ק דשירובין אהדיא דכלל מערבין בשמעתא דתנגלל מחוז
 לתחום דמקמי סתם שאני עומאס הואיל ויש לה עיקר מן סתורס
 אבל תחומין דרבנן ומפרש במדרכי דאע"ג דתחומין נמי יש לכן
 עיקר מן סתורס די"ב מילין מ"מ אינה מפורש בתורה ולכן מקילינן
 בהו עפי מבטומאס אפי' עומאס דרבנן הואיל ועיקר עומאס מפורש
 בתורה ומכאי טעמא י"ל נמי דרוקא באיסור מחובר ולידה סתמירו
 חכמים לאסור אס עשאו נכרי בשביל ישראל דאיסור מפורש בתורה

דיני סוכה ודולב ואתרוג

שאלה פמ' הא דילפיין פ"ק דסוכה מקרא מחובר פסול לסקך אי סוה חלוש ולבסוף חדרו כגון קודות סבקים המחברים במסמרים לכותלי הבית פסולין נמי או לאו :

תשובה יראה דכשר הוא וכן מוכיחות הכלכות פ"ק דסוכה גבי מפקפק או נוטל אחת בנתיים דלא פסול מחובר כה"ג והא דמחבר מעיקרו או נטוע ולבסוף השריש אע"ג דלענין שחיטה כתב אשירי דדיוו כמחבר משום דבעיא היא בפ"ק דחולין ולא איפשיטא ליה י"ל כיון דלענין ע"ז היו כחלוש וכן לענין הכשר ודעיס, לחד תנא לענין סוכה נמי הוי' כחלוש . הנלע"ד כתבתי :

שאלה צ סוכה שרצו להקים למעלה סולם או כדי להניח הסכך על גביהן כבר הדבר או לאו :

תשובה יראה דשרי אפי' לסקך כל הסוכה בסולמות שלוו דלין סכך פסול אע"ג דכלי הוא מ"מ לא מקבל טומאה דכלי ע"ן שאין לו בית קיבול הינו מקבל טומאה . וה"ל מ"מ טמא מדרס ומוכה שילכי פ"ק דסוכה דאפי' פשוטי כלי ע"ן אס ראוין סן למדרס אין מסבכין בכן הואיל ועמאין טומאה מדרס וסולמות נמי ראוין למדרס דעולין ויורדין בכן י"ל דת"מ לא מנמא מדרס והכי איחא בחוס' פ' בכל מערבין ובחוס' פ' המוכר את הבית ובס' הקומץ רבס דתמיא בתו"כ סולם וקולב אע"ג דעולין ויורדין בכן אינן מטמאין מדרס ומפרס הטעם משום דלין עשויים להנאה מדרס חלל כדי לעלות ולירד בכן והכי איחא פ' הקומץ בחוס' ועפ"י שם חלל כה"ג דלעולין וליד פירושא דאשירי לטומאה דרבנן לכתב בסולם וקולב ולפר"י סחם היינו יכולים לומר דאית ליה דים טומאה מדרבנן ומ"מ נראה דאפי' אי נמי דסכר הכי ר"י מ"מ מובל לומר דאפי' שרי לסקך בו הואיל ומדאורייתא לית ליה טום טומאה בעולם*) . ולא דמי למעלייות דפחותים מנ' על ג' דכתבו החוס' פ' במה מדליקין בשמיטה שלש על שלש שאין מסבכין בכן דהס' כדפי' טעמא הואיל ובארות מבגד גדול שהיה ראוי לקבל טומאה מדאורייתא ולא דמו נמי לאיניי פשתן דכתבו חוס' בהסיה שיעס כסופס דלין מסבכין בכן

דכהס נמי כדפי' הואיל וקרובים סן לעיו דפסול מדאורייתא אבל כגון סולם דאפי' אי מטמא מדרס מדרבנן הואיל ולא תשכחן דמקבל טומאה מדרבנן דפסול לסקך בו ליכא נמי למיגזר בגופו קטנו דאורייתא דאיתו בה מן המקבל מדאורייתא וגם אינו קרוב לקבל מדאורייתא שרי לסקך בו ואף כי המדקדק בחוס' כ"ב ובעירובין לא מוכח לו כלל במידי דר"י או שום שנויים חילוקים אהא דסולם וקולב עכורים אפילו מדרבנן כמדומה שתמלא כתוב שאחד מהגדולים דרש דלין לסקך בסולם והוא הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה צא מוכר להכיר כלונסות הסוכה במסמרות על ברזל או לקושרם בכלאות מפני שכן מקבלים טומאה יש קפידא בכי' או לאו :

תשובה יראה דלין קפידא בדבר ואע"ג דאיתא בפ' הישן אהא דתנן בסו"ך סוכה כדכתיב שמטה ששיריה רי"א אס אינו יכול לעמוד בפני עומס פסולה וקאמר עלה בגמ' מ"ט דר"י חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה וה"ל נמי ר"ד מעמידין בדבר המקבל טומאה . וכתב אשירי ססס דמוכה מדכרי רב אלפס דסכר הלכה כר"י מ"מ הא פסק אשירי נמי דטעמא דקבע עיקר ולא טעמא דעמידה בדבר המקבל טומאה ונראה דמוכה נמי מדכרי רב אלפס דסכר דטעמא דמקבל טומאה לאו עיקר הוא מדלא מיייתי בפסקיו הסיא פלוגתא והוה נפקותא גדולה בדבר דעביד תלמודא איכא בניייהו נע"ד שפודין של ברזל וסוכך עליהן דלמ"ד משום קבע כשר ולאידך פסול חלא ע"כ סכר דטעמא דמקבל טומאה ליתא וטעמא דקבע עיקר ופירוט דקבע היינו משום דלין מן המטה עד סג עשרה . ולפי טעם זה אין חילוק בדברי רבי יודא לפי דלין סכסול חלא משום דלין מן המטה עד סג עשרה וה"ל דווקא כדכתיב

סמטס

שינוי בעינין שאילתינו ממש וכתיב כותב טעם ממש משום דלכתיב רבים וכתיבין בלא שינוי ואע"פ שסעיפין סכסול לא הוה חלא לזרך אחר המועד חלא הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה פו מי שמחיר דתו ובה ליעטר במועד שרי לנלחו כדי לעובלו ולסכימו לרס אחת או לאו :

תשובה יראה דשרי דכיון דהסגין לנלח בעלי השוכה חלע עפ"י דברי ר' משה סדרשן כדפי' בפ' בסעולתך שנתן טעם להחנלה הלויס לפי שהיו כפרס על כדורי ישראל שחטאו בע"ז וע"ז קרוי מת ומת איחקס למאורע והמאורע טעון תגלחה וז"ל דמי לכה דתנן פ' חלו מנגלחין המיר והמאורע והטעם מטומאתו לטברחו מותרין לנלח במועד ותמיא עלה בגמ' דמיר ומאורע אפי' הוה לכן פנאי . לנלח קודם המועד מותרין לנלח במועד כדי שלא ישאו קרוביהם ובעלי השוכה נמי דכר להחיר כדי שלא ישאו כמה מאס סכרי און מלפין אותו לכל דבר שנקדשה עד שיגלה ויעבול ואע"ג דוודאי אינו מעבד מ"מ מוכג אבותיו תורה הוה ודלחאסכינין אקרא ודחיין גילוח דרבנן מקמייהו . והו דאשירי פסק כלישנא נהרא דקטן שנוגד אפי' קודם המועד דשרי לנלח במועד משום דגזירה חמייס שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול לא שייכי בקטן . ונראה דכתיב לטבר כה"ג לא שייכי בגזירה כולי האי :

שאלה פז בחול המועד שחכור לפסוד כדרסו אס יחפוש הגנחט בנינוי בלחצותיו שרי לפסוד כי האי גזונא או לאו :

תשובה יראה דלא שרי ואע"ג דסעתיק אחד מהגדולים מדרשות הר"ח א"ו שמהר"כ אליעזר כתב לו בחול המועד וכשכח חללו הוה סלח כתב בחול המועד והשיב לו ספס סקולמוס בין הגדול ולאכע כמו בכל מקום ונראה לומר דמחוך כך כשסיס כשעת הכתיבה ואינו חושש בחיקויס שכתיבה מותר אף על פי שלמשתלח נראה שכתב כדון עכ"ל . מוכח הוה משמע להחיר ולתפור ג"כ בכה"ג . אמנם י"ל דלין לדמות מלחכת חפירה למלחכת כתיבה דמלחכת חייטין חשבי טפי מלחכת אומן ממלחכת לבלבדין דשכיחי טפי דידעי לה בני הדס כדאמרינן פ"ק דחולין ת"ח לריך שילמוד כהס חשיבה שכיחא ולכך מקילין בה להחיר בה בשנינוי מיעוט אבל מלחכת חייטין דלא שכיחי כג"ל חשיבי מלחכת אומן ולא שריין לה ע"י שינוי כזה ואע"ג דמשמע פ"ק דחולין דכתיבס לא שכיחי דקאמר בתר הכי ואידך הו שכיחי כדפרס"י ססס לפירוט רבינו סס לא איחפריס הכי ולפירס"י נמי י"ל איך שכיחי טפי משום דבקי בהו מעטרוי אבל כהנ"ל זריך ללמוד לא שכיחי הו . ועוד נראה מדגחית לפירוט במתניין הוה יסנה האומן בחפירתו כדקתני האומן מכליב משמע דווקא בשנינוי כה"ג שניכר בחפירה עומה שרי ולא בענין אחר . ובסכרס מועטת מתקלין בין המלחכות בחול המועד וכדאמרינן פ"ב דמו"ק דלכות מועד עקדות סן ואין ללמוד זו מזו :

שאלה פח הסדויים הקטנים שמלפפות בכן החיטוקים שרי לכנסן במועד שנים או שלשה יחד או לאו :

תשובה יראה דשרי אע"ג דכתב מהר"ס בסלכות שמחוס דלין לכנס בגדי קטנים חלא אחת אחת וכ"כ בסנה"ס בנימון נראה דרזל לומר דווקא חלוקותיהן ומעפחותיהן אע"ג דאית להו טרי דמטופי . אבל הו סדויים קטנים דלא סגי לחיטוק באחת מסן חלא לריכין בכל פעם שלשס או ארבעס לכרוך בכן החיטוק שרי לכנס שלשס או ארבעס כפעס אחת והו דכתיב סדויים איכא רבותא לחיטוק מהאי טעמא מחיר במדכרי כסס רבי יודא כפ"ב דביס לרחוץ את החיטוק צו"ע משום דכל מידי דאית ביה רבותא לחיטוק לא גזרו בה רבנן . ובייבוס בחול המועד אינו חלא גזירה אע"ג דכתבו החבויים מן הירושלמי דבגדי קטנים מותר לכנס משום דדמייין למי שאין לו חלא חלוק אחד לפי שהן מטופין אס בגדיהס חמיד ובמי שאין לו חלא חלוק אחד כתב בסמ"ק דבעינן אזורו מוכיח עליו הל"ס אסור לכנס נראה דבגדי קטנים לא בעי טום מוכיח דויכריס סס וידוע דשל קטנים סס וכ"ס סדויים קטנים :

סדויים קטנים : [תרומת הדשן ח"א] ז

סוכה לאכול ולשתן בה או לאו :

תשובה יראה לר"ך להתייבב בדבר דמן שאבאר בחוספות שאין פ"ב דיומא מקשה אהא דתנן מתחיים אח שקטנים לשמות והא קטן אוכל נבילות אין ב"ד מוזין להפרישו והשתא חזקי מחזקי אפרושי מבטיא וחירך ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב אבל באדם אחר לא ולך אין מוזין להפרישו ומקשים מהסיח דפ"ק דסוכה דהילני המלכה ישבה עם ז' בנים בסוכה אלמא אי ליכא אב שייך נמי חיוך ומחזקי דשמתא הוה להם אב דמחזקם לך ואשילו לא הוה להם אב הוה מחזקתן למטא בעלמא עכ"ל הסו"ס לפי שינוי דר"י וכן כתב בסנה"ס במיימוני בהלכות י"ד כתב בשם ר"י דחיוך קטנים ליחא אלא באב והשתא לדעת ר"י קטן דליח ליה אב ואם עורח לו לישן בסוכה אין להפיקו לך דמזכח מהסיח דהילני המלכה בדמוקים לה ר"י ומזכח נמי מדברי ר"י שהאב חייב להפריש בנו שהגיע לחיוך מן האיסור וכ"כ החוספות פ' כל כתבי וכן פסק הרמב"ם בסוף הלכות אסור מאכלות ובשם ר"י אליעזר כתוב בחוספות שאין דלעיל דחיוך דדוקא במזות עשה חייב לחנוך ובמזות לא העשה לא ולכתיב אין ב"ד מוזין להפרישו וה"ה האב ולפי חירך זה אין לפטור קטנים שאין להם אב ממזות עשה דסוכה . ואין להקשות מהבנת ר"י אליעזר אהא דכתב מהר"ם בהלכו' ברכות שלו איפכא בקטן דאסור מזה עשה שפיין ליה לקטן זידיס בהסוה דעשימא קודם קידוש דדוקא איסור לאו לא ספיין ליה זידיס דיש ליישב *שפייר דוראי איסור לאו חמיר מאיסור עשה כדאיתא בסדיח פ"ק דיבמות בשמעתא דעליה וכדמזכח נמי פ"ב דיומא מ"מ לא שייך חיוך אלא במזות עשה שריך אזהרה טפי מאיסור לאו שהוא שב ואל העשה אמנם שינוי דר"י נראה קלה דוחק מהסיח דהילני המלכה דלכאורה מוכח הכס דלאו למטא בעלמא הוה מחזקתן וגם משמע דלא הוה אב אב וכו' דברים פ' גייר משתתפין מקשים סו"ס' הסו"ס חירך מערבים בשביל הקטן למ"ד אין מערבין אלא לדבר מזה ומתריס דבקטן נמי איכא מטא כדי לחנוך והספר מוקי לה הכס בקטן דליכא ללבושי במתא אלמא איתא לחיוך אשילו .אלא באב . ואין נראה לחלק בין היכא דליח ליה אב וליחא גבי' ובין ליה ליה אב כלל דמ"ס הא מהא לעינין זה והוספות דלעיל בשניו דר"י קאמר ושמא הוה להם אב סתמא קאמר אלמא דדוקא האב עלמו לר"ך לחך ולכך אין להקל בפשיטות כלל :

שאלה צה ירדו גשמים בליל שני דסוכות חייב לאכול ביח בסוכה או לאו :

תשובה יראה שם ירדו גשמים כ"כ עד זמן שינס שא"א לו לאכול סוכה בלא מנעמר אין לו לאכול כלום בסוכה כמו שאבאר בסמ"ק כתב בשם רבי יודא דליה ראשונה חייב לאכול בסוכה כזית אפי' ירדו גשמים וכן אשירי כתב משום דליפין ט"ו ט"ז מחג המזות מה להלן לילה ראשונה חובה מכאן ואילך רשות אף כחן בו' ע"כ הא' איירי אשירו ירדו גשמים דאי בלא ירדו מכאן ואילך נמי חובה ביו"ט בשחרית דחייב לאכול פה משום כבוד יו"ט וה"ה מניחא יתחייב לאכול בסוכה אע"כ בירדו גשמים איירי וכה"ג ליכא חובה רק בלילה ראשונה עוד כתב סמ"ק מדליפין מנ"ש דמ"ס והתם ח"א לפטור מאכילת מ"ס בלילה ראשונה בשום ענין ה"ה אכילה בסוכה . כתוב בהלפס פ"ג שאכלו וכתב בשם רבינו יודא בעינין אחר ליישב סוהו דמכאן ואילך רשות דאיירי בירדו גשמים ואכלו סעודה יו"ט בביתו ופסקו גשמים וכה"ג לילה ראשונה חובה . ולר"ך לחזור ולאכול כזית בסוכה אכל מכאן ואילך אשירו ביו"ט שחרית כה"ג רשות ע"כ . ולפי שינוי זה אם ירדו גשמים כל הלילה כל זמן האכילה אינו חייב לאכול כלום בסוכה במנעמר דליכא אכילה ליה כלל מהסיח דמכאן ואילך רשות דמתרנו שפיר בדלעיל אמנם לפי טעם שני דבסמ"ק אמרינן דומיא דמ"ס לגמרי שאינם יכולים לפטור בשום ענין ח"כ לעולם מחייב אפי' לא פסקו גשמים . ובסמ"ג וא"ו מוכיחים הדרכים מהסיח דמכאן ואילך רשות דאין חובה לאכול פה ביו"ט ולא בעי לאוקומי בירדו גשמים בשום דרין דלעיל דא"כ מ"ל לכוזיח ומתוך כך נראה לר"ך דבדקוהיין קביעה דירחא ויוס ראשון עיקר סוהו אם ירדו גשמים לילה שנייה כל זמן האכילה וכל

המטה פסול ולא בעיך ד' שפודין לך לא הביא רב הלפס רק דברי רבי יודא בכרעי המטה דווקא וק"ל ואין קשי' מ"ס נ"ד מהא דתיחא בחוספתא סוכה שפרס עליה סדין מפני הנשר פסולה וכפר"ת ור"י וכן בתשובת הגאונים הטעם משום דפריס הסדין לדעת כן שאם יפול העלין סוכה חמשה מרובה ל' מילתה וסדין יחזיק העלין שהלשום שלא יפלו ולכן פסולה מיד משעת פריסות הסדין שהרי הסדין נפרס להחזיק הסך ומקבל עומאה סוהו הא קמן הכא דבדבר המקבל עומאה מחזיקה פסולה . וי"ל דשאני הכס דהסדין נמי עושה לו ואע"ג דבלא לילתה מרובה מחמשה כיון שאותו כלל גופים הסדין מחזיקתה שלא יחא פחות מחמשה חזיב שהסדין עושה רוב הכל אבל בידון דידן ללא קעביד כלל מוירי בשביל המעמיד לחודא לא מיפסל :

שאלה צב מי שאר לו המקום בסוכה לשינה בעינין זה שאינו יכול לישן בפשיטות גופו ודגליו מיקרי כה"ג מנעמר או לאו :

תשובה יראה דלא מופטרי בשינה מסוכה מפני מנעמר זה ונראה להביא ראיה לזה מהא דק"ל דשעור סוכה לפחות הוא ז' טפחים ושעור גופו של הסו"ס בני אדם ה' ג' אמות שהוא י"ח טפחים כדאיתא פ' מי שהולידו וכו' המלניע גבי המוליד משא למעלה מ' הוכיחו הסו"ס דגופו של אדם בלא ראשו הו' י"ח טפחים וכן משמע הסו"ס מפרש"י וא"כ אפי' כשתחשוב ז' על ז' באלכסון הו' ליה י' טפחים פחות חומש ובעינין נון באכילה ובין בשינה דלכוי ראשו ורובו בסוכה ורובו של אדם הו' טפי מ' טפחים לפי השבון דלעיל והיאך שיערו חכמים שיעור סוכה שלא יוכל לישן בה בראשו ורובו ואע"ג דהו' ראוייה לאכילה הא כתב רש"ס במדרכי פ' היסן דסוכה שאינה ראוייה לשינה אפי' שראוייה לאכילה ולשתייה אינו יולא . בה י"ח כלל אע"כ אורחיה הוא לפעמים לישן בכפיפת גופו ואיבריו ולא מיקרי מנעמר בהכי : **שאלה צג** בליל שבת כתב הסוכות כבו לו הלכות ויש לו נר בביתו שרי ללאה מן הסוכה כדי לאכול בביתו במקום סגר או לאו :

תשובה יראה דהדעת נוטה דשרי וכו' משמע פ' ער"פ דקאמר הסו"ס רב הוה קדם ובעי למיטעם מידי אהעקד ליה שרגא עיילי ליה למנאי לבית גמולא דרבה ברבי וכו' שרגא אלמא רגילהא הוא ללאה מדירה לדירה בשביל סגר וכתב מדרכי פ' היסן בשם דה"ס דמי שאין בקי ישער האער שאם היה יולא מביחו בשביל לער כיוולא בזה השיב לער ומיפטר בה ממזות סוכה ושרי הוכחנו לעיל דמשום כיבוי סגר אורחים דמילתא ללאה מדירה לדירה וא"כ השיב לער . וחו' משמע סהם בערבי פסחים דלאו אורחים למיכל בלא נר דקאמר טעמו מידי דילמא ארזיחילתא מתעקד לכו שרגא וכ"כ החוספות וכן האשירי קם דלמא הקפיד על הקידוש ולא הקפיד על הסעודה משום דיכולים היו לקיים ג' הסעודות למחל אלמא סבירא לכו דלאו אורחים הוא לאכול בלא נר דא"כ מאי קשה לכו מן הסעודה יכולין הו' לאכול בלא נר והכי מפרש שם בגמ' ונראה דיתכן נמי דמדרכי מודם דיש לער לאכול בלא נר מ"מ נפיק ידי ג' סעודות אבל ידי קדוש לא נפיק אלא במקום סגר כך סבר מדרכי בהדיח ודלא כרשב"ם ותוס' ואשירי קם דנולכו לא מפרשים כדמפרש מדרכי ופ' במס' מדליקין פרש"י נמי דאין סעודה חובה בלא נר ומייתי ראיה מפ"ב דיומא וכן בשמעתא קמייתא דברכות תיחא משעם שסעי אכול פחו במלה ופרש"י שבעי אין לו נר לסעוד ולכך אוכל קודם שתתקן אלמא אשילו עני קפיד מכל הני מוכח דיש קפידא טובא לאכול סעודה קבע בלא נר . ונראה נמי דאפי' יש להבירו נר בסוכתו אין אומרים ליה לך הבא סעודתך לסוכת חבירך ואכול שם לאור סגר דהא נמי חשיב לער משום דאין ערב לאדם אלא בשלו והכי איתא במדרכי ובהגה"ס במיימון מן הירושלמי ואע"ג דאין מפיין במועד מחלך לחלך מחלך חבירו לחלך שלו מפיין אשילו מן היספ לביעור משום דאין יפה לאדם אלא בשלו אשם יש לחלק בראייה אם אפשר לו בלי טורח נמוך לבא לסוכת חבירו ולאכול שם אין לו להקל :

שאלה צד קטן שאין לו אב והוא לר"ך לחמו מחייב במזות

והש"ס שכן ג"כ וא"כ כשכלם פונים פיהם (קודם שילכו לסקוף) כלפי ס"ח סיועדים בכל הכוחות מאז הסליכה מדרום לצפון וממזרח למערב סה"ל דרך ימין וכ"ש לצפון שיושבין בצפון ובמערב וק"ל הנראה לע"ד כהנתי :

שאלה צמ

האחרונים שיש להם נקבים גדולים שנראה בהם חסרון אלא שאחס נקבים נעשים בעודן. באינן בשעת גידולן ע"י קוליס יש להכשירן למזה או לאו :

תשובה

יראה דהכנו בפשיטות להכשיר ואע"ג דכתב בסמ"ק דהכנו פסול בהכרון כ"ש פך חסרון דמתחילת ברייתו הוא לא פסלי ונראה קצת סמך מזה מן הסלמוד פ' לולב הגזול דמוקי הכינו דגלו בדפוס ועשאו כברייתא כשר דעבדיהו דפי דפי ואין חסרון גדול מן הספרש דליכא בני דפי ואפ"ה האיל דמתחילת ברייתא כך הוא שרי וכשר. עוד נראה ראיה מהא דמדמה הלמוד ההס פסולי אחרוג לטריפת הבכמות דקאמר אי נקלף תניינא פ' הניינא גבי טרפות הגלוד עריפא אי נסדק תניינא פ' כגון נסדק הגרגרת ולא נשאר אפילו חוליא אחת למעלה ולמטה ואי יקבא תניינא פ' ויקב קרום של מוח כך פ' רש"י אבל אשירי פ' דייקב תניינא בפנים אחרים אמנם כתב דמדמין פסולי אחרוג לטריפות וכן כתב בהג"ס ע"ז במיימון דכי סיכי דגבי טרפות אם נשחיד בגלוד כשירה ס"ה גבי אחרוג אם לא נקלף כולו כשר ולא כפרש"י הא חזין דלפסול ולהכשיר מדמין לטריפת וגבי טרפות כתבו שהוס' אילו עריפות דריאה שנראה חסירה שיש בה קמט וסדק אם עולה בגפיה ועוד ובשר קיים כשירה וסיימו כ"ד שחסרון של אחרוג הנושע לו בשעת גידולו עורו ובשרו קיים כשירה אבל לכל מה שיחסר לו לאחר שנחלש א"א שיסא עורו וגופו קיים וק"ל ואע"ג דאם חסרה האונה אחת אפילו מתחילת ברייתא עריפתה הוס' משום דבכמות חסירה אבר אחת כי כל בכמות נחלקה לכמה איברים אבל אחרוג שאין בו איברים וסבל גולס אחד אין חסרון שעור ובשר קיים פוסל בו. ואם אין להכשיר מטעם זה אותם חזוין שקרוין פלא"ט מא"ל שבאים מן העלים ובאין משום דשכיחים ורגילים לבא באחרונים כי סיכי דמכשירן לגבי יותרת דביני וביני האיל וכל הני חזוין ברייתא הכי אית לכו. וכן אונה העליונה שדרכה להחפול לא מערפין דנראה לך מדמיונא ופסולים משום דסוף אחרוג לירקב בשביל כך כגון נקלף ויקב וחסר דסייט משין עריפות דמערפי נמי משום דכופו למוח אבל פסול דחזוית באחרוג מטעם סדר איפסול כך כתב אשירי ואין לחלק בזה משום דמתחילת ברייתו קריס דאילו מהודר מעיקרו נמי לאו סדר מיקרי וק"ל. אמנם העולם נוקבים בפשיטות להכשיר אותו פלא"ט מא"ל ואפ"י שהן מורגשים במשמוש יד ואפשר דמכין אהא דכתב אשירי חזוית דפסול היינו חכמים שמורגשים במשמוש יד וכתב אה"כ בשם הרשב"ד דחזוית איכא ממרשא האחרוג כשר וכוני פלא"ט מא"ל שכיחי ורגילי חשיבי מרשא האחרוג ולא מיקרי אילו הדור משום כך וע"ע :

שאלה ק

אחד רואה ליקך לדרך בחוס"מ בסובות ובה בהשכמה לבס"ג לברך את הלולב ולא מלא לולב ואחרוג של צבור אבל לולבים ואחרונים של הבירוי מלא יכול ליטלם ולברך עליהם או לאו :

תשובה

יראה דשפיר דמי לברך על אחד של היחידים כיון דקיי"ל בשאר ימים צר מיום ראשון ואלוים בשאלוה אפי' לכתחילה וא"כ סך שאלוה לא מדעת הוא ורב א"כ ספק פ' המפקיד דשאלוה שלא מדעת נקרא גזלן וא"כ גזול הוא ולא שאלוה וכתב א"ז וסמ"ג בשם ר"א וכן באשירי וכן בסמ"ק ויש אומרים דגזול פסול אף בשאר ימים. מ"מ נראה דכ"ג יוחא ליה לאויש למועבד מזהו בממוניה וכעין זה כתב באשירי פ' כל שכשר דהכנו להשתעף בעליה של חבירו אפילו שלא מדעתו וסמכין אהא דניחא ליה לאויש לקיימא מזהו בממוניה ואם מלאה מקופלת יחזור ויכפולם דבעינן אחר לא יוחא ליה עכ"ל. הא קמן דכל סיכא דלראין סדברים דלא מחכר ממונה דחבריה כל עיקר בהשכמתו צו אמרין לא קפיד ויחא ליה לקיימא ביה מזהו ובכפילה אחרוג. ולולב רק לברך ברכת הלולב ולעונע כהלכתה הדעת טעם דליכא שום קפידא ויחא

נוכל לסמוך על היות דחוס' באלפס דמוקיס לה בירדו נשמים ופסקו משמע בפשיטות אבל לא פסקו לא וכו"ג דסמ"ג וא"ז לא ס"ל כלל וכו"ג כתב במדרי פ' כל טעם בחטם שנמלחה בהרנגולה ביו"ט אחרון דוקא האיל והוא רק מדרבנן לדין סמכין אגאווים שמחירים וכן אלו נוסגין כמו שכתב אחד מהגדולים שמכשירים פסולים באחרוג ולולב ביו"ט שני דסוכות משא"כ מכשירים בראשון לגמרי לעינין פסולים דלא נסגין כיו. ונראה מני דאפי' אם בלנו להחמיר לאשול בית בכוכס כה"ג בליל שני יעשה הקדוש בביתו ויאכל כל לורכו ושוב יאכל בית בכוכס והיו שפיר דומיא דמזה כדאמרין בפסחים הדובשין והאיסקריטין אדם ממלא כריסו מסן ובלבד שיאכל בית מזה באחרונה אבל ביו"ט ראשון לאו שפיר דמי כולי האי למועבד הכי משום דהיה דחוק לברך זמן פעמים חד אקידוש ויו"ט ואורך האכילה כוכס אה"כ בכזית שאוכל בה ושמה אפילו בכס"ג אין להרבות בברכות אבל ביו"ט שני דלא לריך זמן אכוכס כלל כי סיכי דהיגיון דלא מדברין זמן אלו"ב ביו"ט שני וכן כתבו מקצת רבוסא דיש לברך בליל שני זמן קודם סוכס ונטי דלא נסגין הכי היינו מטעם דראב"ה דכתב יקנה"ז יוכיח דומן נמי לא קאי אהבדלה ואפ"ה אומרים אותו לכסוף אבל כ"ע מודו דומן לא קאי אכוכס בליל שני וא"כ שפיר למועבד קידוש בבית במקום שונג כדפי' רשב"ם בפ' ערבי פסחים וקראת לשבת שונג במקום שונג ע"ס תהא קריאה :

שאלה צו

נחלקו החימות לולב רבו צו פטרונים הילך אלו מוסים צו :

תשובה

יראה דיש לנהוג כפי' אחד דרש"י כמו שכתב בסמ"ק דעלה האמנעית שדרכו להיות כפול כשאר עלין נחלקה לשנים זכו נחלקו החימות ולא מיקרי נחלקה אה"כ נחלקה עד למטה מן העלין ובא"ז סוכיף להקל דבעי נחלקה שהראות ג"כ עד העלין שלמטה הימנה וסיימו נחלקה החימות לפרש"י וכתב עלה ר"י וא"ז דעל פרש"י אי סומך הלכה למעשה ולשון סמ"ק נמי משמע להכשיר כפרש"י וכן ראיתי אחד מהגדולים שהיה נוהג להכשיר לולבין שסו סדוקים בעלה האמנעית בראשיתן ברוחב אלבע ויחא. הנראה לע"ד כהנתי :

שאלה צו

הא דתני מנענע בסודו תהלה וסוף ויש פי' אחר דמפרש דס"ל תחילת הפסוק וסוף הפסוק וכן בסמ"ק דיש להחמיר ג"כ כאותו פירוש נסגין הכי או לאו :

תשובה

יראה לך דלא נסגין להחמיר כהכי וכן לא ראיתי גדולים שהיו מנענעים הכי ואע"ג דבסה"א נטיח דא"ר ירמ' סגא חד והכא חד כתב אשירי בשם תוס' ור"ה דאע"ג דיענעו אילו אלא מדרבנן אפ"ה משום חביבה מזהו אולינן לחומרא בהסיחא נטיח דלא אישטיא וא"כ הוי לן נמי להחמיר לפי כל הפירושים. אפשר משום דהך הפירוש לא פרש"י כן וכן א"ז ואשירי ומדכי כולם דחו ליה וכתבו דלא נסידא לכו ולכך לא חיישינן לה מ"מ נסגין לחלק הניענע מל"ו כוחות בכל הפסוק מקלחן בתחילה בסודו כי טוב ומקלחן בכל"ה והכי שפיר דמי וליכא מאן דפליג ואפשר דאותו פי' דלעיל סבר כראב"ה דיענעו דל"ו כוחות אילו אלא יענעו בעלמא כי סיכי דלא תיקפי עליה קושיא משום דאיך שייך לנענע ב' פעמים בפסוק אחד ומסתמא דוקא יענעו גמורים לא שייכים בפסוק אחד אבל לנענע מעט בכל חיבה למה לא יהא שייך ואם נאמר הכי א"כ אכן שמתקין הניענע בכל הפסוק נפקין נמי ידי אותו פי' וק"ל. ועוד נראה דבהודו שבסוף המזמור שפולים אותו לריך לנענע יענעו גמור ל"ו כוחות בראשונה כשפול אותו ג"כ וראייה מאל"ה ס' הוסיפה נא דאילו ג"כ אלא פסוק אחד ואפ"ה מנהג פשוט לנענע בכל פעם יענעו גמור :

שאלה צח

במה הסוכות כשמקפידים את הבינוס עם סד' מייסם שבולב ווסגים לסבב מדרום לצפון כל אותם שיושבים במזרח בצד הש"ס והא כל הפונות לא יכו אלא דרך ימין ודרום הוא לצד ימין לכל הפונה למזרח :

תשובה

יראה דטעם יפה בדבר כמה שמקפידים הבינוס היינו כשס"ח על הבינוס וכו' במקום מוצח דכל הצבור לריכים להסוף פניהם קודם שילכו לסקוף כלפי ס"ח שעל המגדל

ויחא ליה כמו בטלית ולא דמי להא דאמרין בפ' אלו מיליות מלא ספרים לא ילמוד בסך ולא אמרין ויחא ליה לאויש דשמי ספרים דמטעמי ומתקלקלים כשלו מדיים כסס וא"ת סתמא קאמר לא ילמוד כסס ואפילו מעט י"ל דכיון דאין שיעור לתלמוד קפסוק וקאמר הכא משא"כ בעטיפת סטילת ובטילת האחרונג והלולב דגבול יש לכו וק"ל. ואין להביא ראיה אג"ד מפסק ראב"ם במדרכי פ' אלו מיליות שכחב דכל מאן דמכוין למלוה לא מיקרי גזלן אפילו שלא מדעת דהסא קאי אנברא גופא דלא מופסל כסבי לשבוטא אבל מ"מ דבר הגזול מיקרי ולא נפיק בכו :

דיני חנוכה ופורים

שאלה קא אכסנאי שהוא גשוי רשאי הוא להדליק בצרכה חזן לבינו או לאו :

תשובה יראה דלרין לרקדק בדבר אחד מהגדולים הורה ונגה דרשאי להדליק בצרכה ואמר אע"ג דאמרין בגמרא דכיון דכסיבנא אמנא השתא ודאי לא לריבנא היינו דלא מחייב אבל אי בעי מני להדליק ולא כוי ברבס לבעלס דכוי נמי בכלל המהדרין ושוד איכא למוחש דילמא מיסתלי אינטי ביחסי ולא מידלק עיליסי. ואמר שכן אירע לו פעם אחת דאיכא לא תדלק משום דהוה סומך ענא ואיכא נמי לא מולקא משום דסבורס היתא דהוא ידליק עליה במקום שהוא ונחלק עליו אחד מהגדולים תלמידי ואמר דהואיל ולא לרין ופטור מן הדבר א"כ הוה נקרא הדיוט אס יעשה וכו"ס דהוה לבעלס כיון דלא אשכחן מהדרין זס בתלמוד ע"כ דבריסיס ונראה דארוה עעס שאמר אחד מהגדולים הראשונים דאיכא למוחש דילמא מיסתלי אינטי ביחסי ואמר שכן אירע לו פעם אחת אין פעם זס מספיק כלל דלא דחיון כסבי כללות שבתלמוד דמכחי אלוני ביחסי אפי' אלוסור כרת כהיכא דפ' כל הוה דבעלס מחשיב ימי ווכסס ובה עליה וסעעס משום דאסור לעמוד בימי עומאחס ולא אמרין דילמא עעוה אירע לס ושכסס ס"ג אס הוא יודע באשמו סהיא יודעת דיון זס שסאסס לריבס להדליק בנו ביחסי לפי שסמלוס מוטלת על מי סהוא כחוק הכיח או אפי' אס איכא יודעת אבל בני ביחסי יודעים דין זס או ככוייה יס לסמוך עליהס אפילו אס אירע פעם אחת עעוה לא חייסין משום ככי לזמנא אחריתי כי היתא דפ' אין מעמידין גבי חבית של כרי למימח ביה שיכרס קאמר ואפ"ס לא חס למויחסי אמר אקראי בעלמא הוא ובהשונס מהר"ס במדרכי פ' כל הכשר כחב ואין זס כחוק על התלמוד וכמוסף שהוא גורע דהא חיון בתלמודא גופיה כהא מילתא כהלא בר חמרס כו' משמע דדווקא משום דאשכחן בתלמודא דכל חד מני לאחמירי אשפסיס מש"ס לא חשיב כמוסיף כלה"ס הוה כמוסיף שהוא גורע ואע"ג דמלא פעם אחת גבינסי בין שנינו כדליתא הסס בתשובתס מ"ע לא כוי חייס לאחמירי כשביל זס כ"ס ליכנס כספק ברבס לבעלס. אמנס מטעס מהדרין אשפר ויהבן שפיר דמי להדליק בצרכס כס"ג דמי סיכא דיש סידור כנר לכל אחד ואחד בבית אחד ס"ג יס סידור כנר לאיס וגר לאשמו ככמי מקומס וסחנא לא פסיקא ניה למוחסי כך מהדרין דלא שיהא כלי כהי וכיון דאשכחן בתלמוד מהדרין ומהדרין מן מהדרין אין זס כמוסיף על התלמוד שהוא גורע :

שאלה קב הא דקיימא לן כנר חוטב כנסת אין זקוק לס אס כנסת בע"ס קודס קבלת שנת שסרי לריסיס לדלוק מבעוד יום זקוק לס כס"ג או לאו :

תשובה יראה דאין זקוק לס אפילו כס"ג ואע"ג דכחב במדרכי בס דמלוה נר חוטבס מסיף שקיעת סחמס ואיך וסיינו אלא סוכובסיס ולא קודס מסיס דשרגא כעיסרס מני אכני ליה וא"כ עיקר מלוה נר חוטבס אינסי בשעת הדלקס מבעוד יום אלא ככויסו סדנקס שלאחר השקיס סיה קיום סמלוס ולכן סיינו יסלון לומר דהס כנסת קודס סחנלס קיום סמלוס זקוק לס. אמנס מדמכרכין מבעוד יום אקב"ו להדליק נר חוטבס ואע"ג דאכתי ליכא מלוס ע"כ סיינו עעמא דמשום דא"ל כענין אחר השיבא ככשר מלוס כדפירשו סחוספות סכשר מלוס דכיווד אב ואס

בשעתא דעליה כריס יכנסת שחוט לי כשל לי אכתי ליכא מלוס עד אחר זמן שמאכילו לאכיו ואפ"ס כני למימור הסס לידחי ל"ח שיש בו כרת סא קמן דחשיב קיום טעסס ככשר מלוס כמו במלוס. עמלס ולכן מברכין עליס ולכתי נמי אי כנסת אין זקוק לס שסרי כנר סחנלס סמלוס ככשר. ונראה להביא ראיה לס מדשרי רב ססס להדליק כחוטבס בין בחול בין בשבת בפחילת ושמיסי דאסרו חכמיס להדליק בשבת דעלמא ומפרס טעסס משום דקסבר אסור לסשמש לסורס וכנסת אין זקוק לס פ"י דאי סוה סנר כנסת זקוק לס לא כוי שרי להדליק בארוס פחילת ושמיסי שאסרו חכמיס להדליק בשבת לפי שאינסי נמשכין אחר סאור דחייסין דילמא כנסת וסוה זקוק לס ודילמא פשע ולא מדלק כס וסרי סנר רב סוה ססס דאסור להדליק בארוס פחילת ושמיסי משום דקסבר כנסת זקוק לס. וספסח ע"כ יס לסוכי דאפי' כנ"ד ככנסת אין זקוק לס אמאי שרי רב להדליק בשבת כחוטבס בארוס פחילת ושמיסי ליחוש דילמא כנסת אחר קבלת שנת שסיס לריבא לסיז קודס כס"ס וכל זמן משך בין השמשות אכתי ליכא קיום מלוס לדעת מרדכי דעיל ואיכא לא מני להדליק משקבל שנת כ"ס בין השמשות ומלא כול מן סמלוס ופטי איכא למיזור ככוי דודאי לא מני להדלוקס ממאי דגזרינן דילמא פשע ולא מדליק לס וכתי איחא כחוספות דגזרינן דילמא כנסת בשבת ולא מני מדליקס. ואין נראה ולחלק ולומר דמס שחבו חכמיס דילמא כנסת ולא אחי לחזור ולסדליקס דווקא כשיס לחוש לכיבוי כל זמן משך שיעור סהלקס דנר חוטבס אבל כנ"ד דליכא למוחש למוילתא אלא כמשך בין השמשות קודס חשיבס דאי כנסת לאחר חשיבס קי"ל דאין זקוק לס ולא נפיק מייסי מידי דדוחק הוא מאד להלק ככי דהא כמס שיעורין משך"ה להלקס חיי טעס ככנסת כרמב"ס ושיעור בין השמשות לפר"ס וסחוספות ואשירי שילסי פ' כנס מדליקין סיינו שלסס חלקי מיל דכוי קרוב לריבס טעס כמו סוכובתי כחשובס אחרת דמהלך אדס כיומי כיוסי כיומי סהוא י"ב שעות סולך עשר פרסאות ואי חייסין דילמא כנסת ככתי טעס אמאי לא נוחש כריבסי טעס :

שאלה קג

כני אדס להדליק בניית אחד ונתערבס נר חוטבס אחר בין שתי נרות שסן שמשין וכו' מונחסי ודוקין ולא ידעינן איזס מן סנרות נר חוטבס. כרי ע"י כיוול כריב ומותר ליהנות משלשסן או לאו :

תשובה

יראה דלא ככוי אע"ג דקי"ל דכל איסורין מן סחורס בדכרי יבש חד ככתי כעל ומותר ככל סחערובות כולן. כהא הוה דבר שבמנין סכמי מדליקין ארוה כמנין כל ליה ודבר שבמנין אפילו סהוא איסור מדרכין לא בעיל כדפסק בספר סחורומס אכסיא דיערס קציעות. וכ"ס לא מיקרי דבר שבמנין אלא דבר שמודין ארוה כשוק כמנין ולא כמשקל וכאומר וככוי יוכר סהוא דבר חשיב ולכן לא כעל אבל הני נרות כתי נמי דמדליקין ארוה כמנין יו"מ אס הוה ממכריס מן סחמס ממקום שמוכרין רוב דכריס כמשקל כמו בארץ לעזס הוה נמכרין כמשקל לזורך שמישס ולכתי לא הוה מדכריס סחשובסיס וכעל כריבס וסהלס כמנין זכוי מטעס חופס סמלוס ככן מלוסו נראה לומר אעפ"כ סוהיל ונתערבו לאחר סכודלקו לזאוס וספסח סן דכריס שבמנין כמלחייסו אע"ג דלענין חול וכס"ג לא כוי דבר שבמנין מיקרי שפיר דבר שבמנין וכסברא ז' אשכחן אפילו לקילס כחוספות וכשירי פ' גיד הכסס וכן כחוספות פ' סערל דמקסס אכא דאמרין חתיכס כרלויס להככב לא כעלס וא"ס אמאי חתיכס חטלס עמלס סחערבס כחתיכות חטלס כסורות כעילס ומחליון דשמי חתיכס קדסיס דלא מיקרי רלויס להככב. סוהיל ואינסי רלויס אלא לכניסיס וסס אינסי מחזיקין עובס זס לוס דכסיב ולכל כני אסרן ססיס ורגילין הוה לאכיל זס עס זס אע"פ כהיו חולקים כמשמרוס כדי כלא יכאו סקדביס לודי מותר. סא חיון כהא דאע"ג דחתיכות חול וכס"ג כוי רלויסי להככב סאי דמטלס כוהיל וכמילתיכוי כמו שכן עסס לא חשיבי רלויין להככב אזליון כתי קולס ולכ"ס איכנא לחומרס וק"ל :

שאלה קד

סנרות של חוטבס של ככ"ל סאך מהדרין ארוה בין מותר למערב או בין לטון לררוס :

תשובה

תשובה יראה דהך מילתא תליא בפלוגתא דהנאי וסגאויס

נמי מחולקים בהסיו פלוגתא במנותח פ' שחי הלחם פליגי בה רבי ורבי אלעזר בן שמעון במורה שבמקדש רבי סבר ממורה למערב היו מוחזין ורזב"ש סבר מלפון לדרום היו מוחזים נהים נראה דהלכה כרבי מחזירו וכן פרש"י בפ' חומש אליבס . אמנם רמב"ם וסמ"ג כהבו דמלפון לדרום היו מוחזין וספחא הים נראה הואיל וכתב סמ"ק שאנו מדליקין כהכ"ג ללד דרום זכר למורה אם לריכין גם לסדר הנרות כמו שסו מסודרים במורה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדבז מקומות שראיתי היו מסודרים בין מורה למערב כוונתא קרימ"ש ויאוש"טט אך במדפוס"ק נוסגין לסדרם בין לפון לדרום ונראה כהכ"ג ופסעא דכל חד איכא תנא וגאון דסבר כוונתא אמנס אם הייתי במקום שאין מנהג הייתי מנהיג כמו שראיתי ברוב מקומות וכדבי מחזירו : **שאלה קה** פמוטות של נחשה העשוין קיים קיים יולאין סביבות בעיגול שרי להדליק בהן בחנוכה או לא :

תשובה יראה דשרי ולא דמי כלל לקערה' שהקפוס פתילה הוכא דלא כפה קערה על פיס דאמרינן עשאה כמדורה ואפי' לאחד אינו עולה . דהכא שהקיים מובדלים במחיצה אלא שפוחזין למעלה לא חשיב כמדורה כה"ג וכ"ש לדעה בעל הטימור באורה חיים דמחזיר אפילו בקערה אם הרחיקו זה מזה שחי אלכשות משום דמנכרא מילתא והקיים בפמוטות מרחקים עפי משחי אלכשות . וכו דאמרינן תהם פ' כנס מדליקין דלדס חשב לאו דרך להשתמש בחור המדורה כדפרש"י שם וחי פמוטות חשיב כמדורה כא אין לך אדס חשב שהינדא שאינו משתמש לשבח לאור הפמוטות :

שאלה קו הסדליק מליל ראשון דהנחה ואיך באיזה זד מחתיל להדליק למי דקשה לו להמתין כלעיל מעט קודם שיהא מגילה וימתין שוב עד שיבא לו הקורא כדאמרינן פ"ק דברכות לא יאמר אדם אוכל קימעה ואשעה קימעה ואח"כ אקרא ק"ש ואחפלה כו' עד כל השובר על ד"ח חייב מיטה ונראה דכ"ש לענין קריאת מגילה דחיישין שמה חטויטו שינה ויבטל מקריאתה שדרי יש בה שהיה עובא וגם קריאתה חובה עפי ששרי כל המלות נדחית מפניה :

תשובה יראה דבדבר זה יש חילוק בני ריט"ס ואגפוס מחזיין להדליק בנר שהוא כנגד זד שמאל וגם נמלא כחוב כשם מהר"ם שהיה מדליק בנר שמאל ופוס דרך ימין משום כל פינות בלחה פוסה אינונא אלא דרך ימין משום כל ואגפוס מחזיין ללד ימין ומדליקין כדרך שאנו בני בריה כוסבין דאפשר חשיב לה כה"ג פוסה דרך ימין וחק אם אינו פוסה דרך ימין כה"ג נראה ליישב המנהג דשהינדא ברוב מקומות רובא דרובא דעלמא אפילו ת"ח אין להם המנוחות בבתי חורף שבהן מדליקין א"כ לריכין להדליקן בימין סניסה בזד הטפה הסמוך לפתח חף לדין דמדליקין בפנים כדאיתא במדרכי וא"כ אוהו זר שהוא כנגד ימיו הוא הסמוך לפתח לעולם וכן לריך להסתחיל שהוא עיקר המלות דבדידיה לאוד הוי כני חי לא הוי בעיא למיכוין מן הסודרין אבל מהר"ם מוחזי הים לו בפחו וא"כ הים לריך להדליק בשמאל הכליטה וא"כ זר הסמוך לפתח לעולם כנגד שמאלו . וא"ח ח"כ מה לריך לטעם דכל פינות כו' תיפוק ליה משום האי טעמא י"ל דר"מ אם היו הנרות מסודרים מול הפתח ללד דופן שכנגד הפתח כמו אם הפתח במורה וכנרות מסודרים ממורה למערב שאז לריך להפוך פניו לדרום ולהסתחיל בנר הסמוך לפתח ולא יכפוך פניו ללפון ויהסתחיל באותו סדר משום דכל הפינות כו' וק"ל למדקדק :

שאלה קז רצה להדליק זר של חול מנה של מזה כדי להדליק בה זר מזה אחרת אבל יש לחוש שיסתכבה ברוב קודם שיגיע לאותו זר מזה שרצה להדליק שרי כה"ג או לאו : **תשובה** יראה דלא שרינן אפילו למ"ד מדליקין מנה לנר על ידי קניסא מ"מ מורה דהוכא שיש לחוש דשמא לא אחי לכלל מזה האחרת דאסור כדאמרינן פ' במה מדליקין שמה לא יכוין משקלתי וקמפיק לכו לחולין ע"ש וכדפירש רש"י . הנראה לעניות דעתי כהנתי :

שאלה קח בני הייבונים שאין להם מנין בעיר ורואים ללכת אל הסכילות הסמוכות להם לימי הפורים כדי לשמוע מקרא מגילה כליבור לריכין לזכר שיקדימם ביאתה גם לשבח פרשת זכור שהוא סמוך לפורים או לאו :

י"ד

תשובה יראה דאדרבה לריך עפי שיטת קריאת פרשת זכור

כלבו ממקרא מגילה אפי' דמקרא מגילה עדיפא וכל מלות נדחית מפניה מ"מ לדעת רוב הפוסקים נקראת היא ביחוד אבל קריאת פרשת זכור כתב האשירי פ' שלשה שאכלו דעשה דאורייתא הוא לקרותו בעשרה ודוחה ל"ח דלעולם בהם תעבדו לכו שיתר רבי אליעזר עבדו כדי להשלימו לעשרה ע"ש פ' שלשה שאכלו באשירי ובתוס' שר"ך שכתבו דאין שום קריאת מדאורייתא רק פרשת זכור ובתוס' הקלרות מברכות פ' שני פירש דפרשת זכור ופרשה פרס אדומס חייבים לקרותו מן התורה וכן בסמ"ק חלק למלות עשה זכור אשר עשה חס שאינו קורין פרשת זכור קודם פורים . וא"כ לריך לזכר יוחר שיטת קריאת פרשת זכור בעשרה ממקרא מגילה בזמנה אלא שהעולם לא יזכיר בהכ"ו :

שאלה קט מי שהוא אמוס קאה שלא יכול לליך לבכ"ו לקריאת מגילה ולריך להמתין עד לאחר שקראו הקהל ואז יומא לו אחד שיקרא לו וזה קשה עליו לישב כל כך בתענית שרי ליה לשמוע קריאתה מבעוד יום ב"ג בתענית אחר או לאו :

תשובה יראה דיכול לשמוע קריאתה ויולא בה מבעוד יום לאחר תפלת ערבית מפלג המנחה ואיך דסיינו עשה ורביע קודם הלילה דפקר רבינו חס בריש ברכות דק"ל דמומן הווא ואיך חשיבא לילה לענין ק"ש ואפי' דהקפיד תהם רחמנא להדיא לאמן שכיבה ובהסווא זימנא לאו זמן שכיבה הוא מ"מ ופיק מודי ק"ש משום דחשיב לילה כ"ש לענין קריאת מגילה דליכא קפידא בניודי אי חשיבין הווא זימנא ללילה שהכא קריאת בזמנה ב"ד אפי' דכמה גדולים פליגי . אריבנו חס תהם בריש ברכות ה"א כתב במדרכי תהם בשם רחב"ה המנהג כוונתו דר"ח והמחזיר כדכרי שאר גאונים נקרא . הדינן אם לא הורגל בשאר פרישות אבל אין נראה לו להחיר למי דקשה לו להמתין כלעיל מעט קודם קריאת מגילה וימתין שוב עד שיבא לו הקורא כדאמרינן פ"ק דברכות לא יאמר אדם אוכל קימעה ואשעה קימעה ואח"כ אקרא ק"ש ואחפלה כו' עד כל השובר על ד"ח חייב מיטה ונראה דכ"ש לענין קריאת מגילה דחיישין שמה חטויטו שינה ויבטל מקריאתה שדרי יש בה שהיה עובא וגם קריאתה חובה עפי ששרי כל המלות נדחית מפניה :

שאלה קי כהרבה מקומות נהגו בעלי בתים וגם ת"ח לשנות עיקר סעודה פורים בערב והולכין לבכ"ו ומתפללין מנחה ולא ערבית וחרזין לבחיהן ומתחילין בסעודה ביום ונמתנין בה עד הלילה ורוב הסעודה היא כלילה יש טעם למנהג או לאו :

תשובה יראה דיש למאז טעם וסמך קאת למנהג זה מלאתי כועתק תשובה אחת וז"ל . שנתתי מס"ד טובים בשם ריב"א שכל פלוקחים בכחורים זה מהם אפילו שלא נכרתו משום שמתה פורים משעת קריאת המגילה עד לילה סעודה פורים שהן שני לילות ויום אחד אין בהם משום גניבה ולא משום גזילה ואין להזמין לבית דין ואין חוששין עליו ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי שבעה טובי העיר עכ"ל מתשובה זו . משמע להדיא דלילה שניים עיקר היא לסעודה פורים ועדיין לריב"א גופיה תקשה מהאי טעמא דהא ודאי לילה שניים ליל פ"ו וסיאך יולאין בה ידי סעודה ויום י"ד לדין דבני עיירות אנו ששרי קורין רק ב"ד וכהב רמב"ם דדוקא י"ד לבני עיירות ולבני הכרבים ע"ז במשחה ושמתה אפי' דלענין הספד ותענית שוין זה בזה . ונראה טעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית לריך שיהיו בקריאת מגילה ואח"כ הוא ערוד וטולה מנות ומתנות לאביונים ואין פנאי לאכול בסעודה בשמתה ובתענוג ולכן קבעו קדמוניו מקאתה בערב ולהסתחיל מבעוד יום ג"כ קודם תפילת ערבית כדי לקיים מלות סעודה ביום שהוא עיקר ומתן ביה מאז בפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עומה וחשיב הכל סעודה אחת ואשכתן כה"ג דמבעלין סעודה מאזה בשביל מלות אחרות כפרק אותו ואת בנו מפרש התוספות אמאי לא חשיב תהא יו"ט של סוכות בארבעה פרקים כהנה שרגילין בסעודה גדולה כדעוכה תהם משום דערידי במלות סוכה וולגז באותו ערב יו"ט לא היו רגילין להרבות בסעודה חף כי יתבתי מנהג זה מ"מ רבותי

רבותי ואני אחריכם נהגין עיקר הסעודה בשחיתות כמדומה שכן נהגו צדיקים:

שאלה קיא

בני אדם השולחים לחביריהם צפורים חלוקים וסדינים וכס"ג יולאים ידי משלוח מנות או לאו:

תשובה

יראה דאין יולאים בזמן דנראה טעם דמשלוח מנות כו' כדי טיבא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדונא כמשמע בנמ"פ"ק דאביי בר אבין ורב חינא בר אבין כו' מחלפים סעודותיהו כסדדי ונפקי בסיי משלוח מנות אלמא דעממא משום סעודת היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי וכן דקרק רמב"ם בלשון שכתב וחיוב לשלוח שתי מנות על צד או שתי מיני חבשיל או שתי מיני דאולכים ונראה דשתיים בכלל חבילה ובמנות לאביונים כתב מפות או מיני מאלכים אלמא דגני משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי:

שאלה קיב

מה שמוסגים לעשות כמה מלאכות צפורים בחפירות ויזורים וכמה מיני מלאכות לאורך שמהת פורים יפה הן עושין או לאו:

תשובה

יראה דשפיר דמי ורבי מיכה בפ"ק דמשני לעולם נהגו איסור מלאכה אפילו בחתרת דרבי אלא רבי נעשוה של שמהה נטע אלמא נעוטה אע"ג דמלאכה גמורה היא לכו שמהה מותרת וכ"ס ג"ד אפי' אח"ל מאתרווחא דנהוג שלא לעשות מלאכה צפורים אך קשה לי דבאשירי פ"ב דמגילה אייתי ירושלמי אלא דהתן סיה כותב דורשה הוה אמרס דפורים מותר. בפשיה מלאכה פי' מדשירי לכתוב המגילה והשתא לפי סברתי דלעיל הוה מוכח דשירי במלאכה דילמא משום דמלאכה שמהה היא לא אסור כלל דודאי בחיבת המגילה שהוא עיקר מלות פורים טפי חשיבי מלאכה שמהה ממלאכה שטושין לשמהה החבולות. מיהא נראה דלא בני לאורווי אלא שלא קבלו עליהם יו"ט ממש כדאיתא הסה בנמ" דאי הוה יו"ט ממש ודאי הוה אסורס לכתוב:

דיני פסח

שאלה קיג

תבואה של מיני קטניות שאינה מחמשת המינים נעבל עליה מים וקריב לודאי הוא שנתחמטש שרי להסכות בפסח או לאו:

תשובה

יראה דשירי וכן חשיב לי אחד מהגדולים בחטובה אחת וכסב טעם לדבריו משום דרבינו יוחאל וחביריו מהירין אפי' באכילה איננו אכלי ואק לא משתיין וכן דרש נמי אחד מהגדולים חבירו דמותר להסות אותו חרדל שמעברין אותו בחירוש מושל וכו' נשים בו אנשים ואע"ג דבסמ"ק אסר החרדל באכילה כמו שבר מיני קטניות וכס"ג שהוא מעורב וכו' בחירוש ודאי נחמץ דא"ל שלא נעורר בו מעט מים ואז מהמיין לכ"ע ואפ"כ הסיר להסכות הואיל ואינו מה' המינים הבאים לידי חימוץ ולא חיישין למדאית שהין קן יטעו מדגן זה לדגן ה' מינים או איבא למוחש דילמא איערב בהוהו קטנית מה' המינים דכל הני חששו לא חיישין אלא לאסור באכילה אבל לא להסות. ונראה ג"כ דמותר ליהנות באותו תבואה בפסח כגון ע"י קדלקה משמן זרע ושומשמין זרע קצוב אע"פ שרגילים בלוחתים אותה זרעונים נמים קודם שטשים מהם שמיים וא"כ קרוב לודאי שנתחמטש אפי' שרי דאיסור הגאס נמי איננו אלא בלאו כמו שהשתאה כדמוכח בחוס' פ' כל שעה. ונראה לסיבא ראיה להסיר בהגאס מהא דפ' אלו עוברין דשאר דרבי מאיר לרבי יודא נוחו לפי גלבו ופי' קס בחוס' דנ"מ אסור באכילה אלמא דבכל מידי דבודאי אינו חמץ אלא דומה לחמץ לא אסרינן ליה אלא באכילה ולא בהגאס אע"ג דעובר מחמירין באיסור הגאס דהא ק"ל דגזירה במשכו בפסח אסר אפי' בהגאס כדכתב רב אלפס ואשירי פ' בתרא דע"ז וכן משמע בסמ"ק אפי' כל שעה ואלו חמץ לפי זמנו לר' יודא דאסור בלאו וכדפסקו אשירי בחוס' ואפ"כ אינו אסר במשכו אפילו באכילה וכן המסקנה בסמ"ק דאפי' לר' יודא אינו נמשכו עד הלילה אע"כ לא מפלגינן איסור הגאס מאיסור אכילה ואפשר הטעם הוא שמשום דבחד לאו נאמר אכילה והגאס לא יאכל חמץ לדברי חזקים וכן לדברי רבי אבהו

כדאיתא ליה וכתב בסמ"ק במנות אסור חדש שכלל הסורס איסור אכיל' ואיסור הגאס נחשבין בלאו אחד אע"פ שחלקו הכתוב בנ"ל לאין).

הגה"ה

אמנם נראה דמ"מ יש לנו לדמות ג"ד להסיר דשאר דרבי מאיר לרבי יודא דהסות ליהא ביה כלל דנראה דחמץ דמאס מעלייתא היא אלא דדמי לחמץ לכך לא אסרינן לה אלא באכילה. ובג"ד נמי דלית ביה דנראה דחמץ דקום לן דאין בנ"ל ילדי חמוץ אלא ס' מינים אלא דאסרינן לכו דמירי דמדגן אינון ואחי לאחלוטי בדגן דס' המינים ומש"ס די לנו דאסורי' באכיל' אבל איסור חמץ במשכו דיש כאן חמץ גמור אלא שנתבטל הואיל והחמירו לאסור במשכו לענין אכילה ס"ה דהחמירו לענין הגאס אך כמדומה שהשולס נסגו איסור לסדליק בשמיים שטעמו ממיו קטנית בפסח אפס נראה חס נמאס נגיד של מיני קטנית בקדירה או בחבשיל לא מחמירין כלל לאסור החבשיל אפי' באכילה דגזירה דאיסור משכו ליתא אלא בתבואה דק' מינים. הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה קיד

נוהגים בכמה מקומות שרוב בני אדם צוררים החיטים לאורך המנות לפסח אבל לא בדיוק כלל אך מרקדין אותו טעיב וצורקים וצוררים בעיונה בעלמא מידה גדולה בשעס אחת או בשמים יש טעם למהג זה או לאו:

תשובה

יראה דיש טעם וקעד לדבר למהג סיה דכתב בסמ"ק שטוגים בהרבה מקומות לברור החיטים מאוחס המיטותים מאכילה טכברים וכתב עוד שאם נמלאו חטים בחוך הכרי שלמחו מלחלותיהם אהרן שקורין גירמ"ר שאינם בטלים אפי' נעמן קודם הפסח כיון שהוא יבש יקיב טעמא בשעס אפייס בערב פסח בששים בפסח בנמשכו ע"כ ובעור א"ה כתב דשפיר קנבטל קודם הפסח ולא חשיב מנבטל איסור לכתחילה כיון שאינו מטיין לנבטלו ע"כ. ומשתאה נראה אע"ג דאין מנדקקים כ"כ בצדירה מ"מ מנהג של טעם הוא דמטיין אסמ"ג דכתב במלות חלב דקמח נקמח מהעבר יפה דמיקרי עירוב לה בלא כמו שפירשו בוטחה גמורה ממש' מנחות וכן משמע פ' אלו עובדים גבי שתי קופות והיינו כדברי א"ה ובלה מנהג שפוט להסיר מה שיחבטל קודם הפסח ולא חמירין דחור ויעור בפסח מ"מ לריך לברור בעיונה בעלמא כדי לרואה שאין בחוך הכלי כ"כ הרבס יותר מא' בששים שיחבטל וגם הבדירה מוכחת שאין מחמירין לנבטלו ולא הוי כמבטל איסור לכתחילה:

שאלה קמו

בערב ארבעה עשר כששואבין המים ללוג בזמן מלות או בזמנא אחרת כששואבוס אותם המים יש לספקיד שלא לכוילס מגולים מן הגסר עד לביטו או לאו:

תשובה

יראה דמנהג הוא לכוילס מהו וסיונו משום זכירות יתירס שלא יפול לחונו שום דבר המחמס אותה וכס"ג אבל אין נראה להצריך לכוילס מהא טעמא דכתב בסמ"ק וסמ"ג דאין להוליך המים תחת הרקיע ביום המעון אלא"כ מכסה אותם במפס דהסס איירי שמוליכין אותו אל הסגור דכתב סמ"ג בהדיא וסיונו טעמא דאם מוליכין מגולים תחת החמס או בזמנא דעירב דכולס שימשא הוא הוה יטעלי חמס זורחים נמים ומחממתן אבל בשעס שממלאים אותו בערב מן הגסר כיון דלריכין לעלוב בני כוכבי ושמי כדקייב בהגס"ם ליבא למוחש למירי שרי כבר שקעס החמס קודם וליבא למוגז כלל:

שאלה קמז

השקים שמתנים בזמן קמח כל השנה וכשבאים לעשות בזמן קמח לפסח ומכבסים אותם סיטיב מקודם לדיכוס להסיר קודם הכיבוס כל השפיות שזכר בקצוות או אם מטולאים הן או לא לריכין להסיר:

תשובה

יראה דלריכין להסיר וכן הסכיג אחד מהגדולים והביא ראי' מפ' בתרא דע"ז דקאמר הסה ודכיחגא מיישקן ואי אית בזמן קטירה שרי להו דמס שכתוך קסגרים אינו מחיישין ומחננב וס"ס שאינו מחכנס יפס מה שכתוך השפירות ונראה דראיה זו הייתה לדמות כדדחי ליה במדק"י פ' כל שעה שאינו ראיה משם שלל

שלא יפלוט בהגעלה מה שתחת הטלחה משום דיון נסך ללול הוא אוחן שבקטיטרי והעפר עב ואינו כנסם חוץ הקשרים ולכן קאמר דשרי לכו אכלימי בהגעלה ג"כ ללולין וגמסין חוץ הטלחים וחילוק זה מכל לומר ג"כ אר"ד דמי בכביסה ג"כ ללולים וגמסין ויש בתוך התפירות והסדוקים. אמנם נראה לביא ראייה מפ' דס הידה דקאמר תם א"כ דאיתכח כשיערה אי אמרת חזקה מתכנס סיטרא לא חקכנס ופרש"י עס סיטרו ל"י בהגד שיש עס קמטים ותפירות סא קמן שבחך קמטים ותפירות אינו מתכנס. והו דנגדון דידן הדבר ידוע דכשקמטה מוגע במים מיד נהרץ ויגוש ודבק כנגד וקשה להטביר כולו וחמץ במשכו כשיהערב בפסח:

שאלה ק"ז השולם רגילים כשרגילים לדבק או לפוח איזה דבר כבליק כגון קרמים לפני החלומות חכמים שלא לעשות זה חוץ ל' יום שלפני הפסח יש להחמיר בו או לאו:

תשובה יראה דאין להקל בפשיטא כלל בדבר אלא יש לעשות כמו שאפרט ואע"ג ששמעתי שדרש אחד מהגדולים גדנים דליכא למיחש מילתא וביא ראייה מהא דכתב רמב"ם ואשירי ומרדכי והביא דבריו. לפסק הלכה בגדים שכבסו בחלב חטה וכן נידות שבדקו בחמץ מותר לקיימם בפסח לפי שאין לורה חמץ קיימא ולא חילקו כלום בין דבקי סמוך לפסח או מופלג כמו שחלקו ספר התרומה וסג"ה במיימון ומרדכי בנסן עיסה בשולי הסבית ולדבק הסדרים שאם נתן חוץ ב' חדשים אכור משום שהעיסה עדיין רכה ויכנס טעמא ביון וכמ"ק כתב דדוקא נתן חוץ ל' יום אכור ומכאן דסמ"ק ראייה ג"כ לביא ראייה אחרון דידן דשרי לקיים כל בליק שבדקו בו אפילו דבקי חוץ ל' יום דאל"כ מאי איריא משום דיהבס טעמא היפוק ליה דאכור לקיים הבליק אבל יש לדחות דכתיב ידוע לתקן לפוחו צמיט מנחון ואע"כ והבס טעמא ביון ולכן נראה דיש להחמיר ב"ד אס בא לדבק חוץ ל' יום ידבק בבליק שבליחו רכס מאל' ויכנס כל הבליק בין הרבקים שלא יבאין לחוץ ואיכא למימר דכ"ג שרי כרמב"ם דזוקא דלא איין לורה סתמך טומאת והמחמיר לפוחו צמיט מנחון ע"כ:

שאלה קיח כשמוליכים הסקים שיש בם קמח למזות מן הסחים שרי להניחו על גבי הסוס או התמור להוליכו כך או לאו:

תשובה יראה דאכור אר"כ יש אורף או עור עב כס"ג על גבי כבסמה תחת השק מפני שהקמח מתחמם בגוף הכבסמה כשמונה על גבה ובמרדכי פ' אלו עובדין מייתי ירושלמי דאכור להניח הסקים אילו על אילו כדי שלא יתחממו ויחמוצו וראייה דגוף הכבסמה מתחם מאל' דחייא פ' כל היר רוכבי גמלים רובן קטנים ופרש"י מפני שאיבריכס מתחממים בגוף הגמלים ומוליאים זרע ואין לומר דהתם מתחמם בקל משום דמוגע אבר בבשר בעלי חיים וזה גורם הירסור וחייסור דכא מחלק התם בין רוכבי גמלים לרוכבי חמורים סא דמייקף סא דלא מייקף ופרש"י דרוכב על האורף אינה מתחמם לפי שהעץ קשה ואינו מתחמם ע"כ. ש"מ דטעמא משום חייסור מדלא קאמר ורוכב על האורף אינו מוגע ומרגיש בבשר בעלי חיים וכיון דקאמר רובן רשעים ואמר אביי נמי התם רוכבי גמלים אכורים לאכול בתרומה משום דחייסור ברוד סא יש ללמוד משם להחמיר ג"כ לענין קמח של מזות והו דרגילות שהבסמות מיישוח סחה כובד המשא ולא ביריא לן אי זיעת בהמה מכשירה ומחמלת דכמה מיני זיעות מייחיה אשירי פ' כל טפה זיעת בהמה לא מייחיה ואע"ג דלפי הסברא דמי זיעת אדם דאינו מכשיר ואינו מתחמץ מ"מ אין להקל במילתא דלא פשיטא:

שאלה קיט מני מרקחת העשיון מבליגת לוק"ר ודבש ומחפין בבליגת זו מיני קטניות וגרעינים וגם עושין מסן כמין חרדום קטנות וכמין חסיכות קטנות שרי להסכותם בפסח או לאו:

תשובה יראה דיש לחוש לאכור וכן שמעתי שאחד מהגדולים בורה לאכור ובסס אחד מהגדולים אחריו שמעתי שסיה מחלק בדבר לאכור רק אוחן שנטעשו כמין חרדום וחסיכות משום שיש להם תואר לחם. קל"ה ואחי לאחלפי ונראה דיש לחוש לטלוסו שאם מדישוו בקמח שעירבו במקום הלוק"ר ואם נהערבו בו קמח

ודאי סולח נקיים נהערבם בכן דמי טפי ללוק"ר ואנו מחזיקים בסולח לחמץ גמור מפני שלוחמים את החטים במים קודם הטחינה וככריס ודאי חייבם זכירים בלחיסה דידו ואפילו לגבי יין נסך דמקילין בסו עובא אכרין לשחות עס בכרי כל משקס שהוא יוקר מן היין משום השד שמא עירב בו יין כדי לכדויה וס"ל הלוק"ר יוקר סא מן הסולח וכן שמעתי מן הכקילין ומכירים באותם מינים שנטעשו הרקחים לזייף דברים הללו אמנם כמדומה לי דלא נהגין עלמא לאכור ורלוי להורות לתת לכרי מחוץ לבית במתנס גמורס ויחזור ויזכה בכן לאחר הפסח:

שאלה קב מי שיש בידו עיני חמץ סמוך לפסח וקשה עליו לבערם ורואה להחסם לוכרי חוץ לבית במתנס גמורס ואוחו נכרי ישראל מכירו ויודע בו שלא יגע בכן כלל אלא ישמרה לו עד לאחר הפסח ויחזור ויחסי לו שרי כס"ג או לאו:

תשובה יראה דשרי רק שיחסם לו במתנס גמורס בלי שום חנאי או שימכרם לו מכירה גמורס בדבר מועט וראייה מפ"ג דיגיין דשריך והא צמיט ספר מקנה וליכא. ופרש"י ע"כ אפילו בדבר שאין צדעתו של מוחן שיעכבו סמקבל אלא יחזירו לו בזדאי איקרי שפיר מתנס ואסוק התם דאפילו אסא ידעס לאקטויי ככס"ג ולא אמרינן דלא מטווס אלא לשאלה בעלמא ושריין גע אסא ע"י מתנס כס"ג הפס ואע"ג דאי לא סוי מתנס לא סוי גע ולא חייסין לחומרא דאסא חיש וס"ס לגבי חמץ. ואין לחלק דשאני התם לגבי גע דמכרי ביה מתנס ע"מ להחזיר מהני נמי מתנס כס"ג אבל לגבי חמץ דלא מהני ע"מ להחזיר משום חומרא דחמץ כדאיתא בהס"ס במיימון כהלכות שבת לא מהני נמי מתנס כס"ג וכיון דסך חומרא גופא דע"מ להחזיר ע"כ חומרא יחירס לגבי חמץ דמסקין פ"ק דקידושין דבכל דבר מע"מ להחזיר שמיס מתנס בר מקדושי אסא מכוס דאסא לא מוקייה בחליפין וא"כ די בחומקס זו לענין חמץ ולא להוסיף עלים לדמות מילתא אחריתי:

שאלה קבא הא דקי"ל כר' יודא אוכלים כל ארבע ולא יוחר בשנת העיבור שהיום מאריך בגבוליו שבסוף ארבע עדיין כמו ג' שעות עד הלוא עד אימת שרי לאכול חמץ עד ב' שעות קודם הלוא לטולס או יומא דכי שלימא לכו ד' שעות מתחילת היום לעולם אכור באכילת חמץ:

תשובה יראה מותר הסלכס דלעולם שרי לאכול עד ב' שעות קודם הלוא. ואע"ג דמסיק רבא דטעמא דרבי יודא גזירס משום יוס המעון וארבע זמן סעודה לכל סא ולכן שמוי מכל לומר דלעולם אפילו בימים סארוכים זמן סעודה סא בארבע מתחילת היום לאחר ד' שלים ליה זמן סעודה ויש כאן לגזור משום יוס המעון מ"מ סואיל ולשיחיה קמא דאדם טועה ב' שעות אין לאכור לעולם רק ב' שעות קודם הלוא כדמוכה התם אע"ג דמסיק בשניטרא אחריעא אגופא דגזירס דאינה אלא ב' שעות קודם הלוא לא סדר וכעין זה דקדק ר"ת בחוס' פ' החולץ ובפ' אע"פ מהרי שמויי דהלמדה דגרסס ומייקת אכור להיטא וסא דיקר ר' יודא אוכלים כל ארבע משמע דלא חלינן בקודם הלוא היינו משום דבימים בינומים לעולם בסוף שעת ד' היינו ב' שעות קודם הלוא וק"ל והמייקל לא הפסיד:

שאלה קבב הא דאמרינן פ' כל טעם דאסא לא חלוס בשמישא משום חמימות סתמה וכחש בסמ"ק דאפי' ביום המעון אכור לגוש התם הרקיע משום דיומא דעיבא כולם שימשא סא ויש להסתפק אס לשה ממש בערב שהתמה עומדת צשיפולי של רקיע במערב וסא לשה כוחלי הבית מאחורים גבוים ללך מערב מי שרי ככס"ג תחת הרקיע או לאו:

תשובה יראה דיש לחוש ביום המעון דרש"י פ' אמרלסס המעון פ' סא סא יומא דעיבא כולים שימשא סא לפי שהתמה מתפשטת ויואל ככל מקום לפי שהעבים עומדים כנגד הלואס וא"כ י"ל שיואל אפי' שלא במקום מעמד כרוח אחרת ונראה דלפי מה שנהגו ליזכר שלא ללוש תחת הלון פתוח אפי' אס החלון פתוח למזרח וסא לשה אחר הלוא שכבר סיכסס התמה לדרוס יש לחוש מטעם דלעיל ואפי' ביום שאינו מעון דזימנין דמתקשרים העבים ולאו אדעתיה:

שאלה קכג

הא דקיי"ל דאם טעם הבצק בלא מתעסקים כשיעור סיווך מיל חציין ליה כחמץ ואם לא טעם כשיעור חום כפעת אחת אלא פעמים ומתעסק ביה בינתיים וכשילטרפו השסיות בו קודם שיאפה הוי כשיעור מיל מו אסרינן לבצק משום חמוץ כס"ג או לאו* . הגה"ה

ופיעור מיל רביעית טעם וחלק עשרים מן הפעם לפי השנון מהלך חם בינוני עשר פרסאות ביום שבת י"ב שעות כדליתא ס' מי שחיס סמא . ע"כ :

תשובה

יראה לר"ך להשייב בדבר כמו שאבאר ומלא כחוב על שם אחד מהגדולים דים לאסור ור"ל דמסתמא אין נעשה הכל חמץ במשבו באחרון אלא מתחמץ על יד על יד ואין הספק שבין שתיים לשייב מבעל מה שכבר הסקיל להתחמץ ואחד מהגדולים השיב לי בחשובה דאין נראה לו להחמיר וביניה ראייס מהא דליתא פ' כל שעה דגן שנפל לחובו דלף אפי' כל היום טולו אינו בא לידי חימוץ משמע שיש בזירוף השסיות בין טיפה לטיפה כשיעור אחד מרבותא השיב לי שיש לחלק בדבר דאם הספק בין שתיים לשייב עסק גמור הוא כגון בעיטת הידים בבצק וכגון הריוד שמרדדים את המלות בעץ עגול כס"ג אין השקיות מלטרפיה דעסק כזה יכול לבטל מה שכבר הסחיל להתחמץ אבל עסק אחר מועט חט"פ שיש בו כח לעכב שלא יתחיל להתחמץ כל זמן שמתעסקים בו כדמוכה מקיטוף דאינו עסק גדול ואפ"ם מעכב החמוץ כדליתא כהדיא פ' אלו עובדין אמנם כ"כ אין בו כח לבטל מה שכותחלו כבר להתחמץ וכן נראה לחלק . וראייס מהא דאמר רב פפא אהבא דגן שנפל לחובו דלף והוא דעביד טיף טיף לסדי טיף טיף ופדש"י שהדלף עורר זה אחר זה ואין שכות גנתיים וערדות הדלף אין מניחו להחמיץ והסקא אי בעלמא סבירא לן דהסיות מלטרפות מאי קמ"ל רב פפא פשיטא דבעי טיף טיף דאל"ס אלא שתיים שכות בין טיפה לטיפה כיון דכל היום טולו נפל היו השסיות מלטרפות ואפשר היינו דעת אחד מהגדולים דלעיל דמייחוי נמי ראייס מהכא אלא שקצר בלשונו . ואין לומר דהוא נופא אחת רב פפא לאשמועינן דהסיות מלטרפות דא"כ אמתני' דאילו עובדין דתנא הסם שלש גשים עוסקות בבצק כו' ותנא עלם כל זמן שעוסקות בבצק אינו בא לידי חימוץ והכא הוי ליה לרב פפא לאסוקיה למילתא דבעינן עוסקים רלושין בלי שתיים כדי שלא יטרפו והוה כוי שמעינן הכא ממילא דבעינן טיף טיף דהא טיף טיף עסק מועט הוא אע"כ בעלמא שסיות לא מלטרפות בעסק גמור ודוקא הכא בעינן טיף לסדי טיף בלי שכות דאי לאו הכי הוה השסיות מלטרפות כיון דכטיף טיף בטול משוע הוא הא קמן דיש לחלק בין עסק גמור לעסק מועט זה נראה שהקור שמקריין סמלות אע"ג דיש לחשבן לעסק לעינן אכ לבד יחשב של זמן שעוסקים בו כך אינו בא לידי חימוץ וכס"ג כתב הרמב"ם שהרנגולים כל זמן שמקרים צמורסן שלשו במים אינו בא לידי חימוץ ונראה דס"ה בניקור מ"מ לא השיב עסק כל כך לבטל השסיות :

שאלה קכד

כשלאין עיסה כפסח למאז ולפעמים מוסיפים המים בקמח יותר מן הראוי שרי להוסיף או

תשובה

יראה דלא שפיר דמי אע"פ שגמולא כחוב על שם אחד מהגדולים שהורה דיותר טוב להוסיף קמח כשאייר כך נומה שהולכים ושואלים למנהיג היאך יעשה כלשון זה אורה ונראה דגם מלשון זה משמע דלאו שפיר דמי אלא דהא גרע טפי ששואלים למנהיג ואפשר בחוך כך חמץ טעיסה וגם שמועתי שאחד מהגדולים נהן עעם לאיסור לפי שהקמח שמוסיפים אינו נילוש ונכנל יפס ושאר מועט בעינן בחוך . העיסה ואפי' לאחר אפייס עודנו בעינן ושמו לא נאפס אותו קמח יפס ויש לחוש שמא יפול . במרק כקערס ויתחמץ . ונראה דדי כסברא זו ליישב המנהג שנהגו העולם ליזכר ואם היה אפשר בלי שסיות טעיסה טוב ללוש עוד טעיסה אחרת קטנה מניבול קסה וישב תמיד לפי הערך ויערוב אותו עם הטעיסה המולחלת שניתוסף בו מים ויקבלו זו מזו וזו מזו . לחלותיה ויביטות עד שיגיעו שתיים למדה בינונית :

שאלה קכה

קמן כע"פ שרי להאכילו מאז או לאו :

תשובה

יראה דאם לא הגיע הקמן לכלל דעת כ"כ שיעור ומנין מה שמתעסקים לו מניסים ונפלאות בליחא מזריס שרי להאכילו ואע"פ דאסרו חכמים לגדול אכילת מאה צע"פ מומן איסור חמץ ואילך וקו"ל דלא ספינן בידיס איסור לקמן הא חולק מבר"ם בכלכות ברכות עלו דהכ"מ באיסור לאו אכל ביטול מאז טעם ספינן ליה ובה יושב המנהג שנהגו להטעים סחימוקות מן הקידוש ככ"ס ועיין שם והרי ל"ד נמי אין האיסור אלא משום ביטול ושם המלות . אך קשה קתא חילוק דמבר"ם דכפ' הרש"ן בגמ' פריך למ"ד מלויין להפריש מכסן קמן באיכל תרומה עמאה ומאי דפריך הכס ליהא אלא איסור עעם כדפרש"י הכס כהדיא דליתא ובשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ויש לחלק בין איסור הבא מכלל עעם ובין ביטול פגם מאז עעם . אמנם אם הגיע הקמן שיוכל לסבין כדלעיל נראה דאין להאכילו מאז דרשין וסגדס לבגך כו' ובצבור זה לא אסרתי אלא בשעת שיש מאז מרור מוחזר לפיך ואם ימלא סבן כבר כרישו מן המלות היאך שייך לומר בעבור זה כיון דאין המלה מידום לו לקמן :

שאלה קכו

ערב פסח שחל להיות בשבת מתענין בסכורס או לאו ואם מתענין באיזה יום מתענין :

תשובה

יראה דמתענין ביום חמישי שלפני השבת וכן ראיתי בימי חורפי כספר רוקח וכן שמעתי דמד מרבותא רמז לכונת דלא מתענין כלל משה דמייחוי מרדכי פ' מקום שנהגו דלפני אמוראי ביורבלמי איתא דרבי לא אכל בערב פסח . חד סבר משום דבזכרא הוא וחד סבר דהוה מהענש משום דלויסטיים הוה והספתא אי סבירא לן דלמ"ד משום בזכרא מתענין לריבין להשתנות אף כשחל בשבת לפני השבת . א"כ אמאי פליגי אמוראי משום מאי השענה רבי תפשוטו לנו מסיכא דחל בשבת אם השענה ביום שלפניו דודאי בשבת אין מתענין . א"כ ודאי משום בזכרא השענה בכל שנה דאי משום איסטיים מה היה מועיל לו השעיות שלפני ע"פ שלא יהא איסטיים מלאכול מאז בליל פסח באכילת תאום ואם לא השענה דבי לפני השבת היפשוט איפכא דע"כ לאו משום בזכרא השענה בכל שנה אע"כ גם למ"ד משום בזכרא סבירא דאין מתענין כלל כשחל ע"פ בשבת וכו' ליהא לוישפט מירי . ונראה לדחות דאיתא למימר דלא ידעי אמוראי היאך עביד בשבת ואין זה דוחק דכס"ג אשכחן פ' אלו דברים בניי בחיקה שסיו נשיאיש ונחעלמא מכן כשחל ע"פ בשבת אם קרבן פסח . דוחה שבת או לאו וסוף שכתו מה עשו בשנים הראשונים אע"כ בשנים מרובות לא חל להם ע"פ בשבת ושכתה מכן הדבר אע"פ שסיות מילתא דלכוד כו' כ"ש שוכל לומר מילתא דיחידאי דשכתה גם בימיו לא חל כ"כ בשנים מרובות :

שאלה קכז

מזה שנתפלה בסוד באפייסה מה חורפה :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר דאם הוא בחוך הפסח אסרינן לכל המלות כוין אפילו אם איים דבוקים רק כל שבו דחמץ כפסח כנעסו וכן נכא אחד מהגדולים ונראה דעעמו היה משום דחיישינן שמא לא היה חום האש יכול לשלוט בין הדביקות ככה לאפות מיד וחדהכי נחמלמא שם בתנור . וכס"ג אמרינן בפ' כל שעה לא יחלוע איניס כו' לא סליק לכו דיקלא דמיה מאריבע רוחאיו אלמא בעינן שיטלוט חום האש וחיימוס קאר בכל ד ובמקום שהוא דבוק א"ה לשלוט שם מהר אך בע"פ אם הדביקות כל כך מועט שיש במלה ס' כנגד מקום הדבץ פורסין מקום הדבץ ושאר המלה מוחרינן דחמץ בע"פ בששים . וכן נכא אחד מהגדולים דלעיל :

שאלה קכח

ותן עעם לפגם בחוך הפסח יש לנהוג בו היחרא או איסור :

תשובה

יראה דכנל מקום שאין מנהג ידוע שיש להורות דהמקיל לא הפסיד והמתמיר תבא עליו ברכה ועיין זה כתב בטור אורח חיים דמבר"ם היה מקיל בזה לאחרים ולעצמו היה מחמיר והיה גבול לומר לשואלים פלוגתא דרבנותא היא ורבים ממונים מאלהים וקבלתי שבוי"א ובקרימ"ש היה המנהג מקדם להחיר ובניאוסט"ט היה המנהג לאסור וגדול אחד נסתפק במקום שנהגו לאסור היכא דהוא משבו וגם נעל"פ אי אסרינן אפ"ם דאיתא למימ

למימד דאפילו גאונים האוסרים מודים בסכי וחילוק זה איחא
 בסדרא בחוס' פ' כל טעם דקאמר דלש"ג דאין מבטלין איסור
 לבחילה היכא דהוא לפנים גס משכו מבטלין. ונראה להוכיח קלח
 דלענין ג"ד אין לחלק דכח במדרי פ' כל טעם בשם ראבי"ה דמיטין
 שפלו לבור לדברי רבותיו המחירים ועל"פ שרי ולכאורה מוכח
 סהם דמשכו הוא שלא כיו החיטין ס' נגד מי הבור ואל"פ קאמר
 דדווקא לדברי המחירין ועל"פ שרי משמע אבל לא לדברי האוסרים:
שאלה קכמ דיו שהוא מנושל בשכר שעורים ובסממני דעיו
 כגון עחינה עפלים ויטרלו"ל שאלו קורין גליז"ן
 שטי"ן שרי לכתוב בו בפסח או לא:

תשובה

יראה דשרי לכתוב בו וראיה מהא דנרסין פ' כל
 טעם וכדברבא דאמר רבא חרפו קודם זמנו מותר בהגאח
 לאחר זמנו וכחב אשירי והוא שפסל מלאכול לכלב כגון פח שעיפסה
 ויש שרואים לומר דאפילו בחכילה שרי דעפרה בעלמא הוא. ולא
 מהכחבא לש"ג דבעלה דעה האוכלה אלל כל אדם מ"מ כיון דאיכו
 קאכיל ליה אסור וכ"כ הרב סברלוג'י וק"ל ע"כ. וכעין זה כתב
 סרמב"ם דבר שמתערב בו חמץ אע"פ שאינו מאכל אדם כלל כגון
 סעריא"ק וכיוצא בהן אע"פ שמתחלקימו אסור לאוכלו עד לאחר
 הפסח אע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שכו ע"כ. ונראה דדיו
 המנושל בסממנים דלעיל שכן מרים יוהר מראש ולענה ודאי נפסל
 משתייה כלב קודם הפסח והיו חכרבו קודם זמנו דמותר בהגאח
 לאחר זמנו ואל"פ דכתבו חוס' פ' אין מעמידין בשם ר"י דדיו
 המנושל ביי"ג למאן דפסק דספס ימות אסור בהגאח לא שרי
 לכתוב באותו דיו ואפי' רכינו חס דפסק סהם ייגוס מותר בהגאח
 כגון להחמיר משום דלפעמים נוחן הקולמוס בפיו צדוד שיש עליו
 דיו והוא נעשה מיין של נכרים ע"כ ואל"פ לפ"י יש לנו להחמיר ג"כ
 בדיו של שבר בפסח מהאי טעמא דהא מסיק אשירי וכן בשם
 סרב סברלוג'י דאסור בחכילה וכן משמע מדברי סרמב"ם דלעיל.
 וי"ל דלא לריכין להחמיר בג"ד דנראה דהא דאסרי גאונים דלעיל
 חמץ שחרבו קודם זמנו בחכילה היינו משום דכיון דמתחבין וצבי
 למיכליה לא אפסיל לרידים מאכילת אדם וכ"ש מאכילת כלב. וכן
 משמע בפשיטות לשון אשירי לעיל. אבל במס שנותן הקולמוס בפיו
 כדי להחזיקו ואגב זה טועם מן הדיו בלא כוונה לא מתחבין בהא
 מיד וק"ל הוא דדיו של יי"ג אסור אפילו בכס"ג בלא מתחבין
 ולמ"ד סהם ייכס אסור בהגאח לא שרי אפילו לכתוב בו אפילו אי
 יומא דאשירי ר"י בדיו שפסל משתייה כלב. בג"ד מ"מ לא דמי
 דפסק סיי"ג כבר הל עליו האיסור צדוד שסייג ראוי לשתיה וכו'
 לא פקע מייסא איסור שתייה ואיסור כנאה למאן דאסר בהגאח וכי
 נמי דאפשר דמדאורייתא פקע כס"ג כדאמרין פ' בהרא דביטא דאמר
 דב חסדא אפטר לגבילה שתיעה שחוטא כלומר שהא מוסרתה
 וחסא מותרת ונאו כשהיטה מכל מקום מדרבנן לא פקע.
 הגה"ה מ"מ שטיין מייס דהא פ"מ דיו המנושל בשכר חסוב נפסל מלאכול
 לכלב דל"כ הוה אסור להסתמו. דהא שר שערין שטיין בלפני'
 חמץ גמור הוא ולא על ידי ערבות. וחיבין עליו כח קך כתבו החוסמות ש"ך
 גריס שסחיס ואשירי פ' אלו עוברין. וגבי חמץ גמור הוה פס מרומה שעיפסה
 ועדיין ראויה ללכלב נטרפה עם הסתמא בפסח. ע"כ:

ותדע דהא לא קאמר רבא חרכו לאחר זמנו דמותר בהגאח אלא דוקא
 קודם זמנו משום דהו לא חל עליו האיסור וי"ד נמי לא חל עליה
 האיסור אבל דיו דיי"ג הוה כחרכו לאחר זמן ואחד מהגדולים
 שהחוק בשם רה"ם דיו המנושל בשכר מותר להסתמו בפסח ע"כ
 אין להוכיח מזה לאסור לכתוב בו מדלא כתב להחמיר רק שסטה
 דרמב"ם דלעיל כתב נמי על סעריא"ק ואל"פ דמסתמא שרי ליה
 בהגאח דגריט טפי מפה שעיפסה הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה קד

מדוכה של נחשת שנתחמשו בה כל הסנה היאך
 מכשירין אותו לזוך פסח:

תשובה

יראה דהרבה לרין לקדקק כמו שאבאר רש"י אוסר
 את המדוכה בהגעה ובספר מלוא גדול כתב דרכיו
 חס ורנינו שמשון ב"ר יונה אסרו ג"כ וכחב באשירי דרכיו שמריה
 ור' אברהם גדולי שפייד"א אסרו ג"כ וכן פסק רש"י וכחב במדרי
 בשם גדול אחד ור"ל דהוא ריב"א הלוי הראה הלכס למעשה לעינים
 [תרומת חרשן ח"א] יא

באנן אחד פסיה מיוחד לקיבס פסיה מולח בו הקיבס ומן המלח היה
 מעמיד החלב לעשות בציונה ולקח האנן וסדיו והגשילו וקח ח"כ
 חלב לחוכו ונקבץ החלב בחוכו בלי שום דבר המעמיד ואמר
 להלמדיו ראו שאין הגעלה מועלת לבית הרוסת. אמנם כתב מרדכי
 ואשירי בשם ר"י דמחיר בהגעה ובשם ר"ת דמחיר נמי במדוכה
 של נכרים בהגעה ואינו אוסר אלא מחמץ למאס. וכחב באשירי
 דרבי אלעזר מגרמיו"א וראבי"ה וסרי"ך גאוח טולס מחירין אפילו
 לזוך הפסח וכחב עלה וכן עמא דבר ומכאן ארשערי"ך הוה לאסור
 בהגעה לזוך פסח. אבל מדוכה של נכרים לזוך שאר ימות
 שסנה לא ידעיין בה מוכב ונראה דרבותיו מחירין בהגעה
 מסתמא לא מחיטין בההיא עובדא דגדול אחד דהו נראה לעינים
 אבל מייבין אותו דלא נקבץ מחמץ נתינה טעם אלא מחמץ כח
 וחוקן של מי הקיבס וצשיא זה מפורש בסוספוס פ' גיד הנשה שהוא
 מחיטא פ' כל הכשר המעמיד צבור הקיבס אם יש בו כמות
 טעם אסורא. וכן קאמר תלמודא בפ' גיד הנשה אשכח אש אין בה
 בנ"ט כי יש בה כדי להחמץ מאי הוה כיון דאפשר לה להעמיד
 ולהחמץ אפילו בלא יסיב טעם. והיינו מחמץ כח וחוקן דבר
 כדאיתא בהגס"ס באשירי שילחי גיד הנשה וסכו בארשערי"ך
 להכשיר המדוכה בפסח על ידי מילוי גומרים גחלים לחשות ומדבקין
 חוט של פשתן בחוף סביב המדוכה ומפחין בגחלים עד שישדוף
 החוט שעל גופו מבחוץ. וכדרך זה חשיב כמו ליבון ואחד מהגדולים
 קורא חנר גס על זה ואמר דהכשר זה היינו אותו הכשר דכתב ספר
 מלוא קטן במלוא יו"ט גבי ליבון הטרפא שרגילין העולם לנסות
 ע"י קס ומשמע סהם דדווקא מהגעלה לא גרע אותו ליבון אבל
 למחשבה כליבון לא. ועוד נהן טעם אחר לאסור ע"י מילוי גומרי
 משם דהרבה פעמים נשברס המדוכה כדרך זה ואל"כ איכא
 למימד דילמא חיים עליה דפקע ולא מכשיר ליה כהלכתו וסכי
 קאמר תלמודא גבי קדירות בפסח דלא מכשירין להו
 במילוי גומרי משום שאי חששא דילמא חיים עליה דפקע
 ופירש רש"י משום דחיים עליה חייטין דלמא יורס היתר לעמא ולא
 ימלאו גומרי אלא יסיק מבחוץ. ואשירי מפרש בטעם משום
 דחייטין דילמא חיים עליה ולא עביד ליה סיקס שפיר ולהי שרי
 טעמי איכא נמי למיחש במדוכה. אמנם נראה דאין לדמות הכשר
 דמילוי גומרי לההיא הכשר דרגילין לנסות ע"י קס דהא קמן
 דמילוי גומרי קאמר תלמודא דהו מועיל אפילו לכלי חרס דאילו
 יולא מידו דופיו לעולם ע"י הגעלה אי לא טעם דחיים עליה
 דילמא פקעי. והו דאין להחמיר כי הא מהכח דסמ"ק דהא
 בהגס"ס במיימון בשם ס"ר אביגדור כ"ך כתב דאוחו הכשר שרגיל
 לנסות ע"י קס חשיב כמו ליבון וסכי חששא דחיים עליה דפקע
 נראה נמי דליהא במדוכה דאורח חיים כהב כהדיא להחיר
 קדירות של מסכה במילוי גומרי. ונראה טעמא משום דלא
 חייטין דלא חיים עלייהו הואיל ומתכה סן. ונראה דס"ס
 מדוכה שרי ע"כ היא מנחשת. ואין לחלק דודאי קדירות של מתכה
 הו סגי לה בהגעלה ליכא למיחש דילמא חיים עליה ולא מלבן לה
 אפילו כדי הגעלה דטלי האי לא חיים. אבל מדוכה דלא סגי
 לה בליבון כדי הגעלה ובעיין טפי יחוש מחוך דחיים לא מלבן
 לה שפיר. דכיון דמלרכה לה למיעבד סימנים ע"י חוט לדבק
 דפסו לחוך ליכא למיחש למידי הואיל ולא אשכחן חששא דחיים
 עליה אלא כבלי חרס כדמחלק או"ח ח"כ שפיר יש לחלק משום סימנים
 דמנפה ביה כדפרישית וכ"ש לפי פירוש רש"י דמפרש דחייטין שורס
 היתר לעמא ולא ימלאו גומרי. וכיון דכבלי מתכות לא חיים
 בהחילה לא יבא להורות היתר לעמא וק"ל. אמנם בסמ"ק מחמירין
 עובא בהכשר דהמדוכה ואינו רואה להחיר אפילו על ידי שמקליפין
 אותן כבלי אומות ומגעילין את המדוכה אח"כ ואל"פ דבהגס"ס
 במיימון ובמדרי פ' בהרא דע"ז בשם ריב"א חשיב הכשר זה ליבון.
 ולכך אם אפשר בקל לתת המדוכה בחור בוטר שאלבן יפה מפנים
 ומבחוץ עד שיכא יולאות נחין מהם יעשה אכן אם יראה משצרות'
 ימלאנה גומרי כדלעיל. ומסתמא דסמ"ק יש להחמיר שלא להכשיר
 מחמץ למאס עד המרדס לקלפו כבלי אומות וגס להגעיל אח"כ
 כדברי ריב"א דלעיל דכתב בהגס"ס במיימון דאוחו הען חשיב
 חמשיטו

תשמישו על ידי האור דהא אשי' במדוכס דהרבה גאונים מתירין בהגעלה לחודי' אחר סמ"ק בהכשר זה וכו' שם הא ולריך עיון בסמ"ג גבי סכין של נכרים דכתב שם דהשחזה בריחים מועיל כמו ליון משמע אפילו אם לא יגעיל אה"כ :

שאלה קלא

כשמגעילין כלים לריבין לזכר שיסו מי הגעלה מעלין רחיצה חמיד כל שעת ההגעלה או לאו :

תשובה

יראה דלריבין לזכר ואי לא נזכר הפסוד וסבי כתב בסדיא בסמ"ק בגמ' בשר בחלב דהגעלה אינו מועלת אלא דווקא ברוחמין שמעלה רחיצה אבל יד סולדת מסס לא מסייג וכן כ' אשירי פ' כל שעה שצריך לזכר בהגעלה כלי חמץ שלא יניחו המים מרחיחין . אש"ג דבמרדכי פ' בשרא דע"ז מיימי מתוספות רבינו אלחנן דסוירס כשמחלקין רחיו מן האור ופסיק רחיצה חשיבא עדיין כלי ראשון לענין הגעלה וגדולה מזו הוסיף שם . וכן באשירי פ' אין מעמידין בשם ר"י להגעיל בכלי ששאבו בו מן הרוחמין נראה דכל הנכו הגעלות לא קיימי אלא אכלי י"ג דהשמישו בטוין וסגי וכו' בהגעלה גרידה וסבי מחלק אשירי שם וכן פ' כירה על פסק ר"ת בהגעלה הסביב ומוכל נמי לחלק לדין סבי לענין הגעלה לרחיצה ולומר דכלי שתשמישו בהמן לא סגי לכו בין כלי חמץ בין שאר איסורין רק ברוחמין שמעלין רחיצה כדמסיק לעיל . לפ"ז הא דכתב במרדכי פ' כל שעה אין רשאין להגעיל כלים הרבה יחד בכל וא"כ מי שיש לו להגעיל הרבה כלים לריך להגעיל זה אחר זה . ורגילות הוא כשמכניסין כלי אחד נייחי המים מרחיחין לכך לריך להמתין בכל כלי עד ישובו המים ויעלו רחיצה :

שאלה קרב כלי כסף המזויירים שקורים בארצותינו גשמי"לגט ובארצות אחרות נב"לעכט מאל"ט יש מזויירים מבפנים ויש על ידות או על כיסוי הכלים שרי להגעילין לזורך פסח או לאו :

תשובה

יראה דאם הליור מבפנים ודאי אסור להגעיל לזורך פסח וכן דרש גדול אחד לפני כמה שנים ברבים ונהגו כמה גדולים אחריו לאסור והטעם כי הליור הוא לא נעשה כלל כי אם ע"י היתוך זכוכית כך שמעתי מן האומנים . וכתב סמ"ג שנהגו שלא להשתמש בכלי זכוכית ישן בפסח משום דתלמודא מדמס לה לכלי חרס שאינו יולא מידי דופיו לעולם וכן כתב במרדכי פ' אין מעמידין בשם רבינו יואל אש"ג דהשמישו על ידי זקן מ"מ לפעמים צורין בהן פסיתין ונכששים בחובו והוי כמבטל . ואש"ג דרמב"ם מחיר שם משום דכלי זכוכית שיע הוא ולא בלע כדאמרין לגבי לב נראה דלא סגיבין עליה דהסס פ' כיצד לולין מפרש בשם ר"ת דהיא שיויייא שאני לב דשיע דהויא בעלמא הוא ואינו נשאר בעסקא כן וכן סמנטיג באלו ארצות ולא כראב"ה . אמנם אם הליור רק על הביית יד או למעלה על הכסוי מבחוץ כולי האי לא מחמירין כיון דלית' לציחם כלל שנתמשש שם בשריית פסיתים וכן ראיתי ברביבא דמורים הלכה למעשה דראב"ה במרדכי פ' כל שעה מליך הגעלה לכלי כסף משום דלפעמים מרחיחים בהן יין ובשמים בחמץ וא"כ אי סבירא לן דכלי מהכתה אם הם מוקצתה חס טולה מליך נמי בליעסא בכולו לא הוי מהני מה שלא נשתמש שם במימיו כסף הלכות פסח כתב נמי סבי דברי ראב"ה ומסיק דאם ברור לנו שלא נשתמש בו בחמץ סגי בהדחה וסבי נראה לנו דברור לו שכלי כסף חשובים כאלו שהן משוקדים ומזויירים לא שכיחי כלל שמרחיחין בהן אלא האש והא"ל איכא לייחש שאירע כך או שמא רחיצהו בכלי אחד ועירז מוחתו כלי הכוחה לזורך כלי כסף וק"ל עירוי ככלי ראשון לחומרה מ"מ אין להחמיר דבסמ"ג כתב במאות בשר בחלב אש"ג דאמרין בכלי מהכתה אם מקלחו חס כולו לא חמירין דכולין בליעוהא בכולו וכן כתב בשערי דורא וקבלתי דכתי מוסיגין בשבש וחלב לקולא או לשאר איסורים ודלא בגאונים המחמירים ובסמ"ג במאות חמץ כהב עוד דבכל איסורים שבתורה חוץ מצדשים בשל במקלח כלי אין לריך הגעלה אלא במקום בליעוהא ומיימי תלמודא בסדיא סבי ואכלי נחושת קאי שאותה סוי מגעילים לקדשים ושריין בשאר איסורים . וא"ת דאין ראיה מזה דאיכא לניימר דסייעו טעמא דמהני בכלי נחושת הגעלה

במקום בליעוהא משום דאמרין כבולעו כך פולטו דהסס בלע ע"י חס ובקדשים גזירת הכתוב הוא דלא מהני זכ"ד ליכא לניימר סבי דאי בלע הליור טוב אינו פולט דכלי חרס הוא . הא ליחא דכתבונה מור"ם במרדכי פ' גיד הנפש מוכח בסדיא דר"י סבר הא דאיחא תלמודא פ' דם חטאת דמס' זכחים דדווקא קדשים בשל במקלח כלי עשון הגעלה בכל סכלי ולא בשאר איסורים ואין הטעם משום כבולעו כך פולטו אלא משום דמטיקרא לא בלעו בכל סכני וז"ע בחס' פרק דם חטאת :

שאלה קלג

הרבה בני אדם מוהגים לטעמאם ולכבד כל חדרי ביתם ב' או ג' ימים קודם י"ד ובאור י"ד מניחים להם ג' או ד' פסיתין במקלח חדרים וכשבדוקים ומזויירים אילו הפסיתים שסניחו להם בני ביתם מפסיקים טוב לבדוק שפיר דמי או לאו :

תשובה

יראה דמילתא דפשיטא הוא דלא יאות אינון עבדי דבגמרא פ"ק דפסחים כתב בסדיא דאם כבדו וטאטאו הבית קודם לכן אפ"ס לריך לחזור ולבדוק אלמא דכתיבוד לחוד לא סגי . ואש"ג דמסיק הסס משום שלא לחק בין בדיקה לבדיקה ואיכא לניימר דאיכא דעביד בדיקה כ"ש בלור י"ד די בכך אחר הכיבוד דמשתתף לא החלוק בין בדיקה לבדיקה מ"מ כתב נמי הסס טעם אחר דכיבוד לחוד לא סגי משום דילמא מישתכח בגומא וא"כ במס' ילאו החדרים מחובת בדיקה . ואף כי אין להקל בגמ' זו דאמורו בה רבנן עובא ולריך לבדוק בדיקה גמורה לחורין ולסדקין בכל חדרי הבית שמכניסים בהן חמץ :

שאלה קלד הא דנמלא כתוב בשם מוס"ס שריך לומר בגומה הביטול כל המירא והמיעה משום דחמירא תרגום דשאר והמיעה תרגום דחמץ לריך לכוף סבי או לאו :

תשובה

יראה דלא לריך לכוף סבי דאין סברא לשבש כל המחזירים שכתב בהן מוכח הביטול ולא כתב אלא כל חמירא לחוד וכן רש"י והלפ"י ואשירי שכתבו נוטה הביטול פ"ק דפסחים לא כתבו אלא כל חמירא לחוד וכן רבינו יוסף ט"ע בסדרו וסמ"ק לא דקדק עליו בזה כמו שדקדק עליו כאן ובסדיא דירושלמי דכתב עליו דלא דקדק ויראה דלשון תלמודא בכלי הוא לכלול כל חמץ ושאר בלשון חמירא וראיה מ"פ דקאמר דאמתי' דרש . מסכתא דבדוקים אח החמץ על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא וקאמר נמי הסס בדוכתא אחריתא בעירו חמירא דבני מילא וכן בפ"ק פוקו מיימי לן חמירא דבני מילא ודוחק גדול הוסי' לומר דבכל בני מיירי דווקא בשאר וכמדומה לי דלא אשכחן בכל התלמוד לשון חמירא בשם דבר אם לא בפעולה כגון דמחמץ לים או כי היכי דליחמצי וכו' . שרולה לומר התלמוד שנתחמץ נקוט בלשון תרגום לשון מחמץ אבל שם דחמץ לא אשכחן דמפי' לים בלשון דחמירא . וא"ת דמ"ס יקט תלמודא החמץ בלשון חמירא דרוב חמץ על ידי שאור נתחמץ וקרי לים על שם השאר אבל אחתי נתחמץ מאליו אינו כלול בלשון חמירא לכך לריך לומר בביטול כל חמירא כדי לכלול גם הנתחמץ מאליו . הא ליחא דהסס פ' כל שעה היכיחו מפרק כל המחזות ברות מלא דחמץ שנתחמץ ע"י שאור קרי טפי חמץ בלשון עברי מהנתחמץ מאליו וא"כ אריך וישן דבלשון התלמוד יכא כהפך אחרי דתרגום דחמץ חמירא הוא לא לדמות דברי מוס"ס בחתי אלא כדי ליישב הסנהג ונוסחאות הקדמונים :

שאלה קלה

מלא חמץ בפסח בביתו ורצה לבער ולשורפו שרי ליגע בו או לאו :

תשובה

יראה דשרי ליגע וליעלו בידו כדי לבערו ואש"ג דכתב במימיו בשם רבי שמחה גגו של וכרי הסמוך לגגו של ישראל ומלא ישראל חמץ בגגו דוחפו בקנה פירות משום דלא ברילין מיניה אסור ליגע בו דילמא אחי לנייכל מיניה שאני הסס דאין סיפיהל בא לבערו אלא לדחפו מרשותו סברי אינו שלו ואינו חייב לבערו אז חיישינן דילמא אחי לנייכל אבל כאן שהוא שלו ואם רוצה לבערו לא חיישינן דילמא אחי לנייכל מיניה ענייה דקאמר פ"ק דפסחים הוא עלמו מחזיר עליו לשורפו מיכל קאבל מיניה בחמים :

שאלה קרו אינר יד ימינו מאיזה לד מיסב בליני פסחים : תשובה

דיני תקיעות וראש השנה

שאלה קמ

הולס שאינו יכול לבא לבכ"ג ב"ר"ה וחבירו חוקע לו לאחר שכבר ילא עס ש"ל בכהכ"ג מי יבדק לשמוע קול שופר החולס או החוקע בעלמו :

תשובה

ידעה דמן דדיון יש לבדק החולס בעלמו דכיון דשיקר סמא' בשמיטה כדמוכח מהחוקע לחוד סבור ומש"ה תקמו לבדק לשמוע קול שופר ולא על תקיעת שופר כדאיתא באשירי פ"ב דר"ה וא"כ כיון דאיכו נמי שומע כמו החוקע ואיכו דמחוייב לשמוע ולא חבירו החוקע שהרי כבר ילא אמאי לא יבדק בעלמו ולא דמי לשומעים מש"ל דלא מברכין אלא מניחים לש"ל לבדק עליהם דהתם ש"ל גופים מחוייב לשמוע וכיון דאיכו דתקע שפיר עפי דאיכו מבדק וגפקי כולסו בברכתו דאין לברכות בברכות דלא לריכין וכן כתב אשירי פ' בתרא שגם על השומעים היו חייבים בני הקהל לבדק אלא דנפקי בברכת החוקע המבדק בשליחותו וכ"כ בהגהה בטלכות מילה אבל בג"ד דשליח לאו בר חיובא הוא רק החולס ומאות השומעים היא בגוף החולס כמו בגוף החוקע א"כ למס לא יבדק אותו שהוא מחוייב בדבר ואע"פ שזה מכשיר לו השומעים מ"מ הרי הוא כמו שקושר תפילין לקבירו בראשו בזרועו דמסתמא לא יבדק רק המניח כך נראה מן דיון אלא שאין נוהגים כך :

שאלה קמא

בגניחות של שברים לריך ליזכר בכל מקום שהוא זקוק לשברים שלא יאריך בגניחה אחת כשיעור שלם יבנות או לאו :

תשובה

יראה דאין לריך ליזכר בשום מקום שלא להאריך כשיעור שלם יבנות אבל כשיעור ג' גניחות יש ליזכר וגם בזה יש חלוקים כמו שאבאר במדרכי ובהגה"ה באשירי משום מסרי"ה כתב דנראה לו שאין לריך ליזכר בשברים שלא יאריך כשיעור ג' יבנות משום דשברים אין חוקעים אלא משום שבביל דשמא קש"ק אמת הוא ולא קר"ק וא"כ שיעור תרועות כג' גניחות ולא כג' יבנות וכן אם קשר"ק אמת שיעור תרועה כג' גניחות וג' יבנות לא מוקרי תקיעה ולא ילא מכל שבר ע"כ ואע"ג דשאר רבוחיו לא כתבו הכי נראה דדברי מהר"ח דברים של עטם הם ואין להשיב עליהם. אמנם נראה במקומות שנהגו מנהג של ר"ה לתקוע בכל הסדרים קשר"ק ועטמא דידיה משום דבקשר"ק יולאים ממ"ד דאית ביה קש"ק וקר"ק לריכסוק לא חיישין כיון שילאו כבר ידי כל הספיקות בשיבה וא"כ איך ליזכר אפילו לדעת מהרי"ח שלא יאריך בשברים כשיעור ג' גניחות בשבר אחד אע"ג דבקשר"ק קאי. משום דשמא קש"ק אמת הוא ושיעור תרועה ותקיעה כג' גניחות ואם האריך ביה סוס לית תקיעה ולא שברים וליכא למימר דנפיק ממ"ד וק"ל :

שאלה קמב

שברים ותרועה יש לעשות בשמיחה אחת או לאו :

תשובה

יראה דכך מילתא אין סכרע דכך מילתא פליגי בה רבנן ר"ח כתב שברים ותרועה אין לעשות בשמיחה אחת דגנוחי וילולי בשמיחה אחת לא עבדי אינשי וכן כתב במדרכי וס"ג באשירי בשם מהר"ח דאין לעשותה בשמיחה אחת ובאשירי כתב אע"ג דלא עבדי אינשי בשמיחה אחת מ"מ כואיל ותרווייהו במקום תרועה קיימי לריך לעשותה בשמיחה אחת ואין להפסיק בהו כמ"ש ר"ח אג' שברים דלריך לעשות בשמיחה אחת. ונראה דהמדקדק בדבריהם יבאר לו דלמא לא נפיק בהו ולמא לא נפיק בהו אם עשאן אפילו בדיעבד אע"ג דמייחיה ראיס אשירי מן הירושלמי דאם עשאן כולן בשמיחה אחת ילא פי' אם עשה תקיעה תרועה ותקיעה דסיימו תרועה דקרא דלריכס פשוטה לפניה ופשוטה להחריס לא תקשה מהא לר"ת דאיכא ללוקומי בקש"ק או בקר"ק דבדידכו אין קפידא דליכא למימר בהו לא עבדי אינשי הכי דמל"ג תרועה ותקיעה תרי מיני ניסוי אבל שברים ותרועה תרווייהו במקום תרועה קיימי משום דילפינן תרועה מאימא דסיכרא ומספקא לן דילמא עבדי גנוחי וילולי ובחד נשימה לא עבדי אינשי ולא כיו תרועה. ונראה לטביא ראיס לאלת ידי חובתו אליבא דכולסו במקום שחוקעים שלשים קולות בסדרים כגון בניאושע"ט נקל סדר שחוקע בשמיחה אחת שברים ותרועה וסדרים

תשובה יראה דמיסב בשמאל כל אדם באשירי כתב דים חלוק לפי הפירוש דלכך גאונים דמפרשי הטעם דהסב בימין אינס סכסס מבוס דלריך לאכול בימיו ולפ"י איטר מוסב בשמאל דידים דסיימו ימין דעלמא אבל ר"י ע"ע ורשב"ם דמפרשין דהא דקאמר תלמודא שמא יקדים קנס לושט ויבא לידי סכסס קאי נמי אהיסבתי וימין ולפ"י איטר אינו חלוק משאר בני אדם כל זה כתב אשירי ולא סכרע. ונראה דשכיקין טעמא דלריך לאכול בימין מקמי טעמא דשמא יקדים מבוס דאית ביה סכסס וחמירא סכססא מאיכסרא כדאיתא פ"ק דחולין ואע"ג דלאידך גאונים יתתא כהא למיחש לסכסס והאי טעמא דשמא יקדים לא קאי אהיסבתי וימין מ"מ בפלוגתא דרבנן אמרינן ספק נפשות להקל כדאיתא בהדיא באשירי פ' בתרא דיומא ושלט בשתי ידיו נראה דשפיטא הוא לכ"ע דמיסב בשמאל דטעמא דשמא יקדים איתא ואידך טעמא יתתא הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קלז

נע"פ כשיואלים מבהכ"ג בערבית עדיין יום הוא שרי לקדם על הסוס ולהתחיל הסדר מבעוד יום או לאו :

תשובה

יראה דלא שרי למיעבד כפי דהתוס' ומדרכי ואשירי ריש ע"פ כתבו בשם הר"י דלורלי"ג דאין מלות מלה ומרור אלא בליה ממש וא"כ אע"ג דקודם שיסיים האגדה ויגיע לאכול מלה ומרור יכיה לילה ממש מ"מ כוס של קידוש שהוא אחד מד' כוסות גם אכילה שאר ירקות ויתר שינוי דעבדינא כדי שישאלו התומקות וכ"ש האגדה עומה בעי נמי ליהוי בשעת שראוי לאכול מלה ומרור דכל בני אמות מלה ומרור שייכי וגמרינן ודרשינן וסגדה לבדק בו' כעבור זמ לא אמרינא אלא בשעה שיש מלה ומרור מונחים לפניך ר"ל בשעה שראוי לאכול מלה ומרור דהא תבעוד יום נמי היה יכול להניח לפניו וא"כ ע"כ אין לומר האגדה קודם הליה ממש והשינוי נמי אין כאן דרך כדי שישאל הבן ויגיד לו האב וקידוש נמי הואיל וכוזו בכלל ד' כוסות מן כרמחים בלשון גאולה במלש שביא זכר לחירות א"כ כולו לריכין שיהא לילה ממש :

שאלה קרח

בעל הבית הכוזב בליה פסחים אלא ת"ח מושלג בזורו. כפי הסיבה הואיל ולא למד כלום לפני או לאו :

תשובה

יראה דלא בעי הסיבה וכן מלאחי בפרשת סדר אלהי הברותה כ"י שמואל מפלוג' וכתב הטעם דהא דתלמיד פטור בהסיבה לפני רבו משום דמורא רבך כמורא שמים כדאיתא פ' אע"פ ופרש"ם שם דלפינן לה מאת ה' אלוהיך הירא לרבות ת"ח א"כ כל ה"ח בכלל. וכן מלאחי בתוס' פ' שור שנגח ד' וס' דתלמיד חכם מושלג בכלל זמ אפילו לא למד כלום לפניו דהא מחוייב במורא דאת ה' אלוהיך הירא ואית לו תורה רבו לעיין דרש דהא קרא את ה' אלוהיך הירא וכו"ש אם הס"ח נחשב לגדול הדור דחשיב לכל מיני כרבו אפי' לא למד כלום מלפניו והכי אמרינן פ' אין עומדין במס' ברכות דהא קאמר עלי סכסס לשמואל הכביא אהם מורה הלכה בפני רבך ומקשו שם החוס' והא לא למד כלום לפניו ומתלמין דגדול הדור הים וגם בא ללמוד לפניו נראה דתרי שינויי מונאו דלא שייכי אהדדי ללרף לחד שינוי. הא קמן דחשיב כרבו מוסק מדקאמר דסיס חייב מיתה על סוראתו בפניו :

שאלה קרט

כית של מלה ועל מרור לריך לבולעו בחד אחת או לאו :

תשובה

יראה דמנאו מן המובחר לבולע כל הכית כשהוא מרוסק בחד אחת והכי מוכח ממדרכי פרק ע"פ דכתב אהא דקאמר סורכו בחד אחת ואובלו פי' הים וועל כית מלה וכית מרור וכית תרועה וא"ת היאך מחזיק בית סבליעס כולי האי דהא כית סיינו חיי ביזה וי"ל דהוא דווקא כשהמחל שלם אבל כשהוא מרוסק מחזיק טפי וכשהוא מגיע לבית סבליעס מרוסק הוא ולכך מחזיק טפי האי ע"כ. מכאן מוכיח דאין לבולעו הית של מלה מעט מעט דא"כ לא הוי קשה מויד דשפיר יוכל להכניס כל ג' היתים לפיו ולבוס אותו ביהד ולבולעו ביהד מעט מעט אע"כ מוזה לבולעו בחד אחת להכלל כ"ס לדין זית אחד של מלה או של מרור. ואע"ג דרש"י טיילת פ' גיד הנפש פי' דא"ל לבולע זית כלו כאחת. החוס' סתרו אותו שם בהוכחות גמורות :

דין לומר יום תרועה כשחל בחול וכן כשב' בהגה' במיימון ד"ק איחא במס' סופרים ואח"כ כשב' שכן הוא מהגה' אשכנזי. אמנם אחד מהגדולים קבל מרבותיו שיש לומר לעולם זכרון תרועה מ"ק דכ"י כשב' קרא אבל מקרא קודש גבי יום תרועה לא כתיב וראש דלשון הרמב"ם משמע נמי קראת הכי דכשב' בנזכר הקדוש של ר"ה בסתם זכרון תרועה ואח"כ דר"ל בשבת אין דרכו לכתוב בסתם על המיטע דרוב השנים חלים בחול ובא"ח נמי כשב' בשם רב האי גאון בסתם הנזכר זכרון תרועה ואח"כ מלאכי צבילין אחד במיימון לא ידענא מאן דכו כשב' דודאי בקדוש י"ל זכרון תרועה משום דבלייל מקדשים ולייל לאו זמן תרועה הוא כמו שבת וישיבתו בזה דברי רב האי גאון וסרמב"ם אבל מ"מ בהגה' במיימוני כשב' בסדיו אפילו על הקדוש יום תרועה בחול. מ"מ נראה דדי בסברא ובחלק זה לפרש ולומר בקדוש ובחפילה ערבית זכרון תרועה אפי' בחול משום בלאו זמן תרועה הוא ואע"ג דלא דמי לשבת דהכא הוה יומא זמן תרועה הוא למחר ואשכחנא בפ"ק דתענית דקאמר רב סווא דמי שקבל עליו תענית למחר מהפלה בלילה שלפניו בערבית חפילה תענית אע"פ שאוכל ושוחט כל הלילה מ"מ לפשר בין הדיעות טוב הוא לחלק קך :

דיני יום כיפור ומ' באב ותעניות

שאלה קמו עשרת ימי תשובה שמתענים בהן לרי"ך להשלים בהן התענית עד הלילה או לאו :

תשובה יראה שיש לחלק בדבר בא"ז ובמרדכי כשב' במס' תענית דעש"ח דאין רגילות לקבל ביום התענית בחפילה ורק לערש בעלמא קבל עליה אין לרי"ך להשלים תעניתו עד הלילה וראייה מלאשי משמר שהיו מתעניין ולא היו משלימין וקאמר בגמרא משום דלערש בעלמא קבלו עליהו וכן נהג ראב"ן בעש"ח שניד אחר יציאתו מבבל"ג היום אוכל ט"ב. ונראה דכ"י עמא תרמי בשו"א שאין רגילות לקבלם בחפילה וגם משום דלערש בעלמא קבל עליה כדמפרש במרדכי סרוויסו ואפשר בא"ז גדול נמי מפרשי סרוויסו וא"כ יש לחלק דדווקא הוהן רגילין להתענות כל ימי התענית דאינו לא לריכין לקבלם בחפילה דמקובלין ועמידין כמה מהגה"ם. ואפילו אוסר שרגילין להתענות כולם חוץ מיום אחד כדי שלא יבא עליהם כבוד שאם יראה להם אונס שלא יוכלו להתענות שלא יעטרו להסתר היינו נמי כמו מתעניין כולם. אבל המתעניין רק ב' או ג' ימים בכו נראה דלריכין לקבלם בחפילה בלילה מקודם. וא"כ לא מהני עמא דלערש קבלו עליהם לחוד. עוד נראה דאזותן שרגילין להתענות ככל שנה מ"ז בחמוז עד ט"ב אע"ג דמסתמא ב"כ אין לריכין לקבלם בחפילה מ"מ לריכין להשלים עד הלילה דהתם ליכא למימר דלערש בעלמא הוא קבל עלייהו דלדרבה דמי לארבעת תעניות י"ז וע' וי' שמתעניין בכן על החורבן והנאו שלשה שבועות נמי רמזים הם דנזיאל להתענות בהם על החורבן. ולא דמי ללאשי משמר ולעש"ח דאזותן תעניות לערש בעלמא דעל העתיד כדי לקבל החפילה ויקרע גזר דינים ונאשי משמרות כדי שיתקבלו סקרנות בליון :

שאלה קמו התיקנות האוכלים ובתוס' ביוס"ב שני לגזול להאכילן בידים או לאו :

תשובה יראה דשרי ואין לרי"ך בל כך לדקדק בדבר כי נסגו כל העם היתר ואע"ג דדרש אחד מהגדולים בשם גאון אחד דשפיר דמי ועוב לומר דמאן דלית ליה עליא ועלייתא דאכלי ביוס"ב שיכין להזדמן להם מהאכלם שיאכלו הם בעלמא כדי שלא יעטרו הגדולים ליגע בהמאכל ולהושיע להן ומשום דבאכילת יוס"ב איכא כרת ולא בדילי מיניה ואיכא למיגזר כמו חמץ דילמא אחי למיכל מיניה מ"מ אין נראה לסחמיר הואיל ומגה' פשוט שלא ליסר. ויש ליישב דלא דמי לחמץ כמו שמלאכי הילוק בחשבת הר"ח א"ז שכתב דמי שמתענה מותר להסתפק בנזכרות ובמשקל ואין כאן משום לך לך אמרינן למיזרא סודר סחור לכרמי וכו' דשליי זור דמותר בכל ענייני מאכל ומשנה בדר מייז ופרי הגפן חיישינן דילמא מיסתלי אבל המתענה דאסור בכל מווי מאכל ומשנה אשה דעתיס מנייסו

ובסדרים בב' נשימות או איפכא ובמקום שנהגו לתקוע רק קשר"ק לכל סדר כגון ברוב אשכנזי"ך ואגפ"ס לרי"ך שיתקע בישיבה ש"ח בנשימות אחת ובסדרים בב' נשימות אבל איפכא לא דכיון דטעמא דר"ח שסגיו לתקוע קשר"ק לכל סדר משום דלית ביה נמי קר"ק וקשר"ק ופסק מנ"י ולספיק לא חיישינן וא"כ אי עבד שברים תרועה בנשימת אחת דילמא קר"ק אחת הוא ושברים לאו כלום הוא ואי הוה מחיל בשברים בלוחה נשימת על תרועה לא חשיבא תרועה כלל כה"ג דבשילתי פ"ק דחולין חשיב כה"ג חוקע ולא מריע כשהוא מריע מתוך תקיעה בלוחה נשימת. ובמקום שנהגו לתקוע בסדרים קשר"ק קר"ק כמנהג רוב אשכנזי"ך אין יקל כל כך ללאת ידי כולם מ"מ יתקע על שני דרכים בישיבה ובסדרים כדלעיל כיון דאזותו מנהג משום דשמא קר"ל כמ"ד אחת מדברי תורה ושתיס מדברי סופרים ולכך חוקעים בענין דסחורן אהדדי ולפי זה בני"ד נמי נפיק ידי חובתה מן הסודר לכ"ע וק"ל. ועוד נראה דבכל זמן שיתקע ש"ח בנשימת אחת יסור שלא יתקע כמו שרגילין חוקעים לתקוע ש"ח בכה אחד בלתי שום הפסק דכסה"ג לא מיקרי בנשימת אחד אלא יפסיק מעט רק שלא יעשה נשימת בנתיים כך מפרש רש"י שליטי פ"ק דחולין :

שאלה קמו מלבד עולת הסודר שאנו אומרים במוסף דר"ה היכן מקומו בחפילה קודם ומנחתם וכסחיהם או לאחר ומנחתם :

תשובה יראה לפי משמעות החזונים כא"ז פרק בכל מערבדים וכן במנהגים דיש לאומרו קודם ומנחתם אמנם אחד מהגדולים ה' רגיל לאומרו לאחר ומנחתם ונראה דא"ז ומנחתם לא אחו לאזריי לן סדר הנוסח שיאך לאומרו אלא אחו לסודר לנו הזכרה הפסקים ועניין המוספים בר"ה ואפשר אע"ג דנקטו בסדר הזה ליכא קפידא לכו אי אמרינן איפכא רק שיזכיר הכל וא"כ נראה דשפיר עפי לומר מלבד עולת הסודר אחר ומנחת' ונסחיהם כו' דאי אמרו קודם א"כ כשמסיים בלוחה הפסק ועולת הסחור ומנחתם ונסחיהם כו' הרי הזכיר שני תמידים כהלכתן כדפרש"י בפ' חומש א"כ אם יזכיר אח"כ ושני תמידים כהלכתם הזכרה שלא לזורך הוא אבל כשיאמר חפילה ומנחתם אע"פ שמסיים בה ושני תמידים כהלכתן אין קפידא אם שוב יזכיר ועולת הסחור ומנחתם ונסחיהם דקרא ככתובתו הוא מזכיר ואין ראו לדלג מוקאסא אבל ומנחתם ונסחיהם נוסח חכמים הוא ואין ראו לנפול בה דבריהם :

שאלה קמו שעה זכרנו ומי כמורך או וכתוב ומכר קודם שיעקר רגליו חזר או לאו :

תשובה יראה אע"ג דכל הגאונים כתבו דחזר בזכרנו ואיך ר"ל ומי כמורך אפילו עקר רגליו אין לנכוג הכי אלא כדפסק מהר"ם באשירי דאיו חזר הואיל ולא הזכיר נוסח זו בתלמוד ואפילו בלא עקר רגליו. אע"ג דכתבו דבוחתא דר"י ראה את ר"ח שחזר אחר מודים בדבר שאמרו חכמים אם לא אמר אין מחזירים אותו וי"ל דווקא כשעקר רגליו כה"ג שייך לומר לשון חזרה אבל לא עקר רגליו לא מיקרי חזר וכתב בסמ"ג דיש לעשות כר"ח בכה וכן הוסיף שילבי פרק חפילה שכתב דעמא דבר בכה כר"ח מ"מ נראה דאפי' ר"ח לא סבר כה"ג אלא בלוחה דברים החזרים בתלמוד לאומרו כגון על הניסים בחפילה הטובה ופורים ויעלה ויבא בערבית דר"ח ואע"פ שאמרו חכמים עליהו אם לא אמר אין מחזירים אותו מפרש ר"ח דר"ל כשעקר רגליו אבל כל כמה דלא עקר רגליו מחויב הוא לומר כמו שחקנו חכמים אבל זכרנו ואיך דאינם מחזרים כלל לאומרו ואינו מטבע חכמי התלמוד ולכן סבר מהר"ם ואשירי דאיו חזר בכו למיעבד ברבה לבעלה בשביל חזרתם מניין לנו לחלק בין עקר ללא עקר כה"ג לא קאמר עלה לשון חזרה בשום מקום בתלמוד ובסיגוון זה כתב ג"כ בחפובה אחרת על שכתב על הניסים בחנוכה ובפורים בברכה המזון הסרסתי שם יוסר :

שאלה קמו ר"ה כשהל לכוז בחול ברוב השנים יש לומר בקדושה ובחפילה זכרון תרועה מקרא קודש או יום תרועה מקרא קודש :

תשובה יראה דיש קאח לחלק בדבר אשירי כתב בשילטי ר"ה

מנייחו ולא אחי למשפחתי ע"כ. מהאי סברא יש לחלק ב"כ שפיר בין חמך לאחילת יום"כ דחמך הוא לכל העולם כמו לחיד ב"ן וק"ל אבל אין להביא ראיה דלא חישיבין גזוהין ביום"כ מהא דפ' בהרא דיומא דבי משנה הנה מדיחה אשה ידה אחת בזמין וזוהת פה לחינוך נו' אלמא לא גזרינן. ו"ל דסבא חיירי בחינוך קטן דא"ל לו לעלמו ליקח ספה ולבך סתירו כמו שסתירו הסדהס בזמין אע"ג דאסור להסיט אפילו אלכב אחת מ"מ בטילא ובטילתא דאפשר ע"י עלמו קמינו למימר דלא שרי אלא מהסברא דלעיל יש לחלק ולהסיר כמו שסוף מוכח :

שאלה קמח

אשה שילדה בשביעי בחשרי שרי להאכילה ביום הכיפורים אפילו לא אחרה לריבס. אני או לאו :

תשובה

יראה דאין להאכילה בכס"ג אם לא אחרה לריבס אני דגרסינן בפ' מפנין חיס שלשה שבועה ושלשים חוך שלשה בין אמרה לריבס אני בין לא אמרה לריבס אני מהללן משלשם עד שבועה אמרה לא לריבס אני אין מהללן הא סתמא מהללן כו' הסס קאי על חילול שבח ונראה דה"ס בשיעורין הללו לפנין ביטול שינוי יום"כ יש לחלק ב"כ בין חוך ג' לאחר ג' ונראה דחוך שלשה לא חשיב לכו מעת לעת כענין שאילתו ילדה שבועה בחשרי בערב שיאכלה ביום"כ בהלכות היום דעדין חוך שלשה הוא מעל"ע אלא הכך שלשה חשיבין לפי סדר הימים ומייד כשכנס יום רביעי ללילה מיקרי לאחר שלשה. והע"ג דאשירי פ' מרובס כתב לפי פירוש דה"ג סבירא לכו שרי אמירה לכריי אפי' במלאכה דאורייתא לאורך מילה ומתבטלן עלמ מהסוף עובדא דפ' הדר דסבא יוקא דאשתק חמימי וחורן אשירי הוא קושא דבעי מעל"ע בחוס' פ"ק דגיטין לא רעו לתרן הכי וכתבו דדוקא הוא לומר דבעין מעל"ע. וה"ס וטמא דכין דאיכא פלוגתא דרבוותא בספק נפשות להקל וכו' פסיק תלמודא בפ' מפנין בפלוגתא דמר זוערר ורב אשי וכן פסק אשירי במס' יומא בפלוגתא דרבוותא כיון דאשירי לא כתב דבעיא מעל"ע אלא כדי ליישב הלכות גדולות דלעיל והאש פליגי רב אלפס ור"י דאיתא באשירי פ' ר"א דמילה וכחז מהר"ם במרדכי פ' גערה דמסין לפסוק כרב אלפס ברבנא שלח נחלקו עליו הסוס' וכ"ס סיבא סהסוס' שוין לו וכתב הוא נמי לאפקוי ממונא מן המוחזק והע"ג דק"ל ספק ממונא לקולא למוחזק וכיון דליתא לה"ג נהרוע סיסוד של פסק האשירי דבעין מעל"ע. ואף כי אשירי גופיה תירך סיסוד דה"ס בענין אחר פ' המילה והע"ג דפ' הערל מסיק דיום הנדחתו של חינוך בעין מעל"ע אלמא מדי דסבראם הוה חשיבין מעל"ע. ו"ל דיש חילוק בין חולי הגוף מהמת סלידס ובין חולי הגוף דעלמא :

שאלה קמט

כרים וכסחות של עור מותר לעמוד עליהם ביום"כ או לאו :

תשובה

יראה דהמקל לאורך לא הפסיד והסתמיר כתב עליו ברבס. במרדכי כתב ח"ל ומוליכות כרים וכסחות לכס"ג לעמוד עליהם לפי שיט בני אדם שיש להם כתב רגלים ויש שהגיה קשה עליהם שהרי אע"פ שנאסר להם נעילת סנדל רבס כרך סודרה אכרעיה ופסיק ורב יודא חומר סנדל של פעס וכ"ס כרים דשרי עכ"ל. מדקאמר כ"ס כרים דשרי משמע כואיל ורבינן הן עובא כ"ס דשרי אבל אינו רואה לומר כיון דאית כרוכים סביב סנדל אלא ספק רגליהם עומדים עליהם חשיב כ"ס דשרי דא"כ כול"ל כ"ס על גב כרים דשרי. והסתא הואיל ולא שרי לעמוד על גבי כרים אלא משום דרכים אינון וכדמייית ראייה מרבה דכרך סודרה אכרעיה ח"כ כרים של עור דלא אשכחן כמותו דשרי למיכרך אכרעיה אסור נמי לעמוד עליהם אפילו הן מאד רך יראה דלא חילקו חכמים דבפ' מותס חליה משני כאן באנפילא של בגד כאן באנפילא של עור וכסא אנפילא רך הוא דומיא של בגד וכן קורדייקאוס מפרש רש"י הסס מנעלים רכים. אמנס איכא דלא דייק כולי האי בלישייה ורואה לומר כ"ס כרים שרי לעמוד עליהם וקילד בלשמו וכולל לומר דלא אסר בשל עור אלא כסבא רך ועול ברבגלו וראייה קאם דכתב ח"י ו"ל ונראה דמותר ללאת במנעל קרוע ושיעור הקרעיה אינו יודע. ונכתמא אינו רואה לומר קרוע למעט כפק

[תרומת הרשן ה"א] יב

הרגל אלא קרוע למעלה וכיון דשרי מנעל קרוע כ"ס לעמוד על גב כלי עור דשרי :

שאלה קן

מר"ח אב עד הסענית שרי לרחוק בזיון כיון כנכרה או לאו :

תשובה

יראה דלכאורה משמע דאסור דסבי מסיק פ"ק דסענית כל שסוף משום אכל בין בחמין בין בזיון אסור וכל מה שמונע מר"ח עד הסענית משום אכל הוא כרבנן פ' החולץ שאני בין אבילה חדשה לאבילה ישנה דהיינו מר"ח עד הסענית כדמוכח בא"י ובמרדכי דנכח אסור ברמיזה. וה"כ לכל הפחות רואה לומר בחמין וי"ל דכל רחיס קאמרי. וכן משמע קאם לשון המרדכי דכתב אכא דאמר כל מותס סוסגיס כבכל נוסגיס בט"ב ואסור ברמיזה מייכו נכח שלא לרחוק מר"ח אב ע"כ. והסתא אי רואה לומר דנכח דווקא שלא לרחוק בחמין מאי מייכו דקאמר שפיר נקט תלמודא דווקא ע' באב דאסור ברמיזה אף בזיון כמו שכתב באכל אלא ע"כ מוכח אבותינו נמי דאסור ברמיזה אף בזיון ולכן קאמר שפיר במרדכי ומיכו אכא משמע תלמודא דווקא בט"ב באב אסור ברמיזה. אע"ג דלשון הרמב"ם משמע דווקא בחמין נכח איסור דכתב שכתב סבל שלא לכנס לרחוק בשבת זו. מ"מ נראה דכיון דא"י ומרדכי פליגי עלה בסא דאינוס סברי דנכח מר"ח ואילך ואיכו לא כתב אלא בשבת זו ס"י יומא דכחא נמי פליגי דנכח אפילו בזיון ולהכי נקיט אינוס שלא לרחוק ולא נקטו שלא לכנס במרחק כהרמב"ם. אמנס כמדומה לי שראיתי בימי חורפי רוחים כנכרות מר"ח ואילך ולא מייחו בידס והסתמיר כתב עליו ברבס :

שאלה קנא

בסעודה המפסקת לריך לחתן מנעלו או לא :

תשובה

יראה דא"י והע"ג דאחד מן הגדולים כתב דלריך וכן נכח הוא בעלמו ונחן טעם לדבר דכיון דבעי ישיבת קרקע לא אשכחן ישיבת קרקע בלא חליה סנדל מ"מ שאר גדולים לא נכחו סבי ונראין דבריהם משום דלפי הענין נראה דכא דבעי סעודה זו ישיבת קרקע לא מטעם אבילות דהא אכתי לא עייל תשעה באב אלא דבעי סעודה עמיס ושפלה ומס"ה אסדין שני הצעילין וכשר ויין ולכן בעי נמי ישיבת קרקע. דכחא יומא נמי שאין חשוכה כדאמר בכמס דוכתין לחשיבה בסעודה מיכב ואוכל ולדידן דלא נהנין לשולם כסביבה אין שפלות סעודה יוכר אלא ביישוב ע"ג קרקע אבל חליה מנעל לא שייכי מדי לסעודה לאחשבי או לגרועי. ועוד נראה דכתי סעודה דמיא לסעודה אניות דמקמייה אבילות היא וכו' משמע לשון הספר כרבי יודא בר אילעאי דקאמר וסיס יושב בין תור לכרים ודומס לו כאלו מחו מוטל לפניו וסיינו איניות וגבי אניות חנינא אינו מיכב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין וסייט ממש כמו סעודה המפסקת לדידן ובלאו הכי לא רגילין כסביבה כדלעיל אבל חליה מנעל אינו לריך באוק דאיתא בסדיא בחוס' פ"ק דכתובות ומוכח הסס משום דמקילין באניות עפי מנאבילות להכי לא לריך חליה סנדל. והו דהמדקדק בדברי רבוותא שכתבו סדר היום דתשעה באב משמע דלא סוכרס כלום חליה מנעלים עד הפילה ערבוס :

שאלה קנב

נשים המכנסים לעיפים לארמוניות שרי להו לכבסם בשבת שחל תשעה באב להיות כחוכה או לאו :

תשובה

יראה דמתוך הסברא נראה לסתור שהרי אין איסור כיבוס בשבת זו משס דאסור מלאכה אלא שאסרו חכמים לספר ולכבס כדי למעט בשמחה ולסדראות האבילות והא לא שייך כביבוס בגדי הארמוניות. ונראה ג"כ להביא ראיה מהא דפסק מהר"ם בסלכות שמחות שלו דאסר לכבס בגדי קטנים בשבת. וסביא ראיה מדבטלי קארי דבי רב משמע לגמרי. ועוד הא אמרינן חינוקות דבית רבן בעלים כחשפה באב משום פקודי ס' ישרים משמחי לב ע"כ משמע דווקא בגדי קטנים דשייך בכו נמי אבילות אי משום חינוך או משום עגמת נפש כדאמרין קורעין לקטן משום עגמת נפש. והו דויבז מהר"ם נמי טעמא מדאמרין חינוקות

דניס

דבית רבן בטלים וכל הני סברות לא שייכי בארמאות וק"ל. ומהל דבטלו קצרי דבי רב און לביא ראייה לאסור מדבטלי לגמרי ולא כבסו אפילו לארמאות כדמייסי מייסי ראייה אנדי קטיסי וי"ל דבטלו ודאי לגמרי דלא סו שתיי ארמאות צימסי סהיו ישראל עוסיס להס מלאכס כמו שמחלקיס רבוחא בעיני למסר צהמס גסה לנכרי האידנא ובגודרבי פ' סולין מייסי מכתס דוכסין בהלמוד דלא סו שתיי נכריס צימסיס אמנס סוכר אני להסמיר משוס דלאו מוכח ויכר סוה דנכרי ארמאות סן ואיכא למישע למראית סעין וכעין זס אמרינן פ' איזכו נשך במרדכי מן הסוס' דנכרי שומר לישראל סילך סכך וסלוס מעוסי צריבית מותר אבל אסיר משוס מראית סעין ולא שרי סחס אה"כ מיוסו סנער או אפטרופוס דלא מפורסס דכר דסממון של נכרי סוה. משמע דאס הוס צחס על תווס לרביס אסור משוס מראית סעין וא"כ צ"ד נמי אס סחס סוכס לרביס למוליס וערלוס לא מסי ולא דמי לנכרי קטיסי דלא אסרי לסו משוס מראית סעין דחס יוכר סוה לכל דנכרי קטיסי סס. אמנס נראה דאותס מלאכס שטוסין סנסיס לנעיוסי קודס סכביסס סמוללין סקאות און להס צבסו ז' כל עיקר צלעיוסי ארמאות דאפילו צלעיוסי ישראלית אינסי און חומרא יהירא דלא דמי כלל לחיקון ספסי לנכריס חדסיס. וגס סנסיס סנוות חוטין כדי לחפור צסן צנדיס ומחויסס ממלאכס ז' נראה דשרי לטוות צבסו ז' דשך נמי לא דמי לחיקון ספסי ססוה. בהחילת אריגת סנכדיס ואיכא שמחס בדבר משא"כ בחוטי ספסרס :

שאלה קנג בע' צאב שרי לחטב ספרות ושאר צסמות או לרשך לעשות על ידי נכריס :

תשובה יראה דלכאורה משמע דשרי דסא בחוס"מ דאיכא איסור צעסית מלאכס לר"ה ור"י מדדבנן ולמקצת הגאונים מדאורייתא אפ"ה סיהר פשוט דחולצין סבהמות בעלמין וא"כ כ"ש בע' צאב דאינו אלא מנהג כדתנן פ' מקוס סנסו מקוס סנסו לעשות מלאכס בע' צאב סו'. ותנן נמי מקוס סנסו לעשות צ"ד סו' משמע קח דדין אחד סוה למלאכס ע' צאב וי"ד קיל עפי מחוס"מ כדאיכא סחס אמנס נראה דיש לחלק דכחוס"מ איסור מלאכס נוסוס צביסס סוה שרו רבנן כל מלאכס סדיוע ושאינו של טורה וכן מה ססוה לנורש שמחס סמועד אבל מניעת מלאכס בע' צאב משוס עניו סוה כדאיכא פ' בהרס דעניית רשב"ג אומר דלעולס יעסס ארס עלמו כח"ח כדי שיתענס ופרש"י סס כדי שיתענס כלומר עניו סוה לסס סהיו בטלים ססמלאכס ולפי טעס זס י"ל דכל מלאכס בין של טורה או לאו וגס מלאכס סדיוע אס יש צס שיהיו קחט שמשמעט צס אין לעשות בע' צאב מפני שעי"כ מתבטל צבינו לאשוקי סלוקת סנרות או לקסור או להסיר סאין צס שיהיו ודאי פשוט להסיר בע' צאב וכן מלאכות סהסירו חכמיס לשמחס סמועד ודאי און לעשות בע' צאב כדפסקו סגולויס דאסור לחבל לעשות צימי אכלו מלאכס סהסירו חכמיס לנורש שמחס מועד ואיכא למימר דס"ס ע' צאב. ובמרדכי בסוף מס' העניית כחב צסס ראייה דסאידינא וסגו שלא לעשות מלאכס בע' צאב כר' עקיבא דאמר כל סעוסה בע' צאב סאילו עוסה ציוב"כ אמנס מאד סמסחי על סיי מילי דראב"ס דככל ספסריס סמלאו צידינו לא מיירי רבי עקיבא צמידי דמלאכס אלא קאמר כל סאילכ ושוסה בע' צאב סו' דרשב"ג קאמר סחס כל סעוסה מלאכס בע' צאב אינו רואה סימן צרכס לעולס ובלבון זס כחב רב אלפס ואשירי צחטריכס. ועוד סמסחי על סה דלעיל דקאזר יעסס עלמו כח"ח כדי שיתענו פי' עניו סוה לסס ססס בטלים ממלאכס ומטעס זס חלקון בין מלאכס דחול סמועד ובין מלאכס דע' צאב דפ"ק דעניית פריך צסלמא סולסו סמוג סוה ולכך אסירו צתעתיס לצור סנחיריס על סנפסיס אלא מלאכס אמחי אסורי לצר סוה לו אלמנא דבטיולא מלאכס אדרבס סמוג סוה לו ולא עניו וסא דכחנו רבוחת דאין לשחוט ולהסין עד אחר הוות (וכן הוס) נראה דאין סעטס משוס איסור מלאכס אלא משוס דכססס טוסקיס צחיקון סמאלכ מצעלין סעינו דווקא אחר הוות כססיוס מעריב שואף סוה לחטל ואיכא אדרבס עגמת נפס צסמחטסק צמאלכ סיי פייס רש"י

הגה"ה

אמנס מלאסי צמירוס אחד ממסכת ספניס סרס"י פייס סירוס אחד אססיא דלעולס יעסס ארס עלמו כח"ח כדי שיתענס. ע"כ :

פ' ואילו קשרים*). אמנס מלאחי סנסוס צסס ראייה וי"ל ע' צאב און צמקוס סנסו שלא לעשות מלאכס סילכך אבותיו הקדוסיס סשו מדוחיסס בע' צאב וביוס"כ דאין לשחוט ולהסין לסעודת סילס עד לאחר הוות כמו ציוב"כ דשרי צקויבס סירק מן סמנחס ולמעלה ע"כ. מכאן משמע משוס איסור מלאכס דסגו צס וכן משמע ממרדכי דלעיל מרדכי ראייה ולכך לבי מססס להסיר משוס דכחב אבותיו הקדוסיס סשו מדוחיסס כו' ועוב להסמיר אס אפסר ע"י נכריס :

שאלה קנד בני ארס סמחעניס ג' ימוס לילס ויוס רופיסי מתחיליס צמלאי ססס סילך יעשו צסבדלס על סכוס סואיל ואון יבולין לעשות צילל מול"ס :

תשובה יראה דיש דריס בדבר צ"י פייס מ"מ חד מחוור עפי מאידך כמו שפירשם צילסי פ' בהרס דעניית כחב אשירי צסס ה"ג סוכא דאיקי ע' צאב צמוז"ס אי שרי להבדיל על סכוס מצעוד יוס דקי"ל מתפלל ארס על מול"ס צבסו ואומר סבדלס על סכוס ומסיק סס סכס"ס דלא שרי משוס דכיון דמבדיל קבל ע' צאב עלויס כרדכי דאמר אי דבילגא אסור ליי למישתיס דאי חייב ליי צבינו כיון דשוויס חול צסבדלס סילכך לא מבדיל עד דנפיק חד צבסחא ואע"ג דאמר מר מבדיל וסילך כל סיוס כו' ועפי לא סכ"מ סוכא דהוי שרי ליי למיכל אבל סוכא דהוי אסור ליי למיכל חד צבסחא מבדיל לאורחא דהרין צבסחא ע"כ. מהני מילי דס"ג נראה לרד דהריס לפני ספניס סאחד צ"ד יוכל להבדיל מצעוד יוס וססיא טעמא דכחב ס"ג צסעס צאב לאיסור לא שייך סכא דל"ל כיון דמבדיל א"כ שויי סול ואיסור ליי למישתי משוס ככנד וכנסו לו ג' לילת וימיס סקבל עליו להענית דשאי לנני ע' צאב ססיוס קצוב סוה להסעמות מגזירת חכמיס וקי"ל צפ' מקוס סנסו דס"ס שלו אסור לכך סואיל ומבדיל ושוויס חול חל עליו ע"כ חונת סתענית אבל צ"ד דמנפסיס קבל עליו לא שייך למימר דע"כ חל עליו ואי משוס חונת סנדר סא קי"ל דנכריס סולך אחר לבון בני ארס ובלבון בני ארס לאו לילס מיקרי סבדלס וק"ל. ועל דרך סשני סיינו שיבדיל צכוף יוס ג' צחחילת ליל ד' כדשרי ליי למיכל ולמסחי אע"ג דכחב א"ו סבדול דלמ"ד עד רביעי סיינו עד ולא עד ככלל וכן משמע מן ספסר דמדמס לס להא דר' זירא לעין גיעין דשדין אב"ג צבצוב לבתר צבסחא ור"ה לוקמיס צבסחא וכ"כ בסמ"ג ודלא כרמב"ס דכחב עד סוף רביעי מ"מ נראה דנ"ד שרי לאבדולי אפילו רביעי כיון דלא הוי שרי למיכל קודס כססיא דס"ג דכחב לעיל דאליבא דמ"ד מבדיל וסילך כל סיוס סולו וסו לא אע"כ סוכא דלא הוי ליי שרי למיכל ולמסחי מבדיל אפילו צשני ס"ס לכך מ"ד רביעי דאין נראה לחלק דשאי למ"ד כל סיוס וסו לא מ"מ אי מבדיל צשני אינו מופלג כ"כ ספסי איכא מ"ד דסנר עד רביעי אבל רביעי דמופלג עפי וליכא מ"ד דסביור סכי איכא למימר דלא מהני טעמא דלא הוי אפסר מקודס דמס צכך אי איכא מר דסנר עד רביעי מ"מ איכא לא סנר סכי וסנר דמיוס ראשון עבר זמן סבדלס ואפ"ס שרי סוכא דלא אפסר מקודס וס"ס למ"ד עד רביעי כדרך זס. ונראה להביא ראייה קחט דאין לחלק מהל דאיכא צכוס' פ' ע"פ דפסקו סלכס כמ"ד עד רביעי ואייתי ראייה ממחי דרגילין להבדיל צילל צ' כסחל ע' צאב צמוז"ס וססחא אי הוי סבדל לומר סוכא דלא אפסר עבדינן כאידך מ"ד א"כ לא הוי ראייה כלל דקי"ל כמ"ד עד רביעי ואין סבדל שיתלוק ה"ג ותוס' צסא אי סמכין אאידיך מ"ד סוכא דלא אפסר או לא אע"כ ס"ג סנר דבין לנך מ"ד בין לאידך ססיטור צנתחו חכמיס לבון סבדלס כל חד כדאיית ליי סיינו דווקא כדאפסר לו מקודס ואסא פליגי ססיוס' וסכרי כיון דעבר זמנו צביל מווסו בין אפסר בין לא אפסר ולכך מיייתי דאיית מע' צאב דסלכס כמ"ד עד רביעי אמנס סואיל וסוכתו דסכוס' פליגי אסבדלס ה"ג א"כ לא מחוור סדרך סוס כ"כ. לכך נראה סמחור צככל סדריס סאס יש אכלו מי סמבדיל צמוז"ס יסין ללחא עמו צבכיס ועסס און וסוב יולא ספיר

בכ"י. י"ל דשמי' הסם דמתענה לומר יום שלם ועליו אומר ענינו ביום לום תענינו כומר ביום תענית של מהר זיליס ויום אחד הוא אלב ב"ד דליו מתענה יום שלם כלל כיו כמו שקב בחפלו סולל ושהם כבר ואע"ג דאיכא חד גוונא דפי' הגאונים בבסיא דמתענים לשעות דדמיו קת' ל"ד כדאיכא בא"ז פ"ק דע"ז מ"מ י"ט חילוק גדול בינייהו. והנראה לע"ד כתבתו :

שאלה קנח מי שדרטו לעילס לרחוק אח פיו בשחרית שרי נמו למיעבד סכי ביום תעניתו או לאו :

תשובה יראה דבתענית לבור לא כשר למיעבד סכי ביום תעניתו אבל בתענית יחיד שרי וכן קבלתי בחד מהגדולים אורס כך ודקדק מהא דאמרינן פ"ב דברכות דהכריז בתענית טועם ואין בכך כלום ועד כמה עד רביעית ופר"ח סם דווקא שחור ופולט ואפ"ס דווקא עד רביעית אבל טפי מרביעית חשיב הנאה אע"ג דפולט ור"ס אחד מהגדולים דלעיל בתחילה לומר דמס שאלם מקוץ מים בכף ידו כדי להכניסו לפיו לרוחו בציר הוא מרביעית ולכן שרי פלטן וחודר מטעם זה והסיר מטעם אחר ואפ"י קום יותר מרביעית דדווקא הנזכר לטעום אסור ביותר מרביעית דכיון דמתכוין לטעום מיהכני מיהא אע"ג דפולט. אבל המתכוין לרחוק פיו לא מיתסגי ליה אפי' יותר מרביעית אם חודר ופלטן. ונראה דמ"מ דווקא בתענית יחיד אבל לא בתענית לבור דהכי הוה גופים דטועם עד כדי רביעית כהבו הסוס' סם דלא איירי אלא בתענית יחיד. עוד היה נראה לחלק מטעם אחר דדווקא תבטיל ושאר משקים לא שרי אלא עד רביעית מטעם דכטפי מרביעית איסור ליה הנאה אפילו אי פליט אבל מים אפילו ביותר מרביעית לא חשיב מיהכני כיון דפליט וכו' ג' מחלקין הסוס' אכא דמאן דחוקתוס אומלא ושותה מים אין לר"ך לברך ואי שהא שאר משקין לר"ך לברך מטעם דלפולס איסור ליה הנאה מייאסו וסכי נמי איכא לומר ב"ד סדרה לע"ד כתבתו :

דיני שחיטה ומריפה ובשר בחלב ושאר אסורי מאכלות

שאלה קנמ בסעודה ברית מילה מלחו בשר הרבה מבקר ומלאן בכלי מוקב אחד ומלחו ב"כ בכלי אחר ארוזום ואחר ששכו הכל שיעור מליחה ויותר כמו חזי יום לקחו [הארוזום] סמלוחות וזמן ארוזן על הבשר סמלוח והפטו כל הבשר עם הארוזום למלחה למטה ומלמטה למעלה עד שנגשו הכל זה בזה ומלאן אח"כ שארוזה אחת עדיפה היתה ואין ס' בכל הבשר אפילו כנגד ארוזום אחת יש שום לך להסיר בכס"ג או לאו :

תשובה יראה דכס"ג לעת הצורך לסעודה מליחה סמקיל לא הסכיד כמו שאבאר הסוס' פ' כל הבשר וכן אשירי שם כתבו לחד שינויא דהא דק"ל דמליח הרי הוא כרותה היינו בזמן שיעור מליחה אבל לאחר זמן שיעור מליחה סכר כבר פסק כחו של מלח ואינו חשוב עוד כרותה וכן כתב בסמ"ג סך שינויא וכתב עלה דעמס סגון הוא דבשר טעמא מתרלין מה שאנו מתירין הרבה פעמים שנמלא ליר בגומות בין התיכס לחתיכה לאחר ששהה שיעור מליחה ופלט כל הדם והאיר וסמלח שהוא מלא דס מתמחה בלוחו ליר בגומות ונעשה דס ללול ונגלע בבשר ואמאי לא חסרינן אלא משום דפלט כבר סמלח והדס בשיעור המליחה לכך פסק ופשה כמו ואפילו מתמחה אינו חשוב כרותה ויבלע בבשר ומקטינן עלס מהסווא יונה דנפלא לכדא דכותה דשרי תלמודא משום דסכותה לא הוה נמלח כל הצורך הא אם לא הוה נאכל מחמת מולחו הוה אסור אע"ג דסכותה הוה נמלח מיימים רבים אלמא אפילו לאחר זמן שיעור מליחה מלח הרי הוא כרותה ומתרלין דשמי' הסם דסכותה לא פסק כמו ששרי לא פלט כלום ולכן אי הוה מלח כל לירטו סוי חשובה כרותה לעולם ע"כ סיוגון חוס' וסמ"ג' ואשירי לחד שינויא' ובמרדכי בשם ראב"ה כתב נמי דהא דאמרינן מלח הרי הוא כרותה זהו דווקא בעוד המלח בגוזה אבל לאחר שנמלחה מן הדם שמשך לחון פסק כמו וסווא ליה כיון ולכן הרגלו להקיים הבשר בכלי

שפיר אפילו שאינו טועם ואע"ג דלא חי למשחי כדאיכא בדיא בנמ' ס' בכל מערבין לפנין קדוש דיוס"כ דאי לא הוה חיישין ביוקא דילמא אחי למיסרך היינו מקדשין על הכוס ויהיבין ליוקא למישחי וכוו נפקין י"ח קדוש ואע"ג דלאו לא שמינו ולא חזין למישחי וכן כתב בהגמ"ס לעיל לענין הכדלה בליל ע' נאכ דכוי שפיר דמי לאכדוליס למיחב ליוקא למישחי אי לא משום דאחי למסרך וכן כתב אשירי פ' מי שמתו לענין אונן במו"ס דאי לאו דאסור הוא לענות אמין אפי' אחר ברכה היינו מבדינים לפניו כדי לענות אמין ללא שמתו ואע"ג דאיכא נמי לא חי למישחי יין נפיק בטעמת חבירו וס"ס בנ"ד דנפיק בסדי אחריו. אמנם כמדומה לי שסגו העם לסבדיל במו"א יוס ג' סוף להשיב ממש וכוון כוס הכדלה משחשיב ור"אקי מאחד מהגדולים שבי קורא חגר על זה מטעם דעד רביעי ולא רביעי בכלל ור"א אלמא ולעיל כתבנו דלפי ס"ג ס' לישב מנהג זה :

שאלה קנה נער אחד כחוש וקטן באצטרו ובגופו וסווא בן י"ג שנה ויום אחד אכל אין שום שיעור נראים בו כל שיקר הייב להטעמת ביוס"כ או לאו :

תשובה יראה אע"ג דרמב"ם רוב אלפס ויחר בגאונים פסקו כרב הונא וכתב נחמן בר יצחק דסבירא לכו סלמא מדרבנן נראה דבנער כחוש ורך מלינו לסמוך על דברי ס"ג ותוס' פ' נגרה דפסקו כרבי יוחנן דהסלמא דרבנן ליכא אלא חיוך שעות מ"מ ב"ד נראה דחייב להשלים מטעם ספק דאורייתא וכי פסק רב"ן צפ' יולא דזן בקטנה שבגיטה לכלל שמהיה ולא הביאה סימומיה אם פעל לאחר זמן חופשים שמה נשרו ולא תמאן. וס"ג ספק איסור כרת הוא וחופשין שמה נשרו וואיל והגיע לכלל שעותיו דאין נראה כלל לחלק בין קטן לקטנה בענין זה וכל שכן לרעה ספק התרומה שכתב בגמ' בלא שערות סגי או שמה אחת בגזו ואחת בכריכו סגי ומי יכול להבחין כל זה ורמב"ם דכתב קטן בן י"ג שנים ולא הביא שתי שערות משלים מדרבי סופרים איסור כתב ספקא לחון חכמי התלמוד סכיו בקיאים בבדיקה כגון דאשלימו ליה לקטן י"ג שנה ביוס"כ ובדקין ליה כולי יומא דלא אחי שערות דכס"ג ליכא למיחש שמה נשרו ולכן עדיין קטן בן י"ב שנה הוא ומשלים מדרבי סופרים דסבירא ליה לרמב"ם דהסלמא מדרבנן איסור לן ואין דוחק להטעמך דכריו בכדי דרגילות הוא וכמה מקומות בתוס' פסקי' למש שיהי בימי חכמי התלמוד :

שאלה קנו אחד שנה והכל יותר מכניה בי"ז בתמוז היאך טועם מהענה יום אחד בשביל זה או לאו :

תשובה יראה דאין מתענה יום אחד ואין להפריז המדה בזה ואע"ג דטובים המדקדקים כשמתענים תענית יום זה ענון שאמר רבי בתענית למחר ואע"ג מתענה יום אחד אע"פ שאין לריבם כדכתב בא"ז דאם לא ידעם ללות ישלים ויפטר ואם ראה ילוונו ויפרעו ואינו לר"ך להשלים מ"מ מחמירים המדקדקין למיעבד תרוויחו משלימים מפני קבלת יום זה ופורעיה לקיים תענית שלם ול"ע באשירי פ"ק בבסיא דירושתנו דלוס אדם תעניתו ופורע אי מתישב שפיר פסק דא"ז דלעיל אמנם בתענית לבור קבוע מגזירת חכמים וחובס להטעמות אם שנה ואכל לר"ך להשלים ע"כ דמי שאכל שום וריחו טורף אינו אוכל עוד שום ויסא ריחו טורף יותר ששרי יום זה אסור באכילס מדרבנן ואין לר"ך לפרוע אחר תחתיו דדוקא יום זה חובה ולא אחר ואי אפשר לחקן אח אבשר עוות אם לא בטוונתו להטעמות לכפרה על שונתו ושגגתו. הנראה לע"ד כתבתו :

שאלה קנז חתן שמתענה ביום חופתו וכמו שאנו רגילים לטעום החופס קודם תפילת המנחה בע"ש היאך ישעש בשחייתו מן הכוסות של ברכה אירוסין וישואין קודם שהתפלל ענינו :

תשובה יראה דראוי הוא שיתפלל מנחה קודם שיכנס לחופה ויתפלל ענינו דק"ל מתענים לטעום ומתפלל תפילת תענית ואע"ג דרבו בוד פתרוים כמה גוונים מ"מ בהאי גוונא לסיגין אבל לטחוח קודם תפילת תענית נראה דלאו שפיר דמי ואע"ג דכפ' בנמ מדליקין מייחי רש"י ותוספות דפעמים שאדם מתפלל תפילת תענית ואוכל ושותה כמו ליל כניסה התענית מתפלל בערב תפילת תענית ואוכל ושותה אח"כ כל הלילה אלמא אין קפידא

ג' ימים ויפלוט ויאל טפי מע"י לליים ואז"פ דמלאחי ספעתיק אחד מהגדולים בנש גדול אחד דשרי לבשל אחר לליים וכן שמעתי שנוטריס כך במקלה ארצות ואני מנח שקבלתי כהנתי :

שאלה קסא שלעטו יוים עד שנעשו שמיים מאד ומחמת רוב שומנס השליטו נוטריסס טולס עד שנעשו ערומים בכל גופס לגמרי יש לחוש לערפות מנש הכי או לאו :

תשובה יראה דאין גבאן בית מיוחס דהא דתק פ' אלו ערופות ר' יודא אומר נעילת העולם פסול נראה דלאו אליבא דהילכתא סלקא דתלמודא מייזי עובדא דרשב"ח שעשה מעשה וכוותי לעינים להוילא מדבריו של רבי יודא וכן בכל פסקי הגאונים לא כתבו ולא מנו ערפות זה כלל אך בא"ז כתב וז"ל נמרטו כנפיים דהיינו נוטה גדולה שעל גופה כשירה ר' יודא אומר אם נעלה הנוטה דקרא היא הסמוכה לגשר שאין לה קיים פסול ע"ל . והסתא מדאיידי דברי ר' יודא ובפס"ט מה היא הנוטה משמע דס"ל כותיה וכו משמע קתה הכי מדכתב נמרטו כנפיים כשירה הא בנוטה פסולה . מ"מ נראה דאפילו לדברי רבי יודא כג"ד כשר הוא כיון דקך נעילת הנוטה נחמת רוב שומנו אירע איה לן למימר דבמדי דמסתתתה בה לא מיטרשא ובעין זה אומר תלמודא אסביא עובדא דרבי שמעון בן הלפתא דאפי' למ"ד ערופה יולדת ומסתתת במידי דמערפס בה לא משכתה וס"ה איפכא ומוכל לומר דרבי יודא לא פסל אלא כשנמרטו הנוטה דווקא דומיא דנמרטו כנפיים דמכשיר ת"ק ויהא דקתק איפו נעלה הנוטה ולא נקט נמרטת מנש דאין דרכו למרוע מפני שאין לה קיים ומפני קוטנה ור"ל נעלה דומיא דנמרטת כגון ע"י נשיכת עופות אחרים או בידי אדם או כס"ג או מחמת חולי אבל בכס"ג מחמת שומנו לא . סנה חלקתי בתיבור ערופות דארוייתא בלי ראייה ברורס מקום דסמיכין אהא דלא אשכחן להאי ערפות בכל פסקי הגאונים ואף בא"ז דלעיל ליתא נמי בדידיא :

שאלה קסב בשר מלוח שלא הודח אחר מליחתו שרי לחתכו בסכין או לאו :

תשובה יראה דשרי ואז"ג דכתבו הגאונים דאסור לחשוב בסכין בבשר הללי קודם גמר ללייתו וכתב בספ"ג הטעם משום דלפעמים מקום החתוך מלא דם כיון דלא נמר ללייתו והא יש גומא בסכין נכנס שם הדם רוחה ויהא מלי למרק ואפי' אם אין גומות מ"מ אסור כמו סכין ששחט בה ע"כ . מ"מ נראה דבבשר מלוח שרי דהא אין גומה בסכין ודאי שרי דאין מליחה בעין וכן למסתה ולא דמי גרוחה דמחמת חמיונות דמסינא אש דם בעין אף בעין ומסתת ואפילו איה גומות בסכין דסיבוי ככני שאינו מנוקב שניכנס בו דם מלוח מ"מ כג"ד שאין כאן דם בעין אלא מה שניצל במלח אינו נכנס בסכין כלל שאינו יולא מן המלח ואדרבה המלח מוסך הדם אליו כדאיחא בתוס' ובאשירי פ' כל הבשר וגם נראה לעינים כשחותרין הבשר מלוח בסכין אבז דוחקא דסיבוי וסולכה וסובאש נוסך המלח ועל הבשר לארץ ואינו נכנס בגומות הסכין כלל במקלת עופסי דורס דיעס מולאחי שכתב לאסור אכל במדוייקים ישנים ליתא הסס :

שאלה קסג סירכא נמאלת וילאח מן הדקים וסרסס לדופן או למקום אחר ובדקו הנמיים מצפנים ולא :

מלאו שוס ריעותא יש לחוש משום ערפות או לאו :

תשובה יראה דסדבר נוטה לאסור ולא מבעיא לרש"י וחזיריו דסנירא לכו דאין סירכא בלא נקב וכל סירכא בקרוס שענה מחמת מכה אינו קרוס ואינו מגין וסוחס בריאה וכל מקום שהנקב פוסל שם כדפרש"י שם בדידיא גבי קרוס שעלה מחמת מכה בושט ואז"כ ס"י הסירכא מוכה שיקבו דתקין וערופה היא . ובעין זה מלאחי אח"כ סועתק כמדומה לי שסוף ממרדכי בני רימו"ם ח"ל יש לשאול לפי אותם שאומרים אין סירכא בלא נקב אם סירכא נמשכת מן המרה או מסומכים דטחול וכס"ג אם יש לחוש לנקב או דינמא דווקא בריאה ששואבת כל מיני משקס עכ"ל . ונראה דאפילו לפי ר"י וסרמב"ם דסנירא לכו דיש סירכא בלא נקב ולא מערפיין סירכא אלא משום דסופס לסחפרק ומקבז וכיון דסופו ליקב ערופה ולפי טעם זה הים לחלק לסחפר וימלא דווקא

בכלי תחילה וכו' לנפוך סמים עליו וסמחמיר לחם כמים תחילה מנסב כשר הוא ע"כ . מכל כיו מילי נראה דיש להחיר כג"ד ראונו לומר כל הבשר שנגשו בחויות לאחר ששהו האויות וכבשר כשיעור מליחה מבוט דכיו לזנון הנוגע בזנון דלא בעי רק הדחה . ואין לומר כלל דמה שכתבו הגאונים דלא חשיב כרוחה לאחר שיעור מליחה היינו דוקא המלח עצמו לפי שפולט את הדם השעש כמו ורתיחתו אבל חתיכה עצמה שנמלחה כל הדרך ימא דנעשית רוחה כ"כ שאין רתיחתו פוסקת כל זמן שהיא לחם מחמת מליחתו וכיו מוכה מדברי הגאונים אחרים אי לא ימא דפלגי הגאונים אהדרי דכתב בספר הסרומס ובשערי דור"א דבשר או גביס מלוח חשוין רוחה כל זמן שהוא לח עד שהייבש ובא"ז פי' יותר וכתב דאפי' יש זמן מרובה קלת שנמלחה ועדיין היא לח ויש לחלוותה המלח והאיר שעליו יש לחושבו כרוחה עד שיהא יבש ויכר לעינים שאין בו לחלוותה ע"כ . הא קמן דכתב דחתיכה שנמלחה בחזקה רתיחה טפי משיעור מליחה אך ע"כ אין לחלק בין המלח לחתיכה ולרית כיון דרבי גאונים לא כבירא לכו הסוף שינויא ותוס' וסמ"ג ואשירי לעיל דאל"כ הכי מאי מקשה לעיל בגאון אשינוי' דידכו מהסווא יונה שנפלה לכדא דכמתא ומאי קשיא סחס הכותח הים גוף החתיכה שנמלחה ולכך אי סוס מלוח כל הדרך סוס חשיב כרוחה אפילו לאחר ימים רבים ואז"כ אין לחלק . ותו דע"כ הוי גאונים לא כבירא לכו דגוף החתיכה חשבו כרוחה אפילו לאחר שיעור מליחה דאל"כ איך הוא מחוץ מה שאנו מתירים כשנמלח ליר בגומות בין חרי חתיכה לחתיכה שנתחמת המלח בראונו ליר וסא אפי' אם אותו מיתוי לא חשיב כרוחה מה שכן לא יסא אלא כזמן מ"מ שבשר המלוח אש יחשוב כרוחה בולעת הוא דבר לה שמוילא אלא כדאיחא בכדיא בשערי דור"א הא דאש הים הגול מלוח כל לורסו אפי' לא הים הכותח מלוח כוי אסור מכאי עעמא אע"כ לדיכין לומר דלסך שינוי . גם גוף החתיכה שנמלח לא חשיב כרוחה לאחר שיעור מליחה ולכך נראה דאין למחוט ביד המיקל בכה"ג לזורך סעודה מלוה ובראיכה ג"כ הספד מרובה כג"ד . ואז"ג דסמ"ג כתב וכן סחוס' דאין להקל מעטס זה שכבר נהנו העס לאסור נראה דלא קאי אלא אבשר שנמלח בחוץ הירי לאחר ששהי שיעור מליחה בכלי אחד כסווא מעשה שאירע בביתו של רש"י וכן דקדק סמ"ג בדידיא בלשונו שכתחילה הביא ראיה לסחיר כסווא מעשה של רש"י ממה שאנו מתירים ליר בגומות ולסניה הבשר בקערה לסחיה קודם שנותנים הים לקובו וסעטס הוא משום דלא חשיב כרוחה אלא כשיעור מליחה ומסיק על ס ח"ל אמנס אין להקל בבשר שנתלח בליר שכבר נכנו העס לאסור מדפרט לכחוב בשר שנמלח בליר משמע בפשיטות דדוקא הויה נכנו העס לאסור ואשער העטס משום דנראה כשיעור אחר שנמלח כ"כ ליר מרובה מוכה מליחה שלא פלט כבר כל לרכו אבל בעלמא לעולם סמיכין אאותו טעס בגון שכתבתי בדלעיל אפס אי קשה לן סא קשה לן דבסמ"ג גופיה כחכ ח"ל ובשר גביס סמוגישים זה בזה כשסן לחיס אש שייסס מלוחים ואויסס יביסוס שייסס אסורים משמע בפשיטות אפי' לאחר שיעור מליחה איידי מדלא . מסיק אלא שסן יביסוס סא קמן דסמ"ג גופיה לא ס"ל דאותו טעס סגון לכך אין נראה כלל להקל בעינין זה אלא לאור גדול כדפרישית דקסס ג"כ מאד לשבר דברי ח"ז דכתב בסד"ס דחשיב כרוחה אפילו יש זמן מרובה קלת שנמלחה :

שאלה קס בשר ששהי ג' ימים מעת לעת בלא מליחה שרי ללשונו ומותר לבשלו אחר הללי או לאו :

תשובה יראה דאסור לבשלו אח"כ וכן קבלתי מרבותי שכך כתב סר"ח ח"ז ונראה דמשמע נמי הכי משום חטובת סר"ח"ס ח"ל ורבי מאיר ח"ל סחירו לללי ואף אם לא יולא הדם לחון סוי דס האיביריס שלא פירס ומותר אבל לבשלו בקדירה אסור אעפ"י שאינו פולט ע"י מליחה פולט דמו לתוך הקדירה עכ"ל חטובת סר"ח"ס מדאמר דהא דשרי ע"י לליים היינו משום דאפילו אם לא יפלוט סוי דס האיביריס שלא פירס משמע בפשיטות דלא כבירא ליה סיפלוט סדס ע"י לליים ואז"כ אם יסבשל כ"ח שמתא יפלוט אחר רתיחה הים כביטול מה שלא פלט ע"י לליים דאשער ככסול פוסל יותר מהלליים שהמים כרוחתים מרכנין סדס שנתקסס כססייתו

גדולים וכן להחמיר ע"כ בפ' בהמס המקשה. והשתא נראה
 דאף דאשירי אין להחמיר כ"ד דלית לן למימר דליגני. אדכמ"ק
 ובמדרכי בשם רבינו תם ורבינו עזריאל וכן בסמ"ג כתב בשם
 ר"י דר"ת הורה להחיר בלי ספיקא אע"כ אשירי מיירי ששכר
 במקום לומות הגידין כדכתב בהדיא ופס ודאי יש לחוש עפי אע"כ
 שחזר העלם ונתקשר ונתפרא יפה וגם מראית הכשר לא נשתנה
 מ"מ יש לחוש לפסיקת הגידין שבהן תולה הטרפות ואשר
 דגריעותא דגידין אינו מניק לעלם שלא יתפרא ויעלה. ארוכה או
 שישתנה הכשר דגידין ובשר ועלם תלת מיילי יניחו ואינס כוכחה
 גמורה לגידין אם נמלא העלם והכשר יפה אבל נשבר למעלה
 מלומות הגידין דאשירי בים סמ"ק ואיך דלעיל הטרפות תולה רק
 בשבירת העלם וביניאחא לחן שאין עוד ובשר חופין רוב השבירה
 אית לן למימר דכ"ע מודים אי חזינו דנקשר ונתפרא יפה ודאי
 יש כוכחה דלא ילא לחן דאם ילא ואירע קלקול בעלם גופה לא היה
 חוזר ונתפרא וק"ל. אמנם בההיא דא"ל דלעיל משמע קאת דר"י לא
 רצה להחיר בכל מקום שגשבר דהא לא מודר מיד מנטילת
 ומפסיקת הגידין מ"מ כי דייקין בדבריו ע"כ איירי מני דווקא
 במקום לומות הגידין דהא קאמרין למעלה מן הארטובה בסמוך
 לה וסייבו במקום הגידין כדמפרש בגמרא עד היכן לומות הגידין
 מן הארטובה ולמעלה וקאמרין מני דבשודא דכוו באוחה אווח
 שלא ילא העלם לחן וא"כ כיון דליכא לספוקי שילא לחן אי לא
 הוי במקום לומות הגידין אין זו טרפות דבהדיא תניא בגמרא. וסבי
 מני מיימי לה הכוזבים דנשבר העלם למעלה מן הארטובה וילא
 לחן דווקא הוא טריפה אבל במקום לומות הגידין אפי' לא ילא
 לחן אלא שפסקו הגידין טריפה. נכך נראה שיש לסודות אם נשבר
 ונתפרא דלעיל למעלה שלא במקום לומות הגידין אבל במקום
 לומות הגידין יש להחמיר כדמסיק אשירי :

שאלה קסה מחט שנמלאה תחובת בקורקבן במפנים ונקב
 הכיס. וגם הכשר עברה כולה כמעט רק
 מיעוט בשר נשאר כנגד המחט אינו עב כל כך משום רישותא אינו
 נראה בשטר הקורקבן מבחון מי חיישין כה"כ שמה ניקב כולו
 וטריפה או לאו :

תשובה יראה דאין לחוש לטריפו ולא מבעיא לפירוש ר"ת
 דפירש דמחט שנמלא בעובי בית הכסות ולא מלד אחד
 כשירה ולא דוקא בית הכסות אלא אפי' בהמס שדופני דק אם
 תחובת המחט בו ולא עברה כל הדופן כשירה ולא חיישין שמה
 הכריא אלא אפילו לפרש"י דפירש שם דבהמס אפי' מלד אחד
 טריפה ופירש הטעם משום דחיישין שמה הכריא כואיל ודופנו דק
 חזר ונסתם וחזרה המחט לאחוריה ונראה דיש להחמיר בהמס
 כרש"י דבהמס"ס באשירי פ' המדיר איהא דר"י סוגר כרש"י ולא
 כר"ת וכן בא"ל לא אייתי אלא פרש"י וכו' דנשל תורה הלך אחד
 המחמיר וכ"ש טריפות מחמירין בכו טובא. אמנם כ"ד אפי' לפרש"י
 שרי דהא כתבו הסו"ם וכן נמלא בשאר החיבורים שמעשה בא
 לפני ר"י במחט שנמלא בקורקבן ויקב הכיס וגם כל בשר הקורקבן
 רק פהיס השומן ותחמו למעלה והכשיר וסתמו כתבו ולא פירש שיהיה
 השומן עב או דק על פי המחט אע"כ דר"י סגר דחיישין שמה
 הכריא בדופן דק כרש"י ועוד הו' דתניא בברייתא בעובי בית
 הכסות משני לדין טריפה פירש שגראית המחט משני לדין ואיחא
 החס בחסו' דאין זזה שום חידוש. וא"כ אמאי לא אשמועינן
 רבותא לפרש"י דאפילו אם לא נראית משני לדין רק שנקבה כל כך
 שאין כנגד פיה רק בשר דק שהוא טריפה אע"כ כל שהוא בשר עב
 אפילו עבר המחט רוב עוביו ולא נשאר רק מעט בשר דק כנגד פי
 המחט אין לנו למיחש שהוא הכריא דאשאי ימא שבהריא בשלמא
 בדבר שדופנו דק איכא למיחש שמה הכריא משום דאין דרך המהט
 לונקב וליכנס רק מעט קאה לאורכו ובדופן דק בדבר מועט שחפש
 תעבור הדופן. אבל בדופן עב שיש לפניה ליכנס ולעבור הרבה ועדיין
 לא תעבור אה כל הדופן לית לן למימר שמה הכריא ונראה קאת
 לרקדק דהכי הוא דקתי בברייתא בעובי (בית) הכסות ומלד אחד
 כשירה משני לדין טריפה פירש מלד אחד שאין המחט נראית רק
 בלד אחד משני לדין שגראית משני לדין טריפה ולא הני לם אלא
 א"ידי

דווקא לגבי ריאה שקרומים רכים ודקים ודאי אמרין דסופו
 לונקב אבל בשאר אבר אע"פ שנקובו במסו כואיל ועורו חזק
 ועב דילמא אין סופו לונקב וי"ל מני אדרבה לאסור דווקא סירכה
 דריאה כובדים ר"י והרשב"ם דבא בלא נקב כדכתבו הסו"ם
 הטעם ובסמ"ג והג"ה במיימון בלא עוד יוסר דלפי בהריאה
 שואכה כל מיני משקים היא לחה מבחון ונדבק בה קרום ונעשה
 סירכה ע"י כך אפילו בלא נקב ולפי זה בשאר איברים דליכא
 למימר הכי אית לן למימר דודאי ע"י נקב בא דאל"כ לא היה
 אפשר להיות נדבקה מבחון ואין נראה מני לרקדק אדרבה מדברי
 רש"י דווקא כריאה פסולה הסירכה שהרי כתב בהדיא דלפי
 שהריאה שואכה כל מיני משקים ונעשים המשקים עב בתוכה ויואל
 מעט מעט דרך נקב עד שנעשית הסירכה משמע לפוס ריעותא דווקא
 משום האי טעמא תלין הסירכה בנקב. אמנם י"ל דאורחא דמילתא
 אמר רש"י ופירש לפי שהסירכות מליין יוסר הרבה כריאה מבשאר
 אברים קאמר טעמא עלה ומוכה ג"כ מלאחו טעם דע"כ אין סירכה
 בלי נקב דמלאויהו הן יוסר כריאה וטעמא דר"י משום דלחם מבחון
 לא ס"ל דאפשר סבר דגם בני מעיים והטחול וכן סלג וכד לחן סן
 בהמס ובחיים מחון וא"כ כיון דיש לגטות הסכנות לכאן ולכאן
 לית לן למחול לקולא בספק טריפה דמחמירין בכו טובא. וכ"כ
 לסוכיה קאת מן המדכי דבכל האיברים שהנקב מעדיף בו סירכה
 מני מטרופס ביה דכתב בשם גאונים דטרפשא דכדא שנקב
 נקב מפולג טריפה אבל אם נסרסה כשירה ומקשה רבינו ברוך
 עליה ממה נפשך אי סבירא לכו דדויה כריאה למה ליה מפולג
 אפילו נסרסה מני יוסר טריפה ועמד בקושיא והשתא מאי קשיא
 ליה אפילו נסרסה מני דילמא לעולם דויה כריאה להטריפה נקב
 במסו מ"מ כסירכה לא מטרפא מהאי טעמא דלעיל שהרי שואכה
 כל מיני משקים או משום דקרונית דריאה רבין ודקין הן משא"כ
 בטרפשא דכדא אפי"כ סבירא לכו דכל מקום שהנקב מעדיף.
 סירכה מני מטרפא וטרפשא דכדא לפי דברי הגאונים ממע
 אחרינהו אית ביה כדמפרש בשר הכי במדכי וכן בהמס"ס באשירי
 שם דריקבט הטרפשא דטריפה אינה משום טרפשא עלמא אלא
 משום דאיכא הוכחה דסופו של הכבד כולו ליטל כדאמר גבי
 הויקס כדה כנגד בני מעיים ולכך י"ל דווקא נקב מפולג
 קים לן הכי שחיטל הכבד ולא באינה מפולג וכ"ש שלא ע"י
 סירכה אבל בכל מקום בכל אבר שמתעם עלמא הנקב מעדיף בו
 ה"ם ע"י סירכה טריפה. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה קסד בהמס או עוף שנמלא דגלם שהיה שגור
 למעלה מן הארטובה שלא במקום לומות הגידים
תשובה יראה אפי"כ דאורחא וז' נמלא בהדיא בפסקי הגאונים
 ג"ע מה הכרות בו כמו שאבאר בסמ"ק כתב וי"ל
 ואם בא לפינו בהמס או עוף שכבר נשבר רגליו למעלה מן
 הארטובה ונתפרא שקדין ריי"ל בלעו כשירה דבידוע שלא ילא
 העלם לחן כך נהג הר"ר אברהם ז"ל ובדרך זה במדכי כתב בשם
 רבינו תם ורבינו עזריאל ובסמ"ג כתב שר"י כתב שבא מעשה לפני
 רבינו תם והורה להחיר אבל בא"ל כתב שמעשה היה בלאוח
 שנשבר העלם למעלה מן הארטובה בסמוך לה ולא ילא לחן וחזר
 השבר ונתפרא יפה והשיב ר"י שאם אין קלקול בנשבר שלמעלה
 ולמטה מן השבר אלא שיה הוא לשאר בשר ואשילו אם לא בדרך
 הכשר אלא דומה בחן שנתפרא יפה יפה היה דומה קאת שמוטר
 אלא לפי שלא היה קבלה בידו לא רצה לסודות לא לאיסור ולא
 ליתור ע"כ. ובאשירי כתב ענין זה בפנים הללו שאם נשבר העלם
 במקום לומות הגידין וחזר ונתפרא ונקשר יפה יש פנים לאסור או
 להחיר ור"י לא היה רואה לומר בה לא לאיסור ולא ליתור כי
 אמר שמעשה אירע נדרפת לפני רבינו תם ולא ידע מה הורה
 בו וכמדומה לו שאלו ילא הדבר לאיסור היה נשמע בעיר וחר'
 שמואל מאי"כרה אמר שאם לא נשתנה מראית הכשר שעל הקשר
 ודאי נתפרא יפה אבל אם נשתנה יש לחוש ורבינו שמעון כתב
 שאם אירע הדבר בערבי שנחתה שא"ל לסכון אחרים היה מחיר
 ולא בענין אחר ומסיק אשירי מאחר שהדבר מפקפק בענין
 [תרומת הרשן ח"א] 99

כסדיא וברגלים אין מחמירין אלא חורבין אופן ברמץ בני מליחה ככר מס טעם יש בדבריהם הללו :

תשובה יראה דיש לחלק שפיר בין התנגות ולרגלים דבתרנגולים איכא למיחש במה לא יפתחנו להוילא בני מעיים מתוכם מפני שיהוש שרמץ ואשר יכנסו לחוכה וילכלכו אותן ואם יעמין אותן שלימה דודאי אכור הוא מחמת הכבד שהיא בחוכה דקיי"ל כבדא עילוי בישראל לכתחילה אכור אפי' בלליה גמורה כ"ש כס"ג שהוא עמון בחוכה שאין הדם יכול להיות פולט לאחר שנבלע ולא למישרק שריון כי החוכין מלאחי אח"כ תבוצה המיימון דלספר קדושה מהטובת רביו שמשון דלענין מליגה התרנגולת במים רוחשין דיש לחוש לדם כבד שבחוכה אבל לגבי רגלים ליכא האי חששא כל עיקר דאם נכנסו לחוכה בתרנגולת מלסטמין מחמת איסור ולא משום נקיות נראה דטעמא דלעיל מהפיק הוא :

שאלה קסז בשר ששסה כשיעור מליחה ולא סודח אחר כך ונלס מה אידון בים :

תשובה יראה דלרמך לקדק בדבר דכסב בטור יורה דעס וז"ל כסב רשב"א רח למלוח ללי ולאכלו בלא הדחה ששסה ולא לחוש לדם ששל המלח שהשס שאובו ומועט המלח בבלוע הדם במה דברים אמורים כשמלחו וזולאו מיד אבל אם שסה במלחו המלח בולע הדם ונאסר לפיכך מדיח יפס קודם ע"כ . מלשון זס משמע דאכור אפי' בדיעבד ופ' השוחט איחא בפיסקי מסרי"ח דבשר ללוי בעי הדחה אחרונה וכן מוכח בהס מן החוספות שלטו מהסיח דחוקך בשר מביח השחיטה כו' . אמנם נה"ס ישנה נמלחא בשערי דור"א ממסר"י ערוש"ן דאין לחוש אם לא סודח אחר מליחה לענין לליה משום דכאור שרפו אך י"ל דאיירי שלא שסה במליחה דכתי קאי בהס . אפס במרדכי פ' כל הבשר בפסק לפנת פגנה מוכח דאם שסה הבשר כשיעור מליחה ולא סודח אח"כ ועשה ממנו מוליחה דסמידא ולאו אותה בשר דשרי ונראה דכ"ש אם ללאו בלא מוליחה . וכן משמע קת"ב בספר התרומה דכתב דאין מניחין כלי תהה כבשר בשעת ללייה לקבל השממוית הנוסף אלא"כ הודח הבשר הדחה אחרונה משמע דבלא הנחה כלי תתחיי לא בני הדחה אחרונה ללוי ולכן נראה לכתחילה ודאי רמך לימיר למיעבד הדחה אחרונה ללוי ובסמ"ג נמי משמע דבעי הדחה אחרונה ללוי אבל אם אירע בדיעבד אין נראה לאכור הללוי דאין מבורר כלל בכל דברי המחמירין דלעיל דאסרו אף בדיעבד ואף כי יש לסמוך בדיעבד לדברי המחמירין בכס"ג :

שאלה קע בשר ששסה שלשם ימים בלא מליחה ונתערבס

אוחס החיכה בחתיכות אחרות בעילה היא ברוב לענין שיהיה כולן מותרות לבשל אר' זריכים לאוכלו כולו בללי :

תשובה יראה דבעילה היא דשרי כולה לבשל וכן מלאחי בשם גדול דשרי משום דאין שייך כאן דבר שיש לו מחמירין כך מלאחי ולא פירש טעם ברבד ונראה דהיינו דלא מיקרי דשיל"מ בלליה משום דבלליה לא נאסרו מעולם ולבשל עדיין הוא אכור ואע"ג דרב אלפס ורשב"א פליגי בכך סברא דכתיבה במרדכי פ' גיד הכסה אהיה פה דנאפס עם שר ולרשב"א לא חביב דשיל"מ שואיל ויכול לאוכלו עם שר ולרשב"א לא חביב דשיל"מ משום דלבשר לא נאסר מעולם ולכותה עדיין הוא אכור וכסב מסר"ג דנכנסו לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלקו עליו הסוס' מ"מ נראה דדברי רשב"א כאן עיקר הוא מהא דפ' הערל דקאמר רב אשי סיפא היינו טעמא משום דהוי ליה דשיל"מ ולכן אין התרומה בטילה ויכול הכסן לאוכלה וקאמר תלמודא הא דרב אשי בדתא היא דמנ"לאי לכהן מישרא שרי אז לישראל מוסר קאסור פי' לכהן הוא שרי אפי' בלא ביטול ולישראל עדיין כולו אכור היינו ממש כבשרת רשב"א ואע"ג דאפשר הוא דיש לחלק מ"מ נראה דכיון דטעמא משום דשיל"מ והיה אילו אלא מדרבנן לא דייקין כולי האי להחמיר ונראה נמי דאפילו היתה החיכה הראויה לכתבד אפ"ס בעילה כיון דאיהא אכורה מחמת ענינה אלא מחמת הדם הבלוע בה אע"ג דבבבלי משערין דלא ידעי כמה דם נפיק מיניה מ"מ תשיבות החיכה אינה מחמת הדם אלא מחמת גוף כבשר שהוא סהר וסבי מתלקין . כסדיא לענין שאר איסורין : שאלס

אידי וסבהא יומא דלכתי הני לה דדוקא משני לדדים לגמרי טריפס אבל אם יוקבס עד שלא נשאר על פיה רק בשר דק כשירה ולא חייבין שמה כבדיה דכא לר"ת אפי' בסמס"ל לא חייבין שמה כבדיה מסכנת לבו מנחוך יומא דבבדיהא אחא לאשמועין הא אע"כ דזופן עב מילתא דסביטא היא דלא חייבין שמה כבדיה לכ"ע ולא הוי רמך לאשמועין :

דיני איסור והיתר

שאלה קסו תולעת שומא בראש כבהמס לאחר שחיטה בחוטם סמוך למוח אבל אופן לקדירה של מוח ופני החולעת כלפי חוץ יש לחוש להעריף או לאו :

תשובה יראה דאין להחמיר בדבר אי לא חוין שום ריעותא בקדומא דמוח וגם לא שום רושם דהא אפילו כשנמלא החולעת על המוח ממנו ולא חוין שום רושם ולא ריעותא בקדום כחב"ז וכן במרדכי משום רביו הנגאל דכשירה אלא דאיכו לא קפיד רק בקדום התחון והא כחב"ז דעוב להחמיר כשירות ה"ג דמטרפין מאחד מהקדומים אבל כהא דלא חוין רושם וריעותא ליכא מאן דפליג אלא דמ"מ אן לא בקיאין בבדיקה רושם וריעותא נסיגין להעריף וסייזו במלאה בקדירה של מוח משום דחייבין שואיל וכבר הגיע לשם שמה יקב אחד מהקדומים שסם דקיס מחד אבל סיכא דמלאה בחוץ לקדירה תלין דלא הגיע למוח מעולם . ואע"ג דקבלתי גדול אחד היה מחמיר כשנמלא פני החולעת כלפי חוץ משום דמוכה מילתא ונראה דבדברים שהיה כבר על המוח ובקש ללחה . וקבלתי ג"כ דאחד מהגדולים אחריו לא רצה להחמיר מטעם זס ואמר דלא מוכח מילתא דאימר נתהפך החולעת כדרך שהנדים בעלי חיים וכו' דתלין לקולא כס"ג ורמיהו במחט שנמלא בעובי בית הטובות לא מתלקין בין קופא לגו ובין קופא לבר דמוכה מילתא דמחוך אחא ותלין דלובלין ומשקין דחקוס ס"ס שבועדא דידן דנשחטה בחוקה היתר עומדת עד שיודע לך במה נעדרה ואפילו אח"ל דהוי מ"מ קת"ב כוכהה שהיה מן המוח מ"מ יש להחמיר מטעם ס"ס דשמה נתספק ולא הגיע לעולם על המוח ואח"ל הגיע על המוח שמה לא יקב הקדום דאפילו רובא דרבנן לא מהני במקום ס"ס כדאיתא בתוס' פ"ק דתשובות בשמעתא דפתח פתוח :

שאלה קסז מרגלס בשומים דאינטי שרין הבשר לשהות במלח טעה אחת יש שום סמך או רמיהו על זס :

תשובה יראה דאין רמך כל כך סמך או רמיהו לשיעור זס ד"ל שנהגו העולם כדברי א"י ושערי דור"א דכתבו

דשיעור מליחה כשיעור לליית תותס החיכה עלמה לפי גדלה ועוביה והואיל ואין שיעור זס שום בכל החתיכות קבצו העולם להס שיעור מוגבל וספשו טעה לשיעור זס כדאשכחן בכס"ג שפסם התלמוד שיעור טעם בלא טעמא בפ"ק דפסחים יהבו ליה רבנן טעה אחת ללקט עינים אע"ג דיש לוקט ברביעיית טעה ויש רמך יותר משעם מ"מ שפסו חכמים שיעורם בטעה לפי שהוא חלק מבורר בעיותי לילה ויום וכן נובל לומר בני"ד . אמנם נראה לרווחא דמילתא להביא סמך לג"ד מן התלמוד מהא דאמרין בפסחים פרק תמיד נשחט דבע"פ שחל להיות בע"ג דאיכא לליית הפסח בלא דחייב שבה ומוקנין לה אדנייה בטע"פ טעה אחת ומחלס הקדימו תמיד כדי שיהא שבות לללות הפסח מבעוד יום אלאה אפילו גוף שלה כמו הפסח בני בטעה אחת לללייתו ולכן כובדים העולם שאין לך החיכה גדולה ועשה שלא יהא די בטעה אחת בללייתו מכ"ש דגוף שלה דפסח ושיעור מליחה נמי יותר מהסיח שיעור דלליה אן נראה בטעת דהק"נ כיון לכבוד שבת ולכבוד אורחים יש לסמוך אדברי הרמב"ם דכתב . בסתם דשיעור מליחה היא כמהלך מיל דהיינו חלק שלישים טעה פחות חלק ל' מן השעם כמו שכתבנו ממהלך אדם ביומי עשר פרסאות ביום ביומי שהוא י"ב טעות . ומרדכי כתב נמי בשם רשב"א דמלא בשם רש"י דשיעור מליחה היינו מיל כתב דלא סורא ליה שיעור ללייה משום דללייה תליא בגדל האש :

שאלה קסח מס שלא נהגו בגבוליו להטמין התרנגולת ברמץ כדי להסיר הנוסא ואע"ג דהגאונים התירו

אמרי ע"פ
ר"ת פ"ק
כ"ג

שאלה קעא

חיטים שהחליטו ובעתהם לפני השמש ורחשו מהם הרבה תולעים ואח"כ חסבו מהן הרבה חיטים לשנים שהיו שלמים מבחוק ומלאו תולעים בהרבה מהן יש תקנה לאחור כדי של חיטים לבחוק כדי לבלול ממנו הפה או לאו : **תשובה** יראה דאין לנו תקנה מבודרת אבל יש תקנה לסמוך עליה בשעת שהחן כגון שבררו את כל הכרי יפה

ומכל החיטים הנקובים מחמת התולעים דבסגורו איכא למיחש שמה עדין איכא תולעים בסן פירשו כבר לאור העולם וחזרו דברי כתב ראב"ן וכן ראב"ם בשם רבינו יואל דהיישין הכי בפירות וכן בקמחין פולין ועדשים מסתמא ה"ם בחיטים דמ"ש ואע"ג דאיכא כמה גלויות דכתבו להחיר ולא חייבו בהכי מ"מ בשל תורה הלך אחר המחמיר וב"ת מסתמירי נמי לא כתבו דחיישין אלא היכא דנמלאו תולעים בפנינו אבל לחוש כולי האי שמה יש מתולעים ועוד חשש שמה אוחס התולעים כבר פירשו מהן וחזרו יומא דלא חיישין כ"כ. י"ל הואיל ואיכא ריעותא לפנינו שהרי רחשו הרבה תולעים מהן על פני השמש וגם אח"כ מלאו בסן תולעים כך הששא דאין בסן מתולעים כמאן דליתא הוא ולא מיקרי הששא אלא כמו ספק הרגיל דמוליא מידי ודאי והדרבה הוה נראה להחמיר דאפי' על ידי ברירה לא נחיר דקשה הדבר מאוד לברור כדי גדול בדקדוק אלא שמעתי דמקילים בדבר וחולים הסיחור בחד מרבוותא שהחיר בכס"ג מעט שאין דרך כלל שיעתו התולעים כי כאשר שופכים החיטים בחוך האפרנסת כל תולעים שיש נקב לפניהם שיכולים ללחץ רוחצים ובורחים לחוך דרך דופני האפרנסת מפני קול וגדוד הריחים וכן אומרים כל הנכרים הטוחמים שאפי' הם יפלו זבובים או יחושבים על אבן הריחים אינם טוחמים כלל אלא ממנו רוחצים חיון וגדאין דאף אח"ל דאין דבר זס ברור מ"מ אין להחמיר שאף הם יטחמו התולעים בטלים בשמים בחוך הקמח ואין זה מבעל איסור לכתחילה כיון דספק הוא אם יתערב שום איסור כלל וגם אינו מוכין לבעל וכס"ג כתב א"ח בהלכות פסח כדמבואר לעיל בששונה על ברירה חיטים לפסח אפס נראה שצריך לרקד הקמח לאור היום כדי לראות יפה אם נפל בקמח תולעים שמהו מבעל ואבן הקמח ברמים : **שאלה קעד** נודגדמות שקורין ווייטבלי"ן שנהבטלו הרבה יחד ונמלא תולעים במקלחם ואין ס' בנותיים . וגם ברובם לבעלם כל אותם שנמלאו בסן תולעים יש להם היתר או לאו :

תשובה יראה דדבר זה צריך דקדוק בשערי דור"א וכן במרדכי בשם ראב"ם כתב וז"ל ואם נחבטלו הרבה פירות

ביחד ונמלא תולעים בזהת מהן אי הפרי שבו התולעת כ"כ גדול שיש בו ס' לבעל טעם התולעת אז גם אותו פירי מותר אלא שקולף מעט סביב התולעת ואוכל השאר וכו"ם שאר הפירות שנתבטלו עמו ואם הפרי קטן שאין בו ס' אז לריך ס' בשאר פירות ורובם לבעל כל הפרי שבו התולעת עכ"ל. הרי כתב בהדיא שיש פירות שאין בסן ס' לבעל טעם התולעת שנמלא בו אבל בהשונה הרא"ש כתב שמהר"ם שיער שאין לך שום פרי שלא יהא בו ס' נגד התולעת שנמלא ואינו קבלתי מאלה מהגדולים שקבל גם הוא מרבותיו הגדולים שאותם הפוחים הנמלאים בתחילה סקין וקורין אותם בארבעה"ך הפוחים הנכריים הם נמלא תולעת בזהת מהם אין אומרים שבודאי יש כאן ס' כנגד התולעים דדוקא בתפוחים גסים וכן שאר פירות הנסים סמיכין אשיעורה דמהר"ם דלעיל וכדאדומם שכן ראינו לחלק בספר המלכות בקולר באורך ואחד מהגדולים כתב שגדלה לו שהפילו בגודגדמות יש להמוך אשיעור דמהר"ם ואיכו ע"כ סבר שאין לחלק בין פירות גסים ובין שאינם גסים שהרי כתב שאין לך שום פירי שלא יהא בו ס' כנגד התולעת שבו ואין לחממו על הדבר ואע"פ שעינינו רואות לפעמים התולעת גדול בפירי קטן דשמה מה שהוא נותן טעם ממשר התולעת דבר מועט הוא דרוב גופו סרוח ופגום ובאות מעיקרה הוא כל זס כתב אחד מהגדולים אף התמסה לפי זה שיהא ידע מהר"ם לשער אף אם לא היה מקובל רב מפי רב עד חכמי התלמוד מה שהוא נותן טעם או מה שהוא סרוח מעיקרה בתולעת ואף כי לשון הרא"ש דלעיל משמע דמהר"ם מדעתו שיער לך נראה לנהוג כמו שקבלתי דדוקא

שאלה קעג **תשובה** יראה דיש להק דבדר כמו שאבאר מאלהי במקלח

טופסאים דהג"ס ציימו דף פשוט מונה במדרון שרי למלוח עליו או לאו : **תשובה** יראה דיש להק דבדר כמו שאבאר מאלהי במקלח טופסאים דהג"ס ציימו דף פשוט מונה במדרון שרי למלוח עליו ספר התרומה והמנחה אמנם ביש תופסאים שלא מאלהי הג"ס ז' כל עיקר ואחד מן הגדולים העתיק הג"ס ז' וכתב בהלכות מלוחה וסדרה ובא"י כתב המלוח על גבי דף שאינו מדרון אסור ובספר המלוח בדרקתי ולא מאלהי אלא לשונו כך מה שמוסיף העולם למלוח על גבי קערה כפויים ואין הקערה נאסרת מפני שגשרק הסם וזו"ל ואם יש גומא בקערה ודאי נאסר עכ"ל מזה אפסר לדקדק דברי למלוח ע"ג דף פשוט דנראה דר"ל דשרי למלוח על שולי הקערה דאי על שיפוע שלה פשיטא דשריק ונפל אף למדקדק שם אין נראה לו דיוק דאיכא למומר לעולם מיידי על גב שיפוע שלה ואפי"ם אצטריך להשגיח דאינו נאסרת כיון דשריק ונפיל וכדי ללא למיעבד דברים סותרים אלו את אלו נראה להק ולומר דהכוח דר"ל חיידי בדרך שלא הוחלק ברהיטני וכס"ג הואיל ואינו מונה במדרון וגם אינו חלק אפילו מים אינם יכולים לזוז ממנו מיד וכן כתב באשירי כלל שכל דבר ששופך עליו מים וסמים וזלחים לחוך ממנו מולחים עליו וביותר דיעם הוסוף לבאר דבעינן שיהא סמים מיד אבל אם הדף חלק אז נראה שאם שופכים עליו מים קצת בשפע זבין ויולחים מיד לחוך ובהכי חיידי הג"ס דבמיימון לעיל. הלל"ד כתבתי :

שאלה קעד **תשובה** יראה דאריך הוא לדקדק בדבר בשערי דור"א כתב

דליר דנים אינו אלא מדרבנן ולכן קונים דנים מלוחים מן הנכרים משום דספק הוא אם נמלחו עם הטמאים וספיקא דרבנן לקולא אמנם כתב מאירס לפלוגי אשר רואה בעיניו דנים טמאים וטכורים שורים יחד וקונים מהם לכתחילה ועליו הכתוב לומר ופושעים יכטלו בס' ע"כ. ובא"י כתב נכרים המוכרים דנים מלוחים כל זמן שאין אלו רואין ביניהם דנים טמאים הרי הן מותרים ועוד דאחזקי איסורא לא מחזקינן אפי' היכא דאיכא לברר ע"כ. ואשירי כתב נמי דליר דנים אינו אלא מדרבנן ועל זה סומכין כשמביאים בקרון אחד או בחבית אחד דנים טמאים וטכורים דמותרים דספיקא דרבנן הוא שמה לא נמלחו בתחילה ביחד ואחר שפלטו כל לרנן עירבן ע"כ. ובסמ"ק כתב ד"מ דגם ליר דנים היכא דאיכא שמוניות אסור מן הסודר ובמרדכי פ' אין מעמידין כתב דהרינוג"ש ומרקלי"ם אין דנים טמאים מלוחים עמסה. אמנם במרדכי פ' כל הבשר כתב דמותרים הן ממש ספיקא דרבנן ע"כ דברי הגאונים. ועתה נבאר שאילתן ובי דמוסגא הוא בשערי דור"א כדמשמע בא"י שאם אינו רואים בחוך החבית דנים טמאין וטכורים לכו דווקא בחוך החבית אלא אפי' הן מוחים ביניהם על שולחן הסנות שמוכרים אותם שם אינו קונים מאותם דנים כלל ולא תלין לומר כאשירי שכתב דשמה לאחר שפלטו כל לרנן עירבן יחד אמנם אין אלו לריטים למשמע ולפשפש בחוך דנים אם יש ביניהם דנים טמאין כדכתב בסד"א בא"י דאחזקי איסורא לא מחזקינן אפילו היכא דאיכא לברר וסהערינוג"ש אם אינו רואים דנים טמאים מוחים אלא נראה דאין בסן בית מיוחד בכל ארמיתו דודאי הוא שלא נמלחו הטמאים עמסה כי מביאות אותם בחביות מיוחדות ממדחקים ובודאי לאחר ימים רבים מולחחם הריחו אילו אלא וסהי' דמרדכי פרק כל הבשר דלעיל אפסר חיידי במקומות הקרובים לאידת הערי"ג אכן במדינתנו רגילין הוא שדגים טמאים שקורין אלין שורין ועינחם עם הסערינוג"ש צעריבה נמי שרייה ואותם מי שרייה עיין הן מחמת מלה וליד הדגים וכו"ג נמועים מלקוח מהן מפני שגאסרים עתה מחמת ליר העמאין דמה שכתב בחוך הליד חשיב כמובטל. וכתב במרדכי פ' כל הבשר דצריך ליסר כשמדיחים הבשר לאחר מליחה שיהן מים הרבה ככלי עד שיבו המים רחויין לשתיה מפני הליד שמתערב בסן משמע הו לאו הכי חשיבי

חשיבו כל המים כמו ליר לאסור ונסי נמי דכתב בדיא בשידוקן
 בכה"ס באשורי בשם ר"י מים שנטף בסן ליר וקלטו טעם הלייר
 הרבה אין חשבוין כרותה בשביל כך הואיל והלייר מעורב במים
 הרבה וכן כתב בסמ"ג ונראה דהכי ק"ל מ"מ שריית ההערי"ג
 עימעו רוחה דעזין וחזקות סן מפליעין ומבליעין בודלי ובדגים
 יבשים שמניחים עם הטמאים בחבית אחד העולם נזכרים לקנות
 מסן אן אי לא דמיסתפינא סיס נראה להחיר כי שמעתי שרגילות
 הוא כשזורים הדגים לרוב קודעים כל אחד מיד ומולחים אותו בפני
 עלמו וזרקין אותו על הארץ על פני השמש אז אחר זם טעומים
 ומפזרים קתם זם מזה כדי שישלע חוס השמש בכל אחד על פני
 כלו ויחייבם יפה ולאחר שחייבנו מהספים אותם ומניחים יחד ולפי
 זם לא קלטו כלום זם מזה שכרי לא הונחו יחד רק לאחר שיבש
 ושוב לא חשיב כרותה אפס אחרי דכתב סמ"ק דליר דגים דאורייתא
 סיכא דאיכא שמונית דאולי מש"ס לא מקילין ומ"מ אי אשכחן מדויא
 דלא נהגו להחמיר בדגים יבשים לקנות בכה"ס אין למחוח בידם.
 הללע"ד כתבתי:

שאלה קעה

החייבה כראוי להסבד על נבילה או ערופה
 שנחערבה בחתיכות אחרות כשרות שאינה בטילה
 סאכילו החיבה אחר לכן ברית בשוגג מן הסערובת מן שרי האחרות
 או לאו:

תשובה

יראה דשרי האחרות וסכי איתא בספר יורה דעה
 בדברים שאינם בטלים מחמת חשיבותם שנחשבו
 באחרים ונאכל אחד לו נפל לים בענין שהוא נאכל מן העולם
 הותרו כל האחרות שאנו אומרים ותולין דהאיסור הלך לו ודווקא
 לאכול האחרים שנים שנים ביחד דממ"ז איכא חד דהיתרא או
 שיאכלום שני בני אדם כה"ג דווקא שרי וכתב עוד בשם ר"י
 דווקא אם נפל מעלמו אבל הפיל אפי' בשוגג לא מהניא
 משום דקסיון שוגג אטו מיד ונראה דאפילו לדברי ר"י אם האכילו
 בשוגג לכן ברית שרי האחרות ולא קסיון כה"ג שוגג אטו מיד
 דווקא הפילה שוגג שייך לקום שוגג אטו מיד שאם נחיר לו שפילה
 בשוגג מטעם דתלין האיסור שפיל אפי' לאקולי ולומר הואיל וסברא
 הוא לתום שפיל האיסור א"כ אפילו אחד במזיד ומסתמא נמי
 יפול האיסור. אבל אחר שהאכיל בשוגג ודאי לא שייך לקום אטו
 מיד כלומר שיאכיל אחר מסן במזיד כדי להחיר האחרות ולתלות
 דהאיסור יסא נאכל א"כ לפי דעתו זתא יאכיל הוא האיסור בודאי
 לכן ברית ודוקא האכיל לכן ברית בשוגג שרי אבל האכיל בשוגג
 לבסמס לכלב ולנכרי קסיון אטו מיד שמתא יאכיל להם מיד דליכא לכו
 איסור והיו כמו הפילה בשוגג וק"ל. ובא"ז פ' גיד הנשה כתב דשרי
 כשנפלה מעלמו לים הגדול או לאור ושרף שנאבד מן העולם אבל
 ליקח בידים ולהפילה לאבד מן העולם לא ע"כ ושריך לאכול שנים
 שנים או שני בני אדם מזה לא כתב כלום. אבל הא דלא קטן
 נאכל נראה דהיינו בכלל נפל לאור ושרף דהיינו סך אם נאכל
 בשוגג ולפי סברתי דלעיל איכא לחימה דכל שכן נאכל על ידי
 בני ברית שריין ששרי אפילו האכיל שרי דליכא למיגזר דילמא
 אחי למיעבד בידים אבל אין נראה סברת דכל נאכל אסור ואפי'
 על ידי ב"ב ואפי' בשוגג משום דנעשה איסור ונאכל דלעיל איירי
 דווקא על ידי נכרי כלב דמנין לנו לחלק כה"ג. הנראה לעניות
 דעתי כתבתי:

שאלה קעז

נר שהוא דולק מחלב מהותך וקערה או קף
 מונח תחת סדר ונפלה טיפה מפי הסדר בשעם
 שהוא דולק בקערה או בקף לריבין הגעלה או סני בגיריה בעלמא:
תשובה יראה דיש לחוש ולסדרין כגעלה כה"ג ואפי' דמלאחי
 כועתק בשם חשיבת מהר"ם שאם נפלה טיפה רוחה על
 סבין או כלי אחד שהוא לזן א"ל רק לגרר במקום שנפלה טיפה
 הואיל ופסקה טיפה כשנפלה עליו והא דאמרין עירוי ככלי
 ראשון היינו דווקא כשנפלה בקלוח אבל בכה"ג לא ע"כ. מהכא
 סוי משמע דכ"ד נמי סוי סני בגיריה אלא האש אבל נון דידן חשיב
 איירי בחלב רוחה שרתח בקדירה אלא האש אבל נון דידן חשיב
 רוחה על ידי האור. וסני מוכח בבו"ס פ' קמח דתולין ובאשורי
 פ"ב דע"ז דכתבו בשם הרמב"ם דסמיים של נכרים לריבין לזיבין
 וסחמך

מפני שרגילין לתקן כהם נר הדולק בו חלב. אלמא חשיב
 כה"ג רוחה והשמישו. על ידי האור דרוחה הוא טפי מרוחה דכלי
 ראשון וסא קמן דכך סני כגעלה וכך בני לזיבין וא"כ לענין
 נון דידן נמי יש לחלק ולומר דסני נמי דמתקרת טיפה
 כשפסקה מכלי ראשון וסני בגיריה אבל טפה שנפלה מרוחה על
 ידי האור דרוחה טפי אינה מתקרת כל כך בגופלתה ופסקה
 שלא החשוב כרוחה דכלי ראשון אלא דייזין לה לכלל
 הפחות עדיין הוא רוחה כעירוי דמכלי ראשון דבני הגעלה. אכן
 נראה דאחר נרות שמתקין על ידי שהחלב קרשו וכרוך סניב
 הפחילה כמו שטושין פחילה של שטוב אם אותו נר דולק ונפלה
 טיפה על הכלי אין לריך רק גיריה ששרי ידוע ומורגש לנו שטיפה
 רוחתה שנופלת מכלי ראשון על בשר האדם שפחתו הרבה יותר
 מטיפה הנופלת מנר של חלב שחשיב הפחילה והטעם הוא
 שהחלב הכרוך סניב הפחילה ברחימה מועטת נוחה הוא שנופל
 ומטפטף ממנו. הנראה לע"ד כתבתי:

שאלה קעז

בהמה שנחטטה ומלאה לה שמים עשרה ללעות
 גדולות שיש בכן מוח מזד אחד. ובמנין זם
 נמלאו גם כן מזד השני חשיבה הוא ערופה כדך או לאו:

תשובה

יראה דהא בהמה כשרה היא ואפי' דתחת בהמות
 אין להם רק י"א ללעות גדולים שיש בכן מוח מזד
 אחד וכן מזד השני כדבני למימר לקמן: מ"מ טבחים בקיאים
 הנידו לי שלפעמים נמלאו להם בהמות מקהים הים להם ללע
 אחת יתירם בכל זד ולא שמעו פולה פה ומלפף לאסור בהכמה
 כולם רק מקהים בני אדם נמנעים מלאכול ללע היתרה מפני שקרובה
 היא להלב ככליות. אמנם לריך דקדוק בחלמוד על זם דתן פ'
 אילו טריפות נכתב רוב ללעותין ומייתי עלה בגמרא ח"ד אילו
 סן רוב ללעותין שם מכאן ושם מכאן או אחת עשרה מכאן ואחת
 מכאן וא"ר יוחנן ובללעות גדולים שיש בכן מוח אלמא דאורחא
 דבהמה דמהויא להם כמנין הזה ואמרין נמי ההם שאם נחערק
 ללע אחת מעיקר בזכא ואסיחא טריפה ולענין חוליה מייתי
 נמי ההם כמה חסרות בשדרה פי' שלא תטמא באהל ב"ש אומר
 שתי חוליות וב"ה אומר חוליה אחת ובגולגולת ב"ש אומר כמלא
 מקדח וב"ה אומר כדי שיטעל מן הכי וימות ואמר שמואל וכן
 לערופה וב"ה אם נחמר חוליה אחת ואפילו בחוליות קטנות ערופה
 דבשוליה אילו ערופה סכי מסיק בסדיא ההם בחלמוד. וא"כ
 הואיל וערופה היא בחסרון חוליה ואפי' בללע אחת סיכא דנמלא
 ב' ללעות וחוליה אחת יתירם כל יתר כעטול דמי והיו כאלו נטול
 ב' ללעות וחוליה אחת וסכי פרש"י גבי בעלת ס' רגלים דכל יסור
 כעטול דמי והיו כאלו חסר לה רגל אחד ואין לה אלא ג' רגלים
 וב"כ במרדכי דקבלה כך הוא לפרש כל יסור כעטול דמי בכה"ג
 ובחוליה נמי יש מניין קבץ שהן לעולם י"ח גדולים וקענים כדחנן
 במס' אכלות. אמנם נראה כי דייקין שפיר אשכחן דהאי ערופה
 דחסרות ללעות וחוליות לא פסלי אלא כשהיה לה ללע ונחערקה
 או חוליה ונחערקה וכה"ג מיירי לענין אכלות דלאחר שמת נחמר
 החוליה מן השדרה ואין נראה כלל שאם הים אדם שנברא רק
 בי"ח חוליות שלא טעמאם שדרתו באהל אם לא נחמר ממנו כלום
 קאמר שמואל וכן לערופה וס"ה לענין עקירה לא מיירי אלא בעקרה
 מבנייתה אבל אם חסרים בחחילת ברייתה לאו ערופה היא וב"ש
 יסור דלא פסול וסכי מוכח בסדיא מדברי הרמב"ם שכתב ומהם
 במנין כל אבר ואבר והערופה שבו ומהם רק ב' איברים שאם
 נחסרו בתחלת ברייתה שכן ערופה וכן אמות הריאה
 וברגלים אבל הכבד ואומה הנידים ולחי העליון אפי' שאם נטלו
 ביד או פ"י חולי ערופה אם [לא] נבראו בחחילתם לא פסלו וכתב
 שום החילוק יש בין חסירה לנטיילת שכל אבר שנחמר בו אם חסר
 ערופה אפילו אם נבראו מתחילתם חסירה ערופה וכל אבר שנחמר
 בו נטולה ערופה היינו דווקא שסיה אבר כאן ומיעל אבל אם הים
 חסר מתחילת ברייתה לא ואח"כ כשנמנה ע' מיירי ערופה פרע
 אה כל אבר ואבר שיקב במשקו פוסל בו וכתב עלה שאם אותו
 אבר נברא בהמה חסר או שנברא בשנים ערופה ומהם הקבץ

והסגר ויחזור באחד אחד לנ' טריפות בכל אחד ואחד ובלע
 ובחוליה לא מנס אלא נעקרה ללע ונעקרה חוליה כל אחת רק
 לפרפות אחד ויתו לא כדמונה בכבד ובזמנה בגידין ובלחי העליון
 דלא מנס נמי בכל אחד רק באחת הא קמן דחסיד וחסיד בתחילת
 זרייתו לא פסלי בחסרון ללע או בחוליה ואי חקקס לן כיון
 דנקט הרמב"ם כלל דכל חבר שאמר בו חסידס עריפס סיינו אפי'
 אס חסידס מתחילס וא"כ גבי חוליה נמי הנן כמה חסידס לפריפס
 וכן בשדרס ועלס קאמר שמואל לא קסס מידי חדא דהא הוכחנו
 לעיל מהך סברא דסיחא חסרון סהס סיינו שחסרס הסדרס
 לאחר מיסס ולא מתחילת זרייתו וכדמשמע בחסרון גולגולת דכיל
 בהדיא דקתני בס כדי שינעל מן חסי וימות - וכו' דמסיק פ' אלו
 טריפות דהסוד דב"ש וב"ס לענין עומהס איחשול אלא דשמואל
 סוי גמיר דלענין עריפס נמי הכי סבירא לכו ואיכא למימר דכלל
 דרמב"ס לא קאי אלא כמה שאמר בו חסד או נעול לענין טריפס
 גופא . הלל"ב :

שאלה קעח

הדומה בזה קלא וחזר וקפץ עליו ואף בשעס
 שרבו עליו לא שמע כלל שלעק לא שער ולא הדוב כלום ואין ידוע
 אם דרך שחוק קפץ עליו כי היה לו חרבות קלס עם בני אדם
 כי היו רגילים לשחוק בו מרחוק כשהיה קשור בשלשלאות או שמה
 יססה דעתו לדרוס ואס עשה ודרס מותר שער לשוחטו לאכילס
 או אס מותר לכל הפחות למכרו לנכריס חי או לאו :

תשובה

יראה דלכתחילה לריבין לבאר הלכות הדריסס בזמני
 סחיות ואח"כ נבאר שאליותו רב אלפס וסרמב"ס
 פסקו דאין דריסס בזמנא גסה אלא לארי בלבד וגס בזמנא
 בזמנינו וגס ר"י פסק בן ובספר התדומס פסק דיע דריסס לאזב
 אפילו בזמנא גסה ובסמ"ג כתב דברי טובין ולא סכריע ע"כ
 ובאשירי סיוק כרב אלפס וסרמב"ס וכתב עוד דאין דריסס לחי
 שיהא מן סוזב ולמעלה רק אהרי וסוזב בלבד וסדוב אפי"פ שיהא
 שכול מ"מ אינו דורס וגס אין לו לפרים לדרוס וגס סמנר אפי"פ
 שיהא עו עמא אינו דורס ובא"י כתב לספק כל חיס שיהא מן
 סוזב ולמעלה כגון סאריות וגמריס דוביס ודכוותיהו כסדורסיס
 בזמנא גסה וחס גסה כ"ס דקס ועיפות עריפס ודריסס סוזב
 דקס אכל לא בזמנא וסשתא לענין שאליותו זדריסס סדוב בשור
 דכיון בזמנא גסה לדעת א"י יס דריסס ולדעת אשירי אין דריסס
 ולדעת ס"ס אינו מוכח מאי ס"ל זדריסס סדוב ואפי"ג דפסק
 דוזב יס לו דריסס אפילו בזמנא גסה איכא למימר דווקא אזב
 דאיכא מ"ד כגמירא דסבר הכי ופסק כוותיה אכל זדוב נוכל לומר
 דסבר כאשירי דאפי"ג דהוא שכול אינו דורס דאין לו לפרים .
 אמנס מדברי רמב"ס משמע קלס דלא כאשירי דכתב וז"ל אין
 דריסס לזמנא גסה אלא מן סאריו בלבד ובזמנא דקס מן סוזב
 ולמעלה משמע דכל שיהא למעלה מן סוזב יס לו דריסס בזמנא
 דקס וסיינו דלא כאשירי דמשמע זפשיעות מדבריו דאין דריסס
 כלל לא לזב ולא לבוס חיה שיהא מן סוזב ולמעלה רק סוזב
 וסאריו וא"כ כ"ס דכפל סודס יס להלך אחר סמחמיר וסיינו א"י
 דכתב בהדיא יס דריסס לזוב אפי' בזמנא גסה ומדברי רב אלפס
 ורביו יחק נמי לא מוכח דסבר דזוב לא דרסס בזמנא גסה
 דאינו לו איירי אלא בהא דפליגי אמוראי סוזב אי דריסס בזמנא
 גסה או לו וסא פסקו דסלכס כמ"ד לא דריסס אכל זחיס שיהא
 מן סוזב ולמעלה יכולים לסבור כמ"ד ס"י דאיכו נמי פסק דוזב
 דווקא זדקס ואפי"ס סבר דרוביס דורסיס אפי' בזמנא גסה .
 אמנס כמ"ד סיס נראה לסכסיר מטעס אחר אפילו נאמר דודאי
 יס דריסס לזוב בזמנא גסה דכיון דחזין דשתקו סדווייתו סדוב
 וסדור ע"כ דרך שחוק קפץ עליו דכסי אמרינן בתלמוד על שחק
 ויחיב זכייטו אימור שלמא שו ולא חיישינן לדרוסס אלא סיכא
 דאיכו שחק ואיכו קאזו אפס נראה לומר דכאי עממא דאימור
 שלמא שו לא אמרינן אלא סיכא דלא חזין דנגע זכו אלא דעל
 ויחיב זכייטו וסתיק איכו ואיכו אמרינן דמדשתקי אינוס לא
 מכעשו מנייס דשלמא שו וסרנישו בו דדרך תרבות על לזכייטו
 אכל סיכא דחזינא דקפץ עליס כדרך סדורסיס וסדורסיס לא תלין

[תרוסת הדשן ח"א]

דרך שחוק ותרבות עסס מדשתק שער ואדרבס אימור מחמת
 רוב זיעתותא שחק שער וסכרס גדולה סוכרס אחת סיו זאח
 ולכך נראה דאין לסכסיר שער לשוחטו לאכילס זכ"ג כלל אך
 למכרו לנכריס נראה דשרי זכ"ג אפי"פ דבפ' כל שעס בהדיא
 ארנא דענעס בהישתא אסר רבא לזכוי לנכרי שמה יחזור וימכרס
 לישראל סכא לא גזרי דאיכא חרי שמה חד שמה לא ימכרס
 לישראל ואפי"ל שימכרס לישראל שמה ק"ל כאשירי דפסק דזוב
 אין לו דריסס בזמנא גסה וכס"ג איתא במדני בהדיא בשס
 א"י פ' כל שעס על חסיפס שנשרו זמיס ולא נחבקשו דפליגי
 זכו מר עוקבא וסמואל ויס פוסקיס כמר עוקבא ויס פוסקיס
 כסמואל וכתב א"י דשרי למכרו לנכריס דש"א לא ימכרס לישראל
 ואח"כ שימכרס לישראל שמה הלכס כסמואל דשרי לגמרי ונראה
 דעממא דא"י דר"ל כיון דאיכא פלוגתא דבבר חי שרי לגמרי חי
 אסור ואיסור מניסס לנכריס אפי' אסור הפשוט לכל חינו אלא
 גזירס דרבנן שמה ימכרס לישראל ובדרבנן ה"ך אחר המיקל אפי"ג
 דשיקר שלוגתא בשל סודס סיו מ"מ לענין מכירס סכריס דכוי
 ספלוגתא בשל סופריס ואלין כמר סוקיל ולא דמי להא דכתב
 במדני פ' סוחט דספוחת אס סעוף וסחק מטע עד שיהא מטע דס
 וסגביס סכיו יוכר שלא יגמור שחיטתו משום דשמה שחט מטע
 מן סושט אפי"ג דסקסס רוב פעמיס למעלה סו' עד ימכור סעוף
 לנכרי סימיתו לפניו אכל לא בע"א שמה יחזור סכרי וימכרו לישראל
 וססס נמי חרי שמה ינוכו שמה לא ימכרו לישראל ואח"כ ימכרס
 סכרי לישראל אכתי שמה לא חקך כמר בושט כלום ולא סוי סעוף
 עריפס מטעס דסוכו חרי שמה ודאי גזרו בספיקא דאורייתא או
 אפילו על דבר שאיסורו מן סודס אינו אלא מדרבנן כגון פס של
 ישראל שאפסס נכרי שלא למכור גזירס שמה ימכרס לישראל אכל
 דבבר דחיה זביס פלוגתא דאמוראי או דרבנותא לעולם אמרינן
 לענין מכירס נכריס מדרבנן סיו ה"ך אחר המיקל דלא דמיא
 ספיקא דפלוגתא לספיקא דבגוף סמעסס וק"ל . וז"ע בהרבה
 מקומות בתלמוד בענין זס :

שאלה קעט

ראש של כבש אחד נמלא עריפס ולא נודע
 מאיזה כבש הוא וסקיפו הראש לשל זוארו של
 אחד מן סכנסיס ונמלא חסחיכות דומיס ומסיימיס יפס יס לסמוך על
 זס לסחיר סחחרות או לאו :

תשובה

יראה דיע לסמוך על דמיון חסחיכות אפילו באיסור
 דאורייתא ורתייס מבזררת מפ"ב דע"ז גבי סחיכת דג
 דמספקין זכו דשמה מדג עמא סוה קאמר סרגמא רב פשא
 כססתחיכות שוות חי סכי מאי למימירא מ"ד דילמא איסרמי קמ"ל
 וססס נמי איסור דאורייתא סוה וסמכין על סיוחק סחחיכות
 כסכוס שוס . סנראה לע"ד כסכחי :

שאלה קפ

נשבר הקף סמוך לגוף כמה שיצורו לערוף כק :

תשובה

יראה דאס רחוק ססבר מן סגוף כרוחב גודל זלמאוס
 כמר וכן קבלתי שיצור זס מחד מדכוותא ונראה דאין
 לסקפיד אס השיצור זלמאוס משום דיע גאוניס דמסרינן לגמרי
 זכשנר ולא ססרו אלא זכשמט סקף כדאמר תלמודא שמועת נך
 זשוף עריפס זבין קך וזבין קך לעולם לריך לענין זללעות מבפניס אס
 נאדר שס סדס או לאו כדאיתא בס"ג כמיינון . סנראה לע"ד כסכחי :

שאלה קפא

קדירה מליאס חלב רוחת שפוסס אלא האם
 על סכירס ומחמת סדתיסס ילא סחלב
 למעלה מואוני סכלי וסיס מחל וגמשך זקילוח זלי ספסק
 דרך דופני סקדירס ע"ג סכירס עד ססניע אלא זכר ססיס ג"כ
 על גבי סכירס מו חסזינן סאי קילוח עדין כשירוי מכלי ראשון
 ונאחר סכסר או נמא כיון דנחל ע"ג סכירס נקטרר ולא
 סיס רוחת :

תשובה

יראה דחשיב בס"ג כשירוי מכלי ראשון אס יסחה
 סיד סולדת בתלב זמקוס זכנע זכסר ולא אמרינן
 שנחקרר ע"ג סכירס ורתייס מדאמרינן פ' כירס אר"י בר רב דימי
 פעס אחת נכוסת אחר רבי לבית סמרתן סו' עד טול זכלי עני
 וכן פ' רסס לספסיר פך שמן זכאזכסי שנאכסו שס מייס מחמי
 זכריא

[תרוסת הדשן ח"א]

עבריה שסיחה בריכה עשויה בקרקע ואסר לו להניח סף בחוף
 האמצעי בשבת משום דרך אמצעי שהחמין נמשכין לה מן
 המעיין חשיב לה ככלי ראשון שנרתחו בו אע"פ שהעבירו מעל
 האש ממשל כל זה מפרש רש"י הכס. הא קמן דאע"ג דנמשכו
 סרוחחים ע"ג קרקע כמו הכי חמי עבריה שהיו נמשכין דרך
 קרקע חשיבו עדיין ככלי ראשון. וא"ל שמי עבריה שאין
 בטבע שלסן שקרקע מקררתן שהרי כל רחיצתן עולה וטובע מן
 הקרקע ולא דמי לחמי האור מטעם זה נראה דאין לחלק דהא
 אמרין הכס בקה"ל סוגיא אמר רב חסדא המבשל בחמי עבריה
 בשבת חייב דהא מעשה דרבי לאחר גזירה הו"ל עול בכלי שמי
 וכן פ' ביון דלאחר גזירה שנדרו עלה רחיקה בחמי האור הוא א"כ
 ע"כ בחמי עבריה רחץ ואש"ה הולך לכלי שמי דאי רחשו
 הו"ל מבשל והשפחה מדמוכה משום דמעשה דרבי לאחר גזירה הו"
 משמע דאי הו"ל קודם גזירה הו"ל מצי לאוקמי בחמי האור ואע"ג
 דבסד"א קאמר הכס ובקשה' להניח לו סף שמן באמצעי ואמר לי
 עול בכלי שמי וכן וע"כ הניח חמין ססן באמצעי לא נרתחו בחוף
 האמצעי אלא נצטבו לטובה מן היורה ע"ג קרקע כי כן דרך
 האמצעי להיות כדמוכה מחוף פרש"י דאל"כ מי יזקקו לפרש
 שנמשכו מים מן המעיין לחוף האמצעי נימא דאמצעי סיחה ממש
 על ויקבי הנביעה של חמי עבריה מתוקנים כמו בריכה אע"כ לא
 מיקרי אמצעי אלא הנמשך לה מים ממקום אחר שבוטחו ע"כ
 א"כ חזין אע"ג דהו"ל בעי לאוקמי בחמי האור ונמשכין ע"ג
 קרקע חשיב כרוחחים דכלי ראשון מדקאמר עול בכלי שמי כדפרישית
 אף אה"ל דהראייה קאת דחוקק מ"מ הדעת נועם ב"ד א"כ נראה
 לנו שהיה סיד כולדת בחלב במקום שנגע בבשר הואיל והיה
 הקילו נזיל והולך מחוף רחיקה העומדת אצל האש כל טיפה
 וטיפה אחרונה אינה מנחת את הראשונה שלפניה להסקרר
 שהרי פירשו הסוספוס פ' יורה דהא דיד כולדת בו בכלי שמי אינו
 מבשל היינו משום דאינו עומד אצל האש מחזיק חומו והולך ומתקרר
 משמע דאם עוד היה כה האש שולט ע"כ אינו מתקרר. הנע"כ :

שאלה קפב כחל לאחר שקרעו שתי וערב ותפסו להחיות
 קטנות ולאו אחוה שרי מאז להניח על לוח של

תשובה יראה דלפי משמעות כל הגאונים אין שום קידוש
 בכס"ג להניח על לוח של בשר וכו"ש לחותכו בסכין
 של בשר שהרי כתבו כל הגאונים דבקרעו שתי וערב וטחו בכוח
 מותר לחותכו בסכין של בשר אף כשהוא רוחה לאחר הלליה ואפילו
 סמ"ק דמחמיר טובא בביטול כחל בקדירה בלא בשר מ"מ כתב
 דפשוט היתר לחותכו בסכין של בשר ונראה דקריעה שאלו עושין
 שחוטקין כמה חתוכות ע"ו לאורך ורוחב על פני טלו וחותקין אותו
 אה"כ לחתיכות קטנות וקופדין אותו בשפוד כס"ג. עדיף טפי משתי
 וערב וטחו בכוחל דנקט חלמודא כי ע"ו רוב החתיכות כל הגומות
 שהחלב כוסם בסן נפתחות ונחתכות וכיון דשרי לחותכו בסכין בשר
 נראה דה"ל דשרי להניח על לוח של בשר ואין לומר דאיכא למיגזר
 דילמא אחי לאחוי בשר על הלוח עם הכחל רוחה ובלע מינה כמו
 בביטול נראה דכלי הא"ל לא גזרין דהא דמחמירין טפי מנכחל
 לבשר עם בשר מבלא בשר אע"ג דבשר הכחל בשר גמור הוא
 היינו משום דאין טעם של חלב משתנה מכמה שהיה הכחל
 בחזילה דבשר הכחל נמי עמום טעם של החלב הוא ולא אחי
 למשרי בשר בחלב גמור דחלב שחוטף אינה אכורה אלא משום
 גזירה דרבנן ולכן ע"כ בשר אחר שיסתנה טעם החלב שבכחל מנחת
 הבשר אחר החמירו טפי כן מפרשין הסוספוס לפי פירוש רבינו חס
 ולרש"י נמי חמיר ע"כ בשר דביטול מבלא בשר מהאי טעמא וכיון
 דשכי הוא טפי איכא למיגזר בביטול בקדירה משום דהטעם משתנה
 בהרגע על ידי ביטול. אבל בניגוש בעלמא ע"ג הלוח אפילו
 כשהוא רוחה וחי נמי דמדאורייתא מבלע כמו ביטול מ"מ אין
 הטעם משתנה ומורגש ולא אחי למישרי בשר בחלב כדכתבין לעיל
 לענין בשר הכחל עלמו וכן נוסבין רוב העולם להניחה אחר הלליה
 על הלוחות ססן מתוקנות להניח עליהם בשר ל"ל ולהביא על
 השלסן הלוחים אף נמלא כתוב על ע"כ אחד מהגדולים שהיה חסר

להניחו על הלוחים גם לחותכו בסכין של בשר כשהוא רוחה .
 ונראה דחומרא יתירה היא כי הסוספוס כתבו דמנהג הכל הוא מי
 שמונע מלחותכו בסכין של בשר אפילו כשהוא רוחה כיון דקרעו
 שתי וערב וטחו בכוחל דהא שרי לכתחילה בשפוד אחד חותי
 בישראל כ"ש כה"ג דכבר בחזקין דחתיכה שלנו שאלו עושים לכתל
 כדפי' לעיל עדיפא מקריעה ע"ו וטחו בכוחל דמפרש בחלמוד לכך
 נראה דאין למחות כלל ביד הטובנים היתר לחותכו בסכין של בשר .
 וגם מנהג הוא ברוב בני ארם שחוטקין כחל כדפרישית לעיל לענין
 הלליה ועושין אותו בפשטיד"א ואע"ג דבכס"ג דמיא טובא לבטול
 דבטול חשבוה שאלו גזרין בביטול הקדירה משום שמה יבטלו
 עם הבשר ואיך נמי לפי ס"ד דסמ"ק דיש לחוש שמה יבטל אה"כ
 בשר בקדירה ה"ג איכא למוחש בפשטיד"א שמה ישים בשר גמור
 שומן עם כחל בפשטיד"א כי כן רגילות הוא לשום כמה מיני בשר
 בפשטיד"א וכן נשאלתי כמה פעמים מן הגשמים ועמי הארלות אם
 היתר הוא להניח בשר שומן עם כחל בפשטיד"א וג"כ רגילות
 עתה במדינותינו שארשין הפשטיד"א במחבת שקרין בעקין וא"כ
 יש לחוש ג"כ שיאפה אה"כ באותו מחבת פשטיד"א של בשר ובשערי
 דור"א נמי רקע לכו כחדא בשול הכחל בקדירה ולעשות פשטיד"א
 משמע דדיון אחד להם אמנם אחד מהגדולים דקדק מחשבה ישנה
 דמנהג הוא לאכול הכחל כל כך בפשטיד"א כמו בל"ל וכן ראייתו
 שהיה נמנע בעלמו לאכול הכחל בפשטיד"א וראה את חלמודיו
 שהיו אוכלין אותו פשטיד"א לפניו ולא היה מוחה בכלום והיה מחשיב
 כנוניעה לחומרא יתירה מ"מ נראה דאין להקל כלל לאפות במחבת וגם
 שלא לאפותה עם פשטיד"א של בשר חוץ תור אחד אם לא בפי הסמור :

דיני בשר בחלב

שאלה קפג תחב קף של חלב בקדירה של בשר שתי פעמים
 קודם ששאל לחכם לרין שתי פעמים ששים
 כנגד סכף או לאו :

תשובה יראה דלכאורה שאלה זו לא לריבא רבה דכסד"א
 איתא בסמ"ק ובכס"ג דלרין שתי פעמים ששים וכו"כ
 ביורה דיעם בשם רבינו פרץ והיינו היות דסמ"ק ומ"מ כי דייקין
 שפיר לריבא רבה ויחוי א"ן פ' כל הבשר גרסין כזית בשר שפלו
 לחוף יורה של חלב אמר רב בשר אכור וחלב מותר ואמר עלה ולי אמרת
 אפשר לסוחטו אכור חלב נבילה הוא כו' ויחיה ע"כ בחוספות
 דכתב ר"י דאפילו מאז דמשני גדי אכורה חורה ולא חלב מ"מ הו"ל
 לנו לאכור החלב שנבלע בחתיכה משום שקבלה טעם מן הבשר
 שנאמר וא"כ החלב נעשה חתיכה נבילה כמו שאר היתר שקבל
 טעם מן האכור ובעינן ששים לבטל כנגד כל אותו החלב ע"כ
 מהכא ראה אחד מן הגדולים לאחוי ראייה לדברי סמ"ק לעיל
 להלרין שתי פעמים ששים אפי' בקף של שאר איסורים משום
 דחיישין שמה לא פלג סכף מתחילה כל הבלוע בחוט מן האכור
 ונשאר בחוטו חלקים ונכנס בחוטו מן היתר שבקדירה ל"ע חלקים
 ונאסרו בחוף סכף ונעשו הכל נבילה דכתב ר"י לעיל מה שזולע
 בחוף החתיכה ולרין עוד ששים כנגד זה שנחתהשם בקף מתחילה
 ראשונה שפולט חוף הקדירה בחתיכה שמים וכו"ש אם סכף של חלב
 נתחב בקדירה של בשר שתי פעמים דיש לחוש טפי דהו"ל ממש
 איסור חדש בקף ובתחילה לא פלג רק טעם חלב ועכשו בחתיכה
 שנייה פולט טעם בכ"ח שכוסם בו ע"י בליעתו מן הקדירה
 דראשונה וכדפרישית לעיל. אמנם לא חזינא לרבנן קשישא דהו"ל
 דייקי לדרוש בשאלי סודאם אם נתחב סכף פעם אחת או ששים
 אלא היו משערין כסחם בששים ומתוך כך קרוב בעיני שאפי' הו"
 ידעי בודאי שנתחב שתי פעמים לא היו מלרביקין יותר מששים
 ומפני שדומה לי שלא נהגו להקפיד ולהחמיר דקדקתי למאז ראיות
 להיתר כדי ליישב סקדמונים ונראה דסמכין אהא דכתב במדרכי
 הוף פ' גיד הנפש בשם ראב"ן בהסו"א עובדא דאירע במגנ"ל
 בקדירה שסיסה שפוחה אלא האש ויחוי עליה חלב וכתב ראב"ן
 דאין לומר דהחלב הנבלע ויחוי טעם ברוטב וכתב בקדירה ונאמר
 אותו רוטב וחזר אותו רוטב ויחוי טעם בקדירה ואסר הכל
 מטעם

מעט מן זמיו הא לא אמרין אלא ברוב שבקדירה בחון
 וברוב שבבלע כל אחד כן לבעל החלב ובניה ראיה לו דלא
 מחלקין לכו מעירו שלש ימים דכלי יין וכך ומקדירה שבבל
 בשר לא יבשל בה חלב כו' ובשערי דורא כתב נמי הגבו דברי
 ראב"ן אהבא עובדא דאירע במגנ"א ומכין סס בודאי בראיות
 וטעם אחר דאיכור כבולע אינו אוסר ביתר הנבלע כמו טומאה
 בלעט שאינה מעמאה עכורה בלעט וכשתא ב"ד נמי יש להסיר
 מהני חרי טעמי דאם נאזר שכתיר מבחון אינו מעטרף עם מה
 שכתף בולע מן הקדירה א"כ לא יאסר כלל מה שכתף בולע דאין
 בחלב או בשאר איכור הנבלע כבר בכתף לאסור את מה שבקדירה
 שחרי יש כאן שנים כנגד כל ספק. וא"ת שאני ב"ד מהסירה
 דבראב"ן דהתם ודאי מה שבקדירה ובכדופי הקדירה חשיב הכל
 אחד דננטי ומחברי אסדי אכל כאן יש להוסיף עלהאחר שזויה
 ספק מן הקדירה בעודו חס פלטי ובלעי מהדרי מה שבחורו
 ולהא לא מעטרף מה שבקדירה לבעל. י"ל דלאחר שזויה ספק
 מן הרוחמים כל הנבלע בחוכו חשיב כמו בכלי שני ולא פלט
 ולא בלע וכו"ם לטעמא דלעיל אין לכוזיח לית לן הכי טעמי דיש
 עיקר ומן הסופות דלעיל אין לכוזיח לית לן הכי טעמי דיש
 לחלק שפיר בין חלב לרובט הנבלע בכלי ובין הנבלע בחתיכה כבר
 דלא חשיב בלע כ"כ כשבבלע בחתיכה כבר מוסיף דהרובט ומוני
 אובלין ייכו ובתרוויכו אית ביה טעמא ולא מיקרי בלע
 אלא מעורב ולאידך טעמא נמי אין מוס שבחון ומוס שבחתיכה הכל
 אחד דהדרבה הוא וחתיכה הכל אחד הוא ומין אובלין סן תרוויכו
 לא שדיקן לה למוס שבחון משא"כ הנבלע בכלי. וע"כ דריבין לחלק
 הכי דאי לא הכי תקשה לראב"ן הא דלעיל דמקשה תלמודא ואי
 אמרם אפטר לכוזיחו אוסר חלב ובינה הוא פי' מה שנבלע בבשר
 ככזית וסא לראב"ן אין מעטרפין החלב שבזורה לחלב ובינה ולא
 נעשה בינה דאין ככזית בשר לאסור כל החלב אע"כ ריבין לחלק
 בין הנבלע באוכל ובין מה שנבלע בכלי וסביא דסמ"ק ורבינו תם
 דלעיל ע"כ טעמא משום דקאי אפק של חלב שנתחב בקדירה של בשר
 פעמים ולא מודע בנתיים וחשיב ליה כתיי איכורי שבחתיכה פולט
 ספק רק החלב ואח"כ בחתיכה שזיה פולט בשר בחלב כדפרשין
 לעיל וכו' איכור חדש ובתרי איכורי רולס לומר שני חזים אסור שפלו
 שני פעמים זה אחר זה לקדירה ולא מודע בנתיים שזין שני פעמים
 ששים כדאיתא במדרכי פ' הגזל קמא דאי הווא סבר רבינו תם
 דאפילו מחמת כזית חזי סגול קמא דאי הווא סגול ונתחב שני
 פעמים קודם שזודת חזי מילתא בלא טעמא ואין שום ראיה לזה
 ממס' תרומה דמיימי מיימי ראיה ברורה פ' הגזל לעיל ובזורה
 דיעס נמי גופיה כחב וכן במדרכי פ' גיד הנסה. דסיכא דידוע לנו
 שאיכור שבכתף לא משערין אלא כנגד אורו איכור שידוע לנו ולא
 כנגד כל ספק וא"כ מאיזה טעם נלך שני פעמים ששים אלא משום
 שנתחדש בו איכור אחר על ידי בליעתו ואסא כהנין לעיל מה
 שקדקתי. והרמ"א לענין דעמי כתבתי :

דיני שחיטה

שאלה קפד אחד שחט לעצמו לצורך סעודה גדולה הרבה
 ארצות ותרגולין וקורה עליו לבדוק הסכין בין
 כל אחת ואחת ואמר בעות אפי' שלא אמלא סכינו פגום לא אבדוק
 רק אחר שחיטה אחרונה אם תמלא פגום יערפו הכל אין הספק
 רק לעצמי מתי למיעבד הכי או לא :

תשובה יראה לכאורה משמע לשון התלמוד דלריך בדיקה בין
 כל חד וחד. אפילו אם רואה ליכנס בספק הפסד
 אין רשאי דקאמר תלמודא בפ"ק דשחיטה חולין רב כסנא מלריך
 בדיקה בין כל חד וחדא וקאמר עליוס כמאן כרב סנא ולמיפסל
 בקמייתא לא כרב חסדא ולאכשורי בתרייתא וכו"ס תלמודא בני
 הבדיקה שהלריך רב כסנא בין שחיטה לשחיטה סיני כרב סנא שאם
 נמלא פגום מתפסל הראשונה ודאי לא כרב חסדא. כלומר הראשון
 לעולם כשירה דלא חיישין דבעור נפגמה אלא חיישין דילמא בתפרקה
 הראשון נפגמה ולכן בדיקין אחר שחיטה קמייתא כדי להכשיר בתרייתא
 כמו שזכרתי לעולם לבדוק קודם כל שחיטה ופריך עליה א"ס דהך בדיקה

מכוס דקודם שחיטה חיבטי ביקור חכם כדון כל בדיקה דקודם שחיטה.
 ומשני דלא אמרין להראות לחכם אלא משום כבודו ופרש"י ובין דמסוס
 כבודו היא סני בתחילה שחיטה ופסק רש"י דמסקנא היא דכלריכס
 בדיקה משום קמייתא כרב סנא דפסקין התם כילכתא כיומא ע"כ
 שיטת התלמוד ופרש"י. וכשתא נראה דאי כיו מסקנא כדרי תלמודא
 דהלריך בדיקה כרב חסדא א"כ ודאי לא יוכל ליפטר מהני בדיקה
 דבין כל חדא וחדא אפי' אם ירלס ליכנס בספק הפסד כי סיכי דלא
 שרי לשחוט לכתחילה בלא בדיקה סכין על סמך שיבדוק לאחר
 שחיטה דחיישין דילמא מישתלי ולא יבדוק לאחר שחיטה וסויה
 שחיטה פסולה אפי' דיעבד כדפסק אשירי בסדיא ולפי מאי דס"ד
 פנה דלריך בדיקה לאכשורי בתרייתא משמע נמי דאי לא נדק
 בנתיים ולא נדק נמי בסוף פסולה דיעבד דלא"כ לא כיו פריך
 מידי חיבטי ביקור חכם ליפטי דלא בני ביקור חכם אפי' כדלא
 בדיקה פסולה אפי' דיעבד וכיון דדיעבד פסול חיישין דילמא
 מישתלי כדאיתא בחוס' לנבי משומד דאוכל ובילות לחיבטין דלא שרי
 למסור לו לשחוט בלא בדיקה סכין על סמך שיבדוק הסכין אחריו
 וכן מוכח באשירי בני בודקיס רוחו אי מומתס כוח אי לאו דאם
 כיו שחיטתו פסולה דיעבד בלא בדיקה לא כיו שרי להניחו לשחוט
 על סמך שיבדקו אחר שחיטה דחיישין דילמא מישתלי. ונכי נמי
 דמסקנא היא דרב כסנא מלריך בדיקה כרב סנא מ"מ דוחק לומר
 דלרב סנא דמתמיר דחיישין שפי מרב חסדא דלא לייבין לבדוק
 אחר שחיטה קמייתא להכשיר בתרייתא משום דלא חשו חכמים
 חסדא אמרין דחשו חכמים להכי. וכו"ס דהדרבס מוכח דסבטיין
 וסדחין פליגי בסאי הששא דסבטיין אין נראה לו סברא דחשו
 חכמים להס להלריך בדיקה בין כל חדא וחדא כמו שאר בדיקה
 דלפני שחיטה ותדע מדפריך ליה לדחין אי הכי חיבטי ביקור חכם
 משמע דלדודים לא קשה הך כלל משום דאיכור סבר דאין הבדיקה
 כלל משום דלפני שחיטה אלא משום לאחר שחיטה להוילא הראשונה
 מן הספק ופסק רש"י דמסקנא סלקא כדעת סבטיין וא"כ לא
 סבירא ליה דחשו חכמים דילמא איפגס הסכין בשחיטה קמייתא
 ולהלריך בשביל כך בדיקה לאכשורי בתרייתא. י"ל דלעולם גם
 סבטיין סבר דיש להלריך בדיקה משום דיש לחוש דילמא איפגס
 בשחיטה קמייתא בתפרקה אלא דסבר דלריך נמי לבדוק משום
 קמייתא להוילא מן הספק כרב סנא דלריך נמי לבדוק משום
 נכנס וכיון דבדיקה אינה משום לפני שחיטה לחודים אלא גם משום
 לאחר שחיטה לא קשה ליה כלל חיבטי ביקור חכם דלא דמי
 לתחילה שחיטה דהתם הבדיקה אינה אלא משום להכשיר לכתחילה
 ולכן בני ביקור חכם וכו' דלישנא דתלמודא משמע דאין לפסור
 מבדיקות הללו כלל מדקאמר רב כסנא מלריך בדיקה ולא קאמר
 עריף אי ליכא בדיקה בין כל חדא וחדא דקאמר התם לעיל
 מיימי רב יוסף עריף עד תיכור חיותא. אמר: דע"כ נראה דאך
 דיקא דדויקין לעיל מדפריך חיבטי ביקור חכם שמעין דאם לא
 נדק בין כל חדא וחדא ולא נדק גם באחרונה דשחיטה פסולה היא
 ע"כ הא ליחא לפי המסקנא דסא כתב אשירי בסדיא משמים
 דנפשיה ומסס בעל המחור דכ"ג כשירה א"כ נוכל לומר דאפי'
 לדעת סדחין נמי לא פסלה שחיטה אי לא נדק בנתיים ולא בסוף
 אי חשביין הא לדוחק דמתמיר שפי לפי מאי דמוקמיין דלריך
 בדיקה כרב חסדא ממאי דמוקמיין דמלריך בדיקה כרב סנא וכו'
 דאש"ה פריך וחיבטי ביקור חכם הואיל ובבדיקה היא כדי להכשיר
 שחיטה דלסבא ססא דינא כשתר בדיקה דלפני שחיטה וכתבי י"ל
 דנכי דדיעבד לא פסלין מ"מ מדנקט מלריך בדיקה שמשניין
 לכתחילה מיהא חשו חכמים שמה איפגס בשחיטה קמייתא ולריך
 לבדוק להכשיר בתרייתא ואפילו אי סבר כרב סנא ולא הלריך
 בדיקה אלא משום קמייתא מ"מ יימא דלישנא דתלמודא דוקא
 דקאמר מלריך בדיקה לשון חובס וטעם כדי להוילא את הראשונה
 מספק שמה יאכלו מהן קודם בדיקה אחרונה ושלא תפול ספק
 בכמה שחיטה וזימנין אפי' לדי קלקול. אכן נראה דהדרבס איכא
 לדקדק מלישנא דתלמודא אם ירלס ליכנס בספק הפסד רשאי
 מדקאמר כמאן כרב סנא ולמיפסל קמייתא ולא נקט ולאכשורי
 קמייתא

קמייחא כדנקט במילתא דרב חסדא אי הוי סבירא לן דהליריך רב כהנא לשילב בדיקה וחובה היא כדי לסוליא השמועות מידי ספק אע"כ לכי נקט למיפכל לאשמועינן דלפי דמוקי דרב סוגא אין הבדיקה חובה כדי להכשיר אלא כך י"ל דרב כהנא הליריך בדיקה בין כל חדא וחדא כלומר שאם לא בדק פסולה אפילו שחיטה קמייחא אבל אם ירעה ליכנס בספק רבאי שלא הליריכו חכמים אלא סזכירו שלא יודמן לו הפסד שחפסל שחיטה ראשונה :

הגדה וכו"ג אטבחן בחסותה בשמחה קמייחא דניסין דהא דהקין ר"ג שיהא עדים הוחתים על הגם לא שיהיה ליריך לפנות כן אלא חיקו ולימד לפנות כן כדי שלא יתברכו לפידי מריה וה"ל נפרש לפון מליריך בדיקה ק"ך כלומר הליריך ולימד לפנות כן כדי שלא יבואו לידי הפסד ואין לומר דמתינה פעם קלאמר ונק"ך ליריך בדיקה שאם לא בדק היו נוטן אכורות ויש לתוס פן יאכל מהם כבר כדפרישיה לעיל דלון דרך הגאונים לכתוב דברייהם ע"כ :

ולכא למימר דלכתי לא נקט ולאכשורי קמייחא משום דרועה לאשמועינן דאפילו כיכא דשחט הרבה בסמות ולא בדק בנתיים גם בסוף כגון שגבד הסבין אפ"ס בעזרות כולן כדפסק אשיירי בסדיא ולהכי נקט ולמיפכל קמייחא כלומר אם ימלא הסבין פגום כולן פסולות אבל אם לא ימלא שום פסול כגון שגבד לא חיישין לפסול הא ליחא דאי להכא אחי דנקט ולמיפכל קמייחא א"כ אמאי כתב אשיירי פסק זה מהסבירא ודימה למקום אחר כדליחא שם הו"ל לכוניה אחת מלשון התלמוד אע"כ לא אחי לאשמועינן אלא כדפרישיה וא"ת מי מזיקי לרקוקים קלושים הללו ו"ל מפסק הגאונים משמע דאין חובה בבדיקות הללו דכתב רב אלפס ו"ל ק"ל כרב סוגא גדלה שבר סילך לריכא בדיקה בין כל חדא וחדא דאי לא בדק ונמלא סבין פגומה כולן אכורות אפי' קמייחא רב סוגא ע"כ וכ"כ הרמב"ם ופסק רב סוגא וכתב עלה ו"ל לפיך שוחט בסמות כרבה ועופת כרבה ליריך לבדוק בין כל אחת ואחת שאם לא בדק ובדק באכורות ונמלא סבין פגום הכל ספק נבילה אפילו הראשונה עכ"ל. מדקאמר הגאונים דאי לא בדק ושחט לא בדק משמע שפיר שאין הבדיקה חובה אלא הבדיקות סן שאם נמלא הסבין פגומה יאלו הראשונות מידי ספק דאי הימא הבדיקות חובה סן משום דחיישין שמה איפגם סבין שחיטה קמייחא וזמנין דאחי ליריך לקול כתי הוי לן לרב אלפס ורמב"ם למימר ליריך לבדוק בין כל אחד ואחד ואם לא בדק כו' ובלשון הזה משמע שפיר דהבדיקה חובה סן ואם לא עשאן פסל אפי' דיעבד ומדקאמר דאי ושחט משמע דהבדיקה אינה אלא משום היות השחט וק"ל :

שאלה קפה שחט אחת אחת ומלא אחר שחיטה קנה של גמי רך

ועגול החוב אורכו לאורך הושט ונשחטת הקנה

כסוף עם הושט יפה גם הסבין נמלא יפה כשירה השחיטה או לאו :

תשובה יראה דלון להכשיר שחיטה זה כלל משום דק"ל שהיית

השף במשכו כמו שחיטה שברי אם מלא חיי קנה פגום וסוכיף עליו כל שבו כשר ובג"ד א"א בלא שהיית משכו שברי בשעה שחך הגמי הפסיק בשחיטה הסימן ואע"ג שכל זמן שעסק בשחיטה הולך והביא עד שגמר מ"מ איקרי שהיית כה"ג ורואיית פשוט מהא דפרק שוחט שהם נמיטוט הסימונים מהו ורבו הפירושים אך בעיא והפירוט שהוא עיקר פירש כו' אשעיף הלוי דעמי כגון ששחט בכמה בכבין רע וכשנתך רוב סימן הראשון מליריך הוא בהתיכת מיעוט הסימן כשיעור שהיית קודם שמתחיל לחוך בסימן השני אי אמרינן דמה שהוא שוחט בהתיכת מיעוט סימן הראשון הוי כאלו שוחט בהתיכת יד או רגל דבכמה שמכין לשחיטה או לא אמרינן כתי וסלקת בחיקו. הא קמן אע"ג דעוסק כל זמן בשחיטה ומליך ומביא אם שהיית בהתיכת שאין תורת שחיטה הוי שהיית וכ"ש בהתיכת גמי דאפילו מנוף כבהמה אינו וא"ת מאן לימא לן דהכה בהתיכת גמי דילמא לעולם חך הושט ובגמי בכה אחת ושוחט בשום ממש וא"כ לא פסק התיכת הסבין אפי' רגע אחת מן הסימן. נראה דע"כ אין לומר כתי שברי הסימן הוא מתוח בשעה שחיטה ובגמי אינו מתוח כי אינו מתובר אל הלחי ובגוף והדבר ידוע שכל דבר רך שפוגע בו חידוד סבין אם הוא מתוח נחך נוסד יותר משאם לא הים מתוח ולכן הואיל ובגמי ג"כ רך הוא ואינו מתוח ע"כ חידוד הסבין שהם לחותכו יותר מבהתיכת הסימן ונמלא שלא נחתכו שום בשום ממש. הנראה לע"ד ככתבתי :

שאלה קפו ענה אומן עסוף שוחט בשכר וקלקל השחיטה בדבר שאין הוא מחמירם בו רק בשביל החומרה יחירה כגון שהיית כל דכו בזהמם וכמו שאנו מחמירים כמה וכמה חומרות בהלכות שחיטות דמדאורייתא הישר גמור סן חייב הטבח לשלם כה"ג או לאו :

תשובה יראה דכל חומרה כה"ג שהיא מפורש כהדיא בהלכות

שחיטות שביד הטבחים שלומדים מסן הלכות שחיטה הטבחים שבגבוליו אם לקלקל בזמן חייב לשלם שכרי ידע שאם נעשה לקלקל זה היאשר השחיטה והיה לו לומר כה"ג וכתי מוכח פ' הגזל קמא מן החוספות בהסיא מוגרמת דלחי לקמיה דרב בטבעה בגדולה סיחא ולפי שבעל הסכמה היה עם החרץ לכך החמיר עליו כדי שלא יבא לקלקל בשאר טבעות ולהכי קרי ליה סהם ספק גזילה ולא ודאי גזילה אם סיה מחוייב הטבח משום דלוחו טבח סיה לו לאכסי דעתיה שחמירו כיון ששחט לע"ס ע"כ פירש ר"ת. והשתא הא חזי דמשום דכוי ליה לאכסי דעתיה חומרה רחוקה דמחמירים דווקא לע"ס כוי חזי לחייבו כל שכן חומרה המפורש ובירירא לן דודאי מחייבים משום דהוי ליה לאכסי דעתיה והא דפטר' רב לעצה לפי האמת נראה בשחיטות משום דלא הוי ברירא ליה כלל דכו"ל לאכסי דעתיה חומרה רחוקה כזאת שאינה אלא לע"ס ואע"ג דרש"י ור"י מפרשין סהם דבשאר טבעות הוי מעשה ורב הוי מסופק אי ק"ל כרבי יוסי בבאר טבעות אי לאו ולכן חסרה מספק לחומרה ופטר אפ"ס הא הטבח מספק דשמה כשירה היא הא קמן דלא מחייבים אפילו בספיא דאורייתא ואמאי פטור ימא דכוי לאכסי דעתיה דיאסרו לו מספק. ו"ל דלא ברירא נמי ק"ך הוי ליה לאכסי דעתיה דבזמני רב סיו הרבה מורים להחיר בשאר טבעות דמה אמוראי פליגי ביה כדליחא פ"ק דחולין ואמרין נמי רבי זירא אבל מוגרמת דרב ושמואל ושמה סיה סובר הטבח שחיר לו רב ג"כ. וכן הויה דכתב כה"ג באשיירי סהם בשם מהרי"ח דסיכא דנעשה ספק נבילה אע"ג דאסור באכילה לא מחייבין לעצה לשלם ע"כ משמע דכתב פסק זה אפילו לדין דכלל ספיקות אכסין ו"ל מו דאירי בספיא דלא הוי ליה לעצה להסתפק בה כדאשכחן כמה ספיקות שאינם מבוטרות בהלכות הטבחים אבל סיכא דמבואר לו האיכור אע"פ שאינה אלא חומרה בעלמא כואיל וכו"ל לאכסי דעתיה שחמיר שחיטתו חייב לשלם דבסך סברא לא פליגי אר"ס כלל אלא אפשר דהא נראה לסס דוחק דכו"ל לאכסי דעתיה שחמיר לע"ס וק"ל :

שאלה קפו שוחט מרנגולת מחמת רוב חידוד הסבין

מוחך המפרקת עם הסימונים בכה אחת חייב

לכסות או לאו :

תשובה יראה דמילתא דפשיטא היא דחייב לכסות כה"ג

ואע"ג דמחמירין לפסול שחיטה כה"ג נחד לישנא דלא לישווי גיסתרא פי' שלא יחוך כל המפרקת לשים אפילו בזולתם ובכובא חומרה יחירה היא לפסול בלא מתכוין כדמייחתי סס במרדכי ותוספות ומהר"ם נמי מפרש פירש"י דר"ל שלא ילטרך לחחוך כל המפרקת לשים אבל אינו ר"ל שאם חתכו לשים סהא פסולה. וכן מוכח מן הסו"ם שם שמבנינים פי' רש"י כתי דא"כ לא הוי מקשה עליו מידי דאמאי אינערך קרא לסי דפסול השחיטה ודאי אינערך וא"כ כיון שאין אלא חומרה בעלמא פשיטא דלא דחיק מלות כיוסי דאורייתא מטעם דילמא מאן דחזי ליה דמחייבא לס בכיוסי אחי למימר שחיטה מעלייהא סיה ואחי למיכל מיניס כדאמר פ' כיסוי גבי שחיטה חש"ו דפטרין לס מכיוסי מהאי טעמא דהתם מוכח בחסו' דהטעם הוא משום דרוב מעשיהם מקולקלים ואי אחי למיכל מיניס הוה כדאובל נבילה גמורה משא"כ בג"ד דמן דרין כשירה סיה אלא שאנו מחמירים לאסור באכילה אבל מ"מ מלות כיוסי לא דחיק בשביל כך דלוחו דילמא אחי למיכל מיניס. וכן נראה נמי דאפילו בספק גמור של פסול שחיטה כגון בדק סכינו ונמלא אחר שחיטה פגומה דק"ל רב סוגא דחיישין שמה בעור נפגמה וספק נבילה סיה וכתי כתב הרמב"ם בסדיא אפ"ס חייב בכיוסי ודוקא בחש"ו דרוב מעשיהם מקולקלים פטרין לס מכיוסי משום דילמא אחי למימר שחיטה מעלייהא סיה אבל

בספק השם להכח ולהכח נראה לה גזרין ופטרין וראייה מדקאמר פ"ק דביצה דכיון דאם שוחטין אותו בחול מכסין את דמו ולא גזרין דאי מחייבת לה כיוון אחי למימר חיה מעליה היא ואחי להחיר חלב שלה משום דמימר אמרי אוכפי רבין מספקא לכו ולכך מחייבים לה כיוון ה"י מימר אמרי רבין מספקא לכו אי לאו שחיטה היא ולכך לחומר מחייבים לה כיוון ה"י. והע"ג דים לחלק קנה בין חששא דדילמא אחי למימר שחיטה מעליה היא ובין חששא דדילמא אחי להחיר חלבו דהתם בעי למי סימני חיה בקרייה ועלפיה מ"מ הואיל ולא אשכחן ה"י חששא דדילמא אחי למימר שחיטה מעליה היא אלא גבי חש"ו והתם רוב מעשה מקולקלים דפרשיית לא גזרין נמייה לסיפיקי אחריני :

דיני חלה וחדש וכלאי הברם ונטע רבעי

שאלה קפח אשה בעלת הבית לשם לה משרתת שלה עיסה והלכה לחוץ קודם שהפרישה חלה וקודם שחזרה נתחממה העיסה כל נכרה שאם תשסה עוד שלא תאפה תחלקל העיסה ובשביל כך רוצה המשרתת להפריש החלה בלי רשות בעלת הבית שרי למיטבד הכי או לאו :

תשובה יראה דשפיר דמי למיעבד הכי דכיון דמחלקת העיסה זכות הוא לה לבעלת הבית וזכין לאדם שלא בפניו וקו"ל זכיה מעטם שליחות איתרבי ולענין תרומה רבין שליחות מאתה גם אחס' וס"י המשרתת נעשה שליחה אחי' שלא מדעתה מעטם דזכות הוא לה ואפי' אם אין כאן אלא חשש קילקול העיסה אמרינן דזכות הוא לה כיון דרגילותה כוונתה לשמור על הבית ונאמנת רשות למשרתת להפריש חלה אפילו בפניה וכן יש לה כח לעשות שליח כדאיתא ביבמות פ' יש מותרות לימד על נשואת בת ישראל שנותנת רשות לתרום תרומה מעשר וילוף לה מדכתב אהס' וביתא ומקיים ביתאס' ליהתם ונרא' נמי דס"ה לענין תרומה גדולה וחלה . הגנה"ה . והע"ג דפ"ק דחולין אמרינן דהאומר לעלותו לא תרום לו וטעם חיות אחריתו וזולתו ותרם אין תרומתו תרומה דכיון ליה תרום שלא מדעת אלא חש"ג דידע הוא בעידוהו דתרום דיתא ליה לבע"ה לתרום שהרי צוה לשלוחו לתרום ח"מ הואיל ולדידה לא עבד שליח לא מהני וי"ל דדוקא התם לא מהני משום דהויא למימר דבעל הבית דשלוחו דוקא יתרום משום דידוע ומכיר באיזה מידה כגיל בע"ה לתרום בענין יפה או רע או ביטול וכן אם דרכו לומר כך אלא יתור או איפכא אבל בהפרכת חלה בזמן הזה דהכל ענין צו ליטול בזכות ושורפה אין לומר כלל שיש קפידא מי' ופריש ויתרום וכו' דהויא למימר מעטם שיש להם לקלוקל העיסה ליתא קפידא כלל וכן לענין גם איכא למימר הויא דידעין דזכות הוא לה ויחלה לה בגירושין לא הוי קפידא כלל מי יקבל הגם במקומה . ע"כ :

וכן כתב בסודא ב"ז דלגתחילה האשה עושה שליח להפריש חלה בלא בעלה ולענין גט נמי מרבין שליח לאשה ולאיש כדלפינן מושלח ושלחה וביבמות פ' האשה שלום בעי תלמודא המחכה גט לאשתו במקום יבוס או במקום קטטה מסו ומוכח בסודא התם דאי פוס זכות לה היה מועיל משום דזכין לאדם שלא בפניו אע"ג דבעינן ונסן בידה או ביד שליחה הויא דזכות הוא לה נעשה המקבל שליחה חף שלא מדעתה וס"ה לענין הפרכת חלה ואי ק"ל הא דתיגא בפ"ב דב"מ כוונת התרום שלא מדעת תרומתו תרומה כו' עד הרי ששלחו ואמר ליה כך אלא ב"ה לא שוייה שליח לא משום דבעי שלוחה דומיא דהתם מה אחס' לדעתה חף שלוחה לדעתהס' אלא חש"ג דידעין בהר הכי דיתא ליה במה שתרם אפי' הלא הוי שליח כיון דמטיקרא לא לדעת הוי . לא דמי כלל דהתם בשעשע שניעשה שליח לא ידעין כלל דיתא ליה אלא דחש"ב שמעין מיניה או דחזין מיניה דיתא ליה ובעינן למימר דלמפרע הוי שפיר שליח הא לא מהני משום דבעינן למידע בשעשע שניעשה שליח דזכות הוא ויחלה ליה וכו"ג הוי דומיא דהתם דאין סודי אי הוי הכא סודי יחלה ליה אבל היכא דשעשע שניעשה שליחה לא ידעין לן לא הוי דומיא דהתם :

שאלה קפח אשה לשם שחי עיסה בחתם עירבה כרעס ובחתם לא עירבה בה ואין ב"ז ולא ב"ז שיעור חלה יש ללרפס ע"י נשיכה כדי ליטול מהן חלה או לאו : **תשובה** יראה דלכאורה הים לדקוק מחוך דברי הגאונים דים ללרפס ע"י נשיכה כדי לחייבם בחלה (כני') (גנראס) [חרומת חרשן ח"א] מו

בחוס' פ"ק דנידה וכו"ג ובספר התרומה והמדרכי ואשירי כסלכות חלה ובמדרכי פ' אלו עוברין מתרין ה"י דפרק בשם דאמר רבי אליעזר וטעם מן הטעורס על כטמאה בילד עושה עיסה כו' עד ונסן פחות מכביה בהמלע כלי ליטול מן המוקף אלא דלידוף כל לא מהני אלא בעינן חוט בלא המתכרן ובפ' אלו עוברין סבר ר' אלעזר דמסני לידוף כל ומחרי' דהא דלא מהני לידוף כל גבי עיסה טמאה וטעורס משום דהוי דבר המקפיד על הערובתו ומייתי ראיה מירושלמי דקאמר התם דבר המקפיד על הערובתו אין סבלי מלרף והשפחה מוכח מהך שיטיא דווקא כלי אינו מלרף דבר המקפיד על הערובתו אבל חיבור ע"י נגיעה וכו"ג נשיכה מהני . אמנם (בסומן) [בס'] אשירי וביורה דיעה כתב בסודא דדבר המקפיד על הערובתו לא מהני לא נגיעה ולא נשיכה אפילו באשה אחת וכן מוכח מדברי אשירי כסלכות חלה וכן מלחתי בפ' משניות דרעטו שמשון במ"מ חלה פ"ד ונראה לחלק דודאי היכא דבתרומה יש שיעור חלה חש"ג דמקפיד על הערובתו מהני נשיכה או אפי' נגיעה כדי לפטור מאתה . את חברתה דחשיב שפיר מן המוקף כסכי וכסא איירי ה"י דעיסה טמאה וטעורס דבתרומה יש שיעור חלה אבל הא דאמרין לעיל דלא מהני נשיכה בדבר המקפיד על הערובתו איירי שאין בכל אחת שיעור חלה ובאין ללרפס כדי לחייבם בחלה כס"ג לא מהני נשיכה דהואיל ומקפיד על הערובתו אין לנו בידו לעשות ולהחשיבם כעיסה אחת לחייבו בחלה . איך תימא לפי סברא זו דהתם פ"ק דנידה ור"ס במדרכי פ' אלו עוברין ורבינו שמשון בפ' משניות לשיטיא קמא דיליה מיישבין ה"י דרבי אליעזר בפ' אלו עוברין אהסיא דפ' כשם ממש איפכא מסברא זו וקאמר דר"ל דסבר דלידוף כל לא מהני היינו דווקא היכא דכא לפטור אחת מתרומה ובתרומה יש שיעור חלה אבל כל היכא דאין בכל אחת שיעור חלה מהני לידוף כל לחייבו בחלה ונסי נמי דאיכא לא מחלקין בין מקפיד על הערובתו בין אינו מקפיד מ"מ דוחק לומר דסברא הפוכה ונראה דאין סברא הפוכה אלא הא ודאי סברי דאין סברא לחלק בין מקפיד לאינו מקפיד אבל מודו דאם יש לחלק או ודאי הסברא היא דקיל עמי לידוף סבלי לענין שיחשב מן המוקף מלרפס לחיוב חלה לעשות העיסה אחת כדפרישית אבל לפי מאי דלא מחלקים בין מקפיד לשאינו מקפיד סברא היא לומר אדרבה לענין לפטור אחת מתרומה דקילא היא אמרינן דלא מהני לידוף כל אבל היכא דאין בכל אחת שיעור חלה והוי מן דרין שתיסן פטורות אמרינן לפטורה דמסני לידוף כל כדי לחייבם בחלה ומסתתא ב"ז דודאי מקפיד על הערובתו הוא דאין סברטס מספיק בחזותא ועומא לשחי עיסות רוב היעושה סברי דים לחלק ובדבר המקפיד אפי' אשה אחת לא מהני אפי' נשיכה דבביריתא לעיל אין ללרפס אפילו לחומר אפילו בנשיכה כדי לחייבם דהוי נכרה לבעלה ונשיכה שחמרו פתב בפירות משניות דהיינו שמדבק כ"כ כשיפרדו יחלשו אחת מתרומה מעט ונפקא מינה אם בא לפטור אחת מתרומה דכתבו החוס' פ"ק דנידה דשמתא בעי נשיכה לא בני נגיעה אמנם אם וילטבה כבר כל העיסה שיעור חלה ביחד ואח"כ נחלק או נאפה ושכחו כבר ליטול ממנה חלה כס"ג ודאי מהני לידוף כל לכ"ע בחלה ח"ל הכי איתא בחוס' פ"ק דנידה . הנראה לע"ד כפבתי :

שאלה קצ לאחר הפסח שרגילים ללוג בשאר של נכרים

היאך נוטל החלה שלא יפרישו מן הפטור : **תשובה** יראה דלכך עיסה שנילטה בשאר של נכרים סרבה תקות יש בדבר והמס מפורשים דברי רבותינו סומחברים . אשירי מסיק כסלכות חלה דיכול להפריש מיניה ולא חיישין דילמא איתרמי לדי דשל נכרים וקמפרים מן הפטור על החיוב דקו"ל יש בילה בדבר לח וכו"כ בסמ"ק דחומר איתרס היא הא דנוהגים להפריש ממקום אחר אמנם במדרכי כסלכות ח"י וחלה כתב בשם מהר"ם דאין להפריש כס"ג מיניה וביה משום דקו"ל דאין בילה אלא בין ושמן בלבד ומלרין להפריש חלה גדולה יותר ומה שתיסה עיסה של נכרי שנתערבה והשתא ממ"י יש באותה חלה מעיסה של ישראל וכן כתב דברשות סר"ח ח"י וסר"ח"ש כתב בשבועה שיעשה עיסה קמיה וישם אותה על העיסה גדולה ויפריש מן העיסה הקטנה שהיא ודאי של מיוז

חיוב אע"כ דשאור לטעמים עבירה לא בעולם העיסה לגבי השאור
 ע"כ. ואע"כ דאשירי כחב לעיל דיכול להפריש מיניה וזיה נראה
 דו"ל דבשאור מודה הרא"ש דאין בילה וסיחא דכחב בספרו בסלכות
 חלה לא איירי בשאור אך בסמ"ק כחב בסדיא אשאור דיש בילה
 מ"מ נראה דודאי דיש להחמיר ולעשות בלאחד מן הדרכים לעיל
 אמנם לא ידענא כלל היחך לתקן מכאן והלאה שלא יאמרך לשולם
 לעשות תקנות הללו "ספרי בגילין הנשים ליקח מעט בלח מן
 העיסה הגדולה ומשתיין אותו בלח לשאור להחמיר בו עיסה אחרת
 ומוטלת אותו בלח מן העיסה קודם הפרשת חלה כדי שיהא אותו
 בלח מן החיוב ולא מן הפטור שאם היו נוטלין לאחר הפרשה
 היה כל העיסה פטורה ומלאה שאור זה ג"כ של פטור והיו כמו
 שאור של נכרים לדרך תקנה והשתא כנ"ד אף אם יטעו קודם
 הפרשה איכה למהם דילמא אישרמי ליהוה שאור של נכרים
 שנתערבו ולא יוטלה ממנו והיה של פטור וכשתחמיר משאור זה
 שנעשה מבבלק זה יתערב ג"כ בעיסה האחרת וכשבא להפריש
 חלה מלאוהו עיסה איכה למהם ג"כ דילמא אישרמי אותו בלח
 שיעל כבר מעיסה ראשונה והיה של פטור אפס י"ל דכולי האי
 לא חיישינן דתשרמי תרי זימנין ממש אוקה של נכרי. הנראה
 לעניות דעתי ככתבי :

דיני הדשן

שאלה קצא יש שנים ומלאו בזמנינו שהשגל והקרה שחסה
 על פני הארץ סמוך לימי פסח ואי אפשר
 אפי' למיעוטים דעובדי אדמס לזרוע השעורים ושבולה שועל קודם
 יום הכף העומר יש לחוש באותו שנה שלא לאכול אותם זרעים
 ושלא לשתות השכר שטושין מהן נושים איסור הדש או לאו :
תשובה יראה דבכס"ג כל ירא שמים יהוש לעלמו אבל למחנה
 בהמון העם לאו שפיר דמי וכן מלאחי שהעתיק אחד
 מהגדולים מהשופט הרא"ש וז"ל מה שמתין שכר סמיכין ארוכה
 שחזרו קודם לעומר ועוד דאיכה שעורים על השתקד ושם זו
 נתתי על לבי כי מיעוטה דמיעוטה לא יכלו לזרוע קודם לעומר
 ולא חסרתי דמוטב שיהו שוגגים ואליהו מוידים וכן ראיתי בכס"ג
 רבים נושים איסור אבל לא ארזו הלכה למעשה ע"כ. ואע"כ
 דאשירי ופירש וכן רב אלפס ובס"ג פסקו דהדש דאורייתא בזמן
 סוף ואפ"ס כחב אשירי דאין להורות לאיסור ונא"ל הגדול ראיתי
 דכחב דמדברנא. הוה אכן נדחק מאד ליישב לפי שהעולם אין
 נזהרין בדבר ונראה דהוכח דאישרמי שנה כס"ג שהשגל והקרה
 כס"ג הוא עד סמוך לימי פסח דכעו שחזרו כדי שישרש קודם
 יום הכף היינו ג' ימים כדמוכח בסדיא פ' ומקום שנהגו נבי הא
 דהגיה המכבש בשלש עשר כו' וגם אם הוא כס"ג שכל הסביבות
 שמשם מביאים תבואה הוי השגל והקרה כמו בטדינה זו וכמו
 שהמדינה רוב שהייתה עבר שאלו קשה להפרישם בכס"ג אין להורות
 לאיסור דמוטב יהו שוגגין כו' כי לא ישמעו כלל הואיל ורוב
 השתיים אינם עושים אלא משעורים וכיוצא בהם שחזרו סמוך
 ליום הכף אבל אם רוב שהיית המדינה יין ואינם רגיזין לשעורים
 ולשבולה שועל רק לפעמים למאכל ובשאר תבואה שאינם מה'
 המינים אין הדש נושים בו ולכן לית דוחק דליבורא צמודי
 להפרישם מאיסור הדש היכה דליכה אלא חזא ספיקא שמה של
 השתקד שמה של שנה זו מזה למחנה בהמון העם ולהורות להם
 לאיסור דספק ספיקא אין כאן דיימא ספק של השתקד ואח"ל של
 שנה זו שמה תבואה זו מן המיעוט שחזרו קודם יום הכף ומופלג
 מיום הכף דכיון דמיעוטה הוא לא עבדינן מיניה ספק ספיקא
 דמיעוטה לגבי רובא כמאן דליחא כדאיתא בסדיא בחו"ס בשעתא
 דפחה פתוח פ"ק. דכתובות. הנראה לע"ד ככתבי :

שאלה קצב נטע רבעי וקרב רבעי מה משפטו וסיחך
 יפדה אותו בזמן סוף :

תשובה יראה דבכרם רבעי לריך לכונו בו בחולס לארץ וכן
 כתבו החוספות פ' כילד מברכין. וכן מסיק אשירי
 וכן סמ"ק דלא כרמ"ס שכתב דאפילו כרם רבעי אין נוהג

בסדיא וכו' ש' בחו"ל אבל נטע רבעי דסינין שאר כל חילנות כחבו
 החוספות וסמ"ק בשם ר"י דאיתו בחו"ל משום דקי"ל כל
 המקיל בלחך הלכה כמותו בחו"ל וחד קאמר כרם רבעי דוקא
 אך בחו"ס ברית מסכתא דקדושין איתא דיש מפרשים דאפילו מאן
 דתנא כרם רבעי מודה דנטע רבעי נוסג והייב לפדותו מדברנן
 לפיכך חייב אפילו בחו"ל מדברנן וכן מלאחי שסעתיק אחד
 מהגדולים בשם גדול דמידות חסידות לפדות נטעי רבעי בזמן חס
 בשויו עכ"ל נראה קאה דעיקר מה שבה להסמיענו סינין לפדות
 בשויו ואפשר לא דק במאי דכתב נטע רבעי דלא אחי לאשמושינן
 הוה אלא רואה לומר מה שחייבין לפדות מידת חסידות לפדות
 בשויו ונטעין זה נוכח קאה בהגמ"ס באשירי פ"ב דראש השנה
 דקקט נמי נטע רבעי לפי פי' ר"י ור"י ודאי לא סבר דהגמ"ס
 בחולס לארץ והכי משמע בסמ"ג במלות מועשר שני דכתב ח"ל
 מידת חסידות לפדות מועשר שני בשויו שלא בזמן סבית כמו בזמן
 הבית כו'. ונראה דמזה דקדק אותו גדול ג"כ אנטע רבעי משום
 דילפינן בהלמוד קדש קדש מועשר שני. אמנם נראה להלן דהסיחא
 דמועשר שני בלחך ושלא בזמן הבית והסווא חומר עפי מנטע
 רבעי בחו"ל בזמן חס דמתחלקין כממס דוכחא הכי לענין חלה
 ותרומה וכן ראיתי מורה הלכה למעשה לפדות כרם רבעי על סוף
 פרוטס כגון מחלס ווינע"ר שסיחא יוסר מפרוטס ולשוחקס ולהטילס
 לנכר. והכי כתב סמ"ג במלות ערלה בשם ר"י דכתב אחרי
 דשאלתום דרב אחאי שהיו קדמונים ובסלכות גדולות מיייתי ראיה
 כממס מקומות מדבריהם וכחבו דיש לחלל שיה מנה על פרוטס
 ראוי לסמוך על דבריהם ע"כ וכן אשירי וסמ"ק כתבו הכי וכן
 משמע בפשיטות מא"ו וכן בהגמ"ס באשירי בשם מסרי"ח פ"ב
 דראש השנה. וגם בנטע רבעי יש לסמוך אבל הכי מחזירים לעיל
 דסבירי דלא נסגו בחולס לארץ וכחבו עוד בסמ"ג וסמ"ק וכן אשירי
 פ' כילד מברכין דאין פודין במחובר אלא לאחר שיתלשו הפירות וכיאר
 בסמ"ג הטעם משום דילפינן ממועשר שני ח"ל החוספות פ'
 מרובה אימא כל המתקלט משמע דחל פדיון במחובר לקרקע. ואימא
 דבחוסיפתא משמע דאין חילול במחובר דהוה כרם רבעי כו' עד
 הכל מודים שאין פודין במחובר לקרקע וכל עשמייהו משום דילפינן
 קודם קודם ממועשר ח"ל דהסם לא הוי טעמא אלא משום דמחובר
 אין דמיו ידועין ולכן אין פודין אפילו על פי שלשה ע"כ משמע
 דבחוסיפתא סבירי במסקנא דלא ילפינן ליה ממועשר אלא משום
 דאין דמיו ידועים ומתללין במחובר מ"מ נראה כיון דסמ"ג וסמ"ק
 ואשירי כתבו בפשיטות דאין פודין במחובר אין לסור מדבריהם :

דיני בלאי הכרם

שאלה קצג רגילות באשכחא בעובדי כרמים שמנדיכוס
 הגפנים בכל שנה וא"כ אמאי אין חוששין
 משום ערלה :

תשובה יראה דיש לחלק בין הנדכס להנדכס כדאשכחן
 בפסקי הגאונים בסמ"ג ואשירי כחב דר"י גמגס ג"כ
 בדרך זה וסריך ר"י דבכרמים של נכרים יש להחיר אע"כ דקי"ל
 דערלה נוסגה בשל נכרים מ"מ קי"ל דספק ערלה בא"י אסור
 בסדיא מותר א"כ שרי לשתות סיינ הבא מנרמי הנכרים דבטולה
 איכה לספוקי שמה אינה משל סכרכה. אמנם כחב עוד סמ"ג
 בשם ריב"ז א' שהקד בעובדי אדמס ואמרו שרוב הכרמים מוברכין
 סן וכמו עשר ידות מן סכרכה נגד חלק אחד שאינו מוברך וכס"ג
 לאו ספיקא הוה אבל הגידו לי ג"כ שאינן מברכין בענין זה
 שנוטעין ראש במקום אחד ולאחר שהשריפם חותכין הגפן באמצע
 לשנים ועששו שתי גפנים. וכס"ג היינו לריבין למוות שני ערלה
 משעה שנספקס אלא כך דרכה לסבירך דרך הגפן לטווח לו ד' או
 ה' ענפים ונוטלין הגפן ופופין אותו ומיחין אותו בהרין בקרקע
 ופופין עפר על פני כל ההרין ואין מניחין מגולה רק ראשי
 ענפים והם נעשית כל ענף גפן בפני עצמו וכס"ג לא מיקרי
 הנדכס כיון שכל הגפנים סילדות מחוברים בגפן חזקים ומשום
 דיסקס בעפר לא גרע כלל וכן הוה הדרך עדיין בכל גבוליו
 שמברכין

שמכריכין רק בדרך זה ולכן אין חוששין לאיסור ערלה אפי' בכרם של ישראל ואע"ג דכמה פעמים הוה שנה או שתי קלה הגפן שעל ידם מחובדים גפנים היוולדות אל הזקנים נרקבות ונפסקות זקנים . וכן לפעמים מפסיקין אותן העודרים בכרם בעבודתם במרע והאינא ת"מ אין זה אלא ספיקא . וכבר ביארנו דספיקא ערלה בחו"ל שרי ואשירי כתב עוד פעם להסיר משום דראב"י סבר במס' סוטה פ' משוח מלחמה דווקא נוטע חור ממועדכי המלחמה אבל לא מבריק ומרכיב משום דאינו בכלל נוטע וא"כ ס"ה לתיין ערלה דאינו בכלל איסור של נטיעה ואע"ג דלא קי"ל כראב"י ת"מ בחו"ל עבדין טוהים כדפסק ר"י לעינין כרם רבנע דכל העקיל בארץ הלכה כמותו בחו"ל ע"כ . ואמרינן פ' קמח דראש השנה משמע ומו דסבר דהלכה כמותו לענין ערלה ולכן נראה דכל היכא דאיכא רק ספיקא בהכרם יש להסיר ולסמוך אדברי אשירי ומרדכי דלעיל . הגר"ח לע"ד כתבתי :

שאלה קצד

יש היתר לכתחילה לזרוע וירקות בגנות שהרבה גפנים נטועין בהן או לאו :

תשובה

יראה ודגנו העולם שלא ליזהר וכן כתב באשירי דעמא דבר הכי ואע"ג דנמלאו לנו דעות רבות דסבירא להו דהא דקי"ל כרבי יאשיה דאינו חייב עד שחרע הימים וטעוים והרמ"ם במפולת יד היינו דווקא לעינין מלקות אבל איסורא איכא ואית דסבירא להו דמ"מ הירק אסור באכילה ונראה דמנו העולם על האשירי בהלכות כלאים דמייתי דברי רוב וייתיה בסוכה גמורה דבחו"ל שרי לכתחילה לזרוע בין הגפנים וגם מותרין באכילה דפי' דברי הרמב"ם דכתב דהירק אסור באכילה רואה לומר אם רואה ירק זרוע בכרם וספק אם זרע עם הרקן במפולת יד אסור לאכולו . אם רואה לוקט משם משמע אבל אי דעינין שלא זרע במפולת יד מודה דשרי ונראה דהאידיך בארצותינו לעולם שרי דלא שחי' כל עיקר לזרוע הרמ"ם . ובסמ"ק כתב וכן בהג"ה באשירי פ' לא יתפור דאסור לזרוע סמוך לגפנים מטעם הרבכה משום דשרשי הזרע וכנסים בגפן שהיא רכה תחת העפר וסוי' הרבכה דאפילו רבי יאשיה מודה דלענין הרבכה אפילו חד מינא אסור ולא בעינן נמי במפולת יד ובאשירי מסיק וכוית' בהדיא מתלמוד דאע"ג דכלאי הכרם לא אסרי בחו"ל אלא מדרבנן לכ"ע הרבכה האין אסור מדאורייתא אפילו בחו"ל וא"כ אע"ג דכתב אשירי בסוכה דאין לחוש להרבכה בעינין זה היינו דווקא אם אין הזרע ונכנס רק בשרשי הגפן אבל בזמורה שהכריכה בקרקע אסור וכדמיו שלנו רובם מוצרכים כן ואף הואיל ואיסור דאורייתא הוא אית לן למיחש ולריק ליזהר שהיא טעם יותר מנ' טעמים בין הזרעים ובין שרשי הגפנים אבל באיסור כלאים דבחו"ל מד"ס הוא הולכים אחר המיקל :

גמים להגלל או לבזבז נגרי לסעפות אויבים כמו ד' מאיר סהכיים אכזבו האחד בדבר האיסור ואכזבו אחר הכנים בפיו עכ"ל . עובדה דר"מ בפ"ק דע"ז גבי ברכו' דרבי חייא בן תרדיון שילא האויבים להסות את רבי מאיר וברח ומזמן אל הכשיל של נבילה ועבד אכזבו האחד ומנן השני אמרו האויבים הם ושלום רבי מאיר שיתכל דבר האיסור ודאי אחרונה הוא ויגלל שלא רדפו אחריו יותר לפי דעה ספר חסידים מוכח מהא דרבי מאיר דאפי' להסתמות לנכרי בדבר איסור גמור כשהיא דנבילה שריא ונראה דאפילו בשעת השמד שרי כה"ג וכה דאסור לשנות אפילו ערקתא דמסאנא היינו דווקא כשמיכרים בו שהוא יסודי ורואים לכופו שיטעה מדחו מנהג יסודים חייב למסור את עצמו שלא יחלה השם אבל כשעושה את עצמו כנכרי כרי שלא יכירוהו שהוא יסודי ליכא חיילת ולא מודי . אמנם נראה דאין ראיה מהא' דרבי מאיר דאיכא למומר . דכברי סככים דישאל חשוד לאכול נבילות הוא ולכתי אמרו ח"ו שזכי ר"מ ולא אמרו ח"ו שזה יסודי ונ"ע באשירי פ"ב דע"ז מהא דמייתי בירושלמי יכולה אשה להטמין ח"ע ולומר נכרית היא ומפדש אשירי שם דאין ר"ל דמותר לה לומר הכי ע"ש ובפ' הגוזל כתב אשירי אהא דהינא לא ילבוש אדם כלאים אפי' בנדים זה ע"כ זה כדי להבדיל בהן את האדם ופי' אשירי לפי שאין נוהגים מכאן מותרת שהוא לבוש אבל אין לפרש דלפי שהוא לבוש כלאים יכבדו שהוא נכרי ולא יעלו אמנו מכאן דהא ודאי אסור לפי שגדלה ככופר בשביל להבדיל המכאן ע"כ . מכאן משמע דאסור להסתמות לנכרי כדי שלא יכירוהו ולא דווקא ללבוש כלאים אלא אפי' בגדים העשויים מב' או מג' זבשוים או סתן עשויין זבלין והחיתות בשוליון ובקצוות כמו שרגלים סככים בהן וללכת בכל העיר בגילוי הראש כל אילו האורות סוכרים הנכרים בשבילי' שהוא אסור גמור לבר ישראל כמו כלאים בבגדים והטעמה ארתו נראה ככופר כמו נגדים של שטעמו . אמנם י"ל דווקא כדי להבדיל המכאן אסור אבל בשביל סכנה כשהיא דס' חסידים וכמו שאלוהינו שרי אמנם כג"ד דמבואר בשאלהינו ז"ע אי תשיב סכנה הואיל ומתחילה מכנים ח"ע לך לעצור דרך ארתו מדינה ולא דמי לעובדה דרבי מאיר ולהסות דס' חסידים שבה הסכנה עליו שלא ברשות וכו' דיע לחוש כג"ד אולי יכירוהו לאחר שעבר מפניהם וידעו שנתדמה לנכרי בשביל שלא יכירוהו ונמלא חולו השם למפרע כמו ערקתא דמסאנא דלא חלקנו לעיל אלא משום דהנכרים אינם יודעים שהוא משנה מן הדת . וא"ת אם יכירוהו לאחר שעבר לפניהם יאמר להם נכרי אני דכתי סבר ר' בון בירושלמי ובא"ז פ"ב דע"ז מייתי לה דמוחר לומר נכרי אני מיראת מות וי"ל דלמא קי"ל כר' חננל דפליג אר' בון ואסר כדאיכא תסם בא"ז ולכן לריך לדקדק ויפה בדברים הללו שלא יחא נראה כמודע בע"ז שכל המודע בה כאלו כופר בכל הסודים כולם . הגר"ח לע"ד כתבתי :

שאלה ר

נכרי רשע לומדן לישראל כותלי חזירים וללנות עליהם בריבית שרי להלוות בדרך זה או לאו :

תשובה

יראה דאסור לישראל להלוות זעלין זה כדתנן במס' שביעית זה הכלל כל דבר שאיסורו מדברי תורה אסור לעשות בו סחורה ותנן נמי תסם ופ' כל שעה מייתי לה הליד שמדמן לו עושה או גדיס עמאים מופר למוכרן אבל לכתחלה אסור ודרש תסם מקרא דאסור לכתחילה הא קמן דאסור להרווח בדבר שהוא אסור מן הסודר דבר שמועד לאכילה ואת"ל דיע לחלק מאחר דהסודר דרשה דפ' כל שעה אינה אלא אסתכתא דהאייתא תסם בגיליון דתוספות . י"ל דווקא סחורה אסתכות אקרא משום דהאסור בא בקיינין לרשותו של ישראל אבל במשכון דקי"ל ישראל נכרי לא קיי נוסחון איכא למומר דלא אסורו אמנם בהג"ה במיימון משמע דאסור דכתב שאם נבא ישראל בחובו דברים שאסורים מותרים למוכרן משום דדמו לזייד שמדמן לו משמע דווקא היכא דגבא כבד ושסיה לריך לננות כדי להכיל מידם אבל לכתחילה אסור להלוות אמנם איכא למומר דאין לחלק הכי משום דשמה לקלוות עליו לכתחילה שרי עמי דילמא לא אחי ברשותו בידי מכירה ובהא סבירא פליגי ר"ת ורשב"ם בפ"ק דכתורות באשירי לענין נעשות שותפות עם הנכרי דלר"ת דווקא לכתחילה אסור לעשות עמי שותפות שמה יתחייב לו שבעה ויעבור ישראל באכרה לא ישמע על פיך אבל

דין הרחקת ע"ג ויין נסך ושאר איסורין

שאלה קצו

יש מקומות שגורין רשעי האומות שלא יעבור בן ברית בהן ואשר ימלא דתו לחופשו על נפשו רשאי בן ברית להשתנות להסתמות בגדיו לנכרי ללכה בגילוי ראש כמו הנכרים כדי שלא יכירוהו או לאו :

תשובה

יראה דלריך לדקדק בדבר בספר חסידים מלאחי ח"ל פי שרריך ללכה בדרך ימין מלבוש בחושי קנזים או משו שלא יהא שטעמו שהיא מוזמן לו כשולא לדרך ע"כ וקאי אדלעיל מיניה דאחד רשע ללבוש נגדים להסתמות בהן לנכרי מדכתב יבין לו מלבוש משמע דאפילו שלא במקום סכנה שרי עוד שם בספר חסידים ח"ל עת לעשות לס' הפרו חורקן אע"פ שאמרה חורה לא יסיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלה אשה אם צדו אויבים על העיר או אם הולכין בדרך אסירא שהן נשים ישכבון חלכנה במלבושי האשים ואף חברב כדי שיהיו סבורים שהן אנשים וכן אם אין עמם אלא עשרה אנשים תהגורנה הרב כדי שיהיו סבורים שהן מן האשים וייראו מפניהם ומייתי מעשה גאבא ויפה מאוד שהלכה עם בעלם בדרך ועשהו ומעט חבירה זקן ושמו בפניהם וסוי' סבורים שהיא איש ומיולה וכן בהחורים שאין להם זקן ילבשו בגדי

החבית אבל היין היה לעזר בחבית מלפפוף ואמר לו הנכרי היין היה מטפפף מאד ולא יכולתי להסתין עד זיאתך ותיקתי בדבר ע"י הדוק המגופים עד שנסתם ועל ידי לחוש כס"ג לניסוך או לאו :

תשובה יראה דאין כאן להחמיר ואע"ג דמוכה באשירי פ' רבי ישמעאל ובסג"ס לשם בענין הנכרי מהדק שיעורו בסדקים בחבית המטפפף שאם כיון הנכרי ליגע בזין דף הסדקים המטפפפים דיש בו משום יין נסך דכל מאי דשרי תסם היינו משום דחשיב משום לבייתא ואין דרך נסך בכך ואפילו לדברי ראב"ה דכתב קם בסג"ס משמו דיש מהירים דיעבד אם נגע הנכרי בזין חוץ מן הסדק ומפרש במרדכי הטעם משום דלוקק הסוף לאבוד הוא משמע שאם היה מוכן בפיו מן הסדק הוא אסור משום יין נסך וא"כ כ"ד נמי אם היה אמת בדברי הנכרי שטיפפף היין מאד איכא למיגזר שמה מאן בפיו מן הסדק מ"מ נראה דאין סומכין על דבריו של נכרי לאסור ואיכא למימר שמה לא היה מטפפף כל עיקר ועושה לו סיבה כדי להסביב את עלמו אל ישראל כדי לקבל שכר תיקומו וידע שלא ישלח ישראל לשם נחיתה ויאמר אז שהוא חוקן וסבי פסק בשערי דורה דאין סומכין על דבריו של נכרי לאסור ולא לסיחור ומייסדי ראייס מנכרי שהביא פירות לשוק כפ' בחרה דיבמות ואע"ג דאשירי כתב בפ' אלו מגלחין בשם ראב"ה דלא קי"ל כרבנן ג"כ אלא כרבי דפליג עליה וסבר דסומכין על דבריו של נכרי להחמיר הו"ל איכא מהר"ח דפליג עליה ומהלק דרבי לא סבר דסומכין על דבריו של נכרי הלא משום דהפירות שלו הן ולכן סומכין עליו כדאיתא תהם באשירי. ורבינו שמשון כתב בחוס' וכן במרדכי פ' רבי ישמעאל דאפי' ישראל כס"ג שאין היין בידו לא מהימן לאסור וכ"כ נכרי והתם נמי שסמרי הסביר דבריו והיו נכריים דברי אמת ואפי"ס לא סומכין עליה ונ"ד נמי אע"פ שהיין היה מוכן ברשות הנכרי לא חשיב כלל בידו הואיל וסיח החוס' לדעת ישראל ואי משום דאשכח ישראל עריבס מלא יין חתה החבית יומא דהא מוכה מלתא דאמת בדברי הנכרי הו"ל נמי מוכה באותה תשובה דכ"ל דלעיל דלא חיישינן לה דהתם נמי הו"ל אומדנות והוכחות שהשפחה משסה היין מן החבית ואפי"ס התייר ומייסדי ראייס מהיחך דתיקוק שמואל ב"ד בית הקברות ושפטים בידו כו' ונ"ד נראה דדמי טפי להסיח דתיקוק מעובדא דהתם ע"כ. הנראה לע"ד כהצנתי :

שאלה רג נכרים הלכו לפני גינת של ישראל מלאה חירוש ולתנו זה עם זה ואח"כ עבד אחד מן אה אלכבו בחור החירוש ומן ממנו בפיו והלכו להם והיו פיהם מלא שחוק ביחד וסיכולים ראו אחרים ואמרו להם מדוע קלקלתם לנו היין השיבו לא ידענא שיתקלקל היין לכם ולטעום היין היתם כוונת הנגוע והרגישו הכולים באומדנא דדעתיהו מחוך הלחישם והשחוק שטעו כבר שכוונתם היה לנסך לקלקל ישראל היין חמרא שרי כס"ג או לאו :

תשובה יראה דחמרא שרי וראייס מהא דכתב בסג"ס באשירי ובשם חבובס מ"ז ו"ל ודוקא כשלא נחבון לונע הנכרי בזין להכעיס לישראל אבל אי חזין לדעתיה שכיון להכעיס ולהפסידו כס"ג לא גזר רבנן ושרי אפי' בשתייהם וכבר היה משמש כס"ג והיה קם זקן אחד שגזר לסוף על קדוש השם ולקח מן היין ושתה בפני הנכרי כדי להודיעו שאין אמת במעשיו ולא יעשה כן עוד ע"כ. ופסק זה איכא נמי בס' א"ז במס' ע"ז אלא שקצר קתה ונראה דלקדק מדכתיב אבל אי חזינא לדעתיה שכיון להכעיס משמע בפשיטות דלא בני שיחמרא לסדיא שכיון להכעיס ולקלקל אלא אפילו אי ליכא רק אומדנא וסדבריה נראים מורגשים כמו עובדא דידן שרי. וגם מהא דמסיק בהשוכה לעיל ששחם הזקן מן היין בפני הנכרי כדי שלא יעשה עוד נראה דבנ"ד יש להחיר טפי מאותו טעם שהרי הנכרי בדרך ערמה קעביד ולא לסדיא כמזיד ואיכא למוח טפי שיעשה כן עוד מפני שאם יתבטאו לדון יתקן לומר בלא כוונה עשיתי תם שלא יזל

אבל אם כבר נתחייב לו שבוטע מותר לקבלו ממנו מפני שהיה כמליל מידע ורש"ס סבר דאסור לקבל ממנו וכתב במדרי"ר פ' סניוקין דסבר רש"ס מדאסור הלמודא שותפות להחלם משום שמה יתחייב לו שבוטע מכס"כ הוא דאסור לקבל ומסתמא ל"ד לדעת רש"ס אין ראיה מהיה דהגס"ס במיימון דאיכא למימר אדרבה להלוות עליו נחתלה שרי טפי כדפרישנא אבל לדעת ר"ת הסברה הוא איכא ופסי' משניות דרבינו שמשון בס"ס שביעית מלאחי דמפרש בירושלמי דחכמים סברי תסם בברייתא דווקא בלייד שאומנחן בכך וסמלכיס נוטלים מהן מס פשיביל אומנחן שרו לסו רבין אם חמדמו לסו דברים עמאזיס למוכרין אבל למי שאינו לייד לא התייר ונראה דאף לפי סברה זו שרי בנ"ד דהמלכיס נוטלין עיקר המסס בשביל הלוואה בריבית אך מ"מ נראה דמכוער הסדר הוא לישראל להלוות לחבלי דמזירי אבל הלז משמע בדיחא מדברי מהר"ם דמותר לקנות ולמוכרן להחילת אפי' אם עומד לאכילה ולא לתקן ממנו נרות להדלקת אבל בחוס' פ' מרובס לא שרי אם עומד לאכילה וע"כ. הנראה לעניות דעתי כהצנתי :

שאלה רא חבית שהיה בו יין נסך כמה ימים והורק ממנה ועמד בכך ריקס יותר מתקופה ושכחו ונסן לחבו יין קודם שהשכירוס וססה היין בחוכה יותר ממתנת לעת ים לאסור אותו יין או לאו :

תשובה יראה דאין זה אסור הואיל וססה בחבית מעת לעת וכס"כ יותר ואפי' אם לא שסה רק לפי טעם יש לנכות לאסור כמו שאבאר. באשירי פ' אין מעמידין כתב שאלוהי כמס יססה היין כבוד של נכרים ותאסור וסביב דדקדק מפרש"י דלררן שיעמוד בחוכה מעל"ע דאין דבר הנבלע בדופני הכלי נלמג בלזן בלי דתיחא הלא מעל"ע ואפי' אה"ל דאסור אפי' לפי טעם משום גזירה הו"ל דמכיסו לקיום כי הו"ל דגזר רבנן בכלי של ישראל שמכניסין בו יין לקיום אם נתן בו נכרי יין נסך אפילו לפי טעם אסורו רבנן בכלי משום גזירה הו"ל דמסה בחבוב טובא פרש"י לא משמע הני ואפי' נאמר כך מ"מ עוד לא מכניס לקיום הוא ולכא למיגזר ע"כ. ובטור יורה דיעס כתב בשם אביו הר"ם דאדרבה הבין לשון פרש"י דאסור אפילו לפי טעם אם הוא כלי שמכניסין בו יין לקיום משום גזירה דלעיל וססתא לפי זה היה אסור בנ"ד אפילו לפי טעם דחבית ודאי מכיסו בו לקיום ודוחק קתה להלק בין כלי נכרים ובין כלי ישראל שבלע יין נסך האמת אם שסה בחבית מעל"ע בהא לית דין להחיר ואם נפשך לומר כן דעמדה החבית ריקס מעל"ע ויותר הרבה חשוב מס שבדפניו פגום והו"ל נע"ל כבר מלאחי בחבובת הר"ם דלגבי כלי יין נסך לא מהי שריותא דאיו בני יומא והטעם דאנו מכירים ומרגישים שהחבית שהיה בו יין משוכה לפני כמה ימים כשמתנין לחבו יין אחר משכית הוא מחמת טעם הראשון ואע"ג דכתב א"ז פרק אין מעמידין דחבית שהיה בו שכר ונתנו בו יין לארך הפסח אם אינו בת יומא שרי משום דנע"ל וכ"כ אה"כ דמשקין הנבלע בכלי ולן בו לילה שלם ונפלט פגום הוא ע"כ נריכין אנו לחלק בין יין לשאר משקין שהרי בחמת הוא כמו שכח הר"ם בשוכחו שהיין משכית כשהוא מוכה בחבית שהיה בו יין טוב אפילו עומד החבית כבר ריקס ימים רבים ומו דסתמא קתני גודות של נכרים וקנקיסוס ויין של ישראל כוונת החוכה אסורה כשהוא כו' ולא מחלק מידו דאירי דווקא בבני יומא ואע"ג דקי"ל בעלמא דהתם כלי נכרים אינו בני יומא וכדי דכח בני כלי משקה אפשר דלא שייך הו"ל טעמא דמפרש באשירי פ' אין מעמידין ובסג"ס במיימון מ"מ הו"ל ליה לפירושי דהבא אירי בבני יומא וכן ל"ע פ' בחרה דע"ז בני הכשר הגת וכליה דמשמע תסם דלא בני בני יומא למכשר. הנראה לעניות דעתי כהצנתי :

שאלה רב ישראל אחד הגיה חבית יין ברשות הנכרי החוס כסלכתו ולאחר שנים או ג' ימים בא הנכרי אל הישראל ואמר לו היין שלך מטפפף הוא מאד מן החבית שלא יכודי קם לסקן סדבר וישראל נתעלל קתה ושלה לשם לאחר יום או יומים וכפכה היכודי לשם ומלא עריבס גדולה מליאה יין תחת

יוכל לתרץ כשעשה צמוד ובכוונה לקלקל ובכס"ג אשכחן דאחמור
בכנן כמעשים עפי ממונזד מהאי טעמא דמעשים שכיחא עפי .
הנראה לע"ד כחכמי :

שאלה רד

נכרי נגע בין שבחבית ע"י גלוק ובאותו העיר
רגילים למכור הינות לנכרים מעט בזול משאם
היו מוכרים לישראל אבל באותו שנה היין יוקר ואין להם יין כשר
בדוחא ובדוחק יש לאוחו לזכר יין לפחות כל אותה השנה יש
למכור גלוק כס"ג או לאו :

תשובה

יראה דלכאורה סיה גראה להביא ראיה דלא שריין
כס"ג ואע"ג דכתב אשירי בשם מהר"ם וכן כתב
במרדכי דהניגון בהפסד מרובה כר"ת דכתב גלוק אינו חיבור
ובהפסד מועט כרס"י דפסק דגלוק חיבור וראיתי בהשנות אחד מן
הגדולים שכתב בשם רבו אחד מן הגדולים דכל מה שהוא בחבית
הן גדולה הן קטנה חשיב הפסד מרובה לאפקי מה שהוא כבד או
בקנקן מ"מ נראה לטובה דכ"ד אשילו חבית גדולה חשיב הפסד
מועט הואיל ואפשר למכור לנכרים כמו שהוא רגילות ואע"פ שצריך
לזלזל קצת במכירה וראייה מהא דאמר בפ' הגזקין ובפ' הגזל
בשרא דמודע חלוין בהרומה חשיב הפסד מועט משום דעדיין
ראוי למכור לכסאים אע"פ שצריך לזלזל במכירתו ולא מפליג בין
רב למעט . וה"ל כנ"ד הואיל ואיכא דוחקא דלטררא לשחוח יש
למכור כמו בהפסד מרובה נראה להביא ראיה דלא אמריין הכי
דכפ"ק נידים איחא דר' אליעזר חשיב להכמים מריבא אחא
בתיאל"ץ שצברו עלים ג' שעות ואמרו דיון שעה ואמרו לו חכמים
אין שעה דחוק ראיה מאי שעה דחוק איכא דאמרי שני בלורת
הוא איכא דאמרי אפי' שטרות הוו ודפס"י שני בלורת הוה
הפסד מרובה כלומר ולקך אפי' מעט שטרות הוא הפסד מרובה
אבל לא רגה רש"י לפרש שני בלורת הוו והוי דוחקא לאוכלי
שטרות אע"כ לא שריין משום הכי אלא משום הפסד הקילו
דהרומה חסס על ממונס של ישראל . אמנם אפשר דביין
נכר דאקילו ביה רבותאחא בזמן הזה בכמה דוכתי לא דייקין
טובי האי להחמיר ותו דלא שייך סבא כ"כ למהשגי' הפסד מועט
משום דאפשר למכור לנכרים ומש"ס נחמיר לשוים יין נכר חומרא
דאחי לירי קולא סיה דמנס רבנרנחא אסרו למכור יין הנאסר
במועט נכרי לנכרים . הנראה לע"ד כחכמי :

דיני חותם מקודקל

שאלה רה ישראל סיה מוטרי יינו של נכרי בעל חובו והניח
ברשותו חתום בעיט במונפה ובנרנא והא"כ
לאחר השבוע בא ישראל עם עגלה לכוילך היין לביתו ומלא
החותמות רובן מקולקלים יש לחוש כס"ג לניסוך או לאו :

תשובה

יראה דיש לחלק בדבר כמו שאכתב בס' התרומה
כתב דאשילו לרבי אליעזר דשרי' במפתח או חותם
ולא חייב ליופח מודה הוא דאם מלא אח"כ המפתח נסתר או
החותם מקולקל הכל אסור ובמס' שטרות פ"ח הן המניה את
הבית פתוח ומלא ועול מטר נעול ומלא פתוח רבי מעמא
וחכמים מטשרין שהיו נגיבים שפתחו ומלכו והלכו להם
וכיון שחכמים מופתרים גבי שטרות שלא נכסו הנגיבים וממאסרו
אע"פ שספרו המפתח וכ"ש בין נכר דטרות חמידי מייס
כדאיתא פ"ג דע"ז שהא שטרותיו שטרות יין נכר מנבעיא וי"ל
דהתם איירי בחבר יולא ונכנס וקמ"ל דאע"פ ששברו המפתח
מרתחי לינכס וכן משמע לישנא דמלכו והלכו להם ע"כ . ובדרך
זה כתב בסמ"ג אלא שלא הצריך כ"כ אך מיייתי עוד משנא אחרת
ומהדן עלה נמי דאיירי ציולא ונכנס ובסמ"ק כתב ח"ל וסיכא
כשנחלקל החותם יש מדמין אותו לטרות דאמריין המניה כלי
בחלון סאליירין ועל וחתם אע"פ שפתח פתוח וחותם מקולקל
סכלים שטרות והחותמות שאמרו אפי' בעיט אפי' קסס וכן י"ל
כ"ש בין נכר עכ"ל . ובזה הלשון איתא נמי במרדכי פ' אין מעמדיו
ובמרדכי פ' רבי ישמעאל מתשובה רבינו שמשון כתב להסיר
בנחלקל החותם והביא ראיה מהסיה דכלים בחלון סאליירין
וקתב דוספתח סיה בנס' שטרות ומסיים בהסיה חוספתח דס' :

בין נכר וספתח לכאורה משמע דהסיה דספר התרומה והמלוה
פליגי אהא דמרדכי וסמ"ק אבל כי דייקין ודאי איכא למימר
דלא פליגי ונראה דהא דלרבה דחוק אי פליגי וסנה מיייתי ממחמי'
מחמ' עסקות וסנה מיייתי מחמס' ולא מדברים מידי ממתיניגין
אלא ודאי איירי בחרי גוויי ולא פליגי דספר התרומה והמרדכי
אינס איירי בנחלקל בענין זה דמוכה ויזיר דע"י אדם כוונה
נעשה בכס"ג לא שריין אלא ציולא ונכנס דמיון דשלתו הנגיבים ידם
לקלקל ולשבר חיישיין ודאי דנגשו אה"כ יולא ונכנס דמרתפי
מקמייה ולסכי קתעס ממתיניגין בשלון זה שהיו נגיבים ומלכו
וסלכו להם משום דאיירי בכס"ג דמוכה מילתא דע"י אדם כוונה
כוונה נעשה אבל סיכא דלא מוכח מילתא דע"י אדם כוונה
נעשה אלא י"ל דע"י סדוסס או ע"י עילטול או ע"י כסמות או
חיוקות שלא כוונה הנחלקל מכל לומר דלא בעיין כס"ג יולא
ונכנס ואמריין שלא בא לשם אדם מעולם ליגע ולנכר וכסכי איירי
בחוסיפתח בחלון סאליירין וכן במרדכי וסמ"ק ולא פליגי סמרדי
במודי דכ"ע מודו דסיכא דוכל לחלות הקלוקל בשאר בדיות או
שלא בכיונס חליגין . ואע"ג דלכאורה משמע דפליגי נראה עיקר
כמו שחלקתי . הנראה לע"ד כחכמי :

שאלה רז

אחד שולח נביעות חסומים בשק ממקום למקום
ע"י נכרי וסלך גם הוא למקום סהוא ובשביצא
הנכרי השק עם הנביעות רחם סיהודי שהיה החותם נשבר ומקולקל
לנמרי וסיה יוכר צודאי שהיה נפתח השק ושאלו לנכרי מדוע
עשה ככה וסשיב שעבדיו שהולכו סעגלס עשו כך אבל לא לקחו
כלום ולאמר סימנו אותם וימלאו מספרים שלם וכן עשו ומלאו
מספרים וגם סיהודי ככיר מקלחם סעובים וסממיין שכן בטביעת
עין שכן שלו אבל מקלחם לא יוכל לסכיר כי לא נתן בהם
בתיילס עביעת סעיך כ"כ . יש לחוש באותם שלא סכיר שמה
סחליף בנביעות של נכרים או לאו :

תשובה

יראה דאי לא דהוי מכיר מקלחם שכן היו סעובים
וסממיים כהן פשיטא דהיינו חוששין באותם שאינו
מכיר ססרי כהכו המחברים בשם ר"י שססיר נביעות שהיו החומים
בדפוס של עץ וסממיים ביד נכרי ושכחו הדפוס ביד נכרי שהיה
לחוש פן עשה סנכרי ג"כ נביעות אחרות וחתם אותם עם הדפוס
והסליפס בשל ישראל והסירס ר"י משום דנכרי ירא להחליף ולזייף
עם הדפוס פן לא יסיון ממש בחותמו כמו שרגיל ישראל לחתום ובסמ"ג
כתב ע"פ אחר משום דהנביעות שיששו מקרוב סיו לחין יוחר משמע
דווקא מהי טעמי שרי הא לאו הכי ודאי חיישיין לחלופי אפי'
בדיעבד וב"ש כנ"ד דאיכא שור שחוט לפנינו ססרי סנכרים שלחו
יד כהן שצברו סחותם ופתחו השק אבל כיון דייקין יש בטביעת
עין שסממיים והסובים שכן לא סחליפו יש להסיר כולן דסברא
פשוטה סיה לומר אס סיו מחליפים סעובים וסממיים סיו
מחליפים ואין לחוש שמה לא נמלא לכן נביעות אחרות כדוגמות
המסובות והסיה ירא פן יסיר סיהרל בחילוף אבל דוגמת הגרונות
נמלא לכן מנביעות אחרות דכילי סאי לא דייקין ולא חיישיין
בכס"ג וראיה מהא דאיתא במרדכי פ' ר"י דנכסו נגיבים במרתף
של ישראל של יין וסיו חביות וגם סוכים פתוחים מליאות יין
וסירי היין שבחבית משום דלא חיישיין שמה משכו מסן לפי
שסוכיות סיו מזומנים לפניהם וספתח אמאי לא חיישיין דילמא משכו
מן חביות לפי שרלו לטעום אס ימלא טוב יוחר מן היין שבכביות
אלא ודאי לא חליגין אלא בדבר שפשוט וססוה וכי סכי דהתם
סמזמן לפניהם סוה ססוה ס"ג כדון דידן סמוכר ססוה להחליף
ואע"ג דכתב אשירי פ' גיד הנשה ח"ל וכן ראיתי רבותי שהיו
מחירים בשר יבש שנסתלה מעיר לעיר ונחלקל החותם וכל
חביותם שהיה יוכר כהן חסיה יד ישראל כגון נעילה חוט דיד
ונעילה חוט דחזה סתירס ע"כ משמע דווקא אותם חביות ולא
אחרות סתירס ואע"ג דסחזס סוה סחסיכס סמוכרס לא אמריין
אס איחא דלחליפי סמוכרס סיו מחליפים דשתי סבובס דכבר חדא
דהתם איסור נבילה דאורייתא וסכא איסור נגיבים אינס אלא
מדרבנן וקיל עפי אפי' יוחר פתחם יינס דבעי חותם כהן חותם
ונגיבים שרי בחותם אחד ועוד דשלי סתם דחזס יוכרס כנעילה
סחוט

החוט והיס ירא להחליף פן יכיר ישראל ולכך החליף האחרות
אע"ג דסוד גישיי אבל כנ"ל דלא הוי שום כיכר במסובותו שפי
מכאחריני לעולם אמרינן מדלא הוהלפו אינכו לא הוהלפו נמי אחריני :

דיני סבלנות וקידושין ונישואין ומינתק חבירו ומכה אשתו

שאלה ה' ראונו שדך לו חת לאה וקבלו קנין סודר שיגטאו
זו לאה ואח"כ שלח לה סבלנות-אי חיישין כה"ג
לקידושין או לא :

תשובה

יראה דבחילה לריבין לבאר משפט הסבלנות אימת
חיישין לסוד משום קידושין אי לאו ובחר הכי ובאר
משפט שאילתיו בפ' האיש מקדש גרסין איתמר רב אמר חוששין
לסבלנות ופרש"י מי שדך אשה ושלח לה סבלנות בעדים חוששין
שמה קידושין הן ואם נתקדשה לאחר לריבס גט מן הראשון.
ודקדקו שם החוספות וכן שאר המהברים מפרש"י דסבר דרך
חששם לסבלנות משום דחיישין שמה עכשיו קודם ע"י סבלנות
הללו. אבל החוס' מסביר עליו וכן אשירי מפרש"י וכן משמע
במרדכי בשם ראב"ה ויהר גאונים דהשטת היא מטעם דחיישין
הואיל ושלח סבלנות שמה קדשה כבר על ידי עדים והלכו להם
למדינה הים ובתנא אשירי דאיכה משמעות בהלמוד דפרש"י וכן
נמי כפר"ה ובמרדכי כתב דיש לפרש דווקא כשאמר קדשהיך בפני
פלוני ופלוני והלכו להם למדינה הים והיא טופרת ואע"ג דאמרינן
לקמן דאינו נאמן כה"ג לאוסרה כיכה שלח סבלנות חיישין ע"כ
ומכיון הלמודא בההרא דרובא מקדשי וחדר מסבלי חיישין
ולגירסת רבנו חננאל הפי' מיעוט מקדשי וחדר מסבלי חיישין
למיטעו כמו גבי גוסס ומיס שאין להם סוף דחיישין למיעוט משום
חומרא דאשה איש ובתנא דמרדכי מהבובת גור"ם דהאידנא חיישין
לסבלנות אע"ג דמסקינן דלא חיישין הלא בההרא דרובא מקדשי
וחדר מסבלי מ"מ מי יכנס רחשו לידע מנהג הטיב והו דר"ה
גורם דחיישין למיעוט ע"כ ורב אלפס וסרמב"ם נמי סבירי
דחיישין למיעוט. ובתשובה דה"ז כתב הטיב רבנו שמתה ז"ל
זמוריו שמורי ריב"א ז"ל שידך בחו לזן אחיו בסבור שהיכה פקחה
וגמלא בהסך ולא רחם לכונסה והלריבס מורי רבנו יודא גט מפני
הסבלנות ששלח לה עכ"ל ומספר ה"ז גדול הועתק לי אותה
תשובה דרבנו שמתה באורך ובתנא דהפילו לפרש"י לא בעי
עדים בשולח סבלנות אי הוה בההרא דרובא מקדשי וחדר מסבלי
משום דרך סברא דשלוח סבלנות שמשא ברורם כחוקם שאינה
פוסקה שהיא בראש מכה הרוב כמו כחוקם אין עדים החומים על
הסער אה"כ נעשה גדול וכן חוקם אין אדם פורע בנו זמור וחוקם
אין אדם עושה בעילתו זמור דכל סני חזקות בראש מן הרוב גלומר
רוב בני אדם אין עושין אלא בענין זה אפילו בדיני נפשות סמכינן
אחוקם כה"ג וחוקם הפוסקה כגון אשה זו חזקה פשוה עומדת
או בחזקת אשה איש עומדת וכדי נמי אית לן למימר דכל סבילה
סבלנות אחר שידוכין הואיל וכן דרך היהוים ודאי בחזקת קידושין
שלח ואין סודי כאלו קדשה בפנינו ולא בעי עדים על הקידושין
ואע"ג דבעלמא אפילו פי' להדיא נשם קידושין בלא עדים לא מהני
אפילו שנים מודים שאני התם דליכא למימר דאין סודי אבל
כהא איכה למימר אין סודי ומסני שפיר. ותו מסיק בההרא תשובה
דעובדא הוי בההרא דמסבלי וחדר מקדשי ששלח אחד סבלנות
ואורו הגאונים סר"ד אברהם וסר"י הלגן אס יש עדים ששלחם
חוששין וס"ד יחזק וס"ד אלעזר מנויך סודו אע"ג דליכא עדים
חוששין דמסיק בהתבונות רקדו בפנינו הוו עדות סכא נמי באותו
מלכות הוי רגילות לעשות קנין ונותין טבעות ומוליכין מועלים
לס ולקדוים ואין לך עדות גדולה מזה על הסבלנות ע"כ וקארתו.
ועוד העתיק אחד מהגדולים מהתבונות סר"ח א"ז ח"ל ונראה
דסבלנות יש לחוש אפילו קבלה אשה אחרת דדילמא שליח
שויהא טיין. שכבר קבלה קנין על הקנס וכ"ש אם קבל אביה דיש
לחוש לפרש"י וסא דאמרינן אין דבר שבערות פחות משנים ע"כ
בשעת חילתה סקדושין לא בעיא שנים וראייה מפ' האומר עכ"ל.

עוד העתיק מהתבונות סר"ח בדרך האתה דמסבלי וחדר מקדשי
אין בסבלנות משום קדושין ואי שילח קיל שתיא ארוסה מתמת
הסבלנות לאו קול הוא להלריבס גט כי כן דרך הנשים לומר עכ"ל.
ובטור אכן העור כתב פרש"י חוששין לסבלנות שאם שדכה תחילה
ואח"כ שלח לה סבלנות בעדים חיישין שמה לשם קידושין שלחם
ולריבס גט. ורבנו חננאל פירש חוששין לסבלנות היינו משום
שמה קדשה כבר בפני עדים והלכו להם למדינה הים ולפי זה
אפילו לא שלחם בעדים חוששין להם ואלא קול גם כן מזה שאם
יש עדים שלא קדשה אחר הסידוכין אין חוששין באלו הסבלנות
משום קדושין ולפרש"י חוששין ועוב להמיר כפני הפי' וכן היא
מסקנת האז"ל עכ"ל אלו הן דברי המהברים ונאמרו שמואלתי
בענין הסבלנות. והני מבאר הכללות היואלים מדברייהם רש"י
פי' טעם חשש הסבלנות משום דשמה עכשיו קדשה כהני סבלנות
ובתנא אכן העוד דלפי זה לריך שישלחם בעדים ורש"י פירש נמי
כדי מי ששידך אשה ושלח לה סבלנות בעדים משמע דווקא
בעדים. והא דכתב רבנו שמתה דלעיל דאפילו לפרש"י לא בעי
עדים נראה ליישב ולומר דודאי בעינן עדים בשעת שמתלה שלח
סבלנות אבל בשעת שנותין הסבלנות להאשה סבר רבנו שמתה
דלא בעי עדים התם ויכול לומר דהאין העור נמי מודה בזה דרש"י
נופיה נמי לא פי' אלא בשולח סבלנות בעדים וכיון דשולח בעדים
אין סודי לישם קדושין שלח ודודאי שלחה עשה שליחותו ונאנס
לה כאשר איה המשלה. ובתנא כני דהוי שפיר עדות של שנים
בדבר ערוס כדאמרינן פ' האומר דלגיה הלל הן הן עידי יחדון
הן עידי ביאה ואע"ג דבביאה הוי הקדושין והמקדש אשה
בביאה והעדים אינם רואים הביאה הואיל ודואין דברים שמתו
יבא ודאי לדי ביאה חסוב עדות וס"ה שלח סבלנות כדמפרשין.
ולזה כיון לעיל בהתבונות סר"ח א"ז דכתב דבשעת חילתה סקדושין
לא בעינן שנים וראייה מפ' האומר קך הניא שיעט לפרש"י אבל
לפר"ח לא בעינן עדים אפילו בשעת שלוח סבלנות אלא רק
ששניהם מודים ששמתלו סבלנות הוו כשניהם מודים שקדשה
בפני שנים והלכו למד"ה דהוו מקדשה ודאי כדאמרינן פ' האומר
וכר"י וסר"א ממי"ץ דלעיל בוסיפו עוד להמיר דאפילו לפרש"י
לא בעינן עדים בשולח סבלנות סיבן דמנהג הוא לעשות קניין
אחר הסידוכין ולשלוח טבעות ומעלים דשוב אין סודי דודאי
שלח לשם קידושין והוו עדות כמו רקדו בפניו וחשיב שפיר עדות
שנים בדבר ערוס דהא גבי רקדו בפניו מפקינן ממונא אההוא
סדוחא ולא ילפינן דבעי שנים בדבר ערוס אלא חמנון. עוד
נראה לי ראייה לפר"ח אפילו לא קבלה המשודכת סבלנות בידיה
אלא היחה לקבלה קטנה אהת שאינה ראויה לסיות שליח כדאיתא
בהדיא פ' האומר גביטין דאין קטנה נעשית שליח לזכות לאחריה
אפי"ס חיישין דכיון דהטעם הוא משום דחיישין שמה קדשה כבר
אפילו אס לא קבלתו היא נמי שלוח סבלנות מנגל לן דקדשה כבר
הואיל ובתהרא דמקדשי וחדר מסבלי הוא ואין לומר דגילתה היא
דלא איתקדשה מדלא קבלתה בעלמא דודאי איכה למימר דמתמת
כיסופס היא דעבדי הכי כי כן דרך הנשים וליחא סני גילוי
מילתא מידי. אמנם מנהג גבוליו שלוח מועות מלקבל סבלנות
בידיהם בזמן שמוליכין אותו להם ביום החתונה קודם החופה או
ביום שלפניו ואומרים ששכביל חשש קדושין נמנעו וצמא שכתבתי
אינו מספיק דאין כאן גילוי מילתא שפיר אע"פ שכולם נהגים
מ"מ אין כאן סוכחה דאמור בולסו מחמת כיסופס עבדי ואע"ג
דכתב לעיל בהתבונות סר"ח א"ז דחוששין לסבלנות אפילו קבלתו
אשה אחרת דדילמא שליחא שיהא משמע דווקא משום דחיישין
דילמא שיהא שליח הא לאו כהילא היינו כפרש"י דסבר דסבלנות
גופיה קדושין הן בעינן שהקבל הוא או שלוחם אבל לפר"ח
דסבלנות מוכותין שקדשה כבר לא בעינן וק"ל. ונראה דפר"ח
שיקר הוא דרב אלפס ספק נמי הכי וכן החוספות מקדושין שבידי
פל שתי פנים בתרומתו מסקינן כפר"ח וגם מדברי ראב"ה במרדכי
משמע דסבר כפר"ח ואע"ג דרבנו שמתה וחביריו שקלו ומרו
אליבא דרש"י מ"מ נראה דרבו המסכימים לפר"ח לכך אית לן
לדקדק אליביה. הו נראה דאף לפר"ח אס יאמר ששולח סבלנות

אפי'

אפי' בשבועה וכן המערכת שלא קדשו כבר כלל לא המעמיין
 ודווקא עדים מסומני כדכתב באבן עזר דלפר"ח אי איכא עדים
 שלא קדשה כבר מהני משמע דאיכא גופייהו לא מסיימי וכן נראה
 דכיון דפסקו רבנן למילתיה דחיישינן באחרי דמקדשי וסדר מסבלי
 שמה קדשה כבר לא מסיימן נגד מאי דקום להו לרבנן וכו"ל כהב
 בא"ז במס' יבמות גבי בועל שפחתו דכל מקום שהכריעו חכמים
 אה דעתו שלכך נחשין אינו נאמן לומר לא נפכוונתי לכך ותו כיון
 דמנכס העיר דמקדשי וסדר מסבלי א"כ אי מסיימין ליה שלא
 קדשה כבר ואפי"ס הוא מסבלי וסיימו המורה המנכס והטוען תמורת
 המנכס אפי' נמנו אינו נאמן הכי פסק א"ז פ' השועלים ומודקי
 הגה"ה פ' שמקבל בשם ר"ח בשערי דרב האי גאון* :

הטעם לי תשובה א'
 גדול וכמו דלפי"ח א"ח אם לומר שלא קדש כבר מסיימן ולא חיישינן להו
 סבלנות אבל לפי"ח אפי' אחר שלא נראה לפי קדושין לא מסיימן והקשה
 לנפשי מהיה דיבמות גבי בועל שפחתו דכל מקום שהכריעו חכמים אה דעתו
 שלכך נחשין אינו נאמן לומר לא נפכוונתי וחלק מאוד בדקיה דפרש"י י"ח לומר
 הכי אבל לא לפי רבינו מהגה"ה ע"כ :

אמנם היה נראה אי לאו תשובת רבינו שמהם דלעיל דכתב דחששא
 דעלום סבלנות חוקק שאינם פוסקת היא כמו חוקק דלון אדם
 עושה בעילתו בעילה זמה ה"ל דלון להחמיר בה כולי האי ולומר
 דפסקו רבנן למילתיה לגמרי אלא ה"ל דחששא בעלמא היא וכן
 כתב אשירי בסדריא בלשון הפרש"י דחששא קידושין איכא ולא אשכחן
 דפר"ח חולק עליו כהא ולשון התלמוד נמי משמע הכי דקאמר באחרי
 דמקדשי וסדר מסבלי חיישינן וכולם שמתעב קאמר חוששין ואין
 מוששין. הו נראה דלון בלון אלא חששא ולא חוקק גמורה דפ'
 המדיר אמרינן אמר רב יוסף בר אבא א"ל תמי המקדש בפחות
 משום פרוטה ובעל לריבס סימונ נט בסך הוא דלא עמי פי' אין
 אדם עושה דקידושין פחות משום פרוטה מהני ובעל אה"כ לשם
 קדושין ואילו בפ"ב דקדושין חנן המקדש שתי נשים בפרוטה אחת
 או אשה אחת בפחות משום פרוטה אע"פ שגלה סבלנות אה"כ
 אינה מקדשת ע"מ קדושין הראשונים שלה ע"כ ותקשה אמאי אמרינן
 ע"מ הקידושין שלה הו אמרינן פ' המדיר לכתב מאן דעמי דקידושין
 בשום פרוטה מהני אע"כ סייעו טעמא דהתם בהמדיר קאי אבעל
 אחר הקידושין וקום להו לרבנן דחוקק גמורה היא דלון אדם עושה
 בעילתו בעילת זמה ולכך תקונו לחומר ואמרינן דמסתמא לא עמי
 וידע דקדושין קמאי פחות משום פרוטה לאו כלום איכיון ובעל
 השתא לשם קדושין אבל לגבי גלה סבלנות דבלא"ה אינו אלא
 חששא בעלמא הלין לקולא ואמרינן דלמא עמי ושלח ע"מ קדושין
 הראשונים ואי לאו דלשון אשירי דלעיל מסייעי לא מלאהי לבי
 להביא ראיה לסתור דברי הגאון עכשו יש לנו לומר דברי האשירי
 עיקר הן וכדמשמע נמי לשון התלמוד כדפרשתי לישל ואי כוס הכי
 דסבלנות אינו אלא חששא בעלמא היא נראה לדדך בהא לקולא
 כמו שאבאר ויכול לומר דהא דכתב מוס"מ ומחמיר טובא דחיישינן
 למושט ולא רשע להכניס ראשו ולידע מנכס מקום סייעו דווקא
 בדרה דיגיה דהו רגילים שמקדשים לפעמים קודם הישואין זמן
 מרובה כמו שרגילים בימי חכמי התלמוד והכי מוכח במס' תשובות
 במדרי דכתב כמה עובדא הו בהסוף דהא שסיו מקדשין קודם
 הישואין ולכך אין לידע צבירור מנכס המקום אי נכחי דמקדשי
 וסדר מסבלי או איפשא אבל עתה דדורותינו בכל גבולינו ובמדומה לי
 שכן הוא בכל ארץ אשכנ"ז שאין אחד ממהם דמקדש קודם אלא
 דווקא בשעת הישואין והחופה והיה נגזר לקדש מקודם ולא עכדו
 הכי אלא הנהו דמקדשי בנמאות שלא צדיעת הקרובים או ע"י שום
 אונס כה"ג וא"כ הואיל ולא מקדשי כלל אלא בשעת הישואין
 ולאחר הישואין לא שייך כלל גלה סבלנות דכל מאי דייכי לה
 בחר הישואין לאו סבלנות מיקרי חדש דככל דוכתא תלמודא נקטיה
 להבלנות בלשון גלות וסייעו משום שצדיין אינה אלאו ברשותו
 אבל לאחר הישואין שאלנו הוא שייך לומר לשון מתנה ולפי' זה
 איחברר לן דהאידיא מסבלי וסדר מקדשי דכל סבלנות לא משדרי
 לכו אלא קודם סגססת החופה וקודם החופה לא מקדשין האידיא
 ואפי' איכא אחד או שנים דמקדש מקודם מ"מ אפילו לפר"ח דגרים

חיישינן למושטא מכל לומר דלמושטא דלא שכח כוס לא חיישינן
 דמתחלק תלמודא בר"פ גמות כותים לרבי מאיר דסבר דחיישינן
 למושטא בכל מקום למושטא דלא שכחה כוס לא חיישינן. ומעשה
 נבאר כ"ד ויהי נראה לומר דאע"ג דלא צריח לי להקל בפשיטות
 מהסוף טעמא דפרישית דבזמניו דלא שכח כלל לקדש מקודם
 שעת הישואין איחברר לן דככל מקומינן אחרי דמסבלי וסדר
 מקדשי אישון מ"מ כ"ד דכבר קבלו קיין סודר ואח"כ גלה סבלנות
 היה סברא לומר דלון כהן בית מושט לכ"ע דאמרינן דסדר דקיין
 סודר מהני שכתב נקית לו ע"י כך כדמהני לקוה בו בית הו שדס
 ועל דעת אוחס קידושין גלה סבלנות דתקנן בפ"ב במקדש בפחות
 מש"פ דחיישינכו לעילוקינן קליפין עדיף טפי מקיין פחות מש"פ כדמוכח
 בדים קידושין דלא מסיק ליה בקיין חליפין באשם אלא משום דחליפין
 איחתיכו בפחות משום פרוטה ואשם בפחות מש"פ לא מקיאו נפשה
 אמנם יש לחלק ספיר וימא דאע"ג דבתלמודא עדיף ליה קיין
 חליפין מקיין פחות מש"פ מ"מ לא כ"ע דימי גמירי ולרובא דעלמא
 פשיטא טפי דלא מהני חליפין באשם מפחות מש"פ ומשום דרוב
 קידושין על ידי כסף או ש"כ וסהמון לא ידעי ובקיא בשישורים
 דבעינן ש"פ אבל קיין חליפין לא חזו איכסי כלל וליכא דעמי בה .
 והכי מתקן תלמודא התם כהדיא אהיה מתייחין דקתמי בה תלת
 מילין. ב' נשים בפרוטה ואחת בפחות מש"פ וכן קטן שקדש ועבית
 לריבואת אי תמי פחות מש"פ ה"ל התם הוא דעמי משום דלא קום
 להו לאיכסי בין פרוטה לפחות משום פרוטה אבל קטן שקדש
 אימא דכ"ע ידעי דלון קידושי קטן כלום קמ"ל. ונראה לומר דכל
 איכא דמתא תרי או תלת מילי ותלמודא קעביד לריבואת עליהו
 אלמא דסבר תנא דלא יליף חד מחבריה אי איכא לאפלוגי בינייהו
 וא"כ מכל לומר דקיין חליפין קום להו לאיכסי טפי דלא מהני לעיין
 קידושין מכל הכי דהני גבי גלות סבלנות ולא אמר כלל דע"מ
 קידושין הראשונים שלה. ותו נראה בפשיטות דלא דמי כ"ד להביא דתן
 התם נמי דפחות מש"פ הוא או קטן שקדש מ"מ לשם קידושין
 כהדיא קאתי אבל כ"ד שלא כתיבו לשם קידושין אלא קבלו
 קיין סודר שיגשלו יחד קרוב דכבר שלא עלם על דעתה מעולם
 שיגמרו הקידושין על ידי חליפין אלא קמו זמ מזה שלא יחזרו בכן כמו
 שפושם כמה פעמים שקיין זמ מזה על ידי סודר דגרים שאין
 שקיין נתפס עליהן וכן נמלא במיימון סוף פ"ה דסלכות מנייה
 דנוסגין בסרסב מקומות לעשות קיין בסודר דברים שאין לקיין
 עמש כסן כמו המסחר עבדו או המגרג אשמו או עמש שלה
 או מוסר מודעם בכל הלו א"ל כלום לקיין אלא עומים אחס כדי
 להודיע שמש שאמר וקבל עליו לעשות אינו בדרך שחוק והיתול
 לפיכך אם אמר בלא קיין שגמר בכל לבו לעשות דבר זמ אין לדיך
 ויחר כלל ע"כ ולפי' זה אין לומר כלל דעת הקידושין הראשונים
 שלה דלא און קידושין מעולם ואי חיישינן בעלמא לסבלנות ה"ל
 חיישינן להו :

דיני קידושין

שאלה רח ראוהו מתה אשתו והניחה לו בת קטנה בת עשר
 שנים ובקש ראוהו להרחיק גידול והניח סבה אלל
 שמעון ואסבו או קרובו והשיאה שמעון סבה לפלוני אחד רווק בעולם
 קטנה וראוהו האב הים בפעם הסיא בארץ מרחקים והרווק סהא
 כנס סקטנה אבל לא בא עליה ולא פשה אללס רק ימים מועטים
 עד שהלך לו שובב ולא חזר. אללס הוך ג' שנים בסוף כך בא האב
 אל בתו לאחר שנתגדלה ובששמת בקידושין ונישואי בתו לזוח
 וממאן בקידושין ונישואין ואומר הלילה שחיפשא בתי לרווק זכ ובעם
 מאד עס שמעון והרווק בא ג"כ וכתב את אשמו ומיאהס גס היא
 וגם אביה בו ובעטו בו ואמרו כי לא הים קידושין מעולם יש לחוש
 לקידושין כה"ג או לאו :

תשובה יראה דכך מילתא לריבס. דווקא ספיר בפסקי
 הגאונים כמו שאבאר בפ' האיש מקדש אמרינן דרב
 וטמאהל אית לכו קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה לריבס גט
 שמה נהרלס האב ולריבס מואון שמה לא נהרלס האב ומסיק בחר
 הכי

וכי דרבינא לא סבר להא דרב וצמחאל אלא ס"ל דאפי' מיראון
 אינם לריכה ואין כאן חשש קידושין כלל ופסקו כל הגאונים
 והמחברים כרבינא ופר"ח ופרש"י כהצד דרבינא אית ליה דאין
 חוששין אפילו שדכו אמנם כהצד החוספות וסמ"ג ואשרי בשם ס"ג
 ו"ל קטנה דאית לה אב במדה"י ואיננה אימא ואישאלת הדא
 מילתא קמייהו דרבנן ואמור רבנן דשפיר עבדה אימא דנישואין
 תקנו לקטנה אי איתא לאב מקדשי קדושי תורה אי איתא לאב
 מיוסבי בחיקון רבנן ולכי גדלה גדלה קידושין דידה וכי אמי
 אב לא לריך לקדשה עכ"ל וכתב סמ"ג על זה דרבינו יצחק פליג
 אס"ג ומוכח מסוגיות החלמוד דאפילו כס"ג לא לריכה מיראון וכן
 כתב אשרי בשם החוספות. ועוד כתב אשרי ו"ל כתב בשאלות
 הא דאמרינן דיכול אחיה ואמה לקדשה סי"מ היכא דשכיב אב אב
 כי איתא לאב לכאורה משמע דפליג אס"ג דדווקא אי שכיב אב אב
 הלך למדה"י לא ויש ליישב דה"ס הלך למדה"י ובלא הלך איירי
 ע"כ. והנה יש בידי חוספות משני פנים בקדושין וכתב בתרווייהו
 דפסק בשאלות דקטנה שהלך אביה למדה"י שיכולה היא להקדשה
 כמו יתומה דתקנו לה רבנן קידושין ומכ"ח במוס' שהכר על
 האלמא כתב נמי הכי בשם השאלות ובאשרי לא משמע בלשונו
 דהכי סברי השאלות ואפשר דאשרי לא היה בירו טעם אילו
 החוספות מקידושין שהיו בידי ומ"מ גם הוא מסיק דהשאלות יכולין
 לסבור כמו ס"ג וא"כ א"ג דכתבו דהחוספות דהיינו ר"י דכסמ"ק
 פליג אס"ג נמי יכניס ראשו להקל כנגד דכל דריכה דברי קבלה
 הם וכל שכן אי גם השאלות סברי כוותיהו דהוי קדמה עובא ולפ"ז
 כ"ד דהאב שרתיק דוד למרחקים הוה כמו הלך למדה"י ויכולה כהה
 להקדש מתרבת על ידי עמיה ואין להלך דדווקא בדאכסיה אמה
 אמרינן דתקינו רבנן קידושין אבל בלא אמה ואחיה לא משום דשמה
 יקפלו עליה בני אדם שאינם מהוגנים והנה אין בה דעת הסבין
 בין טוב לרע ולשון סמ"ג משמע הכי דכתב ואינסיבה אימא ו"ל
 דלא דווקא ואורחא דמילתא נקטו דאין דרך קטנה להינשא מעלמה
 דכיון דכתבו החוס' לעיל בשם השאלות שיכולה היא להקדש כמו
 יהונתן ממש ויהונתן ממש מתקדשה מדרבנן על ידי עמיה כפרש"י
 פ' ה"א מוקדש כיהונתן בחיי האב דמתקדשה אינה נפשה ולריכה
 מיראון. ונראה נמי דאיכה למימר דרבינא דשפי מתקדשה על ידי
 עמיה היכא דאית לה אב מעל ידי האב דעמיה מיראון רבנן
 לקטנה ישראין כדי שלא ינאסו בה מנהג הפקר כדאיתא במוס'
 יבמות פ' חרש ויכא דאית לה אב דמשמרתה איכה למיחש עפי
 למנהג ספק ועוד נראה כנ"ד כיון דהניחה האב אלא קרובו ואובדו
 ה"ל כיהונתן שסמיה אלא בעל הבית שמעשה ומתקן את פירותיהן
 כדאיתא פ' ה"א ויזקין והוא יכול לפקח על עונתה שלא תימנע למנוח
 ומנהג שחין כמו אחיה ואמה ולא רמזו בשום מקום דיש בה לאחיה
 ולאמה לקדש הקטנה יותר משאר קרובים וע"כ ה"ל דאמרינן בכל
 דוכחה ושייאה אחיה ואמה אינו אלא אורחא דמילתא והו' דאיכה
 למיחש כנ"ד לקלא דקמי ישראין וא"ס דהוי קול ושוברו עמו דכ"ע
 ידעי דאין מעשה קטנה כלום בחיי אביה ו"ל דיסברו האב נתן כה
 ורשות לקרובו זה להשיאה למי שירצה וכו' כמו שלוחו ויאמר דע"כ
 כך היו הדברים דאל"כ לא הוי שמעון הליך כולי האי למסור בה
 על אחריה לקדושין וכר לדבר הא דאמרינן פ' חזקה הכתוב לא הליך
 אינה למיגזר דיקלא דלאו דאיהו ועוד האויל בגדלה הכה קודם
 שבה האב ומיראון וזוהו וקודם שמיאהו היא יש לחוש אורח דרוק
 שמה בלינעה בה אלא ובה עליה בגדלותה לשם קידושין וא"כ שלא
 ראה אותה טוב אדם בלוחו מקום ובאותה מדינה מ"מ שאכתן
 דהיישין כס"ג אפי' לקולא דכתב אשרי פ' י' יוחסין בשם ס"ג
 דאשה שהלך בעלה למדינת הים וילדה לאחר י"ב חדש לא חיישין
 לממזרות דהיינו שמה בלינעה בה עליה ובעל ונתעברה ממנו אמנם
 יש להלך כנ"ד היינו מלריכין לומר דבה בלינעה ונתייחד עמה
 בעדים ובעל דבלא עדים אפי' בעל לא הוה קידושין כלל ואיכה
 למימר אס איתא דבה וידעי עדים בבחינה קלה הוה למילתא אבל
 הוה די' יוחסין לא לריכין למימר דיעה אינה חד בבחינה ולכן
 אמרינן שמה בלינעה בה ובעל:

שאלה רב פלוני אחד סולק עמו בחולה אחת מעיר לעיר

עבד איכור לבעול שפחה ולא מפלגין בון בא עליה דרך יטואין
 ובין בא עליה דרך זנות ותרומב"ם לא נראה לו דברי הגאון ואין
 דבריו נראין ע"כ קצתו. ובא"י ברים מס' יבמות כחוב בשם
 ר"ח ורב אלפס דאם הוליד משפחתו בנו הוא דאין אדם עושה
 בעילתו ב"ז וכחב בנה הכי דהכי עבדין כרב אלפס ואפילו אמר
 אח"כ ב"ז בעלתי לא מסימן דכל מקום שהכריעו חכמים לך נחשוין
 אינו נאמן לומר לא נחשוני לך עכ"ל וכחב במרדכי פ' האומר
 בקידושין פסק רבינו ברוך הבא על הפגום וראו עדים מבחין
 לריבם הימנו גט משום דא"ל עכ"ל ואם בא אח"כ אחר וקידשה
 לריבם הימנו גט והמיימוני פליגי ע"כ הרי אינו דברי הגאונים
 אשר מלאהו בסך עניינה. ומסתמא נבאר שאילתיו תרומב"ם
 והאשורי שם בזה דאדם הבא על הפגומה אפילו בפני עדים בדרך
 זנות אין מושגין בכלום לקידושין כדמבאר לעיל אבל הבא על
 שפחתו פליגי בסברות ספוכות תרומב"ם סבר דכ"ג הוא דליכא
 למיחס בשפחתו לבעילת קידושין כדמבאר בסריח בדבריו ונראה
 עמנו בזה דבעלמא גבי פגום ישראליה הוה לחוס שמה בעל לשם
 קידושין משום דאין מחוסר שום מעשה אחר דך יכול לבעול
 לשם קידושין כמו לשם זנות אבל לגבי שפחה אי מנא דלא לזנות
 בעל לריבם למימר דשחררה כבר ושמה לא הוה ליה שבות ליה ולא
 הוה מנא לאוקומי אפסיה ואשירי סבר אדרבה שפחה דברידיה לחד
 הליא מתא וגם לא לריבין למימר דבא עליה לשם קידושין אך כיון
 דאמרין שחררה ושוב הוליד ממנה בן בנו הוא לכל דבר לך
 אמרין ודאי שחררה כדי שלא יבעול בה בעילת זנות דכל בעילת
 שפחה בעילת זנות היא מן הסורה דילפיין מן לא יסיח קדש אבל
 בפגומה בעלמא דבעיין למימר ודאי בעל לשם קידושין כדי שלא תסתא
 בב"ז אהא איכא למימר דשמה היא לא נחלה לכות לו לאשה או
 הוא אינו חפץ. בזה ישתא אלא שילמד תפס לזנות יחד ומן הסורה
 אינה הסורה לזנות עם הפגומה והסתא לדעת אשירי וכל לומר דר"ח
 ורב אלפס והבייריט דחיישי בשפחה גבי פגום מודה דלא חיישיין
 לקידושין כדסבר אשירי גופיה שיש לחלק אבל לדעת תרומב"ם כיון
 דסברו גאונים חיישי בשפחה כל עקן חיישי בפגומה כדפרישה אך
 כתיבנה לעיל דתרומב"ם ואשירי שוו בפגומה דלא חיישיין בה לקידושין
 ונראה להוכיח מן הסום בדוכתא פירין דלעיל דלא סבירא לכו כנו
 תרומב"ם ואשירי דכ"ג ב"ג קאמרי בסריח דדוקא גבי סגרת אה
 אשירי כו' דליכא הוכחה דלשם זנות נסתון לא חיישי ב"ג לקידושין
 אבל היכא דליכא הוכחה חיישי והיינו ממש איפכא מסברת אשירי
 והתרומב"ם דתבנו דבתמנרת אה חיישי והיינו ממש איפכא מסברת אשירי
 ונבאשה דלמנא ואע"ג דב"ג פליגי אב"ם בסגרת אה אשירי מ"מ
 לא אשכחן דסברות ספוכות מדב"ג וק"ל. והסום פ' חורק גמי
 קאמרי דב"ה דסביר דלעולם א"ל עכ"ל אפילו בפגומה דלמנא
 מדקאמרי לעולם וס"ג סבר רבינו ברוך במרדכי פ' האומר ולפי סברת
 תרומב"ם ר"ח ורב אלפס וא"ל סבירי גמי הכי מכ"ג דשפחה כדברינא
 לעיל וא"ל הוה קשה מאד להקל ולסמוך אדברי תרומב"ם ואשירי
 נגד כל הכי לך נראה דאין זד יפה לסתור ב"ג וכ"ג אלא משום
 דלא בעל בפני עדים ותרומב"ם והאשירי ור"ב עולה תבנו ונקטו
 בסריח בעל בפני עדים דבנא עדים אפילו שיהיה מודים אין כאן
 חשש קידושין ולכן ב"ג אפילו היה עודה לם שמענו נחשבה אה
 לא הוה עידי ביאה אין חוששין לקידושין וב"ת מעטס א"ל עכ"ל
 נימא ודאי בעל בפני עדים דא"ל כו' ב"ז אפי' בעל לשם קידושין
 שלא בפני עדים י"ל דלא כ"ע דיוי גמירי וסרבה סוגרים כיון
 שגיהס מודים מעדיפי מעדים וכיון דמכווי לקידושין לא חשיב
 כלל בעילת זנות וכ"ג אשכחן פ' סמדיד דהמקדש במילה ובעל
 אין חוששין לקידושין משום דסבור הוא דקדושין קמאי דמלוה מהכי
 ועל דעת קידושין הראשונים הוא בעל ופרש"י הסם משום דאין
 הכל בקיאין בהלכות קידושין תלין דעשה בקידושין קמאי ואיכא
 למ"ד הסם דקדושין פחות משום פגומה גמי עשו ביה אינשי
 וא"כ נכל לומר דכ"ג קידושין בלא עדים ושניהם מודים דטעו בה
 וכו' נראה למימר דכל היכא דממרי האיך והאשה מאינשי ובאו
 לגנוב דעת הגריות שלא יסברו כלל שסן משמשין ביחד ככ"ד שהיה
 הסוף פלוגי והן אמתלאות למה שהליכס עמו והיה מחתיר מעשו

בכל המקומות כל כ"ג לא חיישיין שהמליא לו עדים לביאתו דחייש
 דילמא תפקא קלא וכלאו הכי דבר שאינו מאוי הוא שיבעול בפני
 עדים אפילו אם רואין מבחין דביחוד לחוד לא סגי אפילו באלמנה
 מן האירוסין וכ"ג באשה דעלמא דאין לכו גם בה לגמרי. ולפי זה
 מתוך גמי הא דלימא כ"ג נשתאין על האמוס דה"ר אהם אשה
 מותר לוקח בהה ורמיינסי הגעטן מן האשה אסור באהם ובכחה
 ובאחותה כו' והסתא קשה קשה דמאי איריח משום אונס ופסוי
 חיפוק ליה דאיכא למיחס בנעטן שמה קדשה בביאה האיל וחשוד
 הוא עמה נימא דלא עכ"ל ובעל לשם קידושין והמליא לו עדים
 לך אלא ע"כ כיון דמממר מאינשי בעילתו דבר שאינו מאוי כלל
 שימליא לו עדים לבעילתו וא"כ מקיין דאפי' גרייס ב"ן שניה
 ושניהם מודים אח"כ שמתעברה מפלוגי זה לא חיישיין לקידושין
 הואיל ומממרי מתחילס וגם ליכא עדים שבעל בפגומה וכ"ג כ"ד
 שהוא מכחש בדבר ואומר שלא בא עליה משום דמלינו למימר
 דשמה ממכרי נחשבה דאין לו חורה קידושין או אחד מפריי בני ברית
 דלא שייך לומר דא"ל עכ"ל הואיל וכלא"ה פרוך הוא בזנות וחשוד
 אינאוף וכ"ג אימא פ' כל הסבשעין דקאמר לחזקין אינשי בגנבי
 לא מחזקיין ודקדק רב אלפס דדוקא אה אינו מוחזק ומפורסם בגניבה אבל
 אם מוחזק ומפורסם בגניבה אמריין גנבים סן וכ"כ הסום שסבשעין הרוקח
 אהא דאמרי עביר אינשי דגזיס ולא עביר דדוקא בסתם בני אדם אמרי
 הכי אבל במוחזק לך לא וס"ה לעיין ב"ז וכן היה מעטס שבה
 לפני במומר ששטא בניווח עם הגלה בת ישראל שסמירה ג"כ ושבו
 יחד כמו ב' או ג' שנים ולבסוף חזרם סיה לדה האמת וקדשה אהר
 והסרתו לו משום דודאי סיה וסמומר לא נחשבוו בסדווגס יחד
 בגיחוס לשם קידושין כדת משה וישראל אלא לייחד בעלמא כדי
 שסתא מלייה לו בכל עם ולא לאחר לך בא עמם אל הגלה לזוגס
 ואמרתי דהכא לא שייך כלל למימר א"ל עכ"ל היכא דילא מן הכלל
 בכל עבירות שכתורה ואף כי אותו המומר היה פרוך בייאוף גם
 כשהיה ביסודות וסבאחי ראייה מפ' כל הסבשעין דלעיל. וכ"ג גמי
 לדקדק הכי מסמ"ג דכחב אהא דמקדש בפחות מש"ס ובעל אח"כ
 דמקדשת סיה משום דחוקה סיה שאין אדם מישאל סבשעין
 עכ"ל מדינקט סבשעין משמע שפרוים לא וחזרתי ל"ד החילת
 שאילתא דאמרין בירושלמי אה הלכס רופפת ביד סולך אחר סמונג
 וסרה ראינו כמס מעשים שמתעברו הפגומה בנות ישראל ותלו
 הבעיר בפלוגי או בפלוגי והיה קתס רגליס לדבר ולא שמענו
 אובירי ולא לינשא לאחר מעטס חשש קידושין אע"ג דשויה לפסיה
 חשיבה דאיסורא אי הוי חיישיין לקדושין סהרי אמרס לפלוגי נבעלתי
 עוד י"ל זד לסתיר משום דהאיג גמי הוא כבר ואם היה מקדש
 זו שבעל היה פוגע בחרס רבינו גרשום ז"ל וכ"ג נוכל לומר דאין
 לחוס שבעל לשם קדושין כדי שלא תסתא ב"ז ואדרבה ב"ז עדיפה
 לעינין חרס רבינו גרשום ומאן לימר לן דהאי איסורא חמירה ליה
 דילמא האי חמירה ליה דך. בעילת זנות גמי לאו איסור חמור
 הוא ואה"ל דחמור הוא מ"מ אשכחן לפעמים דאיסור קל חמירה
 לאינשי מאיסור חמור כדאמרין פ' הניזקין באהריס דרבי יודא
 חמירה לכו שביעים עפי מחלט שבת כדמוכח הסם אע"ג דיש לחלק
 שבך סברא מ"מ נראה דבסברא כל דכו דחין לך חוקה א"ל
 עכ"ל כ"ג ב"ד דיפה כחב תרומב"ם שהדבר רחוק מן הדעת
 וסלג מססס לומר על איש ואשה שנתפתחו לירס ונכנסו לסחור
 לבעול שיבעול לשם קדושין ועתה בדורותינו אינו מאוי כלל :

שאלה רי

ראובן סבר הגורס משמשין עבור ב' דיריין שיחגור
 אהו ויהקטט בה בימי החתונה במחולות וכאשר
 הלך במחולות החגורה הסתם על מחניו בקשה ממנו בתולה אחת
 שישאלנה שתלך גם היא בה במחולות ב' או ג' פעמים והסכיב לה אם
 תלכה לסתקדס לי בה אמרנה לך ותלך במחולות והסכיבה סן ומסרה
 לה בפני עדים לשם כך יש כאן חשש קדושין או לאו :

תשובה יראה דדבר זה לריין דקדוק דפ' אהב אמריין בעי
 רבי זירא יש אונאה לכתירות או אין אונאה לכתירות
 ומסיק יש אונאה משום דלא כתיב וכי חמברו ממכר לעולם
 אלא חמברו מומכר וכתירות לוימי מומכר הוא וכתבו סם הסום דדוקא
 לגבי אונאה ריבוייא קרא אבל בעלמא כתיבות לא ממכר לוימי חשיב
 ליה

[תרומת הדשן ה"א]

ליה וכו' וראוי מפי' דע"ז ולא לבית דירס אמרו וגם מהא דהיה ישראל ששבר פרה לכהן לא יאכלנה כרשיני מרומם וא"כ הואיל ואין הסגורה קנויה לו לא מני לקדם בו דבשי קידושין משלו. אמנם מלמדי שהעתיק אחד מהגדולים בשם מהרי"ה ז"ל וז"ל. אדם שקדם אשה בכוס ונתחרט וכו' עדים שהסוס שטר סיס והסניו רבוחיו דלא הו קידושין כיון שסבורה היתה שסוסם סיס שלו לגמרי עכ"ל משמע בפשיטות דאלו ידעה ששטר מקודשת והיו עומא ע"כ משום דשכירות קניא אפי' בעלמא וכו' משמע ממי במדרכי פ' הוסיב בהוה דלעיל דלא מפליגין בין אונאה לשאר מילי לענין שכירות דיומי ממכר הוא דמייטי דרתיים מאונאה אשאר מילי ע"כ וכן באשירי פרק שור שנח את הפרה משמע דבשאר מילי נמי אמרינן שכירות ליומי ממכר הוא לעיין אש השכיר ביתו אינו יכול לאסרו על חברו אמנם יש לרחות דאיה מש"ע ע"כ. וא"כ נמי דהגורס היתה קנויה לו כל ימי שכירות מ"מ הא לא נתנה לה לנמרי אלא על מנת שתלך בה שנים או שלשה פעמים במחלות ותחזירנה לו וכו' כמו מתנה על מנת להחזיר דלא שמה מתנה לענין קידושין הואיל דאין האשה נקנית בחליפין כדאיתא בהדיא בגמרא פ' קמח דקידושין. וז"ל דבכה יש מתנה גמורה אוחה האשה שהיא מתקשטת בה במחלות. והכי הוה כהא חשיב ליה עפי מפרוטס דפרוטס דבר מועט הוא לפי שיור מועטות שלנו אינה נמנעת כלל לחיי מתנה ווי' נער והכי הוה האה קח לה לגמרי וכו' ובהאם בעלמא נתקדשה האשה כדתייהא הרי אה מקודשת על מנת שאדבר עליך לשלמון אש יש באותה האשה שום פרוטס הרי היא מקודשת וכו' כהן אשירי פ' קמח לענין עבדה שאולה שהיא שאולה עד זמן ידוע ונתנה לו רשות להשאלה למחר קדם בה אשה וכו' ודע שהיא שאולה בידו ואמר לה שהיא מקדמת אותה בהדיא האשה שתתקשט בה עד זמן שאילתו שמיין אש יש באותה האשה שום פרוטס הרי היא מקודשת ע"כ. וא"כ הא כהן דלריך לכוידע לה שהיא שאולה בידו וכו' לא הוידע לה מודי ז"ל כיון דלא בקשה ממנו חק שישאלנה לה שתלך בהם במחלות שנים או שלשה פעמים לא היה לריך לכוידע שהיא שאולה דבלאו הכי נמי לא נחלת לה להקדש בשביל שסחה ההגורה שלם אלא בשביל האותה קבוע דהא דכח אשירי דלריך לכוידע לה שהיא שאולה היינו לאשקו שאינו שלם אלא חוה סבורה שמתן לחלוטין וק"ל. והא דכח אשירי ונתנו לו רשות להשאלה לאחר כו' הוה נראה לומר דאין דעת האשירי שאם לא נתנו לו רשות להשאלה שאינו מקודשת אפילו בדיעוד דהא אינו גופים פסק פ' המפקיד בשם רב אלפס אפי' דאמרינן בניטין אין השואל רשאי להשאל ואין הסובר רשאי להשכיר היינו להחליט אכל אש עשה לא מיקרי גזלן בהכי הואיל ומכרה לזן דעת וכו' דלא מיקרי גזלן בהכי הואיל ומכרה לזן דעת א"כ הרי קידשה באותה הגוה קישוט יש לה בה שלך שורה ואשירי דקטע זה הלשון שנתנו לו רשות דעה לומר דבפניו זה שרי אפילו להחליט לקדם בה וקאי התחלה דבריו חס דכח שראש בהשכנו שהיו הגילין לקדם בעבדה שאולה דקדק למחול רגלים לדבר אמאי הו נהוג הכי להחליט. אמנם בפסקי מהרי"ה פ' קמח דקידושין מלמדי. ששאל חסן וקדם בו נראה דאינה מקודשת דאינה שלו ואריכין להחזיר א"כ לאו מירי יסוב לה מיהו אש קדשה בהגוה שהשמש בה כל זמן שאילתה ז"ע אש מקודשת דקיי"ל אין השואל כו' ע"כ משמע דמתחבב אפילו בדיעוד משמע דאין רשאי להשאל. ומחיי עעמא דבבבחה דמקודשת היא בהגוה קישוט א"כ לפ"ז אפילו לדברי חוספיה דשכירות לא קניא דק לענין אונאה אחרבי מ"ו ב"ד הואיל ולא נתנו לה רק להקשט בה והיא לא קבלה רק על דעת כן כי אינה שום פרוטס בהדיא הגוה מקודשת אש תמחתי הריבה מדברי אשירי דלעיל מתחילה דבריו כמו שהעסקתי לעיל דאש קודש בעבדה שאולה והוידע לה שאינה מקודשת אלא בהגוה קישוט כל ימי שאילתה דמקודשת אש יש שום פרוטס באותה הגוה והאריך אחר כך וחילק בכמה גוה דין עבדה שאולה וכו' דבריו כתב כלל דמילתא על כל החילוקים דלעיל וכן גוה דאש קדם בהגוה קישוט לא חזיר בהך כללי גם בסיומי אשירי בהדיא דוכחא כהן

הגה"ה
בגור אבן העזר כספ
להדיא כה"ג מקודשת
כלי ספק. ע"כ :

שאלה ריא

ראינו כמה תלמידי חכמים גדולים ואנשי מעשה הגונים דלא הוו קפדי לישא אשה שמתו לה שני אחים ואין מוחה בידם או קורא חגר עליהם יש סמך לקולא זו או לאו :

תשובה

יהא דלאו שפיר עבדי דלא קפדי וכן אמרו רבותינו דיש להקפיד והוו תמימים טובה ממקצת תלמידי חכמים דלא הוו קפדי דהא אשירי בכחכות פ' נערה כח דרופין אהוו להוילא דתמימה סכנתא מאיסורא וכי סיבי דבית דין חייבין להפרישו מאיסורא כהא נמי מסכנתא וכחך עוד בשם ס"ר משם מגרבו"ל דאין לה כתובה משני משום דהסור לאיסורא שליטי ולא קרינן בה כשתנישא לאחר תפלי כו' אלמא דסבר דאיסור גמור הוא גם הרמב"ם כהן אשה שמתו לה שני אחים שליטי לא תנשא ואם נשאת לא תאל ואפילו לא נתקדשה וכמו ע"כ משמע דאסור להחליט לעבור אמנם כה"ג כהן בתשובה ז"ל הא דקבעין סכנתא כרבי שליטי לא תנשא לא לאסורא ולא לודאי חששא אלא לספק חששא עכ"ל. וכדמוה דריין הוא לאשקו תלמודא מפשטיה דבהדיא תמא כפ' כהא על יבמתו שליטי לא תנשא אהיה עובדה דאשירי דסמך ארבי יתח ועבד עובדה דנפשיה ואפי' דאיכו אמר כומקא לאו בר סמכא הוא כדאיתא סתם ואי כו' איסורא או אפילו ודאי חששא לא סמך עליה כלל אפי' אינו אלא

הגה"ה
כמו שכתבתי ק' מלמדי

כמו שכתבתי ק' מלמדי כה"ג כה"ג דמסך דאשירי דייק דאינו אלא ספק חששא ומסיק הכה עליה באותה תשובה וז"ל ועוד דמעשים בכל יום שאנו רואים ששאלו לשליטי ומאריכין ימים ומולידים בנים ובנות. ע"כ :

אמנם

מסך דה"ל לא ברורה לי שפיר אי דווקא קאמר הא דקבעין סכנתא כרבי דלשליטי לא תנשא אינו אלא ספק סכנה משום דהא לרשב"א שליטי שרי לגמרי אכל לרביעי לכ"ע אסור דלמא הכי הוא או מינא דלא שחא אליבא דרבי בין שליטי לרביעי מ"מ. אפשר דאשירי מילי דה"ל סמכי עלמא ולא חיישינן לספק חששא כמו שאין אנו מהרין מכתם מילי דאסורו רבן עליינו משום חשש סכנה משום שומר פתאים ה' וגם נראה עתך שאנו מתי מעט ולריכין אלו לישא מאחד גמלאו דעו בה רבים ושומר פתאים ה' וכו' א. אמרינן כפ' מפנין לענין הקוח דס בששי דקאי מחדים וז"ע אי שייך לומר האי עעמא שומר פתאים לתלמוד חכס שהו יודע ומכיר וכו' למפלא בדורו ואפילו באיניש דעלמא קשה הדבר ללמד כל כך להחזיר הואיל ואנחה חשש סכנה כדאמר פ' אין מעמידין פרוקא לסכנה בסמיא. אבל נראה דזקקין אן לדקדק משום שיגוה דנשים ילדות דאחרת בהו כי סך מיינתא אש. והיו אסורות להנשא היה לחוס שמה חס ושלום תלמודא לתרבות דעה ורב אשי סבר מול גרם וקאמר דאינה בינינו דנפל מדיקלא ומת דלרב אשי אסורה ומעטס (דמקוס) [דעשיין] גורס מותרת דלאו (מקוס) [מעשיין] דידס קטלים ופסק בסגס"ה במיינון כרב אשי ובספר חסידים משמע דסבירא לן (דמקוס) [דמעשיין] גורס. אמנם משמע נמי דקיי"ל כרשב"א דלרביעי לא תנשא וכתב עוד דבר תמוס דלמחמי איו מזיק ולכן נראה דאינה למוימך עליה ושמעתי במקצת מדינות בודים סברות מלבס לחלק להיבא דעת בשיתו. אוי. דברר או אש נהרג ונשקף בגזירה עם ה' כה"ג לא שייך לומר מול גורס דמפת מדינה הוא וקאן יש רתיים לדבריהם מפ' המקבל דמפת מדינה לא תלין במולא דגברא ע"כ :

שאלה ריב

ראובן בל לבית דין וספר לטן ואמר איני ושמעון אינו בבית לוי ביחד ולי עטנו וגם בתולה אחת עמונו ואמר לוי ביחי התקדשי לי באלו הארבעים זהובים הללו שאין

שאלון ק' ואמרס הן ונתן לה הארבעים זכובים והלכה לדרסה וקרא עליה לנחיר ואמר שלחוק בה נחכוון ולא נחם להחזיר לו ובכן הלכתי מוסן ושלחו בית דין גם אחרי שמעון לשמוע דבריו ואמר אמת הייתי במעמד עם רחובן אלל לוי והכחולה כשנתן לה הארבעים זכובים אבל הכל היה דרך שחוק ובדיחותא ולא הזכיר שום קידושין כלל ושאלו בית דין ג"כ את לוי והכחולה ואמרו כדברי שמעון יש כאן חשש קידושין או לאו :

תשובה

יראה דאין כאן בית מיוחד ממנה עממים כמו שאבאר חדא כיון דהאיש והאשה מכחישין בך סהדא דמעיד בקידושין ועד אחד בהכחשה לא מהימן אפילו היכא דליכא סהדא אחרתא דמכחיש ליה אלא דהאשה לבד מכחישה לא מהימן והכי איתא בפ' האומר בקידושין גבי אשה ובני אשים וחבילה עומה כי' אלא לאו בעד אחד ותיסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן ופרש"י אלא לאו בעד אחד ושמוע מינה אפילו אינה מודה לו בקידושין מהימן ומסיק ותיסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן ואלא אין עד אחד קם בשים אלא לשבוש והכא לא שייכי שבוש הא קמן דאין עד אחד נאמן בהכחשה ואע"ג דלחד מן הגדולים השיב על ראיה זו דשמי חכם דעדות מוכחשת היא דכל חדא מהנהו שני אנשים אית ליה חד סהדא דנתקדשה לו וא"כ ודאי חד מיימישו שקרי משקר ולכן לא מהימן דלשון רש"י לא משמע הכי כלל וק"ל אמנם בפ' שני דתשובות משמע דעד אחד מהימן בהכחשה האשה דקאמר הוה הרגמא בעד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה הרווישו בפנייה קא מוסדי וסאי דאמר נתקדשה הוי ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים משמע הא לאו הכי צריכה גע על פי עד אחד ואפילו אם נשאה תלם כדאיתא התם וע"כ איירי אהיה מוכחשתו דאי היא מודה לעד אחד האומר נתקדשה אפילו לא תלם דשווייה נפשה חסיכה דאיסורה וכן יש להוכיח מן החוספות שם. ויש לומר דלא לאיירי לה מוכחשתו ולא בצורה אלא שגם היא מוספקת בצורה עינין שהוא אם נעשו קדושין אי לא נעשו שום קידושין כל עיקר ובדרך זה לא איתרע חזקתו כהיא דספק קרוב לה דכיון דודאי מררו לה קדושין אמרינן דאיתרע חזקתו ול"ע התם בתוס' והמדקדק יתיישב לו דלא מוכח ומשמע דעד אחד נאמן כשהיא מכחישה ואף כי קשה מאד לומר תלמוד ארוך לפימה נפרק האומר מדקדוקים אחרים אמנם נראה אי לאו הוה עמוא דמפוס הכחשה לא מהימן מטעם דהמקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין לא הוי לן למישרי והכא בעובדא דידן לא היה רק רחובן ושמעון אלא המעשה ושמעון העיד שלא הזכירו שום קידושין כלל ואין כאן אלא עדות רחובן וסיונו מקדש בעד אחד ממנה עממים אין להחיר הדא דמ"ג וכן רא"ס במרדכי ובבב"ס במיימון מוזכר ג"כ גדול אחד טולי סבירא להו המקדש בעד אחד חוששין לקידושין ואפי' לדברי הגאונים דפסקו אין חוששין היינו במקום דלא הוו רק חד סהדא אלא הקידושין ולא יוסר כלל בבב"ס אין חוששין משום גזירה כחוב הוא דילפינן דבר דבר ממוון דאין לך דבר שבערוס פחות משנים ואין קידושין וגידושין גומרים אלא על פי שנים עדים. וחדע דהא אפילו שניס מודים אינה מקדשת אם לא שיאמרו נתקדשה בפני שנים והלכו להם למדה"י. אבל אם אמרה שנעשה לגמרי בלא עדים לא מיתסרו אפילו לחומרא כדאיתא בהדיא פר' האומר וא"כ עובדא דידן דהוה חרתי סהדי אלא המעשה והאחד מעיד שנעשה קידושין בפניו ובפני חבירו ואע"ג דחבירו מכחישו מ"מ לפי דבריו של זה הרי סן קידושין גמורים אם האמת כדבריו שחבירו משקר וכה"ג כ"ע מודו דחוששין וראיה מהאחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה דודאי חוששין כדאמרינן בכמה דוכתי. אמנם י"ל דהתם איירי בעינין זה דמסר סהדי הוה חסם והלכו להם למדינת הים רק אלו השנים לפימה ונחלקו זה אומר כל העדים שאלכו ראו שהיו קרובים זה ואמר קרוב לו אבל בעובדא דידן שלא היו רק השנים עדים והאחד מכחיש אינה לומר דלעולם אין חוששין*.

הנה"ה

בתשובת מור"ס שכתבתי
תשובה ראשונה דשייכי
לספר נשים חיות הא

דאחד אומר קרוב לה לאו כלום הוא וא"כ הואיל ושמעון מכחישה בנין חתם. ע"כ : לא מהני. ודמיה להא דכתב אשירי פ' היוצקין ומרדכי פ' האשה רבם בביאורי י"ד חלוקים דלאמנות דעד אחד דאם אמר עד אחד עבד שלי ממוקן אמרו לו היאך אומר אמרתי לפלוני לחקו והלכו ושאלו לאותו פלוני ואמר לא חקניתו הרי זה בחזקת עבד אע"ג דכלל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים כיון שזה מודה שלא תיקנה הוא אלא אמר לזה לחקו והיא אמר לא חקניתו הרי זה עבד גמור ע"כ הא קמן דכיון שזה תולה הדבר בחבירו וחבירו מכחיש לו ואמר שלא אמר לו מעולם לחקן מהימנין לזה שפטרות נחלם זו. וכה"ג אמרינן פ' המוריד פלוני חכם טיבה לי את הכתם ואזל ושייל ואישתכח שיקרא וכה"ג איתא גמי החם פלוני כהן תיקן לי את הכרי ואזל ושייל ואשתכח שיקרא. ונראה דמסכת דייקי בגאונים בי"ד חלוקים דהתולה חקונו בחבירו וחבירו מכחיש לו חבירו מהימן ולא הוא בעדים דווקא שפכחשוכו אבל החכם או הסכסן לא מהימני כנגדה לכתחשה. וכתב אשירי דהכי מסתברא דאין להפקיע ממוון כתובה בעד אחד אלמא אע"פ שיתם תולה תיקוהו בחכם ובסן לא מהימני כנגדה כדי לאפקוע ממוון מחזקתו ומ"מ שפיר דייקי רבנן לענין עבד בי"ד חלוקים דהתם אדרבה מעמיד עבד על חזקתו והרי הוא עדיין עבד גמור הואיל והוא מודה שלא תיקנה אלא שאמר לחבירו לחקו וא"כ בי"ד גמי איכא למימר נחמיר משום חומרא דא"ל להאמין לע"א שהוא וחבירו ראו ושמוע בקדושין ולא יחוש בשהי אי חבירו שהוא תולה בו מכחיש כיון דלאו כבירא צריכה זאת כדמוכח מן הירושלמי דלעיל אמנם כי דייקי בתוספ' בפ"ב דתשובות לא לריכין בעובדא דידן לבל הוי עממי אלא דקאמרינן עד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה הרווישו בפנייה קא מוסדי כו' ומקשה אמאי לא תנשא לכתחילה דוקמי אחזקת פנייה ומתרי דאיירי שאלו יודעים שזקק לה הקידושין אלא דלא ידעינן אי הוי קרוב לה אי גמי איירי צריכה דוקות ומטות מולעות כו' וכה"ג איתרע חזקה ועובדא דידן ליחזכו סני לדין ולכן מוקמינן אחזקת פנייה ולא הארכתי אלא כדי לבאר חלוקים שיש בהן נפקותא במקום אחד :

שאלה ריג

מי שמשיא בתו קטנה היאך מהיגים את הוא מקבל בעלמו הקידושין תחת החופה או אם די

תשובה

בכך שצוה אלה ואומר לה לקבל קידושיה :
יראה דשפיר דמי שספקים בעלמם מקבלה קידושיה והאב יעמוד אלה ויחזיק בידם לקבל הקידושין במזוהו ובמאמרו. וכן כתבו החוס' וסמ"ג ואשירי ומרדכי בשם ר"י וכן הרמב"ן דקו"ל כהא דאמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קדושין מדברי יוסי בי"ר יודא וכבז ר"י דאפילו רבנן דפלוני אדרבי יוסי בי"ר יודא גמי סבירא להו דשפיר דמי לא קטע רבי יוסי אלא משום דיש לדקדק דין זה מדבריו אבל מדברי רבנן אין לדקדק כך אבל מלי למסכר הכי שפיר ואע"ג דבמרדכי כתב בשם רא"ס דלא קו"ל כרבא אמר רב נחמן משום דסמך דבריו אדרבי יוסי בי"ר יודא וקו"ל כרבנן ומסיק רא"ס דכל סבא לקדש את בתו ספקתה יקבל הקידושין בעלמו וכתב עלה רבינו ברוך דהמתמיד כדברי רא"ס לא הספיד וכן העתיק אחד מהגדולים מהמרדכי בשם ר"ס דכבר גמי שיקבל הוא בעלמו הקידושין. ונראה דבמרדכי דבני ריב"ס כועתק דבמרדכי בבני אוטעריי"ך יתא כל עיקר הא בשם ר"ס ומלאחי אדרבה השוה מהר"ם ח"ל נראה לי דמוהר לאדם לקדש בתו קטנה ואע"ג דאמרינן אסור לקדש בתו קטנה וכו' סמ"מ כשהוא בעלמו מקבל קידושין אבל נתן לה רשות לקבל קדושיה וסיה מקבלתה מותר וכן עשיתי בבתי קטנה אמרתי לה כתי קבלי קדושין אם את חושפת עכ"ל ועלום מאיר בי"ד ברוך ש"י. משמע מכאן בפשיטות דלא הוה חס להמתיד שלא תקבל היא הקידושין דאל"כ חיפוק ליה לאסור מהסוה טעמא. עוד נראה דכל הסו דברי הגאונים דלעיל לא איירי אלא היכי דנותן סבא רשות לבתו קטנה לקבל קדושין שלא בפניו לפי דעתה ורענה וסני משמע לשון הגמרא דעלם פסקו בגאונים דאומר אדם לבתו קטנה לאי

וחסר מנוחה ופרנסה מוחלת היא על ילידתו ממקום מולדתו
 גדולה לזר עניות מסגלת העושר וכיון דהתם נשים מוחלין. כ"ג
 אין אחת יכולה לומר ה"ן לזר למחול מנשום דמ"י למימר אדעתא
 דשמתא דמילתא נשאלין :

דיני מינקת חבירו

שאלה ר"ו ראובן נשא מינקת חבירו לאחר כ"ד חגש וחשב
 גם חגש הטיבור לאחד מהן וודע דכ"ד חגש
 סתם סמוכין בגבול לר"ך הוא להפריש בגט עד לאחר כ"ד חגש
 או אין לר"ך להפרישו עד אחר כ"ד חגש או אין לר"ך להפרישו כלל :

תשובה יראה דאין לר"ך להפרישו דדעיבד כ"ג שרי וכן
 קבלתי מרבתי דמעשה כזו אירע כבר באושעריין
 באחד מן התלמידים ורזה גדול אחד שהיה מנהיג בגבולו להפרישו
 כדמסיק תלמודא פ' החולק דהוהא מעוברת חבירו או מינקת חבירו
 ויולד בגט ולכשיגיע זמנו יכוסם וכתב שם במדרכי בשם מהר"ם
 דכ"ד חדשים מלאים בעין ואם השנה מעוברת היא נחשבת
 לחיובק ואחד מהגדולים שהיה ג"כ בראותו בגבול הוה לאותו תלמיד
 לעמוד עם אשתו שגשג דיעבד מהא דכתב סנה"ס במייתון פ"א
 דסלכות גירושין דמדנקט תלמודא כ"ד חדשים לחיובק ולא נקט
 שתי שנים ש"מ דבשנה מעוברת די נמי כ"ד חדשים וסייעו דלא
 כדברי מור"ם וכדיעבד סמך על המקיל ואחד מהגדולים הקשה מילי
 דמהר"ם אהדרי דכ"ד לא דייק מהר"ם מדנקט כ"ד חדשים ולא
 על דאין וזמנו ולא נקט שנה אם נחשבת שנה די נמי כ"ב
 חדשים וכן הנהיג בדברי מור"ם כהא לכתחילה ולגבי כ"ד לחיובק
 נמי הנהיג לאסור לכתחילה. ואלי בימי חורפי מלאהי בתשובת ישומ
 מהא דתנן פ' מי שאלחו כמה היא מיקחו שתי שנים ר' יודוס
 אומר י"ח חדשים ופרש"י לשם דר' יודוס ות"ק דיליה דסייעו ר"ג
 פליגי באותו משנה כהיא פלוגתא דפליגי בדרייתא פ' אע"פ דרבי
 מאיר סבר מיניקס אסורה ליארם וליגשא עד לאחר כ"ד חודש ור'
 יודוס סבר לאחר י"ח חגש ומהכא דייק באותה השנה מדנקט חגש
 בדרייתא כ"ד חודש ותנא דמתני' דפ' מי שאלחו שני שנים הואיל ופלוגתא
 חגש היא אלתא שתי הלשונות לחומרא נקט לכו הוה דנקט שתי שנים
 אחי לאפוקי חודש הטיבור דלא חשיבין לה למיין כ"ד חדשים אלא
 שתי שנים מיום ליום בעין ונקט נמי כ"ד חדשים דשתי שנים כו
 נמי מלין לפרש"י לפי מלין שנת סעולם ולשלים כשיגיע ר"ה
 כדאשכחן בכמה דוכתי דיל' יום אחד בשנה אחר ר"ה חשיב שנה
 ע"ב סייגון בששנא. ובראיהי הששנא לאחד מן הגדולים ואמר
 יישר ובהכי מתרלין מילי דמור"ם שפיר לעיין אביעום לא אשכחן
 תנא דנקט לכו בלשון שנה אלא בכל דוכתא נקט בלשון י"ב חגש
 אמנם הוה דכתב מור"ם דחדשים מלאים בעין ר"ל מר"ח ניסן ר"י
 לפרט עד ר"ב לפרט י"ב בניסן סהרי כהתם שנים החדשים
 כסדרן אחד מלא ואחד חסר ונמצא ב' שנים י"ב חדשים חסירים
 ובעינין י"ב ימים למלאותן ויראה בתשובה דלעיל מוכח דלא סבירא
 לן הכי סהרי השבון זס אינו לא בכלל ב' שנים ולא בכלל כ"ד חגש
 דשנה בכל דוכתא מלין לה מיום ליום ולא יותר דמוכח פ"ק דר"ה
 בכמה דוכתי דמלין לה בשמות כגון כיחא דמלין לשנות כעולם
 כדלעיל אבל יותר מיום ליום לא אשכחן וכ"ה בכלל כ"ד חדשים
 הוא וימא דר"ל סתם חגש היינו שלשים יום הוה ליחא דהא
 התוספות דייקי בהכי בריש סמדר ולחא שנייה סתם חגש דקרא
 הוא שלשים יום אבל בדרבנן לא הוי אלא חסר ו' אחד שנייה אחא'
 בדבן הוי שלשים יום כהתם אלא ח"כ מוכח דהוה חסר והשתא
 לשנייה קמא לדרבנן הוי חסר לא אחי שפיר דתנא דברייתא נקט
 כ"ד חדשים כדי לאשמועינן מלאים הואיל ובדרבנן לא הוי אלא
 חסר ושתי שנים דמתני' נמי משמע חסרים ואפי' לשנייה כהתם
 דסבר דבדרבנן נמי סתם חגש שלשים יום אלא"כ מוכח דחסר הוא
 יראה דכ"ה מוכח דלא בעינן מלאים ממתניין דפ' מי שאלחו
 כדלעיל ואין לומר אדרבה מש"ס נקט סתמא הרי לישני לאשמועינן
 דהא דמתני' דפ' מי שאלחו נקט ב' שנים לאשמועינן שנת הטיבור
 ובברייתא

אוי וקבלי קידושין אבל כשעומד על גבה וחופש בידם לקבל
 הקידושין הוי כאלו הוא קבל בעלמו ואפי"ג דאין המקדש אומר
 הרי בך מקודשת אלא הרי את מקודשת אין קפידא דדולס לומר
 הרי את מקודשת לי מכה אביך :

שאלה ר"ד יוסף בן שמעון ושמעון הוא בנה של אלה בת
 יעקב ונשא יעקב סזקן אשה וילדה ומה ויוסף
 בן בנה של בחו הפך ליטאנה חשיב לגבי' שנים או לאו :

תשובה יראה דכשניים היא השיבה לו ולא מציעה לרעה
 רב"ה"ס בהגמ"ס במייתון דפסק דלא כעשירי דפסק
 שני דיבמות דמוסיף אף אשה חבי אס דיש לה הפסק אלא
 דקיי"ל דאין לה הפסק ואם כן הכא כ"ד פשיטא שהוא אסור
 בה ולא עדיפא' מאשת חבי אס אמו אלא אפי' לפי דעה הרמב"ם
 והסמ"ג וא"ו ואשירי דפסקו כולסו כעשירי י"ל דהל"מ באשת חבי
 אס אמו משום דהתם לא שכיחי דאזיל לגבייהו כדמפרש תלמודא
 הטעם אליבא דעשירי דקורבא דאזיל לגבייהו הוא דאזיל לגבייהו
 וקורבא דאס לא שכיחי דאזיל לגבייהו וכנ"ד כיון דלגבי דידים
 קורבא דאזיל הוא ואפי"ג דלגבי אב קורבא דאס הוא מ"מ שכיחי
 עפי דאזיל לגבייהו מלקורבא דהיא לאס דיליה וק"ל. ואין להקשות
 א"כ אמאי לא חשיב עפי דאין להן הפסק דיש לומר דכלל אשת
 חבי אב היא דאין נמי קורבא דאזיל הוא כדפרישית :

שאלה ר"טו ראובן נשא את אלה במדינה מולדתו ובדעהו
 הוה להשתקע שם ולאחר שלשה או ארבע
 שנים ירד מנכסיו קלה ומבקש מאשתו שתלך עמו למדינה אחרת
 לגור שם באומר שלא יוכל להחיות ולהתפרנס במדינה זו לפי נכסיו
 שנתמעטו וכן הוא האמת ומשיבה לאס אין לזני מלך מלך
 מולדתי ממקום שגשגה שם ואפי"פ שיש לדאג שסתא חסרת מזומת
 ופרנסה ותסבול דוחק ראוה לפנות על ישועת השם. היכול ראובן
 לכופס ללחח עמו ממקומה או לאו :

תשובה יראה שהדין עם הבעל ויכול לכוף את אשתו וללחח
 כה"ג אם סדרי גרמא לעינים שלא יוכל להתפרנס
 כאן ויש לדאג שיכיו מחכמים מזומת ופרנסה וילעברו לסבול דוחק
 ואפי"ג דשנים כל הגאונים דפליגי בכפיית הבעל והאשה דבלא
 אמתלא חינו יכול לכופס ללחח ממדינה שגשגה כדמבאר יפה באשירי
 ובמדרכי פ' בתרא דכתובות לפי הנהגה והתוספות והירושלמי
 מ"מ על ידי אמתלא ברורה כזאת דבר פשוט הוא דיכול לכופס
 דעממא מאי אמר רבין דלא יוכל לכוניא מלך מולדתה וכ"ג
 משום דהיא בעלייתהו בעל ולא בירידתו ולחיים נהנה ולא ללער
 אין לך ירידה גדולה מכה שהוא בדוחק מזומת כדכתיב כי על זס
 בהתם מעושי ואפי"פ שאמרה שלזונה לפנות על ישועת השם ית'
 זכרו שימלא להם רווחים אין זו טענה דאיוז מזה גדולה מתלמוד
 תורה אפי"כ אמרו חכמים ז"ל כל תורה שאין עמה מלאכה סופה
 בעילה ולא הצטיהוהו חכמים שימטיר לו לחם מן השמים. ומה
 שטוענת נמי שאינה חוששת על הדוחק והחסירות והפלה יותר
 לסובל מאשר תלא ממדינתו מראה דלא בהר שבוש דעתה אזלין
 דבעלה דעתה ולא אזלין אלא בהר אורחא דמילתא וסתם בני
 אדם לא דעתייהו הכי וראי' מהא דליחא פ' אעפ"י חמר ונעשה
 גמל מאי אמר ליה ר'אש חשה בקב חפלות מעשר קבין פרישות .
 ופרש"י נשאת לו כשסיה חמר מהו לעשות גמל שלא ברשות
 הרווחה יחא לה כדי שיטעמר או עונה יחא לה ופשיט דרואה
 בקב טו' . ונקטו הסוספות שם מהא דלעיל התם גבי עבודת
 הנוקד דמוכה וכן פירש רש"י עלה דהרווחה יחא לה עפי מעונה
 ומתרלין דשאני עבודה המלך דפוש רווחה עובא ולכן יחא
 לה והשתא מסכה יש להוכיח כל הא דלעיל ושמעין מנייה דלאו
 בהר דעתה דיינין מדקבעיה אי הרווחה יחא לה או
 עונה יחא לה נקרא לאשה ונשאלה את פיה . ותו דרש"י פירש
 בהדיא דשלה ברשות איירי אלא על כרחיך אי הוה אורחא כהתם
 נקו דהוי יחא לכו בהרווחה עפי מעונה כהיא הרווחה דעבודת
 סמלך לא משגחין דעתה כדמוכה בעיניו' דהוס' . וא"כ הואיל
 ואורחא דמילתא ובגבול הרווחה של עבודת הנוקד מוחלה על העונה
 דלעיל דנפא היא כל עקן דאורחא דמילתא היא דכשביל דוחק

ובגבירתה נקט כ"ד חדש לחשמועין דבעינן כולם מלאים דא"כ
אמאי לא תיך הכי בתשובה לטעם דא"כ לא תרעין הכי משום
דכוו סתמן אסדדי דלעולם לא יגיעו שתי שנים שכן מיום ליום
למניין כ"ד חודש מלאים דלא מצינו כלל בכל השנים שהן כולן מלאים
אבל לפי מנאי דתיך בתשובה לאו סתמן הוא דבשנה פשוטה שתי
שנים וכ"ד חדש הוא מלאה היא אי ה"ה

לא משויין כולם מלאים אלא כסדרן. * בתשובה מהר"ם מלאה
ח"ל כבר עשהו קמאי
דקחילי רבות וקבעו תמורתה בזה ויתד עלה תמוט דמינקת שמה בעלה
דקי"ל דלריבה לסתמן כ"ד חדשים חדשי הלכנה כסדרן אחד מלא ואחד
חסר מהכיה דמאדיר ומפ"ק דסנהדרין אין ראייה דהסם חודש היו חסר דשמי
הסם דהיו מוכח מלאה דהסר הוא דל"כ היינו ק"ק ומכיה דלרק המדיר דלפרך
ואימא שלשים יום כדכתיב חדש ימים ובפרק החולין ירחימים שלשים יום אין ראייה
דהסם חודש שלשים יום דליכא למימר לשון חורף אחד לשון חמשים אחד כ"ו וזאת
התשובה שמהלחי בתי חורף המבואר לעיל בה מלאהי ג"כ דדייק ממשנה פ' מי
שאלו דקטע בה שתי שנים ובגבירתה דפ' א"ע"פ נקט כ"ד חדש דהרמיהויה לחומרה
דמבואר לעיל ומסוק לבסוף ח"ל ואי לא מהפטינה מהבירי לחלוק על רבננה נתי
נפש דעבדי ביה עובדא הייתי חומר דכ"ד חדשים שלמים בעינן להחמיר ובגויה
ראיה מג' חדשים שלם הכנה וכן פ' חדשים של היוון כולם שלמים דרפ"א יום
סייג שלימים אלאה סהם חדשים המכריז בשלשון רבות אלא תולדות האדם
שלמים הם היום נראה להחמיר אחרי שאין לנו ראייה ברורה להלך. ע"כ :

קבלה כן פליגי אהא ואיפשר דמשום הכי נמי לא מקילינן כאיך דא"כ
הנה"ה אם נשא בשוגג להחיר לו בהשדשה בעלמא * .

אפי' בשעה כן לריך
לדקדק הטיב בתשובה המיומן מה שפסיק מהר"ם למחר"ר יעקב קרקוב אי במסג'
אחד מ"ד ע"פ. ע"כ :

שאלה ריז אשה שנת בעלה והיא מניקה שצריכה להמטין
עד שיכא סולד כ"ד חדש ובאשה מיד לגבות

כתובתה ומגבין לה קודם שתיא ראייה להנשא או לאו :

תשובה יראה דמגבין לה אפילו אח"ל דטעמא דחינה ליתא
בכה"ג מ"מ מקקין מטעם דמפסיד מזונות כדליתא

פ' שום היתומים . ובאלפס ובאשורי פ' אלמנה מזונות מייחא ליה
דפליגי רב יסודם משום רב אפי' ורבי יוחנן דרב אפי' סבר דווקא
לשטר שיש בו ריבית מקקים לנכסי יתומים אבל לא לאשה משום
מזוני דרבנן תקינו להו מטעם ידיה וליכא פסידא ליחמי ורבי יוחנן
סבר אף לאשה משום מזוני משום דזימנין ללא מספיק ומפסדי
ליחמי וקי"ל כרבי יוחנן ואע"ג דמסיק סהם דטעמא דרבי יוחנן
משום הוינא מתנין להו נראה דלא אחי לאפוקי היכא דליכא ספסד
מזונות אלא אחי לאוספי טעמא דחינה משום גרושה דלית לה
מזוני וככי הוא נראה לפום ריהטא דמרדכי פ"ק דב"מ אין גובין
מן היתומים אלא לשטר שיש בו ריבית או לכתובת אשה משום מזוני
וכן מוכח ק"ת מלשון רב אלפס ואשורי דמיתיי ומפרשי במאי פליגי
בטעמא דמזוני אי חיישינן לפסידא משום זימנין דלא ספקא ואין
דרכו להחריך ולאיתויי מילי דלא קיימי חליבא דסילכתא וכן מוכח
מלשון הרמב"ם שכתב שאם קפלה ונשאת אין מקקים לה שטרי
נשואה ואין לה מזונות שה קמן דסבר דטעמא דמזונות נמי איס לן .
עוד נראה דאפילו לטעמא דחינה י"ל דמקקים כ"ד דכתיב נמי דעדיין
לא הגיע זמנה לינשא מ"מ ע"י שיהא נפרעת מכתובתה ויאל
הקול שיש לה עמוון יתא לה קופאים לשדך אליה ושימחיתו עד הגיע
זמנה ולא תקדמנה אחרת וכ"כ לפרש"י דפ' אלמנה גבי הא דמוכרת
שלא ככ"ד דטעמא נמי משום חינה הוא כדאיתא סהם ופרש"י כדי
שיהא חן לאנשים בעיני הנשים וינשאו להם ולפי טעם זה אין חילוק
אם עדיין איננה ראויה לישא אהנה בתוספת סהם מן חילוק
שיניה אהא דקאמר גרושה נפיש חן דידה משום דלריכה חן ויתר
שיהא בזייה מאלמנה משמע כפירוש הרמב"ם דטעמא דחינה כדי
שיהא לה כלום לינשא בו :

שאלה ריח מי ששמע אשהו מקללה ומזלזלה באביה ואמה
וסוכתה בדברים על זה כמה פעמים ולא הועיל
שרי להכותה כדי לייסרה שלא תעשה או לאו :

תשובה יראה דככה"ג שרי ואע"ג דכתב במרדכי פ' המדיר
בתשובת רבינו שמואל דהמפס את אשהו עובר בלאו

דפן יוספי והחמיר מחד בדבר כדאיתא סהם מ"מ לאפרושי מאיסור
חומר כזה ודאי שרי וראייה מהא דליתא פרק המניח דנרנע שכלו
יעיו ורבו מהרסו בו לנשא ולא יאל וחבל בו פטור ומוקי לה רב
נחמן ברבי יוחנן כשנסתרו לו שפחה כנענית והנל בו כדי לאפרושי
מאיסורא דמשילא לחירות אסור ופרש"י דרשאי לחבל בו דאין
עושה דינא לנפשיה רק לשמים . שה קמן כל מי שהוא סתת יכו של
אדם ודואה בו שעושה דבר פבירס רשאי להכותו ולייסרו כדי
להפרישו מן הפבירה ואין לריך להביאו לב"ד שיפרישוהו המה בכהם
בגזירותא דאל"כ גבי נרנע אמאי רשאי לחבל בו יביאו לב"ד .
הנראה לע"ד כפנאי :

דיני חריצה ויבום

שאלה רימ ראוין הים נשוי ללאה וגשתמדה ונשאת לנכרי
וסך ראוין ונשא את רחל ולא גירש את

הנומרת כמו שמוסגין בארץ רינ"ם ואגפיה ומה ראוין בלא בנים
פטורה רחל מזיקותה מהמת המזומנת או לאו :

תשובה יראה דלריך להחייב הטעם בדבר וכבר שמעתי דחד
מרבנותא רמס כה"ג להחיר אפילו בלא תליה מטעם

איה סועה דסך מומרת סואיל ונשאת לנכרי ודאי נעמאה לבעלה
ומסקין

ועסקין פ"ק דיבמות דלרת סופיה אכורה ולאו דווקא אכורה אלא
 פטורה היא לגמרי כדאמרי ערוה הכי פסק רב אלפס וכן הרמב"ם
 וא"ו וכן מסיק אשירי וגם מן הסוס' הסם משמע דס"ל דהכי
 הלכתא וכך איתתא רחל נמי לרת סופיה היא שרי בעלם ראוהו לא
 נירש את המומרת מעולם ובשמדוהא לא פקעי קידושין מראובן כל
 עיקר דכסדיא אחריון בגמרא דמומר שקדש אפי' אחר שמדוהו
 קידושיו קידושין כ"ס קידושין שמקודם ובהא ליכא מן דפליגי .
 אמנם בגליון ב"פ דיבמות איתא דנראה לי וכן היה נראה למחרי"ם
 לרת סופיה בעי חליצה ובאשירי נמי מיייתי דפסק הראב"ד דחוללת
 ונראה די"ל דב"ד י"ש להלכה חליצה אפילו לרב אלפס וחזיריו
 משום דלא ברירא לן כלל שזינתה בשמידתה עם שום בר ישראל רק
 עם כהן א"כ לא מיקרי כופה לדברי ר"ח שכתבו ה"ח ואשירי
 פ"ק דכחוכות משענו שסחיר הלכה למעשה בבת ישראל שגשגתמה
 וישיבת לכריו ואח"כ נתגייר וחזרה עמו וסחירה לו משום
 דלא אמרינן דאסורה לו מטעם אחד לבעל ואחד לבעל דביאתו כביאת
 בהמה וא"כ ב"ד נמי לא משוי לה לרת סופיה דאין זכות לבעל ולא פטרה
 לרת ואע"ג דריב"ם חולק על ר"ח הסם ומיייתי ראיות ברורות דלית נגר
 דפרקיוכו דאכורה היא לבעלה על ידי ביאת כהן מ"מ הואיל ור"ח עבד
 אפי' להקל אית לן לכל הפחות להחמיר בדבריו בחומר יבמה לשוק דלכאורה
 משמע מן הסוס' ואשירי דר"ח לא מחלק בין בועל לבעל וכבר
 דלבעל אינה אכורה ע"י ביאת כהן אמנם נראה דהיה דוחק גדול
 לומר דר"ח לא סגיג כלל אוקן ראיות המפורשות במתני' ובתלמוד
 דאכורה היא לבעלה ע"י ביאת כהן ועפי אית לן למימר דמודם
 ר"ח דאכורה לבעלה ואע"ג דחשיבם כביאת בהמה ה"מ לענין איסור
 דבועל משום דלגבי כהן לא שייך איסור כמו לגבי בהמה אבל מ"מ הואיל
 וביאת אדם היא אכורה לבעלה וישראל הוא ושייך איסור לגבי . והו
 דאפילו אי נישא דר"ח לא מחלק מ"מ כיון דלא אשכחן דעבד עובדא אלא
 לגבי דבועל ובגליון זכור' ובאשירי מפרשים עמיים נכוחים דים להסיר
 עובדא דר"ח ולא מעמיים א"כ לא נאום לדבריו לגבי דבעל נגד כ"כ
 הרבה גאונים שפליגו דבריו אבל אינו נראה כלל לפטור לרת סופיה
 מחליצה מהא דכתב במרדכי פרק החולק בשם רבינו הגדול אברהם
 מרגנשפור"ק על יבמה שגפלה לפני מומר דתימא הוא אי בעי
 אפילו חליצה ממנו דבמקום ערוה קיימי דקנאים פוגעים בבעלת
 לארמיהו ע"כ . א"כ כ"ד נמי אם היה סיכס בועל המומרת קנאים
 פוגעין בו דעיקר כך מיימרה איתמר אבועל ארמיהו א"כ במקום ערוה
 קיימי וטיפער לרתה ודאי לא סומקין עלה דרך להא מילתא להחריס
 שארי כתב במרדכי הסם דרש"י חולק על זה ומגריך חליצה מן
 המומר גם מהר"ם מחמיר הסם כרש"י . ואע"ג דמיייתי ראיה
 לדברי הגאונים שמתירים אינו מטעם מקום דבמקום ערוה קיימי
 אלא מטעם דאדעתא דהכי לא נתקדשה וסוהו טעמא לא שייך
 ב"ד וק"ל . והא דכתב ב"א' בשם רב נחשון גאון ובשם ספר שער
 על גבי גהלים ותשובת הגאון דיבמה שגפלה לפני מומר שהיה מומר
 בשעה שקדשה בעלה פטורה מן החליצה ויבוס ולפר"ח אפילו נשחמד
 אחר קידושיו אחיו רק שהיה מומר בשעת שמת אחיו פטורה היא
 לגמרי ובא"ו גדול האריך לפרש דבריהם כמנה עמיים וככתביה
 בתשובה אחת מ"מ סנדקק בכל אוקן הטעמים מאלו לו דלא שייך
 אפי' חד מן כולשו לגבי יבמה מומרת לפטור לרתה ואף כי הטעמים
 קלה ממומרים הם כמבואר שם . והו נראה להלך ב"ד דאפי' אי
 היו אמרינן דמומרת במקום ערוה קיימי מ"מ לא פטרה לרתה
 ונראה דמיהא ליבמה נדה בשעת נפילתה ליבוס דערוה גמורה
 היא ואפי' לא פטרה לרתה ואפי' היא גופא שרי להתייבם אח"כ
 כשהיטורה ומופרשים הסוס' הטעם במתני' דריש יבמות כהן שמי
 משום דל"ד נדה לאחות אשה ושאר עריות משום דהתם
 האיסור עומד על סיכס עפי מבאיש אחר אבל הנדה לכ"ע אף
 לבעלה אכורה עד שתטבר ונראה דה"ס והוא סבירא ממש במומרת
 דכל בר ישראל וכ"ס בעלה אכור לבה עליה בשמדותה וכ"ח ביבם
 מומר נמי אמאי אמרינן דבמקום ערוה קיימי ה"ל לא דמיה לערוה
 דאכור המומר נמי קאי אבל סגיס שבטולם כמו על יבמה לא
 קשה מידי דיבם מומר אי תשבתו לביאתו כמו ביאת ערוה א"כ לא
 קרייטין למינק לה דאסור לה להסייבם מאחות אשה דרבה דסילכתא

כוחים מסיק דערוה גופה לא לריכס קרא דאין עשה דוחה כו' וס"י
 אין עשה דוחה איסור ביאת מומר ומאי כ"מ אי לא דמי לאחות
 אשה ולשאר עריות אבל מומרת לפטור לרתה על כרחך לריכס למינק
 לה מאחות אשה דפטרה ליה לא כתיבא אלא גבי אחוס אשה ולכך
 בעינן דווקא דומיהא דאחות אשה . מסקנא דמילתא אין לפטור לרת
 המומר בלא חליצה לא מטעם דחשיבם כערוה כדפרישית ולא מטעם
 לרת סופיה היא דאפילו אם נפליג דברי ר"ח לעיל דלא חשיב לה
 לכוונה דאורייתא מ"מ הואיל וכתב בגליון דנראה לו ולמחרי"ם
 להגריך חליצה אפילו לרת סופיה דאורייתא וגם הראב"ד סבר כן
 אין להקל נגד דבריהם אע"ג דרב אלפס וחוס' שזין בדבר דפטורים
 לגמרי וכתב מהר"ח בתשובה דנוהגים לפסוק כרב אלפס בדבר
 שסחוס' שזין לו בהא ע"כ מהר"ם גופיה סבר דליחא להסוה
 כללא סהא דהא אינו גופיה פליג עלייהו ומסתמא ידע דעת
 שניהם :

שאלה רב

ראובן מה בלא בנים ונפלה אשתו לפני שמוען
 ולוי ויהודס אחיו בא שמוען לחלוץ לה ולחלק עמה
 הנכסים כחוקת הקהילות השיבם היבמה אין ראויה לחלוץ ולא ליבם
 אשך כך ענוהו השיב שמוען בוותיקן בזה כדי שלא תצטרך לחלוץ
 עמי הנכסים השיבם היבמה יסא כן שבוותיקן כך הוא וכו' לוי
 ויהודס ואמרו לשמוען אם תחלוץ לה ותחליק עמה נכסים חלקך
 תחליק עמו ואע"פ שגדול אחיו אשה . עוד אמרו היבמים ליבמה
 שמענו שיש לך נכסים מרובים מתכונתך ואחיה נכסים שלנו
 הן מקודם וסכתובם תחלוץ עמו והיא אומרת אם תחלוץ מאחד
 מכם תחלוץ עמכם כל הנכסים הן רב הן מעט מה משפט
 הדברים הללו :

תשובה

יראה דדברים הללו לריכס ביאור יפה ודקדוק יטעב
 בעיקר תקנות הקהילות מה ראו על כסם לחקן
 שיחלקו היבם והיבמה בנכסים לאחר חליצה ולדקדק ג"כ בתלמוד
 ובפסקי הגאונים מה היה דקין מוקן מחוקך הסלכה חוק מן התקנה
 כן בממון הן בפשיים לחלוץ או ליבם . פ' החולק במרדכי כתב בשם
 מור"ם שצאו לפניו לב"ד היבם והיבמה ודחה איתם שיצאלו
 מסודולים במלכות מה תקנת הקהילות בין היבם והיבמה ונראה
 ששאו כולם בזה שלאחר שיחלצו לה היבמים שיחלקו הנכסים חליצה
 לה וחליצה ליבמין ומסיק דאם אינה רואה לחלוץ לא גרועה ממומרת
 ויחזיקן לה הדרויה שהסכימה לבעל ותו לא ובל שאר נכסי סנה
 יסביקן ליבמים דקין מומרת כמו שכתב רב אלפס פ' אע"פ דין
 מורדת ואם נדרתה לחלוץ חולצין לה וינתן לה כל חצי הממון כחוקת
 הקהילות ויבמה לה מחלקם כל מה שהפסידה בפשיעותא בין בחיי
 בעלה בין לאחר מיתה בעלה ובשבויה ומאחוס ס' ליערל הלי"ט
 שזיו לחלוץ בין אחיו ואחיותיו לא יבוס לה מחלקם כלום ששזיל
 ואחיה מתנה דכתובת יוציאת ממנה ש"מ ע"כ . ולפי הסלכה חוק
 מתקנת הקהילות מוכח ממה דוכתי דוכתי דריכא דחוק לה גובה
 כתובתה משלם מנכסי המת כשאר אלמנה ומותר הנכסים יקח האב
 אם עודנו קיים שהוא קודם לכל יוראי יריבו ואי ייתא לאב חולקים
 כל האחים מותר הנכסים בשוה ואין לחולק זכות בזה ויתר משאר
 אחיו בכלם הכי איתא בהדיא פ' החולק ואפי' היבא דהוי בעי ליבומי
 אלא שהיבמה לא יתנה חפילה ומאלו לא מחסר אפי' לא שקיל
 מידי עפי מן האחין הכי משמע פ' האשה שגפלה מהסוה דנפלה ליה
 יבמה בפומבדיתא וכדפריש"י הסם ובתשובה דא"ו חולק לענין גביית
 כתובתה וז"ל עכשיו שגזר הגאון על שתי נשים ופטרה הצורה והיה
 היבם נדרון מיבם אלא שהוא אומר בתקנתא דרבנן סובר אני שאין
 לה כתובה אפילו חללה עכ"ל ובמרדכי פ' החולק כתב בתשובה הר"ר
 אביגדור כ"ץ שקבל מרבינו שמתה שחם ים ליבם אשם כופין אותו
 לחלוץ מנה חרס רבינו גרשון מאור כהנא . ובסמ"ק כתב דסיכא
 דאין אנו יטולים להטעוהו שיחלוץ אומרים לו אם לא תשמע לעצמינו
 לחלוץ נשים חרס ציינו להבדילך עד שתחלוץ ואם יש לו אשה
 אחרת מנדין אותו כהדיא וכתב עוד אם אין ליבמה כל בנית
 כופין אותו לחלוץ ואם עשירה היא נוהגים לעשות פשרה עם הממון
 ע"כ ובא"ו כתב במס' יבמות וז"ל כתב ר"י דהלכס דבזמן הזה אם
 היבם נשוי ואינו יכול לייקם מתקנת רבינו גרשון ז"ל ואומר אינו
 רואה

רוצה לחלוץ עד שתתן לי כך וכך אין מניחין אותו לדחוק אחת לשום דבר אלא טפחין אותו ויחלוץ לה משמע מפרש"י ז"ל דרוקא היכא שנתנה אמתלה לדברים שקלה כחובתה וכן פירש ריב"ם ז"ל עכ"ל. ולענין חליטה וייבוס אחת מסן קודם ואומת כופין אותו או אין כופין או מוחים בידם הגאונים כקבו אם שמוסס רואים אין מוחים בידם ואין כופים לחלוץ ואם היבס רוצה לייבס וסיבמה אינה רוצה להסייבם מחמת שמונתה אמתלה לדברים אי מנינו לאטעשייח ליה מעשינן לי' ואי לא מנינן כופין בשוטים לחלוץ לפסק רש"י ור"א אין כופין כלל לחלוץ אפילו על ידי אמתלה ולפי"ר"ם בזמן הזה במקום שידוע לנו שמתכוין למאוס כמו שידועים בודאי שאינו מתכוין לה לשם מו ולא לשם אישיות אין כופין לחלוץ אבל היבס דלא ברירה לנו שמתכוין למאוס כופין בניגולי ומרחיקין אותו מן היבוס דק"ל כאבא שאול דמאות חליטה קודמת גם לפי זה אי חבט לייבס לא כפינן ליה אלא מעשינן ליה אם אינה חפיה אלא אם אין רוצה לא לחלוץ ולא לייבס נראה דכופין כך כחבו התוספות בשם ר"י פרק אע"פ ומסין התם בסג"ס בחשירו בשם מהר"ח דרוקא צבאה מחמת טענה דכשה חוטרה לידם ומרה לקבורה כייפינן ליה לייבס או לחלוץ ונראה דלפי תקנה הגאונים כופין לחלוץ אבל מספקא לן לענין כחובס אם יש לה דין כמו אשה אחרת. ומלישנא דר"י משמע דכל זמן שלא חלטה אין לה כחובס ואם מתה יש לה שני יורשים ע"כ ובמרדכי פ' החולץ כתב מספר אב"ס אם היא חובעת לחלוץ והוא רוצה לייבס אע"ג דמאות יבוס קודמת חיקו רבנן סבוראי לתת לייבס מה שיש לה מנכסי בעלה ונכסי דעיילת לבעלה בידם ויבוסו כדי שיתראם לחלוץ ותקנסו זו כדי שלא תאלמס בנות ישראל לתרבות רעה. והשתא מחוץ דברים הללו כשתבנו פסקי הגאונים יתבאר שאלותינו ובתחילה נבאר יסוד הטעם מהתקנות מהקטילות מפני מה תקנו שיתלקו היבס וסיבמה הנכסים לאחר חליטה. ונראה דעיקר הטעם הוא מפני שראו כמה פעמים שבאו הנשים לידי עיגון משום דומעין טובא שהוא חפץ לייבס וסיה אינו רוצה משום דכיהא ליה או משום דלא ינחא לה באישות וזוהתא דיליה חשו חסמי הדור שעל ידי כך תבא לידי עיגון דאין בידו לבוס אפילו על ידי אמתלה כדפסק ר"י לעיל. וזמנין נמי שאין ברעתו לייבס ואמר שירצה לייבס כי יודע שיהא לא תחפון ועל ידי כך הוא רוצה לדחוק עבור ממון ומתוך כך תבא לידי עיגון ע"י המהלקת. וזה הטעם משמע בהדיא במרדכי דאיידין לעיל דתקנו רבנן סבוראי לתת לייבס מה שצדיה כדי שלא תאלמס בנות ישראל לתרבות רעה פירוש על ידי עיגון. וכן משמע קלח במרדכי פ"ב דיבמות שכתב שמועטם בכל יום שמענין אחי יבמתו עד שיתפשו ועדיין לריך טעם למה תקנו הקטילות לחלוץ ושוינו תקנת רבנן סבוראי כדמבאר לעיל י"ל דרבנן סבוראי סברי דמאות יבוס קודם לכך יסבינן לה כל דין מורדת דמסדר לבעל כל מה שיש לה משלו ושקלה היא מה דעיילת ליה אבל לדין דחיישין לפסק ר"ה ור"ה שפסקו שמאות חליטה קודמת ולדידהו אין כותבין איגרת מורדת על שומרת יבס כדמבאר בתוספות ובפסקי הגאונים וא"כ ליה לה דין מורדת ומדינא חשקול כל כחובתה אם תתון אלא שבטביל סעיגון תקנו הקטילות לחלוץ עמו כממון. עוד נוכל לומר טעם אחר דכאן דחיישין לפסק ר"ה ור"ה וכבז ר"ה דכל היבס דאינה חפיה להסייבם מרחיקין את הייבוס במילי וכבז נמי בסמ"ק דלעיל דמשימין חרס בייבוס. להבדילו וכבז דאם היא עשירה נכגינן לטעות פשרה מן הממון מהאי טעמא נמי תקנו הקטילות בחאי כסף כדי שלא יבטע היבס מחמת חימוד ממון וזוהו או מרחיקין הייבוס. והשתא יתבאר שאלותינו. השאלה הראשונה דהיבס שסיה רוצה לשבת עגונה ואינה רוצה לא לייבס ולא לחלוץ ויבוס סתמא כתיקנות הקטילות דין זה הלוק על שני דרכים האחד אם אינה חפיה בחליטה מפני שיהא בזה דבר כי תבט לה לגנאי או משום דסיה ליה וקשה עליה להיות שפלה וכנועה לו דכ"ג הדין מפורסם במרדכי בשם מור"ס כדלעיל דדינא דמורדת איה לה ויסבינן לה דרובייה מה שסכימס לו הכל כדמבאר לעיל ובמרדכי פ' אע"פ שם מבאר עוד יותר דינא דמורדת אבל אי ידעינן בהאי איתתא לפי אומדת דרעמיו דמה שסיה מוחלת לחלוץ אינה מפני הבושה

והסכימס אלא בשביל הממון שאינה לחלוץ עמו אומרת שאינה רוצה לחלוץ כגון שהיא בת שנים קלה שאינה חוששת על העיגון כל כך וינחא לה למשקל דרובייה שסכימס לו ממון שתחלק עמו נראה דכ"ג יסבינן לייבס כל נכסי המא וסיה חבט ותתען אם רוצה בכך דכיון דדינא דמורדת איה לה ובדינא דמורדת כתב במרדכי פ' אע"פ מתשובת מור"ס דכל היבס דאמרה מאוס עלי והדברים מוכיחים דאין כן אלא מחמת ממון או שיש לה כעס עם בעלה או מחמת אביו ואמה הקרובים דמרגלים קטעה ולאפוס שתקרא לומר מאוס עלי כס"ג יסבינן כולו לבעל בין מה שסכימס הוא בין מה שסכימס היא וליה לה ממונת וא"כ לגבי יבמה נמי כיון דחבט הוא לחלוץ חקקין לו וכתיבין עליה איגרת מדר משום דכל כמה דאגידא ביה לא יסבינן ליה אחרת ונראה דלאו דוקא פנוי משום דלא יסבינן ליה אחרת אלא חפ"י נשוי נמי איה ליה האי טענה דכל כמה דאגידא ביה אפילו איתתא דידים מרגלא ביה קטעה ודילמא אימרתא ביה וכן משמע בהדיא בספר המיימון. וזה דלעיל כתב בשם מהר"ח דמשמע ליה מלשון ר"י דכל זמן שלא חלטה אין לה כחובס וא"כ אי ליה לה נכסי מלוג כל נכסי דיבס ויבוסו וז"ע אי חולק ר"י אמהר"ס צבא דכתב דיסבינן לה מה שסכימס סיה דלא בעי לחלוץ. והשתא השנייה דרובין החפון הקטנים לחלוץ עם הגדול החולץ כמה שישל לחלוץ נראה דאין הדין עומד כיון דברירא לעיל דעיקר תקנת הקטילות לא היתה אלא בשביל שלא תתען והואיל ומאות הוא גדול להסייבם וכן לחלוץ ולריבס היא לאסדורי אבתריה למאוס וכשהיא מפייסה אותו שחלוץ לה חו ליבא למיחש לעיגון. ואע"ג דשאר החאים נמי מוזו פטרו לה בדיעבד מ"מ כיון דגדול קודם למאוס וגם אם לא רצו כולם בתחלה לא לייבס ולא לחלוץ כייפינן ליה לגדול לחלוץ כדמשמע סוגיות התלמוד פ' החולץ סעיגון. חולה בו טפי מבאחריו. וא"ה כיון דק"ל דיבא קטן עדיף מחליטה גדול כדפסק (סימן) [ס'] אשירי וא"כ אכתי אחי לידי עיגון דהקטן יבטע לייבוס ואיסו קודם במאות מהגדול בחליטתו וסיה אינה חפיה כלל ביבוס ומיעגנה על ידי כך ולכן סיה לנו לתקן שיתלקו כל החאים בממון המגיע לחולץ כדי שיתראו כולם בחליטה. וי"ל דכתיב דיבא קטן עדיפא סינו היבא דיבא ג"כ חפיה סיה ביבוס אבל היבא דיבא אינה רוצה להסייבם וגדול אחין נמי חפץ בחליטה. ולא מבעיא לפידות ר"ה ולפירוש ר"ה דק"ל דמאות חליטה קודמת דמאות אפילו לכתחילה לחלוץ לגדול ולא להסייבם לקטן אלא אפילו לדעת הגאונים שכתבו דמאות יבוס קודמת וכותבין עליה איגרת מדר אי לא חפיה להסייבם הואיל וגדול אחין נמי חפץ בחליטה אין לבוס אפילו למאוס להסייבם מן הקטן ומאלא שלא תתען כלל כשהיא מפייסה רק הגדול לחלוץ כפי מה שפירשו לעיל דתקנת הקטילות נמי סיה בשביל שיתרחק מסיבוס כי יבסי דלא יבסי לייבוס על ידי חימוד ממון ואותו חשש אינו אלא היבא דאין כפון אלא הסובע לייבס כס"ג חיישין הואיל ולא חוכל להפטר לשוק קודם שתתען אפילו זמן מועט תסייבם לי אבל היבא שיש לפניה הרוצה לפטרם לכל סתתו בדיעבד לא חיישין להכי. ולפי מה שכתב בא"ז בתשובה דהיבא דסיבס נשוי ואינוס הוא בתקנס דרבנן שלא יוכל ליבמה אין לה כחובס אפילו חלטה א"כ היבא דהקטן נשוי והגדול פנוי וכשחלוץ הגדול לריך לחלוץ עמם ואם סיה הקטן חולץ לא סיה לה כחובס דנאי למימר לה בראון סייתי מייבס אלא דאיתאנא בתקנתא דרבנן והיה לנו לומר דלא מצי הגדול להפקיע זכותו על קטן דאיה ליה טפי מניה. מיבוס נראה לומר דסיה דא"ז לא מייירי אלא דתרווייהו כוס ינחא להו ביבוס כשהיא דכתב לעיל מן התוספות ח"ל סיה דשמיס רואים להסייבם ואומרים לנו מהבזוים לשם מאוס אין מפרדיין אותן לרבינו חס ע"כ כס"ג שסיבס סיה ממונן ולא שביק ליה אלא משום תקנתא דרבנן מיקרי אנוס וליה לה כחובס אפילו חלטה אבל היבא דיבא אינה חפיה להסייבם וק"ל דלא כייפינן לה ובלא תקנתא דרבנן נמי סיה לריך לחלוץ או לעגס ואם סיה חולץ לה בני פשרה סיה מועלת כל כחובתה לאחר חליטה מדינא אלא שסקטילות תקנו שיתלקו ממון כדי שלא תבא לידי עיגון ולענין זה האחין הסבואין והעיגון שיון הן וקלה משמע סכי

היום וה' קביעת מקום לחליטה . ואפי' אח"ל דלא מצינו למיל מהסס מ"מ אמאי נעביר דברי הגאון לאו דווקא כיון דאשכחן בעלמא חומות דבשיא מערב ולא באותו היום דאין הלשון משמע כלל דנקט רש"י ערב למועדי שחרית דקודם יום שמעברין . משום דמופלג עפי אבל באותו יום עלמנו כל מאי דקריב טפי שפיר דמי דח"כ הלל"מ מערב יום שלפניו וקל להבין . מ"מ נראה דאע"ג דנקט רבנן ה"א האי ליטנא חיכו לא אחי לאפוקי מופלג מלפניו אלא לאפוקי סמוך כדעשמע הסס קאז דקאי על זה הפנים וח"כ אם רוצים לחלוץ בחדר בשבת נראה דלא שרי לקבוע מקום בשבת בערב משום דמיוחו כמתקן וכבוני סואיל ומכשירות למוזס . וכס"ג אשכחן כוונתו וכמה גזירות בהלכות שבת ויכול לקבוע בערב שבת ולא חיישין אם הוא מופלג עפי מערב אחד דאפילו אי חיישין בעלמא הכי דבשבת לא אפשר לא חצוב מופלג :

שאלה רכב אשה אחת מת בעלה וסיחה סבורה שגם אחי בעלה מת כי כן יאל הקול ואם היה חי סיחה וקוקס לו ונתקדשה לאחר מן הסוק . ולאחר שנתקדשה בל סיבס ממדינת הים לחלוץ לה וישאח מאז למקדש שריא לנתיב תוחס או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר ולאוסרה לבעלה דכס"ג לאו שוגגת מיקרי דכין ידיעה שיש לה יבס לא הוה לה למסמך אקול בעלמא שמה שאפילו ע"א ביבמה לעלמא מהספקא תלמודא פ' האשה אי מהי אע"ג דנאמן במת בעליך ומסיק אשירי דלא מהי ונסי נמי דרב אלפס ויתר דבנותא פסקו דנאמן עד אחד ביבמה מ"מ בקול בעלמא ליכא מאן דאסיק אדעתיה דלא מוקמינן ליה בחזקת שהוא קיים . וח"כ אפילו לר"ת שפסק פ' האשה רבס דיבמה שנתקדשה לאחר מן הסוק קודם שנתחלה אי לא בעי יבמה ליבמה וחלץ לה אח"כ שרינן למקדש דבקיודשין לא קאוסבו אפי' באשת איש כל שכן ביבמה וכל לומר דווקא שנתקדשה בשוגג כגון שלא ידעה שהיה לו אח אבל ב"ד לאו שוגגת מיקרי כדפרישית וכל הסבורים שכתבו דברי ר"ח שפסקו הלכה למעשה כתבו המעשה בענין זה שלא ידעה ביבמה שהיה לה יבס האביאסף ואשירי משמע דווקא כס"ג הסיר הלכה למעשה ואע"ג דמשמע מתוך ראיותיה שכתב וילוף לה מקל וחומר מאשה איש דלא קאוסבו כשנתקדשה משום דלא עבדה איסורא ונראה דראיה דבאשת איש אפילו במויד לא קאוסבו דהא לא עבדה איסורא . מ"מ י"ל דלא פסיק הלכה אלא בשוגג וראיה מדכתבו הסבורים בתחילת דבריו וראיותיו וכתב עלם דהכי עבד עובדא באשה שלא ידעה שהיה ליבס משמע דסבירא להו דוקא בכס"ג הסיר הלכה למעשה וחו אפי' אם נאמר דהסיר אפילו במויד סואיל וס"ג ור"ח פלגי עלם במויד כדמפרש באשירי ואשירי נמי דמסיק כוונתו ליה לן לסקל ולהסיר אליבא דרבינו חס לחוד . ור"ח אדרבם יומא דבנ"ד כ"ע מודו אע"ג דכמויד דמי שרי דע"כ לא אסרינן הסס אלא היכא דנודע הספק קודם ששאח ובעודה ארוסה נשאל לחכם חו לא שרי לה להנשא ואסורה למקדש אבל היכא שכבר נשאת למקדש לאחר חליטה בלא הכרת חכם ולפי שהיה סבור שאין בו איסור ושוב נודע הדבר לחכם אית לן למימר דלא מפיקין מנייה אפילו אין לה בנים עדיין דבכמה דוכתי מפליגין בחלמודא בין נשאת שלא חלה ובין שלא נשאת . אמנם נראה לדקדק מלשון ס"ג דאסרו אפילו בדיעבד ואם נשאת חלה וכן פירש ר"ח מסכים לדברי ס"ג וכתב בזה הלשון אם נשאת חלה מתקדשת כדאיחא הסס באשירי אלמא מאן דאסרי למקדש ליטאחא ונריך לסוליא כגע קרינן ליה חלה וס"ה בישאח וח"כ הא דמפלגינן בכל דוכתא בין נישאת ללא נשאת היינו דלא נתקדשה גם כן אבל נתקדשה והיינו גרידין לה גע היינו חלה . ועדיין וכל לומר דמאסי טעמא עדיף נישאת דמסתא דיעבד הוא אבל לא נישאת אמו גרידין להסיר לה להנישא לכתחילה דודאי בקדושין לחודים ליכא איסורא דהא משמע מלשון ס"ג דבסאי איסורא אין לחלק בין לכתחילה ודיעבד דכתבו הכי שומרת יבס שנתקדשה ונתן לה גע ושריא ליבס אבל למקדש אסור עולמית מודקע עולמית משמע דאין תקנה לדבר אפילו דיעבד וסכי איחא פרק חרש ביבמות דיקא נמי דגבי דירה

כמו שחלקתי בהא דכתב ח"ו לעיל בשם ר"י הלכה בזמן הזה אם היבס נשוי ואינו יכול לייבם מפני תקנת רבינו גרשון ס' ו"ע . ושלשתי דדעת ביבמה לחלוק בכבסין סן רב הן מעט נראה אם הכבסין מרובים כל כך שאפילו הייבס סן יותר מכתובתה בהא לית דין וליה דיון שחלוק בכל הכבסין דח"כ היתה נשכרה מחלו ולא היתה זקוקה כלל שאז לא היתה מועלת דק כחובסה ועכשוו תפול יותר וכו"ג אפילו כתקנת דפרסאי לא הוה אלא היכא דאין הכבסין מרובים כל כך אלא סן בענין זה שאיין מגיעין לפחות מכדי כחובסה או ממש כשיעור כחובסה ולא יותר וכו"ג אפשר לומר שתקנו הקטלות לחלוק כממון לעולם כואיל ואינם נשכרה ולפעמים כשאין הכבסין אלא כדי כחובסה או פחות היא נפסדה איכא למימר לא חלקו בתקנתם ויחלוקו לעולם עד שהיו הכבסין יותר מכדי כחובסה . אבל נראה דמנחה קאז מהחובסה מור"ס דלעיל דהיימין מועלין כל המותר על הכתובה כדאש ור"ח חולקין עמה שיעור כחובסה שכתב בתחילה שחולקין בתקנת הקטלות וכתב שאם יש לה נכסי מלוג מה דיהא אבל חקר מור"ס שלא היו לה נכסי מלוג כך כתב . וכתב עוד וז"ל ומאותן שהיה ליטרא הלי"ש שזה לחלק לאחיו ולאחיותו לא יבנו לה כלום מחלקה דכחובסה נגזית ממתנת שכיב מרע ס' כאן לא פירש מור"ס שום חילוק בדיון זה אם הכבסין סין מרובין או מועטים ואפילו אח"ל שחקר מור"ס וידע שלא היו הכבסין רק כדי שיעור כחובסה מ"מ היה לו לפרש חילוק הדין כדפירש דין נכסי מלוג אע"כ סבירא ליה דאין כאן חילוק והשתא אי אמרת בשלמא דלעולם אין חולקין עם היבמית אלא שיעור הכתובה שפיר קאמר דלא יבנו לה כלום מחלקה מתנת שכיב מרע ממה נפשך דאם הכבסין מרובים מכדי כחובסה בעלי האוואס מוטלין מן המותר כדין כל אוואס הנגזית מן הירושה ואם אין בכבסין רק שיעור כחובסה נמלא אם לא היתה לריבם לחלוק עם היבס בעלי האוואס לא היו מועלין כלום דכחובסה קודמת למתנת שכיב מרע . ולכן לא יבנו לה כלום מחלקה אלא אי אמרת דלעולם חולקים בכבסין אח"כ שחיי הכבסין סין מרובין על הכתובה אבל אם הם בכדי כחובסה או פחות מועלת אותם אח"כ משכחת לה שהוא לריבם לכות מחלקה ג"כ בשביל מתנת שכיב מרע . כגון אם כחובסה ארבע מאות והכבסין שמונה מאות או פחות והוא ליוס במתנת שכיב מרע מאה דהשתא בעל האוואס מוטל מן הדין ומתנוו שהרי יש כאן רבבה מותר על הכתובה וישארו עוד שבע מאות ואותן חולקין ביבמה ויבס מנאל נפסדת במתנת שכיב מרע חמישית שאלו לא יהיו בעל האוואס היתה מועלת ארבע מאות חמישית של שמונה מאות כשיעור כחובסה אע"כ לעולם אינם חולקת אלא שיעור כחובסה ולכן אינם לריבם לעולם לכות מחלקה בשביל מתנת שכיב מרע דמשיעור כחובסה אין מוטל בעל האוואס כדפרישית והמותר על הכתובה בלאו הכי לית לה חלק בו . והא דכתב סמ"ק אם עשירה היא נסגינן לעשות פשרה מן הממון . וראה לומר אם היתה עשירה שכתובתה מרובה ולאפוקי אם לא היה כל בכיה דכתוב לעיל מנייה . אמנם בני רימ"ס נוהגין עכשוו שהיבמה יש ברירה בידה ולריבין לחלוק עמה כל הכבסין או יתנו לה כחובסה משלם וסיינו על דרך שכתבתי שלעולם חולקת היא עד כדי כחובתה לא ידעתי אם מוקבלים הם שתקנת הקטילות שקדמונים כך היא או אם מקרוב חדשו להם סדר זה :

שאלה רכא הא דכתוב בהגס"ס בנימונן רבנן ר"ח ראה את אביו שקבע מקום לחליטה בערב שלפני חליטה

אי קאמר דווקא מערב לשחרית שלאחריו או יומא הוא הדין משחרית לערב באותו יום עלמנו נמי מהי :
תשובה יראה דיש לנו לומר דוקא הוא מערב יום שלפני החליטה . ואע"ג דנמלא כתוב על שם אחד מהסגדולים דהוא הדין משחרית לערב נמי מהי אין נראה דבפ' קמא דסנהדרין סינין אין מעברין את השנה אלא בנימונניס לה . פירש רש"י במזמנים שזימנס הנשיא לכך מבערב מודפירש רש"י בערב ולא פירש שזימנס הסס הנשיא לכך מתי שזימנס משמע לכל מידי דבעי חומנה וסכס . כס"ג למידי דבעי ב"ד בענין מערב ולא באותו

הינה לא יאל וגבי דידים הניח לא יאל עולמית ש"מ הו דלורייתא
 כלומר ואין חקקה לדבר ולכך קצת עולמית לגבי דידים דרנן ויש
 סיקון אם עבר וגרס כדליתא הסם בתום' ובאשורי ובמדרי פ'
 סמקבל מן הירושלמי דלמ"ד משום עובר וגרס שמוחר וכן בפ'
 מי שחזו דייקי בכמה גוונים מדנקט עולמית ש"מ דדיוק גמור
 הוא. וס"ג קדמוניות סו' יש לדקדק מדברייהם כמו מדברי התלמוד
 אך י"ל דהסם נמי לא דייק אלא משום דברייה גבי דידים לא
 נקט עולמית ובסיפא גבי דידים נקט עולמית וכן משמע לשון רש"י
 פ' מי שחזו מ"מ ראייה יש מדנקט לישנא יתירה אכורה עולמית
 דאין לנו לחקק מלבנו ולומר דיש חילוק בין ישיבה ללא ישיבה
 אחרי דפ"ח נמו משמע סבי מדנקט תלם מן סמקט :

שאלה רכג יבמה שנפלה לפני יבם אחד והיבם הוא נאנס
 בקטנותו ונעמא בין הנכדים ונתגדל בין
 הנכדים עד שנטעה גדול בשנים ואש"כ לא חזר לדת האמת ובשעת
 יישואי אחיו נאנס היבמה סבי עדיין קטן בין הנכדים אבל
 בשעת מיתת אחיו נעשה כבר גדול זקוקס היא לו או לא :

תשובה יראה דבחילת לריכין לבאר דין היבמה שנפלה לפני
 יבם שנשחמד במזד ועדיין הוא ברשעו בשעת מיתת
 וגם סבי קן בשעת יישואין או אם עומד ברשעו בלאחד מהם
 בשעת יישואין או בשעת מיתת ומאלו ובאר שאלתנו בל"ז כחב
 ח"ל רב נחשון בלון וז"ל וספר בשר על גבי גתלים ופשוטות רבות פסקו
 דיבם שסבי מומר בשעת קידושין אחיו ועדיין בשמת הוא עומד
 בשמדותו אינו זוקק אם אשה אחיו לייבום ופטורה לשוק בלא
 חליטה אפי' חזר לאחר מיתת אחיו לא משגחין ביה ולפ"ח אפילו
 היה יודי בשעת יישואי אחיו אם היה עומד בשעת מיתת אחיו
 אינו לא חונן ולא מייבם עכ"ל ובא"ז הגדול כחב דברי הגאונים
 מהר באורך והלשון גם הראיות מנוטממים קלה והנראה לי חורף
 סדריים אכחוב מה שחלק מה דסוי מומר בשעת קידושין אחיו
 כחב הטעם על זה דסברי הוי גאונים דיישואין הראשונים סן
 מפילין וכיון דסוי יודי כסכא שעתא חיל עלים זיקא וחו לא
 פקע בשמדותו אבל כשהיה נס בשעת קידושין מומר אינו זוקק
 משום דכחורס אמרס כי יבזו אחים יהודי ומת אחד מהם יבמה
 יבא עליה מי קאמר יבמה הפילו מומר והא כתיב דרכים דרכי
 ויעם אלא מקיש ישיבה אחים להדרי ומה מה אחד ביהדות אף
 יבמה יבא עליה ביהדות וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וקיימי
 רבנן ומתקיי מילתא דאחי בה לודי תקלה וכ"ה לא יבא עליה ולא
 תפטר בלא חליטה כי הכי דאמרין כסדיא בגמרא דאי הדר גר
 לסורו בלא ישראל מומר קריין ליה ואי קידש קידושין אלא
 כישאל חשביין ליה לא דמי דהסם בידים הוא דקעבד מומר
 מעשה ואיסור כרת הוא אבל כהא ממילא הוא והיסור לאו ואיכא
 למיחש לעינון ע"כ חורף סדריים בדרך קלס . וכחב שס דרך
 מילתא נשאל לבני ישיבה דמתא מוסכא וסביבו כדכתיבנא דאינו
 זוקק אם סבי מומר בשעת קידושין משום דיישואין הראשונים
 מפילים ולא כהריכו בראיות יותר אבל הגאונים שחזרו כחבו
 בתשובותיהם הניחו עממא דכתיבנא לעיל וכחבו ג"כ שסמבו על
 הראשונים שסן כדי לסמוך עליהן כי מהם תלם תורה לכל ישראל
 ומוסיק ח"ז הגדול דלפ"ח דפסק מיתת מפלה אפילו סבי יודי
 בשעת נשואין ואח"כ נשחמד וסיה מומר בשעת מיתת יישואין
 החליטה . וכחב עוד ח"ז שגראס לו שאם סבי מומר בשעת יישואין
 וחזר בתשובה קודם מיתת אחיו כיון שהיחה לסם ישיבה אחת
 בשעת מיתת וק"ל מיתת מפלה סוי ליה כמו שגולד לאחר יישואין
 של אחיו וזוקק לייבום ואפשר דדבי נחשון וספר בשר על
 גבי גתלים מודים ג"כ בכס"ג היבא דחזר בתשובה קודם מיתת
 ע"כ ומדרי פ' האונן כחב דנאל בתשובה הגאונים דיבמה שנפלה
 לפני המומר ואין חלק מן החליטה ויבום ולא
 כחבו סוס ראייה לדברייהם . מאלתי בשם רבי אברהם מרענגשפור"ק
 דיבמה שנפלה לפני יבם מומר דמימא הוא חי בעי אפילו חליטה
 דבמקום ערוה קיימי משום דסכנעלת לגברי קאחים פוגעין בה
 [תשובת הדין ח"א] י"מ

וכחב רש"י בתשובה אחת דאין לסמוך עלה ואש"כ שעתא ישראל
 הוא לכל דבר וקידושין קידושין גם לתלן גם לייבום ומור"ס
 הביא ראייה לדברי תשובה הגאונים מהא דאמרין פ' הגזל קמא
 מעשה יבמה שנפלה לפני מוכס שחין חיסוק בלא חליטה ומשי משום
 עב למיבב סן דו אבל מומר דאין סדי ללא יתא לס שיעבירנה
 על דת ח"כ נפקא בלא חליטה מהאי עממא ושאלו למסר"ס על
 יבמה שסוי לס שמי יבמים האחד הגדול מומר ולא סיה כחן סקטן
 יסודי וסלך למד"ה אם יוכל המומר לפטרה וסביב דאלוין כחב
 לחומרא והכא לחומרא ע"כ . הנה ביארנו דעת הגאונים אשר נאלאו
 לי דברייהם על ספר מעשה אבאך דעם הגדולים ססוי בימינו אחד
 מהגדולים סביב לחד מרבנותא וסספתק נשתלח לודי דסיה נראה
 לו לסמוך על דברי ח"ז בשם גאונים קדמונים וסא דכסב רש"י
 וחולק על הגאונים רסס ליישב וסילק בדברי רש"י לסשוש לדברי
 הגאון וגם סיה נראה לו דהא דמיימי רש"י ראייה מקידושין קדושין
 גם בגאונים מיימי לס ומתרי לס כדמבאר לעיל ח"כ דברייהם
 עיקר ועוד סיה נראה לו כיון דח"ז דרגיל בכל מקום לאסוקי
 סילכתא כרש"י וכאן מוכיח מדבריו בספרו דסכירא לן סלכס
 למעשה כדכחו בגאונים ח"כ בריר לו דדברי רש"י אינם עיקר
 כאן וגם כי סר"ד אברהם כחב דמימא הוא חי בעי חליטה
 כדלעיל . וסא דכסב רמב"ם מי שיש לו אח מכל מקום בין הוא
 מומר או עובד ע"ז זוקק אח אשמו לייבום חירך א' מהגדולים
 דלעיל דמיימי שיעשה עובד ע"ז אחר יישואי אחיו וס"ל יישואין
 מפילים כדברי הגאונים ע"כ דבריו וטעמיו . עוד מאלתי סועפק
 בשם גדול אחד שחולק בראיות רש"י וכחב נסי דלענין קדושין
 כישאל הוא וכן לכל שאר דברים כס"ג דלאו תלויין בלחיה אבל
 ייבום דחליטה רחמנא בלחיה ומומר לאו אחיו של ישראל הוא
 וסבי איחא כסדיא כסמ"ג בשם רס"ס במתא לתת דקס דמחא
 עממא יכול לסלווח למומר בריבית . דלאו אחיך מיקרי וכן אינו מנה
 לסחיותו דכתיב וחי אחיך עמך וסאי לאו אחיך הוא . ודנאס לומר
 ארוה גדול דס"ס לענין ייבום ואחד מהגדולים סביב בתשובה דלית לן
 לאסוקי אדעתא לסקל מדברי רש"י שסרי מסר"ס אש"כ סכירא ראייה
 לדברי הגאונים כחב דעבדין כחב וסכא לחומרא ותו דסחוס' סוף פ'
 הגזל קמא כחב דהא דפרך ססס חיסוק בלא חליטה סיינו דוקא כגפלה
 מן החירוסין אבל מן הסישואין לא מהני עממא דאדעתא דסבי לא
 קדסס דמסוס חובת נשואין וביאס גמרה ומקסס נפסס לגמרי
 בלא נשאי ועל דברי רבי אברהם סביב דכל ימיו תמה על דבריו
 דמסויה לביאח נכרי כמו ערוס דחוס' פ' קמא דיבמות כחבו
 בחד שניסא דמדאורייתא אינו מומר אלא מדרבנן כיון דכתיבנא
 ביאח חסור סיא וכ"ס אם סיה סלח בתחילה בשמדותו נאנס בקטנותו
 ובשדו בקטנותו בין סלומות נקקסס יבמתו לאחי דודאי זוקקס
 סיא אפי' לא"ז בשם סגאון דסוי כמו נקקסס בשדו יסודי ואח"כ
 נשחמד דכל מעשה קטן עד שיסא בן י"ג סנה ויוס א' לא חשיב לה
 וכססגנון סזס סביב לי בתשובה וכן נראה לי כדבריו דכיון דמסיק
 רש"י בתשובתו דליכא למוסמך כלל אדברי סגאון כדליתא בתשובה
 סמיימוני מי יוכל לחקן אח אשר עותו סרי מיימסס אנו שחין
 וכן סעתיק אחר מהגדולים דבעל סעיטור פסק כרש"י וסר"ד
 יודיה ומספירא עשס כן סלכס למעשה ומס"כ אחד מהגדולים
 סמתיריס דלעיל דח"ז רגיל בכל מקום לפסוק כרש"י וכאן פסק
 דלאו כותיס אלמא כיריא סוא ליה דאין דבריו כאן עיקר אין
 נראה סוכסס כלל דרש"י כחב דבריו אילו בתשובה ולא
 בפירושו ושעמא סח"ז לא ידע מתשובה זו ואי שנוע סוי סדר
 לפסוק כרש"י כמו סרגיל בכל מקום . ומה שחלק סמתיר דלעיל
 בדברי רש"י לא רלויי לבאר דמוכס מהתשובה רש"י שבמיימוני
 שאין חילוק לרש"י כלל דכל ענין ססיה מומר בין בתחילה בין
 כסוף לעולם זוקקס סיא לו ותו נראה דקסס סיא מהר לסבין
 דברי הגאונים שחנקו בין סיכא דסוי מומר בשעת יישואין ובין דסוי
 יסודי בליותו שסס דסוינו עממא משום דסכירא לסו יישואין מפילים
 אש"כ דאין מסיבין אח סלריות כ"ס חנא יחוס קטן מ"מ חורס
 סיא וללמוד חני לריך וק"ל טובא סדא דרבא סבר פ"ק דיבמות
 מיתת מפלת דמטי מתיתין דפ"ק וד' אחין דתרווייכו סכירא
 מיתת

מיחה מפלה זו ואל"ל זו קמני וכדברא קי"ל נגד רבי ירמיה דמשני כנראה וכן פסק אשירי וכו' אפילו אי קי"ל יושאים מפילים מ"מ אין לחלק לפי סברה הגאונים דמשוי ליה למומר כערוס שהרי סוברים דפטורא מחליטה כמו מיבוס א"כ אפילו נשתמד אחר סנישאין חייתי ערוס ותפקיע זיקס כמו סא דהנן בהדיא פ' ד' אחין וכןסא נשוי וכרית ומת ונפלו שתיסין לפני סאסא השלישי כסס סאסוס אסס פטורה כך נרסה פטורה סא קמן דאע"פ שהנכרית היסה נשואה כבר יחידית קודם שנכסה בעל אשת אחיו ונישאין הנכרית סיו מפילים אוחס דסא לרבי ירמיה סנא דד' אחין סבר יושאים מפילים אפ"ס כי אסא ערוס לגביה מפקיע לה זיקתה וסיונו טעמא דלא אמרין נישואין מפילים אלא לענין זס שאס היסה טעם אסס לרס ערוס בשעת מיחה ונרסא טעסס כיון דבלא"ס כל יבמה איכא עלס איסור אשת אס אלא דרסמנא סרי' וכי איכא עלס טעס אשת פטור מכס ערוס טוב אין לס להסיר להכי מהני טעמא ואינס רחויס טעס אשת בשעת נפילס וכרי סיא כדאשת אס סיס לס כניס אכל סכי לא מהני דנישואים מפילים להזיקתה בשביל כך רטוב לא ספטר דאין מזיקקים אוחס בטעס כל דכו סואל וכללו סכי רכיב עלס איסור אשת אס וכרי אשת כסוס' פ' ד' אחין דסא דנישאין מפילים אפילו למאן דאית ליה אינס מפילים לגמרי כמו מיחה מפלה וא"כ לגבי מומר נמי אס מחשבין זיקתה לבלוס מדלורייסא לפטור יבמה אפילו מן סחליס וסיונו כמו פטור ערוס אפילו נשתמד אחר נישואין ירסס טעס דנישאין מפילין ואע"ג דכ"ז סגדול מדברי סגאון כסב טעמא דסא דקידושין דמומר סוי קידושין סיונו טעמא מסוס דסכניא סכריז על ישראל וסעולה על רוססס סיס לא ססיס אסר אסס אומרס נסיס כניס וגו' לכך קידושין קידושין וכן זוקק אס אשת אחיו אס נשתמד אחר קידושין מהסי טעמא. ונרסא לגכר דעס סגאונים כיון דקי"ל נישואין מפילים אס סיס יסודי בשעת נישואין סיול עליו סזיקס וססורס לא נססס לו כס לפרוק עול מעליו סככר נסחיב כו אכל אי סוי מיחה מפלה א"כ כסנשתמד עדיין לא נסחיב כס זכריך לומר דלעיל מסוס דע"י מעסס סן כזין דומס ככא לפרוק עול אס לא יועיל קידושין שלו כמו של כרי סרי עוסס אס עלמו כידים ככרי וכל אילו סטעמס קתח זריס סס לקבלס ולסנוך עליסס לקולא נגד דעס רס"י דמוניו אנו סוהיס ונגד דעס מהר"ס דכסרתי סוי יודע דעס סולס ואלו סכא וסכא לחומרס וגס מה סחלקו סגאונים מסוס דבקדושין איכא לך כרת וביבוס ליכא אלא לאו ק"ל מהא דסריך פ"ב דיבמות מכדי סאי דלורייסא וסאי דלורייסא מ"ל לאו ומ"ל כרת אמס כלל זס אינו כא להפליג דברי סגאונים אסר מסן ילס סורסא לכל ישראל אלא לבנות על יסוד רס"י ומסר"ס ויהר נאונים ססזכרתי לעיל ומה סספליג סגדול ססכסחי לעיל אס דברי רס"י מסוס דגבי ייבוס סלייח כסחווס ולכך סאני מקדושין וסכניא רחייס מדברי רס"ס כסמ"ג דחילק סכי כין קידושין לגיטין וכן ריבית ולדקס דכתיב ככו אסוס ולכך יסחינא כמומר נרסא דאין רחייס מוס לחלק סכי נ"כ לענין ייבוס דססס ספיר אית לחלק מסוס אסוס דכתיב גבי ריבית ולדקס לאו כסחיס גמורים איורי אלא כלומר כל ישראל ססס אסוס כסורס וכסלות. ותדע דלנו מוסרסס לענין ריבית ולדקס על סגר סכא מססר עמונין כמו על ישראל סכא מוסר יעקב וכיון דסכי סוס מומר סכסר בעיקר וילא מן סכלל סורק ממנו אסוס זסס אין אנו מוסרסס לרסס עוד עליו ולסחיורו. אכל אסוס דכתיב גבי זיקס ויבוס אינו ר"ל אחיו כסורס ומלות אלא אחיו מעלמו וכסרו סולדו מליח אחר ומומר נמי אע"פ שנשתמד לא פסקס סולדותיו וכלל סוס וסחי סוסת נולדו מליח אחר דעסו נמי ישראל מומר סיס כדאוסס פ"ק דקידושין ואע"פ מססכס דססורס קרסחו אס ליעקב כססס דוכתי זסיונו מסוס דגבי איש אחר סוי ומה סכסב ססרדכי כסס סרבי אכרסס דמסוס דקזין פונטין כו סחיב כערוס ל"ל סטעס כיון דרסחי סקנחי לעול אס נפשו סוי כמו ערוס סחיבין עליו מיחה כ"ד ולכך פטרורו מן סחליס ויבוס אסססא א"כ יסא סולד מומר וסא קי"ל אפי' מוכרי גמור סולד קסר אלמא לא מדמיין לסו

לעריית ככל דיוסיס וס"ס לענין פטור יבוס וסליס וסאי חלס מויל וולד מומר ופטורי חלסס ויבוס וקדושין תוססס כסדדי כדמוכס כסס' יבמות כססס דוכסא ומהסססא נכסר סחילס סאילחיו אס קדסס וסססא בעור ססיס אחיו עדיין כקוטנו כין סאומוס ואח"כ בשעת מיחסו נסגדל ככר ולא חזר לדברי סגאונים רב נססון וסכיריו ודאי זוקוק סיא לו דכיון דסכירל לסו דנישאין סרססוים מפיליס זס סיס קטן כשעת נישואין ואוסס גמור סוס וכרי סוס ישראל ממס לכל דכרי וסע"פ סלסח"כ עמד כרשעו אפילו כנדלותו מ"מ סוי כמו שנשתמד אחר סקידושין דזוקוק סיא לדברי סגאונים סללו כדלעיל. אך לסר"ס דסכר מיחה מפלה סיסס פטורס כדמכסר וככר כסכניל דאפילו דוכסא דסוס מומר גמור בשעת קידושין ומיחה אין לסקל מדברי רס"י ומסר"ס לפטורו מחליס וכ"ס כסס"ג ויס מוכינס לססות כסס"ג בשעת קידושין סלל סזוקק ליבס אס ספול לפניו וז"ע דכר דכמדרכי פ' ספועליס מייחי יוסלמי דסססוס על מס סכסב כסורס סנא בעל כמו אס מתי לא סזוקק ליבוס אמנס כסלמוד יודך לא מסמע סכי מדפריך פ' סגול אלא מעסס יבוסס סנפלה למכס סחין ספוק בלא חלסס דלדעסא דכרי לא קדסס נפסס וכו'. ומיויס מייחי מור"ס רחייס לדברי סגאונים כדלעיל ואין לחלק מוסס דססס סוי אס ססדי ולא לריכס לססות אכל ססססס כפידוס לעקור דכר מן ססורס לעולס לא מהני סנא דכסכוסס כמיימון נמי איסא סא דמייחי מור"ס מדברי סגאונים מפ' סגול ומסיוס ססס דכוו כמו ססססס כפירוס סלל סזוקק לו מסמע דסנחי כפירוס מהני לגמרי מ"מ גילוי דעס סוס דאין דעסחו למול סזיקס סססיוכס ממסס חוכס סנישאין כמו ססחלקים ססוססוס דווקס מן סאירוסין אמרין דלדעסא דכרי לא נסקדסס ולא מן סנישאין וסאידנא רגילין לעסוס קידושין ונישאין יחד בשעת חופס וכיון דכססיסא טעססא מחסס אינישאין נמי מחסס וטיון פ' ססגרס כנמ' וכסוס' פ' אע"פ דססס מפרס כסס חלוקים כמססס על מס סכסב כסורס :

שאלה רכד

לאס סיסס זוקוק לב' יבמין רלובן וסמשון ומס רלובן. לריכס לסמחין ג' חדסס ממיחה רלובן קודם ססחלון לסמשון או לאו :

תשובה

לפוס ריסעסא סיס נרסא דלריכס לסמחין. אכל כי דייקין ספיר ירסס דלא לריכס כלל כפ' סחולך ח"ד יבמס ססללו לס אחיס סוך שלסס חדסס לריכס לסמחין ג' חדסס פ' ממיחה סבעל חלסס לס לחסר ג' חדסס ממיחה סבעל אינס לריכס לסמחין כלסס וכסנו ססוס' כסס ר"ח דדוקס ססללו לס דסחליס מוכסס סלל כס עליה כדאמרין גבי מסססס סססיסאון מוכסס ססיס קענע אכל מס סיבס נלסר ג' חדסס לריכס לסמחין ג' חדסס ממיחה כס אסו נשואה ואע"ג דאמרין יבמסו כורס ממנו אסחו לא נזירס ממנו סיונו לענין למקומי אפססיה אכל לענין סמא יסא אסוסס כו' איכא לניומר יבמסו קרובס לביחס טפי ואיתס ססס כנילוון עלס וז"ל אכל לענין לגזור אטו נשואה איכא למיגזר כסומרת יבס טפי דקרובס לביחס עכ"ל וסססס סיס נרסא לפוס ריסעסא דלאו דווקס מס סיבס ואין סס אלא סוס דלריכס לסמחין ג' חדסס להכסל לסוק חלל אפי' סוי כס כ' יבמין ומס סלסר כנ"ד לא סריין לסו לססיוכס סוך ג' חדסס ממיחה סיבס סלסר כיון דקרובס סיא לביחס דכפסר ר"ח א"כ איכא למיחס סמא מעוברת סיא מן סיבס סמס ואסורס לססיוכס לס אפי' לא סייסיין סמא מעוברת סיא מן סיבס סמס מ"מ גזרו כס אטו נשואה לכעלס דכניזין כסרוסס אטו נשואה אפי' ג' דלא סייסיין כס דילמא מעוברת סיא וכיון דכסורס סיא לססיוכס אסורס לחלון דכרי סן פ' סחולך סיבמס לא ססיוכס ולא סחלון עד סיויו לס ג' חדססס ופריך סלמודל כסלמא לא ססיוכס סמא מעוברת סיא וקס פנע כזיכור אשת אס אלא סחלון מנ"מ ומסוק מסוס דכל סעולס לייבוס עולה לחליס וכל סחינו עולה לייבוס אינו עולה לחליס אמנס כי דייקי כס ספיר אין נרסא לרמות גזון זס לפסר דר"ח וכס אין לגזור סמא מעוברת סיא דסא דפסר ר"ח דיבמס אסורס לסכסס סוך ג' חדסס ממיחה סיבס ססס ייבס לגבי יבמחו

חסיב

השיב לה כבעלה לגבי אחר מן שבוק דהא רמיא קמיא בזיקא ויכול
 ליבנות בעל כורחה ודמי לנשואה לאחר מיתה בעלה דזיקא ככנסה
 דמיא אבל ליגזר מיבם זה ליבם אחר ולשווייה כנסה זיבם זה
 לגבי אחיו פסול יבם כמותו לא שייך כלל למומר הכי דמאי חזית
 שיהא כנסה של זה אדרבה יומא דהיא כנסה של זה ואפי' אם
 יבם זה שמת גדול אחין מ"מ אינו אלא למורה דהא אם קדם קטן
 ובה עליה קנאה לכל דבר ולהכי לא דמי כלל לנשואה לאחר מיתה
 בעלה שיהא אסורה לנשוא לעלמא וליכא למיגזר בה כמו בארוסה
 דארנסה נמי דאסורה להנשא לעלמא משום דעומדת היתה לביאת
 הארום טפי מעלמא ושייך למגזר בה אטו נשואה. וא"כ כסי נמי
 דלא דמי לנשואה כמו שביארנו מ"מ יומא דלגזר משום היא נופא
 דכיון דכתב ר"ח שיהא קרובה לביאה טפי מארוסה מיתום שמה
 משוכרת היא מן היבם האחד ואם חתייבם מן השני יש כאן חשש
 תרי איסורי הנה דפוגע באיסור אשת אח כיון דבה עליה ראשון
 קנאה לאבא ופטרה מן הייבום ועוד דלי מעוברת היא לא מלינו
 למידע של מי הרע אש חתייבם בתוך ג' חדשים ונמלא אח נופא
 אחריו ושאר השפות מפרשם תלמודא ההם וי"ל דלא תיסק אדעתיה
 דסבר ר"ח דחיישין בה משום לאח דירש דא"כ אמאי מוכרי דגזרו
 בה כמו בארוסה אטו נשואה הא איכא למיגזר בה משום היא
 גופה ולשון הסו"ס שכתבו לענין שמה ישא אחותה איכא למיגזר בה
 אל יעשך דהא פירשו הגילוני בהדיא דר"ל דלענין לגזר אטו נשואה
 וכתוס' סוף הגזירה נקטו דנשואה גופה היינו משום שמה ישא
 אחותו וסכי אשכחן בכמה וכמה דוכתי דהגליונות הקלרים מפרשים
 סתימת החוספות וכיון דלא חיישין בהיא נופא דילמא מיעברה מיבם
 מתיישב נמי דלא תקשה אמאי לא תחסר לתוך תוך ג' לאחר
 מיתה היבם משום טעם דאחא מזריכה כרוז לכהונה אי משכחה
 דמעוברת היא כדאמרין ההם הא טעמא ונשאר ג"כ במסקנא
 עיבריה לאחר מיתה בעלה אלא ע"כ דווקא בנשואה גמורה חיישין
 דילמא מעוברת היא ונמלא אחא מזריכה כרוז אבל ליבנות וארוסה
 ליכא למיחש עלה אלא דגזרין בהו אטו נשואה משום דטעמא
 דכרוז השפא בעלמא היא ולא גזרין בה בני אטו בני והכי איתא
 תוס' בהדיא בחוספות אחרונה לרבי יוחנן :

שאלה רכה

יבמה אחת חללה ולא דקדקו דייניס יפס
 בשנותיה ובסימני נערות ולאחר חליה נמלא
 שקטנה עדיין היתה וכשגדלה חזרה לחלוץ פסם שנים לריבם לחזור
 על כל האחין או לאו :

תשובה

יראה דאפי' לפי דעת הגאונים דפסקו כרב חליה
 פסולה לריבם לחזור על כל האחים הכא חין לריבם
 לחזור ואפי' דקלישה לה זיקתה שהרי חללה פעם אחת מ"מ אינה
 לריבם חזרו דפ' מותם חליה תן קטנה שחללה חתולן משתגדיל
 והא לא חללה חליהם פסולה. ומקשים החוספות אמאי תנא קטנה
 שחללה חתולן משתגדיל כיון דתנא חליהם פסולה. ועוד דלא
 תני כתיב קטן ומתגרש דאי לא הוה גמי יחוד לשון ה"א דחליה
 פסולה היא מדרבנן דהא דמקשינן אשה לאיש אינו דאורייתא ולהכי
 תנא יחוד לשון לאשמועינן דחליה קטנה אינה כלום כמו של
 קטן מיסו בירושלמי גרסינן בסדר המטה חתולן משתגדיל והא לא
 חללה חליהם כשירם משמע הא דמקשינן רבי מאיר אשה לאיש
 אינו אלא מדרבנן עכ"ל ושפתא מ"מ אי לגירסתינו דגרסינן פסולה
 שמישין מיתור לשון דחליה קטנה אינה כלום מדאורייתא כמו של
 קטן ובקטן ובאופליה קי"ל דחין פוסלתה על האחים וכס"א אינה
 לריבם חזרו כדפסק בה"ז הדיכא דעטם בחליהם שאינה חליהם כלל
 כס"א לא איקליש זיקא ואינה לריבם חזרו ואפי' לפרש"י דמתמיד
 בחזרו וס' כל היבם דאינה יכולה ליבם מיקרי חליהם פסולה ולריבם
 לחזור הכא כיון דאינה פוסלת על האחין א"כ שרי ליבם ואינה לריבם
 לחזר ואי לגרסת בירושלמי דאיקרי חליהם מדאורייתא אלא מדרבנן
 פסולה וא"כ איקליש זיקא ולריבם לחזר מ"מ כיון דתיגא דאש
 לא חללה חליהם כשירם אלא שלכתחילה לריבם לחלוץ משתגדיל טלי
 האי לא מחמתין. עלה לחזר על כל האחין הואיל וחליהם קמייתא
 כשירם היא בדיעבד ולא אשכחן חזרו כס"א לשום דעת גאון ואין
 לריבן ראיס. אמנם הרמב"ם כתב קטנה שחללה לגדול חליהם

פסולה וכתב חס"ז שחלוץ וכן חתולן למוי פסול מן חליהם
 אינו כלום וכתב אה"כ שכל מקום שח"א נהבדו לא עשה ולא כלום
 מותרת להשייבם ולכן ומותר בקרובותיה וכל מקום שח"א חליהם
 פסולה אסור בקרובותיה ואסורה על האחין ולכן ע"כ שרי משמע
 בהדיא מתוך דבריו דאיסור גרים חליהם פסולה בנתני' דלגירסת
 בירושלמי אינה פסולה אלא שלכתחילה חתולן משתגדיל ואפי"כ
 לא ירד הרמב"ם לדקדק מיתור הלשון דחין חליהם כלום כמו של
 קטן כמו שדקדקו החוס'. ולפי דבריו היתה לריבם לחזור על כל
 האחין הואיל ופסולה היא על האחין ואי קלישה לה זיקא כדפרישית
 לעיל מ"מ נראה כיון דחיתנסו רבדכי דפסקו דלא קי"ל כרב דשום
 חליהם לריבם חזרו ולעיל סוכחו דלדברי החוס' כנ"ד אינה לריבם
 חזרו אפילו לרב ואשירי כתב דרב אלפס גורם עניינת
 בירושלמי דחליהם קטנה כשירם בדיעבד סמכין אכל בני ולא
 מזריכה לחזר משום דעת הרמב"ם לחודיה כיון דשיקר של חזרו
 לכ"ע אינו אלא משל סופרים וסלך אחד המיקל וכל עין בני
 האי גונא :

שאלה רכו

שמוסיפין על השלשה דיינים המבוררים
 לחליה יש קפידא בלוחם שנים שלא יהיו
 קרובים או פסולים או אם לריבם גם הם למקבע דוכתא לחליהם
 או לאו. ובהשלשה נמי יש להסתפק אם קפדין בהן בקרובה דלא
 פסול לדינא כגון שהשואין שתי גנות אחין או שתי גנות אחיות או
 אשה ובה אחותה :

תשובה

יראה דיש לחוש בודאי כהני שנים שמוסיפין למלווי
 ככו חמשה שלא יהיו קרובים או פסולים אפי' דכתב
 בה"ז בהדיא דחין קפידא בשנים דמוספין אם אינם כשרים לחליהם
 בהנה"ם במיימון לא כתב הכי אלא כתב וליך לדקדק כהני חמשה
 שיהיו כשרים לדין ובהנה"ם שיהיה כתב ורלויתי שהשלשה היו
 נמשכין מן השנים המזערפין להיכרח וכן שאר הבאים לחזיר דלפעמים
 הם קרובים ולכן יושבין מרחוק כו' הא קמן דנשאר הבאים
 מזריך ליבם מרחוק משום חשש קרובה וסתיים המוספיין מזריבין
 רק שיהיו נמשכין להיכרח אכל משום קרובה לא חייש משום
 דודאי לריבין שיהיו ג"כ כשרים. ובספר הסדרות כתב ח"ל
 הילך לריב חמשה מבוררים לפרסומי מילתא ושלא יהיו קרובים
 זה לזה ונראה דהרבה יש לחזרה על דברי ח"ז דפרק מות חליהם
 גרסינן אחר רב שמואל בר יודאס הוא קאמיתא קמי דרב יודא
 ואמר ליה הא סק לזירא דקה למלווי זים חמשה אחר
 לים הנינא כנ"ד של ישראל ולא כנ"ד של גרים ואלא נר אלא
 כו' הרי מוכחא בהדיא דגר שפסול לחליהם פסול אפילו לשנים
 הסופים והוא הדין שאר פסולין דמ"ס ואדרבה כ"ג הוא דהא
 דמוסיפין שנים לפרסומי מילתא היינו נשום שיעידו שיהא חליהם
 ופסולה לכהן ושרי לשוק ומד זה היה להכשיר נר טפי משאר
 קרוב או פסול דגר כשר הוא לעדות וא"כ הואיל וגר פסול
 לשנים המוספים כ"ג שאר פסולין. והא דכתבו רמב"ם וסמ"ג שנים
 המוספים אפילו אם הם עמוי הארזים כשרים אינו רואה לומר
 עם הארץ כי האי עין פסולים לעדות כדאמרין בחגיגה תמאן
 מקבלינן האידנא סהדותא מעמי הארץ כו' משמע דעמי
 הארזים פסולים הן וא"כ כל שכן פסולין לדין כדתנן פ' בה סימן
 כל הכשר לדון כשר להעיד אלא רואה לומר אפילו הן עמי הארץ
 כלומר שאין יודעין להקרות כלום כדבייש בהשלשה אכל מ"מ
 אינה השודים בשום עבירה דכס"ג כשרין הן לעדות כדאיתא
 באשירי פ' אלו עוברין. וא"כ אי צעין כהני שנים שיהיו
 כשרין לדין א"כ למס לריבין להיות נמשכין מן השלשה כדלעיל
 ואמאי לריבם היבדא הואיל וזריבין להיות כשרים כמו השלשה לא
 קשה מידי דעבדינן היבדא דלא ניטעי דלריב חמשה כמו שנים
 סבור רבי יודא מקמיס דהדר ואחי למשרי חליהם בשלשה לכהן
 וק"ל. אמנם נראה דבהשלשה יש להקפיד שלא להשיב קרוב
 כס"ג כגון שהוא ואחד מהדיינים או החולץ והחללה שואין
 שתי גנות אחין או גנות אחיות אפי' דפסקו הגאונים פ' זה
 בורר דכשרים הן לעדות הא כתב שם במדכי דחין מריין
 לכן לכתחילה לחוס יחד דחיישין לב"ד עושין שהבדו שפסולין
 הן

בשמעתה קמייחא דגיטין אמרינן לעולם רבי אלעזר סיא ובי לא
 צבי רבי אלעזר החימה לשמה כיכא דליכא עדים כלל חבל היכא
 דליכא עדים צבי דאמר ר' אבה מודר רבי אלעזר במזויף
 מחובו שהוא פסול עכ"ל הגמרא וז"ל החוספות חימה לר"י
 מה ענין שלא לשמש במזויף מחובו בשלמה כשהותמין זו קרובין
 או פסולין הם כדן מפסל דילמא אחא למוסרן עלייסו ולמימסר
 באנפייכו ואע"פ שהדבר אמת אין לעשותו אלא בעדות כדמוכח
 פ' ארבע אחין חבל הכא שהעדים כשרים אלא שהתמו שלא לשמה
 מה הקלה יש בדבר אם נסמוך עלייסו והא לקמן שרי בשמות
 מוכסקים משום דליכא למויחם לתקלא וליכא למימר דאי
 שרינן בהחימה שלא לשמה יבא להכשיר זמין דוחמתו
 תחילה ויכתבו גט על גבי החימתה והתם ליכא עדות
 כלל דא"כ גם בשאר שטרות היה לנו להזיך החימה לשמה מה
 העטם וי"ל דמ"מ איכא למויגז החימה אטו כתיבה דאם לא
 יעשו החימה לשמה גם כתיבה לא יעשו לשמה עכ"ל החוספות.
 והשתא נראה דלכאורס בי כיכי דפסלינן בחימה שלא לשמה
 גזרם משום כתיבה אפילו לרבי אלעזר ס"ה פסול דחק הוכח
 או שאר פסולין מדאורייתא אע"ג דלא שייך למימר בכו דכו מזויף
 מחובו אפ"ה פסולין לכו אפילו ר"א דקיי"ל כותים משום גזרם
 אטו כתיבה וכתב בספר התרומה ובס"ה וביאר חכמים
 בשם ר"י שאם נפלא טיפה דיו בחוך הבי"ת ונעשה פ"א או בחוך
 הדל"ה ונעשה ס"א או מ"ם פתחה שנדבק חרעום השמאלים
 למשך ההתחן ונעשית שהומה וכע"ג אין תקנה לגרום טיפה או
 הדביקוה דכו חק תוכתו ואפילו להעביר קולמוס על האות אח"כ
 אינו מועיל לשווייה אות ע"כ. ולשון אשירי כך הוא שאם נפלא
 טיפה דיו לחוך האות ואינה ייכרת אות אין להעביר דיו
 ולחקן האות דכו חק חותמה ובסג"ה כסמ"ג כחזו דנסו הטולס לפסול
 תוכות כס"ג וספשא שאילתו סוה ממש חק חזות דלדבי ר"י
 דלעיל ובעובדה דידן דהביקין לעיל איכא להסתפק טובא אם כו
 חק חותמה כלל כדבעינן למימר קנין וריתו להק מחרי עעמי
 הנבוארים להדיא דשאי פסול דשלא לשמה משאר פסולין למגזר
 בכו בחימה אטו כתיבה טעם האחד דשלא לשמה שכיחי טפי
 משאר פסולין כדאיתא בסדיו בחוספות בריש גיטין ואמרינן בכל
 דוכתא מילתא דבכית גזרו ביש רבנן הו איכא חסם בחוס' דר"ח
 מפרש לפי שאין בקיאיין לשמה שלומר שאין חוששין בדרשה לשמה
 וא"כ נראה נמי דמ"ס שייך למגזר ביש טפי כדאשתכח נמי בכמה
 דוכתא דמידי דמזלגו ביש גזרו ביה רבנן טפי כדי לעשות חיווק
 לתורה. ועוד חלקו קתא רבוותא בכמה גוונין וכולהו חלוקין שחלקו יש
 להקשות כמו שהקשם עלי הנחלק עלי בתחילה ואם יש לחלק בין
 פסול לשמה לשאר פסולין מאי מקשו החוס' בריש גיטין ליש
 נקט לשמה טפי משאר פסולין כמו מחובר ושינה שמו ושמה וכו'
 יתיר דווקא בשביל חששא ולשמה חקו משום דשכיח או משום דאין
 שייך דרשא או מטעם שאר חלוקים סבר רבי אלעזר דפסול בחימה
 אבל בשאר פסולין לא פסל רבי אלעזר בחימה ולא היה לריך
 לומר בפני נחם אי לאו משום דלשמה ועוד מקשו החוס' בהס"ה
 שמעתה מ"ש דעורר ר' מאיר לפי ס"ד דבעינן כתיבה לשמה
 מדרבנן אפילו דיעבד טפי ממחובר ומאי קושיא שאני לשמה
 ממחובר כמו שחלקתי לעיל אע"כ אין חילוק ואפילו שחלקתי לו
 יפה כל זה לפי שיטת משה ומתן של פנפול וכן הסכימו כמה
 רבוותא אשמויה דידו מ"מ אין לבי אמר לי לסמוך עלייסו לפסק
 הלכה ואף כי חד מרבוותא חלק ארבעה איכא דפסול דחק חוסת
 אית לן למיגזר ביש טפי מבשלא לשמה משום דמנכרם שחיקים
 קתא משא"כ בשלא לשמה ע"כ לא היה נראה להקל בלא ראייה
 ברורה. עוד הבאתי ראיה דע"כ לא בכל פסולי גזר רבי אלעזר
 החימה אטו כתיבה דגבי גט הטולה בערכאות של נכרים פריך
 תלמודא והא לאו בני כריתות מינו ומשני יוד רבי שמעון לשיעתו
 של רבי אלעזר דסבר עידי מכירה כתי ופריך והא מודר רבי
 אלעזר במזויף מחובו שהוא פסול ומשני בשמות מוכסקים דליכא
 למויחם בכו דילמא אחי למיסרן עלייסו ע"כ. והשתא אי בכל
 פסולין גזרינן החימה אטו כתיבה מה מועיל שמוע' מיבדקין נמי

סן הא קמן דאפילו לגבי ממון חייסין לעשות כל שכן לגבי
 איסור אמנם בהני שנים הנוספין אין נראה להקפיד אם הם
 קרובים בעיני זה ואע"ג דכדירנה לעיל דבעינן שהיו כשרים אינו
 משום לתא דידכו דהא ע"כ לאו דיינים חיון אלא הטעם הוא
 משום גזרם דהשפלה או משום חשש איחלופי ולחרי חששי לא
 חייסין ואפילו לפרש"י דסבר הטעם משום עדות כדי שיעירו אלו
 השנים דחליפה הוא וא"כ היה לחוש שמה יסברו דאלו השנים פסולין
 הן נוחמה קורבם מ"מ אין לחוש כיון דמדינה כשרין הן ואין
 הדבר לריבם עדות גמור רק פירכוס בשלמה דהא איכא השלמה
 דיונין שזיולין להעיד ולכן אין לחוש כל כך בהני שנים מפני שטעוים
 וק"ל. ועוד נראה דהני שנים לא לריסין למקבע דוכתא וכגו בהשפלה
 דהא תלמודא יליף למקבע דוכתא מועלתה יבמתו השערה אל
 חוקים ומסיים שהוא קרא ואמרה מאן יבמי כו' דהיינו הקריאה
 שמקדים ליבמה וכתיבנה לעיל דהני שנים לא בעינן בכו דידעי
 לכו להקרות וא"כ לא קאי עלייסו ועלתה יבמתו השערה אל
 חוקים ואין לריך להאריך בזה דהדעת טעם דלא לריבא למקבע
 דוכתא :

שאלה רכז יט קפידא לחון בערב שבת או לאו :
תשובה יראה דאית קפידא חדא משום דשמעתה דאחד

מסגדולים סיה חסר מלסדר נסיונה הטע בערב שבת
 נוסחמה עעמו סיה משום דעל ידי דעריד בלרי שבת שמה לא
 ידקק בכל דבר ודבר כראוי והאי טעמא איחא נמי בחליפה אמנם
 אי משום הא לחודיה לא סוי אלא זכירות יחירות מן הסברה ולא משום
 ראייה מן התלמוד אפי' לגבי גט וכל שכן בחליפה דנגט יש ליאר
 יותר מדאמרינן בפ"ק דקידושין דכל מי שאינו יודע בטיב גיטין
 וקידושין לא יבא לו ספק עממן ואלו חליפה לא אידכר תלמודא
 אבל נראה דיש להקפיד מדר איסורא דכתב אשירי במס' סנהדרין
 פ' אחד דימי ממונות מן הירושלמי דאסור לדון מדרבנן בע"ש אפילו
 דימי ממונות וחליפה נמי דין הוא דלהכי פסולה בליה ובקרובים
 ואע"ג דבסמ"ק במזוה לפסוק סדין כתב נמי דאסור לדון בע"ש
 מדרבנן מ"מ כתב דעתה נסגיין לדון בע"ש משני ביטול תלמוד תורה
 של מלמדיו ואפשר דהיינו דווקא לענין ממון מכשרין דאיתיהיב
 למחילה וספקר ב"ד ספקר וכו' קבלו עלייסו קרובים או פסולים
 אבל לענין חליפה דאיסורא היא לא נהכי כיו טעמא דהא אי בעי
 החון והחולל להכשיר קרובים שטעמא דלא מהכי וס"ה בערב
 שבת ואפ"ג דמשום הטורך נסגו הטולס להכשיר אין נראה לחלק
 משום זה :

דיני גיטין

שאלה רכח ראובן בן יעקב בא לחתום בגט אשה וכשרתה
 לכחז יעקב טעם וכתב עי"ן במקום העי"ן
 של יעקב והסיריכו טעמה קודם שכתב סק"ף של יעקב אז מחק
 ראש השמאלית של העי"ן עד שנעשה העי"ן וגמר החימתו
 ראובן בן יעקב עד ונתן אותה גט לאשה לגרוסין יש להכשירו
 בדיעבד או לאו :

תשובה יראה דיש פנים הרבה להסיר בדיעבד וקרוב לענין
 זה כוח עובדא בדידי שבה לידי גט שסדרו אחד
 מחבירי וכאשר ראה העד לחתום כתב שמשען כהלכתו וסיה
 לריך לכחז עוד בן משם עד וטעם ורלה לדלג בן ולכתוב
 משה ומשך בקולמוס כזה כ ורלה להקלים סמ"ס וגערו בו כשהרגישו
 אח טעויתו וגבסל ושמען קולמסו וסדביק כמין רעעס בצורה דלעיל
 עד שנעשה כזה ס וסוניתין עד שנתייבש וגרר הרעועה עד שנעשה
 ככתחילה וסיה קודם כמין גו"ן ואז הוסיף באותה אורה ועשה
 ב"ה גמורה וגמר החימתו בן משם עד וספסרתי גטע סהוא
 בדיעבד כי כבר יתן וגם סמג"ש סיה מומר ונקן כגט קתא על
 ידי עישוי וסיה לירא אולי לא סיה חוזר ונותן אחר ונתתי כמה
 פנים להסיר ונחלק עלי חד מרבוותא ושלחתי לכל מוסלגי סדור
 וסכימו כולם על ידי גם החולק חזר בו. ותורף הדאיות
 וסחפנות שיש כסן ממונות אבארים פעמים בקולר פעמים בדרוסם

נמי לזכא למוחש דילמא חמי למימסר בלגפייסו משום דכ"ע ידעי
 דנכריס פסולים הם לעדות ובדאי יודעין דלאו אפודי
 מסירה סמיכין . מ"מ נגזר החימה אטו כתיבה מעטס איסור
 אחר שאם נתייר שיחוס נכרי בטל אחי נמי לאכשורי שיכתוב
 סכרי גט וסוי פסול מדאורייתא משום דבעינן שליחות בכתיבה
 לר"א אחד פירוש דר"י כדאיתא בחוספות ובאשורי בפ"ב וסרמב"ם
 נמי סבר כהיא פירושה וסגיב לי חד מרבנותא אסוכהס וז'
 דלידי נמי חקשס דהא מודינא דפסול לשמה ודאי גזרינן החימה
 אטו כתיבה כדאיתא כהדיא בחוספות ח"ב קשה מה מועיל שמות
 מוכסין אחי חיס חותמין לשמה דאמרינן פ"ב נכרי אדעתיה
 דנפשי קעבר ופסל לכתיבה מהאי עמנא אפילו בישראל עומד
 על גביו . אמנא נראה דלא קשה לדידי כלל דיכילנא למימר כיון
 דשמות מוכסין הם וידעי דנכריס ויסו לא עינין בה לאכשורינאו
 לכתיבה מדמכשרינן לכו לחימה דכ"ע ידעי לרבי אלעזר כתיבה
 לשמה דאורייתא וחימה דרבנן וכן סברא דנכרי אדעתיה דנפשיס
 קעביד לא פסול ודאי הוא אלא חששא כדפרש"י בפ"ב חיישינן
 אפי' אם יאמר שסוף כותב לשמה נגמר בלבו לשם אחר וכן
 חששא בכתיבה דאורייתא חיישינן לה בחימה דרבנן לא חיישינן
 לה אבל אם נכריס פסולין לכתיבה משום דבעינן שליחות כפי' בהרא
 דר"י שפיר טייך למיגזר החימה אטו כתיבה אפי' אי ידעין
 דנכריס וינאו דיאמר אם כשרים נכריס לעדות אע"ג דלכל עדות בט
 בעינן דווקא כיו דכני כריחות סן אפי' לפירוש קמא דר"י כדאיתא
 כהדיא בחוס' פ' שני דרבי מאיר סבר וכתב דקרא היינו וחסס
 כל שכן דנכשיר אותה כתיבה אפילו לר"א דהא לפירושו קמא דר"י
 לא בעי ר"א בני כריחות לכתיבה וכן פסול דכני כריחות פסול
 ודאי הוא ולא מחמת ספק ואיך מרבנותא שגיב לי ורסא לכוניה
 אדרבא דע"כ בכל הפסולין גזר רבי אלעזר החימה אטו כתיבה .
 דאמרינן בפ' שני דרבי יוחנן אסר לעדים שאינם יודעים לחתום
 לכתיב לפיכס בסיקרא שיחתמו עליו בדיו משום דכתבו לגט
 בסיקרא כשר אלמא כתב הוא ור"א לחומרא אמרינן דכתב עליון
 אינו כתב וכן פריך תלמודא אשמואל דסבר דרושמיס לפיכס באבר
 וחותמיס וסתי ר' חייא כתבו באבר כשר אלמא כתב הוא
 וסכתא אי מכשרינן חק תובס בחימה ואע"ג דנמטעינן נמי
 מוכתב ולא וחקק ס"ה כתב עליון לאו כתב הוא כו"ל כשר בחימה
 אליבא דר"א דאמר עידי מסירה כתיב דהא רבי יוחנן ור' שמעון
 פסקו בפ"ב כרבי אלעזר ונראה דלא קשה כלל דאי ימא דכתב
 עליון אינו כתב כדמסיק הסס רבי יוחנן שאם סיס כותב סבי
 בשבת אין מתיחס לו להביא קרבן דשמת חולין לעזרה סן ור"א
 אין לך מצוייף מחוב גדול מזה שפרי הוא מונע כמו קרובין
 שחתם את שמעון דאין כאן עדות כלל ולא דמי כלל לחק תוכות
 דהסס ליכא שיקרא בעדות כלל אלא דאיכא למיגזר בה משום
 כתיבה וסא לא גזרינא אלא בשלא לשמה כדפרישית אמנא נראה
 דקשה לסמוך להקל ולכשיר אכני שימיי דנינין ע"כ נראה
 להסיר ולהכשיר מלך אחר ולהביא ראיה ועטס ברור לדבר וכבר
 כתבתי ג"כ אשבורא דידן ונראה למר סא דמדמי תלמודא
 החימה שלא לשמה למצוייף מחוב דאיבא דרבי אלעזר היינו דווקא
 למאי דנשני מהחיתין דיעס גיטין אחי כר"א אבל לשינוי דרב
 אשי דמוקי מחיתא כרבי יודא לא זריכנא לומר כלל דפסול לר"א
 מצוייף מחוב אלא היכא דאיכא למוחש דאחי למסמך עלייסו
 דמקמו סתוס' לעיל ונראה דהיינו דדוחקיס לרב אפי' לאוקמי
 דלא כהילכתא משום דלא ס"ל למימר דשלא לשמה פסול כמצוייף
 מחוב . וסו נראה דאפי' לשינויא קמא דמוקי מחיתין כר'
 אלעזר ומחמת שלא לשמה ומצוייף מחוב לאו אליבא דהילכתא
 סליק משום דמי שינויא לא זריכין אלא לרבס דסבר דטעמא לפי
 שאין בקיאים לשמה אבל לרבא דסבר דטעמא לפי שאין עדים
 מצויין לא זריכנא מידי לאוקמי מחית' בשום דוחקא דחתא ככ"ע
 ובפני נחס משום קינס ובפני נכתב משום איהלופי קינס שערות
 דעלמא . וחדע דכיו הוא דאליבא דהילכתא לא מדמינן שלא
 לשמה למצוייף מחוב שפרי כתב סרמב"ם בפ' ג' גירושין ח"ל
 קופר שכתב גט לשמו ולשייח סהלכתא וחתמו עדים שלא לשמה

סואיל ומסרה בעדים כשר לפי שאין העדים חותמים על הגט אלא
 מפני חיקון העולם יש נוי שאומרים שאם חתמו עדים שלא לשמה
 סואיל וסוף מצוייף מחובו הרי גט בטל וכן יש נוי שאומרים שאם
 אחד מעדי פסול או שסיה בו עד אחד בלבד אע"פ שנוסר
 בעדים הרי זה בטל ואין נראה לי דבר זה אלא נראה כמצוייף ולא
 כמצוייף ודאי סואיל ומסר בעדים כשרים הרי זה פסול מדברייהס
 עכ"ל . וסכתא לדעה סרמב"ם שחתמו שלא לשמה כשר סוף יפלוג
 אצלמוד מפורש כהדיא אפילו לרבי אלעזר אלא ע"כ סבר דהך
 שינוי לאו אליבא דהילכתא סליק כדפרישית אך חימה דבעור אכן
 סעור כתב ח"ל אפי' נכתב לשמה אם לא חתמו לשמה פסול
 כתב סרמב"ם י"א שהוא בטל לגמרי מפני שהוא כמצוייף ור"ל כיון
 שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני חיקון העולם שאין מצוייף
 ממש סואיל ומסר בפני עדים כשרים הוי גט פסול מדברייהס
 עכ"ל מכאן מוכח כהדיא דלריך להיות כותב כספי סרמב"ם פסול
 במקום כשר . וכן מלמדי בשני עופסוס דסרמב"ם ואע"ג דמוכח
 דלכאורה מתוך לשון סהירא אחי לאשמועינן דהא כתב סואיל
 ומסרו בעדים אפי' כתב נמי לפי שאין העדים חותמים על הגט
 כו' מ"מ מכל ליישב הלשון דאיסו כתב נמי בספרו ח"ל כל מקום
 שנאמר בזה הסבר הגט בטל או אינה מגורשת הגט בטל מן
 הסורס ועדיין הוי אשת איש אם נשאת תלך כו' עד וכל מקום
 שנאמר בזה הסבר זה הרי זה פסול אינו פסול אלא מדברייהס ופסול
 בו מן הסכסוס ולכתחילה לא תושעא ואם נשאת לא תלך כו'
 עכ"ל וא"כ מצוינן למימר דכיו קאמר לעיל סואיל ומסרה בעדים
 פסול כלומר אינו אלא פסול ולא בטל לגמרי לפי שאין העדים
 חותמים כו' וסכתא נפל שפיר עלס דכתב יש נוי שאמר הרי זה
 גט בטל כלומר בטל אפילו מן הסורס ואין ל"ל דבר זה ואי סוס
 לעיל כתב כשר אין הלו הלשונות מופלים שפיר כ"כ וק"ל . אכן
 כולסו רבנותא דסקלי וערו כסדרי כרך מילתא דרמב"ם מתוך
 דברייהס סיה מוכח סהיס כותב בנימוון שלהס כשר כאשר הוא
 ברוב הספדים שנגבולינו ובח"ל כתב ח"ל ק"ל כרבי אלעזר דגט
 שאין עדים חותמים עליו כלל כשר ותנשא בו לכתחילה אבל
 חותמים עליו עדים פסולים או כחתמו שלא לשמה פסול ומורה
 ר"א דעידי החימה כתיב אפי' בלא עידי מסירה ע"כ ובח"ל גדול
 מפרש דשלא לשמה פסול מדאורייתא בחימה וסעטס אע"ג דאית
 ליה לר"א וכתב דקרא אכתיבה קאי ולא אחתימה היינו דווקא
 היכא דאיכא עדים כלל אבל היכא דאיכא עדים קסבר דשלא
 לשמה אכולה מילתא דכתיבי גנט קאי ע"כ יש לתמוס רבס על
 זה דאי בעי ר"א חיימא לשמה מן הסורס ח"כ סוף מכשיר ר"א
 שחותמים נכריס אפילו בשמות מוכסין מה מועיל סא אמרינן
 בפ"ב דנכרי אדעתיה דנפשיס קעביד וסמא נגמר בלבו
 לשם אחר . ומלמא פסול הגט מן הסורס ואם בלאו לפרש דכרי
 ח"ל דר"ל היכא דאיכא עידי מסירה כלל בה כדכתב נמי סתס
 דמודע ר"א דעידי החימה כתיב אפילו בלא עידי מסירה וכיון
 דאינו עבדי כריחות ח"כ וכתב דקרא קאי נמי עלייסו אבל
 היכא דאיכא עידי מסירה ועידי החימה לא אחיא אלא מפני
 חיקון העולם ודאי אין שום פסול מן הסורס טייך בהו ולפי זה
 אפטר לנו לומר דסבר ח"ל היכא דאיכא בחימה שלא לשמה אפי'
 פסול דרבנן ליכא כדברייהנא לעיל דלפי סמקא לא קרינא ביה
 מצוייף מחוב וכן משמע קח בסמ"ג דלא מהי מצוייף מחוב
 לר"א אלא בעדים פסולים ושלא לשמה לא סכיר אמנא כמדרכי
 פ' סמג"ש בחשבות סר' אביגדור כ"ץ למסרי"ח משמע לכאורה
 דפסקינא חתימה שלא לשמה פסול לר"א מדרבנן ע"כ אין נראה
 כלל לדד להסיר שום פסול דאורייתא בחימה אפי' לר"א אם לא
 שכתב כבר בגט כס"ג ואנא בעובדא דידי לרווחא דמילתא
 סכחתי כל סני ראיות דלעיל דלפי סנראס לא הוי חק תובס
 בעובדא דידי כמו שאכתב וכבר לעיל כתבתי דלאחר סתיסס
 סרלועס נמחקת ועסס סרורס קרוב כמו מ"ן כפוסע ועדיין סיה
 צריך לכחז ולכוסף עליו משך כדי לעשות ב' וכל חק תוכות
 סכתו סגלוניס כס"ג על ידי מחיקה לא כתבו אלא דווקא שאל
 ידי סמחוס לבדס ויחקן סאות מקילקולו . אבל היכא שעדיין לריך
 לכתוב

לכתוב ולהסוּף על המחיקה לשווייה אות בכה"ג לא נפסל משום חק חוכות וכן הטיב לי חד מרבוותא וכו' ראי' מלשון הר"ם ביום דיעש שכתב מ"ם פתוחה שנדבקה פתוחה וכתומה אינו מועיל לגרור ולפתח כיוון שאינו עושה מעשה בנזף האות ששארית אלא גורר סתימתה וזוהי נעשה האות הוי לה כחק חוכות ע"כ משמע בהדיא דווקא בכס"ג דמחיקה לבדה משוי אות בלתי חוספת כתיבה זה נקרא חק חוכות ולא בעינן אחר. ועוד דקדק בכס"ג בהלכות גיטין דווקא אם שם האות נגמר ונעשה על ידי המחיקה נקרא חק חוכות אבל יש לדחות אותו ראיה וסמ"ק שכתוב דקודם שנגמר האות ונפלה עליה עיפה דיו מיקרי עפי חק חוכות משנפלה אחר שנגמר כבר האות לכאורה פלוגי אסברותיו דכיון שלא נגמר האות ח"כ לדיק לכתוב ולהסוּף אחר הגירסה ואפ"ה קרי חק חוכות אמנם י"ל דאיידי כגון שנפלה עיפה במקום רגל של אלף או תי"ו ומחק מן העיפה בכל ידדים עד שנעשה כרגל החיקו וזכרך זה נגמר האות ע"י מחיקה וגירסה לבדה. עוד מעשה אחר ברור ככשרתי עובדא דידי ומאורו עעס יש להכשיר גם כן כמו שאילתו פ' המגדש חנן וס"ג מסיק הלמודא החס שחס חס ראוּבן עד ולא חס חס בן יעקב או חס חס בן יעקב עד ולא חס חס ראוּבן כשר ולפי' החוספות נקיי דרעת דיושלים כלומר שהיו מקלדים בלשונם היו חותמים כך ולא פלוגי בן פלוני ח"כ כשנברא דין ובעינן שאילתו הואיל וחס עד עלמו וכן עד נכתב כהלכתא אם אירע פסול בתיבת בן או בתיבת שם אביו אין קפידא הואיל וכשר גמור הוא בפלוגי עד לחודיה נמצא בן פלוני שלא לזרך נכתב ואין חסרון ושינוי פוסל בו כדבעינן למימר לקמן וליכא למימר דאפי' פלוגי עד לחודיה לא כתב כאלו משום דמפסיק בינייהו בן פלוני והוא נכתב בפסול הו ליכא דבפ' המגדש פריך אשני גיטין זה בלד זה וליכתבד הו בראובן והו בן יעקב עד ופרכי החוספות הכך פירכא דכיון יכתבד הגט בראובן לחוד הו חנן פלוגי עד כשר אבל פלוגי בלא עד לא ומתדליל דפשיטא ליה דעד דכתב ליה בתרים דבן יעקב קאי נמי לראובן דכתב לעיל והו כאלו כתב להדיא לראובן עד וזרע למיפק כדון דידן מכ"ש מהתם ומס' חס דהו לן לאוקמי שפיר האי עד רק כגט בתרא להכשירו בן יעקב עד דבן פלוני בלא עד נמי אינו כשר אפ"ה מחלקינא להאי עד אשני גיטין להכשירם כל שכן בנ"ד דלא לריכא. כלל לחלק האי עד אלא דמקדימין ליה למיקם אשם העד עלמו ואין נראה כלל לאפכי סברא וימא דכיון דלא מני למיקם אמאי דסמך ליה דהיינו בן פלוני דכתב בעשות ח"כ לא מוקמינן ליה בדילוג דאדרבא אשכחן בכ"מ במקראות ובמשניות דכל היכא דמוכרח העיין דלא קאי אשלאפיו ויחא עפי לאוקמי אשלאפיו פניו מריכא דמליגא לאוקמי שפיר אשלאפיו דהו לא מוקמינן ליה אשלאפיו פניו וק"ל וכיון דהכי הו דבן פלוני נכתב שלא לזרך אין חסרון ושינוי פוסל בו. והיינו ברורה לדבר מהאי דכתבו החבובים בשם ר"י שהחיר הלכה למעשה כגט ששינוי בו מוקם הלידה ונתן עעס זה לדבר דהואיל ולא לריכויא ליה למכתב כמו שהוכיח חס אין טעותו פסול בו וכ"ש בנ"ד דאין באן טעות אלא שלא נכתב כהלכתא דלא מפסל בסמי הואיל ולא לריכויא ליה למיכתב ולא דמו לעדים שחתמו שלא לשמם דפסילנא אפילו איביא דר"ל אע"ג דלדידיה לא לריכויא לחתימת העדים כלל דשאני חס דנסי נמי דלא לריכא לכו מדאורייתא מ"מ חמי התלמוד סקינן להם מפני חיקון העולם אבל מקום הלידה וכן שם הכשר דלא אשכחן דארטו ורכן כלל אלא שאחרונים הרגילו משום ששני יוסף בן שמעון לשנות שמיישו אין חסרון וטעות פסול בו וסמי מחלק בהדיא במרדכי פריך המגדש בתשובת הר"ם כ"ן וי"ד נמי דחכמי התלמוד לא חזיקו בכלום שיחתמו העדים יותר מפלוגי עד או בן פלוני עד ולפי החוספות דלעיל קיי הדעת לא היו חותמים אלא כך הוא חסין והיא סברא שאין חסרון וטעות פסול במה שאין לדיק לכתוב. אמנם נראה לחלק שפיר דאיכא למימר דלא דמי לשינוי מקום הלידה או שם הכשר דכתב אינו לא אחי כלל לידי לריכות לשום חיקון חכמי התלמוד ואינו כלל מטעם חכמים שסקינן בניטין אבל

בן פלוני החתימה מטעם חכמים היא היכא דלא חסם כבר פלוגי ונסי נמי דהיכא דחסם כבר פלוגי הו לא לריכויא לכן פלוגי מ"מ יימא איפכא דבן פלוני חסא עיקר ופלוגי חסא החוספת דלא כל כמה דלא חסם עדיין עד בן פלוני לחוד לאו כלום היא ומאי חייט דמשוי לפלוגי עיקר עפי מנן פלוגי וכיון דליה לן ברירא לחפוס אחס מהן הפסול והטעות פוסלים בתריוויי דרמינן כח החתימה אחא כמו אחא וא"כ אין ראיה ממקום הלידה ושם הכשר כדפרישית אשם נראה דודאי אי כוי חתימת העדים דאורייתא כמו לרבי מאיר היה ראוי לחלק כס"ג אבל אלו דקי"ל כר"א דאין העדים חותמים בו אין לדקדק ולחלק כולי האי ואף כי כמה רבנותא הסכימו לי אכך ראיה ולא חלקו כמו שחלקתי :

שאלה רבמי בנט ארוסה כתב הסופר אנתתי ולא כתב ארוסתי יש קפידא בדבר או לאו :

תשובה יראה דאין לכתוב כלל אלא ארוסתי ואע"ג דמוכח כמה קראי בהדיא דארוסה קריא ליה אשמו ותרומא דאשתי איתתי דהיינו אנתתי וס"ג אשכחן כמה דוכחא בתלמוד דמתי אשמו על ארוסתו מ"מ נראה דיש לכוּיח דלכל הפחות לכתילם לדיק לכתוב ארוסתי דווקא דבפ' כל הגט אמרין לדיק לכהני הסופר מקום הזמן בנט של ארוסה משום גירסה שמה יאמרנו גטע קודם לבנה ומקשו שם הסו"ם דמה קפידא איכא אי יכתוב כסופר הזמן דהו ליכא למהש שגירס בנט זה אחר הנישואין שהעדים לא יחתמו לו מפני שס' רואין שהוא מוקדם ואחר הנישואין פסול המוקדם משום פירי ומתדלי משם ר"ח דכיון דרואין העדים שכתב בנט ארוסתי יחתמו אחר הנישואין דיכברו שעדיין ארוסה היא ע"כ מהכא מוכח בפשיטות דרגילות הוא לעולם לכתוב ארוסתי מדוקטו לכו החוספות בפשיטות ואכתי איכא למימר דנסי נמי דרגילות הוא הכי מ"מ וכול לומר אי כתב אנתתי נמי שפיר דמי והתם גרידן משום דשמה יכתוב כמו שרגילים לכתוב. אמנם נראה דע"כ יש קפידא לכתוב אנתתי דהספר מדקדק חסם מכת קפסיק ותני דאיידי נמי בנט ארוסה וא"כ אית ליה נמי לדקדק דאמאי פסיק ותני לדיק להניח מקום הזמן הו איכא זמנין דלא לדיק כגון אם כתב אנתתי בנט דלא לדיק להניח מקום הזמן ותו אמאי שנו חכמים מידי דאית ליה עירחא לבספר שיניה עתה מקום הזמן ולטתנו לפעם אחרת אם אפשר בני שום עירחא שיכתוב אנתתי אלא ע"כ יש קפידא לכתוב הכי לכל הפחות לכתילה :

שאלה רל שי"ן ועי"ן שנגט אם היודין שכתובה אינה נוגעת בכך וכן מה שאחזיקו סל"ד וסו"ד שעל האל"ף אם אין נוגעים בהם אבל הם סמוכים כ"כ שהחיקו קורא האות בלי גמגום יש קפידא כס"ג או לאו :

תשובה יראה דלכאורה מוכח מדברי הגאונים דיש קפידא בכס"ג אפי' לעכב שסרי כתב בא"ו הגדול ח"ל ודיק לכתוב כתיבה גסה ולא משיט"א ואשיל קולין של יו"ד מעכבין בנט ע"כ ובכס"ג גדולה במימון כהלכות שפילין כתב ח"ל וסנה מורי רבינו ש' פסל לי שפילין שהיו של אבא מרי ז"ל רק בשביל מקאת סוידין שעל האלפין ומקאת סוידין שכתבן השי"ן ומקאת רגלי סוידין לא היו נוגעים בנזף האות וכתב דלא גרע מקולו של יוד דאמרין פרוק הקומץ דמעכב דבעינן כתיבה חסם ושלמים ולא פסוקס ושבורה כדאמר וכתבתם כתיבה חסם וחדע שעל מקאתה שאינה חמות ומחבירות חסכו חכמים והולכו לדורשו ע"כ כרי כתב בהדיא דבנ"ד לא גרע מקולו של יו"ד ובקולו של יו"ד פוסל ח"ז בנט. ואין לומר דאדרבא מדלא פוסל מהר"ם אלא משום דכתב וכתבתם כתיבה חסם ולא שבורה ופסוקס ונבי גע לא בעי כתיבה חסם כדמייחתי בחס"ו ובאשרי ובמרדכי פ"ב דגיטין דמהסו"א עטמא מכשירים בנט אינה מוקף גייל אע"ג דכתפילין ומזותת פסול ואפי' לרבי ספר התרומה דפוסל בנט אינו מוקף גייל לא פסיל ליה משום דבעי כתיבה חסמה אלא משום דלא איקרי אית דלא ידעינן היכן האות כלס דמפיש חסם בהדיא משא"כ בנ"ד דייכר האית אשיל לתיוק כדפרישית. די"ל דמסר"ם קרי עטמא קאמר וכך ר"ל חדא דלא

גרע מקולו של י"ד ובעין לכתוב האותיות כמו שנתנו לנו מסוי כל האותיות מחוברים גוף אחד חוץ מן ה"א והקוף לדבריה אחיה כדאיתא פ' הקומץ רבא ופ' סבוגה ועוד אפילו אי סוס קולו של י"ד לא מעכב כהא מעכב בחפילין משום דבעי כתיבה תמה ולא שזורה ופסוקא ולפי זה נגט ותי דמשום כתיבה תמה לא מעכב מ"מ סיפוק ליה מטעם דאשון דבעי לכתוב האותיות כמו שנתנו לנו מסוי והכי משמע באש"י דכתב בסוף גיטין בסדר כתיבה גטע וז"ל ויזכר שירחיק רגל ה"א דלמאך דלא לשחמט בי חוכא ובכל רגלי ה"א לריך להרחיק כדאיתא פ' הקומץ מ"ט חליא לברעיה דס"א חלא בס"א דלמאך לריך להזכיר יוחר ע"כ נראה דר"ל יזכר שירחיק יוחר. והשתא נראה לכוכיה דע"כ סבר אש"י דפסול דיעבד אם הדביק רגל דשאר ה"א דהו לאו הכי מהו לריך לפרש דריך להרחיק יוחר בס"א דלמאך ניימא דלעולם איו לריך חלא בשאר ס"א ואפ"ה שפיר מזכיר הלמודא עליה משום דפסול לה"א אפילו דיעבד אי אחי בעל ומערער אפילו לרב האי גאון ובעל העיטור כדאיתא באש"י אע"כ אם אין הספר רוט לומר שירחיק יוחר חלא רוט לומר שלא ידביקו לגמרי סיפוק ליה דפסול דיעבד בלא טעם דחוכא כיון דהוכחנו דפסול ומעכב אם הדביק אותם שדרכס לטיות נפרדים ס"ה אם הפריד אותם שדיים להיות דבוקים וגוף אחד אכן בה"ס פ' המגרש אהך מלתא משמע אופכא דכתב בס' וז"ל ולרבי לוי' ט' שמה אין לריך להאריך חלא כגומר שלא יעשה ק"ה שיהא נראית יו"ד וכן רגל ה"א דלמאך מן הגג שמה אין לריך להרחיק חלא שלא יתחבר בגגה ושמה לריך להאריך סו"ו ולסרחיק רגל ה"א שלא יעשו העולם בזה ונהגו להאריך ולהרחיק מיחו ודאי אין גטע פסול אם לא האריך וכן בלמאך אם לא הרחיק יוחר מדאי עב"ל. והשתא לפי מאי דקאמר מעיקרא דר"ל הלמודא בס"א למאך רק שלא יתחבר בגגה מאי איריא כך ה"א כולאו נמי בעי הכי אי סבירא לן דהדביק הנפרדים פסול ומעכב אע"כ אין קפידא לכל הפחות לעכב וגם כמודמה לי שלא נהגו לפסול כלל בקולו של יו"ד אם חסירים סן נגט ואע"ג דכתב בסדריא בא"ו דמעכב אפשר דר"ל קולו של יו"ד כדפרש"י פ' הקומץ דסו"א רגל ומיניה של יו"ד וה"ו מיימיה ח"ו בהלכות תפילין פרש"י ג"כ לפסק הלכה כמו אידך פירושה ואע"ג דכתב כהא סתמא נראה דסנך אמאי דכתב כזר שלא יתחבר מש"י"ט וכמשי"ט אין האותיות לגמרי כזורתם וסילכתן חלא כעין נקודות ומקלות כתב עליה דאפי' קולו של יו"ד לפרש"י מעכב ואע"ג דסו"א עדיף ממשי"ט אפי' מעכב משום דאיו את חלא כמו נקודה בעלמא אבל קולו של יו"ד לפרש"י היינו הכפיפה לך שמהל וכול לומר דלכ"ע לא מעכב נגט חלא בחפילין וה"כ הסיח דמסר"ס בהלכות תפילין דכתב לא גרע מקולו של יו"ד מחסר טפי שם האות משאם לה"ה גוף אחד חמס הוחיל ונמלאו ראיות לכאן ולכאן וכל להחמיר ולזכר אפי' דיעבד לבו טקפו משום דעשות נגט מביא ליד פסול ממזרות ואף כי האש"י כתב בהלכות ס"ה שם לא הדביק אילו הוודין באותיותיהן נשתנו לורת האות אלמא דפסול ולא מטעם דבעין כתיבה תמה ולא שזורה וה"כ נגט נמי יש קפידא מש"ס כדלעיל :

שאלה רלא בארז אש"י ויחר מלכות שמוכרין ח"ה כמו כ"ף רפויס היאך כותבים נגט מקלה כנויים כגון מוכ"ל יכ"ט יוכ"ל וכו"ג וכן בשמות השירות והסדרות אם הם בעינין זה שילעך לכתוב בחי"ה או בכ"ף מה כותבים כ"ף או חי"ה :

תשובה יראה דלכתחילה כותבים חיבות הללו בכ"ף גם באש"י וכו"ל בה ואע"ג דאם היו כותבים בחי"ה היתה נקראת להם התיבה כלהתא במדורה יוחר מוכ"ף לפי שגריכים לקרות כ"ף רפויס ולא דגוש ובה"ה אין חילוק ונראה נמי דמהאי טעמא כל חיבות כן בלשון אש"י דריך לכתוב בחי"ה או חי"ו כותבים טי"ת משום דבחי"ו איכא ניימא רפויס הוא ותשתנה קריאתה מ"מ בין חי"ה לכ"ף חואל ובי ריגום ושאר מדינות כמותן שמוכרין החי"ה כמו ה"א לא היתה התיבה נקראת כלל כהילכתא יש לכתוב בכ"ף כדי שיהא נקראת לכ"ע ולא דמי לחי"ה וחי"ו

דחתם אין זו טעות לספך לשום אדם. ואע"ג דכתב במדרי בפי המגרש בתשובת ריב"א כתב על הגט שבה מארז הגר וכו' משמע שם בסדרי דהיכא דמוכה מחוך הגט שנכתוב במקום פלוגי אם נכתב נהגה או העיר בלשון של אחוה המקום כשר ואין קפידא אם בשאר מדינות או מקומות אין הלשון סוס מוכן להם וא"כ היכא דמוכה דבאש"י וכו"ל בה נכתב גטע מה היה לחתם אם לא נקרא יפה לבני מדינות אחרות. י"ל בודאי דיעבד שפיר דמי אבל לכתחילה טוב לכתוב שיהא נקרא יפה לכל ואין להקפיד אם לא נקרא במדורה לבני המדינה דמ"מ מנרר הוא דכמה כפי"ן רפויין מנינו ואין לדקדק במיכ"ל לכתבו בחי"ה משום שעיקר השם שבה משם בחי"ה הוא יחאל ע"כ הא ליתא כך סברה דהא רביס דבני ריגום ואנפיה הנקראים בעיקר השם יחאל ובכינוי מוכ"ל ולדודו ע"כ אין סכנוי מדוקדק בתחילה וסם אין מדקדקים כלל וא"כ לבני אש"י ונמי יומא הכי ואם אחד נקרא יחאל המכונה איכל כמו שרגילים כך בני אש"י ואנפיה נראה דאין לריך לכתבו כלל דהוי כמו יתחק חקון אפורה פורה דכתב במדרי דאין זה כינוי רק קולור השם אבל כינוי מוכל ליחאל לא ברירה כלל דהש"ב קולור ולא כינוי דאין סכנוי קרוב לעיקר השם כסוכרותו כמו חקון ליחחק פורה לנפורה וכו"ל בסן אבל איכל קרוב הוא ליחאל לפי לשון בני אש"י רגילין בכמה מקומות לקרות בראש התיבה יו"ד בשבא כמו בחירוק. ומה שכותבים בעיר יחאל ע"כ נהר קירפך בכ"ף ולא בחי"ה אין להוכיח כלל דאף באש"י אין כותבין כס"ג חו"ה דחתם כ"ף פזטס נקראס במוזא כמו חי"ה ועוד אדרבה בחי"ה יש לטעות יוחר מוכ"ף חואל וכו"ל בסוף התיבה אפשר לקרות קרפ"ח כמו לקפח שוקיו ולכן אין לכתוב חי"ה בסוף התיבה כלל אפילו לבני אש"י וכן נמי דאסיקא לטיל דבין טי"ת וחי"ו כותבים לעולם טי"ת מפני שחש"ו רפויס לפעמים אין להקשות עליה ממה שסו כותבין קרימ"ס ולא היו כותבים קרימ"ס מפני הטעות כי השי"ן לפעמים בימיו י"ל שמה שם אחת העיר קרימ"ס הייתה נקרא בש"י בימיו או קרוב לסברה ש"ן בימיו וע"כ לריכא לומר שכתבה שמה קתא שברי עכשו נקראת היא כפי כל אדם קרימ"ו וא"ה הייט טעמא כפי שכתבתם בסמ"ך וסוי"ן קרובה להחלף המדקדק בלשון בני אש"י בני כפרים ימאל לו שגם חיון ושי"ן בימיו קרובים להחלף להם לפי עבות לשון אשכנ"ז שיש להם. הנראה לעינות דעתי כתבתי :

שאלה רלב הא דקאמר תלמודא פ"ק דגיטין וב"ה אעבד לחונרה ח"כ אחא מוילא לעו על גיטין הראשונים ח"כ חקסא כיכי נהגו האחרונים כמה מומרות נגיטין שלא נהגו בהן הרקבונים וכן עוד היום אנו מחמירין בכמה מילי בגיטין שלא נהגו בהן רבותיו שהיו לפיטו :

תשובה יראה דדברים הללו לריכס לומר רב הימתי שיך לומר נמלאת אחא מוילא לעו ואימתי לא אפרי הכי דהא ע"כ כללוא הוא דילפינן מינה מההיא דפ"ק דגיטין דהא דיוק מיניה חסם במדרי דאין לויין האותיות של טעמי"ו ג"ך בניטין מטעם דח"כ אחא מוילא לעו והיה נראה לחלק דכל היכא דמילתא דפשיעה הוא להחיר ובה אחד להחמיר ולעשות זכירות יחירתא כס"ג אמריק לא תעבד דח"כ אחא מוילא לעו אבל היכא דאיכא ספיקא ודדין שפן דין ראו להחמיר מוטב יוחר לעבות כדת וכחורס לגמרי ויחוס לגיטין שלפנינו שלא יהא בהן ספק משיחוש ללעז גיטין הראשונים וסכי אמריק פ' המגרש דאחקין רבא בניטין מן יומא דגן ולעלם ומפרש חסם מן יומא דגן לאשוקי מדר' ויבי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ופרש"י חסם אע"ג דק"ל כר' יוסי מ"מ חקן כך כדי שיהא בהיחר גמור ושלא יזיח שום לעו על בה ישראל וכו"ג נמי פי' אהא דתיקון ולעלם לאשוקי מדבעי רבא מדרב נחמן חלמא אפי' האזוראים החזירו שלא לזורך ולא חשו ללעז גיטין הראשונים דמשמע דקודם רבא לא היו כותבים מן יומא דגן ולעלם והיינו משום דסו"א ח"ה ללעז שלפניו משום דרבנן פליגי עליה דרבי יוסי חם רבא פן יזיחו לעו

לפי ולימרו דהילכתא כרבים וכן הו' דליתא בתוספות ובמרדכי פ' כל הגט דתיקון ר"ח לכתוב בגט וכו' את מותרת. לכל אדם אע"ג דבטופס הקדמונים לא היו כתב כדליתא בהם לא היו חיים ר"ח ללעז הרשאים והחמיר שלא לזרוך שהרי כתבו תוס' ומרדכי בהם דבטופסים הקדמונים נמי מאריכוין בכמה לשונות בגט שהן כוללין כמו וסרי את מותרת לכל אדם מ"מ הואיל ומשמע בכמה דוכתא בתלמוד דלריך לכתוב וסרי את כו' חש ר"ח פן יולאו לעז אם לא יכתבו הכי ולא השנה על לעז גיטין הראשונים וא"כ לריכוס לחק בסיחא דגיטין דלעיל דאין לעמוד על כל אות ואות משום לעז גיטין הראשונים וכן הו' דזיון אותיות דשטענ"ז ג"ך דדיוקין מיוסא אע"ג דהתם נמי איכא לדדיס וסברות להחמיר אלא דהתם אי איתיה להחמיר ולומר דלריך לעמוד על כל אות ואות א"כ בגיטין הראשונים שלא עמדו על כל אות ואות היו פסולים לגמרי וגשתיה בכן מטבע הכמים לגמרי דהו' גרע עפי מלא חמר כלל בפני נכתב שהרי העיד שקר שנכתב בפניו דהיינו כל הגט כמו שאנו סוברים להחמיר שקר תיקון הכמים והוא לא ראה רק שיטת אחת וכן אותיות דשטענ"ז ג"ך אם נחמיר לזיינס א"כ סוברים אנו דלא מיקרו אותיות בלא זיון וא"כ כל גיטין הראשונים שלא היו אותם פסולים לגמרי היו כי לא היה כתב כלל וכמו שגרסה בגט מוטעם ומשובש מכל לדדין דמי אבל הו' דמן יומא דגן וכן וסרי את מותרת אפילו לפי מה שסוברים להחמיר בגיטין שלא היו כותבים כך לא היו פסולים בפשיטות אלא שהיו לדקדק לעז בסקל כל כה"ג לא חיישינן ללעז גיטין הראשונים אי איכא סברא וטעם להחמיר אבל למועד זכירות וחומרות יחירות שלא נהגו הראשונים אפי' בכה"ג לא עבדינן. ומסיחא דפרש"י אנון יומא דגן לאפקי מדר' יוסי ואע"ג דהילכתא כר' יוסי מ"מ תיקון רבא כדי שיחא בהיתר גמור ושלח ילא שום לעז על כשואי צוות ישראל נראה לתרין נמי הו' דההיא עתה לערוח הרבה לפעמים ע"י יואה מרובה להחמיר עדים בגיטין אע"ג דפסק תלמודא בכמה דוכתא בגיטין דכלכה כרבי אלעזר דאמר עירי נכירה כרבי וגם עליו החומים עדים כלל כשר לגרש בו ואין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם והאידנות ליכא תיקון העולם בעידי התימם שהרי כל המנהיגים קודעים הניקים מיד חמר נתינתם וגומים אותם לעלמן ומימינו לא שמענו שבתיה חסד לכו"ד וגט בידה להכשיל בו או לגבות בו כתובתה וא"כ מורה עירי חתימי למה לדין אלא משום דכמה סתמא משניות וביביות דקא סברי כרבי מאיר דסבר עת"כ וגט שלא היו עדים החומים בו היו כמו חספא בעלמא מפקינן נפשינן מכל פלוגתא כדי שיחא בהיתר גמור ושלח להו' לעז כלל על כשואי צוות ישראל").

הנה"ה
בפ' יש טמלין סירס רשב"ם וכן במרדכי שם דרב אלפס ויתר גלוס סברא להו' דלפי הפתח רבא סבר בגיטין דלא כרבי יוסי ולכך תיקון פן יומא דק ולא משום שלא יא לעז על כשואי צוות ישראל כדפריש"י. ע"כ :

שאלה רלג מי ששמו בנימין ובא לכתוב לו גט כותבין בנימין מלא או חסר וכן יש להסתפק גם בשאר שמות כגון שמריה או שמריהו או חזקיה או חזקיהו או יחזקיה או יחזקיהו וכן יונתן או יונתן אליה או אליהו מתתיהו או מתתיהו גם בירחים כסליו ואייר אם כותבין כסליו מלא או חסר אייר בשני יודי"ן או חסר :

תשובה יראה דבנימין יש לכתבו חסר יוד בתרא וכן נוטא כתוב על שם אחד מהגדולים שאמר שכל הגיטין שראש שהיה כתוב בהן בנימין נכתב חסר ונראה דכן הוא לפי ההלכה דאמרינן בפ' אלו נאמרינן במוס' סוטה שהחמייסים אותיות על שנים עשר שבטים היו כתובות על האשור עשרים וחמשה על זה ועשרים וחמשה על זה ופריך תלמודא הכי חמשים נבי חדה אינון. ומשני אמר רבי יחזק הוסיפו אות אחת דכתיב עדות ביהוסף שמו רב"י אמר כל הסורה כולה בנימין חסר וכאן מלא משום דכתיב על האבן השני כחולדותם וכתיב ואביו קרא לו בנימין פי' אביו

כחולדותם משמע שיכתבו כמו שנכתבו בתחלה תולדתם הו' קמן לפני מאן דפריך בתחלה דכתי חדה אינון וגם לשינויא דרבי יחזק דינו של בנימין לכתוב חסר ולשינויא דרבי נחמן נמי אי לא דפריש קרא כחולדותם היה נכתב חסר וא"כ לגבי גיטין לבתר כל הסורה אזלינן וגבי אשור מסתמא עממא ים בדבר ובאולי כדי להשלים סיי"ן אותיות אך אחמיה דבמסורה דידן ים דבסורה ים שבע עשר בנימין מליאים ובגביאים עוד יותר ול"ל דכל הסורה כלומר רוב הסורה דרובו ככולו ואי לא היו כתב כחולדותם הנה"ה היה נכתב אחר הרוב"). עוד נראה להביא ראיה מן הפייטן רבי בנימין הגדול סיסד האופנים בלילי חג ומימות ומרומי רום חסם שמו ומלאחי אחר כך שאלה מוסגדולים הביא גם כן ראיה זו מן הפייט. ובשם שמריה נראה דאין לכתוב שמריהו כלל רק שמריה כי לא שמענו מימינו שאלה נקרא לעלות ולקרות בתורה או שחש את עלמו ששם שמריהו ועוד

דבספר עזרא נמלאים שמות משה ואהרן שנקראו שמריהו ושם שמריהו לא נמלא אלא במקום אחד בדברי הימים וסברא הו' דבתי רובה שדין איכא דלא ברירה לן ואין לומר הואיל והנאו תרי שמות דשמריה בספר עזרא היו מאותן שהוסיפו נשים נכריות ולא יוחא להו לאינטי לאבוקי בשמיהו כדליתא ביומא פ' אמר להם הממונה דמ"מ בעלי תשובה היו על המשל כדמפרשים הקראי בהם ורגילות הו' נמי לקרות סביבם על פי הבודקים בספרים איזה שם נמלא לו ראשון וא"כ הו' להו תרי לגבי חד חיל בתר רובה. ובשם חזקיה נראה דכל איכא דמספקא לן לא נכתב אלא חזקיה חס לא שידוע לנו כגון מהר"ח המחבר בחבורים היה שמו חזקיהו וכן כל זרע לבני משפחתו שנקראו על שמו אבל בסתמא לא אע"ג דכל ספר דברי הימים לא נכתב אלא חזקיהו ובספר מלכים ובספר ישעיה כתוב ברוב מקומות חזקיהו. אמנם בספר מלכים בתחילה מולכותו כתב חזקיהו וכן בספר משלי כתב אשר העתיקו אשתי חזקיה מלך יהודה ובספר תרי עשר ובספר עזרא נמלא ג"כ שמות של אחרים חזקיה ובתלמוד נמי אשכחן יהודה וחזקיה בני רבי חייה אמר אבוי משמיה דרבי חזקיה ומסתמא שהחזירים היו נקראין על שמות הראשונים וכיון דתפשו סאהרורים רק שם חזקיה אנו נמי נתפס אותה בסתמא דמילתא ויף חת"ל דסתלמוד קיאר שלשון יחא כן מ"מ הו' ליה כתיבתה דכשר כדליתא בתוספות ובאשירי פ' השולח דלכולה שניו דהתם חמיה כה"ג שרי לכתילה וא"כ אפי' מי שנקרא יחזקיהו או חזקיהו אם כותבים אהו חזקיה לא הפסיד דהו' כתיבתו אבל איפכא הו' הפסד וק"ל. אמנם בשם אליהו נראה דכל איכא דמסתפקא לן נכתב אליהו ולא אליה דרובן כותבים כך אליהו ולא כתיב אליה רק בה' מקומות ודרשו רז"ל דיעקב אבינו נכתב בחמשה מקומות מלא וי"ן לפי שלקח משכון משמו של אליהו שיבשר את בניו וסני פירש רש"י בפ' בחוקותי אלמא דעיקר ששם הוא אליהו וא"ת והלא כתיב בדברי הימים ויעשים ואליהו וזכרים בני ירוחם ואיתא בתוס' בפ' המקבל שנוטא בתשובת גאון שיש בסדר אליהו רבא שאמר לחבמי ישראל שהוא מזרעה של רחל אמרו לו תן לנו סי' לדברך אמר לכן כך כתוב ביחסו של בנימין ויעשים ואליהו חכריה בני ירוחם הו' קמן דביתוסו מזכירו בשם אליהו מ"מ ניי שקורא את צו על שם הגביה הזו ז"ל תפס השם המבואר וביחוסו אינו מבואר דליתו הוא אלא ע"פ תשובת הגאון ורוב בני אדם לא ידעי בהכי אע"ג דנוטא ג"כ אגשים אחרים בדברי הימים ששם אליהו הו' מ"מ סתמא דמילתא שהחזירים כולם או רובם לא נקראו אלא על שם אליהו הנביא ז"ל. ובשם מתתיהו נראה דבסתמא דמילתא שאין יודע איך עלה לקרות בתורה יש לכתוב מתתיהו ואע"ג דשם מתתיהו אשכחן תרי גברא חד בעזרא וחד בדברי הימים מ"מ במעשה החומה שהוא שגור בפי כל ומזכירין אותו בכל שנה ח' ימים מתתיהו בן יוחנן כהן גדול סברא לומר שעל אביו

אוחו שם וקראו בנינים וסברא רחבה הוא דיש לתלות שמו
 האחרונים שנקראו על שמו הראשונים דווקא כהנהגה דידעי
 ופתיחו לאינשי להזכירם. ובשם יסודות דקדוקי כספר שמואל
 ביהוונת בן שלום דמאז שברת סבריה עם דוד וכתב בכל מקום
 יסודות ומקודם לכן נכתב ברוב מקומות יונתן ובספר דברי הימים
 מלאתי גם שמו האשים אחר יונתן ואחד יסודות ויונתן בן
 שאול נכתב עם ביחוסו יסודות וכסכתב עם נפילתו במלחמה כתב
 יונתן ויהי נראה לדקדק מן השמות הנמצאים בתלמוד יונתן בן
 עוזיאל ר' יונתן בר פלוגא דרבי יאשיה ורבי יונתן רבי של רבי
 שמואל בר נחמיה כולשו לא אשכחן בשום ספר משנה או גמרא
 שכתב רק יונתן ולא"ת התלמוד קיר' הלשון יהי בן מ"מ הויה ליה
 חמיס כדברירא לטיל לכן נראה לכתוב מן הספק יונתן אם לא
 ידוע שחכם את שמו יסודות או עלה בו לקרות בתורה דבסא
 חילא מילתא בכל ספיקות שמו דאין לו אלא שם שהוא מחזיק
 לעלמו כדאיתא באשורי פ' השולח וכל מה שדקדקו לעיל במס
 דקדוקים אין לרין אלא ביכא דלא ידעיין היאך חכם הוא או עלה
 לקרות בתורה כיון באבי האש או באבי האש או שהוא עלמו
 מסופק בשמו. ובשם דוד אין נראה כלל שום ספיקא אם כותבין
 דוד מלא או כותבין חסר כיון שהוא כתב בכל ספר תהילים
 בכל מקום דוד בלא יו"ד ואע"ג דבספר דברי הימים יתיר
 ממאה פעמים כתיב דוד מלא מ"מ כיון דכל ספר תהילים לא
 נכתב אפילו פעם אחת מלא אלא כולם בלא יו"ד ואמריין בפ'
 קמא דב"ב דוד כתב ספרו פ' הוא עלמו כתב ספר תהילים
 וכיון שהוא עלמו כתב שמו כך היאך נכתב אנו בע"ה והנהו
 דספר דב"י אשפר לשום דרשה נכתבו כך. אמנם אם יסתפק
 לאחד בשם מן השמות שלא יוכל לברר בדעתו היאך יכתוב אשפר
 לו ללא ידו כל חובתו כיון שכתבו שני גיטין אחד בצורה עם
 זה ואחד בצורה עם זה כיון אם מסופק ששמו גרסום או גרסון
 וכן עשה אדם גדול בזמנינו וכן שני גיטין ביד האשם בכתב אחר
 או בזה אחר זה ואז היא מגורשת ממ"ג וכה"ג חנן פ' המגרש
 שנים ששלחו שני גיטין שוין ונתערבו והן שנייהם לזו ושנייהם
 לזו ואע"ג דמסיק עלה בגמרא אמר רבי ירמיה הא דלא כרבי
 אלעזר דאמר עידי מסידי כתיב דאי כרבי אלעזר הא לא ידעי
 עדים אי ביהאי מגרשה אי ביהאי מגרשה. ופרש"י דאין כאן
 נתינה מצורפת וכיון דכבר עידי מסידי כתיב ע"כ לה לשמה
 אובתב וכן קא"י וא"כ אין דקו"ל הלא כרבי אלעזר דאמר עידי
 מסידי כתיב לריבין למימר דליה סילכתא כהסיה מחמתיה הא
 ליתא דאביי מסיק הסם דכתיב שפיר כרבי אלעזר דכתיב
 לשמה בעי נתינה לשמה לא כתיב. ושמואל דאביי עיקר הוא
 כדמוכח מאשורי הסם דמייתי המשנה זו לפסק הלכה ואע"ג
 דס"ל כרבי אלעזר והיינו כגיטוי דאביי. ונראה דכ"ד שני גיטין
 שנכתבו משום ספק השמות אפילו לרבי ירמיה כשר דבר לגרש
 בשניהם אפילו לרבי אלעזר ולא דמיא להסיה דשני ששלחו גיטין
 דלעיל דהתם גע זה נכתב שלא לשם גירושין אש ואשה הללו וכן
 גע ששני לא נכתב לשם גירושין אש ואשה ששני ככ"ג לא
 הויה נתינה מצורפת כשנייהם שניהם. אבל כ"ד דשני גיטין נכתבו
 לשם גירושין אש ואשה זו אלא שמהך הספק הווקאו לשניהם
 חשיב שפיר נתינה מצורפת כשניהם שניהם והכי מחלק בריש כל
 הגע לענין כתיבה לשמה ע"ג וכן דכ"ד עדיף עפי מכל הסו
 יתר על כן דמפרש הסם דדריש וכתב לה לא אחי לאשוקי אלא
 שלא לשמה ולא שנכתב בעשות וק"ל להבין. ובירח אייר קבלתי
 דכבר הויה עובדא שכתב גדול אחד אייר בחד יו"ד ונחלק
 עליו גדול אחד בוויאל דהויה קשים מנייה וע"י כך נקבצו הגדולים
 ושאר הגומדים יחד לווי"א ונפקא מסקנא מבייביהו דלכתחילה יש
 לכתוב בשני יודין ובדיעבד יש להכשיר אם נכתב בחד יו"ד ונראה
 דודאי דיו לכתוב בשני יודין כי כך מלאתי בתרגום מנילה
 אסתר וגם בתרגום אחד בספר מלכים. וכן הסברא נותנת דלא
 ולמד מעינייה חדש שלפניו יסן ושאריו סיון כולם שוין בקודת
 חורי"ק וקמ"ך ומס יסן וסיון אות האנטי רשוי ולכן הוא מלא
 יו"ד ומתמא אף אייר בן ואע"ג דאדרבה העולם מדגשים סיו"ד

[תרומת הרשן ח"א] כב

בזכרם אייר אין ראיים מהם ששני מדגשים נמי הסמ"ך בזכרם
 ניסן. ואע"ג דודאי רפא הוא כדמלא במנילה אסתר וכן סיון
 לכך נראה דאפי' אם נוחן גע בחד יו"ד ובו ביום נודע טעמת
 דיש לכתוב וליתן אחר בשני יודין וכה"ג לא הויה לעז כל כך
 לבית דין והוא עובדא דלעיל כבר עברו כמה ימים אחר הנתינה
 וילא שם מגורשת על האשה ואי הויה בשני למיחד וליתן גע אחר
 הויה זילתא לבית דין לכך הכשיר בדיעבד כן נראה. ובירח כסלו
 נסתפקו הראשונים אם יש לכתוב כסלו חסר יו"ד כי כך כתוב בתרי
 עשר בזכריו ובספר עזרא. וכתב במסורה שם חרין חסר או
 אם יש לכתוב מלא יו"ד כי בן הוא בתרגום יונתן כהסיה דלעיל
 בזכריו לפי שרוב נוסח הגע הוא לשון תרגום לכן אית לן למיזל
 בתר תרגום טפי מבתר העברי ואפי' דקתי בשלש תרגומים דתרי
 עשר ומלאתי באחד מהם כסלו חסר כמו בעברי. אמנם נראה
 דודאי מלא הוא בתרגום כי מלא מעין גזירה זאה בספר איוב
 שלו סימני ואין שלו בצעני ססן חסרין בעברית ובתרגום שם
 מלאים שלו וכן השליו שנספר חורה פר' בשלה ופ' בהעלותך
 חסרין סן ובתרגום אונקלוס סן מלאין שלו הא קמן דדרך
 התרגום לתרגם ככה"ג החסר מלא מ"מ כל זה ספיקא דחוקס
 היא ולית לן למיזל בתר התרגום משום דרוב נוסח הגע לשון
 תרגום הוא דאדרבה נוסח הזמן געט אכן כותבים בלשון עברי
 כמו בשני ימים לירח ניסן ואין כותבין בתרי יומין לירחא דניסן
 דכה"ג מתורגם הוא. אבל לירח לשון עברי הוא כמו בירח
 האיתמים בתג במלכים. ויש מפעפטיס שלא לכתוב כסלו חסר דלא
 לשחמט כסלו. כמו יקוט כסלו באיוב שהוא לשון בעתון ומחשבה
 והוא אחי למעשי דהכי קאמר לירח שמתשבו עליו לגרש בו ודברי
 סבא ס"ה דא"כ כסליו מלא נמי איכא למעשי דלא לשחמט
 כסליו מלא נקלה דספר תהילים וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא
 למימר הכי אית לן למיזל בתר העברי שהוא עיקר ומדוקדק לו
 יתיר מן התרגום וכל שכן סבא דמסורה מעידה שהוא חסר
 ואע"פ ששמעתי שדקדמוים היו נשמעין לכתוב גע כסליו בשביל
 ספיקא זו. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רלד

מי שנתנה שמו מחמת חולי כמו יעקב אחר

משם היאך כותבין געט אלא יעקב משם או

יעקב דמתקרי משם :

תשובה יראה דכותבין געט דמתקרי משם והכי משמע בסמ"ך
 דכתב ואדם שנתנה שמו מחמת חולי אע"פ שקורים
 אותו חדיד בשם הראשון מ"מ שם השני הוא עיקר וכותבין אותו
 קודם ע"כ. האי כותבין אותו קודם משמע לפום ריבועא דכותבין
 יעקב משם משום דהכי נופל שפיר לשון קודם כלומר זה אחר זה אך
 כי דייקאן הסם מוכח דקודם ר"ל עיקר וממילא יהא קודם דלעיל
 מינה כתב אדם שיש לו שני שמות חלוקים ואחד מהם הוא עיקר וכתוב
 העיקר קודם אי שני שמו דמתקרי פלוני וכן אשם דמתקרי הא קמן
 דר"ל קודם לעיקר והכי אשכחן נמי בגמרא פ' סוילה אחא בר
 הדיא דמתקרי איא מרי ובמרדכי מריס דמתקרי שרה אמנם אם
 בא לתחום געט ודאי די בזה שיחוס יעקב משם בן פלוני עד
 ואין לריך כלל לתחום דמתקרי וכן ראיתי גדול אחד מן חוקינים
 חסם את עלמו בדייסקי חיים אליהו בן פלוני וקרו בו בשני שראויה
 גם בתשובת הקדמונים שיש מן הגאונים שהיו להם שני שמות
 חתמו את עלמם בתשובה כיואל בזה ועם יפה לחלק בין כתיבה
 געט לתחימה דבתימה אם לא הזכיר שמו כלל אלא שחם בן
 פלוני עד כשר כותבין כהדיא בסמ"ך לה נהגו לתחום בשם
 כינוי אפילו אם יש לו חתימה ידועה ורגילה והיינו טעמא דפריש
 שמה העדים בניטין אינו אלא מפני תיקון העולם אפילו לרבי מאיר
 דאמר עידי חתימה כתיב כדאיתא בהדיא פ' השולח והיינו משום
 דהעדים יזכרים ע"י כתב ידן בלא פירוש שמו ממש"כ בהזכרת
 שם האשם געט דכתב כופר הוא וק"ל ובמדומה לי שנהגו באשטריי"ך
 אפי' בתיבה שם האשם געט הויה כותבין יעקב משם ולא דמתקרי
 כלל ואשפר משום דמנסג במדינה הסוה טעוים כך לקרות
 בתורה יעקב משם עמוד יעקב משם בן פלוני כתבו ג"כ כדרך
 זה געט כדמשמע באשורי פרק השולח דאוליין בתיבה השמות
 בניטין

בגיטין נחר עלייתו לקרות בחורה מכל מקום נראה עיקר כדכתיבנא לעיל :

שאלה רלה אחד נקרא ראובן רייסהפ"ו או שמעון פעו"ך שהכנינו על ידי אורח גופו או אם הכנינו מאורח גופו אבל סתם בני אדם לא קורין לו כלל בכינוי לבד אלא לעולם מזכירין עם המוכתב עם הכינוי לדין למכתב כינויים הללו בגיטין או לאו :

תשובה יראה לדין להשיב בדבר ובתחלה אבאר מה שנמנא לי בתלמוד מעיר חלוקים הללו פרק אילו טריפות נרמין הני כובשיי וזלייני כשרים לגבי מזבח וסן הן חורי של רחבה פירות כובשי בלשון ארמי חורים ופריך תלמודא עלה מיחבי אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כחלה אזוב ולא כל אזוב שיש לו עם לוו ופרש"י עם דמקשן סבר דזלייני"י עם לוו ולא עם מקומו ופריך אביי ששחטה שמו קודם מתן חורה ובתחלה חורה והקפידה עליו כו' רבא אומר כובשי באחריותו כובשי סתמא קרי לכו ובפ"ק דסוכה גרים נמי האי מיריחא דאגמא אדם וילא בה ידי חובתו בפסח ופריך נמי סתם עליה מאזוב ולא אזוב יון כו' ופריך אביי כדלעיל רבא אמר האי מיריחא דאגמא משום שכיחי באגמא ובפ"ק דבבבב תיבא אכל אהא אוכל מה שערף עמא משריף וחו דבש דבורים יכול שאני מרבה אף דבש גיזין וזירעיס אמרם לא ומה ראיס מרבה אני דבש דבורים שאין להם עם לוו ומנא אני דבש גיזין וזירעי שיש להם עם לוו ובפ"ק דמדה איתא הנח שלש בחולות הן בחולות אדם בחולות קרקע בחולות שקמה ופריך ולחשב נמי בחולות דמיס ופריך רב נחמן כי קמי מידי דליה ליה עם לוו מידי דליה ליה עם לוו לא קמי ופרש"י עם בחולות דמיס לאו סתמא בחולה איקרי דסתם בחולה אדם היינו בחולת בחולים וכן בחולת קרקע ובחולה שקמה לא בעי עם לוו. מכל סלין נראה לדקדק דעם לוו מקרי אע"פ שאין מזכירין אותו לבד רק עם עם המוכתב והרי דאזוב כחליה ואזוב רומי לא היו קורין כותלי' ודומי לבד וכן דבש גיזין וזירעין לא היו קורים גיזין וזירעין לבד וכן איך ותלמודא קרי לכו עם לוו וחתיכה דבגיטין נמי היינו פירש עם לוו דפ' המגדש פרש"י הניכחו היינו עם לוו של כל המנפחה אמנם נראה דיש לדחות ראיה מכל האי דהא דאזוב רומי ודבש גיזין וזירעין ואיך מופסלו משום עם לוו וכו' משום דסתם אזוב קורין לו בסתם בלי עם לוו וכן דבש דבורים אין קורין לו דבש דבורים וכן לפי פ"ד דמקשן מכובשי סתם חורין היו קורין לו כובשי בלי עם לוו וכן סתם מרור לבן הכסו שאין קורין לכו בסתם חשיבי שמוס דלווי דע"כ טפילים הן לגבי איך שהרי להכסו קורין בסתם ולדידכו בלווי ולכן י"ל כל מה שהזכירה תורה חוזב ומרור וחורים ודבש ר"ל במה שנקרא כך סתם בלי לוו דהו עיקר המין. ובג"ד לא תלי' בסכי מידי ולא שייך לומר לאו טפל לגבי עיקר דאין ראובן זה וראובן אחר מין אחר דכן הן וכול לומר לעולם דהואיל ומזכירין תדי עם המוכתב עם הכינוי לא חתיכה מיקרי לפיין גיטין דעמא מאי כותבין המתיכה בנט כדי להכיר שזו פלוני המגדש שלא יסברו שזה ראובן שכתוב בנט אין זה המגדש כי רבים שקורים לו בחתיכה אונס יודעים ששמו ראובן וא"כ כל היכא שקורין הדירה עם המוכתב עם הכינוי ליכא למיחש להכי. אפס בהא מספקא לי דסרבה פעמים מאי בחתיכה כס"ג דהיכודים מזכירין עם המוכתב עם החתיכה אבל רוב הנכרים מזכירין לקרותו בחתיכה לבדו ובאשירי פ' השולח משמע בסדיח דהליח מילתא נמי בקריאת הנכרים דכתב וז"ל והעולם נסגו כס"ג לפי שהגו הנכרים באשכנזי' שקוראין ליסודים בחתיכה הקרובים ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חתיכה דמיתקרי לבן נסגו לכתוב וכל שום וחתיכה דאית ליה שמתא זאת טולת הכל עכ"ל לכן נראה דבכל כס"ג או חתיכה המשפחה כגון פעו"ס גא"ז אפי' במקומות שלא נהגו לכתוב וכל שום וחתיכה כס"ג יכתבו וכל שום וחתיכה כדכתב אשירי לעיל במלת זאת כוללת הכל וכ"כ בסמ"ק על גט המשומד שטוב הדבר לכתוב וכל שום וחתיכה כדי לכלול עם דגיות עם עם דיהודה וזע"ג דמסיק סתם דבגט של ישראל כשר אין לכתוב

וכל שום וחתיכה כפר"ס ס"ה ג"ד ומכ"ס דבגט משומד כתבו כל החצורים בפשיטות דחליה להזכיר עם דגיות כדא מסה וישראל ואפ"ס טוב הדבר לכוללו וכ"ס ג"ד :

שאלה ררו ש"ן וש"ן שבגט אם סודין שכתובין אין נוגעין בסן וכן סו"ד שעל גבי האל"ף וכן סו"ד שכתובי האל"ף אם אין נוגעים אבל כחובים הן כל כך דבוק שהחיות קורא האות וסא יש לפסול סגט בכס"ג או להכשירו :

תשובה יראה דלכאורה מוכח מחוך דברי הגאונים דיש לפסול אשילו כדבעד דכתב בהג"ס שבעימון כסלכות חפילין וז"ל והנה מורי רבינו שי' פסל לי חפילין של אבא מורי ז"ל רק כשביל מקלח סודין שעל האלפ"ן ומקלח יוד"ן שכתובן כס"י"ן ומקלח רגלי הסו"ן לא היו נוגעים בגוף האות וכתב לי דלא גרע מקולו של יו"ד דאמרין פרק הקומץ דמעכב ובעיקר כתיבה תמה ושלימה ולא שבורה ופסקוק כדאמרין וכתיבה כתיבה תמה ושלימה ודע שעל מקלחה שאינם תמות תמות חכמים והארכו לדורש"י ע"כ. ובא"ז כתב לענין גיטין ח"ל וזריך לכתוב כתיבה גסה ולא מש"י"ט אפי' קולו של יו"ד מעכב ע"כ וכתיבה כיון דקולו של יו"ד מעכב בנט כל שכן הכסו חסרות דלעיל כדכתב מהר"ם לעיל דלא גרע מקולו של יו"ד אמנם כי דייקין שפיר טול לומר דדוקא לעינין כתב שכתילין פסלו הכסו חסרות מטעם דמסיק מהר"ם דבעינא כתיבה תמה ושלימה ולא פסוקה ושבורה כדכתב וסא דכתב ולא גרע מקולו של יו"ד ר"ל שאם האמר כס"ג לא שבורה ופסקוק מיקרי לפי שאינו חסר אלא דבוק כל דכו אהא קאמר דלא גרע מקולו של יו"ד דאיתו נמי אלא חסרון כל דכו ואין זה דוחק מה שסידם מהר"ם אח דבריו דכתב מחילה שלא גרע מקולו של יו"ד דאסוף דבריו קא סמיך אבל לעולם לעינין גט דלא בעי כתיבה תמה כדאיתא בדינא בהוספות באשירי ומרדכי פ"ב דגיטין דמסאי טעמא מכשרין בנט איתו מוקף גויל אע"פ שפסול הוא בחצויות וחסילין היינו משום דבעיקר סתם כתיבה תמה אבל גבי גט אפי' קלף ודיו לא בעינן דכותבים על עלה של זית אפילו לדברי הפוסל סתם בנט שאינו מוקף גויל אינו מטעם דבעיקר כתיבה תמה אלא מטעם דמפרש סתם דלא מיקרי אות דלא ידעין סיבן הוא כלה ומ"מ שפיר כתב א"ז דקולו של יו"ד מעכב בנט דהא כ"ע מודו דלא מיקרי אות בלתי סקון ודע דיש חילוק ע"כ בין קולו של יו"ד לאינו מוקף גויל דבפ' הקומץ רבה אמתמיון דתן לגבי חפילין ומחוזת דאפי' כתב אחד מעכב פריך בתלמודא פשיטא ומשני לא נלרבה אלא לקולו של יו"ד ופריך האי נמי פשיטא ומסיק לא נלרבה אלא להא דאמר רב יודא כל אות שאינה מוקף גויל רוחות פסולה הא קמין דקולו של יו"ד פשיט טפי לעכב מאינו מוקף גויל. הו"ל דמה שכתב א"ז דקולו של יו"ד מעכב בנט רואה לומר אליבא דפרש"י דכבר דהיינו רגל ימינו וזע"ג דסתם דוחין בפשיטות פרש"י משום דהוי פשוט דמעכב דלא מיקרי אות בלא רגל ימינו א"ז לא סבר דנידחין דברי רש"י דהא מיייתי נמי פירושא לפסק הלכה בהלכות חפילין ומחוזת וכתב"ג ודאי מעכב בנט משום דדמי ליו"ד שכתב מעשי"ט וקלח משמע הכי מדבריו דהא אכתב מעשי"ט כחב דאפילו קולו של יו"ד מעכב אבל לעולם קולו של יו"ד לפי ר"ת דהיינו הכפופה קטנה כגדל שמאל אע"ג דמעכב בחפילין בנט לא מעכב משום דהאות נראה ויכר שפיר לכל בלתי אות קון מקולו של יו"ד רואה לומר קון דפירש ר"ח אבל קון דפירש רש"י פשיטא דראוי יותר לפסול מאותיות שאינם נוגעים אמנם מדברי אשירי סוף גיטין בסדר כתיבה גט ונתינתו משמע דיש לפסול אותיות שאינם נוגעים כמו תאלימות דלעיל שכתב ח"ל ויחסר שירחיק רגל הס"א דלמסך דלא לשמע למסך כי חובב וכל רגלי הס"א לדין להרחיק כדאיתא פ' הקומץ מאי טעמא תליא לכרעיס דה"א אלא בה"א דלמסך לדין ליחסר יותר פי' שירחיקו היטב משמע דאם לא הרחיק כלל באר הסו"ן פסול דהא' איסור כתב בשם רמב"ם דאם לא הרחיק בה"א דלמסך פסול וכן לדעת רב האי ובעל העיטור אי אחי בעל ומערה וא"כ מי דחקו

דחקו לאשירי לפרש שצריך להרחיק ה"א דלמסך עפי נימא דתלמודא נקטינן עפי משאר ה"א משום דבדידיה פסול אפילו בדיעבד אע"כ סבר דבשאר ה"א נמי אס לא הרחיק כלל פסול אלמא פוסל אשירי אס הדביק מס שצריך להרחיק כמו בחפלין ה"א אס לא הדביק מס שצריך להדביק דמ"ש ונ"ע בחוס' פרק המגרש דכחו שחא לא הרחיק כרעיה דה"א דלמסך יוחר משאר הסיסי"ן כשר בדיעבד ומ"מ נראה דאין להקל כלל ואעפ"כ במדומה לי שלא נסגו בקאזו של יו"ד לפי פי' ר"ת בגט ג"ל דיו"ט ממ"ש כהסיוא דלעיל סימן ר"ל ונ"ע :

שאלה רלז מומר סבא לגרש את אשתו ע"י שליח למרחקים היאך מתקנין הדבר שלא יבא לידי מכשול :

תשובה יראה דיש דרכים ותקנות שבאותם פנים מתיישבים כמעט כל הספיקות וההשפעות ובהתלם אבאר את כל אשר נמלא אחי העסקות מהשפעות ודברים הגדולים הקדמונים והאחרונים שהיו בדורינו בדברים הללו ודקדק בסן השיב והח"כ נכאר הספקא היאך לתקן ההשפעות . חד מרבוותא סתמיק ההשפעה הקדומי ושלח לידי ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה הרי כשליח בגט כו' משמע שחא אמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לחזור בו ומכאן דן המורה על מומר אחד ששלח גט לאשתו והיו יראים שחא יבעל השליחות ואזו שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכו' לא מצי דרר עכ"ל . עוד השפעה ח"ל מעשה הים בימי רש"י על מומר שנתנה לחת גט לאשתו והורה רש"י ז"ל לאחר לקבל הגט שלא מדעתה עכ"ל . ואחר מהגדולים סתמיק מספר האגודה ח"ל אשה שנתמדה בעלה מוחר לכל אדם לקבל גיטתה שלא מדעתה דאין סודי דכות הוא לה לפי דברי הגאונים דפטרו אשה יבמה שפלה לפי יבם המומר בלא תחילה משום דאדעתא דהכי לא נתקדשה לו משמע דאי הו' שייך גיה טן דו הו' לריכס תחילה כדמשמע סוף פ' הגוזל קמא חלף מעשה יבמה שפלה לפני מוכס שחין כו' ומשני כדריש לקיש דאמר טב למיחב טן דו כו' משמע דווקא במקום ששייך זה לריכס תחילה אבל רש"י שחולק על הגאונים וכחז שצריכס תחילה ח"כ ז"ל שגם בזה ז"ל טן דו ח"כ אסור לקבל לה גט דשמא אינו זכות הוא לה וכן מסבין ע"כ . וגדול אחד סתמיק הסג"ס שחולק במדרכי יבם שהים בידו ח"ל אמר אבוי נקטינן שליח מתנה כשליח בגט למ"מ להוליך לאו כזכי פי' אס אמר לשליח הוליך גט זה לאשתי אס רשע לבטלו מבטלו מכלל דאס אמר זכי בגט זה אינו יכול לבטלו ומכאן דנתי על המומר ששחדוהו לשלוח גט לאשתו ודאנו פן יבעל השליחות ואמרתי להם שיאמר לשליח זכי בגט זה לאשתי וכיון שאמר זכי בגט זה לאשתי אינו יכול לבטלו עכ"ל . והסג"ס גדול הסו' רשע אמר זכי בגט זה כלכס למעשה כשיאמר זכי בגט זה לאשתי דאין יכול לבטלו אמנם דקדק מלשון ההשפעה דווקא דאין יכול לבטלו אבל מ"מ אינה מגורשת עד שיגיע לידה מדלא קאמר הרי היא מגורשת . ואחר מהגדולים דלעיל כתב בהשפעה אחד מרבוותא שהים נראה לו לסמוך הלכה למעשה על השפעת רש"י וספר אגודה דלעיל כי לא ידע בתחילה השפעת מהר"ם דלעיל וכתב עוד . בתחילה דבמא עובדא דרש"י וספר אגודה איירי שחמירו בלי שום אונס ועבדי להכעיס ופקד עובא דויכיריס מהשפעותיהם להרע אבל נשחמד מחמת שטות או מחמת שהנאפים פיתוהו לכך וכסאי גוונא יס ללפות כשימלא מוקס לברוח יסוב כס"ג איכא למימר דזימנא דרחימא ותפיסא ללפות אחריו אפי' כונה שמים וא"כ חוב הוא לה כהסיוא דריבס דמסיק ראז"ה דרפיח בידים ס"פ האשה שלום ע"כ דבריו הראשונים . אח"כ השיב שמת מלאחי השופט דלאו כותי וסביא השופט מהר"ם דמסיק דכן נוסבין להחמיר ולא רשע לחלק דמהר"ם איירי במומר ע"י פיתוי וכו"ג כל אינו השפעות והדברים סתמיק לי חד מרבוותא דלעיל בתחיתת ידו ושלח לי וכסב לי ג"כ שדעתו הים נוסס להקל ולהחמיר הלכה למעשה ולכותה בגט ככס"ג ע"י אחר ותגרש מיד ע"י קבלה זו ונראה דצריך להחייב בדבר היעב כמו שאבאר . אשירי כתב בהשפעה ראשונה לעיל דהו' דן מהסיוא דאבוי דאמר שליח מתנה הרי הוא כשליח בגט מ"מ להוליך לאו כזכי משמע דאי אמר זכי בגט זה לאשתי אינו יכול לחזור בו

וסתום' בריש השולח פליגי בסדיא אהך דיוקא ומפרשים דאבוי לסימנא בעלמא נקטיס דבגט אפילו זכי לא מסגי וכ"ס דהסו' רואים לומר דלסימנא בעלמא נקטיס לענין זה דלא מסגי זכי בגט שחא מגורשת מיד בזכיהס זו כדרך שמוסי בתחנה אבל מ"מ אינו יכול לחזור בו ולבטלו כמו שדקדק גדול דלעיל בהס"ס דמדרכי יבם דאותה הסג"ס וכן תשובה חדא מילתא אינון אלא ששחנה הלשון קמא ע"כ אין דעת הסו' הכי דפ"ק דגיטין מוכח בסדיא מן הסו' דלא ס"ל כלל לחלק בין שלא יוכל לחזור ובין שחא מגורשת מיד בקבלה זו מהא דתקן האומר קן גט זה לאשתי שער שיחרור זה לעבדי לא יתנו לאחר מיתה ופירש"י דאשילו לרבין דאיה לכו זכות לעבד וזכין לאדם שלא בפניו וכי דלכסי זכי דלא מצי דרר אינו מיסו מודי דכל כמס דלא מטא לידים אינו משחרר וקאמרתי הסו' ודבר תימא פי' כיון דכות הוא לו פשיטא דזכס לאלתר כיון דאמרתי גבי קן כזכי דמי וצפרק המקבל משמע נמי כו' ורש"י בעלמו חזר בו לקמן מתשנה זו כו' הא קמן דאפילו לגבי קן כזכי אין נראה להס כלל לחלק ולמימר דהו' כזכי למחלה לחורס ולא לגירוסין כ"ס כזכי נופיס בהסיוא דהשולח אין לחלק והשפעות דלעיל דמעשה אירע בימי רש"י שנתרס המומר לחת גט והורה שיקבל אחר את הגט שלא מדעתה גם עליהס יס הירסור מהשפעת מור"ס דלעיל דכתב בסדיא דלרש"י שייך נמי במומר טן דו וא"כ לאו זכות הוא לה ושייך יקבל אחר שלא מדעתה הא אין הבין לאדם שלא בפניו וא"כ אין לנו לסמוך בפשיטות אספר אגודה אלא אדרבס נסמוך אחשופת מהר"ם דמסיק וכן נוסבין לחומרא . אמנם נראה דבהשפעה מור"ס נמי יס לגמס דהא דמדמס גירוסי אשה לויקה יבמה לענין טן דו דמומר אליבא דרש"י דיש לחלק שפיר וימא דודאי לא יחיא לה לאשה בטן דו ויחיא דמומר זכות הוא לה מי שפוטרה סימנו אפי' לרש"י מ"מ אין דבר שחאוי לה דשהתא מקפדת כ"כ דיימא דבשביל זה אדעתא דהכי לא נתקדשה לבעלה תחילה דברין נכנסה לספק כדי להקדש לבעלה שחא כשר שאפי' יהיה מעלה על דעת שתיקק למומר' לא יהיה ננועת מלהקדש בשביל כך משום דשייך קמא טן דו אף במומר דאולי יחזור בהשפעה משח"כ גבי גירוסי אשה דאין כאן ספק אלא בודאי יהיה לריכס להיות טן דו ויחיא וחבור המומר אי לא חסא מגורשת סימנו הא ודאי לא יחיא לה והילוק זה איחא בסדיא בחוס' פרק גערס גבי כתב לה כסות וכלים דאין אדם חושש ליבנם בספק ואע"כ גבי יבמה נמי דבר יהיה לו לקפידא גמורה נכנסה בספק וא"כ גבי יבמה נמי אע"ג דבדידה לחודא תליא מילתא ואינה נכנסה בספק כדאיחא התס בחוס' היינו דווקא בספק קפידא גמורה כגון מוכס שהין אי לא הו' סברא דטן דו אבל כיון דאיכא סברא דטן דו וליכא קפידא גמורה לגבי מוכס שחין ולגבי מומר אליבא דרש"י אמרינן דנכנסה בספק אבל בודאי כגון לגבי גירוס אשה מומר זכות הוא לה להפטר ממנו . וקמא נראה להביא ראיה לחילוק זה דכפ' האשה שלום קבעיא לתלמודא סמוכה גט לאשתו במקום קטטה מכו זכות או חוב הוא לה ומסיק דחוב הוא לה משום דריש לקיש פב למיחב טן דו ומייתי עליו ראיה דפב למיחב טן דו מכמה מתלי דשומטי גברא כו' קולסא גברא כו' ואילו פ' הגוזל קמא דלעיל קאמר לתלמודא בפשיטות סברת טן דו ולא מייתי עליו מידי מהכחו מחלי ואע"ג דהים צריך עפי לחיויי אמוכס שחין דאמרינן עלה טן דו ממאי דאמרינן במקום קטטה אע"כ התס כפ' האשה שלום דקאי אגירוסין דודאי איכא קפידא לריכס להנסו מחלי אבל פ' הגוזל לגבי יבמה דאינו אלא ליכנס בספק ודאי אמרינן טן דו אפי' אמוכס שחין וככי פרש"י התס בסדיא דמשום דספק הוא יחיא לה משום טן דו לפי זה י"ל דבהשפעת רש"י דלעיל דכתב רש"י הורה לקבל גט שלא מדעתה שייך היא ולא קשה דידים ארדידיס אף מ"מ סואיל ואיחא בהשפעת מהר"ם דהוסבין להחמיר קשה דבר להקל וכו' דאיה לן למשדי נגרא . עוד להחמיר מהא דפ"ק דגיטין האומר [קן] גט זה לאשתי ושער שחרור [זס] לעבדי רשע לחזור [בשתיסס יחזור] וחכ"א בנינו נשים אבל לא בשחרורי [עבדי] פי' בנינו נשים יכול לחזור משום דחוב לה ואין הבין לאדם שלא בפניו ואיחא התס בחוס' ח"ל בירושלמי בע הגט את עמך הים עבדו של קאין כרי חוב הוא לעבד יהיה אשה של

של מוכה שחין כרי זכות הוא לה לית לך אלא כהרף אילו מוכר עבדו שלא מדעתו שמה אילו מוכר המגרש את אשתו שלא מדעת' שמה מגורשת פירוש ע"י אחר העבד מוכר על כרחו ואין האשה מתגרשת ע"י אחר על כרחו עכ"ל לפי הפסע מירושלמי וכמו שמבארין אהו הסוס' משמע דאפי' אי ידעין דזכות הוא לה לאשה שתגרשם אינה מתגרשת ע"י אחר שלא מדעתה ואפי' לעינין זס שלא יוכל לחזור אמנם אפשר לרחוק ולפרש מירושלמי וסוס' בעינין אחר ואין להאריך בזה מהם דבתלמוד דידן מוכה בלי גמנוס בפ' האשה שלום דלעיל גבי מוכה גט במקום קטועה דהיכא דזכות הוא לאשה יכול לזכות לה גט ע"י אחר שלא מדעתה . ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימכור גט למי שירצה ויאמר זכי בגט זה לאשתי והרי היא מגורשת בקבלתו של זה מיד והיינו ע"כ מטעם דזכין לאדם שלא בפניו כדמשמע מהם וגם מוכה הוא באושרת"י ונאפיס דמי שנתמדה אשתו ודולה לישא אשה אחרת מוכה לה גט ע"י אחר קודם שיבא אחרת משום שהש חרם רבינו גרשון ז"ל ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן מגורשת רבינו בקבלה זו ונראה לפי דעתו שכן הוא המוכה שלא להצריכה גט אחר מ"מ הואיל והסוס' מביאים מירושלמי ומפרשי ליה ג"ל דיש לחוש לה קלה וע"כ נראה דלריכוס לדקדק ולפספס אחר תקנה שאלא כה כל השמות הטוב שוכל וכן עשיתי מעשה במשומד אחד שסיים ממיר ויכפר וגם בשכר בדיןוהו ביהדות היה סופר לניעין דהיה יודע הלכות הגט והשפתי לעשות שליח להולכה לבד פן יבטל הגט והשליחות וכן ראיתי כתוב על שם אחד מהגדולים שהיה חושש בכל גניטין המומרי' להולכה וא"כ משמע בתשובות הקדמונים דלעיל לכך אמרתי אל המומר לריך אשה לתת הגט על שני דרכים הראשון עיקר והשני לרווחא דמילתא וככה העשה תמכור הגט ליד פלוני שיקבלו ויזכה בו לאשתך ותתגרש בו מיד בקבלה של זו ואולי יש קלה גמנוס בדבר אם תועיל קבלה זאת ולכן תחזור ותקח הגט ותמכרו ליד השליח להולכה בסליכותו ובדרך זה מתקנים כמעט כל הספיקות דממ"ז אם בקבלה יש די כמו שבבירים הרבה גלוים דלעיל או לא לריכנה למידי ואפילו אם אינו די מ"מ המומר אשה דעתא מלבטל השליחות כי יאמר שמתוך על הקבלה לחודים בשעת סדקא אבל מיכס למעבד איפכה שימכור להולכה בתחילה ואח"כ בקבלה ודאי לאו שפיר דמי שאם אין קבלה כלום גם ההולכה לא יתם כלום בדרך זה שהרי בטל לפניו את השליחות במכירתו לקבלה וק"ל . עוד נראה אם אשה המומר בקשה ממנה בני אדם מו שיכול לפתח את המומר או לשחדו שיתן לה גט זה עושה לה עושה ורצון ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשה האשה נדמן אל המומר ופתח אותו לתת גט לאשתו כה"ג מלינו למסמך אהני גאוים דבבירי דדי בקבלה לחודים דהא חזינן כה"ג כה"ג דודאי זכות הוא לה להתגרש ובעינין זה כתב אשירי בפ"ק דקידושין שאם גילה אדם דעתו לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ובקש השדכן לשדכס לו יכול השדכן לקדשה לו שלא מדעתו דכיון דגילה דעתו שהוא חפץ בה א"כ זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו דכיוס מטעם שליחות איתרבי וז"ע בא"ז פ"ק דגניטין מתשובות רש"י לעינין הגט ונראה לדעת אשירי לאו דוקא שדכן אלא הוא הדין איניס אחרינא ששמע שגילה דעתו שהוא חפץ בה (*):

שאלה רלח שליח גט להולכה ואינו יודע ומכיר בזאת האשה היא אשת המגרש וגם עדים כשרים אין כאן שיעידו לו שהיא אשת המגרש אבל יש כאן קרובים או נשים שמעידים על זה סגי בזה או לאו :

תשובה יראה דכדעת מועט להחמיר דלא סגי בהכי ואע"ג דאמרינן פ' החולק ואיפתמודעיכו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אומר בעדים וחד אומר אפילו קרוב ואפילו אשה והלכתא גילוי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפי' אשה ולעינין חילא נמי כתב במדרשי דסגי בעדות קרוב או אשה שזאת האשה

היתה אשת האב האב האב ופ' גט פשוט כתב אשירי דאפי' לעינין עבדו שלא מדעתו שמה אילו מוכר המגרש את אשתו שלא מדעת' שמה מגורשת פירוש ע"י אחר העבד מוכר על כרחו ואין האשה מתגרשת ע"י אחר על כרחו עכ"ל לפי הפסע מירושלמי וכמו שמבארין אהו הסוס' משמע דאפי' אי ידעין דזכות הוא לה לאשה שתגרשם אינה מתגרשת ע"י אחר שלא מדעתה ואפי' לעינין זס שלא יוכל לחזור אמנם אפשר לרחוק ולפרש מירושלמי וסוס' בעינין אחר ואין להאריך בזה מהם דבתלמוד דידן מוכה בלי גמנוס בפ' האשה שלום דלעיל גבי מוכה גט במקום קטועה דהיכא דזכות הוא לאשה יכול לזכות לה גט ע"י אחר שלא מדעתה . ובא"ז כתב נמי דאשה הנאסרת על בעלה הבעל ימכור גט למי שירצה ויאמר זכי בגט זה לאשתי והרי היא מגורשת בקבלתו של זה מיד והיינו ע"כ מטעם דזכין לאדם שלא בפניו כדמשמע מהם וגם מוכה הוא באושרת"י ונאפיס דמי שנתמדה אשתו ודולה לישא אשה אחרת מוכה לה גט ע"י אחר קודם שיבא אחרת משום שהש חרם רבינו גרשון ז"ל ואם תחזור היא בתשובה לאחר זמן מגורשת רבינו בקבלה זו ונראה לפי דעתו שכן הוא המוכה שלא להצריכה גט אחר מ"מ הואיל והסוס' מביאים מירושלמי ומפרשי ליה ג"ל דיש לחוש לה קלה וע"כ נראה דלריכוס לדקדק ולפספס אחר תקנה שאלא כה כל השמות הטוב שוכל וכן עשיתי מעשה במשומד אחד שסיים ממיר ויכפר וגם בשכר בדיןוהו ביהדות היה סופר לניעין דהיה יודע הלכות הגט והשפתי לעשות שליח להולכה לבד פן יבטל הגט והשליחות וכן ראיתי כתוב על שם אחד מהגדולים שהיה חושש בכל גניטין המומרי' להולכה וא"כ משמע בתשובות הקדמונים דלעיל לכך אמרתי אל המומר לריך אשה לתת הגט על שני דרכים הראשון עיקר והשני לרווחא דמילתא וככה העשה תמכור הגט ליד פלוני שיקבלו ויזכה בו לאשתך ותתגרש בו מיד בקבלה של זו ואולי יש קלה גמנוס בדבר אם תועיל קבלה זאת ולכן תחזור ותקח הגט ותמכרו ליד השליח להולכה בסליכותו ובדרך זה מתקנים כמעט כל הספיקות דממ"ז אם בקבלה יש די כמו שבבירים הרבה גלוים דלעיל או לא לריכנה למידי ואפילו אם אינו די מ"מ המומר אשה דעתא מלבטל השליחות כי יאמר שמתוך על הקבלה לחודים בשעת סדקא אבל מיכס למעבד איפכה שימכור להולכה בתחילה ואח"כ בקבלה ודאי לאו שפיר דמי שאם אין קבלה כלום גם ההולכה לא יתם כלום בדרך זה שהרי בטל לפניו את השליחות במכירתו לקבלה וק"ל . עוד נראה אם אשה המומר בקשה ממנה בני אדם מו שיכול לפתח את המומר או לשחדו שיתן לה גט זה עושה לה עושה ורצון ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשה האשה נדמן אל המומר ופתח אותו לתת גט לאשתו כה"ג מלינו למסמך אהני גאוים דבבירי דדי בקבלה לחודים דהא חזינן כה"ג כה"ג דודאי זכות הוא לה להתגרש ובעינין זה כתב אשירי בפ"ק דקידושין שאם גילה אדם דעתו לשדכן שהוא חפץ באשה פלונית ובקש השדכן לשדכס לו יכול השדכן לקדשה לו שלא מדעתו דכיון דגילה דעתו שהוא חפץ בה א"כ זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו דכיוס מטעם שליחות איתרבי וז"ע בא"ז פ"ק דגניטין מתשובות רש"י לעינין הגט ונראה לדעת אשירי לאו דוקא שדכן אלא הוא הדין איניס אחרינא ששמע שגילה דעתו שהוא חפץ בה (*):

דין עדות אשת איש ויהוד אשת איש

שאלה רלמ יהודים לנו פגועה אחד בכפר של נכרים והיו לשם נכרים הרבה וכשישנו הנכרים על השולחן לאכל ולא ידעו שהיה יהודים עמם פגועה שמשו היהודים שגבר אחד ספר להביריו איך שהגיד לו נכרי אחר בסמוך להם הכפר והגב יהודי אחד והיה לו לאותו יהודי רק עין אחת רואה וכשני עורית והסומא ומאותו עין יאל לו פלע וללקח עד סמוך לפה ובאו היהודים והעידו לפני הסבס מה ששמעו דברי הנכרי שסח לפי חומו כי ראובן יאל מניחו כמו לפני חיי סנס ונאבד ולא נודע מה היה לו ואילו הסמינים שסיפר נכרי סיו בו . שריא אשתו לאינוכבי ע"פ עדות זאת או לאו :

תשובה יראה דהך איתתא שרי כמו שאבאר בא"ז כתב וז"ל כשהגידו הנכרים מלאנו הרוג וקברנו אותו והגידו לפי חומם על פלוצו ופדחתו וחוטמו ושעריו ועל חוטמו היה גבשושית וכן היה כמו שהגידו ביהודי הנאבד שהיה אבא מורי ז"ל שהאשה מותרת דגבשושית על חוטמו סומן מובסק הוא וסמכין עליה אפי' למ"ד סימנין דרבנן עכ"ל מכאן נראה ראייה לג"ד דאיכא למסמך על דברי הנכרי שהיה מסיח ל"ם דאותו יהודי שנהרג היה לו עין אחת סתומה ועורית ופלע וללקח מאותו עין עד הפה וכן היה לאיש הנאבד דהני סימנים מובסקים עפי מנבשושית על החוטם ואע"ג דכתב א"ז במקום אחר וז"ל ועוד כתב רבינו שמהם ז"ל ורבינו נתן דאין מול"ם נאמן אלא בשאמר נכרי או מת משום דל"ג עביעות עין אבל מלאתי פלוני הרוג עם סימנים היכא דאיכא למוחש דילמא אחר הוא ולריך עביעות עין וכל ע"ע לריך עינין ופניעות עין זה דמול"ם שאין דעתו להעיד אלא שאומר אותו ממילא לא סמכין עלם דבעלמא ישראל שמתכוין להעיד איכא לתימר נתן בו עביעות עין בעוונה עכ"ל . לכאורה משמע מכאן דנכרי מול"ם ע"י סימנים לא סמכין עלם דהא ס"ק סכרי שגאלו הרוג עם סימנים מסתמא

מסל"ת וכו' נראה דכיון דנכרי האחרון לא ביאר דבריו אם הנכרי הראשון ספר דבריו מעלמו או ע"י שאלה לא הלין להחמיר ולומר ע"י שאלה ספר וכו' איחא בתשובת מור"ם במיימון דאפילו אומר הנכרי אני סגנתי אה פלוגי מהני במסל"ת ולא אמרין דלמירמא אימתא קא עבד אח"כ מוכח מדבריו ומסיק שם דה"ה לשאר אמתלאות כגון להפארות או למואז קן קמתכוין לא חיישינן דלא הלין להחמיר בכל הני אח"כ מוכח וא"כ ה"ה נמי לענין שאלה דידן. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רמ ראוין הולך בספינה על המים שאל"ם ויאה הקול שהטביעו הנכרים ששלטו עמו בספינה כי לא בא אל העיר שרצה ללכת שמה וגם לא נודע לסיכן בא ומה היה לו כי נאבד ונתכסה מן העין כמו לאחר חדש ימים בא נכרי א' לשוק בעיר שישב בה ראוין וכשראה הנכרי יודים אמר להם הייך אתם סופדים אהו ראוין השיבו לו היודים מה לנו לספוד לא ידענו מה היה לו ואמר הנכרי אני ידעתי מה היה לו ואני מתאוון שבה עבור חיותו חסד כי מקדם הכרתיו שהיה יודי הגון הייתי עמו בספינה והיו שאר נכרים לורדי יהודים עמו די דר טרענקטין איס ולא הייתי יכול להגיל אהו בשום פנים והלכו היודים והעידו לפני ההכס מה ששמעו מפי הנכרי מי מהני סך עדות למשרי אשה ראוין להשגה או לא :

תשובה יראה דקך מילתא תליא עובא בפלוגתא דרבנותא כמו שאבאר החוספות פרק האשה שלום כתבו וז"ל פירש רבינו חנונאל ש"מ אשה וע"ה בספינה שטבעה והכירוהו מה לא מהני בלא סימנים וכל שכן בנכרי ואפילו מסל"ת תימא היאך משאין נשי בני חדש שטבעו ע"י עביעת עין בלא טוב הכרת סימן ושמה איירי הכא כשנשתחה זורת הפנים דאכלו כוורי ולא נשאר אלה מה ששניו במשנה פרק בתרא וכן מפרש ר"ת לקמן גבי אין מעידין אלה עד שלשה ימים שכשנשתחה זורת הפנים איירי כמו שמופיע במשנה אבל אם זורת פנים שלימה שרי אפילו אחר כמה ימים עכ"ל החוספות. ובח"ז כתב ג"כ דברי ר"ח וכתב עוד מדברי רב אלפס דאפילו שני עדים באים במים שאין להם סוף לריבין לומר דאסקוהו לאלתר מן המים לפימה ואישתמוודע להו שפיר דאיכו הוי ואי לא הסהירו כתי לא סומכין עליהו ע"כ. ובחשיירי כתב נמי דברי ר"ה ורב אלפס דלעיל ומסיק עלה ונהגו האידונא להחיר נשי אהשים שטבעו ע"י הכרת עביעת עין בלא סימנים וזמן טעם לחלק כמו החוספות בין גופו שלם לחסר וכו' מסיק ולמאי דפרישית דיש חילוק בין אהו שרלו הטביעה לאהרים יחא ע"כ רוצה לומר דאהו שרלו הטביעה אמרו טפי בדמיו ולכן אשה ועד לא מסימנא בלא סימנים משום דאמרין לפי שראו שגפל לניס ומה שם אפי' אם לא יכירוהו יפה אומר הכי מוכח מתהומא אבל מי שלא ראה הטביעה ומלאו שמה ואמר שהוא מכירו בטביעות עין נהמן ואין מודקדקין אחריו וכתב שכן פירש ר"י וכן פירש הר"ז הלוי ז"ל. וכשתא לדעת ר"ח ורב אלפס לא מהני סך עדות מידי דאפי' אומר כהדיא הטביעו וראיתו מה אח"כ לא מהני דאמר בדמיו וכן לדעת רמב"ם דכתב דבמים שאין להם סוף לריבין שיאמר מה וקברתי. אמנם משמע מן החוספות שמנהג הוא להחיר ע"י עביעת עין בלא סימנים היכא דנמלא גופו שלם וסתמא כתבו משמע דאפי' באותו שראו הטביעה אך מסקנת האשירי משמע דלא שרי אפילו בגופו שלם אלא באותו שלא ראו הטביעה וכו' מוכח בס' אשירי. ואפילו אם נפרש המנהג כמו שמשמע מדברי התוס' מ"מ בג"ד לריבין עיון שפיר דכיון דנכרי לא סה שראו שמה אלא שאמר שבה עבור חיותו וגם אמר אזי דער טרענקטין איס וכול לומר שלפי סדרת והסכמת רוב העולם דבר כך כי כן הוה ורגיל מי שרואה אחר עובע בנהר גדול ונתכסה מעינו ואינו שומע כלל שגלה מן המים קורא עליו שמה ורואים גדולה על זה מהא דאמרין בפרק בתרא דיבנות שהוא דאמר מאן איכא ביה חסא טבע חסא א"ר נחמן האלהים אכלו כוורי להכא מדברי רב נחמן אלא דביחא דחסא ואיכאבה לה ולא אמר לה ולא מידי אמר ר"ה ש"מ מדרב נחמן הא דאמרי רבין מים שאין להם סוף

ר"ל עם סימנים מובהקים דהיינו סימנים שאין מובהקים מאי איריא נכרי אפי' שני עדים נמו למ"ד סימנים דרבנן אמנם כי דייקא שפיר מכל לומר לעולם עם סימנים מובהקים קאמר ורוצה לומר דע"י אהו סימנים הכירו בטביעות עין דכס"ג גבי ישראל המתכוין להעיד מהני וכו' משמע הלשון דרוצה לומר בטביעות עין עם הסימנים ועוד נראה דאפילו אם רוצה לומר סימנים מובהקים מ"מ אין ראיה מסבא לנ"ד דהלשון מוכיח דאיירי בענין זה שהנכרי סביר אהו כבר בחייו ועכשיו כשנמלא סרוג נסתפק והכירו ע"י סימנים ועביעת עין ולכן לא מהני אפי' סימנים מובהקים משום דכיון דאינו נתון להעיד אמר דילמא לא נתן עיניו לדקדק יפה אם אהם סימנים מובהקים ומכוונים ממש כמו שראה אהו באיש הזה בחייו ואפשר כשראה הדומה לאהו סימנים היה סבור בודאי שהוא האיש שהכיר בו בחייו בסימנים הדומים אלו. אבל בג"ד שנכרי לא היה מל"ת שהכיר יסודי אלא אמר שפלוגי שהיו בו אלו הסימנים נהרג ודאי שמתכוין עלה דאמאי נימא לא דקדק יפה בראות סימנים ואמר האחות בלאודא דדעתא כואיל ולא ידעתי כבר ולא נסתכל בו להכירו וק"ל וכו"ג איירי נמי שהוא עבדה דלעיל גבשפית על החוטם. האם אכתי יש לחלק בג"ד דכיון דלא שמע שום ישראל מן הנכרי שהיה מל"ת כשריגת גופו ובסימנים מובהקים אלא שנכרי אחר מל"ת מפי אהו הנכרי ומאן נימא דמל"ת מפי מל"ת מהני. אכן נראה דכיון דאשתתן בשאר פסולין לערות דמהני פסול מפי פסול לערות אשה כגון אשה מפי עבד ועד השומע מן האשה מעיד להחיר האשה איש כדאיתא בהדיא בספר הרמב"ם. וכו"י איתא בכל הספרים שלנו במשנה דפרק בתרא והוחזקו להיות נשיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה ונראה דכיון דמהני מפי אשה אפי' שפחה כל שכן דמהני מסל"ת נשי מסל"ת דהא חקן בפרק בתרא ולא תהא כהנה כפונדקית בו פירוש אם האמינו לפונדקית בה נכרי לא נאמין להכנת בהמיה פירוש כהנה בה ישראל מיוחסת אמר להו לכשתהא כפונדקית נאמנת כלומר כפונדקית נמי לא מהימנא אלא מפי שהיתה מסיה לפי תוונת אלמא לרבי עקיבא דלא מהני עדות אשה כהנה מהני נכרי מסיה לפי תונו. וכו' נמי לדין דמהני נמי עדות אשה מ"מ אין סברא דעדיפא מנכרי מסל"ת. ובתשובת מור"ם במיימון סתתהלת חזרו על כל ידיו לדדים כתב וכלל דבכל מאי דמסימן ישראל בעדות אשה מסימן נכרי במסיה לפי תונו ועד מפי עד ומפי נכרי מסל"ת אהני ה"ה נכרי מפי נכרי מסל"ת ואל תקשה לדברינו האלו מהא דכתבו החוספות וא"ל ואשירי שם רבינו חנונאל דאשה וע"ה בספינה ונעבע והכירוהו מה אח"כ לא מהימני וכ"ס נכרי מסיה לפי תונו עכ"ל מודקאמר וכל שכן מסל"ת אלמא דגרע מאשה ולעיל הוכחנו הדרכה דנכרי מסל"ת עדיפא לא קשיא כלל דהסא איירי באשה שהוא אשה המת כדמוכה הסוגיא ואיכו ודאי עדיף מסברא מנכרי מסל"ת ד' עקיבא דלעיל לא פליג אלא אהימנותא דאשה ועבד אבל בעד אחד כשר מודה כדאיתא בהדיא במתניתין דפרק בתרא. וא"ה התינה אי הוה עובדא דידן כס"ג שהנכרי האחרון שמונו שמו היודים שהיה מספר שהנכרי חבירו הכיר שמועם בדרך מסל"ת כמו שהיו שיהיה סולגים בדרך סמוך לאהו כפר והשתיל מעלמו לומר לו אה שמועם כה"ג הוי מסל"ת מפי מסל"ת אבל אחרי שהנכרי האחרון לא פירש דבריו הייך שמע אהם שמועם מחבירו יחוס דלמא הנכרי הראשון לא סיפר כמסיה לפי תונו אלא מחמת איס אמתלא מפי דשע או בדרך התפארות או כס"ג ואין לא סומכין אדברי נכרי אלא במסל"ת. וי"ל דלא חיישינן להכי דתלמודא לא מסיק ממהיה לפי תונו אלא במתכוין להעיד או להחיר א"כ לא דייקין אשאר אמתלאות ואפילו לפי הירושלמי דמיימי המרדכי הסא דרשב"ל איה ליה דכשואלין אהו והוא משיב לא חשיב מסל"ת ומשמע הסא לפי הדקדוק דרבי יוחנן מודה לו בזה ובתלמוד דידן נמי משמע הכי דפריך וזה איס חבירו קאמר וא"כ ר"ד דילמא ע"י שאלה ספר הנכרי הראשון מ"מ נראה דהיינו כשואלין אהו ישראלים תו לא חשיב מסל"ת משום דמרגיש שיש להם נפקותא בדבר ומסקר אבל אם שואל אהו נכרי שלא בפני ישראל וסוף משיב חשיב שפיר

סוף השנה הארבעים ה"מ לכתחילה אבל אי אונסיה שריא וכתב בתשובת המיימון מספר הביאסף ח"ל ואין לתמוס על רב נחמן דאישתבע הכי כיון דאשתו אסורה אלמא מספקין אי מיהא אי לא י"ל דרובן אינם יולדים ורב נחמן מישתבע דאשילו בדימי נפשות אזלין בחר רובא אלא דבעריות החמירו ור"ג לא הוסיף מתכוין להחיר אלא הוסיף אהונון כן ודבורים הטעיים והאלה ואונסיה עכ"ל וכתב לקמן דרב נחמן הוסיף אהונון גדול ולדיק וחסיד אשתבע על הרוב ועל דבר הסוהו ורגיל כש"כ הנכדים דכלאו הכי פיהם דבר שוא ולשום עולם כסומכין על הרוב ודבר הרגיל לדבר ולעשותו כדלוי ואל"ת שם הנכרי לשונות שכן כלולות המיחה לית לן למידק אכתריה בלחם ענין ידע מיחהו אלא לית לן למימר שראש שטעביטו וכתבו עליו מים והחזיקו בידים תחת המים עד שיצאהו נשמתו כדי שלא ישוע וילא . וכה"ג לא היינו לריבים לסומכים אפי' לפירות ר"ח ורב אלפס וכה"ג איתא בתשובת מור"ם דאם העיר העד לאחר שלשה ימים לא אמרינן לא סהכי עזתו כדחק און מעידין עליו לאחר שלשה ימים דכיון דמעיד בסתם שנהרג אמרינן דידע ודאי שנהרג כגון שראשו מיד והכירו או שהיה עם הסורגים וראש חבריו שנהרגו ע"כ אלמא אזלין בחר סתם ולא דייקין אכתריה אלא תלין דידע בודאי שמת בלחם ענין ומאורע שהוא וי"ל שאין לדמות ל"ד להיהו דמור"ם דהסתם כשמיחה סתם שנהרג אינו מוכיח בדבר דרגילי עלמא למימר דכו בדמי אלא שאנו באין לחוש שמת לאחר שלשה ימים ראשו כיון דהסתא לאחר שלשה ימים הוא מעיד ודאי כה"ג סומכין אסתם דבריו דכיון שמעיד שנהרג תלין דידע בודאי שנהרג ולא חיישין למילתא אחריתי . אבל כ"ד דבגוף העדות איכא למיחש שהיו סיים דבריו מה שאמר שבה עבור חיותו היינו הטעיים שראש ובעינינו רגילי איכבי כי חזי ליה עובע בזה גדול קורין עליו שם מיתה כדפרישית לעיל ולא סומכין אסתם דבריו למימר דודאי ידע שמת אלא תלין לחומרם שם במאי דרגילי עלמא למימר . וא"ת כיון דאמר הנכרי בזה הלשון אוי זי דר ערענקטן אין ולא אמר השליכוהו אל המים משמע שרשע לומר שכתבו סוף סתם עד שמת כדפרישית לעיל י"ל דמשום הו אין לדקדק הכי דאי אמר השליכוהו אל המים הו משמע אפי' במקום שאין עמוקים שאפשר בקל לנחש משה ולצטרי בעלמא הו בני ולכן אמר אוי זי דר ערענקטן אין . ששליכוהו במקום עקולי ורדיפי ועמיקי מיה שאין רגילות להנלל משם . ונראה להביא ראיה על זה מספר הביאסף דלעיל דכתב ורב נחמן לא מתכוין להחיר אלא שהיה מתכוין כך ודבורים הטעיים ומאי קאמר פשיטא דרב נחמן לא טעם להחיר דבר סתמי כדפרישית לעיל דכיון דאשתו אסורה וכו' מוכיח והו מוכיח הכי מדקאמר בחר הכי ואזלא ואונסיה ולא אמר לה ולא מידי ואי איכא מתכוין להחיר מאי הו ליה למימר והו עבדו כמו שהחיר לה אלא על כרחיק דעת הביאסף לפרם לשון החלמוד דקאמר מדבורים דרב נחמן אזלא ואונסיה דמשמע החירה ומפרש הביאסף דלא מתכוין להחירה אבל איטעוהו וסברה דהחירה ולכן אזלא ואונסיה משום דמשמע דאמר רב נחמן האלקים אכלי כוורי לחסא לא רחם לדקדק ויתר מסתם דבריו וסברה דאויס לריבס עדות ויתר ואע"פ כן היתה לריבס לחקור בר"ג סוף ידע דאכלי כוורי מ"מ לא היה זה טעוה כ"כ דמתמחא ידעה היא דע"פ דהסוהו דאמר טעם חסא אר"י כך אכלי כוורי שהרי הוא לא ידע כבר כלום מטיעוהו אבל מה שחיס סברה שנתטין להחיר הו טעוה לגמרי דלמה היה לריב ליטעם או לומר שאכלו כוורי אלא על כרחיק כה"ג היתה ויתר טעוה שחיסה סומכת על סתם דבריו של ר"ג דכיון שהסוד לו שטעם רגילות הוא לומר שאכלו כוורי ואע"ג דלא ידע בודאי מדבר כדרך דברת בני אדם ולכן היה נשבע על כך לפי שמתך על הרוב והואיל ואשילו סיבא דלא מוכח שבדמי לא סומכין אסתם דבריו כל שכן סיבא דמוכח ואע"פ שמוכח קליטא היא זאח מ"מ נראה דראוי לסודות כן כי סברים סללו סדעת מוטה וסלב מסכים לסודות כן . ולפי זה נראה ג"כ אם ראובן טעם במים שאל"ס ואשתו רחוקה סימוו במלכות אחרת וילא קול בעקומם

שבעלה טעם אה"כ כתב צמוד אחד לחבירו דרך שמועה או דרך התאוננות על ראובן הלזה מה וסוכיר עליו בכתובה להדיא מיתה והטעיים לא סוכיר אין אומרים נקיר את אשתו דהא כתב בא"ז מלא כחוב בשטר וידוע שכתבו ישראל ומי הוא כחוב אפילו כחוב בלשון נכרים פלוני מת מתירין את אשתו דהא אמרינן דהא דכתב הסבור על ראובן שמת זכו מחמת הטעיים כמו שילא הקול כבר ובעבור שלא שמע מעלייתו מן המים ואין ידוע אלא הוא בא החזיק אותו בודלתי מה דאישתבע רב נחמן

הגה"ה
עין במדכי סוף פרק יבמות ובמדכי סוף פ' שני דתוועות בתשובות מור"ם . פ"ב :

שאלה רמא

כתיב ואלה שמות הנשים ונשים וסברה נפשות הלכו

מעיר לעיר לשמחה וישואין ועברו דרך עיר אחת של מושל רשע וכל משרתיו רשעים והטעילו עליהם לחייבם מיתה וסריגה ותפסוהו כולם ותלקוהו העירוים בכל העיר בכתובה כל איש וכל אשה לבד ויסרו אותם תפסוהו חמורות ובשאר יסרינן וגם פתו בזה תמודד סכל כדי להמיר דהם ויחי או פטורין גופם וממונם וסיו כחוך התפיסה כמה זמן איש ואשתו ויחי כי ארבו להם לרה המירו מקצתם מן האנשים ומן הנשים יש עם בעליהן ויש בלא בעליהן ומקצתן נמלטו ביסדות מן התפיסה גם אותם שהמירו חזרו כולם לדת האמת אלא שמקצתם שהו לברוח וסיו בזה נשים שכבר המירו פעם אחת וחזרו לדת האמת ומסר הדבר והכירו בזה הנכרים סללו שתפסוהו וסוכיפו עליהם על אותן נשים שבגיל כך רוב מן הסברה הנשים ונשים עמדו בנסיון והסרו על קס"ם ית"ם מה משפט הנשים הן כהנות הן נשי ישראל לבעליהן שנמלטו ביסדות או אותן שהמירו וחזרו :

תשובה

יראה לדרך דקדוק יפה בדברים הללו דאיכא לפלוגי בהן עובא כמו שאבאר בפ"ב דתוועות חן הארס שכתבתי בדי נכרים ע"י ממון מותרת לבעל ע"י נפשות הארס לבעל ופירשו שם הסוספית וכן באשירי ומדכי שם דהא ע"י נפשות אסורה היינו אפילו לבעל ישראל דחיישין שמת נהרצית כדי למחא חן שלא יסרגה ומקשו הסוספות א"כ לטעוהו ליטערי דקמסרי נפשיהו כדאמרינן בריש מילתא ונראה דהא חיישין על כל אחת שמת אינס לטעוהו ע"כ . ובסמ"ק כתב נמי דע"י נפשות אסורה אפי' לבעל ישראל וכתב שם בה"ב ונראה דדוקא ע"י נפשות כגון בנייה אבל חבשה ע"י נפשות כגון קדושה סתם מותרת לבעל ישראל דודאי לא נהרצית ע"כ ובתשובת א"ז כתב דיבס שנאנסה בגזירה ורקבור"ע וסיא ארוס' וסיב א"ז ז"ל דהיא אסורה דע"י נפשות אסור' לבעל דשיערו חכמים דעתה של אשה ודאי נהרצית ואפילו בזה חובעוהו עבור הלל עזמה ועי"ל כיון שלא יוכלו לסויה עד דש ימים יש לחוש שנהרצית לאחד מהן דסברה מונסיב קנסיב לס כן נלך ואין אומרים יוכיח סופה על החילתה שלבס סיה לשמים דהא בזה נלך לא אמרינן הכי אפי' שלבסו ילאו סוף שילאו סילכך אין להחירה אלא בעדות ברורס עכ"ל . ואחד מהגדולים העתיק מתשובת אחת וז"ל בחולה ארוסס שנאנסה בגזירה וסארוס נשא אשה אחרת וכתב הר"ק ידוע לי שאתה מחשבי העיר רלס ליטענה ואמרת אני מאורסת לבערי ונסתה סרבה פעמים לגרוה ולא יכלס עד עתה ונראה דהא דמתבט נהרצית היינו דוקא שחבשה בדין אבל שלא בדין מותרת כהנסו נשי דגנבי והאי כיון שחפשו בה להמיר לא ננשי בה דדתה להמיה סמאנס את הבהולה וכן בסכים הר' משולם וסרבי דוד דאפילו לכהן מותרת אשה שהמירה בגזירה וכאשר מלאה יד לברות ברתה מיד מותרת לבעל ולא ספסידה את כתובתה דעוברת על דת לריבס סהרלה וכתב רבינו שמחה כל מקום שסבורה להחיר ע"י פדיון מותרת ע"כ . ובסב"ס במיימון פ' י"ה דאיכורי ביאס כתב וז"ל נפלאחי בישראל שנתמחד הוא ואשתו וחזרו בזה סוף סוף הוא מותר בה מכיון שספקירה עזמה לעבור על כל מלות שנתורה ודאי זונה היא אישמתמיק הויה דפק אלו הן הנשרפין דכי אחא רבין אמר כב"ד של חשמונאים גזרו על הבא על נכרים משום נגז"ז ואידך כלומר רב דימי דלא חשיב זונה סבר נשייכו לא מפקרי אלמא רב דימי דלא חשיב זונה סבר הנכרי שומר אשתו ופסי' רבין לך קאמר אלא

מכא

מכא נזירת חטמונא וכיון דבעלי תשובה סן מסתמא לא עברו על כל התורה כיון שחזרו ואין אשה נאסרת על בעלה חלה ע"י קווי וסחירה ואע"ג שנשתמדה בלא בעלה מורגא לך שהיא אסורה לחזור לו דהסוה ודאי כמו עדים דמיא אבל נשתמדו שיהיה מותרות ושלוש שמשון ברבי אברהם ז"ל ע"כ. הנה כתבתי מה שמאלתי בפסקי הגאונים ובתשובת הקדמונים השייך להך מילתא וכו' ידעין עובדא מגולה ומפורסמת בעו"ה בתפיסה ובגזירת אושעריי"ך שהיתה ביום י' סיון שנת ק"ף לפרטק עד קפ"ח ע' ניסן ומלאו נשים שהיו שביות יחידות כמה ימים כי חלקוב בבתי אנה אנה והפידודם בשביל שיכיו נוחים להסתחות ולסוד מן סדרך יש מסן בעו"ה סרו מן סדרך עם בעליסן יש בלא בעליסן כלל או קודם בעליסן כמו דהש או יותר או פתוח יש מסן שחזרו מיד לדה האמת כאשר מלאו יד לברוח יש ששבו בלא בעליסן כמו תקופה ויותר ויש שברחו בלא המרה והתא סוה עובדא לפני כל גדולי הדור שכוו בימים ההם והתורו כולם קרוב בעיני דהא דהתורו כולם ולא חלקו בין סהו לחזור בין ללא סהולא סיה סהתורו ע"פ עיקרי הגדולים כמו נשי כהני סהמירו ידעין ודאי שטיקרי הגדולים לא החירו ואעפ"כ אחד מהגדולים סהירו ונאפשר גם מקאת מורים בגדילו סהירו כאשר יאך סדבר להחיר בסתם מפי עיקר הגדולים לא חלקו סן בדבר וסוסיפו להן סברות מדעתם להקל. מעשה ובאר מה ראו הגדולים להחיר בכל אחת ואחת אותן שהיו שביות ביחודי וילאו בעברה ע"י סברו מתוך סתפיסה לבעליסן ישראל ודאי מותר כדכתב סמ"ק לעיל דאין לך נחשף על קדושת שש גדול מה עובדא שהיו מסיתים בזה יומם וילגה וסרבה פעמים סיו מייסרין אותם בייסורים כדי להסירם מן סדרך ונראה דמן סהוספות נמי יש לדקדק דשרי כס"ג דמקשה לנעימם ליסחרו ומתוך משוס דלא ידעין סיו לנעוה סיו כדלעיל משמע סה ידענו שרי וכאן איכא סוכסס גמורה דלנעוה סיהס מדמסרה נפשס על קדוש שסס ועמדה בסיון ואע"ג דמחויבים בך דיסרג ודאי יעודם וסיה חורס כאן ומסקת פ"ק דגדה דמקיים דברי חכמים לא מוקרי לנעוה וכ"ס דהמקיים ד"ה וי"ל דהיו שמקיים שלא מתוך סדקת כס"ג לא מוקרי לנעוה אבל סעומד בסיון ומוסר נפשו על קדושת שסס קדוש איקרי וכ"ס לנעוה ולפ"ז סיה נראה דשרי אפ"י לכהוס וסא ליכא לנעוה דשמא אכוס דהא לנעוה מסרה נפשס שלא יאכוס כדמונה בסהול דולדרוש לסו דלונם שרי ובסמ"ק דלעיל משמע דלא שרי ללא לבעלה ישראל דכתב בסדיו על ידו קידוש שסס שרי לבעלה ישראל סה לבעלה כסן לא וסיו דוחק לומר דפליג סמ"ק אדברי חוספות ומסיהו דלעיל ססססס מסר"ר מושלס ומסר"ר דוד דמותרת אפילו לכסן משוס דכיון דתפסוס להמיר לא נעוה כה כי דתס להמית סה כל סהאנס סה סבכולס כו' מוסא אין טעמא להחיר לכסן סנחפשת על קדוש שסס דתס סעעס סוה כדמפרש משוס דתס להמית סהאנס סה סככולס אבל כבעולה וסנשוה סה אמריין דתס להמית. וכו' דדוקא לאחר סהמירה וכנסס לדתס איכא למימר דתס להמית סהאנס אותס אבל סהאנס סהת סעומדת בסיון נגד דתס אפסר דיתס לסו ולא פנעו ביה בנידי ובאיך טעמא דכתב כר"ס וסר"ד דמשוס דנחבשת סלא כדון לא אסריין לה סהול טעמא נמי לא מסיי ללא לבעלה ישראל כדמונה מלכונם סכתבו דהא נחבשת וסורגס וסרליה כו' משמע דדוקא להסרלות לא חייסין אבל ללונם י"ל דחייסין וכן משמע סרלייס דמייתו מנשי דנגובס נגדי וסנכו איירי דוקא בלשת ישראל כדמונה בסמ"ק וכל שכן סה סמירה וסורס אפילו מיד בלא סהות וסוהו מורה סהסיר אפסר שחילק ולידד להחיר מסנכו טעמא דפרישנא. אבל אין נראה כלל להחיר סה סמירה אפ"י חרס מיד כשמלכת יד לברוח אבל סה עמדה בסיון ולא סמירה כלל ז"ע סעיב להחירס לכסן ואוסס נשי ישראל שחזרו מיד שסוהו אותס הגדולים סהסרת מוצרת כדלעיל בתשובת אשירי וכו' דכסגס"ה בניימון דלעיל עכב כיון דבעלי תשובה סן מסתמא לא סיו עובדים על כל סהורה כולם כיון שחזרו כסן ואין אשה נאסרת על בעלה חלה ע"י קווי וסחירה ואע"ג דמסוק סתס דסיכא דנשתמדה לברס אסורס דהו

כמו עדים איכא למימר דסמ"מ כשנשתמדה בלאן וספקירס טעמא לעבור על כל עבירות שבחורה חי לא דבעלה משמרתה סיו ודאי זמיו זמאי אבל זאת סנאנסס ע"י נפשות וכאשר מלאס יד לברוח נמלטס ודאי כס"ג לאו כעדים דמי. וא"ת דאין רליס לסחיר נחבשת יחודי וגס סמירה ח"כ וכוכל לומר דסיהו דאשירי איירי שלא סיהס נחבשת ככר יחודי דמטעם שבויס ע"י נפשות אין לאוסרס וסיהו דסגס"ה בניימון ודאי לא איירי כלל כנחבשת סכרי בנייד סמירה וח"כ כנ"ד נסיו נמי דאין לאוסרס משעת סמרה ואיך דשוס תשובה לא סיהס לריכס להסרלות כדי למלאו חן שלא יכרגוס סכרי סמיהוס פטורס ע"י סהמורה אבל יש לאוסרו בשביל סהיהס נחבשת ע"י נפשות יחודית כמה ימים דהא דכתב סמ"ק דע"י קדוש שסס שרי י"ל דהיינו כשעמדה בסיון אמריין דודאי לא נחבשת אבל זאת שלא עמדה בסיון וסמירה מוצרת מיתס או ייסורין איכא למימר דמתחילה נמי מתרסס כדי למלאו חן שלא יכרגוס וכ"ס שיש לחלק סכו על מס דסקדקו לעיל מן חוסוספות פ"ב דכתובות מ"מ נראה דיש להחיר מוסיהו דכתב סר"ך לעיל דנחבשת וסורכס לא אסרו חכמים וסו סנחלסס ללא סנחבשת כדון אבל סלא כדון מותרת כסנכו נשי דנגובס נגדי. וכנ"ד ודאי סלא כדון סוה סלא בצי עליסס ללא בעליה ומחמת רשע תפסוס ואפילו מקלת נשים סהמירו ככר וסורו ומסר להס לנכרים סלילו סס לא סחיבו נחבשו כדון משוס דמתחילה לא בשביל כך תפסוס סכרי תפסוג"כ אחרות סלילו כך ולכן אינס מתרלות דבועתים מה שאירע לאחרות יארע גם להס ולכן אין לאוסרס מטעם נחבשת ולא מטעם סהמירה לפי שפ"י אונס סמירה וכאשר מלכתס יד ברחס אמריין מסתמא לא עברה כלס ללא לנמס סהיהס אונסס לכך ואע"ג דא"י דלעיל אסר לה נראה דבשבויס יש לסמוך אגאונים דמקילו דבכמה דוכתב בתלמוד אמריין בשבויס סקילו ועובא סקילו כה רבנן כדאמריין אס יש מחבואס סהת מללס על כל סכסולו ומסוק אשירי דלהקל סיה להס לחכמים כדבר זס י"ל דסך איתתא נמי סוהיל ובאונס סמירה וברנס מיד שיך נמי מוולת נפשס. סרי מלאנו להסיר ללוחס סברו סקך כאכר זללו יד לברוח אפילו נשתמדו לברסן בלא בעליסן וסותן שנשתמדו עם בעליסן או בעליסן קודם לכן ולא סרו אחר בעליסן או מלאו עמסן סהסרת מפורש בסדיו בתשובת סרסב"א דלעיל אפילו נשתמדו בנייד כ"ס ע"י אונס מסוס דבעלס משמרתס ולא אסכתן גאון דפליג עליס בסדיו סהך סברת אונסס אונסס שסו שבועות וסדשים אף לאחר שהיס להס יד לברוח וגס סיו בלא בעליסן לא ידענא לכן שריותא ספיר כיון דסיה לה יד לברוח ולא ילכתס מעומלכתס לעסרתס סיו לה כמורה ולא אסכתן גאון דשרי כס"ג אכן ידענא ססיו בלוחס נשים שסו יוסר מנימי סתקופס לאחר סברו כוס וכנס נפשות ססיו כיוולא ופלי גררס סיה להס יד לברוח גם בעליסן לא סיו לכן עמסן וסיה דומס שסו בשביל מוון ואעפ"כ סותרו על פי מורה סורס אפסר נתנו סיו נשי אמתלות לנכריסס סלא סיה להס יד לברוח מחמת סנכריס סהיו כשכונתס סהרגישו אחריסס יוסר משאר נכריס אחר נשים אחרות וסחמת כך שלשת סהת סיקחת ורזיס יוסר לבקש סחבולות להמלט יוסר מחברתס אף אין נראה להקל כולי סאי כלל ומסך עובדא דנשי אושעריי"ך יאך סורס עליסן ואיך ילא משפטן וכמו ביבארתי סדבר בעטמס ורליות וכאשר פסארתי במסקנא יסבארו משפטי סלתינו יפס למבין :

שאלה רמב

אשה אחת אשה ישראל גיגלה להתייחד בבתי נכרים לפעמים בגילה כמו ביום ע"י סרסרות ומשא ומתן שיש לה עם נכרים ודרכה ללכת לכפרים ולסהות סררס פעמים יחידה בין סנכריס כמו ח' ימים ויותר ורגילה לסקיף מן סנכריס מס סאין לה לפרוע ועי"כ בלשת סררס פעמים לידו סתפיסה שנחבשת יחודית בין סנכריס ימים ושבושים סריח לבעלה או אסורס או נקרתת לכל ספחות עוברת על דת או לאו :

תשובה יראה דאין לאוסרס על בעלה בשביל כל סמעשים סללו סהריעס לעשות דמסוס דנתייחדס מרלוס

עם הנכרים גם לילג גם יום לא חסרנים מש"ס דכיון דאינה מסורה בידם כמו שנחשבה לא חייסין אפי' לאונסין ושירא אפי' לכהן כמו שמהלקים תוס' פ"ב דע"ז וכן ספר התרומה בשם ר"י דהל"ב לא הגתה בת לאברכה וזכינו ששפיר לכהונה דלא אפשר שלא תתייחד עם הנכרים פעם א' וכ"ש לדעת אשירי דסבר דדוחי דפ"ב דע"ז דשאני משום הפסד ממון לאו דוחי הוא אלא קי"ל כשזו דרבינא דכל דלא ע"י נפשות אפי' מסורה בידם בדיעבד מותרת והא דקאמי ע"י ממון מותרת לאו דוקא אלא אפי' נשי דגנבו גנבי דלא הפקוהו כדי שיפדוהו לדיכא עליו ולא על בעלה תביעם ממון שרי בדיעבד ואפי' לכהן ולדעת רבינו אלחנן באשירי שם דמהלק בין תתייחד לזמן מועט ובין לזמן מרובה קיימי דדוחי ודוקא היכא דחייש להפסד ממוןא שריא הא לאו הכי אסורא י"ל דיינו דוקא כשנחשבה שמסורה בידם כדמסיק בסדיא סהא ורבינו אלחנן מהדמ על חילוק דר"י דאפילו מסורה בידם לפי שעה מועטת שריא אך במדרי שלי קידושין משמע בסדיא סהא דקאמר אין אסריין על הייחד היינו דוקא ייחד לפי שעה מועטת אבל לזמן מרובה אסורא ומש"ס נחשבה אפילו סתמא דלא ברירה אס ע"י ממון או נפשות אסורא אלמא אינו רוצה להלק בין מסורה בידם לתייחדה מרזונה אפילו עם ישראל כ"ש עם הנכרים שפדוים בעריות . ובהגה"ס באשירי פ"ב דתשובה כתב דר"ס פסק בספר יראים דאשת כהן שתייחדה שעה אחת כדי ביאה עם הנכרי אסורא ויראים מריש פרק אין מעמידין ובע"ז פרט"י אפי' אשת ישראל וכן בסמ"ג בשם ה"ג שאם נסתרה עם הנכרי פסולה לכסונה מ"מ בג"ד דבאשת ישראל אין להחמיר כלל דר"ס וסמ"ג לא חיירי אלא באשת כהן דחייסין דילמא תקיף יצרו דאיש ומאנס לה אבל למיתם שמה נתרלית לא חייסין אפילו גבי נכרים כדאיתא בסדיא בגמ' פ"ב דתשובה דאשת ישראל סתמא מותרת אוליג אסורא אלא בנחשבה ודאי ע"י נפשות ומסיבא דייק במדרי שליג קדושין כדלעיל כדאיתא סהא ואצ"ג דרש"י פי' אפי' באשת ישראל בסמ"ג כתב דר"י ור"ת ור"זב"ה כולו מוקמו שהוה בבא באשת כהן דוקא וא"כ דוחי דתלמודא דפרק אין מעמידין נמי לא קאי אלא באשת כהן וכן תוס' ואשירי כתבו הא דקאמר אבל יד אומות העולם תקיפיים על עולם אפי' ע"י ממון אסורא לא חיירי אלא באשת כהן דכיון דידם תקיפא חייסין שמה אכסורא . ולפי זה כ"ד אע"ג דנחשבה יתה יחידה בין הנכרים והאידיגא יום תקיפא על עולם כיון דאשת ישראל היא שרי דדוקא ע"י נפשות חייסין ע"י הלל נפשה נתרלית כדי למטא חן אבל ע"י ממון לא ונראה דאפי' באשת כהן נמי היכא דתייחדה מרזונה אפילו זמן יום או יומים ויותר ע"י סכרות או רפואת שיש לה אמלתא מפני מה היא מתייחד עם הנכרים כיון דאינה מסורה בידם מאן דשרי לה בדיעבד וכמוך לי על הסוספות ועל ספר התרומה בשם ר"י ואשירי נמי מחיר בשרי גזווי לא מחוין בידם אי אול במילי דשבויה בחר המקול דאשכחן דאקילו בה רבנן בכמה דוכתי . אפש נראה דרך איתתא דר"ד נשי נמי דאינה נאסרת על בעל כדברירנא לעיל מ"מ עוברת על דת מיקרי הואיל ותייחדה מרזונה כמה פעמים בין הנכרים דהא פריך תלמודא פ' סמדר הלכה בשוק וראשה פרוע דאורייתא היא דכתבי ופרע את ראש האשה כו' פרט"י אמאי קריא ליה דת יודים דת משה היא ויחוד אשת איש נמי דאורייתא כדאיתא פ' אין מעמידין ואע"ג דרמב"ם כתב דאינו אלא מדברי קבלה הא חיירי נמי כתב דפריעת ראש באשה אינו אלא זכירות מדרבנן כדמוכח מלשון ומסתמא ס"ל הא דפריך תלמודא דאורייתא ר"ל רמז דאורייתא יש להו"כ"ס יחוד נמי וכן משמע פרש"י יומי פ' ארוסה במס' כותב דפריך תלמודא מיתתא כוה דלא שחויי סה קמייס מקיפא לה מאי לאו להפסיד כתובתה אמר אנוי לא לאוסרה עליו ופרט"י מאי לאו להפסיד כתובתה דזו היא העוברת על דת שנסתרה עם אנשים כלומר אע"פ שאינו אלא להפסיד כתובתה בעי קמי וסתדאה ודחא אנוי לא לאסרה כלומר דוקא לאוסרה בעי קמי וסתדאה אבל להפסיד כתובתה לא הא קמן דמתייחדה מרזונה מקרי עוברת על דת כ"ס נסתרה עם הנכרים דשטופי זמס סה ואין זה לריך פנים דל"כ כ"כ ראיה אפי' אי לא הוי נסתרה ומתייחדה מרזונה אלא

שנרמס כמה פעמים ע"י הקפותה ובלבולה שנחשבה בין הנכרים בלחי שומר ומעיד להשיבם כמודד לתייחד כדאמרינן פ' סבלה גבי הכהן דבני מכסי דהוי זיפי מנכרים והאי וגרבי לכו ומסיק כיון דרגיילי כהני כמו שסמרו את עלמס מרזונס ושנו ושלוס וא"כ הואיל וחשיב עוברת על דת מלוה לנרמס ואס אינו מוילאה נקרא רשע ופשיעא דאכה"ג לא תיקן בגאון כדאיתא בהגה"ס במיימון ובמרדכי פ' סמדר בשם מהר"ם אלא דלענין להפסיד כתובתה בעינן התרלה כדמסיק במס' קוטס פ' ארוסה דעוברת על דת אריכה התרלה להפסיד כתובתה . אמנס סיה נראה קלא דאיתתא דכ"ג דרגיילס לתייחד בין הנכרים שטופי זמס בכמה גזווי קעבדית כמה מיני חולפות יתירא לא בעי התרלה להפסיד כתובתה ונראה ראיה לוס מפ' ארוסה דלעיל דקפשיט סהס במסקנא מאשת מי שנתהרש או חבוט צביס האכורים דכ"ד מקיין אוהו לאשמו ולא להסקותה אלא לפוסלה מכתובתה אלמא בעי התרלה ע"מ וקאמר תלמודא וטילו מ"ט לא פשעא מהא דשאני סהס דלית לה אימתא דבעל כלל ופרט"י דמש"ס לא השיב פירויאה אה"כ סהרס בה אבל איתתא דלית לה אימתא דבעל איכא לנימיר דכלל התרלה איכא פירויאה מדלא אשגחה אבעלס הא קמן דטעס דהתרלה משום פירויאה וחזיפותא כוה נשי נמי דמסיק תלמודא ושט מאשת שנתהרש ולא מפליג בין היכא דאיכא אימתא דבעל ובין היכא דליכא אימתא וכל לומר דיינו משום דסבר דלא חשיב פירויאה כ"כ הא דלא אשגחה אבעלס אבל מ"מ סברו אמוראי קמאי דלא מדהיין לגמרי דפירויאה חולפת תליא מילתא והימתא כל היכא דאיכא פירויאה יתירתא נראה סברא דלא בעי התרלה ככה"ג ומפני שאנו מדמין לא נעשה מעשה :

שאלה רמג

רלובן שגירס את אשתו ונפאה שמעון בעיר אחת קטנה שאין יסודים אחרים דרים שם רק אילו שניהם ובתיסם רחוקים זה מזה וסרבה פעמים כשים להם עסק ביחד נכנס רלובן לבית שמעון ושעה שם שעה אחת או שתיים כפי רצונו שרי ליה למעבד הכי או לאו :

תשובה

יראה דאין איסור דבגר כמה שם דרים בעינין זה ולא מבעיא לדברי תוס' פ"ב דתשובה דסבירה לכו דבאשת איש הקילו עפי מנרמס פשוה לבעלס כהן דאסור לדור עמס באותס מבו ואין איסור באשת איש אלא באותס שכונה דיינו ג' בתים דסכא הכמים רחוקים זה מזה סרבה יוסר אלא אפי' לדברי אשירי דסבר איפכא דבאשת איש סתמיר עפי ושכונה גדולה ממזוי מ"מ אס יס ר"ס מפסיק בין הכמים שרי וסבי כתב בהגה"ס באשירי שם וא"ת הואיל ואין בעיר הזאת רק אילו שני יסודים א"כ סהא יודון ככפר קטן כדאמרינן סהס כפר קטן יודון כשכונה ומפרשים תוס' סהס סטעס נשום דכפר קטן אין בני אדם מלויין ורגיל הוא אללס ודוקא כפר קטן אבל ככפר ביטוי לא עכ"ל תוס' וא"כ ה"ג יומא אע"ג דסרבה נכרים מלויס בעיר מ"מ לית ליה זותא בסדייח אלא בסדי ישראל חברים וגרע מכפר קטן וי"ל דלא אמרינן הכי דאדרבה מוכח בתלמוד בכמה דוכתי שמה היא ישראל סדר או סתפעסק עם הנכרי רגיל הלו וילמוד ממעשו גבי עירוב וגבי ריבית וגבי למכור להם וכ"ס האידיגא דכל מחייחס מנס ככלואה בריבית י"ל דככה"ג עדיק מכפר ביטוי ומס שרגיל רלובן לייכנס לביתו של שמעון כשזיל עסקיו ושעה שם ז' או ג' שעות נראה דאין קפידא דלא אשכחן שאסרו חכמים אלא בדירה של קביעות או שהן מתפעסקים ביחד האיש וגרושתו עדין זה עם זה או באיזו עסק אבל ככה"ג בג"ד לא וראייה מהא דאמרינן בהגדות פ' ערבי פסחים סהוא גברא דגירס לדיבתו ואולא ואיכסיבא להווי כל יומא כוס איל סהס וסתי חמרא וכו' עד ואפקתיה בזוגס ואיתוק הא קמן דשרי לגעס צביחה ולסאות שם כהסיל דשתי כמה כוסות לשם דמתמא לאו בעברינא עסיקין דל"כ מאי מייטי תלמודא דאיתוק משום זוגות דגמא סהוא עבירה גרמס ליה כדקאמר תלמודא לעיל מייס דרבה לא חש למילתיה דאיתוק רב' בר לויא אמר משום דאוסבה צפירקא כוס :

שאלה רמד

הא דאמרינן בעלם בעיר אין חוששין לה משום יחוד אם קרא לה סבר מאותו האיש ותייחדה עמו כשבעלה

כשבעה בעיר מי חוששין ליהוד כה"ג או לאו :

תשובה יראה כיון דקתא לה כבר מאותו כליש חוששין לה משום ויהוד אפי' כשבעה בעיר דהילול וקתא לה ועברה על דעתו הליכותא מיקרי וחוששין לה טפי מנאשה אחרת וכן מלאחי נהום' במס' סוטה לענין פתח פתוח לרס"ר דקאמר חלמודא דאין חוששין לה מבוס יהוד ואי קתא לה כבר חוששין ונראה דכ"ש לענין בעלם בעיר. הגרסה לע"ד כדכתיב :

דיני נידה ומבילה ומקוה

שאלה רמה אשה שלא שמעה עם בעלה תוך ז' ימים או שלא כיה בעלה בעיר ויראהה לריכה הע"פ

לכמתין שלא תתחיל לספור ז"ל כבישור אשה שממשה ביום ראייסה או יכולה היא לתחיל לספור מיד החד בהפסוק מראייסה :

תשובה יראה דבתחילת לריכה לכהר מתוך דברי הגאונים ולפי המנהג כמה לריכה אשה להמתין שממשה ביום

ראייסה ואח"כ וכאז שהלתינו ברוב הסבורים כתב דאשה שממשה עם בעלה ויראהה בו ביום לא תתחיל לספור ז' נקיים עד יום ס' לשמשה משום דבש עוונה בלימות צנין לפיטת ס"ו ושמעתי דיש לכוסף עוד יום אחד ולא תתחיל לספור עד יום ו' לשמשה כגון ממלאכי שבת עד יום ו' שאם התיר לה שתתחיל ימי הספירה מיום ס' שכבר כלו ו' עונות שלימים ומה שתפלוט עוד אינו כוזה חילת למישה דזמנין שבמס' בין השמכות צומאלי שבת והיא תספור דעדיין יום הוא ומלא יוכלה לתחיל לספור ליום ד' בהוא המישי לשמשה ואינו כן אלא לילה היום כשממשה ומלא דעדיין פלטה בתחילת ליל ד' דו' עונות שלימים צנין ולכן מחמירין עד יום ו' לשימושה וכו' לכהר למישה למידי. עוד שמעתי שר"ח ה"ז כתב שיהיו נשים באשכנזי"ך שאל לתחיל ז' נקיים רק ככלו כבר ז' ימים מתחילת ראייסה אפי' לא ראהה אלא יום אחד או מלאכה כהם ביום אחד ולא שמעתי בום טעם בדבר כי מטעם פליטת ס"ו אי אפשר נחום לה טפי מה' ימים כדפרי' לגיל אמנם אמת הוא ברוב נשים באשכנזי"ך ונהגים כהו אך ראיתי ג"כ מקתם שלא חבו להכריך כ"כ ג"כ לבין הרמב"ם כך הוא וז"ל תחלה במקל מוקמות בהשגה שראהה דם וישנה ז' ימי נידה ואח"כ כופרת ז' ימים נקיים אפילו לא ראהה אלא פעם אחת ועשיית הוא ממי סופרת להם כך ואין לפיכך לדבר זה כלל אלא אם ראהה יום אחד סופרת להם ז' נקיים וכוללת ביום שמיני לראייסה עכ"ל ונראה דאפשר הוא דמנהג בנות אשכנזי"ך בה מליהן מקומוס מתלמידי אומם בעלי הוראה ולכן נהגו להמתין לעולם ז' ימים מתחלה לראייסה עד שיתחילו ז' ימים הנקיים ולא מטעם פליטת ס"ו ואי כוה הכי לא היה למחות ביד הנשים המקילות בדבר ומתחילים לספור מיום ו' לשימושה דלא אולא לה שממשה דפליטת ס"ו מאחר דרמב"ם כתב בפשיטות דעושה הוא ואין לשום לדבר זה ובשמעתי אבל לא בדבר האחד מן הגדולים התיר פעם אחת לאשכז שכיטה מתחלה יום ג' לראייסה לפי שלא שמע עמה כבר תוך ג' או ד' ימים וגם הדבר היה לעת האריך כי היה רוצה ללכת לשיבת רבו ולא היה פנאי להמתין אך לבי מהסס על זה דמלאחי בא"י גדול דהאירנה נשים שלנו לריכה לישב ז' ימים נקיים לבד מיום שראהה בו ועובלת כליל' לראייסה ומהן הטעם משום פליטת ס"ו ובתב עליו דבין שממשה ובין לא שממשה כמותך לראייסה לא פלוג רבין דגזדיין לא שממשה אעו שממשה ביום ראייסה או יום אחד קודם ראייסה ע"כ אלא דגזדיין לא שממשה אעו שממשה אע"ג דא"ו מסיר לתחיל ולספור מיום ג' ואין לה לא קי"ל הכי נראה דא"ו דסבר להכחא כר' אלעזר בן עזריה דלית ליה פ' ר' עקיבא דפולתת ס"ו ביום ג' טורס דאפי' אי ליגא אלא ב' עונות שלימות כדפרישי וסחוס' הים ואיכא מ"ד דמוקי מתני' ההם כוותיה אבל אנו קי"ל כהר דא"ר יוחנן זו דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים ו' עונות שלימות צנין מ"מ נקייטין סברא מסא דא"ר דגזריין לא שממשה אעו שממשה ולעולם לא תתחיל עד יום ס'

[תרומת הדין ח"א] כג

לשממשה כמו שכתבו רוב הסבורים. ונראה קתא דאפילו לפי מס שממעתי במוסיפין עוד יום אחד משום השגה דבין שמשמשה כדפרישית לעיל בכך חומרא נמי י"ל דאין לחלק בין שממשה ללא שממשה מבוס דחששא דבין השממות חששא פשוטה ומהו צב רבין טובא בכמה דוכתא במס' יודם ובפ"ב דשנת קרוב בסופו מיייתי מתני' דמטיילין עליו חומרת שני ימים ואין נראה לומר דאדרבה אין להחמיר כולי האי בהשגה פליטת ס"ו מבוס דכתב אשירי פ' בנות כותס דר"ה ובראב"ד סברי דלא סהר כלל כפסידת הנקיים אשה לבעלה דהא מ"מ מסיק דנטין להחמיר כדברי ר"י וכן מוכיח באשכנזי וברש"ם ונראה דדלתי יש להחמיר כר"י דבשל תורס כלך אחד מהחמיר וכ"ש נתיכור כרת וחומרות יחירות וסנין בו בנות ישראל בכליות נידם :

שאלה רמו אשה שהרגישה בעלמה שנפתח מקורה לטוילא דם וכלכה ובדקה את עצמה מיד ומלאכה על העד לתלוחית לבן ולא לבן לגמרי אלא כמראה בנד לבן בשפל עליו חנק בסוכס לצנוניתו יש לטכר האשה או לאו :

תשובה יראה דלריך להחייב בדבר דסמ"ק כתב דבדורות הראשונים לא היו מטמאין רק חמשה דמים אבל בדורות ההחרונים שנתמעטו הלבנות כמאלו חף מראות אחרים ע"כ ובכליות נידם כתב הספר מונס חמשה דמים עמא"ס באשה האדום והשחור בו' עד זה הים כימים קדמונים אבל כהתא כל מיני דמים עמא"ס שאין אנו בקיאים בדמים ע"כ ובאשירי פ' כל יוד כתב דבדורות הללו אין בקיאים לראות דם לישטן על חמתו ואין לטכר בום דם הטוטה נמראה אדמונית אם לא שיבא לבן וירוק כמראה כזבס ע"כ. ועתה לריך לדקדק בדברי סמ"ק וכלכות נידם אם רוצה לומר חף משאר מראות וכל מיני דמים דכיוו אפילו ירוק ולבן או רוזים לומר כמו האשירי שאר מראות וזינו דמים הטוטים ללד אדמונית אפי' שאינה ממראה חמשה דמים הטמאים ורמב"ם נמי כתב דחף צומן כזה אין להחמיר בלבן וירוק וכ"כ דני"ד כואיל ואינו לבן לגמרי יש לומר דטוטה ללד שחור שהוא מתמשה מראות הטמאים ובסמ"ג כתב בעם רביו שמה! דעזוק מכאן עמא דתנן השחור פי' שהוא לבן ויהר משחרות דמתניין ודיכה מכאן עבוד פי' שהוא שחור ויהר מ"מ נראה דמראה כזה אינה כלל מלד שחרות ועפי רלוי להושוו ממראה לבן ואין שחרות כזה בה ממראה אדמונית וסלידודא קאמר דהא דתנן דמראה שחור עמא דכיוו משום דהאי שחור אדום הוא אלא שלקח ואי לא דדם נידם איכור כרת הוא כיה נראה כואיל ורמב"ם ואיירי כהו כהדיא סיחר בירוק ולבן ובמ"ק וכלכות נידם לא פירשו דנריכה ואיירי גס בלבן וירוק נלמוד מן הספורס ולא מן הסחוס'.) וא"ת כנ"ד יש לטמאות טפי מטעם אחר כהרי הרגישה ונראה דאשה דהרגישה ובדקה אח"כ ולא מלאכה כל"ס יש לעשות דודלוי ילא עיפה דם כהרל ונחיקת או נימוק דהרגשה סברא דאורייתא היא סיכא דליכא למיחלי בהרגשה במידי אחריני כדמובח בפסק הרואח כהם דפריך אגמלא

לאחר זמן פעורין מן הקרבן אי דהרגישה אמאי פטורין אגמלא דסברא דאורייתא היא מדחייב עלה קרבן וכוון דסברא דאורייתא היא הוי כהמ"ד וסחוס דאורייתא דאשילו בדקה ומלאכה טורס עמאם כדאיתא פ' כל יוד מ"מ כנ"ד כואיל ומלאכה ליחלחית דלבן על העד אמריין דהיא עיפה לבן היא דהרגשה דלבן וירוק נמי מן המקור קאתי כדמוכה בפשיטות בכמה דוכתא פ' כל יוד וכ"כ הרמב"ן וז"ל לא כל משקס החדר עמא אלא כהם בלבד לפיכך אם שחה מן כהם לבן או ירוק אפי' שסמיכתה כהם טבור ע"כ וכוון דכולל למיתוי בהרגשה במידי תליין כדאמריין פ' סרוואס כהם אימור הרגשה עד אימור הרגשה שמשם כל שכן דפסיחה המקור גופא כך נראה לפי' ההלמוד ומחוך הסלסל. אמנם ירא אנוכי להקל אם נמלא על העד ליחלחית דסמין וביש בו מבוס קתא אפי' דלבן הוא מפני הטוטים שאינם יודעים להפליא בין דם לדם אבל

אם

הפילת ערביה אבל לאחר הפילת ערביה הואיל והתפללו כבר
 או אפי' אם היא לא התפללה אלא הקבל התפללו כבר עשו
 ואחר מקצת היום לילה לענין הפילת בוב אין לעשותו יום
 לענין הפסיק בעברה שהרי לעולם לריב להפסיק בעברה קודם
 הלילה של יום החילת הספירה שהם המתין אפי' רגע אחד בלילה
 שוב אין היום עולה למנין ז' כדמוכח ק"ח בפירוש"י בעושה דפ' המפלת
 ובג"ד נמי חשבין לאחר הפלת ערביה לילה וכעין זה כתב מהר"ם
 בכלכות שמתחם שלו לענין אבילות דמי שהתפלל ערביה ועודמו יום
 קודם לה"ב ושמע שמועה על מהו אילו מונס אלא מיום של
 מחרת ואחרו יום אילו עולה לו הואיל וכבר התפלל ערביה הרי קולא
 לא עבדין ע"כ. וכן ראינו אחד מהגדולים שפסל גט שנתן לאחר
 שהתפללו קהל ערביה אפי' שהיה עושה יום ק"י וכן כתב לי אחד מן
 הגדולים שהתשובה גדולה אחד רבו פסל גט שנתן לאחר ערביה
 ובעט משום דהתשובה שכתב לי בתשובה לי עשה שפסל גט לילה אינה
 מגורשת ואפי' דהתשובה שכתב לי בתשובה לי עשה שפסל גט לילה אינה
 ל"ד לדין אבילות וגט וחילק משום דהוא עשה שפסל גט ערביה עד
 הלילה אינו אלא כמו סניף והוספה ליום שלאחריו ואינו עיניו של
 יום ולכן לענין אבילות וגט לא חשבין ליה כיום דהא סניף הוא
 והוספה ליום שלאחריו אבל לענין ספירה לא קפדין אלא עיניו
 של שבוע ימים ולא על ההוספה ע"כ דעמו. ונראה דדוחק הוא
 לחלק כפי למיעבד שעת הפילת ערביה סניף והוספה של יום שלאחריו
 ולא שיהא מעיניו של יום דהא כתיב ערב ובקר ואלכדים אביהם
 ולא ימייהו וימייהו יליפין שלשה הפילות לכל יום ערביה ושחרית ומנחה
 ולדברי אחד מן הגדולים לא היינו מתפללין רק שתי הפלות בגוף
 היום וכו' כגט יומא נמי דלא פסלין אלא כשנתן עיניו של לילה
 וכו' ויהא עפי לומר כפי משום דהסניף ע"כ לאו לילה הוא כמו
 שעיניו רואות ונתינת כגט דפסול מגזירת הכתוב בלילה היינו דוקא
 לילה משם אבל לגבי שבוע ימי הספירה איכא למימר דכל מאי
 דסניף לכו קפיד עליה רחמנא דשלמים גמורים בעיין. עוד ראה
 אחד מהגדולים שכתב להביא ראיה מהא דאיתא בהג"ס ביימון
 בכלכות מילה לענין כבן שניד סמוך לחשיכה דלא אזלין בחד
 הפילת ערביה בין להקבל בין להחמיר אלא הכל תולה בה"כ וכאם
 נמי כעטס משום דלא בעיין אלא עיניו של יום. אמנם אחד
 מהגדולים דלעיל שראיתי ממנו שפסל את כגט חלק יפס דלענין
 מילה הספק נולד ונא מן השמים ואין בידי אדם לשנותו ואין שייך
 לומר כהן הואיל ועשהו לילה שוב אין לעשותו יום דתרי קולי לא
 עבדין דאין אנו עושין אותו יום אלא מן השמים מולד מבח"כ לגבי
 גט וכן לוח והפסק בעברה דכולו בידי אדם הן ימתינו עד למחר
 ליתן הגט או הפסיק למחר או יקדימו קודם הפילת ערביה
 והמגיד שמועות האבילות ג"כ בידי הים להקדים או לאחר עכ"ל.

ונראה דאין להפסיק בעברה אלא קודם הפילת ערביה :
שאלה רמ"ב הא דכתב [ס'] הכרומא ובמרדכי ובג"ס
 ביימון מיתיה לה דשליש ימים הראשונים
 כל ספירת שבוע נקיים לריבין עכורים לגמרי ואם מלאכה בן
 כהם אפי' שיטלה לתלות אותה במכס או בחבורה אינה טולה ואם
 מלאכה פחות מכגורים יכול לתלות בדם מאכלת או לאו :

תשובה יראה דדוקא אמר ספר הכרומא דאילו חולה בחבורה
 או בדם נפור והיינו כהם שהוא כגורים ועוד דפחות
 מבאן אינו לריב לתלותו בחבורה וכ"כ אלא תיין אותו בדם מאכלת
 וא"כ סברה לומר דדוקא כהם גדול דלא שכיחי טלי האי ואפשר
 ליחזר בו לא תלין בשליש ימים הראשונים אבל כהם פחות מכגורים
 ודאי תלין ליה לעולם דאל"כ אין שום אשה יכולה לטער וסבי
 תינא פ' הרוחה כהם אמר רב"ז לדברי אין קן דאין לך אשה שהיא
 עכורה לבעלה לשלם שאין כל מיטה ומיטה שאין עליה כהם וכמה
 עיפות דם מאכלת פ' לדברי שאני אומר דאם לא הרגה מאכלת
 אינה תולה בדם אפילו פחות מכגורים ועוד עמא"כ אין לך אשה
 עכורה הא קמן דאין אדם יכול ליחזר ממאכלת וא"כ אי לא תלין
 במאכלת בשליש ימים הראשונים אין אשה יכולה לטער שבעה
 נקיים :

שאלה

אם אילו אלא מראה וכמו לבע בעלמא וגם לא ארנישה דלפעמים
 כס"ג בא מלכתך וזכמות בית החינוך הואיל ומראה עסור בודאי
 כגון לובן יש לעטר :

שאלה רמ"ב אשה שרגילה לראות בעיני זה שלעולם לא נפחות
 מ"ד ימים אחר טבילה אבל לאחר ארבע עשרה
 ימים אין לה קבע לפעמים כט"ו או כט"ז או י"ז ולפעמים ככ"ה ככ"ג
 ככ"ד לאחר טבילה אין לה קביעות לדגוים הללו כלל אי חשבי
 ככס"ג אשה שאין לה וסח להרביכה בדיקה לבעלה בכל שמיש
 או לאו :

תשובה יראה דזו אינה לריב בדיקה כלל לכל אשר השמש
 קודם ארבע עשרה יום לטבילה ואפי' לפי ר"ח
 ור"ח דפסקו דאין לה וסח כפי בדיקה לבעלה. וכתב א"ז ואשרי
 שיש להחמיר בדבריהם מ"מ מראה דהך אשה לאו אין לה וסח מיקרי
 קודם הארבע עשרה ימים ואפי' דבפ"ק דמדה לא משמע הלמודא
 הכי דקאמר הוה עברה עליה שלשה עונות וראתה ועוד עברה
 עליה ג' עונות וראתה ועוד עברה שלשה עונות וראתה מטעמא
 מעת לעת ולא שכינסה אלא שפיתחה וכוהידה ופירש רש"י פיתחה
 כגון שראתה בתחילה ליום השמיים ושלש ואח"כ לתשעים ושישים ואח"כ
 להשנים ואחד ומשום הוה דבכס"ג הרי היא כאלה שאין לה וסח
 שמשמחה מעת לעת והיינו משום דחיישין דילמא מאחמול ביום
 השמיים דאתה דם לבית החינוך והשעה אחרי חיישין להכי הא אשה
 זו לא ראתה כלל הוה השמיים יום ותיכתיב כיש לה וסח לענין זה
 שלא תהוה לראייה דמים הוה השמיים יום ואחרי מעמאין מעת לעת
 עפי כפיתחה מכיונה דמסיק הלמודא דאם כיונה קבעה לה וסח
 ודייה שעתה כרבי דוסא אפי' הואיל ואין אורה שלם בזמנה בא
 אפי' שיש לו זמן שאינו מקדים כלל לבא בו לא חשבין יש לה
 וסח. אמנם נראה דאין ראיה כלל דודאי לענין מעת לעת דטכורה
 אחמור רבין עפי ובעיני עטם וכברא ברורה דלא אתי דם כגון
 שיש לה וסח מכון דודאי אין אורה בא אלא בזמנו ככ"ג דייס
 שעה לרבי דוסא אבל לענין בדיקה לבעלה לא בעיין אלא ככרה
 בעלמא דראוי לומר דלא קאתי דם ונדע דהא רבין דר' דוסא מעמאין
 מעת לעת אפי' נאשה שיש לה וסח ובדיקה לבעלה חן דכל השנים
 בחוקה עכורה לבעליהן וסח"כ ע"כ שיש לה וסח לכל הפחות
 איירי וליכא מאן דפליג בהכרח מהניתיא אפי' כמעט לעת מחמירין
 עפי וס"כ מוכח פ' בנות כוהים דתן התם כל אחד עקר יום
 בחוקה עכור כן וקאמרין בגמרא למאי כלבתא אמר רב חסדא לא
 נדרתא אלא לרבי תאיר דאמר אשה שאין לה וסח אסורה לבמש
 כ"מ בימי נידה אבל בימי זיבה מותרת הלמא שהפילו לרבי מאיר
 דמתמיר עפי שאין לה וסח דאסורה לשמש הפילו ע"י בדיקה בימי
 זיבה לא חייש ולענין מעת לעת מיהי ברייתא הוה הויבתא לרבה
 דאפילו בימי זיבה מעמא מעת לעת כל שכן דלרבי חיינא בן
 הניגיגוס דמתורה ע"י בדיקה דאית לן לחלק בין לבעלה למעת
 לעת. ונראה דעטס יפס לחלק דלענין מעת לעת כרי דם לפיך
 הלא דלא ידעיין אימה קאתי וכיון דאיכא ריעוהא לפניו מעמאין
 לתפרע אבל בדיקה לבעלה אינה אלא משום כמא הראה שבעת
 השמים. והכא ליכא ריעוהא לפניו. ויכא דאיכא סברה בעלמא
 אמרינן דאינה לריב בדיקה ואינו נגד סברה לחלק ולהקל כברי
 רש"ס וסברה גאונים פסקו דגבל לבעלה לא בעי בדיקה ואפילו
 אי בעי לאחמורי לא שביקין לה משום דלבו נוקפו ופירש ומסאי
 עטמא אין דוחק לחלק ולהקל הפילו לאיך גאונים המחמירין ולענין
 לפרוש מהאם שדרכה לראות בעיני זה עונה אחת סמוך לראייה
 מנזאר טבילה פ' האשה :

שאלה רמ"ב הא דמבקיין יום שפסקת בו אינה עולה לספירת
 שבעה נקיים ובעיני שבעה שלמים שאינם חכרים
 אפילו משבו אם כבר התחילו הקבל להתפלל ערביה ועוד היום
 גדול יגולא להפסיק בראותה שעה ולא אמרינן הואיל ועשו הקבל ליום
 זה לילה לענין ערביה יחשב נמי כיום כל מחרת ולא תוביל לה
 הספירה ביום זה או דלמא תוביל דהא מ"מ לאו לילה הוא ויעיל
 או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר דלא הפסיק בעברה אלא קודם

שאלה רנ בעונת שמן לוסחה צדיק לאדם לחנק ולנשק אם
אם אשה או לאו :

תשובה יראה דאבוד ולא מבעיא לדעת הגאונים דכתיב לאו
דסמך לוסחה דאורייתא מוכזבת דדרבנא גמורה

סוף ו"כ ודאי אבוד מהא דכתב רמב"ם וסמ"ק המחנך ומנשק את
ספרו דרך תאוה לוקח מן הסוד וביון דחיובק ויבוק דאורייתא כן
אכורין בסמך לוסחה כמו תמיש לא מבעיא למ"ד וסתיה מדאורייתא
דלא מחלקו בין לאו לאכבוד כרת הלא אפילו למ"ד וסתיה דרבנן
ופסקו הסוספות בפ"ק דידע ומה גאונים כמותה ו"כ סמך לוסחה
נמי דרבנן כדמוכח בהוספות פ' כהא על יבמה ובמדרכי פ"ק
דידע ו"כ היינו יכולין לומר דרבנן לא אחמור הלא בהשמיש
דאיסור כרת אבל באיסור דלאו לא וכו"ג אמרין פ' הרש כרת
דאיסור שקילה גזרו ביה רבנן ויו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן
וכן בסמ"ק כח דחמך אינו במשהו עד סילוס משום דלאו הוא
בכרת אבל מהות קודם סילוס אפ"ג שחא בלאו אינו
במשו"מ * . מ"מ י"ל דאין לסמך על זה

הג"ה
לחלק בין לאו דכרת דאין לדמות גזירות
דרבנן זו לזו דלפעמים החמירו עפי
באיסור חמור ולפעמים לא חלקו כדאיתא
פ' בתרא דיבמות ריב"א דאיסור כרת חשבו
סופא דאיסור לאו לא חשבו א"ל רבא מבדי

האי דאורייתא וכאי דאורייתא מ"ל לאו ופ"ל כרת ואזרין נמי
ריש מס' ביבא כרת דחמירא ליה לא אחי לזולתי ביה ולקח לה גזרין
ויו"ט דקיל אחי לזולתי ביה ולקח גזרין ויינו ממש איפשא מהסיה
דפ' הרש אמנם סיה דפ' בתרא דיבמות יש לדחות כדפ"ש"י הסה
בסדיא כיון דספיקא סיה ולא סתמא וגיורא מ"ל לאו ופ"ל כרת
דכא תרומה דאורייתא אינון כי כתי דחבו שלא יכניס עלמו
לספק כרת ו"ג יש לחוש שלא יכניס עלמו בספק לאו אבל לשלם
מוכל לומר דרבנן גזרו ומחמירי עפי בכרת מבאלו ו"ע על זה פ'
הערל דלא משמע סהס כפ"ש"י דמשני נמי רבא סהס דיש חילוק
בין כרת ללאו לענין הטלחא באחד ומאס דאינו נמי אלא מדרבנן
כמו משבו דחמך ופריך תלמודא עלה דרבא וסא רבא דאמר בדאורייתא
לא שגא לאו ו"ג כרת ופ"ש"י דסינו רבא דפ' בתרא דלשיל אלמא
דסבר תלמודא דאין חילוק לרבא בין ספיקא לגזירה וכו דבסג"ס
במיימיה איתא ו"ל כתב רמב"ם סודו מקלח בעלי הוראה שאינה
אכורה בסמך לוסחה אלא בהשמיש אבל שאר פרישות לא החמירו
עליו שאין כאן אלא חשש בדבויס ע"כ נראה דר"ל שאר פרישות
עליו שלא יגע בה או שלא יאכל עמה ומצינו סהס וכו"ג דסן
דחקתו ופרישות לאפוקי חניקות ושקיות דכתיב מכן כמו בהשמיש
ולא מיקרי פרישות ובכלל השמיש סן ומדלא שרי אלא לשאר פרישות
משמע כסדיא דחיובק ויבוק דאורייתא אינון אכורין :

שאלה רנא אשה יודע מהו שהשגב עם בעלה על הטעלה
ללכת מעיר לעיר בדרך זה שלא יגע בה כלל
כגון הוא לפנים וסיה לאחור :

תשובה יראה דשרי ובמדותם לי קריבו לודאי סתחיר לי אחד
מסגדוליס וכן ראייתו מועתק מספר הגודס דשריא

ואפ"ג דכתב מדרכי בפ"ק דכרת בשם ספר הפדס משמו של רש"י
שאסור ליבב על ספסל אחד שאשאו יודע יושבת עליו וכן נמי דמי
לסאי נראה דאין לדמות להוראה זו אלא מילתא דמיתא לה למרי
שאין בה סכנה לחלק דכסלות יודע כתב עליה דהוראה זו חומרא
בעלמא סיה ו"כ מוכל לחלק דווקא ישיבה על הספסל ביחד נראה
בדרך מיבה דרך אהבים להחבקן יחד ולהתוועד ככ"ג אבל
בישיבה בעגלה שדרך בני אדם נכריס להחבקן כמה פעמים לבא
יחד ולהטטרק לשכור עגלה בין כולם ללכת בה מעיר לעיר לאו מילתא
דמיבה סיה כלל דאפילו אם עכשו אין בעגלה אלא האיש ואשאו
וגם עגלה שלסה סיה מ"מ לאו דרך חיבה הוא וכן שמעתי שחלק
אחד מהגדוליס דלגיל וסיה מוכל להחיר ליבב יחד על הספסל
כשחא מחובר בנותי כביח כמו טרגוליס לעבות באפ"כאות כביח
סחורק ובנתי סקין וסיה חומר דאין לאכור אלא כשהספסל חלש
אמנם ללכת בעגלה עם אשאו יודע דרך עיוול לגנות ולכרמיס

וכס"ג לא כרידנא להחיר :
שאלה רנב אשה סביא חולס ורלה בעלה לנע בה כדי
למכסה כגון להקיימה ולהכריבה ולכוננה שרי
או אכור :

תשובה יראה דאכור ליגע בה אפילו בהלבע קטנה ואפ"ג
דכתב ביורה דיעס דאשכ"י כתב בהסוכה דאס סיה

חולס ואין מי שימשנו זילתס מותרת למשנו וכלכד בתוכה ביוהר
מכרתת פניו ידיו ורגליו והלעס המטה ע"כ מהכא סיה ממשע דשרי
דסתמא קאמר דמותרת למשנו אמנס מוכל לומר דר"ל שימוש בלא
ניעס כגון לסוסיט לו דבר מידע לידו וכן שאר שימושין סהן
בניעס על ידי דבר אחר והפ"י אס ס"ל דר"ל כגון להקיימו
ולסכייבו ולכוננו ומכוס דלאו מילי דחיבה מינוו ככרתת פניו
וככלעס המיכות בפניו אלא מילי דעבודת מינוו מ"מ אין ללאוד
מיהר משס לנ"ד ד"ל דוקא ככחוא חולס וסיה בריה סרי כיון
דחולס הוא ליבא למתס לברגל עבירס דאין ילרו מהגבר עליו מפני
שתכס כמו ואין האיש מתקטס אלא לרצונו ואין דרך להסחוט כרוליו
ולברגל דידס לא חיישינן דאין אשה חוכעת בפס והף אס סיהס
חוכעת אין בו כח להסחוט ולסתקפות אבל כשהיא חולס וסיה בריא
איבא למיתס לברגל עבירס שמת ילרו מהגבר עליו וישייכנסו ובחולי
דידס אין קפידא כל קך דאפשר למשס עמה כתיס וכס"ג סן פ"ק
דשנח לא יכלל סוז עם סוכס מפני כרגל עבירס ודייק סהס
במדרכי דווקא הוא אכור לחבל ממש שחכלס סיה אבל סיה אינא
אכורה ממש שחכלס הוא אלמא דאין כרגל עבירס חולס אלא בו
וכן העתיק אחד מהגדוליס בשם גדול דאשס חולס ובעלה רופא
אכור למשס לה דפסק ו"כ כ"ש בנ"ר דמשוס דפסק לאו דקך
חיבס הוא כלל אלא דרך אומנות אפ"ג דפ"ק דכחכות משמע
איפשא כאן בחבילות דידס אכור כאן בחבילות דידס שרי ופ"ש"י
משום דלחבילות דידס אינא שומעת ומנתת לו חף אס חתגבר ילרו
עליו שפיר יש לחלק בין מניעס דלחבילות ובין מניעס דפסק כח סגוף
ואין להאריך :

שאלה רנג בחור נכס כפולה וסיהס טורס בשעת החופס
וכמה לילת אה"כ ונכל מקוס לא בעל איתס
עד סחורס ופירסס וידס אכוריס סן עוד לסחייחד בלי שומר אללס
או לאו :

תשובה יראה דאריך להחייב כדבר דכדוראה זו
איבא פלוגתא דרבנותא אחד מן הגדוליס סורס

לאכור סיהול ולא בעל עדיין כדמשמע ליבבא דתלמודא בסתמא
לא סנו אלא בעל כו' וחד מרבנותא סחיר ואמר דמה
שאמר סספר דבלא בעל אכור לסחייחד סיינו דווקא סיבא דלא
כוות חויה לבטול כחחילת סחופס חיישינן דילמא תקיף עליו
ילרו אבל כגזון דידן דחוינן דלא תקיף ליה ילריס באשס זו
אפילו בשעת סחופס ולא בא עליה מעולם וראויה סיהס לו לא
חיישינן לייחוד דידס דודאי לא יעבור דלא תקיף ילריס וסיה נראה
לכביא סעד לסכרז זו מהא דשור סמועד חוזר לתמותו כדחוינן
דראה שווריס ג' פעמים ולא נח אפ"ג דאינו נמי תקיף ילריס
ליגח כדאיתא פ' ביבד סרגל מ"מ כי חזינן דנה ילריס דיינינן ליה
בחס ולא אמרין דבסא זימנין הוא דנה ילריס וסיהס או למחד
סדר ליה ילריס ס"ג בנ"ד אפ"ג דקיס להו לרבנן דכסתס דסאי
תקיף ליה ילריס באשס שלא בא עליה משולם סיהא דחוינן דסאי
גברא לא תקיף ליה ילריס דיינינן ליה כמי סנחייחד עם אשאו
יודס שגא עליה ככר ומ"מ סתפסיר תע"ג . סרגלסע"ד כתכסוי :

דיני מבילה

שאלה רנד בסרבה עיירות ומקומות מוסיגס כשסס לטבול
בכרות כל סקנה ואין מוסיגס בירס ולמה לא

יחוש לרבדי כמה גאונים דפסקו דחיישינן לרבית טעפין על
סוחלין ו"כ לא עלתס לה עבילתס וכרי סיה עדיין ככרת :

תשובה יראה דמן סדין סיה לנו לחוש כדבר דגאונים קמתי
ובסתרי סבירא לכו לתומרל זו קמתי סרמב"ס בשם

ר"מ

ר"ח כחצוי מהר"ם ואשירי כולם פסקו כאבוס דשמואל וכו' אודך דשמואל דחייטין לרביית וטפיס על הוחלין ואין הוטפיס מטשרין בוחלין אלא באבובין והטובלת בנסר ביומי יוסן דשכיחי טופסיס לא עתה לא טבילה ואש"ג דר"ח פסק כאודך דשמואל דכח"ל מפיסיס מייבריך ומייתי ראייס טובא לדבריו והתוספות פ' במס אשס כתבו דעל דבריו סומכין וטובלין בנסרות כל השנה כו' וכן כמ"ג וא"ו וסמ"ק מסקינן הכי מ"מ חומא דבאיסור גרם כוס לא יחוש לדברי ר"ח שכל דבריו דברי קבלה הם ולדברי מהר"ם דכח"ל ובר סמכא הוא ואיכו נמי מייתי ראייס טובא לדבריו כדחיתא באשירי הלכות מקואות. אמנם מלאחי ב"ה"ו גדול שכתב לבן רב"ם ו"ו ומיכו אנו בזמן הזה לא קי"ל כאבוס דשמואל דעביד לנתיים מקואות ביומי יוסן משום שמה ירבה וטפיסיס על הוחליס אלא טובלין בכל הנסרות משום דרביית וטפיס מילתא דלא כחיתא היא ע"כ מלבן זה משמע דבזמן הזה אפילו לאבוס דשמואל ליכא למיחש ואיכו דקעביד מקואות ביומי דיוסן היינו בבבל או בארץ ישראל דהו שכיחא רביית וטפיס ואודך דשמואל נמי דקאמר אין המים מטשרין בוחלין אלא פרת ביומי השכי קאי דווקא אכיוול בו דפרה כגון שאר נסרות א"י ובבל דהו שכיחא בסו רביית וטפיס. אפס חומא הוא שכרי עיינו רוחות שרוב נסרות שלנו מתגדלות יותר מפל כמה פעמים כהנסמיס מרובים וא"כ אינו אלא מימי גשמים או משום דמפיסיס מייבריך וגם מאודך סברה ר"ח דאין טפיס יורדת מלמעלה שאין שהיס טולוח כנגדם מלמעט דקאמר פ' קמא דתענית והאכך סברה דר"ח פליגי כהנאויס כדפרישית לעיל וא"כ גם בזמן הזה יש להוש וחינו לרייסי לומר בדוחק דסבר רב"ם דקוס לן בזמן הזה דנסרות שלנו אין דרכן להסגדל מן הוטפיס רק ממקור. ותו דבמדרי כחב כסב רמב"ן דלריך לתה לב אס הכהר קטן כ"כ שאס היה כוס הכהר בא"י שאין כגשמים מזיין שם הים מוכב פעס לתה כעבוע שם לת"ש בו לרביית וטפיסיס על הוחלין ומשמע שס במרדכי דכך פיקא אפילו לפירוש ר"ח קאמר לה וכוס עיינו רוחות ששכנס שהמס קתה שאין כגשמים מזיין רק כמו בסוף בא"י שכמס נסרות מכוזים אפילו כנסה לתה כס"ג לכך נראה מה שהקילו קדמונינו ולא מיחו בדבר מבוס דחשו לכמה שיידות ומקומות כותשרו שם היסודיס לתה ולשנים ולשלה ואין ספק בידס לחפיר להס מקואות וכעיידות יושבין על כנסרות ואי הוי קאסרי לכו לגבי לעבול כנסרות כיו לרייסי ככל עבילה לערות וללכה לאזיס קהל אגב תיקנו להן מקואות ומחוך רוב עירדה זו אחי לזולתי כעבילה לנמרי כמו שכתבו סמקתה הרלות הררוקים דלא כחיתא ככו נסרות מזולתי טובא כעבילה מפני הסורה ואשפר נמי כחיל ואין עבילה יתדס מפורשת כהורה אלא כהנאויס דקיקו לה מן הדרכות יש להוש דחתי לזולתי ביה עפי ובמשי מקבים מ"ס וטפיסיס דפסלין זוחלין כרבייתן ומפיקי לכו מהורה זוחלין ומיס שאובין דפסלין לנמרי במקוס ואש"ס אס היה כנר מקוס שלס כל מ' סאה ונפלו נסורו אפילו חלק שאובין כנח לתה לא יפסלוטו ואין לומר דהיינו טעמא דשאוים כחיל ולא חשיבי ככל לעכר הכמא ככוס לד כעילות הם לנבי מקוס שלס דמ' סאה אש"י רבו עליהו טובא אבל וטפיסיס בוחלין דוטפיסיס נמי חשיבי לעכר הכמא באבובין מב"ס לא כעילין לגבי זוחלין כיכא דרבו עליהו וכיון דלא כעילי נמלא ככובל כנסר זה דרוב כמים וטפיס כן וקעביל ככו דרך זחילתן לא עתה לו עבילה ע"כ כך טעמא ליהא דא"כ לפי זה מים שרבו עליהם שאובים עדיין יכא מטכר בוחלין מפני ששאוין דלא חשיבי כעילי כיויכס ובאשירי מייתי מפ"ק דמקואות דהן מעיין שרבו שאובין כוס למקוס שיש למעיין כוס למקוס שאינו מטכר אלא באבובין כוס למעיין לעכר ככל שסו ומפרש הסם הטעם מ"ס איבטרין מכל שכו ולכן נראה להרץ כעטס יפס כמו שכנתי הסברים מדברי אשירי כהילכית מקואות דמייתי כמס משניות לכוכיה דמקוס כל מ' סאים לא יפסלוטו אפילו חלק שאובין וכתב לנסוף דא"ל רחיס כ"כ דהסברה מותנת דכיון דיש כאן כנר מקוס שלס כל כשאוין פילו לתומו נעשו כול זרועין כסורו וכרי כס כמחוברים

דכשרים לעבול כסן וכעין זה פרש"י פ' כל שעה דהא דמיס טמאים וטכריס ע"י שהכר במקוס מבוס דהיינו זריעתן כמו חיטין שנטמאו וזרען בקרקע וכשרשו נעסרו ומכשתא ייחישב שפיר מ"ס שאובין דלא פסלי מקוס כרבייתן ווטפיס פסלי זוחלין כרבייתן והיינו טעמא דפסול דשאובין הוא מבוס דחלוטין כן ונחיס ע"י תפיסס בני חרס כדחיתא במדרי כהלכות מקואות ומייתי לה מתורת כהנים ולהך פסול מהני זריעס דכשפלו להך במקוס שלס ויחשבו כולם מחוברים אבל פסול דוטפיס שאינס מטכריס ע"י זחילה אינו מטעם זה כלל דוטפיסיס במקוס שלס חשוי שפיר מחוברין ואין כסן תפיסס ידי חרס שכרי נעשו כך להיות מקוס בידי שמים ואש"ס אין מטכרין אלא באבובין ולא ע"י זחילתן אש"כ כעס חרס כוס מס כסור או גזירה ככסוב ולהך פסול לא מהני זריעס דזריעס לא מהני אלא הגה"ח פסול לא מהני זריעס דזריעס לא מהני אלא לשוויס לתלוש מחובר"י):

וליהבו גאזי דסכירא
להו רובא שפוב כשר
מדאורייתא מפיסב שפיר דפסול דזריעסא ולכן חמירי טפי . ע"כ

שאלה רנה יולדת שבעה לאחר מ' של זכר או פ' של נקיבס או קודם זמניס הללו ורואינע לעבול כחילי כנסת מפני

שלא בקל לה למאור רחילס אבל מחמת נקיות כיהה יכולה לעבול ליל ס' או ליל ו' כרייח כס"ג כהטובל כנסת או לאו :

תשובה יראה דלפי משמעות ההלמוד אין כוס קפידא בדבר דמסקיין פ"ב דבילה דחדס עמא מותר לעבול כנסת

מבוס דנראה כמיקר ואפילו ביומו הגשמים שרי הכס וכן כתב הרמב"ם כהדיר אמנס שמעתי מהרדב"ה גימס שחזיקוס איכור בדבר לעבול כנסת כס"ג וכתב מדרי ממש כעילי יתדס דר"ח אסר לעבול כנסת מבוס דפסק דלא קי"ל עבילה כזמנס מלוח וי"ד דחייס עבילה כזמנס א"כ לכ"ע אכור ויש לדחות דהא דאסר ר"ח לעבול כנסת היינו אין עבילה כעיר ואינס טובלת אלא משום עבילה כזמנס ואסא פסק דלא קי"ל דמלוח היא אבל כעלה כעיר מותר נמי דברי מבוס מלות קיוס כיונס ואפילו כלא כנסת עונס חשיבין מלוח מס שהאיש שמחה אשפור כהשמיס כדחיתא כהדיר כפסחים כפ' אלו דברים וכעילוי מהכנס יומא מוכה דלפי אי לא עבילה כזמנס מלוח מ"מ יכול לעבול ביוס ככפורים כיו להספול כנקיות דהיינו נמי כעביל מלוח מ"מ כנ"ד כחילי ואשפר כוא מחתמול ולא חיתרס אלא כעביל כהחילס או ככס"ג לא שרי ואש"ג דמוכח פ"ב דבילה דהא דשרי חרס לעבול כנסת מבוס דנראה כמיקר היינו אש"י כיכא דאשפר לעבול כחול מ"מ נראה כדחירנא כזמנינו דכ"ע זכירי כלא לרחוך ככל כנסת אש"י לסקר בין כנסר בין במקוס אש"ג דלא מזינו איכור מפורש על זה דאש"י במדרי פ' כידס כסס כהכופות דמחומיר לרחוך כרבייכס מ"מ מותר כהדיר כגהר ואשפר דה"ס נמי במקואות שלנו דמעיינות יושבין כן ולא דמי כלל כלפי מ"מ סמנהג הוא ליחסר ולמועז וא"כ ליכא לומר דחדס נראה כמיקר דהא זכריס לסקיר מוכח מילתא דלעבול כיוון ונראה כמתקן. וזעמס זה נראה דכנס סכסיס ליחסר שאל לעבול כנסת כלל א"כ כעלה כעיר ולא היה אשפר קודם דכס"ג הוי עבילה מלוח מבוס עונס לפי מאי דכסוב עתמא עתה איכור כהחילס כנסרות או במקואות :

שאלה רנו יולדת שבעה לאחר מ' יוס של זכר או פ' של נקיבס או כחך הזמניס כחילו והוא כענין זה

סיחיס יכולה לעבול קודם ז' או ח' ימים מלד כנקייס אלא ככרלונס ממתנת לפי שאין לה כח כרנס עדיין יכולה לעבול כס"ג כנסת אש"פ שאשפר לה לעבול קודם או לאו :

תשובה יראה דלפי משמעות ההלמוד אין כוס קפידא בדבר דמסקיין פ"ק דבילה דחדס עמא מותר לעבול כנסת

מבוס דנראה כמיקר ואש"י ביומו הגשמים שרי וכן כ' הרמב"ם כהדיר אף בא"ו רחיתו ומשמע שם דלא שריין לעבול כנסת אלא מבוס דעבילה כזמנס מלוח וס"ג מוכה כהדיר במדרי כעילי מטכס יתדס וי"ד לאי עבילה כזמנס היא שכרי אשפר לה מחתמול אבל כיכא דלא אשפר לה כנר או ע"י חויס י"ל דאפילו לר"ס דפסק דלא קי"ל דעבילה כזמנס מלוח מ"מ שרי לתשע לעבול מקוס

משום מלות קיום עונם ואפילו שלא בשעת עונם חשיבם מאז שהאדם משמח את אשתו בתשמיש כדליתא בהדיא פ' אילו דברים במ' פסחים ומוכח בשילובי מסכת יומא דאפי' אי לא עבילת בזמנא מאז יכול לטבול ביום"כ כדי להשתלל בנקיות הפילה ועילה הא קמן דלדורך מיהו שרי סיכא דלא אשכח כנר. והו נראה דהא דקאמר תלמודא דאדם מותר לטבול בזמנא משום דמיקר ליהא לדין דהא מנהג פשוט בכל מקום דאסור לרחוץ כל גופו בשבת אפי' במקוואות מאזיז טעם שהוא ואפי' דמשמע בכל דוכתא בתלמוד דברי ופי' דבזמנא דאפי' מוכח מילתא דלמס עבילה קהית בזמנא דפי' כירה על זה ואפי' מוכח מילתא דלמס עבילה קהית בזמנא דפי' כירה על זה ואפי' מוכח מילתא דלמס עבילה קהית ולפי זה אין להחיר לטבול עבילה ראשונה הנהגה

שאלה רנז כלי משכונת הלקוח מן הסכרי שצריך לטבול שרי לטבולו ע"י קטן לטבילה או לאו :

תשובה יראה דלא שרי לטבולו כיון דטבילה כליה הלקוחים מן הסכריים דאורייתא היא לא מהימנין עלה לקטן אפי' דבידו כוונתו ודלית ביה עורא כדמוכח בחומ' פ"ק דפסחים אהא דקאמר הימנוה רבנן בדרבנן דדוקא גוים ועבדים נקטו החומ' דלא חזינן באיסור דאורייתא אבל לא קטנים אבן אין נראה לחסור מטעם דפסק בהגה"ם דאשירי פ"ב דחולין דאשכח לטבילה אפי' דבשעת חילין הוא בשי כוונתו לטבילה כר' יוחנן לגבי רב ואפי' יומא דקטן לאו בר כוונתו הוא לטבילה דהא ליתא שרי החומ' פ"ק דחולין סוכיחו דקטן בר כוונתו הוא אש שומדין על גביו ומלמדין איהו אפי' לכתוב את הגט ונראה דלענין כך עבילה יכולין ללמדו שיטין לעבר אפי' אש לא ימדו ע"ג והו מאן לימא לן דכך עבילה דאזינא ממומאה לטבילה ואזינא באזרתא מס שבא לתוכה קידם כעבילה כדמסקין הגאונים אלא מנזרת ככתוב ומגלן דבני כוונתו. הנראה לע"ד כתבתי :

דיני מקוה

שאלה רנח מקוה שנקוה בכלים שאינם מנוקבים וחזרו סמים מן הכלים לתוך המקוה לאחר שנהסר מארבעים אהא יוחר מג' לוגין שיטור שפוסל את המקוה ורזו אח"כ לנקוהו עד גמירא כדי להוציא אותן מים שאובים שפלו לתוכן ולא היה אפשר להם כלל לנקותו טולו מפני רדיפתו וסגירתו הנכיעה וקודם שבעלו השאובים מן המים חזרו הארים במזמן מה תקנה יש בדבר :

תשובה יראה דכתבתי לריבין אנו נדקק בעיקר הפסול בג"ד אש ג' לוגין פסולים בכ"ג ודאי או לאו ואח"כ נדקק בהקטן. הא"ל כהב בשם רבינו שמחה דמקום שהוא מעיין כמו כל המקוואות שלנו בארץ אשכנז שכן חפורין עד מולאים מים אין ג' לוגין פסולים בו כלל משום דמעין מעבר בכל שהוא כמו מקוה במ' סאה ומקוה במ' סאה ק"ל דיכול למלאותו בכהף אפי' אלק סאה שאובין ולא יפסל הואיל וכבר הוי ליה שם וחזרת מקוה כשר ס"ה מעיין כ"ג דלית ליה נמי שם וחזרת מקוה טבחה שאין כל כשאובין יכולין לפסלו וכ"ג אשירי בהדיא שאם המקוה מעיין אין לנקוה את הכלי שמוקין אותו בזה שאפילו יחזרו מן הכלים לתוכו אין שאובין פסולים במעין וכ"כ במדרכי בשם השו"ב מהר"ם אגונס מסיק הנה במדרכי דפעם אחת היו מוקין מקוה שמים מעיין ברענני"ש פורק בכלים שלא היו מנוקבים וחזרו מים מן לחובו ופסלו כר' משה בר חסדאי וחמיה הנה למק פסלו אחרי שהיו מעיין אמנם המנהג הוא בכל המקומות שדליתי דקפדין אפילו במקום שהוא מעיין אש חזרו מן השאובין לתוכו. ונראה דמ"ם מחמדין ולא סמכין ארברי רוב הגאונים שסוכרתו לעיל כמדרכי כתב מדרכי השאלות דרגילין כשמוקין המקוה לפקק לו נקבי הנביעה לאחר שהויתרו כל המים וליבשו לגמרי שלא יאחר על כלום מים הראשונים מפני שיש לחוש שמה חזרו מן הכלים ששאבו בסק ג' לוגים לחובו ושוב לא יעבר עד שיוציאם ע"כ ודקדק

[תרומת הדשן כד]

המדרכי מדברי השאלות מדקאמר פוקקין נקבי הנביעה אלמא במעין איירי ואפי' פוסלין השאובין בו וסיימו דלא כרבינו שמחה וא"ל ומכר"ם ומעשה כיון דמדרכי השאלות דברי קבלה כן וקדמון סיה אין לזוז מדבריהם וסכי דתבין החומ' ושאר המחברים דבמה מקומות דאין לזוז מדרכי השאלות וא"ל לפ"ה טעמא מאז דמ"ם גבי מקוה דמ' סאה קי"ל דאפי' אלק כאין שאובים נא יפסלו וגבי מעין כ"ג נמי דלא יפסלו הא משניות שלימות כן דמעין מעבר בכ"ג י"ל משום דנאשירי ומדרכי כהבו בשם ר"י דהא דמעין מעבר בכ"ג סיימו דווקא לטבילה כליה אבל לטבילה בני אדם לעולם בעינן מ' סאה מים בכל גופו שולח בשם ואפי' קטן דסני נפחות לכל גופו מ"מ לא עלתה לו עבילה אלא במ"ם ואפי' אפי' מעיין כ"ז שאין בכך מ"ם אין ראוין לטבילה בום אדם בעולם ואין עליהם שם חזרת מקוה טבחה לאדם ולכן כהגאונים פוסלים אותו לטבילה אדם כמו שיפסלו מים מנוקבין כ"ז שאין בכך מ"ם לכל דבר אדם וכלים וכ"כ אשירי פ' מנזרה סהיא דתמוסין דמעין שסעבירו ע"ג הסוקה דפסול לטבול בשוקת ואף ע"ג דמחזיר למעין וכמעין מעבר בכ"ג משום דמעין לא מעבר בכ"ג אלא דווקא לכלים ולא לאדם ולכן אין כשוקת כשר לטבילה אדם אפי' שמוכר למעין כ"ג וס"ה כ"ד דמעין כ"ג שריבו עליו כשאובין או השאובין מהיבדים לו חד טעמא הוא וחזרה אחת לכו כדליתא שם באשירי. וגאונים סתקידים דלעיל י"ל דס"ל דמ"מ נא דמי למי מקוה שאין בהם מ' סאה שמים שאובין פוסלין לזבו דהתם אין עליו שם חזרת מקוה כלל מבא"כ במעין כ"ג דאיכא עליו שם חזרת טבחה לכל הפחות לזמן כלים א"ל סנידא לכו דמעין כ"ג מעבר אפי' לאדם וכדי כשר א"ל ורבינו שמחה בהדיא במדרכי בכליות מקוואות וכן כהב האשירי בשם הראב"ד ולענין תהילת שאילתיו כנר בא מעשה יודי כס"ג ודוריה כלכה למעשה לשפך עפר על כל נקבי הנביעה בטובי ג' או ג' טעמים וכתבתי על כן כהגאונים ונתייבשו על פני קרקעית המקוה כמו יום וליה עד שדקה מי הנביעה ונקו למעלה מן העפר ששצבו ובזמן מועט אח"כ הורי המים על פני כל המקוה כשעור כעומק שהים בהחילה ואתהוהו בודאי כס"ג שפיר דמי חדא דלפי הנראה השאובין שבאלו במקוה קודם ששפכו העפר לא חזרו ובלבדו ונקבו עד למעלה מן העפר ששצבו אלא נבלעו העפר ואח"ל דמי הנביעה בעלו אותן עמיהן מ"מ נמשכין דרך הקרקע ובודאי מי הנביעה רבו עליהן וקי"ל ל"ע דבאינא מטבחה דרבייה וכתבתי ואין כהשגחה כובע יוחר מזו שמים נבלעים לגמרי בקרקע וחזורים ומבצבצין ממנה דרך כתוב במדרכי שצריך להמשיך ע"ג קרקע דראויין המים נבלעו שם והו כשל שם שאובים מהן אגב הקרקע אלמא דנביעה תליא מילתא. ואם נפשך לומר וא"כ למס עורחים כ"כ לנקות המקוואות בכלים מנוקבין יפשו לכל מקוה בדרך זה י"ל דבכמה מקוואות יש שיהן מי נביעות דרופים כ"כ ואם היינו שופכים עפר על נקבי הנביעה היו נסחמים לגמרי ועוד דכמה יזמנין הוא קל יותר ע"י כלים נקובים מנדרך זה אבל לעולם כשר גמור הוא :

דין נטילת ידים

שאלה רנח מי שלא נעל ידיו ונגע בידו במים כשרים הוחס המים כשרים כס לנטילת ידיו או לאו :

תשובה יראה דלכאורה משמע בכל פסקי הגאונים דלא כשרין הם ששרי כהבו שאם נעל ידו אחת לא יפסלנה בהחירתה מפני שהמים שעל יד הנטולה יעמא מחמת הוד שאינם נעולים ויחזרו ויעמאו את הוד וכן אחד שלא נעל אש נגע ביד של חבירו שנטלו ועדיין הם מוכשרים עמאיהם וצריך לחזור ולנטול. הא קמן דסתם ידים פוסלים המים שעל גבי יד הנטולה ולכאורה דכ"ג שיפסלו המים שבעליהם בנגיעתם לנטילת ידים ולפי זה הא דכתב רמב"ם וסמ"ג ואשירי דאם נהן מים לחבירו בחפניו אין עולה לנטילת ידים מפני שלא נעל מן הכלי משמע דווקא מטעם זה אין עולה הא מטעם דנגע בכו חבירו לא קפדין וכן הא דכתב

דכחו מים בטחוס מדיח כסן אח ידיו כשרים כל ה"ל דאירי בידים הנטולים. אמנם מלאחי אח"כ בחום דמס' סופס ו"ל ועל מנהג השולם שזרקים מן הכלי לידו אחת ואח"כ משפסף בחבירתה שפיר דמי כיון דמתחילה נטל מן הכלי דתניא בחוספתא דמס' ידים אבל הוה מים לחבירו בחפיו ידיו עמאות במתחילה לא נטל מן הכלי כא אח מתחילה נטל מן הכלי טכורות וכו' דתניא במס' ידים נטל ידו אחת ובשפסף בחבירתה עמאה חסם איירי שאין מתכוין אלא לנטול ידו אחת ולכך בשפסף בחבירתה עמאה עכ"ל מלבן החום' הללו משמע דהסם ידים אין פוסלין המים בנישותם כהסיה דותן המים בחפיו דלא בעי לאוקומי בידים שנעל אוחס אצמך נראה דדוחק הוא קצת מה שכן מחלקים בין מתכוין לנטול ידו אחת או שתיים ואין לסמוך עליו לטעון שפשוף ידו בחבירתה דהא כל הגאונים דלעיל כתבו בהדיא לאסור אבל אם נגעו סהם ידים במים שבכלי המקולל להכבירו לנטילת ידים לא הפסיד דהסיה דנחוס שכתבתי לעיל משמע דלא איירי בידים שנעלו ואפ"ס כשרים ושפיר יש להחוק בין פסול עומאה המים שעל הידים בשעת נטילה מבטומאה המים שבכלי לזרף נטילה דבכל נטמאו על הידים בשעת נטילה ולכך בשפסף בחבירתה עמאה :

שאלה רס

מיס שנתו מהן חרנגולין כשרים הן לנטילת ידים או ל"ו :

תשובה

יראה דלגאריס סיה נראה דפסולין משום הא דהן במס' פרה ובפ' אלו טריפות מיייתי לה כל הטפות פוסלין בימי חמאת חוץ היונה מפני שהיא מוללת. ופי' רש"י דנ"א טריפות אינם מוללת אלא רגביסין פיהן לאחר שלקטו מן המים והמים נופלים מפיהם והרי הן נעשים כמים שנעשה כסן מלאכה. וקי"ל במס' ניעוין שכתבתי פוסלתו ע"כ וכן פירש פ"ק דחולין אחת דאם יכוס חולדה לשתות הימנה או נחש לדברי ר"ג ולפי זה שחו חרנגולין מן המים פסולין גם כן לנט"י משום דנעשה כסן מלאכה והמלאכה פוסלת דכתן במס' ידים ובפסקי הגאונים בעיני נטילת הידים מיייתי לה הדיח כסן אח הכלי או שמיחה כסן אח המדות פסולין לנט"י משום דנעשית כסן מלאכה אמנם החוספות בפ"ק דחולין פליגי אר"ש"י כדך כדרא. ומקשים דמה מלאכה שייכי בשתיים ופירשו הדיח דפסול דשתיים עופות ושרצים במי חמאת מטעם אחר. וכן נראה להוכיח מא"ז הגדול דכתב משירוש רבנו חננאל דמים שלקט מהן כלב פסולין לנטילת ידים משמע כא שאר בהמין וחיות לא היו פסולין ואי שייכה פסול מלאכה בשתיים שאר בהמין ואי נמי לפוסלן לנט"י בשתיים כי סיכי דפסלי במי חמאת דכתן במס' פרה ובכמ"ג מיייתי לה מי חמאת שנתו מהן בהמה ואי וכל הטפות פסולין חוץ מן היונה. והו' נראה דאשילו לפירוש רש"י דווקא במי חמאת פסלי שאר עופות בשמים משום דמה שנפלו מפיהם אל המים הנשארים בכלי אין בעיילין במיעוטן משום חומרת דמי חמאת אבל לעיין נט"י בעיילין ודאי במיעוטן. והכי מוכח דסנן נפל לחובו דיו קומס וקקנתחוס אח נשתנו מראיהן פסולין כא לא נשתנו כשרים ואפ"ג דודאי דיו וקומס פסולין לנט"י דלא מים מיקרי אלא משום דבעיילין במיעוט וזרין עיין בכדרא וז בעיילין בחוספות פ' סוגרש. ובפירוש משניות דסדר עכרות שפירש רבנו יחאק מסימפוג"ט מלאחי דכתב במס' ידים עכל כסן אח הספוג אח נשתנו מראיהן פסולין אבל לא נשתנו כשרין דספוג השיב כאלו שחה מהן יונה עכ"ל משמע דאי הספוג נחשב כשאר עופות כוס פסול ולא אמריק בעיילין במיעוטן. אמנם יש לומר דאירי כנון דלא הוי בעיילין במיעוטן וסא דהלי ביונה לאו למימר דשאר עופות פסלי במים לנט"י אלא לסימנא בשלמא יקט ורואס לומר דהספוג מוץ כמו שסיונה מוללת אבל אי כוס הספוג אינו מוץ כוס פסול לנט"י. סגלעד"כ :

שאלה רסא

כשר לנטילת ידים או לאו :

תשובה

יראה דלגאריס דקדק יפה בדבר כמו שאנאר. כסמ"ג

וסמ"ק כתב דאם יקב ככוס משקף שהוא יקב גדול ממוליא משקף פסול לנטילה לגמרי משום דלאו כלי חשוב

אבל אם יקב כמוליא משקף אם מחזיק רביעית למטה מן הנקב

שרי ליטול סימנא ודוקא כשזופך מן הנקב על ידו אבל שזופך משי כלי הואיל והמים עוזרין למעלה מן הנקב פסול דמה שלמעלה מן הנקב לא חשיב כלי וכן כתב בהנה"ס במיימון. ומדברי הרמב"ם נמי משמע דסדר יקב ככוס משקף פסול לגמרי שכתב וכלי כשנזר שזירס המתחרו מידי עומאה פסולין לנטילת ידים כשרי הן כשרי כלים ע"כ וערתן מידי עומאה בכלים העשויים למשקין היינו ככוס משקף כדליתא בחוספות פ' המזיע קרוב לסופו אמנם אפשר חסם איירי דיקב ככוס משקף כשוליו שהיוה מחזק רביעית למעלה מן הנקב וזרין עיין. ובמדברי פ' אלו דברים במס' נרוח ככתב ג"כ דברי סמ"ג וכתב עלה אבל החום' פ' כל כשנזר כתבו דבין יקב ככוס משקף ובין יקב כמוליא משקף אם שזופך דרך הנקב נטילה טובה היא ובלבד שיחזיק רביעית למטה מן הנקב ע"כ. והנה דקתי בכמה חוספות פ' כל כשנזר ולא מלאחי פסק זס מכל וכל ובאשירי שס משמע כדכתב מדרי פ' אלו דברים בשם החום' דכתב מותרא דנחא דלאחר חסם כלי שיקב ככוס משקף אין מוטלין הימנו לידים וכתב עלה וכלי שיקב ומחזיק רביעית למטה מן הנקב מותר לנטול הימנו מן הנקב אבל לא דרך פיו דלמעלה מן הנקב לאו כלי הוא ע"כ משמע דקאי חיקב ככוס משקף דלעיל מיניה וכן כתב בטור אורח חיים בהדיא. והשתא נראה לדקדק דלדברי החוספות ואשירי אם יקב רק כמוליא משקף כשר לנטול הימנו אשילו דרך פיו דהא ע"כ אשילו ככוס משקף אינו אסור-אלא דרך פיו לדברי החוספות ואשירי וסא דכתב מדרי לדברי החום' דבין כוס משקף ובין מוליא משקף אם נטל דרך הנקב נטילה טובה היא משמע דאשילו כמוליא משקף בעינן דרך הנקב י"ל דמשום כוס משקף נקט לה וכפס קאמר כי היכא דמודע כמ"ג כמוליא משקף דמהני דרך הנקב כפי נמי מהני לדברי החוספות ככוס משקף וכיון דאשכחן פלגתא דרבוותא כפי חלוקים נראה דאז"י בחר המקילין בנטילה ידים דהני כתב הרמב"ם. וכן בנינו במשנה במס' ידים מים שנסתפק לו אם נעשה כסן מלאכה או לאו אם היו עמאים או טכורים אם סיה כסן כשיצור או לאו ספק נטל ידיו ספק לא נטל ספיקו טכור שכל ספק שבטרתת ידים טכור ע"כ. ונראה דס"ס פלוגתא דרבוותא דהסם נמי ספק הוא כמאן קי"ל מדכיל ונחא שכל ספק שבטרתת ידים טכור אך מאי דאשכחן בהדיא בפסקי הגאונים לאסור ולא אשכחנא בפסקי גאון אחד בהדיא להסיר אלא דדייקין מייס כוכחם דהני סנר קשה לאחור כזה דברים המפורשים להדיא. כנראה לע"ד כתבתי :

דיני פריה ורביה

שאלה רסב

ראובן סיו לו בן ובת נשואין ומתו וסניה כל אחד בן קיים ראובן פריה ורביה או לאו :

תשובה

יראה דלגאריס דקדוק יפה בדבר. בחלמוד פ' סנה על יבמתו משמע לכאורה דכס"ג חשיב קיום פריה ורביה דקאמרינן חסם אכא דתניא בני במים הרי הן כבנים לעיני פריה ורביה סנר אביו למימר ברא לברא וברתא לברתא וכל שכן ברא לברתא אבל ברתא לברא לא. אמר ליה רבא לשבת יגדס וסאיכא ח"ל החוספות שס וכל שכן ברא לברתא ואפ"ג דלעיל אין שני זכרים חשובין כבן ובת סכא שבה מנה מי שפוטרו מפריה ורביה ששיעה דקאי שפיר הכן במקום בהם עכ"ל. מדקאמר מכל שכן ברא לברתא וקאי דלעיל דקאמרינן ברא לברא משמע דשני זכרים אחד מבן ואחד מבנת חשיב קיום פריה ורביה אמנם יש לרמות דס"ק ברא לברא ברתא לברתא כלומר כל אחד לריבה לסיח כיוולא בו הכן יסי' לכן אבל בהם לחודים לא מהני אשילו סיה לאחותו בהם בן ובת לא מהני לזקן הואיל ולבנו אין לו בן. אבל ברא לברא וברתא לברתא מהני וכל שכן ברא לברתא כי איכא בה בעולם כנון מן הכן שיש לכן בן ובת או מושיל מכל שכן ברא לברתא. משא"כ איפכה כמו שבארתי לעיל אבל סוכא דליכא בה בעולם אימא שני זכרים לא מהני. אך קשה אי מפרשין כסוגיא סני א"כ מאי מקשו החוספות מהא דאין שני זכרים חשובים כבן ובת שאי

הסם דליכא בה כלל דוחק כיה ליישב. אך לריבוי לרחוק ולישב משום דכתב הרמב"ם ח"ל נולדו לו ומתו וכניהו בניו כיה זה קיים בני בניו כיה כן כניהו בהם דברים אמורים כשהיו בני בניו זכר ונקיבה אע"פ שהזכר בן בתו והנקיבה בת בנו הואיל והן משני בניו כיה זה קיים עכ"ל. כיה זה כתב בהדיא דבעין זכר ונקיבה בבני בניו זכרי וזכרי לא מהני ומסתמא לא פליג אהלמוד ומפרש הספר כדפרישית וכולל לומר דדעת הרמב"ם דאע"ג דלא אשכחן דפליג רבא אבביי בהסיח כל שכן אלא דאמר ליה דברתא לרבא נמי מהני מ"מ כיון דתלי טעמא דהא איכא שפס. א"כ בעין לעולם שבת ולריבוי להיזהר זכר ונקיבה והסוס' דלעיל מקטין לפי הכל שכן דסבר אבביי ולפי מהסקנא איכא למימר דבעין זכר ונקיבה :

שאלה רבג ראוין קיים כבר פרים ורביה ונחלמן ורולס

לישא אשה וירא מקטטה שחיה בין האבא וילדיו ומחוק קך גבאה לבו לקחת אשה שכיח מוחזקה לכל כאינס בת מריבס כלל אבל אינס בת בניו כלל ואם לא ימלא אשה אפי' כזאה דעתו למנוע לישא אשה לגמרי מדאגחו על הקטטה יפס הוא עושה או לאו :

תשובה יראה דנזד אחד הוא עושה יפס ולא כלל כשי

כילד אם נושא אשה באינס בת מריבס כלל יפס הוא עושה. ואע"פ שאינס בת בניו כלל וק"ל כרבי יוסע פ' הבא על ינחתו דאמר כיון לו בניו בילדותו יסיו לו בניו בזקנותו משום שנאמר בבקר זרע זרעך ונומר. ודקדק אבירי שם דאיכא מאן דאמר אפילו למכור בית לישא אשה שיכיו לו בניו בזקנותו מייחייב מכל מקום הא כתב אבירי דאיו אלא דרבנן דמדאורייתא כיון דקיים פרים ורביה תו לא מייחייב ורב אלפס פסק דאיו מוכר ספי תורה כדי לישא אשה בת בניו אם קיים כבר פרים ורביה ואפילו אי סוס מלוה דאורייתא לכולי עלמא. מכל מקום יש להביא ראיה דהיון לה מקמים דקטטה בתוך ביתו מהא דתניא בפ' החולץ וקראו לו זקני עירו ודברו אליו תלמד שנותנין לו עלה סווגנת לו שאם הוא ילד וסיה זקניה או הוא זקן וסיה ילדה אומרים לו מה לך אלא זו כלך אלא כמותך זאל הנשים קטטה אל חוק ביתך אלמא דדחיין בשביל קטטה מייבום לחליצה ואע"ג דמן התורה חליצה במקום יבום לאו מלוה סיה אפילו למידיה לא תעשה שיש בו כרה כדמוכה בשיטת עליה פ' קמא דיבמות. אמנם לפי דך כשי דאם לא ימלא אשה באינס בת מריבס ימנע מלישא אשה כלל כהא לא קאמינא דיפס עושה דדרכו חכמים דאסור לאדם שיכא שריו בלא אשה שנאמר לא עוב היות האדם לבדו וגם אמרו כל השריו בלא אשה שריו בלא טובה ובלא ברכה ובלא שמחה ובלא שלום והו איכא למיחש שמה סתגבר יררו עליו ובה לידי הטא כולי האי לא דחקין מכמה דקטטה. כהנראה לע"ד כהנתי :

דיני מילה

שאלה רסד קטן מליכו ונכנס מילתו חחה השור שעל

בגוים ובשאינו מתקשה אין מילהו נראה כלל ואף כשהוא מתקשה אינו נראה רק ראש המילה כמו עד שנים העברה וברכה מילדי משפתחו בדרך זה בקטן ובשינולו להיות בני מאוס נשפין כשאר בני אדם בין כהיותן מתקטין בין שאינן מתקטין. והסרון זה אינו מזד הטובל שלא חקך כשור כל לרבו יש קפידא לתקן המילה או לאו :

תשובה יראה דלריך לדקדק יפס בדבר זה הרמב"ם כתב ח"ל

קטן ששפרו קך ומדולדל או שכיב בעל כשר או שיראה כאינו מכול דואין אותו בעת שמתקשה אם נראה שהוא מכול ח"ל כיון ולריך לתקן כשבר מהאן ומבאן מפני מראית העין ואם בעת שמתקשה לא נראה שהוא מכול חזרין וקולטין מן הכשר במדולדל מהאן ומכאן עד שיראה העברה גלויה בשעת קישויו ודבר זה מדברי סופרים. אבל מן התורה אע"פ שנראה כערל הואיל הוא וימול אין לריך למול פעם שנייה עכ"ל. נראה דמלשון זה משמע

דכ"ד נמי לריך לתקן מפני מראית העין בדרך זה שיש לערום עם סקנן לדחוק השור לאחרים ולקצור חוץ שם סביב סגיד שלמעלה מן העפרים אם אפשר שהעמוד שם ולא החזור למטה אבל אם ח"ל בדרך זה אין לתחוק ולקצן כלום מן כשור כואיל ונראה מכול כשמתקשה ואע"ג דאין נראה מן העפרים אלא בראשה כמו שלש אפילו כשמתקשה מ"מ נראה דמני כהכי דדווקא גבי לריין המעכבין את המילה בעין גילוי רוב העפרים משום דעדיין לא מל כהלכתו ולא נחקך כשר הערלם בלריך לתחכו אבל כ"ד שכבר מכול כהלכתו מן התורה אפילו לא סוס נראה מכול כל עיקר אף כשמתקשה לא סוס נקרא ערל רק מדרבנן וכואיל ונראה מכול רק בראש העפרים ולמעט קאם נראה מכול קריין כיה. אמנם מלשון רש"י פרק רבי אליעזר דמילה במתני' לא משמע כיה כדכתבין לעיל דכ"ד אין לריך לקצן מן השור דחן סהם ואם סוס בעל כשר מתקטין משום מראית העין ופרש"י בעל כשר כהיס שומן ונראה כשר שלמעלה מערלתו לאחר שגטלה ערלם כולם כאלו אוחו כשר חוזר וחופס את סגיד מתקשה ומשפע באיזמל מאוחו שובי מפני מראית העין שלא יחא נראה כערל עכ"ל הא קמן דכתב בהדיא דלריך לתקנו באיזמל מפני מראית העין. אך בתלמוד קאמר אהסיח מתני' אחר שמואל קטן הסבורבל כנשר דואין אם כשהוא מתקשה נראה שהוא מכול ח"ל למול אם לא לריך למול וקך מייחייב מומרא זו כהווייהא בא"ז ובסמ"ק ובאבירי ולא כהווייהא עידי בלריך שום חיקון אם נראה מכול כשהוא מתקשה ואם כוס אחר דפרש"י במתנייתין קאי אהיו נראה מכול כשמתקשה אחי שפיר אף בלשון לא משמע כיה דא"כ אמאי נקט במתני' לריך לתקן מפני מראית העין ושמואל נקט לריך למול ונראה דמסבא דייק הרמב"ם דחלקינכו למרי גווי. אפס נראה דמתני' דקמי' ואם סוס בעל כשר כו' קאי אגדול שהוא קך ולענין אפילו תרומה חן לעיל מייחייב אינו אוכל בתרומה ולהכי עפי ולהכי לא מייחייב לה הכבורים אע"פ שנדחק לפרש כיה מ"מ כואיל וכספדים דלעיל לא מייחייב לפסק הלכה סכיה דמתקשה מפני מראית העין חקקו לפרש כיה דבקטן שנראה מכול כשמתקשה אע"פ כשלא מתקשה אין נראה אין לריך כלום לתחוק מעורו יותר וכ"כ כ"ד שידוע הוא מבני משפתחו כשיגדיל תראה מילתו כשאר כל אדם לא מנעיקין לתקן ולקצן כלום מעורו דשמה יבא לידי סכנה :

שאלה רסה שמיני של מילה שאירע בשבת ואבי כהן יודע למול אבל לא מל כבר רק פ"א יש כהן אומן אחר שמל כבר כמה פעמים שבקין לים לאב למול בשבת ככ"ג או לאו :

תשובה יראה דסודאם זו לריבס דקדוק גדול כתב בספר

יורה דיעה בהלכות מילה ח"ל כתב הר"ד אליעזר הלוי אם האב יודע למול אין לו למול בשבת אם יש אחר שהוא יודע למול דהא מילה סיה פסיק רישיה לגביה שהוא מהסוין לתקן את בנו אבל לגבי אחר לא מיקרי מתקן ושרי ומיחייב אם אין אחר שידוע לימול ימול עכ"ל ובמדרכי פרק ביסוי הדם כתב תשובת רבינו שמחה וסרבי משולם רבני דוד דאדם שלא מל מעולם פשיטא דלא ימול בשבת דחיישין שמה יקלקל המילה ונמלא מחלל שבת כדאשריין במס' ביבס מפני שצריך לבדוק ע"כ. ואני שמעתי בדרך שמועט שאלה מהגדולים כוזרי לאבי כהן שמל כבר כמה פעמים שלא ימול בשבת אם יש שום מוסל אחר ועל אדם שמל רק פעם אחת כשיב בהשוכס אחת שהוא מסופק אם יכול למול בשבת הואיל ולא איחזיקו בתלם זימנא. ומסתמא נבאר באילתינו ונראה דהכוח פסק דיורה דיעה תשובה הוא כמו שהבאר לקמן ואין נראה להביא ראיה לדבריו מהא דאיתא פ' ר"א דמילה גבי מילה בלרעה חליצה דאבי דסוקי רבוי' דקרא דכשר חליצה דר' יודא דאמר דבר שהינו מתכוין אסור להכי חליצתיך כבר לרבות דאפילו סיגא דאובא בהרם ימול ופריך א"כ לר' במשון דכבר דבר שהינו מתכוין שרי למא לי קרא שברי אינו מתכוין אלא למיל ולא לקצן את כהכרה וכך פירכא דהלמודא קיימי מקמי דסכר אבוי דמורס ר"ש כשפיק ריביה ומבני באומא לקצן בהרם בנו קמטין חליצתיך קרא ומקשה עלם ואי דחליצה אחר דלא מכיין לקצן כהכרה ימול וקיימו שניסם

הטעם וכלאו כד"ל ע"כ שיטת הגמ'. לפום ריבועא משמע מכאן
 ממש בדפסק כיו"ד דלעיל דאיכא דאיכא אחר לא שבקינן ליה
 לאב לעבור כוס לאו מבום מלוא מילא אע"פ שהבורס הכירוהו
 איכא דאיכא אחר. אמנם כי דייקנן בה אין ראיה כלל מכאן
 דהסא ודאי לגבי קליפת כבכרה איכא למימר דאיכא אע"פ דמי
 אומר שאינו מסוין לקוץ כבכרה בנו מ"מ אי אפשר הוא בלא יכוין
 לקץ אבל אחר י"ל שפיר שאינו חושב כלום על קליפת כבכרה והוא
 מסוין רק למלוא המילה אבל לענין חול שבת אי יחא דאליעזר
 קרא למישרי מילא בשבת דכיינו מעטס חובל ופושט חבורה ואע"ג
 דמקלקל הוא השמועין דמקלקל כבכורה חייב אם כן היאך נוכל
 לומר דאיכא מסוין לתקן זה בנו אבל אחר לא בין אב בין אחר
 הרוויחו ודאי מכוונים שיכא יומול דל"כ אפי' אחר אמאי קאחי
 והרוויחו לא מכוונים כלל שיחלל השבת האב כמו אחר אלא
 דחלול שבת פסיק רישיה הוא וכו' אחר כמו לאב ומכ"כ כבכרה
 נמי אין ראייה מהסיא דקליפת כבכרה דהא מסיק הסא דאבי
 גופיה סבר דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ול"ש אב וג"ש אחר
 ולגבי חילול שבת נמי אע"ג דבעינן מלאכה מחשבת ואפי' פסיק
 רישיה פטור מן הסורה לר"ם במלאכה שבת מבא"כ לגבי קליפת
 כבכרה ובאר איסורים מ"מ כיון דמקלקל כבכורה חייב מהטעם נמי
 חייב אע"ג דאיכא מלאכה מחשבת כדאיחא בהוס' פ"ק דכחובות
 מפרק ספק חבל. והו' דלטון פסק י"ד דלעיל לא משמע כיו' דמבום
 כאו עעמא שרי אחר עפי מן האב דהא כתב לגבי אב כיו פסיק
 רישיה מבום דמתכוין לזקן את בנו משמע דלגבי אחר לא הו'
 פסיק רישיה וכו' ליתא דפסיק רישיה הוא ודאי לענין חבורה. ו
 אמנם נראה דכך דעה ספר יורה דעה ר"ל דסבירא לן כר'
 יודא דמקלקל כבכורה פטור וכו' דאליעזר למישרי מילא כיינו
 כדמשי רב אפי' פ' הורג דמילא לא חשיב קלקול דמי לי לתקן
 גברא ומ"ל לתקן מנא ומוכח הסא דהוס' לפרש"י דאין טעם הוא
 דמילא חבו היקין משום קיום מלוא דא"כ מה היה לריק לפרש
 אהא דקאמר נמי הסא מה לי ביטול פטילא בו' שאינו מקלקל את
 האב אלא מתקן וזקוף ותיפוק ליה טסוא היקין משום מלוא מיתח
 כ"ד אע"כ סבר רש"י דמש"ס חשיבה מילא היקין משום דע"י כך
 נעשה התיקון ושרא' שלם והו' כמו הממעט ענין של הסדס ולולב
 דחשיב היקין מנא אע"ג שאין מישוט זה מוריד ומעלה לסדס אלא
 שג"י כך מזכיר לולב ולש"ז האב ודאי קמכוין לתקן את בנו כדי
 שיא קרא שלם ופסיק רישיה לגביה לענין היקין גברא אע"ג
 דעיקר כוונתו למלוא וחובא אבל אחר דלא איכפת ליה בחיקון חשיב
 כהא דר' סבירא דקאמר לא לריכא בארעא דחבריה אע"ג דפסיק
 רישיה הוא אינו חייב מדאורייתא ע"ש. אמנם הסוס' פליגי
 ה"ז חרש"י כהסיא דביטול פטילה להבערס דבת כהן וסוכיותו
 בהבחה נמירס דמשום היקין סמלוא דמיתח כ"ד חשיב היקין ולא
 קליקל ל' יורס וס' שאר מיתח כ"ד שאינו ע"י ביטול פטילה
 כולו חשיב היקין משום סמלוא ולפי זה נראה דס' לענין חבורה
 דמילא לא חשיב מקלקל משום מלוא מילא וכו' איחא בסדיא הסא
 בחוסות פ' האורג בהסוא שמעמא דלר' יוחנן איכא דר' שמעון
 חשיב קליקל חבורה מילא היקין משום סמלוא ע"ש וא"כ מ"ש אב
 ומ"ש אחר דלחרוויסו פסיק רישיה הוא לענין חבורה דהא ע"כ
 חרוויחו למלוא קמכוונו והו' דאשילו לשי מה דתריאת לעיל דברי
 סרב ר"א כיו"ד כיינו אי סבירא לן כר"י דמקלקל כבכורה
 פטור ומילא חשיב היקין כפרש"י משום דהוא כמתקן מנא שסבן
 נקרא שלם ע"י' ומלבון הסוסות הסא משמע דלא קי"ל כר"י
 דכתב אהא דמשי רב אפי' מ"ל מתקן מנא כו' דלאו משום דס"ל
 לר' אפי' כר' יודא משני כיו אלא איכא דר' יודא משני משמע
 דסבירא לכו לית כלכחא כר' יודא דא"כ מה הו' קשה אי רב
 אפי' ס"ל כוונתו ובכנס"ס באשירי פ"ק דכחובות כתב בשם מהרי"ח
 בדרך פסיקא וחס"ל סלגס כר' שמעון במקלקל כבכורה אפי'
 סרמב"ס פ"א דקליפת שבת פסק כהדיא כר' יודא. ומסתמא יש לנו
 ליישב כעייב על בני דרכים מה שכתבו העולם שלא ליכר כזה
 מהאב מל אח בנו אפי' איכא דאיכא אחר ואע"ג דבפסק י"ד לא
 פסק כיו י"ל דהסיא פסק איכא דרש"י ובר"י כדפרישית לעיל.

והעולם וכוונתו כדברי הסוס' דלפי סברתם אב ואחר שוין
 כדפרישית לעיל ח"כ דפסק יו"ד כרמב"ם דכלגס כר' יודא ואלויס
 חייב דמילא מבום תקוין גברא ויש לתקן בין אב לאחר איכא
 דרש"י כדפרישית ומכאן העולם סובר אפילו אי סבירא לן כהא
 כרש"י מ"מ כיינו דוקא איכא דר' יודא ואין קי"ל כר' שמעון
 דמקלקל כבכורה חייב ולדידיה אין חילוק בין אב בין אחר כדמבאר
 לעיל ומלבון הסוסות משמע כפשיטות דס"ל דכלגס כר' שמעון
 ולא אשכחן כלל דרש"י פליג אהא. ואע"ג דפ' ר' אליעזר דמילא
 משמע קלה לפום ריבועא כדפסק יו"ד דקאמר הסא רב אהא הוס
 ליה הכוא יוקא דתוליד מכול וסיה יוס ח' בשבת והו' מסדר
 ליה תחליכר מוכלי עד דעביד ליה כרות שפסא פירוש הוס מסדר
 א"ג אומנים ולא ראו למולו מבום דהו' סבירא לכו וולד מכול אין
 מחללין עליו את השבת עד לבסוף מל בעלמא ושלא כרות שפסא
 ואמר רב אהא חיתו לי דעברית אדרב פירוש ועשתי על דעברתי
 על דברי רב דסבר הסא וולד מכול ח"ל לסטיף ממנו דס ברית ע"כ
 שיטת הגמרא מהכא משמע קלה דרב אהא הוס מסדר אמואל אחרינא.
 ואע"ג דאיכא נמי אומנא כיו דאי לא הו' מל מעולם א"כ היאך
 היה מל לבסוף הא אכור כה"ג לימול כדכתבינא לעיל מן המרדכי
 והו' במה כרגיש שיהי נעשה דילמא מבום דלא הו' אומן וידע
 וא"כ למס היה מחזר א"ג מוהלס ולא מל מיד בעלמא אע"כ משום
 דאיכא דאיכא אחר אין לאב לימול בשבת. אפי' יש לדחות דמש"ס
 הו' מסדר אחרינא דלא הוס יוחא ליה למיעבד בידיס לעבורי
 אדרב א"ג משום דנולד כהוא מכול לריק אומנות יחסר לכן הוס
 מחזר אמוהלס בקיאים ואיזו חיו נמי מוהל אבל לא הוס בקי
 כספגס כולי האי. ופשחא דאיתבדיר לן דיש טעד ואשך יפס למס
 שכתבו מל בשבת א"כ ל"ד דלא מל האב רק פעם אחת אין
 קפידא דלא בעינן איחזיקן בתלתא זימנין כהסיא דאין מוחזקין
 דשחיטת דבעינן ג' זימנין דחייש הסא לעילופי דהכי משמע לכן
 כמרדכי דמיקרי מוחזק בפעם אחת דכתב אהא מל מעילס
 משמע הא פעם אחת לא מיבטיח ליה לרבינו מכלול. וכתי משמע
 נמי מלבון החלמוד במס' ביבא פ' כמזיל דמיה מייחי רבינו
 שמחא ראיס דקאמר כהא ברעפוס חדשים עסיקין מפני שריק
 לבזוקן ומשמע דוקא חדשים לגמרי שלא הולת כהן האור מעילס
 כהסיא דפרק כל בעי חדש יוחך יבן יוין דאיידי כהדס לגמרי שעל
 ידי היסק זה נגמר כדפרש"י הסא אהא מפני שריק לחוסמו וחוס
 דרעפוס לא שייך אלא כהדשים לגמרי. והו' דאי בעינן כהא חזקה
 גמורה כמו גבי שחיטת א"כ אמאי לא מייחי רבינו שמחא מהכא
 דדמיה משם לרסכא דחייבין שחא יתבסל מחמת מכת חרב כירא
 ויתקלקל אפי' למ"ד דלא חייש הסא לעילופי איכא למימר דכיינו
 דוקא במכת חרב דכנסס ועוף אבל דהרס חייסין ועוד דהסא
 חס"ל שיהעלף ירגיש כדבר יודע בקלקל וכו' אין תקלה ולא
 חייסין שחא יתעלף כ"כ שלא ירגישו בקלקול אבל כהא אס יקלקל
 כמילא נעשה תקלה שאין תקלה כוב אע"כ לא דמי להסא דהסא
 איכא למיחש לעילוף כל דכו וע"כ ישכא או ידרוס או יתלד ולכך
 בעינן מוחזק בתלתא זימנין אבל כהא אין חששא אלא מבום דשחא
 לא יוכל לאמן את ידיו לחהך ולפרוע כדחייבן כהד ימנא דמאמן
 את ידיו שפיר סגי כהכי ולכך שרי לאב למול בשבת אע"ג דלא
 מל רק פעם אחת ואע"ג דאיכא אחר דמל זימנין כובא דכני
 חרי חומרי לא שייכי אדדי ללרפס כלל וסתמיר יחמיר :

שאלה רסו מילה באירע כפורים אימתי מלין כתיבוק
 בכית הכנסת :

תשובה יראה דמלין אותו לאחר קריאת המגילה וסיוס הספילס
 כבשאר ימים דאע"ג דאחד מן הגדולים כתב שזלין
 בין קריאת הסורה לקריאת מגילה כי איכא דכתב בא"ז שבר"ס
 מלין בין קריאת הסורה לקיעת שופר אמנם נמלא כחוב בשס
 אחד מהגדולים אחרינא שתיק על זה ולי' למול אחר קריאת
 המגילה וסיוס החפלה כבשאר ימים ואמר דמסיא דתקיעת שופר
 אין ראיה דהסא כעעס הוא משום דכך הסדר ברית אכרסס
 ועקידת יחאן וסיא עעמא לא שייכי גבי קריאת מגילה. ונראה
 דכן עיקר מטעם אחריני דס"ק דמגילה מוכח דמלוא מילה דחית
 מפני

מפני קריאת מגילה דרשים הסם מולאחוחו כרי שכלך לשחוט את פסחי ולמול את בנו כו' עד אבל מטמא הוא למח מלוא אלמא מת מלוא עדיפה עפי ממילה ואפי"ס בני בחר כבי אי קריאת מגילה עדיפה ממת מלוא או לגו וכן כתב הרמב"ם וסמ"ג שאין לך דבר שמקרא מגילה נדחה משפיו אלא מה מלוא בלבד שספוג בו קוברו תחילה ואח"כ קורא מלשון זה משמע בדיחא דבשאר כל המצות קורא תחילה ואח"כ עושה אותו ואפילו אם באנו לדחוק ולומר דהאי יודחיה מפני קריאת מגילה דקאמרי ר"ל היבא דאיכא ספיקא אם יש לו זמן לקיים שיהיה אז מקרא מגילה עדיפה מכל המצות שצריך לקרותו תחילה משום פרסומי מיסא ואם יכול לעשות טוב המלוא אחריו יעשה אבל לעולם כל סיכי שודאי בידו לקיים שיהיה יקדים במילה משום דתדיר הוא ופרסומי ניכא איכא לעולם במאוחר כמו במקדש והכי משמע חילק באשירי פ' במה מדליקין גבי ספירת דר"ה וחומה ע"ש. מ"ע נראה דמקרא מגילה נמי חשיבא תדיר לגבי מילא הואיל וזמנה קבוע בכל שנה וכן איכא צ"ק דיבמות בשיטת עליה דפר"ק הסם מה לתמיד שכן תדיר ומקשין הסום' עלה דגיטף מעומד ושהי הלחם דאיכא נמי דמי שבת ומתקן ר"י דכולהו חשיבא תדיר הואיל וזמנה קבוע בכל שנה. אמנם פ' כל התדיר בזמנים קאמר אולי' את הפסח שאינו תדיר ולא אולי' את המילה שהיא תדירה ומסיק הסם לחד לישנא דמילה חשובה תדיר לגבי פסח ופסח נמי זמנו קבוע הוא ככל שנה אמנם לאידך שינויה הסם ליבא כדפרש"י לשם וכן בתוספות פ' אילו דברים בפסחים מוכח דמילה לא חשיבא תדירה עפי מפסח והיינו כאידך לישנא וז"ע בשיטת עליה דלעיל ובתוספות מס' ביצה ובפ' ג' וז"ל וסמ"ג דלעיל עיקר הוא:

דיני פדיון הבן ופדיון בכור

שאלה רסז בת כסן אחת פנייה שלא בכרה ונתעברה בזנות וילדה בן ואמרה מפלוני ישראל נתעברתי והוא מכחיש לה ואמר שמכרי נתעברה וזמן הוכחה ורצוהו לדבריו שקן הוא שמכרי נתעברה אבל אינם אומדות ברודות ואדרבה סרבה בני אדם מאמימים לדברים והבן נתגדל והיה לאיש. חייב לפדות את עלמו או לא:

תשובה יראה דאינו חייב לפדות את עלמו דבדיחא איכא פ' יש צבור ופ' סרוז דכנסת או לויי שילדה בנה פטור מה' סלעים ואע"ג דמסיק עליה פ' יש צבור וכן דמתעברה מכרי הואיל ונחוללת מקדושתה כרי זו כורה וחייב בנה ה' סלעים אבל בת לוי כס"ג פטור וא"כ כ"ד הואיל ואחרו פלוני מכהישה ומוציא קול דמכרי איעברה וזמן טעם ואמחלה לדבר יומא דנמנין ליה דהא ע"כ מהמנין ליה דלא שדין ליה בתריה לענין ירושה ושיחא מלוא להתעסק בקבורתו ולענין חליה וייבום והכי כתב אשירי פ' ק דכחצות גבי ארום וארוסתו דהו קאמר ארום לא מלאי קמעברה והיא אמרה מנייה מילתא דפשיעה היא דלא מהמנין לה אלא משויקן להאי עובר ממזר אפי' לר"ג דקאמר היא גלמנה אפי' ברוב פסולים אילא הכ"מ צדרי ושמה אבל כשהוא עוין ברי כנגדה לא וחו דקיי"ל כר"י שהא אחר על בן אחד בין הבנים דממזר הוא נאמן כ"ס על זה העובר ע"כ. ונראה דבג"ד דלא היתה אשתו כלל פשיעה ופשיעה דלא כל כמינה לומר של פלוני הוא אי איחא קמן ומכחישה ולא שדיק ליה אבתריה בשום מילתא כלל אבל מ"מ אף לדידיה לא מהימנה אלא להך מילתא דלא דידה הוא אבל להאמין לכל דבריו ולומר מכרי מעברה דקאמר לה איכו ודאי לא אמרי' ומשום דר"י דנאמן על בן בין הבנים נמי לא מהימין דנראה דהכחא הימנותא ליתא אלא צבן שנולד מאשתו בשהיא האמינתו תורה שיכירונו לאחריהם הואיל ומאשתו ומארוסתו נולד ומסתמא דמילתא הוא דלשדייה בתריה ובשהוא אומר דלאו מנייה הוא וממזר הוא מהימין אבל בג"ד דלית ליה לא יושאין ולא קידושין בסקן איחתיא היאך תיסק אדעתין דליהוי מהימין במידי על הבן שנולד ממנה הואיל והוא אומר דלאו מנייה הוא ואי משום דליהוי

שאלה רסח

בסעודה פדיון יש לגר ברבנה המזון שהשמה במעונו או לאו:

תשובה יראה דיש לדקדק בדבר דמלאתי הועתק מספר פרנס שכתב סדר פדיון הבן וסיים שמוסגין לעשות סעודה לפרסומי מלוא והיא סעודה מלוא ולריכיש לגרך שהשמה במעונו ע"כ וכן שמעתי מורים מורי הוראה בריו"ס ור"י אה"ק מהא דאמריין פ"ק דכחצות רב חביבא איקלע לגי מוהלל ברין שהשמה במעונו וליה הילכתא כוותיה משום דאיכא לערא ליוקא משמע אי לא משום לערא ליוקא הוי מברכין וא"כ בג"ד דליכא לערא ליוקא מברכין. אמנם אחד מהגדולים שהתיק מתוספת ריב"א וז"ל אבל מותר לאכול בסעודה בריה מילה חוץ שלשים ואפילו חוץ' ובלבד שלא יא' מפתח ביהו וכן בפדיון הבן. משום דלפעמים איכא לערא ליוקא ע"כ. מהכא שמעין דאין לגרך שהשמה במעונו בסעודת פדיון הבן משום דלפעמים איכא לערא ליוקא דהא שרי לאכול בסעודת פדיון הבן מהאי טעמא וכו"ס דאין לגרך שהשמה [במעונו] מהאי טעמא ואע"ג דכתב אשירי פ' יש צבור דיש מפרשים דמ"ס לא מברכין שהחיינו על המילה כמו שמברכים על פדיון הבן משום דבמילה איכא לערא ליוקא משמע אבל בפדיון הבן ליכא לערא ליוקא דהאי שהחיינו מהשמה במעונו דלגבי שהחיינו לא קפדין אלערא כל דהוא כמו לגבי שהשמה והכי מחלק בדיחא בנה"ס במיימון בהלכות מילה ע"ש. עוד ר"ת לומר דדוקא גבי מילה אי לא הוי לערא ליוקא הוי מברכין שהשמה במעונו ומשום דגבי מילה כתוב שם אכני על אמרתך אבל גבי פדיון הבן לא אשכחן לשון שמה והכי מחלק במדרי פ"ק דכחצות אפילו לענין סעודת אירוסין ואע"ג דאיכא נמי סעודת מלוא היא כדמוכח במתני' פ' אלו עוברין. וא"כ אי לא קרי שמה סעודת פדיון הבן ולא אשכחן לשון שמה בסעודת פדיון הבן א"כ אמאי איצטריכו הסום' ריב"א לעיל להחיר מטעם לערא ליוקא תיפוק ליה דלא מיקרי סעודת שמה לא קשה מידי דסד"ל לאכור מטעם סעודת מריעות הואיל וחצורת בני אדם לשם ואכיל בעיקר טעמא משום דלפעמים איכא לערא ליוקא ואין שם שמה לאכל וכל זה אינוי בה לחוק על מנהג דברי ריו"ס שמברכין שהשמה במעונו אלא ליישב מנהג דברי אושערי"ך שלא שמעתי כלל שסגו לגרך שהשמה במעונו בסעודת פדיון הבן:

שאלה רסח

יוס ל"א של בן צבור שצאחו יוס פדיון אותו אם חל בשבת היאך יעשו. לריכיש להמתין בפדיון עד אחד בשבת או אם יש תקנה שיהא נפדס בשבת:

תשובה יראה דאין למווא תקנה שיהא נפדס בשבת ואע"ג דיכול לפדות ובכלי כסף או בשאר שום כסף ה' סלעים בדבר שמוחר לעלול בשבת דאין לריך לפדות דוקא במעונו ואפי' אם היה בא לפדותו במעונו היה תקנה בדבר כגון שיקן לכתן המעונו בע"ש כדי שיהא פדוי בכן לאחד בשבת וכס"ג מהי שפיר והכי מסקינן בסדיח פרק יש צבור דבין לרב ובין לשמואל אם פדאו בחוץ שלשים במעונו כדי שיהא פדוי בסקן לאחר שלשים ולא תאכלו המעונו במו פדוי בסקן. מכל מקום נראה דלאו שפיר למיעבד כהי כרי גווי דאי בא לפדות בכלי כסף או שום כסף

ומסרה לנפרי לביחו כדי לפרנסה זימי כחורף וכשקצבס ימי לידתה של הפרה ראה כישראלי למכור הפרה לנכרי כדי לפוערה מן הכנורה ואי אפשר לו להקנותה ע"י מביכה הפרה או ע"י מקומה שהיא פומדה עליו לפי שיהיה רחוקה ממנו כיצד יעשה שילא ידי חובתו נדעת כל הגאונים דר"ת וכמה גאונים פסקו דמעות אינן קוונות בנכרי :

תשובה יראה דיש הקנה לדבר דנפק בה ידי כולי רבנותא ודכי לריכנן למיעבד כדכתב במרדכי פ' סוכה דמהר"ם

הלריך לאקמיי בכסף ובמשיכה כדי לאפוקי נפשים מפלוגתא דרש"י ודר"ם וכן המנהג ואצ"ג דא"י כתב דאפי' לר"ת מהני קניין כסף לעובר מבזבז דר"ת גופיה פסק עובר לאו ירך אמו הוא וא"כ משיכה בהכמה לא מהני לעובר ועובר גופיה לא מצי למימשך וכיון דליכא מידי למימשך מהני קניין כסף כדמוכח פלמוחא סהם מ"מ וראה טעמו של מהר"ם דלא ראה להמוך על זר סייעו משום דלא קי"ל בהא כר"ת דההוא' וכן האשירי פ' הפרה פסקו דקי"ל דעובר ירך אמו הוא בכל דוכתא חוץ מלגבי טריפה וכיון דבר משיכה הוא לא מהני ביה קניין כסף וחו באשירי במסכת בכורות כתב דלא מהני מכירה כעובר משום דהוה אדם מקנה דשבלג"ע וזריך לסקנות סכמה לעובר כמ"ד דקל לפירותיו וראה דכ"ג יש כאן מה למימשך שסרי מוכר הפרה עלמה לעובר וא"כ לא קנו מעות לפר"ת הואיל ואיכא מידי לממשך וא"ו דכתב דמהני מכירה שיעבר הפקר דסבר כרשב"ם וס"ל דמהני דקאמר לכשתלך כדליתא ב"בג"ס דאשירי פ' מי שמת ואשירי סבר כר"י דפליג עליה סהם ומהר"ם סבר נמי הכי ולכן הולך כסף ומשיכה ואלו נמי בעינן למיעבד הכי ובי"ד דהוה הפרה לפימיה נראה דק יעשה לנאח כל ידי דיעות יקח מנכרי אחד סכין או הגור דבר שהוא כלי ויקנה סכמה לנכרי בחליפין דחליפין קונין את חלופינן בכל מקום שהן ור"ת גופיה פסק דחליפין קונין בנכרי וביה נוכח סלסל למעשה לשלוח הרשאה ביד נכרי ע"י חליפין וכביא ראיה נכוחה מפ"ק דקידושין בבביתא ובמרדכי פרק מרובכ ובהוא' ריש קידושין ולא אשכחנן גאון דפליג אהא ואצ"ג דרש"י פסק דכל קניינו של נכרי אינו אלא בכסף י"ל דסייעו לאשוקי משיכה אבל מודם הוא בחליפין דאשכחנן נמי בקרקע דאינו נקנס אלא בכסף ובשטר ובחוקה והמעלולים אינם נקנים אלא במשיכה וקניין חליפין מהני בכל ואפי' את"ל דלרש"י לא מהני חליפין בנכרי מ"מ יש להקן כ"ד ע"י אהו כלי עלמו שיתן לו הנכרי סכלי בחליפה בדרך חליפין ויקנה הפרה ואומר ג"כ אם לא מהני לי הקנין זר של סכלי בדרך חליפין הניי נוסף לך סכלי בדרך כסף דכל דבר הנקנה בכסף נקנס נמי בשוה כסף וסכלי יומר משום פרוטם ויהא קונה בתורת כסף דמהני לרש"י בנכרי :

שאלה רע"א יבראל קנה פרס חולצת מן הנכרי וגם מעוברת סיפה כמו ג' או ד' חדשים ולא שאלו לנכרי

כלום אם כבר ילדה או לאו אך הנכרי אחר מעלמו הוא מעוברת כאשר תראה ואני מזהיר אהכס שאל תקריבו אליה סמוך ללידתה כי דרכה לבטוח ברגליה מאד באותו זמן כי כן עשתה כבר ברבותי כשילדה יש לסמוך בכס"ג שבדלי אינה מבכרת היא או לאו :

תשובה יראה דמקל כס"ג לא הפסיד כלל כמו שפצאב. בכורות פ' סווקה בהמה כתב אשירי בשם ר"ת

דחלב אינה פוער ואצ"ג דרוב בהמות אינם חולבות אה"כ יולדות מ"מ לחומרה אמרינן סמוך מיטועה לחזקה בהכמה שלא ילדה משולם ועד עתה והוי ליה כלגה ופלגא וכן כתב במרדכי פ' בתרא דינמות בשם ר"ת וכן פסק בא"ו. אמנם אשירי גופיה מסיק בבכורות ובינמות דלא כר"ת וכן ההוא' בינמות וגם הרמב"ם וסמ"ג מבינו פסקו דחלב פוער מ"מ וראה דהוה להקל לכתב נכרו בכל אשכחן להחמיר וכן מלמא בשם מור"ם דכתב המנהג הוא להחמיר. ואפס שאלתי ודרשתי מיוסודים וארמאוס נשים ואנשים רבים אם ראו מימימהם פרס חולצת שלא ילדה כבר ולא שמעתי אחד מהם בראה זכ משולם אך בעוים שמעתי ממקלחם שלפעמים סן חולבות ה' או ד' שבועות לפני הלידה וא"כ אשילו אי אשכחן פרס אחד מהלף הוי מיעטא דלא כתיחא ומיעטא דמיעטא לא אמרינן

כסף בשבת גופיה דומה למקח וממכר ונראה הדברים דעפי איכא למינזר כסבי ממאי דנזרו רבנן דהוה מקדשין והוה מעריכין ביו"ט והל"ל בשבת מבזבז גזירה דמקח וממכר כדליתא בסד"ח פ' בתרא דבינה גפי מה שכתבו הגאונים סדר הפדיון דשילל סכסן מאי בעיה עפי בך בבורך או ה' סלעים כל כס"ג דמיה טונא לקניין ומכירה. ובהירך גונא נמי ביהן המעות לכהן בע"ש כדמבאר לעיל גם כזה יש גמגום דהירך יעשה עם הכרעות שזריך לבדך וגם עם הסעודה שרגילין לעשות בשעת הפדיון כמו במלמחי כועתא מספר פרנס מוהנים לעשות כעודה לפרסומי מלוח וכן מוכח מן התלמוד דאפי' בימיסה היו נוהגים לעשות כעודה לפדיון סכן כדליתא פ' מרובס רב ושמואל ורב אחי איקלמו לבי שבוע סכן ואשירי לה לבי יבוע סכן ופרש"י יבוע סכן משום סיו עושין לפדיון סכן וכתבו שם ההוא' וכן פי' בערוך יבוע סכן פדיון סכן ואצ"ג דמפרשי איסורו בשם ר"ח דהוה רגילין לעשות כעודה כשולד זכר על בטעם ונמנו מחשי אמו מ"מ כהא לא פליגי ארש"י בסיו רגילין לעשות כעודה לפדיון סכן ואחד מהגדולים הוה מלמחיקע דכעודה מלוח היא לרש"י כדלית ליה ולפר"ח כדלית לי' מדלמחיקע רב להכח דהא אמרינן פ' גיד הנשה דרב לא הוי מחשי מסעודה דהבזבז וביה רז"ל דמה שאלו נוהגים עכשוו לאחר שזולד זכר כנוסין לשם לעטים בלילי שבת הסמוך ללידה הוה כעודה מלוח וסייעו אותה כעודה דכר"ת וקבעט בלילי שבת בשעת שהכל מזוין בנהיכס וכיון דכעודה מלוח הוא דפדויה סכן כמו שביארתי ב"ד חיתיה יעשהה חס בשעת שיהן לבסן סה' סלעים נראה דלא יתכן דבר אכתי חוץ בנו פדוי ולא מלאו לו שלקיס יוס ואצ"ג דסבר רב דכיון דה"ל כדי משיכה פדוי לאחר בלש"ס יוס בנו פדוי אשילו חס ויהאכלו המעות ופסק הרמב"ם וכן סמ"ג וסמ"ק כותיה וכן פסק באשירי דסלסל כותיה דרב באשירי לנבי דשמואל סהוא' פ' מרובס כטוניה דהרש"ה פסקו נפשיטות בשמואל דלא יתאכלו המעות חוץ בנו פדוי וכן פסק בא"ו וברוב ספרים סהם פ' יש בבור גרסינן ואצ"ג דקי"ל דכל היכא דפליגי רב ושמואל סלסל כרב בליבארי ובשמואל בדינה כהא כילכתא בשמואל ונראה דהוא' סהם חוץ לכו גירסת זו ואשירי ע"כ לא גרים לה וצ"ע דבריה מס' נדה גבי וסאות דלירייתה או דרבנן כתב אשירי גופיה דקי"ל כרב באשירי כדליתא פ' יש בבור ולא אשכחנן בשום דוכתא פ' יש בבור דפליגי רב ושמואל אלא כהא דלעיל ותיספוח בת"י יורה סהם נמי מייתי מופ' יש בבור דקי"ל סלסל כרב באשירי אלא גרסינן לה דלעיל וכיון דקי"ל בשמואל א"כ אכתי אינו פדוי דשאל יתאכלו המעות והאך יעשו כעודה לפיכך המלוח כעודה שאלן בנו פדוי ואם יעשו כשעידם בשבת בכנר פדוי הוא חס לא נתאכלו המעות ונאן נימא לן דאיכא פרסומא כס"ג שאין רואין הפדיון בשעת הסעודה והוה דהירך יעשה עם הכרעות דנכרית פדיון ושהסייעו חס יבך בע"ש בשעת נתינת המעות אכתי אין בנו פדוי לשמואל וגם כרב אכתי לא מחייב לפדותו והאך יבך ולינו ובפלוגתא דרב ושמואל אינו אלא דדיעבד אי פדוי או לאו ובשנת חוץ ראו לבדך דלא מידי קעביד כתיבא וממילא סכן פדוי בכניסה שנת שהוא יוס ל"ה כל כמה דלא נתאכלו המעות ולכתי עדיף עפי למינעיהם עד ה' בשבת ואצ"ג דבשילתי פ"ק בכורות משמע דלאו שפיר דמי לאחר הפדיון מל"ה יוס ואילך מ"מ אשכחנן דמלמחיקע כהם מלוח כדי לעשות כתיקון ובסעודת ובס"דור וכן שמעתי שנמלא כספר אחד שאין לעשות הפדיון כשתל ל"ה נו ונראה ליכסו כפי ואצ"ג דנוכל ליישב כל הכי גמגומים דלעיל בעניין הסעודה והכרעות כיון דהוה לאחר הפדיון מל"ה יוס ואילך וכשתל בשבת אי אפשר בו ביום ולא קודם לכן יש לדמות לרב התיב בע"ש שדלמיקס מבכור יוס ומנכרין כו' ואצ"ג דליכא כשתל מלוח ודילמא ככתב קודם סכמה כליה אלא כהם דלא אפשר בעינן אחר ועיין בתיבה תשובה דלעיל מר חובב סכמה בע"ש כו' ר"ח :

דיני בכור בהמה

שאלה רע"ב יבראל סיפה לו פרס מעוברת ומבכרת

אמרין ביה סמוך כדאיתא ביהודא ביהודא ואשירי ומרדכי לעיל
 ואש"י דתלמוד לא חשיב דאין חולבת אש"י יולדה אלא דווקא
 רובא ולא רובא רובא כמו שהוא בבבא בתרא ש'ל דבבבא
 שלם היו משמות מבבבא שלנו ובבב"ג איתא ביהודא ביהודא
 ובאשירי פ' אלו עריפות דכא דאמרין במס' בטורח פרה ב'ה
 שלם וודאי לכתן משום דודאי לא ילדה קודם לכן וכתבו הסוסי
 ואשירי דבבבא שלנו יולדות בשנה שנייה ומייתי ראייה מזה
 אמילתא אחרייתא דבבבא שלנו יש לחלק מבבבא שלם לעין
 עמוניתא דוורדא ואש"י גם לכך מילתא אין דוחק אש מהלך בדבר
 אמנא אין נראה להחיר מהאי עממא לתורא כלל לסמוך על
 הקידושיה שהוא נגד קבלת התלמוד ועומר שבבבא בזמניו וגם
 בגאוייה שבבבא לאיסור ולהיתר מזה היינו לדיכא לומר שלא
 כתבו דבריהם לזמניו ולא ראוהו שאלו יושבים בן ומור"ם כב
 דהמנהג הוא להחמיר מהמנהג ר"ל מנהג ארלוותו אבל מ"מ כ"ד
 דאיתא בלאו הכי אומדנא דדעתא דאין מבבבא היא מנה דברי
 סגרי ומוכיח בבב"א באשירי פ' ה' לוקח בבבא דסיכה דברי
 מסיח לפי תומו שאין נראה להשגיח מקחו סמיך אדבריו ובג"ד
 נמי וסי דאין לגמרי מסל"ת הוא דאיתא למומר שגילה בדרך רמז
 שכבר ילדה לפי שהבבא שכבר ילדה חשונה יותר ממבבא שפני
 שאין מסוכנת עוד בלידה וגם החלב טוב יותר מבבבא שילדה
 ב' או ג' פעמים מהלב שבבבא והפער הבב"א לא ראה לומר
 בפירוש שילדה כדי שלא ירגישו שבבבא להשגיח מקחו מ"מ הדברים
 נראין שאין צדעת הבב"א להערים כ"כ לדבר בהירות וכני בבב"א
 סברה ללרף בבב"א לעיל דאין בבבא ש"נו חולבת אש"י יולדה
 וכן כל כס"ג . הנראה לע"ד כתבתי :

דיני הקדש וחרמות ונדריים ותקנות

שאלה רעב לאש אשת ראובן היה לה נכסי מלוג והיה
 לה כעס עם בעלה וסקדישה כל נכסי מלוג
 שלה מה יעשה ראובן בפירותיהן ויכל ליהנות מהן או אש תמות
 יורש את הנכסים הגוף וגם הפירות או לאו :

תשובה יראה לר"י להחייב בדבר . ההוספות פ' אש"פ
 מקטין מהא דאמר רבא ב'פ' אמונה לכ"ג אההוא
 איילתא דפרסא אמינתא דקני מיתנתא משום דהקדש מפקיע מידי
 שיעבוד דאש בכתובה וב'פ' החובל אמרין דעבדי מלוג אין
 יולאין בשן ועין לא לאש ולא לאשה ואש"ג דמיהרור מפקיע כמו
 הקדש ואש"י לאשה אמאי אין יולאין אש"י משום דאלמוס רבנן לשיעבוד
 דבעל ולכן אין יולאין ואש"י מיתנתא נמי לא ליקנו משום שיעבוד
 דאשה דכא בכחובות ב"פ המדיר מדמה התלמוד שיעבוד דאשה
 לשיעבוד דבעל לענין דאלמוס לכו רבנן ומתרתין בחד שניתיא דרבא
 סבר כמ"ד פ' החובל דעבדי מלוג יולאין לאשה אי נמי לגבי
 נכסי מלוג ידו עדיפת מידכ כיון דאכיל פירות בהייה ולכן הליס
 שיעבודיה . והשתא לפי הירוך ראובן דסבר רבא דאשה מפקיע
 בשיחרור נכסי מלוג שלה מיד בעלה ה"ה ע"י הקדש ואש"ג דע"י קונמו'
 ודאי לא מני מפקעת חילק בבבבא פ' אש"פ וב'פ' השולח וכן
 במרדכי פ' המדיר דווקא בקונמות דאינה אכורה הלא לבעלה לא
 מפקיע דאלמוס רבנן לשיעבודי' דאל"כ לעולם תיחבר עילו אבל בסקדש
 דאכור לכל העולם יש לה כח לאכור" . הנ"ה

ובן פירש"י ובתוס' פירק
 החובל דקדושת דמיס לא אליס להפקיע עוד פס בבב"א דהא דקאמרין
 הסה דפליגי טנאי אי אלמוס רבנן לשיעבודא דבעל ובקונמות ליכא מאן דסליג
 דאלמוס וכן בבב"א המדיר אחר דאלמוס רבנן לשיעבודא דאשה וכן ביבמות גבי
 איילתא דמילתא לא אלמוס לשיעבודא דאיתתא . ותיירי דל"ד דיש פקושת דלרף לאש
 כח הנעל וכן האשה יותר ממנהק' אחר ונראה דז"ע נוס' לדעת אשירי פ' המדיר . ע"כ :
 אמנא הסוסי' הסה פ' השולח מסקי בשם ר"י וכן פרש"י דווקא
 קדושת הגוף ענין שור הס למצבה וכן קניית הנתן וכן קונמות
 נמי חשיב קדושת הגוף המוילא אש"י לאו דאלמוס רבנן לשיעבוד'
 אבל קדושת דמיס לא אליס כח הקדש להפקיע הואיל ויש לו פיוון
 ולאידך שניתיא דלגבי נכסי מלוג ידו עדיפת כח מידה אין כח

כח להפקיע אחי נמי שפיר דבעל מני ליהנות אש"פ ספקדישה
 דלא חל הקדש עליה . אמנא ודאי אש מה הוא החולה חל בהקדש
 דמדמיס סיס חל מיד אלא דאלמוס לשיעבוד דבעל וזיון דמת
 פקע שיעבודא וסי מוכח בבב"א פירק אש"פ . אך קשה דאש"י בחיי
 הבעל נמי יחול הקדש על עובת הנאה שלה שיולא למכור אש
 החאלמן או תהגרש וסי איתא באשירי פ' הפרס ובמרדכי פירק
 הספיס וכן מוכח בבבבא פ' אש"פ לגבי מקדיש שדכו הממושכנת
 או מושכר בוד אחרים דכביעור דמי המשטן או הסכירות אינו
 יכול להקדיש אבל המותר קדוש והשוכר או בעל המשטן כותפין
 עם הסקדש ושאל לענין נכסי מלוג הואיל וידו עדיפת מידה
 בחייו לא חל לגמרי ובאשירי פ' המדיר מתק דלכתי לא אלמוס
 רבנן לשיעבוד דאיתתא בליילתא משום דלענין בבב"א כחוס
 אין לה לורך כ"כ לך לא אלמוס אבל במדיר קאי לענין מונוח
 שכן לר"י לה יותר ולכן אלמוס לשיעבוד דידה כבו כשיעבוד
 דבעל . גם לפי חילוק זה לר"י לתרץ מ"ש בבב"א מלוג דאין יולאין
 לאשה משום דאלמוס רבנן לשיעבוד דבעל ואש"ג דאין לו לורך
 כל כך בבב"א מלוג כמו במשפחה ידה ובני איילתא קני מיתנתא
 משום דלא אלמוס לפי שאין לה לורך כל כך וי"ל דלא דמי דכח
 מילי מקיליין לגבי כחוס דאמרין מקולי כתובה כחן ולשולס
 אלמוס רבנן לשיעבוד דבעל נכסי מלוג לכל מילי :

שאלה רעג העולם נסגו ליהנות בכמה סהלות מן הדישה
 ומפוח ומעיליט של סגד הורה באקראי יש לך
 כיתר בדבר או לא :

תשובה יראה דאש לא התנו עליהם בחולה כיוכל לעשה
 בכן תשמישו מילתא דפשיטא היא דאין לך כיתר
 בדבר אפילו תשמיש ערמי דאקראי כדמובח פ' בני העיר ובבב"א
 דוכתי דאכור ליהנות ולהשתמש בהשמישי קדושה בוס סהלה
 ותשמיש חול כל עיקר ואפילו תשמיש קדושה אחרת קלה ממנה
 אכור ואש"י אכור לכויה בוס ספדים על הסוכה כמיוחין עליו
 ס"ה או לכחות שאר ספרים במפוח ומעיליט של ספדי הודות
 אמנא על ידי הסהלים שרי אש"י להשמיש חול כדמייטי אשירי
 מכירושלמי דאש הסהס על ארון סקדש שרי להח בו כלים ואין דלא
 זכירין בכל הכי אש"י בלא הסהלה נראה ליישב בדוחק משום דהאידורא
 כמעט אי אפשר לומר לפי שיש לנו ספדי אורות רבות בבית כהונה
 שיש לכן סכנה מעיליט ומפוח גם יש לנו ספדים רבים חומבים
 ומחזורים בבית כהונה ומאריבין אן בשבתות וימים טובים בבית
 כהונה כזמירות ובפירותים מה שלא היה כן בימייהם ולכן קשה
 מאד לומר שלא יניחו ספדים על הסוכה או שלא יעלו מעיליט
 ומפוח לכחות בכן ספדים או גם שלא ישתנו עומם על הסוכה
 וישנו על המעיליט ומפוח ואמרין בפ"ג דקידושין דאין מועיין
 בבב"א כהונה משום דלא יתנס הורה למלאכי כהונה דאי אפשר
 לומר ואש"ג דמבבא הסה מפרש"י דווקא כהנה שרי מתי
 עממא ולא מיד מ"מ שמעיין מהסה דבב"ג חשיב אי אפשר
 ליזכר וכיון דהכי הוא לב בית דין מתנה עליהם כי יסירי דלא ליהו
 כבו איניש לידי הקלה וכל מאן דזכיב כי הכי מילי לב"ה אדעתא
 דחבר העיר וגדולי הציבור יתיב ולכן מתנה בלא יחול קדושת
 עלייהו כלל . ובב"ג אמרין בפ' קמח דשבועות דלב ב"ד מתנה
 עליהם אהמדיין שלא הורו ללודי אכור שלא יחול עליהם קדושת
 הגוף ופרש"י שם דאבל מידי דלמוד בית דין ומטיין לב ולא דוקא
 כי הסה דגבי תמידין דידעו בית דין דודאי יותירו בכל שנה
 כדפרש"י הסה אלה אשירי במידי דלאו ודאי הלא דרגיל לכויה לב
 ב"ד מתנה עליהם כדמובח הסה דפירך עלה מפר ושעיר של ויה"כ
 שאבדו דלא אמרין לב ב"ד מתנה עליהם ומטיי דאכודים שאש
 משום דלא שכיחי מתמצ דאי סוס שכיחי אש"ג דלאו ודאי קאמי
 סיס לב ב"ד מתנה עליהם דתקתו כדי ליישב קתא מה שאין
 העולם נזהרין :

שאלה רעד חכם אחד בונה מאד לבעל הבית שכיני ונעלה
 אותו בעל הבית במלחא דחייב עליה דחייב עליה דחיי
 כהלכה וקפן עליו אותו חכם וידיה אותו כהלכה אבל כל
 מכירין ומרגישין שלא יורה אותו רק מתנת כהנה כי סיי
 אהרים

אחרים שכתבו ב"ב באותו ענין ולא השגת לנדות אופן יש ממש בנידוי כה"ג או לאו :

תשובה יראה דיש להביא ראיה דאין ממש בנידוי כה"ג מהא דאמר בירושלמי ומייתי לה בהגה"ס במיימון ובזוהר דיעס תלמיד חכם שמידע לאורך עלמו אפילו כהלכה אין ידויו נידוי וכחב ביו"ד בשם אב"י העירי ח"ל לא ידעין מה היא לאורך עלמו . ובמה הכי פירושו שידע כהלכה ומיחו לא נתכוין אלא לאורך עלמו כדי שיתקבר בהתרחו ולכך אין ידויו נידוי ע"כ . ונראה דנ"ד להא דמיה דמס לי מקוון כדי להשתכר בהתרחו בממון ומ"ל אם מקוין כדי לנקוט ממנו ולהכניע את שונאו גם זה שכרו לעשות נחה רוח ליארו הנראה עטס הדבר שצריך המגדה שיתכוין לשם שמים כדי לעשות גדר לתורה ולכבוד לומדים ולא יכוין כלל לעלמו לשם הכאה ותועלה וחל"כ אין ממש באותו נידוי . וחל"כ דבהגה"ס במיימון מפרש שהיה בירושלמי בענין אחר אדברי רבנ"ה יש לסמוך דכן כתב עליו ח"ו דבעל הוראה הוא וראוי לסמוך עליו :

שאלה רעה גדר להטעמה שני והמישי שנה תמימה ורצה ללוות אחד מן הימים ולפרוע בשאר ימי השבוע שרי למיעבד הכי או לאו :

תשובה יראה דהא מילתא צריך דקדוק בדברי הגאונים אחד מן הגדולים העתיק מהשנה הרא"ש ח"ל מי שגדר להטעמה שני והמישי ואירע השעה כחב ביום שלישי ישאל על נדרו או ילוח תעניתו ויפרענו ע"כ . ובח"ו גדול במס' תענית כתב ח"ל בנימוקי רב שרירא גאון ז"ל כתוב פי' הגאונים יחיד שקיבל עליו תענית בשני והמישי כל ימות השנה ואירע ערב השעה כחב בשני יולד הוא עושה להטעוד שתי פעמים אי אפשר מפני נדרו אלא כוונת פטס אחת ערס יבא השמש דק"ל מתענין לשעות ומתפללין מנחה תפילת תענית וצריך להפלה מנחה ואח"כ כוונת וסכי תירלו הגאונים עכ"ל ומשהיה דלוח אדם ופורע כתב אשירי דפר"ח דווקא במלעטער או ע"י אונס הא לאו הכי לא . אבל בא"ז כתב דאפילו בעבור שמהה מריעות יוכל אדם ללוות תעניתו ולפרוע כל שכן בשביל סעודה מזה ואפילו ביום זה ופי' דיום זה מפרש באשירי פ"ק דתענית וכן בהגה"ס באשירי בשם מסרי"ה פ"ק דשבת דסיימו יום קבוע לו כגון יום שמה בו אביו אבל אומר ביום פלוני אהענה לא חשיב יום זה אבל באשירי פ"ק דשבת לא משמע הכי לפי מאי דמיייתי מן בירושלמי ואפילו ביום זה כה"ג יוכל ללוותו ונראה מה דכתב ח"ו דאפי' ביום זה יוכל ללוותו ורצה לומר ביום זה אף התענה ביום פלוני אבל ביום קבוע מודה שאין יכולין ללוות דמסתמא לא פליג בירושלמי . והשתא נראה לענין שאליחתי הדיכא דקבל עליו חמישי ושי כל השנה או הזי שנה ווכל לומר דדמיון ימים הללו קלח ליום קבוע הואיל וזכיר ימים הללו משאר ימי השבוע משום ידומי דרמתי איוון ולא מצי ללוותן וכן משמע בח"ו הגדול דלעיל מנימוקי רב שרירא דכתב להטעוד שני פעמים אי אפשר מפני נדרו ולא אמרת דמצי ללוות אמאי אי אפשר ילוח ויפרע וכן משמע מדתניא פ"ק דתענית יחיד שקבל עליו להטעמה בחמישי ושי כל השנה ופגעו בו וי"ט אם גזירתינו קודם לנדרו ידחה נדרו מפניסם ולא אמרינן דילוח נדרו ויפרע אפס יש לומר דכל זה איירי אם לא ירצה ללוות כשהיה דהשבת אשירי דלעיל דכתב ישאל על נדרו או לוח תעניתו ויפרענו . ומ"מ הדעת נוטה בני"ד דאין ללוות תענית אלא בשביל אונס או לער ממש או בשביל סעודה מזה דשייך בגווייהו ואפ"כ צריך להטעמה מקלח היום זמן מועט יותר משבוע רגיל . הלל"ד כהכתי :

שאלה רעה ראובן חלה בנו ונדר שלא לשחות יין כל ימי החול עד שיהיה הבן בר מצוה כלומר בן י"ג שנים ועמד הבן מחולי זה וסבירא שנה או שנהים ואח"כ נפטר מחולי אחר ולא מלאו לו עדיין י"ח שנים שרי ראובן לשחות יין מיד אחר מיתת בנו שסרי מעתה לא יגיע הבן לעולם לסיוח בר מצוה או צריך להמתין עד שיגיעו השנים שהיה ראוי לסיוח בר מצוה או שמוא יאסר לעולם :

תשובה יראה דהא אין סברא לומר דיאסר לעולם שסרי לא יגיע הבן בקבר לעולם לסיוח בר מצוה דכיון שמה

נעשה חפשי מן המצות ואפילו חל"ל דהיינו ר"ל עד שיבא בן י"ג שנים גם זה לא יהיה בקבר לעולם דמוכח בפ' אלו נערוה דאין בנרות בקבר וכו' דאין שנה גדלות בקבר מ"מ מוס"ס לא אמרינן כלל דיאסור לעולם דכוונתו מוכיח שלא היה נבדעו רק לידור בשנים קצובות ובדעתו היה שצוית סדר זה יחזור הנער לבדו ויזכה הוא לגדלו עד שיהיה בר מצוה ולכך קל"ב לו זמן זה אבל לא כיון כלל להטעור מן היין רק קצבה שנים הללו ולא לעולם כלל . וסכי איתא פ' קונס יין בגמרא ובאשירי נמי מיייתי לה הסס גבי היו מסרינן בו לישא בה אחרו דדיינין לפי כוונתו אפילו אם הוא נגד הולאת שפתיו אלא דאיכא לאיסתפוקי אי צריך להמתין עד כי יגיע י"ג שנה שסוי ראויין לנער ואפ"כ דבדאי לא יגיע לו שסרי מה ונדמהו להא דתנן פ' מי שחחו מועטיו אם לא בחתי מכאן ועד יב"ח ומה בתוך יב"ח סרי זה . גט ומסתפק תלמודא הסס אי לאתער שרינוס דהא ודאי לא אחי ססרי מת או דווקא לאחר יב"ח שרינוס לבי מקיימא תנאה ולא אישטיעא וכחב אשירי דלוינן לחומרא וצריך להמתין עד כלות זמן התנאי ואפ"כ דמהשתא ידוע לכל שיתקיים התנאי וא"כ בני"ד נמי דאפ"כ דמה הנער ואין כאן תנאי עוד מ"מ צריך הוא להמתין עד כלות הזמן שקבע בתחילה ונראה דכ"ש הוא דהסס עכשיו שמה חוק יב"ח הדבר ידוע שבדאי יתקיים דבריו ותנאו שיהא גט מעכשיו אם לא יבא ויהיה לנו לומר דמעתה הכי הוא גט מעכשיו כמו שהוא אומר והתנאי ודאי לא יתקיים ואפ"כ הו מלידין אותו להמתין עד כלות הזמן שקל"ב בני"ד שחם חתירנו לשחות יין מיד מיתת הנער לא יתקיימו דבריו שסרי נדר שלא ישתה עד כי יהיה לנער י"ג שנה וכן לא היו לו עדיין וסכי נמי דלעולם לא יהיה לו ועל מה ימתין הא גבי גט דלעיל לא אמרינן דעל מה המתין היא מלינושא וכל שכן הכא . אך נראה דיש להלק דהתוספות ואשירי כתבו שם גבי גט דהטעם הוא דלדידין להמתין משום גזירה אפ"כ לא מת וא"כ י"ל דדוקא הכס שייך לגזור משום דתנן סגט על התנאי דמעכשיו ואשכחן כמס גוויי שהתנאי בטל והמעשה קיים איכא למיגזר דאי שרי ליה חוק י"ב חודש כשמת אחי נמי למישרי כשלא מה וימא דהתנאי יבא בטל מטעם אחר אבל כאן מה יש לגזור אי לא מה הנער אין כאן מקום ואד שנוכל למעשי ולומר שלא יקיים אח נדרו שגדר בו בלי שום תנאי וספק מ"מ צריך להסייע בדבר אי שייך ס"ג למיגזר :

שאלה רעה המתענה ביום שני דר"ס תענית חלום צריך להטעמות כל ימיו ויום השני של ר"ה או גם יום ראשון או שמה כלל לא ואם צריך למיתב תענית לחתיטו בחול אסני תעניות דר"ס או לאו :

תשובה יראה דהיי ספיקות אין לפשוט ולבאר אופן רק מתוך קבלת הקדמוים ולא מתוך הסברה . מלאתי תשובה אחת מאלה מהגדולים ששאל את רבו הני ספיקות ודקדק בסן מהא דכתוב בהגה"ס במיימון בשם רוקח שקבל מאביו וכן נהג מסר"ס דמי שמתענה פעם אחת תענית חלום צר"ה צריך להטעמות כל ימיו צר"ה בשני הימים ונסתפק הרבה אי דווקא ביום ראשון קאמר משום דאנו בקיאים בקבועי דירחא וידעינן דיום ראשון עיקר הוא וסני איוו אלא מנהג אבותינו הוא וסרי הוא כשאר ימי השבוע דלא דיינינן ביה או דילמא כיון דנסיקין ביה כל קדושה דר"ה בכל מילי כמו בראשון ורצה הרב לדמוהו להא דמואל בנימוקי סדריס ואפ"כ דכבר פנה היום ותוספות יוס"כ שיטלימו ישראל סדריס ואפ"כ דאין הדין וסבימס מסתלקת עד אינה אלא עשה אלא חביבים ישראל לפני המקום דסקב"ס מנסיג צ"ד של מעלה אחר סדריס ולפ"כ איכא למימר דצריך להטעמות כל ימיו שני הימים כמו בראשון ועוד מסופק המתענה כה"ג אי צריך למיתב תענית לחתיטו אפילו אי לא חל ר"ה בשבת מידי דהוה אמתענה צר"ה דעלמא ובהנחה דבעי למיתב תענית לחתיטו ואי בעי ל"ע אי מוכי תענית די' ימי השבוע או לא הואיל ומתענה בלאו הכי ע"כ . וססיב רבו שראס נעדרותו בני אדם שהטעמו פעם אחת ביום שני דר"ה על ידי חלום וסודו להס גדולים להטעמות כל ימיוס יום שני דר"ס דווקא וגם ראה הרבה בני אדם שסוי

מסעינן

מתענין ב' ימים של ר"ה על ידי שהתענו פעם אחת ביום ראשון בשביל הלום כאשר הורו להם בגדולים להתענות אפילו בשבת ר"ה בשבת וכל אילו לא יכבו תענית להתענות ונראה היה לו משום דאיכא כמה רבנותא דסבירא לכו דמלוה להתענות בכל ר"ה וא"כ אפילו להני דסבירי דמלוה לאכול בכה"ג מודו דליח כאן דררר דביטול טונג שבת ויו"ט הואיל דמן השמים הראוהו דתעניתו חביבה בשמים בר"ה ע"כ דברי השאלה והתשובה בק"רס. ועתה אי לא דאוסתפינא לחדש דבריחס ועטמא צמילי דלריכי גמרא וקבלה כייחי אומר דמוס שכתב בשם הרוקח ומהר"ם דמי שהתענה פעם אחת בר"ה לריך להתענות כל ימיו בר"ה בשני הימים היינו טעמא כמו שכתב במונהגים מתענה בשבת לא יתענה בליל שבת בחנוכה אלא ימתין עד לאחר חנוכה אבל המתענה ביו"ט ראשון משום הלום יתענה ביו"ט שני עכ"ל והשתא לפי זה המתענה ביו"ט ראשון דר"ה לריך למהיב בשני תענית לתעניתו וכן לריך לעשות כל ימיו ופ"י המתענה ביו"ט שני של ר"ה לא יתענה כלל ביו"ט ראשון דנא שייך האי טעמא מידי. אמנם אין נראה כלל לזו מטעם הראשונים וכדמבואר לעיל דטעם הוא שריך להתענות כל ימיו היינו משום דראוהו בפעם ראשונה מן השמים שתעניתו חביבה בשמים בר"ה ולכן יתענה כל ימיו ומבאוי עממא המתענה בשני משום הלום אין לריך להתענות רק בשני ולא בראשון מולא הראוהו לו בראשון ולכן אין לנהוג רק כדברי השאלה והתשובה כדמבואר לעיל :

שאלה רע"ט

אשם שנדרה נדר שיש בו עינוי נפש ושמע בעלם וקיים לה אם יש תקנה עדיון להחזיר אותו נדר או לאו :

תשובה

יראה דרך מילתא תליא בפלגתא דרבנןא במרדכי פרק השולח כתב בשם ר"י דנדרים שביו לבינה שהבעל יכול להפיר אם לא הפיר הבעל אין החכם יכול להחזיר ומייתר ראיהם משפרי דבין נדרי עינוי נפש ובין נדרים שביו לבינה אי לא הפירם בעל ביום שמוע לא מצי חכם להחזיר. אמנם במרדכי פ' המזיר כתב וסוכות מן התלמוד דאפילו נדרי עינוי נפש דאמרינן נהן שבעל מפירם לאו לגרוע נהן החכם בא אלא לעולם כה החכם עדיף ויכול להחזיר ע"כ. וסו"ס נראה דהסו"ס במרדכי פ' השולח עיקר הוא דהסו"ס דפ' המזיר דחוק הוא מאד ליישב למדקדק שם דמייתר ראיהם מנדרים שנדרה קודם שיתקדשה לו ובהנהגה ודאי עדיף כה החכם שהבעל לא מצי להפירם אפילו כשתקדשה לו דאין הבעל מפיר בקודמים אלא יש ליישב בדוחק מהסו"ס דרב פנחס דכל הנדרת על דעת בעלם היא נודרת ומ"מ עורה רב ליישב אפילו בדוחק ולכן היה לסמוך עפי אהיה דמרדכי פ' השולח אלא דפ"כ דיבמות חנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישיאנה ופרש"י גגון שנדרה הנאה מבעלה ולא הפיר לה הבעל והלכה אלא החכם להחזיר לה ולא מלא פחה להרע לה ישיאנה מפני השאל עכ"ל הו"א קמן פירש בגמרא דיוכל החכם להחזיר נדרים שהבעל יכול להפיר וייתנו דנא במרדכי פ' השולח ונראה דמוכה הסם לפרש כפרש"י ולא מצינו לפרש בכה"ג כגון שהפיר לה הבעל והיה ספק אם תועיל הפרתו כמו שמוצינו בנדרים פ' נערה ובפ' בתרא כמה תלוקים בהפרת נדרים והלכה אל החכם להורות לה אם מועלת ההפרה ואסר אותה והורה שאינו מועלת דאי הוה מפרשין הכי לא דייק תלמודא מידי חכם דאיידי בתלת משוכ דהוה החזיר ושאנה ויחזיר נדרים אינו אלא בשלשה דלפוס מאי דמפרשין השתא לא הלכה אל החכם אלא להורות לה ולא לשם התירם כלל וק"ל. וכיון דלפרש"י מצי החכם להפיר וכן מוכח מן התלמוד הסם דפרשין א"כ ליה לן למסמך אהיה דמרדכי דפ' השולח ואמרין דתלמודא דידן לית ליה דרשה דספרי. ובפ' נערה במס' נדרים פי' רבי אליעזר ממי"ץ דמילתא דפשיטא הוא דאפילו קיים הבעל יכול הוא לשלל לחכם להחזיר לה ולאריך פירוש פירש סתם בעיה הוא בנמרה ופשיע תלמודא דנשאלין א"כ ליתא להסו"ס דמרדכי פ' השולח. אמנם להחזיר לבעל הקמתו כדי שיוכל הוא להפיר כדאמרין פ' נערה דנשאלין על הסקס הויה שאלה לא מהי אלא ביום שומעו שאז מחזיר החכם הקמתו מס שאמר לה קיים ליכי ואחורו סקוס עוקר

שאלה רפ תלמיד חכם ולבדור גזרו תענית בשביל לבדור אחד רחוקים מהן מהלך שני ימים שנתונים בלילה גדולה והפיסה חמורה ולאחר שהתענו יותר מהזי היום בלילה שמועות גדורות שנפטר מן התפיסה החמול קודם שקבלו עליהם התענית לריכין מעתה להסלים או לאו :

תשובה

יראה דמן הדין אין לריכין להסלים דאפי' היה נדר גמור ולא קבלת התענית כיון דאשתכח למפרע דתענית הוא א"כ התרה וכס"ג איתא במס' נדרים פ' ר' אליעזר קובס שאינו נכנס לבית פלוני מכיו שכלב רע בבייתו ואמרנו לו כבר מתה כלב קודם שנדרת אין לריך התרה מפני שנדר עשה הוא והוא דהויה פ"ק דתענית כרי שסו"ס מתענה על החולה ונתפרא על הירא ועברס הרי זה מתענה ומשלים וכתב במרדכי בשם ראבי"ה דדווקא שנתפרא לאחר הכן החכם לרבי מאיר או לאחר הלוח לרבי יודא או לאחר תשעה שעות לרבי יוסי דהכי פליגי לעיני תענית גשמים אם ירדו להם גשמים ביום התענית וספק שם הלכה נרבי יודא ובאשרי מקשה עלה מאי שאל מתענית גשמים דמשמע על החולה שיתפרא וכל הירא ששברס לעולם מתענה ומשלים. וכתב בשם הראב"ד לתרץ דגשמים כשירדו כל אורכן שוב אין לריכין להן עוד אבל שאר נרס לעולם לריכין לרחמים שלא תחזיר ואין נראה לאשרי חילוק זה וחלק הוא וכן כתב הרמב"ם דשאני יחיד מליבדור דליבדור לריכין להלל בכרס הרמב"ם שנתקבל תפלתם אבל היחיד לעולם משלים. מ"מ לא קשיא מידי לג"ד דאפילו אי כוי יחיד דהסם הקבלס לא בעשות הוא ולכן בג"ד דאוגלאי מלתא דשאלא כדון התענו לעולם אפי' היחיד אין משלים והליבדור ודאי אין לריכין להסלים כלל כדמבואר לעיל. וכן נראה נמי דהא דכתב א"י אהיה דקודם הלוח לא ישלימו שאם תלמיד חכם ורוב ליבדור רוצים להסלים אין היחיד רשאי להפירם מהם בג"ד לא שייך לתלמוד חכם ולרוב ליבדור להחזיר על עמלם ולהסלים הואיל ומשיקרא בעשות ולא דמי להסם דהתחילו דבין לכן ראוי להחזיר ולהסלים אע"פ שאין לריכין וקל להבין. אמנם זכורני בימי חורפי דהוי עובדא ממש כג"ד וסעשעות באות בערב סמוך ליכנס בבית הכנסת שנפטר מן התפיסה קודם קבלת התענית ואעפ"כ תלמוד חכם אחד מן הגדולים והליבדור סיימוהו סו"ס בתענית וקראו בחורה והפעיורו במוחה כבשאר תעניות ואפשר משום דהעריב היום כ"כ לא חשו למילתא. הנראה לע"ד כתבתי :

דיני תקנת הקהל

שאלה רפא

הקהל עשו תקנה בהרס שלא יעשה אדם מיום סמחרת ואילך שום חילוף במטבע אחת שילא עליה עירעור דפסול ויהי ממחרת כשהכריזו התקנה בא ראוהו ואומר שכחתי שיש לי מלוחו מטבע שהתלפתי זכוב בעדס שריא ליה להחליפס הואיל וכיתה בידו קודם ששעסס התקנה או לאו :

תשובה

יראה לכאורה דשני וכס"ג ממש גמלא כתוב על שם אחד מהגדולים שכורה פעם אחת עשו תקנה שלא למכור בשר ביוקר מן הערך שקצבו להם והיה לאחד בשר ששחט כדי למכור קודם התקנה ויחזיר לו למכור ביותר מן הערך הואיל והיה בידו קודם התקנה והביא ראיה מסא דאיתא פ"ק דמלוין בעי רבי ירמיה אברי בשר נחירס שהכניס בני ישראל לארץ מהו ופרש"י הסם לעיני דרוש וקבל שכר בעי לה וכזה אשירי שם דאין נראה לו דלענין זה בעי לה וביני ראיה דלאו אורחא דתלמודא למכירה בעניין זה ומפרש הוא דמ"מ אף לדידן בבעיה זו שאם אכר אחד

אח עלמו בחד מן המינין מזמן ידוע ואילך וכבינינו לו איזה זמן
 היס לו מאזרח מינין שהיה אוכל ואוהב עד שהגיע הזמן אם
 מזהר למיכל מה שתיחר בידו ע"כ וכיוצא כו"ד דמ"ל לענין הילול
 ומ"ל לענין שאר מעשיו . אמנם נראה כיון דהיה צריך ליקח
 בחיוב וק"ל כל חיקו דאורייתא לחומרא ולענין חיקו דנדרים פסק
 אשירי במסכת נדרים כמנהג דוכחא להומרא בחיקו וב"ד דחיקו
 בחדם ובאלה קבלו עליהם בשבועה ח"כ היו דאורייתא וכורחא אהד
 מסבדוליס דלשיל ו"ל דחקתה בעלמא כיחא ולא בחדם ולא באלה אלא
 בקבוצת בעלמא ואפי' שיש ליקח הירור עלה דכסמ"ג במאות שבועת
 הוא כחז בשם סגולתו דכשבע שלא יבא לתקנה הקהל חשוב
 שבועת שרא כמו כשבע שלא לאכול מזה או שלא ליטב בסוכה אלמא
 דחקתה קהל נמי דאורייתא היא ופסק האשירי ג"מ אף לדין
 כנדר דרבנן כגון על דבר שאין בו ממש וכו"ג כמה נדרים
 אשנתן במסכת נדרים דאיכא אלא בכל יתל מדרבנן וכו"ג היו
 חיקו דרבנן לקולא . היראה לע"ד כתבתי :

שאלה רפב הקהל עשו תקנה על איזה דבר והעמידו
 קנס עליו שכל מי שיצטרף הן איש או אשה
 יקנס כרך וכן לזקנה ועברה על התקנה אשה שיש לה בעל ואין
 לה כלום חזן מבעלה חייב בעלה לבלם בשבילה או לאו :

תשובה יראה דדבר זה לריך דקדוק קלה בפי המקבל איחא
 דרבי יודא היס דורש לשון הדיוט דתייה רבי יודא
 אומר מביא אדם קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שביא
 חייבת ופרש"י כל הקרבנות שלא כנדר ונדבא כגון קרבן זבחה
 וחטאת ואשם וכן מפרשים שהם דקרבנות חובה כס"ג בבבלין
 לחובת גופא חייב לבלם ומייתי ראייה מן הירושלמי דאם אכלה
 חלב או חלה שבת חייב להביא קרבן בשבילה ואפי' אם נחתיבה
 כסן קודם כשנאכל לו כך היא לדעת שהם ומרדכי והב"ט באשירי
 דם אבל לפרש"י ולגירסתו דווקא כשנחתיב כסן וכיון דתתמו והיס
 נראה לומר ר"ד לתשלומי קרבן דכיון שעברה על התקנה הקהל
 והיא עברה גמורה כדאיתא ליהדיא בסמ"ג דהשבע שלא ליכנס
 בתקנה הקהל הרי זה שבועת שרא כמו שהשבע לבלם אח המאזה
 ובאין נמי אפי' שהעמידו קנסות מ"מ לא התייר בשביל זה לעבור
 וליתן הקנס אלא שהם יעבור אפילו בשבתה יתן הקנס שישו
 מהדים לקיים והקנס מ"מ בא לפרש קלה על העובר ודמי קלה
 למביא קרבן על חטאתו ול"ע אי סגדון דומה לראייה . כנל"ג :

דיני טימאת בהן ואבידות והשחתת זקן

שאלה רפג כסן שמת לו מה בשבת במתו היא לטמא לו
 שרי ליה לטבוח עס המת בחולל בשבת או לאו :

תשובה יראה דלריך לדקדק כדבר דאשירי כחז בשם הרמב"ם
 דער שיטתו כגולל מטמא הוא לקרובים בין לזרך
 ובין שלא לזרך וא"כ כנ"ד נמי אפי' דבשבת היו ואי אפשר
 לקבורו סוים מ"מ לריך הוא לומר שלא יהא מוטל כבזיון וסוי
 קלה כמו לזרך קבורה והא קמן דאשילו שלא לזרך התייר חורס
 וכ"ס כה"ג אמנם בחוס' פ"ק דפסחים גבי שפחתו של מליך
 כתבו בפשיטות דכסן אבד לטמאות לקרוביו אם לא לזרך כמנה
 והוספה משאין ביארו יותר וכתבו דלא שרי לטמאות רק לזרך
 קבורה או להביא לו ארון ותכריכים וכו"כ כגון להחמיר :

שאלה רפד אחד מעבדי המושל הכנים סוסיס לבית
 הקברות לרעותה עס בע"כ של הקהל

מהחייבים להביא שחדים כדי למחות בידו או לאו :

תשובה יראה כהם יש בידם למחות ע"י שחדים מועטים
 וגם שלא יאזכרו לירא שיגרום להם עבד המושל
 רשע ותקלה במקום אחר כשביל התנגדות ודאי לריכוס לערוח כדי
 למחות בידו מבוס כבודן של מקים אבל אם חוששין הרבה לרשע
 ותקלה או בסוי לריכוס להוליא הולאות מדבנות נראה דלא
 מחייבין בכתי סואיל וישאל גופיכו לאו מידי קעביד וכברי נמי
 בע"כ דישאל קעביד . ונראה להביא קלה ראייה על זה מהא
 דאיתא פ' בני העיר בית הקברות אין עושין כסן קלות ראש אין

מרשין כסן כהמה ואין מולתים כסן אמת היום ואין מלקטין כסן
 עשבים ואם לקט שורשין במקומן מפני כבודן של מקים וכחז עס
 במרדכי ח"ל אין מרשין כסן כהמה אור"י דמיירי בקרקעות עולם
 כו' עד ואם ליקט שורשין במקומן והא דאמרינן פ' נגמר דיין
 קבדיה דרב כוו שקלו מיניה עשרה לאשתא בה יומא תסם דלרשיא
 קעבדי אין זה קלות ראש והא דמרשין במקומן אין זה כבוד של
 מקים אלא קנסא או שלא יתשדושו שמוליכו לבסמחו ע"ל . מהכא
 יש לדקדק ראייה לדין מדלא הקסה במרדכי הסיא דקבדים
 דרב ארישא דקאמר אין מרשין ואין מלקטין ולא מקסה אלא
 אסישא דקאמר ואם ליקט שורשין במקומן משמע דארישא לא קסה
 כלל דהיינו מהרן בפשיטות דלזרך רפואה וס"ס שאר הילול
 סוף לא אסיר אבל מדקא"ר ואם ליקט שורשין אלא חמירא
 אצורא . ויכא למימר דשרי לזרך רפואה ומתוך דאין קלות ראש
 לזרך רפואה דאדרבה מוכח דעשר זה מובחר מבשרה עשר הא
 קמן דאין כוכחה מן הסלמוד לאבדו במקום הללם כגוף וכו"ג
 אלא משום דקאמר תלמודא דשורשין במקומן וסיחא דבעינן במקומן
 מפרש במרדכי דמשום קנס הוא או משום חשד ואיכא למימר
 גוף האיסור נמי מהאי טעמא דקנסא וחשד הוא ובנ"ד דאיכא
 למיחש לרשע ותקלה וכן להוליא ילדות גדולות הוא נמי דוחק
 לזכור והוי כהללס לרפואה וקנסא לא שייך ביה דכוכרי באונסא
 דישאל קעבדי וחשדא נמי לא שייך סכא דכ"ע יודעין דלא יחא
 לבו ולכן לא מחייבי לערוח ולמחות כדלעיל :

שאלה רפה כסן שזכר על מנתו ופסע כל בנדוי כדרך
 כעולם ופתאום קראו לו ואמרו אחד מה באהל
 לריך הוא לקפוץ ערוס ממש ולרוץ חזן לאהל כדי ישסה
 בטומאה או שרי משום כבוד הנדיות לטבוח באהל עד אשר
 ילבוש מקלה בנדים :

תשובה יראה דמבוס כבוד הנדיות לא נעשה שום איסור
 דאורייתא כדאיתא בסדיא בנמרא פ' מי שמחו ושיסוי
 כבומאה אהל המת לבסן לריכור דאורייתא כדאיתא בסדיא כסמ"ג
 וכדמוכח נמי באשירי פ"ב דתשובות . אמנם אותם שקוראים לבסן
 לקום וללאת יזהרו בתחילה שלא יגידו לו מיד שיש מה באהל אלא
 יקראו לו בסתם לקום וללאת אליהם וכשילבוש יגידו לו ובדרך
 זה שרי משום כבוד הנדיות ואפי' שמיחיס אותו שיהיה בטומאה
 כואל והוא לא ידע וסוגן הוא שרי . וכו"ג כחז בירא דעס כסס
 אשירי וכן כתב אשירי גופים בכלכות כללית אפי' דמנואל
 כללית דאורייתא בלבוס חבירו פושטו ממנו אשילו בשוק דכבוד
 הנדיות לא דמי איסור דאורייתא מ"מ היינו דווקא אם הלוכס
 יודע שהוא כללית ואינו חושש בעבירה אבל אם הוא סוגן א"ל
 לפושטו ממנו משום כבוד הנדיות והיינו ממש כבודן דידן . היראה
 לע"ד כתבתי :

שאלה רפו פ"מי הגידו לו שמת לו אח שהיה חביב לו ביותר
 ולזעק אוי והביו ורעה להלום שערו ולשרוע בכשרו
 מוחר הוא כס"ג שאין המת לפניו בלא חשימו קרחס ובשרע
 לנפש או לאו :

תשובה יראה דמוחר הוא כס"ג דלא אשכתן חילוק בין שיש
 המת לפניו ובין שאינו לפניו ותו נראה ראייה דאין
 לחלק מדאילטריך למודע בפי' בתרא דמטות דסרע על ספינתו
 שטבעה בים דפעור וסאמא דמילתא אותה קרחס על פי השמועה
 היא דבסאמא אינו עומד על שפת הים ויראה אותה טובעה אלמא
 כס"ג על המת חייב . ואין לדחוק ולומר דאשירי בעומד על שפת
 הים דא"כ כיון דנקט תלמודא כבר על ביהו ששרף או שנפל
 דשכיח דלפניו הוא למס לי תו למינקט ספינה שטבעה דלא שכיחא
 הוא דקאי נס הסם . היראה לע"ד כתבתי :

שאלה רפז מה לו מה בערב שבת ואחרו שבת ערב סרגל
 מותר לרחוץ בחמין בע"ש או לאו דא"ל כתב
 דרביס שנימיכס התיירו כס"ג ואיכו כחז דאין לסמוך על היראה
 זו מה אנו נוהגים בסוראה זו :

תשובה יראה דמובין אנו להסיר דמסר"ס כתב בכלכות
 שמחות שלו דהכנו שפאילו לא נסא אשילו שעה אחת
 לפני

לפני הרגל מותר בדחילה בחמין כמין לערב ולא כרבוותא דפסקי דדוקא כנס שלש ימים לפני הרגל ויש שפסקי דדוקא לזמן שרי לרחוק כמין לערב ולא בחמין קבלתי דלא נהגינן כיו וא"כ כ"ד ים ללמוד סיסר מהא דאמרינן בגמרא מודים חכמים לא"ה שאל שאם חל שמימי שלו בשבת ערב הרגל שמוחר לנלח ערב שבת ואצ"ג דאי הוה שביעי שלו ערב הרגל סברי חכמים שאסור לנלח בו כה"ג ששמימי שלו ערב הרגל וכוף וכוף אחי רגל ומנעל גזירת שלשים וקשהל בשבת אנוס הוא לנלח לכך שרי בערב שבת וכו"ש כ"ד דאי הוה האו ערב שבת ערב הרגל כיו שרי לרחוק כדכתיבן לעיל דכיו נהגינן וא"כ כשהוא אנוס בערב הרגל מפני ששבת נמי שרי וכן ראינו אחר כך בא"י גדול דהקב"ה לנפשיה מהכא דמודים חכמים לאבא שאלו כמו שכתבנו לעיל ומירך לו דהסח כשהל שמימי שלו ערב הרגל והוא חול מותר לגמרי לנלח ולכן כשהוא אנוס בשמימי מנלח בשביעי הואיל וכוף כוף יבטל גזירת שלשים אבל כשהל ערב הרגל בחוף שביעי דלא שרי בדחילה בחמין כלל ערב הרגל רק בזמן כיו סבר א"י כשהוא וכוף לא שרי לרחוק כלל בערב שבת ושבת הוא ערב הרגל . וא"כ הן דלא נהגינן כיו וק"ל דמותר בדחילה לגמרי ערב הרגל שרי בערב שבת כשהוא דמודים חכמים לאבא שאלו וק"ל . הנלע"ד :

שאלה רפח מה לו מה בחול המועד לריך לקרוע או לאו :
תשובה יראה דיש חיוב דבדר וכן קבלתי מאחד מהגדולים שקבל הוא מרבו מאחד מהגדולים שקבל גם הוא מגדול אחד שנהגינן באשכנז לקרוע בחול המועד על אביו ואמו כרש"י דסבר כיו ועשה מעשה בחול המועד כדליתא בסמ"ק וכן כתב הרמב"ם אבל בשאר מהים נהגינן כשאר הגאונים דסברי דאין קרועין בחול המועד ואלו כהאונים לא משלנו זין אביו ואמו לשאר מהים אלא שהשולם נהגו לחלק ולמיעבד כהא כהיו ובהא כהיו וכמדומה לי שמהאחי בחיבור אחד נמי דיש לחלק כיו ובכסו מהים דאין קרוע עליהם במועד לריך לקרוע אחר המועד כשהחיל להחליל ולא אמרינן דהיו כמו שלא קרע בשעת חמוס דשוב אילו קרע וכיו קאמרינן בגמרא כי נה נפשיה דרב עשו סגור מיינס מאי דכוס הוה ופי' ככלות שמוח דמכ"ה דכבר מיינס הוא הואיל ולא קרעו בשעת חמוס לפי שטעו סכיו סבורין דלא היו לריכין לקרוע שוב לא ילטרטו אפילו חוף שביעי לקרוע וכן מסיק הסה דדוקא תלמידי חכמים בכל זמן שמזכירין את שמועותיו הוה בשעת חמוס ולכן מחייבין לקרוע אבל באיניש דלמלא לא וכו"ד לא דמי לזה דהסח הואיל ובכרו בלא היו לריכין לקרוע הוה לם שעת חמוס אבל בקורב מהו כרגל במינה לקרוע בשביל שמחת הרגל וידע שיקרע לאחר הרגל לא הוה לים שעת חמוס . וכן יש לקדק מדברי סליכות גדולות כשהבן אשירי נמשח דדוקא ביום קבורה קורעין במועד אבל לא ביום שמועס ואם שמוע שמועה קרובה כרגל אילו קרע כרגל אלא לאחר הרגל ע"כ הוה קמן דאצ"ג דיום שמועס נמי שעת חמוס הוא כדמוכח בכמה דוכתי מ"מ קרע עליהם לאחר הרגל ולא אמרינן אלא לים שעת חמוס וכו"ו ממש כ"ד . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רפח אשה אחת משרתת אצל עשיר אחד בביתו ואורע בה אבל שרי ליה לבטל ולהפוט ולעשות שאר זרעי ביניה כה"ג או לאו :

תשובה יראה דשרי אפי' היא משרתת בניה וכל שכן בשכר ובמזומא שכן נמלא שאחד מהגדולים אורע כן ונראה דאיה מהא דמיימי ביורה דיעה תיחא כבוד בניה והדחה כוסות וכנעם המיפה אין בהם מבוס מלאכה לאבל ע"ל ונראה דרקע הני לרבוהא אצ"ג דאין בהן חיי נפש כל כך כל שכן אפייס ובישול ובכנס"ס במימון כתב נמי דמותר לאפות פת מק"ו דיו"ט ומדליק לם מיו"ט אלמא דשרי להביל לעשותם אפילו לאחרים כיו ביו"ט . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רץ אבל שרי ללחא מפכה ביתו בלילה לאחר שכלתה כרגל מן השוק או לאו :

תשובה יראה דהמיקל כה"ג מפני הטרך לא הפסיד כולו האו דמוכה מהא דאמרינן לאחר ג' ימים כוף לבית

כאבל דהטעם הוא דאיתו ולא מפכה ביתו כדי בלא יבכה אבילתו כשיך אלא בני אדם וכשהוא מתבודד בביתו ואין עמו רק בני ביתו יוכר ונראה כמהאבל וא"כ כשיאל בלילה ואיתו מתערב עם חבורות בני אדם אלא שהוף ליתן בבית אחר וכוף יחידו הו אחד או ביום כולבים עמו חין כאן קפידא וכה דהולטריוו להחיר לאבל ללכת בליל השעה בלב בית הסנה תיפוק ליה דכל לילית שרי שאני כהא דהוף למרקס חבורת בני אדם לכל הסוכסין לכסכ"ג ולכן הו לאו דהשעה בלב כמו בית האבל לכל הוא לא הו כרי . הנלע"ד כתבתי :

שאלה רצא מנהג הוא בנס קרובי כמה לזמן שאין חייבין להחליל עליו ממש מכל מקום מראים ק"ה סימני אבילות כמה מראים והאך טהגינן וכמה יכיו קרוביו וינכנו ק' :

תשובה יראה דמנהג זה חלוק במדינות וגם בעלי הראות כיו חולקין בו ומעט נמלא בה על ספר בשמות דמכר"ס כתב דנהגו דגם שאר קרובים משמים את מקומם מבוס כבוד כמה ע"ל . והנה כיו גדולי דאושפריך שכווה בכל אותן שבו פסולין לעדות למח לריכין לשנות את מקומם וגם לא יחליפו כדריכס וף לא לחוף ראשם ולרחוק פיהם כי אם בשפרינ גמורים מיום הקבורה עד מלאי שבת ראשונה כן כמין כן מופלג וכו' וכו' כמו בשלבים של אבל אבל לא לגמרי וכל דין זה טוב ביום שמועס חוף שלשים אבל לא לאחר שלבים וכו' גדולים אחרים שם שכווה בכל דמים הללו אפילו לאותן שכן שלישי עם כמה ועוד יותר מעט ונראין דברים הראשונים דיון דכתב מכר"ס כשהס דגם בשאר קרובים משנין את מקומם מבוס כבוד הנה ולא פי' איהו קרובים כמוכס או מופלגים מסהמא סמך אהא דלא אשכחן בשלמא דרגיל למיקרי קרוב סהס אלא הפסול לעדות כי הו דאמרינן נמלא אחד עהן קרוב או פסול וכן הו דקאמר שחסי עליו קרוב או פסול וכה"ג כובא דכולס לא הוירי אלא כפסולין לעדות שאם אהא חומר דמכר"ס רואה לומר אפילו שלישים שביעי קרובים א"כ נמלא אפי' שבעיים ואפי' ששירים ואין שיעור לדבר ובמדינות אחרות מוכינן עימי אבילות זה בסוגין חתך לא ידענא לגמרי בעיב אותן מנהגים ומאין רגליהם :

שאלה רצב אחד מה לו אביו הו אמו בראש חדש ניסן כשיגיע אחריו כ"ט אדר ונהג זין אבילות דמיס עקר חדש במקלח אהוה כיוס כלו לו אבילות ד"כ אהוה יוס או לאו :

תשובה יראה דלא כלו לו עדיין ולריך לכהו כל דין אבילות דיו"כ חדש עד שיכנס ראש חדש ניסן ובגר ראינו לומר וכן כורתי פעם אחד דכלו לו ביום שמשלם לו ביום עשר חדש דהיינו כ"ט אדר ואחר כהכא יומא מקלח כיוס ככלו מקל ומומר דיוס שביעי ויוס שלשים אה"כ נחייבתי לדבר דלא דמי ליום שביעי ושלישים דשביעי ושלישים הנה הספירה הוא לפי סוים וק"ל בכמה מילין דמקלח כיוס ככלו אבל גני אבילות דיו"כ דלא הוירי ביום מקום אלא שיום עבר חדש ולא כ"ד ימים וכיון דהספירה היא לפי החדשים אי הוה אמרינן מקלחם ככלה כיו שרי בתחילת חדש ד"כ והא ודאי ליתא . ולכן לא כלו עד שיכנס ר"ח ניסן והשולם טהגינן דאפילו בר"ח ניסן כל אותו כיוס אין מבטלין מסן דין אבילות דיו"כ ואשער משום דאמרינן קדים וברבו ומתענין דיוס כמה בו אביו הוא לך מוכינן ענין אבילות באהוה כיוס אבל מן הדין חין לריכין אלא מיד כשכנס כיוס שלאחר כלות יב"ח מותרים וגם נ"מ למי שמתעסו והוא קדים וברבו ביום המיתה וכוח מה כיוס ונקבר למחר דאבילות לעולם מיום קבורה מנין הנלע"ד כתבתי :

שאלה רצג רבים חלוקים בדבר הזה יש מהענין ואומרים קדים וברבו ביום המיתה ויש כיוס הקבורה איהו מכן שפיר עפי :

תשובה יראה דביום המיתה שפיר עפי וכן כורס אחד מהגדולים ותלמידים שבו גם מהגדולים כוורו ק' וכמה גדולים ג"כ שכוורו ביום הקבורה וכה נראה דאיהו לדבריכם מהא דאמרינן פ"ק

דיני בלאים ובלאי בהמה ודין סירוס

שאלה רצו מי שיש לו ומוי"ש או יוש"ן עשויין מפסקין ורוזין לחבר בה בתי זרעות מבגד למד על ידי קנייפ"ל ה'בעה או המטע סביב הזרע יש בו משום בלאים או לאו :

תשובה יראה דיש לחלק שאלה נעשו הקנייפ"ל רשויים בחוק הנקבים שיוכל לפורקן באמצעותיו כה"ג לא מיקרי חיבור ואע"פ שהבתי זרעות ארוקים תמיד ביופ"ן ואינו מפרקן משם לא בליזשה ולא בפשיטה ולא בעינין נמוי דווקא תפירס לחבור אלא אפי' בקשר גמור נמי חשיב חיבור לענין שעתה כמו שכתוב ר"ס מהסיה דקשר העליון בליזת דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בליזת מ"מ סך חיבור שעי' קנייפ"ל לאו חיבור כדמכתב פ' מלות הלילה דקאמר הכס הוא מנעל דידן אע"ג דאית ביה הומרתא קטרינא ביה מיתחא כי סיכא דסיכוי תליזא מעלייתא ובתב שם אשירי דמחיס לקשר סמיקן ב' קשרים זה על זה אבל לא בעיביה משום דקי"ל עיביה לאו קשרים היא ע"כ ה"א קמן ע"כ דקנייפ"ל לאו קשרים מיקרי דאל"כ אמאי לא יטעה עיביה נכי דלא קשרים מקרי מ"מ כבר קשר ה"נעל על ידי הומרתא דהיינו קנייפ"ל כדפירש אשירי בסדר תליזא ומנן דלא הוי תליזא מעלייתא בעיבת מיתחא כואיל וסוף קשר כבר אע"כ לא מיקרי קשר על ידי הקנייפ"ל וה"כ לא מיקרי תליזא מעלייתא אלא א"כ קשר הוא ואע"ג דכתוב ובבבא חא הקרבים בלולאות ובבבא חא האכל וגו' אלמא מיקרי חיבור ע"י קרבים איכא למימר שתי עשויין בעינין זה שלא ישתנו כלל אס על ידי מעשה כגון שתי כופים ראשי הקרס לגמרי לידן השנית ומודינא נמי בג"ד שאלה שהבנים הקנייפ"ל בנקב יתפור חא הנקב שיהא קרם ע"י שלא יוכל מאז הקנייפ"ל להפסק ממנו אלא על ידי קריעה פשיעה דכ"ג הוי חיבור דמייא ממש להא דאיתא באשירי בהלכות בלאים גבי בגד למד שנפיק כרכו בחוט של פשהן ושתי דווקא בעינין זה שיוכל להוליך ראשי הקרעים בלי החרת קשר החוט דאל"כ אסור אלמא אע"ג דאיתו קשר הלמד וכפשתן יחד אלא טעל ידי קשירת החוט לבדו מתחברים יחד חשיב חיבור וס"ה בג"ד חס ע"י הפירה הנקבים מתחברות יחד חיבור גמור חשיב למד ופשתים יחדיו :

שאלה רצו מנהג ברוב בני ארס בפשיעות שמחברים עורות מחיות ובהמות חתה בגדי למד שלהם ויש מועטים מנועים משום אסור בלאי בגדים נטון הוא להחמיר או לאו :

תשובה יראה דאין כאן מקום כולי האי להחמיר ואע"ג דכתב הרמב"ם ואסור לחבר למד ופשתים על ידי העור המפסיק ביניהם וס"ג העורות שמחברים חתה בגדים תפורים בחוטי פשתן ויתחברו אל בגד למד על ידי חיבור העורות אין להוסיף להא דכא שאר בגדאויס חולקים על הרמב"ם בהא ומתירין על ידי הפסק דבר אחר בנתיים הכי איתא בהדיא בא"ז הגדול ובאשירי. ואח"ל שיש להוסיף על ידי ריבוי הפירות דאיתרמי שיתחברו חוטי הפשתן עלנן שבסן הפירות העורות אל הבגד ולא מיפסיק מידי בנתיים ומטעם זה החמיר אחד מהגדולים והאריך לחבר על העורות רצועות אחרות תפורות הכל בקנבוס ולחבר אח"כ בתפירה אחת רצועה אל הבגד. אמנם מלאחי בא"ז הגדול דרבינו שמשון הסיר דבר זה מטעם שחוטין שבסן העורות תפורים לא חשיבי ובטילי הן לגבי העור כואיל ואין באים רק לחבר העורות ואין בהם משום בלאים והביא ראיה על זה מאיסעמא דכפרק במס אשס לפי פירות הערוך והאריך מאד הסה ובפירות משניות דרבינו שמשון במסכת בלאים מלאחי ח"ל ופוק חזי מאי עמא דבר שלבשין סרבלין של למד ותפורים תחתיהם עורות של עלאים או של שפיים שסן תפורים בפשתן ע"כ. והשתא כיון שרבינו שמשון שחיבר התוספות דמיימיהם או שותין כתב כל כך בפשיעות להחיר וגם כתב בסמ"ג ובתשובות הר"ה א"ז דבגדים שלנו אינם שזורים ואין בסן בלאים מן החרס דבעינין נז דהיינו שזר א"כ אין להחמיר

פ"ק דכופט גבי קבורת יעקב אביו דשקל חסוס בן דן קולפיס ומחוי לעשו עד שפול רישיה מנייה וקאמר תלמודא כלן נתקיימה כנזחאם של רבקה למה השכל גם שניכס ביום אחד ואע"ג דמיתחאם לאו ביום אחד הוא קבורתם מיהא ביום אחד הוא עכ"ל אלמא דיום הקבורה חשיב יום השכול ואינו יום ארת הלכ האב והאם על סבן וכן איפכא וכל מה שמתענין ביום שמת בו אביו ואמו איתו אלא לזכרון יום איניתו וזרתו. כדתיבא בהדיא ביום שמת בו אביו ביום שנהרג בו גדליה בן אחיקס. אמנם ה"א אדרבם משמע דיום המיתה עיקר דכסהמא אמר ביום שמת בו אביו ואין בלשון הזה בכחה אלא מיתה ולא קבורה והסיה דכופט פי' מדקא אמרינן ואע"ג דמיתחאם בו משמע דלא נתקיימה לגמרי אלא מעין זה ולכתי קאמר סהס קבורתם מיהא בו וכן אית גיול להורות ביום המיתה. הלל"ד כתבתי :

שאלה רצו מי שנפטר הוריו באדר בשנה פשוטה כשיגיעו שנת העיבור באיזה אדר יום ויאמר קדים וברכו בראשון או בשני :

תשובה וראה דיעשה בראשון ונקטינן האי טעמא משום דענין זה דומה למי שגדל יום קובע בשנה בחדש פלוני. ובגדלים הוודר לעשות דבר פלוני באדר יעשה באדר הראשון דילפינן נדרים משמרות כדאיתא פ' קום יין ומייתי סהס דפליגי רבי מאיר ורבי יודא רבי מאיר סבר דטובין בטערות אדר הראשון אדר הראשון והשני כותבין אדר סהס דאיתו סהס אדר מיקרי ורבי יודא סבר דטובין אדר השני והראשון כותבין אדר סהס דאיתו סהס אדר מיקרי ופסק שם אשירי כרבי יודא. אמנם לריך עיון במיימון בהלכות נדרים משמע דסבר הלכתא כרבי מאיר. עוד נראה להביא ראיה מפ"ק דמגילה בשמעתא דאין בין פליגי רשב"ג ורבי אלעזר רשב"ג סבר כל מלות הוהבין באדר אין וסבין אלא בשני ור' אלעזר סבר אין וסבין אלא בראשון. ופסק תלמודא הילכתא כרשב"ג ופריך עלה סהס בשלמא רבי אלעזר מסהבבא טעמא דאין מעבירין על המלות אלא רשב"ג מאי טעמא ומשני כדי לסמוך גאולה לגאולה פירוש גאולה שושן לגאולה מזרים וכל המלות הוהבין באדר שקלים חבור לגאולה שושן שייבי להקדים שקלי הקודם לשקלי המן ומחייית עמלק למחייית המן בנו ופירש פירס והחודש לגאולה מזרים שייכי לחדש יוסן בחדש ביוסן הוקס כמשכן שני לו נטרפס הפירס אבל כל סיכא דלא שייכי טעמא דלסמוך גאולה לגאולה לעולם אזלינן בתר טעמא דאין מעבירין על המלות וי"ד לא שייך מידי לסמוך גאולה לגאולה לכך אזלינן בתר טעמא דאין מעבירין על המלות ויעשה בראשון וכל שכן אס נפטר בשנת העיבור בראשון שיעשה לעולם בראשון אמנם כהא מודינא דאס נפטר בשנת העיבור בשני שיעשה לעולם בשני וק"ל וי"ע בהגה"ס במיימון בהלכות מגילה ע"ש. אח"כ ראיתי הוראת תשובה מאחד מהגדולים סבורס כדברי ובראיותי דלעיל אלא ששינה בסן קאה אבל כתב עוד ראיה נראה שכח ורשם כל הימים שמתענין בסן בכל חדש זכר לזרות שאירע בסן ורשם שביעי באדר שמת בו משם רבינו ע"ה באדר הראשון בשנת העיבור כדמכתב סהס וגם הוכיח שמתם רבינו ע"ה בשנה פשוטה נפטר. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה רצה יש יודוד איסור לגלח פאה הזקן במספרים או לאו :

תשובה וראה דיש מקום להחמיר אלא שאין העולם מזהירן בדבר. כתב בגיליון בתוספות נדרים מסכת שביעות ח"ל יש מזהירן כמספרים במספרים שאין עושין בתחתון כלום אלא בעליון כי חוששין שאם יעשו כלום בתחתון שמה אירע שלא יתחך זוג העליון אלא בתחתון והוא כמו הער עכ"ל והנה קשה מאד להיות מזהיר בדבר זה אמנם נראה דנכון לומר שלא יספר פאה הזקן במספרים שהוא חדוד מאד דליכא למיחש שיחתוך סתחתון ולא העליון אלא כשהוא חדוד מאד. אבל אס אינו חדוד אי אפשר לתחתון בלי דבוק העליון. הנראה לעניות דעתי כתבתי :

להחמיר חומרת המסוג שנסוג העולם בדבר האגס אח"כ מאלתי חשבת מהר"ם שכתב ג"כ דברי רבינו שמשון כללו ומסוק עלה דסוף הים מתחמיר בדבר וכן סוגר לי משום הרב יחזקיהו שהים מתחמיר כמו כן בדבר שהורגל ביהרון שאר מני חסידות ופרישות . סגראת לט"ד כתבתי :

שאלה רצח וכרי בעל חובו מוליך עגלה דכלאים בסוסים ובשעורים ופגע בו בדרך ונלס לדבר עמו בעסקי חובו רשאי לדבר עמו בקול רם או לאו :

תשובה יראה דאין לחוש בדבר ואע"ג דכתב בסמ"ק ח"ל וסמכיה בקול לוקא כו' יוחנן וכתב עלה בהגה"ס ומכאן נכון לומר ,שלא לפרוס שלום לנכרים היגוסגים בכלאים שלפעמים הבהמות ממהרות ללכת מחמת הקול עכ"ל . לפי זה הים לאסור נדון דידן מכל שכן שהרי מאריך יותר בדברים מבפרישת שלום ואיכא למוחש טפי אמנם נראה דמכל לומר בהגה"ס זו דסמ"ק ס"ל כשאלמות דרב אחאי דסברי דלא קי"ל כדברי רבי שמשון בדבר שאינו מתכוין אלא רק באיסורי שבת אבל בכל שאר איסורים קי"ל כרבי יודא ולהכי אסור אע"פ שאינו מתכוין להסיג הבהמות אבל לפר"י בחו"ס דפ"ח שריים וכן באשירי שם שכתבו בסוכות גמורות דבכל איסורי שבתות קי"ל כרבי שמשון אם כן הים הגה"ס דסמ"ק שרי שהרי ע"כ לא פסיק רישיה הוא דהא כתב שלפעמים הבהמות ממהרות ללכת מחמת הקול ולא כתב דרגילות הוא וכ"ש דלאו ודאי הוא וא"כ למה יאסר דאין גראת כלל שיש לחוש שיוכין להרים קולו כדי לחבב עמו אל הנכרי שתלך בהסמה דמילתא דלא שכיחא היא שתלך בהסמה מחמת קול הנכרי אלא שלא הורגל בו וטעי איתא בהדיא פ' קמא דע"ז דשרי למכור אדריא דפססירי משום דלא ידעס לקליה ולא אולא מחמתיה . אמנם נראה שיש לומר היכא שהמשה של ישראל וסוף הים עם העגלה ולפעמים כאשר הגלגלים נכבשים מלכת לא ילמדס היאך יעשו שילכו האופנים דיש לחוש הואיל ועסוק הוא בחקון הליכה ושמה ישבה וילעוק אל הבהמה שילכו בדרך העגלים לעשות וכן בכל הדרך אשר הולך עם העגלה טוב שילך מרחוק משום האי חשש כי רגילות הוא שהעגלה כובשת או מחטבת באין או בגומה שלא סלך . סגראת לט"ד כתבתי :

שאלה רצח וכרי הלוקח תרנגולים זכרים כדי לפרסן שרי לישראל למכור לו בסתם אע"פ שיודע שאינו קונה אותם אלא כדי לפרסן :

תשובה יראה דכן מילתא תליא בפלוגתא דרבנן בסמ"ג פסק דקי"ל כרבי חידקא דסבר בני נח מוזארים על סכירוס ולדידיה אסור למכור לו משום דקעבד ולפני עור לא התן וגו' כדאיתא פ' קמא דע"ז כבמה דוכחא דאסור למכור לנכרי כל דבר שהנכרי קונה אותו כדי לעשות בו דבר שהישראל מוזר על כך ואע"ג דאיתא אומר בפירוש שקונה לשם כך אלא דאין ידעין דלסכי הוא מתכוין וכן כתב בהדיא בתשובת ריב"א דלמ"ד בן נח מזה על סכירוס אסור למכור לו בהמה אם ידוע בודאי שסכירוסו אמנם כתב סתם דלא קי"ל כר' חידקא וכן פסק אשירי פ' ספועלים ולדידהו ודאי שרי למכור לנכרי תרנגולים זכרים אע"פ שיודע בודאי שסכירוס כיון דלא מוזר עלה ואפילו לדברי סמ"ג יש ללמד קלה להחיד אם הנכרי הקונה אותו אינו מסרסו בעלמא אלא מוסרו לעבדו או לשפחתו לפרסן כדאיתא פ' קמא דע"ז גבי לבונה זכס דמוכרים להם חבילה משום דודאי לסחורה קא בעי ופריך ויחוש דילמא מוזין לאחריני ומשני אלפני דלפני לא מקפדין וגי"ד נמי לפני דלפני היא דסנכרי הלוקח מישראל לא קעביד איסור מדי אע"פ שמוסרו לשלוחו לפרסן אין שליח לדבר עבירה אפשר ג"כ לגבי נכרי מנכרי ומכל לומר דכל שכן הוא דהא קי"ל בעלמא דאין שלוחות לנכרי . אמנם יש לחלק דלא דמי להסיח ללבונה זכס :

דיני ריבית ושימיה

שאלה ש ראובן השיא את בנו ונתן לו נדוניה וגם מלך הכלס נתן לו נדוניה והתן וכלס עדיין יניקים [תרומת הדשן כז]

ואינם יודעים עדיין לישא וליתן בשלס יפה וקרובי הכלס רואים ליקח נדוניה לנדיסס קרוב לשכר ורחוק לספסר כי אמר ראובן שלא יוכל כלל להעסק בו מפני שיש לו שאר עסקים רבים ללרבי ביחוד שרי לקרובי הכלס למיעבד כדלעיל או לאו :

תשובה יראה דאין למזאח היתר לדבר דרש"י פירש בהדיא אהסיח דקאמר תלמודא פ' רביית דשרי להלוות נכסי יתומים בקרוב לשכר ורחוק לספסר ואע"ג דאבך ריבית הוא ובדיקני אסור מ"מ אינו אלא מדרבנן וביתומים לא גזרו וא"כ בנ"ד לאו יתומים סס שהרי אביו קיים רבנן נמי גזרו וטעי נמי דאין יודע להעסק בלרבו וכתב בסמ"ק דיתוס אע"פ שהגדיל אם לא הגיע עדיין לכלל דעת שיוכל להעסק בשלו כשאר איתים מיקרי עדיין יתוס וכאן נמי אפי' התן מסתלק מערוח נכסיו בו וכו' לן למוחשבים כיתוס אין לומר סכי דכיון דאביו קיים עדיין אין בית דין מלווין לפקה על נכסיו דלרוד ילדס ואביו דינא שדיה ולא כל סימני שישקט את עלמו ויטיל הטורה על די דינא ונראה להביא ראיה קלה על זה דמי שיש לו אב דאין אחרים מפסקים על לרבו ואע"פ שאביו מסתלק סימנו וסוף עלמו ג"כ אינו יודע להעסק בלרבו מסא דלמר פ' קמא דב"מ רבי יוחנן גדול וסומך על שולחן אביו מליאתו לאביו ופירשו שם הסוספות דדוקא בנ' סומך על שולחן אביו מליאתו שלו משום איבס דדרך האב לזון את בנו חדיר ואם לא יפרנסו אביו לא יפרנסו אחרים אבל יתוס דעלמא סומך על שלחנו אין מליאתו שלו בשביל כך . הא קמן דמי שיש לו אב חשו חכמים אם יסתלק האב מלפרנסו גם אחרים לא יפרנסו אבל ביחוס לא חשו שאם לא יפרנסו זה יפרנסו אחרים וא"כ בנ"ד נמי אם אין האב רואס לפרוס בלרבי בו ונכסיו למה יפקחו ב"ד על זה דינמא לא גזרו רבנן עלה ונראה דדוקא משום האי טעמא אסור משום דרבנן גזרו עליה כעל שאר דיקניו אבל מסאי טעמא דכתב במדכי ס' הריבית שדקדק ר"ד דוד סלוי דלא מלווין מעות יתומים בקרוב לשכר ורחוק לספסר אלא ע"פ ב"ד דלמימי לאפקושי ממון של המקבל אלא היתומים וא"כ בנ"ד שאין ב"ד נזקקין לו מי יפקיע ממון המקבל דמשום סא לא אריא דאיכא למומר דנסי נמי דאין ב"ד נזקקים לפקה תמיד על לרבו אבל מ"מ לפי טעם חקקים למכור המעות ליד המקבל ולהסמות עמו בקרוב לשכר ורחוק לספסר אי לא גזרו רבנן כהכי וכס"ג אשכחן בפ' המפקד גבי שבוי שנשבע וסתי קמס לקאר דב"ד מעמידין לו אפטרופוס לפי טעם ופריך סתם וזקי אפטרופוס לעולם ומשני אפטרופוס לדיקני לא מוקמינן ופרש"י דב"ד לא ימלאו אפטרופוס לדיקני משום דליכא מזאס כמו ביחמי ואפ"ס לפי טעם ימלאו וכ"ס בנ"ד דב"ד גופייהו סוו מלי למכור המעות ליד המקבל להסמות עמו אי סוי שרי :

שאלה שא ראובן יש לו כתב חוב על הנכרי בעשרים וסובים וריבית בכל יום וכן לשמעון ואמר לו קח ממני חצי סחוב בה' וסובים ומעמא יעלה לך ריבית כל יום על חצי חלקך כמו לי ואם תדאג שסחוב אינו בטוח סנה ערב לך עבור סקן ס' וסובים שגך שלא תפסיד כלל חשיב כה"ג קרוב לשכר ורחוק לספסר או לאו :

תשובה יראה דיש להחמיר בדבר דגראס כה"ג חשיב קרוב לשכר ורחוק לספסר שהרי שמעון הוא בטוח בקרן שלו שלא יפסיד בו כלל ואפשר שיגיע לו ג"כ ריבית וריוח וה"ה דכה"ג לא אסיר הואיל וסכנר וסריבית אינו בא לידו מושראל חבירו אלא מן הנכרי ולא דמי לשאר קרוב לשכר ורחוק לספסר כמקבל עסקא מחבירו או כמושיב את חבירו חנוני למחילת שכר או מושיב תרנגולים וכן שמין עגלים וסויחיס דהכוו כולו השכר וסרייהו בא ליד הישראל מיד ישראל חבירו וע"י עורוה אפל כאן אין בא כלום מן הישראל אלא מן הנכרי וכה"ג איכא למומר דשרי דהא איתא פ' הריבית בחו"ס בהדיא דיכול ישראל ללוות לנכרי בריבית וישראל חבירו ערב לו עבור קרן וריבית אם לא יפרע הנכרי יפרע הערב קרן וריבית משום דישראל המלוס לא חטר ערבא אלא אלא חטר הלוס נכרי ואפי' לפי הגה"ס באשירי שם בשם רב"ז ס' דכה"ג אסור ליקח הריבית מ"מ מודו בקרן דמועיל הערבוה וריבית

ורבינו נמי אי יחזיב ליה נכרי שרי ליה למשקל ובריביה נמי איכא תקנה אפילו למשקל מישראל כגון שחנה הערב עם המלוה שלא יתבע אה"כ אין ביד הנכרי מה לפדוע דחו ליכא כתר ערביה חול וכו' כתב אשירי בשם הראב"ד בסדרא דשרי כה"ג מ"מ גר"ה דאין להסיר ב"ד מכל בני דהא דשריין הסה דמני ישראל למיכו ערב לישראל חזירו עבור הנכרי בהלואה בריבית היינו דוקא היכא שבישראל מלוה משותף לנכרי עלמנו וחזירו ישראל נעשה ערב בשביל הנכרי כה"ג לא מיתחי כלל כמלוה חזירו בריבית אבל ב"ד דמשעון לא מלווה לנכרי וליתיה בסדים אלא מותן משותף ליד ראובן על סמך הנכרי וכיון שסוף קרוב לשכר ורחוק להפסד ששרי בטוח הוא בקרן שלו מיד ראובן איכא למימר ודאי דמיתחי בריבית הואיל והמשועה ניתנת מיד ישראל זה ליד ישראל חזירו וכה"ג איתא הסה בחוס' דדוקא הניח על גב הקרקע ויפטר שרי אבל הסה לחזירך והפטר אסור והע"פ שהנכרי המלוה מתנה בריבית עם ישראל ששרי ישראל שמי נותן בריבית רק ליד הנכרי אפי"ה אסור משום דמשועה ניתנת מיד ישראל ליד ישראל שמי ונראה כיוון ריבית וס"ה ב"ד. וה"ה מניין לנו לדקדק ולחלק כולי האי לאסור י"ל דהכי מוכח בשרי דוכתי בדברי הגאונים דב"ד אסור דחשוב קרוב לשכר ורחוק להפסד חדא במרדכי פ' המפקד קרוב לכופו גבי מותרים ישמחם בסך כתב שאם הלוה לנכרי על המשכון וטעל הנפקד כל הריבית ואם ירצה לתת מעלמו הלק למפקד לא הו' ריבית ואין כאן שטר משותף הוא מוטל דהא לא בתורה הלוה ולא בתורה מתקן בה לידו ולא מיקרי קרוב לשכר ורחוק להפסד שטוח שרע דליתו אלא היכא דמתני ליתיה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל כאן לא מתני מודי א"כ הרי מוכח בסדרא דאי הוה מתני הסה הו' אסור משום קרוב לשכר ורחוק להפסד והסה הוא ממש כ"ד שטוח משמחם במשועה הפקדון והייב בהחירות בקרן ואם התנה עמו המפקד שיתן לו מן הריבית שמוטל מן הנכרי הו' אסור ואיך דוכתא ה' דכתבו החושפות ואשירי ומרדכי פ' הגזל קמא דשרי להלוות חזירו למתית שטר בענין זה שיתנה שילווה רק על משכונות של כסף וישמרו בקרקע ואז יהיו כל האחריות על הנותן אבל אם ישנה בסה להלוות על דברים אחרים אם פתחו פתחו למקבל ואם הותירו הותירו לאמנע וכה"ג לא מיקרי קרוב לשכר ורחוק להפסד הואיל ואם הוה עושה כמו שהתנה הו' קרוב לזה ולזה ע"כ דברי החושפות ואשירי ומרדכי. והשתא אי שרי ב"ד הואיל והשכר והריוח איתו בה אלא מן הנכרי א"כ למאי לריבית כל הו' תנאי יתן לו הנותן למקבל משותף שילווה לנכרי ואחריות הקרן יהא עליו אם לא יפרע הנכרי והריוח יחולקו אם יפול דהו' תנאי נמי לא מהני רק לקרן כדמבאר למבין ששרי כתבו אם הותירו הותירו לאמנע אבל אם לא הותירו לא מהייב במידי ודוחק למד דכחו תנאים מושלים אפילו לשטר רווחים כגון כשחורה ותליפין שאינם באים ע"י ריבית דנכרי וכו' ודאי לא שרי ב"ד דלשון הגאונים דלעיל לא משמע כולי האי הו' :

שאלה שב ראובן בקש למסור משותפו לשמעון שילווה אותה בריבית ור"ה לקרן עמו בסך מצורר ושיהיה לו ג"כ כמעט בטוחן גמור בקרן שלא יהא נפסד לו כלל האין יעשה בסיחור :

תשובה יראה למו"ה תקנה ור"ה לעשות בעיתר אלא דמיסתפינא דשמה ע"י דקדוקי הללו ובקשות התבולות לסחור מתקן ומתן בריבית יהיה דברי תורה דומה לחובא ואיעלולא שחוק וסחול. אמנם מ"מ אומרים ודיקום ילכו בה. בגליון בחוס' פ' הריבית גבי הא דאמרינן משועה היתומים מותר להלוות קרוב לשכר כו' וז"ל ונראה דהיכא דכל האחריות על הנותן שרי אפילו לקרן דאין כאן מלוה אלא פקדון ושטר משותף מוטל ובתוס' שרי להסכים משועה לשולחני משום דמתחזרים בעין וס"ה אפילו אם השתירם להוליאם דשרי דכיון דאחריות על הנותן כשהמקבל מוליאם. וכ"כ ר"ת בתשובתו עכ"ל וסחוס' וסמ"ג מוקמי הוה דרב חמא דלויור זוי בפריטי שטיה רב חמא מקבל עליו אחריות אונסים ואפי"ה מסיק הסה דאסור משום דזוי לא מהדרי בעינייהו ומשום דהשכר שמוחן מן המשועה איתו אלא כדי להוליא ולא בשביל שיהא

שאלה שב ראובן זקק עם הנכרי לז' שלו י' ליערל עבור ע"י ליערל מר"ה ניסן עד ר"ה שבת ובענין זה יגיע ג' פשיט כל שבוט על כל ליערל וליערה ב"ח סיון בא חל

אל שמתון שיפדה ממנו חלי החוב דהיינו ה' ליערלות החילת הקרן ויעלה לו ג' פשיטי על כל ליערל וליערל כמו שעולה לו מן הככרי כל זמן שלא יחזיר לו מעותיו קרן וריבית והרשות יסיב ביד ראונו להחזיר לו אחר חודש אחד או ב' חדשים אך יעשו הדבר כהישר דמור :

תשובה

יראה דבדרך תנאי ממש ככל המבואר לעיל אין למאזל תקנה לעשות כהישר אבל כהבטוחו ובמאמיו יש לעשות כהישר . ואבאר החילת החלוקים לאסור ולהחזיר כהשר ממלא כפסקי הראשונים ומחוקי יתבאר שאלתינו . במדברי פרק הריבית כתב מהשנות מור"ם על אודות הטיבני"ט כו' דלישראל שזקף עם הככרי קרן וריבית בכלל אחד עד זמן ידוע חשוב הכל כקרן שהרי אם היה בא הככרי ליתן לו מעותיו שהלוה לו לא היה יכול לפטור בדיוטס הא"כ היה מוחן לו כל הריבית שזקף עם הקרן ואע"ג דכסוף התשובה כתב באש"ל דדוקא ריבית הזקף שכבר עלה ועבר זמנו חשיב כקרן אבל מה שלא עלה עדיין לא . נראה דלרובחא דמלתא כתב באש"ל שהרי כתב בפשיטות דחשיב כקרן ונראה נמי לפי הדקדוק באשירי בהאי דפ' הריבית נכרי שלום מעות מישאל חקפו עליו במלואם אם עד שלא נתגייר כו' מוכח הסם דכבר דאפי' ריבית שלא עלה עדיין חשיב אפ"ס כקרן הואיל וזקף . וכתב עוד באשירי מן סירושלמי וכן בסמ"ג מייחתי אוחז ירושלמי יש דברים שהן כריבית וכן מוהר"ן כיול לוקח אדם פטרו של חבירו והלוואות חבירו בפתוח וחינו חושש משום ריבית . ומפרש שם בהג"ה כגון ראונו שהיה חייב לשמעון מנה לפדוע לו בתשרי מותר ללוו ליתן לשמעון ג' ביטין וליקח המנה בתשרי שאין זה הלוואה אלא מנח גמור שהרי שמעון שהחלק לגמרי מחוב זה ולוי זכר בו כמעמד שלשון ואם יש לשמעון פטר ויקחו ללוו במחירה ומשיכה כו' ובהאי פירקא כתב הא"י ואשירי ומדברי דאם יש לישראל משכון מן הככרי בריבית מותר לישראל אחר לפדותו אלא בדרך זה שימכור הישראל ראשון לישראל שני המשכון כדי שיהיה הריבית שיעלה מכאן ואיך על המשכון שלו ואם לאחר זמן רואה הישראל ראשון לחזור ולפדות המשכון אליו מותר לו ליתן לישראל השני הקרן שלו וגם הריבית שיעלה על המשכון בזמן היותו בידו וישראל השני יחזור וימכור לישראל הראשון אם המשכון שיהיה שלו כבתחילה . ובתלמוד פ' הריבית איתא מנח לו בית מנח לו שדה ואמר לו לכשיהיה לי מעות החזירתי לי אסור לכשיהיה לך מעות החזירתי לך מותר דמייקוני הסם מ"ש יושא ומ"ש סיפא אמר רב סיפא דאמר ליה מדעתיה ופירש"י כלומר אם ארלה החזירתי ולא שתחבטני בדיון הילכך מותר דלוי נמי חזר וקובל מעותיו עד עכשיו שלו היתה וחוזר ומוכרה אבל יושא ש"כ ריך להחזיר מעיקרא לאו מנח הוא עכ"ל . ובבב"ב פ' באשירי בשם הא"י שפי' בשם ר"ח פירש אחר אמדעתיה ע"ש . ומהשתא נבאר שאלתינו כבר מבואר לעיל דמור"ם ואשירי ס"ל דבאר זקופה אזלין אפילו בריבית שלא עלה עדיין חשוב הוא כקרן וא"כ אין תקנה להקנות כתב הנהך עם הככרי מישאל לחבירו שיעלה לו ריבית בכל שבוט מה שהוא רב או מעט דהואיל וזקף החוב עם הככרי כל דמי החוב קרן וזקופה הכל חשוב ממונו על ישראל ואשתכח מאי דשקל בריבית כל שבוט לאו מנייה דנכרי קא שקיל אלא ממונו של ישראל בשכר המתנה מעותיו שמקדים ומוחן לו עתה קודם הגעת הזמן וזאי אם היה רואה לקנות עתה החוב לגמרי בפתוח מודמי הסך ככתוב בכתב כגון שיתשבו כמה עולה הריבית עד זמן וזקופה וכפי אותו ערך יתן לו עתה פחות כס"ג שרי לגמרי כדאיתא בהדיא בירושלמי לעיל דמייחתי סמ"ג ואשירי וכדמפרש שם בהג"ה סיפא . ואפי' אם אינו רואה ליקח כולו אלא מקצת החוב בדרך זה נראה דאין חילוק כלל בין למכור ולהיות כולו או מקצתו . אבל אם אין בדעתו של המוכר לגמורו לחלוטין אלא רואה לחזור ולקנותו כשיהיה לו מעות לריבית לעשות בענין זה שלא יהיה בטוח לגמרי בתנאי גמור להחזיר לו אלא בטוח בחבירו שקונה ממונו שלא יענה את דברו ויקחו ממנו חבירו בקנין גמור ויבטיח אותו אה"כ בדברים אמתיים לכשיהיה לו מעות יחזור וימכור אותו לו בדרך זה פ"ח לעיל ופירש"י יאמר בתחילה אם ארלה ולא שתחבטני בדיון אבל אחשב בדאי אם לא תעשה ואי

גברא דמסימן הוא מסתמא לא יענה בדברו . והשתא לפי דוגמתינו ושאלתינו שחוק מניסן עד שבע י' ליערל עבור חמשה ליערל וריבית עולה בכל חדש חלי ליערל לריבית אם יקנה ממנו החוב כולו או מקצתו בסיון ממלא שכבר עלה ליערל לריבית וא"כ יכול ליתן לו י"א ליערל והרי כולו שלו הוא מאז ואם חליו יתן לו ה' ליערל וחלי ואם רואים בדרך המבואר בשאלה שיפדה רק כמו שהיה סקן הראשון ובעל מנה שיתרם לחזור ולמכרו לו וכדמבואר ועיל אם קנה ממנו בר"ח סיון ויחזור למוכרו לו בר"ח אב יחזור לו זה ויתן לו י"א ליערל שהרי עולה ריבית ליערל באלו שני חדשים . סיון והמח בזמן שהיה החוב קנה לו ואע"פ"כ שמחברם ממון שמעון מיד ראונו ואין יד נכרי באמצע כלל מ"מ הואיל ודרך מקח וממכר הוא שרי בהאי דכתיבנא לעיל בשם הא"י ואשירי במוכר משכון להחזיר ויחזור וקונו מאתו אלא דהסם הריבית לא נעשה לקרן של הישראל כמו בג"ד . לך הוירכתי לבאר כאן תקנתו להחזיר . הנראה לע"ד ככתבתי :

שאלה דש

חוב שבערה עליו שמיטה אם יכול המלוה לטפו ללוה בערכאות של נכרים שיפדענו כיון שכתב בשטר בין דניו ישראל ובין דניו נכרים אי קא עבר על לא יגוש או לאו :

תשובה

יראה אע"ג דכתב ר"י וכן מוכח מדברי ר"ח וכמה גאונים וכן מפ"י רש"י פ"ק דע"י דשמיטת כספים נוהגת בזמן הזה לא חייב רבנן קשישי בדורותינו דהו מורו לנהוג עתה שמיטת כספים . ואדרבה שמעתי שהיה אחד טוען שמיטת כספים לפטור מהלוואה היה נחשב כאחד מן המתמיהים גם אוחז שהיה טוען שמיטת לא היה טוען פענה זו אה"כ היה לו בלא"ה אמתלאות אחרות שדא ביה נגנא . וכס"ג כתב בג"כ בטור חושן משפט מהשנות הרא"ש שבאוהו מלכות שהיה בו הרא"ש לא ראו לדון בה ולנהוג שמיטת כספים ואות הרא"ש ככרוכיח על ככה ולא אשמוזז ביה . ואמרו לו דים להם יפוי כה בשטרותיהן שכתבו בסן שיוכל מלוה לכוף הלוה בכל הדרכים בין שהם דתיים ובין שאינם דתיים . והיו רואים לומר דעל ידי שופרא דשטרלא היו יכולין לכוף הלוה שהרי מתל לבוטו שלא כדא . וכתב הרא"ש על זה דלא מטי דהוי מתנה על מה שכתב בחזרה ומ"מ מסיק שם דהוא היה מוכר שמיטת הוה דן קרן ואע"פ"כ לא היה מוכר מנהגם ע"כ . ונראה למאז קתת טעם וסברא אמאי לא נוהגים חרות שמיטת כספים עתה בדורותינו משום דק"ל כרבי דשמיטת כספים בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לשביעית אבל מדאורייתא בזמן שהיה משמט קרקע אהם משמט כספים . כך דרש לם רבי בתלמודא וא"כ נוכל לומר דלא תקינו זכר לשביעית אלא בארצות שקדוים לא"י כגון בבל ומגרים וכס"ג הירן ר"י בחד שימיא דמס"ע לא נהגין תרומות ומעשרות בארצו דאשכנז דהוי נהיגי בהו האמוראים בבבל דלא גזרו בה"ל רק לארצות הקדוים לא"י ולא ברחוקים . ואע"ג דחלה נוהג בכל הארצות וחילק בה משום דחלה דמיא טפי לחובת הגוף מלחובת קרקע משום דבעל העיסה חייב בה ולא בעל הקרקע . ול"ד לתרומות ומעשרות דחובתם רק על בעלי קרקע . ולפ"ז כל שכן שמיטת כספים שתהנה בכל הארצות לחובת הגוף ממש היא כדאיתא בהדיא פ"ק דקדושין קרוב לסופו . י"ל דמ"מ הואיל ואחשק שמיטת כספים לשמיטת קרקעות ושם שמיטת הדא הוא דתרווייהו בקדושת שביעית חלוי ובזמן הזה לא נתקן אלא זכר לשביעית דמיא טפי לחובת קרקע מהלם . וכן משמע הסם פ"ק דקדושין דהא אי לא הוה קרא הוי דרשינן דאפי' בזמן השמטת קרקע לא תהנה שמיטת בה"ל אלא בא"י . והשתא נמי דריבית קרא מ"מ דמיא נמי לחובת קרקע משום דשם שמיטת הדא היא כדרישית . והא דכתבו המחברים דר"ח כתב פרוזבל בימיו וכן הא דלעיל דכתב אשירי דיש לנהוג חרות שמיטת כספים אפשר לא ס"ל כהך שימיא דר"י דיש לחלק בה"ל בין ארצות קדושות לרחוקות . וכן הוא האמת דר"ס הירן הוה דתרומוה ומעשרות בע"א שמיטת דר"י . ואכן אין אשימיא דר"י סומכין לענין שמיטת . ובדולה מוז אשכנז לגבי כלאים דנהוג עלמא כר' יאשיהו דמיא חייב עד שיזרע חיטים וקטורים במסולת יד . וכתב ר"י דאע"ג דאיתא

כמה סתמים דלא כרבי יאשיהו מ"מ בזרות אחרות זימי ר"ג
 צד יתקן הקילו לנהוג כרבי יאשיהו . הא קמן דאפילו באיסור
 לאורייתא סמוכים דרי בתראי אחר הנא נגד כמה סתמים כל
 שכן במאי דהקון רבנן רק לזכר שביעית . דוכל לסמוך אחד שינויא
 דגאון אע"ג דגאוני קמאי לא בעי לסמוך עליה . אבל משום דכתב
 בשטר דיכול לכופו בין בדיוני ישראל ובין בדיוני נכרים ויהי ר"ל
 שלשון זה משמע שהתנה עמו שלא ישמיעה ואמרין בפ"ק דנמוח
 המלוה את חבירו שלא השמיעה שביעית שביעית משמעתה על מנה
 שלא ישמיעה שביעית אין שביעית משמעתה . ופירש"י שם הטעם
 דהמתנה שלא תשמיע שנת השמיטה אין זה תנאי דאין שנת השמיטה
 מסורה בידו ולהתנה עליה שלא תשמיע אבל המתנה על עצמו
 שלא ישמיע הוא בשביעית כל תנאי שבממון תנאו קיים אין נראה
 שלשון זה כולל שמוחל חורה שמיטה דאין כותבין לשון זה בשטרות
 אלא לך שופרא דמילתא שאם ידחה הלוה למלוה בדיוני ישראל
 שיכול זה לכופו בדיוני הנכרים אבל לא קבל עליו כלל בלשון זה שאם
 יתירא בדיוני ישראל ולא ידחתו ככלים שיכריחמו בדיוני האומות וא"כ
 אין כאן מחילה חורה שמיטה . והסו"א לעיל מתשובת הר"ם
 דאם כתב בשטר בין שסך דתיים ובין שאינם דתיים דהוה מתנה
 על מה שכתוב בתורה נראה דאין ר"ל דמטעם שמיטה הוה מתנה
 על מה שכתוב בתורה דהא ברירנא לעיל דמאי להתנה על עצמו
 שלא ישמע אלא ר"ל דמה שמתנה לכתב בדרכים שאינם דתיים
 זה מתנה על מה שכתוב בתורה דהתורה לזוהתה שלא לעבור על
 דת והלכה רק ללכת בחוקי התורה ודמותיה . וא"ת דכ"ג שרי
 אפילו בלא תנאי לכוף הלוה בשמיטה ע"י שלטוני האומות וכס"ג לא
 קרין לא יגוש כדמשמע מתוך פירש"י פ' השולח אהא דקאמר ותליא
 ליה עד דקאמר הכי כלומר במתנה אינו נוהן לך . ופירש"י אם ירלס
 הלוה לחזור בו כשיאמר לו המלוה משמע אינו חס גברה יד המלוה
 יתלוה על עך עד דאמר במתנה אינו נוהן לך ואין כאן לא יגוש
 דלאו בבית דין קאבע ליה ע"כ . הא קמן היכא שאין טופסו ע"י
 ב"ד לית בה משום לא יגוש . וערכאות של נכרים לאו ב"ד מייקרי כלל
 דהא דרשינן לפיכך ולא לפני הנכרים יש לומר דשתי תשובות בדבר
 חדא דאפי' שרי לכופו בזרוע ובנזרות יד אפי' על ידי נכרים
 אסור לעשויו דכ"ג כתב מרדכי שלחי הכול קמא דאפי' במידי
 דדינו כל דאליס גבר אין להקוף ולאליס אחד על חבירו על ידי
 נכרים כלל דמכוער הדבר לעשויו על ידי נכרים . ואידך דמשמע
 מתוך פירוש רש"י ומתוך הסוגיא התם דתליא ליה עד דאמר הכי . קאי
 דווקא הכי דכבר סחור הלוה החוב למלוה ואמר לו מלוה משמע אפי'
 כמו שצריך לומר . ואם אמר לו הלוה אעפ"כ במתנה אינו נוהן לך
 שרי לקבל . ואהא קאמר ותליא ליה עד דאמר הכי . אבל לתוקפו
 בזרוע מעיקרה כדי לפרוע לא אשכחן כלל . ואע"ג דמקוביית אשירי
 דמקשה אפירוש רש"י דא"כ בטלה חורה שמיטה משמע דמעיקרה
 כפירה פרעון קאמר רש"י לורהא דשמעתא לא משמע הכי כלל
 למדקדק ס' . ודברי אשירי אפשר ליישב ונס אחרי דכתב שם אשירי
 דלא נסירא פירוש רש"י דרלס לומר תליא ליה שיטפו בזרוע אלא
 פירושם שהולך לו עניו דרך חינון שיאמר לו אעפ"כ במתנה אינו
 נוהן לך וכן כתב סמ"ק וכן משמע בפשיטות בסמ"ג . וא"כ ליכא
 למיסתקן אפירות רש"י ולכופו ע"י נכרים כלל :

דיני תובע ונתבע . ודיני שמרות והרשאה ופקדון :

שאלה שה ראובן יושב בעיר שיש בה ב"ד או שעירו
 סמוכה לב"ד פלוני יש לו ממון מופקד בבית
 לוי הושב בעיר אחרת שיש בה ג"כ ב"ד או שהיא סמוכה
 לב"ד אחר ושמתן יש לו תביעות על ראובן ובה לעירו של לוי וזוהו
 בכה ב"ד שבעיר או הסמוכה לה לעכב לה הפקדון שביר לוי ורואה
 שידון ראובן עמו באותו העיר שהפקדון שם בב"ד שלה וראובן
 משיב דברי לנמוי לייט בעיר שהוא דר שם בב"ד שלו הדין עם מי :
תשובה יראה בתחילה לריבין לנאר באיזה זד יכול לעכב
 הפקדון אף כשמיטה בב"ד א' ובעיר א' ובמרדכי

פ' ג"פ וכסין דאיוניס אינן כו' איירי בהדיא כהני דהאי דיימי דאחסיס למליס כהני לוח וסא ודאי לא עבדין אכל לעכב ממון הכתב ביד אחד עד שיברר הכובע הבעתו לא שמשין מהכא כלל . מהשחא נראה על תחילת שאלתו דכך דין הא עיני דייגינן רואים דראובן איוניס דליית דין הוא ואין לו כח להשמיט ממחאה ידי ב"ד שבעירו או הסמוך לו ולא יכול לדחות אותו ולא להעלים נגד שמעון ככה"ג לא יכול שמעון לעכב הסקדון או הלוואה ראובן שבעירו של לוי כדי שיסיר ראובן לייט לו דינו באתו בעיר אפילו לא נכב בו תקום העיקל באתו בעיר משום דנכסי אינן איוניס ערבאין כו' וכן לא יתבע מן הערב תחילה וכיון דמ"מ חלם הבעיטה מקודם על עלמו מעל הנכסים א"כ לריך הסובב לטעוק תחילה כב"ד אשר הכתב שס קודם שילעק כב"ד שהנכסים שם כמו שמוהיגס האידנא שהסובב סולך אחר הכתב לב"ד שבעירו או הסמוך לו . וכן סתתיק אחד מהגדולים מפסקי גדול שרבותיו האחרונים דנו שילכו לבית הדין הסמוך אבל אם עיני דייגים רואות דליחנסו בראובן כל הני מיילי דפירשינא לעיל ונראה להם דיש לחוש שהם יפטר ממון זה שבעיר לוי סתה ידו לא יכול לשוב להשיג דין ומשפט מראובן ככה"ג א"כ מחויבים בית דין לעכב הממון מיד בדין גמור כדכתב אשיירי לעיל וכדפרישית נמי לעיל דנראה לומר אפילו במקום דהכנו תקנות העקול מייירי אשיירי משום ככה"ג לא חיקו . וכיון דמדינא מעוקל סממון בעירו של שמעון ועל פי ב"ד שלו אם ירס ראובן שיפטר ממנו לריך לרון עס שמעון בעירו וכב"ד שלו :

שאלה שו

ראובן חובעין אותו בממון שהוא מוחזק בו ורצו לחפש לרדין ותלוותו נגד החובעים להשמיט כסן ככל עולדין כדי שיחטלו לעשות עמו פשרה ויקחו ממנו איזה קך וימחלו לו על השאר שרי למעבד הכי או לאו :

תשובה

יראה פשיטא ופשיטא דלא שרי כה"ג וחלילה לירא שנייס שיורד למאזל הישר לעשות כזו וכיוצא בזה . דאחיה ב"פ שבעת העדות מנין לשלם שטחים בחד מנה שלא יא אחד הובע ושנים מעידין ויחלקו ביניהם המנה ח"ל מדבר שקר היתק והלא דברים קל וחומר מה דהס דמן הדין נהחייב לרי מנה אע"כ דרשו חכמים והאירורו שלא לבקש החבולות ומרמס כדי להוילא את שלס מן הדין כ"ס וכ"ס שאין לחשוב מחשבות און ועקלקלות כדי להחזיק בשל חבירו שאין לו בו דין ומשפט וכל המבקש האוונות ופקפוקים ומשתמיט מן הדין אי אפשר לו לעשות כל אלו אם לא כדבר שקר ותחבולות וא"כ הרי הוא בכלל מדבר שקר היתק . וכו' דב"פ סמקבל איחא דאפילו הדוחס חבירו בך ושוב סבר חד מאן דאמר זכו עושק האמור בחורס ולא פי' ליה ההס אלא משום דבעינן דומיא דפקדון דקא ספר ממנו . וכ"ד הואיל וכונתו לכופו לפשרה ולחסור ממון חבירו שמן הדין הוא שלו הוי שפיר דומיא דפקדון וא"כ איסור הוא בלאו דארייתא ולא הוי חייב חק להביא שום ראיה לחסור דהוי פשיטא מסברא . אלא דמסתפינא הוינא דלמא עשו איובי כהא דאיתא פ' שור שנגה ד' וה' ס"ד שאלו בחוקת סס ונמלא מועד בעלים משלמין חזי נזק ושאל משלם חזי נזק ופריך וימא ליה סס שיילת ומועד לא שיילת דאמר ליה סוף סוף פלגא נזקא בעית לשלמי וימא ליה אי הוה סס הוה מעריקנא ליה לאגמא . ומקשים שס החוספוס ח"ל . קימא מאי טעמא הוה זאח א"כ הוה עושה שלא כדן בשלמא לרבי ישמעאל דאמר בעלי חובות וינסו יוחא קתא דאיכא למימר סוה אכילנא ליה ההס או סוה מחבוינא ליה ולא הוינן אלא כמזיק שעבדו של חבירו ופטור אבל לרבי עקיבא דאמר שותפין וינסו אי סוה מערק ליה הוה גזל שורו לניזק . ועוד דב"ד ינידוסו לשלם אם יש לו ונראה שר"ל מתוך דברים הללו שסייתי עושה הוה הניזק מתפטר עמו בדבר מועד וסוה מוחל לו נמלא שהפסדתי כל היתירות עכ"ל . מוכח משמע לכאורה דשרי לבקש שולדין ועקלקלות כדי שיכריח חבירו שיחפשי עמו וימחול לו על מנונו שסוה שלו מן הדין . אמנם כי דייקת שפיר בדברי הסוס' יש לנו לסוכיח אדרבא דלא למעבד הכי דקאמרי הסוס' בשלמא לר"י

תרומת הרשן ח"א

דאמר ב"ח וינסו יוחא קתא דאיכא למימר כו' עד ולא הוי אלא כמזיק שעבדו של חבירו ופטור והשתא אכתי אמאי פטור הכי נמי דפטור מדינא מ"מ כל גרמא בזמן פטור אבל אסור הוא כדאיתא בהדיא פ' לא יתפור וכך גרמא דמזיק שעבדו פסק ח"ו ואשיירי פ' המניה דלמאן דדאין דינא דגרמי חייב נמי בהא ועדיפא מגרס בזמן אע"כ כך דעת הסוס' לפרש הספר דסבר סלמודא דאף אם יעטון השאל שסוה רואה לעשות מעשים שסס אסורים לעשות כדי לפטור מלשלם ממון ופטור בטענה זו מלשלם ח"ו דומי למימר סס שיינן וא"ת מ"מ אפילו אי הוה סס סוף סוף סוף סוף לריך לזומרו בשביל ח"ו י"ל דאי הוה סס לא סייתי לריך כלל לשומרו אם סייתי רואה לעשות אסור הוה מעריקנא ליה וא"ת אסור לעשות כה"ג מאי איכפת לך בהא סדלא נשמתי על זה ולכן קאמרי החוספוס לר"י יוחא קתא אע"ג דאסור הוא גרמא בזמן מ"מ פטור הוא אבל לר"ע לא יוחא כלל משום דגזל גמור הוא אין נראה להס שיוכל לפטור את עלמו בטענה כזו . וקאמרי שוב ועוד דבית דין ינידוסו כלומר אפי' א"ל דגזל גמור נמי מצי למימר אין לך לדאוג על נשמתי מ"מ ב"ד ינידוסו לשלם וא"כ מה תועלת הוה לו אי סוה מעריק ליה לאגמא . ואחא מתרלים החוספוס דלכ"ע יכול לפטור בטענה זו משום דמצי למימר מתוך דברים הללו שסייתי עושה הוה מתפטר עמו וסוה מוחל לי אע"פ שאסור לעשות כדרך זה מ"מ לאו גזל ממש הוה וגם ב"ד לא ינידוסו אותו לשלם ואם סייתי עושה אסור מאי איכפת לך בהא כדפרישית לעיל . ועוד נראה לפרש טוונת החוספוס דכך רואה לומר מתוך דברים שסייתי עושה כלומר מתוך שסיזק יודע שבידי לעשות דברים הללו מתפחד מזה כי לא יחזיקי כשר וידאג אולי אעשה דברים הללו אע"פ שסן אסורים לעשות וע"י כך ימחול לי מעלמו ויעשה עמו פשרה וזוה הפסדתי בשביל שהוא מועד . וככה"ג אמרינן בפ' ערבי פסחים שזוה ר"י בר יבסי את רבי דלא להוי דייני כהדי תלם שלא יכיו שנים עדים ואחד בעל דין ואע"ג דאיייתי לעיל דאסור לעשות כן מ"מ חייסין לה ס"ל הניזק יחוש לה וע"י כך מבקש מעלמו לעשות פשרה וימחול לי . כהרעה נע"ד כתבתי :

שאלה שו

ראובן א"ל ב"ד בקבל אחד בא שמעון והוילא עליו סס רע של יואף וסלקוסו הקבל לראובן בשביל הולאת סס רע של שמעון ושכרו ש"ל אחר . אח"כ נמלא ונתגרר בדברי שמעון שקר סס וכזו ומחמת שגאה הוילא סס רע על ראובן והקבל לא רצו לסחור את ראובן לש"ל מפני שכבר שכרו אחר ולא יכולים לסלקו וע"י כך הפסיד ראובן מחייתו כי לא מלא להשתכר במקום אחר ותובע לשמעון דמי בושחו ודמי חזיקו שקבל מהולאת סס רע עליו חייב שמעון לשלם או לאו :

תשובה יראה דאע"ג דשמעון לא עשה טוב בעיניו וגדול עונו על אשר הוילא ש"ר על בר ישראל שהוא כשר ונקי בדבר ולריך ספרה גדולה ומנדין אוהועד שפיסס את ראובן כראוי כמו שאבאר לקמן ואם ירס ראובן שלא למחול לו כלל וליטור לו איכס לעולם על כך אינו עובר על מה שסוכירו ח"ל שלא יחא סמוחל אכזרי כדאיתא בסמ"ג בסלכות שחזס דאמר בירושלמי פ' החובל דהא דמימא דלריך למחול בשלא הוילא עליו ש"ר אבל הוילא עליו ש"ר אין לו מחילס עולמית ע"כ . אבל מ"מ מן הדין אין לחייב את שמעון לתת ממון לראובן בשביל כך והכי איתא פ' החובל במערבא אמרי משמיה דר"י ב"ח זאח אומרת ביישו בדברים פטור ונראה דלא דווקא ביוש דברים בעלמא אלא אפילו הוילא ש"ר עליו נמי דינא הכי הוה מדכתב שס אשיירי דר"ג גאון כתב דאף על בושח דברים מנדין אותו עד שיפייסנו כראוי לכבודו וכתב אשיירי עליו דכן מסתבר דיותר יש בושח בדברים מחבלס דאין לך דבר גדול מהולאת לס"ר ודבס על חבירו עכ"ל . אלמא דבהכי איירי סלמודא דיישו בדברים פטור ואין לחייבו לשמעון לשלם לראובן מה שהזיקו והפסיד שכרו שסוה מחמת הולאת ש"ר שסוילא עליו סלקוסו מהסוה ש"ר והוה אינו מולא עוד להשתכר . ונראה דהאי גרמא בעלמא הוה וגרמא בזמן פטור וא"ת ע"כ דינא דגרמי הוה וחייב כדסן בפ' האומנין סוכר את האומנין וסעטו זא"ל אין להס זע"ז

וע"ז אלה תרומות ומקשים שם היום' בשם ר"י כיון דק"ל כר"מ דהאין דינא דגרמי א"כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל שהרי ע"י נתבעו היום והירך דהיינו היו יכולין להשתכר ע"י טורח משמע כסדיא דהי לא הוו יכולים להשתכר כל עיקר הים חייב לשלם להם וכו' ומי ע"י שמעון נחבעל ראובן וי"ל כיון דלאו חייב אלא מטעם דינא דגרמי מהלקי טובא בין דינא דגרמי שהוא חייב בין גרמא כיוזקין שהוא פטור כמו שאבאר בקיטור. א"כ א"ל נמי איכא לחלק לפי ב' הליקוס דר"י הא' משום דלא מהויב משום דינא דגרמי אלא כשהוא עלמו עושה הוזהק לממון חבירו אבל כנ"ד שמעון לא הוזהק כלום ממון של ראובן וגם הוא לא בעלו ממלאכהו אלא ע"י גרמא נסתלק ע"י אחרים וכו"ג הוי גרמא כיוזקין ול"ד להכחא דשוכר האומנין דהתם הוא עלמו שכרו והבטיחו על שכרו כל משך זמן השכירות ועי"כ נחבעלו ממלאכהם כי לא יוכל עוד להשתכר. ולפי טעם חילוק הב' דלאו חייב א"כ הוזהק נעשה מיד בטעם המעשה של הגורם כאן נמי הוזהק לא נעשה מיד שלא סלקוהו הקבל לראובן מיד כששמעו ש"ד מהסתמא נחיעלו כבר מה לעשות עמו משא"כ בשוכר האומנין דהתם מיד כששכרן סילקו מכל שכירות אחרת באותו היום והבטיחו על שכרו לכך לריך לקיים לו. והא' תתמה שנחלק כל כך בחלוקים קלושים ודקוס דר"י נמי ירד להלק בדקום כדמבאר בתוס' פ' לא יתפור ובאשרי שם ובסגול קמא וכו"ג לפי ריב"א דמסיק דדינא דגרמי אינו אלא מדרבנן ובמילי דשכיחי תקנו לחייב ובמילי דלא שכיחי פטרו הגורם וא"כ איכא לפלוגי פסיר טפי דהתם בשוכר האומנין מילתא דשכיחי הוא שבע"כ חוזר בפועלים וגורם להם שיתבעלו אבל כנ"ד גרמא דבעיליה כה"ג לא שכיחי כלל שו"א אחד ש"ד דשקר על חבירו ויחזיק דבריו בש"ד גדול כזה שעי"כ לא יסלקוהו הקבל ויחמינו לדבריו. אמנם נראה דלע"ג דמדניא לא יהחייב שמעון כמו שביארתי מ"מ אם רלו כנ"ד וקצוהו כדי לעשות נדו וסו"ג ולסכור פי דוברי שקר ומולאי ש"ד הרשות בידם כפי מה שגדלה להם לורך לפי טעמין וכן משמע בתשובת הר"ש וכן ראוי לעשות:

שאלה שח

ראובן שלח עשרים זכובים ביד שמעון להלוים ללוי לעיר אחרת שיקנה בהם איזה דבר לאחר זמן בא ראובן אלא לוי ונתבע ממנו החפץ שבקשו לקחתו או להחזיר לו הזכובים שלו והשיב לוי כמעמד שמעון שלא נתן לו כלום מכה ראובן ושמעון אומר שבדאי נתן לו כ' זכובים ולוי מכחישו האין יסתלק דין זה לענין חיוב עסק שבועות שבייטוס:

תשובה

יראה דום לצד חילוקים הללו בביאור יפה מן התלמוד ומפסקי הגאונים פ' האיש מקדש גרסין א"ר אר"י אמר גמירא לאו וקדשו לי אשה הן הן שוחיו הן הן עדיו וכן בגירושין וכן בד"מ ומפ' התם דד"מ כגון שאמר לשיים חנו מנה זו לפלוגי שאני חייב לו הן אומרים נתנו לו והוא אומר לא נטלתי כאמנים מנו דאי בני אמרי אסדרינכו ללוה יכולין למימר מסרנו למלוה והשתחא דתקינו רבנן שבועת היסח ואי הוה אמרי אסדרינכו ללוה בני אשתובעי וא"כ ונגעין בעדות הן ולא מהמני אלא משבועת דלא קבל וחוזר וגובה חובו מן הלוה ע"כ שיטת התלמוד. והרמב"ם והסמ"ג כתבו פסק זה גבי שליח אחד ככה"ג שפסליה נבעט שנתן ואידך נבעט שלא לקח וישלם הלוה לב"ה או לבעל פקדון וכתבו עוד בד"א שפסליה וכו"ה לפינו ומכחישים זא"ל אבל אם מוח א' מיהס או הלך למד"ס אין הלוה יכול להשביע השני שהרי אין כאן שטויען להכחיש בודאי אלא מהרים התם ע"כ. מהרי" סוגיא יש להוכיח א"ל דיכול ראובן להשביע את שמעון שנתן הזכובים ללוי כי הכא דמשביע את העדים דנתנו למלוה ואע"ג דשמא הוא דהא לא ידע אי יביב ליה או לאו והשליח עושה ברי דייביב ליה נראה דה"ע דכל היכי דידוע הוא דבא ממנו ליד חבירו וחבירו עושה שנאחד או נחלקלך או באיזה ענין שהוא נפסד מן הבעלים לריך לישבע שהוא כדבריו ואפי' אם חבירו שנגדו א"י בודאי להכחישו וכסי איחא כסדיא במרדכי פ' שבועת הדיינים בתשובת רבינו ברוך ורבינו שמחה ומייתי ראייה מסא דאמרינן פ' המפקיד דמשביעין אותו שבעה שאינו בדרשות דחיישין שמא עיניו נתן בס

וס"ג איחא בתשובת מור"ם בר"פ המפקיד אהא דמשביעין אותו שבעה שאינו בדרשות. ואי קשיא לן אכסדותיו הסיא דרמב"ם וסמ"ג דכתבו אם מה האחד א"י להשביע את השני משמע אם מה הב"ה א"י להשביע את השליח אע"ג דלריך לפרוע שניה לירשיו דאם אין היורשים תובעים אותו א"כ ודאי כבר נפרע אביהם ופשיטא דא"י להשביע השליח אלא ודאי היורשים תובעין אותו אע"כ א"י להשביע השליח בטענת שמא י"ל דהתם השמא גרוע מאד דלמה יש לנו לומר דלא עשה שליחותו האילו ואינו מכחישו לפיני והוא האמין לו להיות שליח אמנם אי בעית לחתויי ראייה מפ' האיש מקדש דלעיל דכנ"ד יכול ראובן להשביע את לוי שלא קבל הזכובים משמעון כמו שנבעט המלוה שלא קבל המעות וגובה חובו שאני התם דמיליה בא להוילאי אפי' יש שטר בידו ממוכר גוביינא הוא ואשכחן בכמה דוכתי בחלמוד דתקנו שבועה למוטלין אבל ככה"ג לא הוי משביעין למוחזקו וסכי מחלק מור"ם כסדיא בתשובת במרדכי פ' הוזהקין דשבועה דלא פקדנו אהא דהיכו נמי בטענת שמא הוה באה ולכן לא חייבו חכמים אלא במקום שיתומים בואו לנכות מאחרים כשטר של אביהם ולא במקום שהם נחבעים ובאים אחרים להוילאי מן ולא תקשה נמי הסיא דרמב"ם וסמ"ג דמשמע היכא דמת השליח אין הלוה יכול להשביע הב"ה ואע"פ שבא להוילאי ממוט דו"ל כדלעיל משום דשמא של הלוה גרוע יותר דאין יכול כלל לידע במידי שנתן השליח לב"ה שמעות והמלוה עושה מלוה איח לי נכך מאי איח לי גבי שליח לא האמתיכו מירי כלל ולכן לא משביעין לכו אלא היכי דתרווייכו אחיכו קמן דמכחישי אסדרי לריכין שייחס לישבע כמו גבי חמוי על פיקחו אבל כנ"ד אע"ג דקיימי תרווייכו ומכחישים אסדרי אין ראובן יכול להשביע את לוי דמאי למימר מה יש לך עלי לית לך גבאי ולא מידי שהרי איך יודע את שמעון נתן לי כלום משלך לא היה לי עסק כך בדבר הזה וא"כ דלעולם לא ישיבע ראובן את לוי בטענת שמא מכה העדאח שמעון שמעיד שנתן לו הזכובים וכו' נמי דפסול הוא לעדות משום דמוע דבר כדמייחין לעיל מפ' האיש מקדש מ"מ חיסוי עדותו לענין שבועת היסח כדליתא במרדכי פ' שבועת הדיינים בתשובת דלעיל דאפי' עד פסול זוקק לשבועת היסח בטענת שמא וי"ל דדוקא פסול מחמת קורבן זוקק לשבועת היסח דכסי איירי התם משום דאותו פסול אינו אלא גזירה הכחוז דאפילו משא ואסרן הו. פסולים לעדות כדליתא עליה פ' מי שמת ואיכא למימר שבועת היסח שהיא תקנתא דרבנן לא פסלו קרובים לגביה אם הם כאמנים לתובע. אבל פסול דמכה דמוע נדבר אין להאמינו כל עיקר דהתם הוא כבעל דין עלמו ואין לסמוך כלום על עדותו. אמנם נראה דוודאי יכול משעון להשביע את לוי שלא קבל ממנו הזכובים שהרי הוא עושה ברי כנגדו ולא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דודי את שהרי אין הממון שלך הוא לא מבעיא קודם שנבעט שמעון לראובן דיכול להשביע את לוי דבעל דברים דידיה הוא כדי שיפטור משבועתו אם יודה ע"י השבועה אלא אפי' לאחר שנבעט שמעון ונפטר מראובן מ"מ יכול להשביע את לוי ודמיה ממש להא דאמרינן פ' הגזל קמא נגבס באונס וסובר הגב' כו' ומסיק רבא דאם שומר הנס הוא קודם שנבעט לריך לשלם לבעלים והוא יעשה דין עם הגב' ויולאי ממנו דמי הגיבס ואם נשבע כבר השומר ראה עומד בשבועתו ובעלים עושים דין עם הגב' ראה עושה הוא דהין עם הגב' ע"כ. אלתא אע"ג דכבר נבעט השומר ונפטר בשבועתו מן הבעלים אעפ"כ ראה עושה דין עם הגב' ולא מצי למימר לאו בד"א שהרי נפטר בשבועתו כיון דמירו נגב' אע"פ שאין ממנו עלו בעל דברים דידים הוא וכו"ד נמי הואיל ועושה שמעון שמירו נתן ללוי בעל דברים דידים הוא ולא דמי להאי כלל דליתא במרדכי פ' הגזל קמא דפסק ראב"ן בחדא שאלה זוקק לאשמו למוזות ואבד דאין נשבע לאשה אלא מדעת בעלם וכו"ג פסק שם ראב"ה דהתם האשה אין לה שום טענה נגד השליח דלא אחי לידו מידם כלום אע"ג דהממון נשתחא להיות שלה מ"מ לא איקרתי בעל דברים דשליח דהא לא מצינו עושה דייביב ליה מירי. אבל אין נראה ראייה להביא לנ"ד מסא דאמרינן פ' קמא דב"ק וכן דב"מ ראובן שמכר שדה לשמעון ובא ב"ה דראובן וערף ליה דינא

דינא טא דחיל ראוין ומשתי דינא כו' עד איכא דאמרי אפילו שלא באחריות משום דלא ניחא ליה לדיכוי לשמעון תרעומות עליו מש"ה מיקרי ראוין ב"ד דכ"ה דאיכא למימר ודאי הסת דב"ה דראובן אחי למטרף ומשמעון ואם יערפסה נמלא שמעון מפסיד מכה דראובן ונתאסה ממנו ומדין גמור סיה לו לשמעון תרעומות עליו אבל בנ"ד הואיל ונשבע לו שמעון לראובן שעשה השליחות ונתן הסוכים שלו ללוי אם לוי מכחיש בדבר מאיזם דין יתרעם עליו. אמנם נראה דאם בא ראוין לטף את שמעון קודם שנשבע שיטביע הוא את לוי לא מלי לטפו אה"כ פוער אוחו מהשבעה לגמרי אע"פ דהסם נבי גנבה באולם והוכר בגב דקודם שנשבע הסם לריך הוא לשלם ויעשה דין עם הגב וב"ש סכא שריך לעשות דין עם לוי קודם שנשבע דשאי הסם שאין סגומר נפסד כלום כדפרש"י הסם שיכול הוא להוילא מן הגב ואינו נפסד כלום רק טעורה וזה הייבוסו חכמים הואיל וסיה סומר על המומן אבל סכא אם ישבע לוי לשמעון ושמעון יערך ג"כ אח"כ לראובן לישבע נמלא אחד מהם ודאי נשבע שבעת הוא וכה"ג ודאי מיקרי הפסד וקפידא ואין לטפו לך :

שאלה שמי ראוין נקן תגורם של כסף לזרף נכרי לתקנה והלך נכרי לאחר שתקנה ומשכנה לשמעון וכבר

סיו ג"כ משכונות של הלוף סהוא ביד שמעון ואחר הלוף לשמעון חוליא לי כל המשכונות שבידך ותחשוב קרן וריבית עליהם ותלוס לי עוד במזומן עוד סך מעות ותגורם זאת סהיה ממושכנת לך בעד הכל כי הוא שום כ"כ וכן עשה שמעון לאה"ל ברה הלוף מחמת רוב חיובים וכה"ג וראובן בא לתקור אחר תגורמו ונדע לו סהיה ממושכנת ביד שמעון בא ראוין לשמעון לתבוע תגורמו ששיב שמעון אחת כי תגורם אחת ממושכנת לי גזס הלוף בךך וכך אבל לא ידעתי סהיה שלך סתן לי מה שאתה חייב לי לתת מן סדין ואשיב לך סהוא סדין ונתן מה יתן ראוין לשמעון שיחזור לך תגורמו :

תשובה יראה דהא פשיטא דאין שמעון לריך להחזיר לו הסגורם לראובן כהסם דק"ל פ' הגזל בתרא

דמשכנתא איה בה משום תקנה השוק ונראה דכ"ש עתה בזמנינו שיעקר מחייטיוו בהלואה בריבית ולורך הוא לנו תקנה השוק במשכנתא טפי בממכר וא"כ כל מה שכלום שמעון לזרף על הסגורם במזומן וגם סך מהמשכונות שהוילא לזרף על סמך הסגורם זאת כמו שחשב עמו קרן וריבית סכל לריך ראוין לתת לשמעון שיחזיר לו תגורמו. אמנם סריבית שעלה לשמעון מיום שבושכנס לו הסגורם אין לריך ראוין לתת לו דלא עשו תקנה השוק אלא דוקא לגבי קרן ולא לגבי ריבית. כדאיתא בסדיא במרדכי פ' האשה שלום ובמרדכי ובסגורם אשירי פ' איזבו נשך מ"מ סריבית שעלה על המשכונות שהוילא שמעון לזרף ליכא למוחשיבנה לריות וליתא לית בהן משום תקנה השוק אע"פ דריות הוא ולא קרן מ"מ איותו ריות איתו בא ממשכנו זה שהוא של ישראל שריך להחזיר אלא כבר בה ריות זה לידו ממקום אחר והוי כמו קרן דאטו אם סריות עשרה זכובים בשחוק והלוס על מטתן שהוא של ישראל ואינו יודע ומכירו שלא יתא בהס"ג משום תקנה השוק הא פשיטא ליתא מטעם מאי אמרינן דלא עשו תקנה השוק בריות משום דמדניא סיה לו למלוס או ללוקח להחזיר סהפך לבעליו בהסם סכרי שלו הוא וגנב או גזל ממנו ולא יתייאש ממנו ועבדו רבנן תקנתא שיפדה בדימים משום תקנה השוק וכי עביד רבנן תקנתא בקרן אבל לא בריות משום דלא יתבעל השוק בךך הואיל ובעות הוא שלא יפסיד סקרן סהוא מוילא על ספך זה ועל סריות לא יחוש אם נכנס בספך על כך אבל אם סיה לריך להפסיד גס סריות סכבר אחי ליה מעלמא והוילא על זה סהפך יתבעל השוק דסרבה לוקחים ומלוין על סהפכים מן סרווחים דאחו לסו מעלמא וק"ל ולא סיה לריך לסרירך כ"כ מה שכתבתי לעיל דא"ל ראוין לתת לשמעון סריבית שעלה על הסגורם אלא משום דסיה נראה דסיוו דוקא בעינן זה שלא סייק הלוף התגורם בשויו סקונה כגון שלא חדס בה רק שחברם על סרלוועה וקבע בה ומסמרים וכה"ג אבל אם שויה אורתו בעינן זה דהיה ליה למימר אומן קונה לריך להשייב בדבר דפלוגתא דרבוותא סיה רב אלפס פ' הגזל קאמר דלא ק"ל כרב

אחי דאומן קונס בשבט כלי ואשירי פ"ב דקדושין כתב בשם ר"ת דק"ל כרב אחי וכן כתב פ' בתרא דע"ז בשם ס"ג ור"כ במרדכי בשם ר"י פ' הגזל וא"כ שמעון דייחוק הוא בחגור מלי למימר קום לי כר"ה וחביריו דאומן קנה זבנה כלי ולדבריהם קנה הלוף סהגורם דלגבי נכרי נמי אמרינן אומן קונה בש"כ כדמוכח מדברי סגלוים פ' בתרא דע"ז גבי עבילה כלי מסכת סלקותין מן סוכרי וא"כ הלוף על שלו לוס ושלו ססכין אלא שהוא גזק לראובן והוא יתבענו כאשר ירלס והכי מוכח פ' הגזל בתרא כהסם דוכתי דסכי הוא דינא לגבי גזילה ממש דקני ליה גזלן בשויו. אמנם אף לפ"י לריך לדקדק אם ססביה הלוף סהגורם כ"כ שיש בשבט כרי ריבית שלו דבמרדכי פ' בתרא דע"ז כתב שסביב רבינו שמחה לרבינו ברוך דאין אומן קונה אלא כפי סבבה ולא בגוף סכלי ואם סיה אומן רולס לעכבו לא סיה רשאי וכן משמע לשון רש"י פ' הגזל אהא דקאמר סהס דמקודשת סיה כשעשה לה סירליים ומזמים ופרש"י דכי יסיב לה מקודשת בשבט דהיה ליה לאומן בגווייסו וכן כתב אשירי בסהוא סירקא אהא דאמר רב אשי אומן קונה בשבט כלי וכל סבבה שלו עד שיתן לו סכרו משמע דדוקא סבבה שלו ולא סגוף ווכל למר דאף סגלוים סמזריכים עבילה לכלי שתיקמו אומן נכרי לישראל מטעם דאומן קבש"כ מודים דלא קונה אומן רק כנגד סבבה ואפ"ה לריך עבילה סהוא שבוותא ספליגי סאר גלוים וכתבו סא"ל עבילה שאין סס סוכרי עליו משום סהוא סבבה דלי ניחא דאומן קונה בשבט כלי לגמרי גופא וסבבה א"כ אמאי אין סס סוכרי עליו וק"ל וע"ש באשירי ומרדכי פ' בתרא דע"ז וא"ל אפי' נאמר דאומן קבש"כ גופא וסבבה ואפ"ה סיה לריך שמעון להחזיר לראובן סהגורם מטעם דדינא דמלכותא דינא דסכי דייני עתה דלריך להחזיר לבעלים כ"ד סגוב מרשות סבעלים או מה שסאומיים והסומרים מוכרים מרשות עלמן משל אחרים ואפי' לאחר ילוס ושויו רשות דקני נמי כמו סויו מטעם מ"מ אי בהר דינא דמלכותא ניול לריך ראוין לתת לשמעון סריבית כמו סקרן דחוק קבוע הוא ליכודים מן סמלכות בזילו מדיות כשמלוין על דבר סגוב ובאו סבעלים לפדות לריבין לפדוע קרן וריבית ובנ"ד אע"פ דסיראל הוא לריך לפדוע סריבית לחבירו אין כאן איכור שהרי לא לוס כלום משמעון ואין זה ריבית בהא מיד לוס למלוס :

שאלה שי סוכרים נתאכסמו בזיבוע של ראוין וסביאו סחורה למטר בזול ובא שמעון לקנותה ואמר ליה ראוין

ביתי זכחה לי וכספך ראוין מן סבית קנה שמעון מן סוכרים סחורה שיש בה ריות עשרים זכובים ובה ראוין ועיירער עליו וסיו ג"כ סוכרים בזיבוע של שמעון וסור ראוין אחרים לקנותה מן סהסרה זו שמעון ג"כ לאמר ביתי זכחה לי וקדם ראוין וקנה מלוותה סחורה סוכים שיש בהן ריות עשרה זכובים ולא סספיק למשך סוכים לרשותו עד שכללו סכי סגר שמעון את סאריות סוכים שלו שבו עמדו סוכים וכששמע עקנה ראוין סוכים לא רלס לפתוח לו לראובן להוילא סוכים כי אמר ביתי זכחה לי ועטן עליו ראוין מנ"ל אם ביתך זכחה לך גס ביתי זכחה לי וכן לי ריות מהכ' זכובים סקנית בזיבוי או סנה לי ריות זה מן סוכים ולא זכחה זכות סבית לא לי ולך. עענחיס עענח או לאו :

תשובה יראה דדין זה נחלק על שני דרכים כמו שאבאר.

א"ל פ"ב ומרדכי פ"ק דב"מ כתבו דראב"ן וראב"ה פליגי בהא אם זיבוע של אחד זכחה לו כהס"ג ראב"ן פסק דביבוע זכחה לו וראב"ה סחוק ופוסק דאיתו זכחה לו כהס"ג וסשתא אם בא ראוין לתבוע את שמעון כהסם אהת מתחילה מכה ממ"ג כדביארתי ודאי לריך שמעון לתת ממש ופסך סריות מועט שכללו סתי ססחורות דמנ"ל ריות אחד שלו הוא. וכה"ג אמרינן פ"ב דבכורות מ"ט דברי מאיר הואיל וכהן בא עליו משני לדין אי כסור הוא כולו דידי הוא ואי לא סב לי מתנתה מיניה ורבי יוסי נמי דפליג סהס סיונו מטעם דעטו שאינו זכחה כזכחה אבל אהך סברא דנוטל ממ"ל לא פליגי כדמוכח סהס בסדיא אבל אם סבב ראוין את שמעון לדין לפתחילה על ריות ססחורה סקנה בזיבוע ועטן דביבוע זכחה לו ופסק סדיין דשמעון יכול לסחוק סריות דכיון דפלוגתא דרבוותא סיה לא מספיקן מיניה וכן סדין לפסוק. ואע"פ דבאשירי פ"ק דב"מ

לא

כלום שהרי לא קיימתי להחליף רק עם שניסו ושמעון כבוד חזר ומועין עוד דלרובן שאף אם ילעזרך להחליף אין לרובו להחליף בדרך זה טול אחס כל ממוני ואני אטול את כל ממוניך . אלא אולי כל אשר לי בשבועים וכן אחס וישמו בית דין ממון של מי שזו יותר וינתן המותר לחיבורו שהרי אדעתא דהכי באתו מתחילה לירי החילוף זה שכל אחד חושב שיש לחיבור יותר ממנו גם נבאי לדרק תובעים את כולם ממחמת קנס שקבלו עליהם לדרק ואף אם יתפייסו כולם ומחלו זה לזה על החילוף מ"מ לא יולאין ידי חובת דרס לדרק .

שיאך יתבארנו אלו הדברים :

תשובה יראה דדבר פשוט שאין תביעת הנבאים כלום אם יתפייסו כולם ואין אחד תובע את חיבורו וכן מלאחי

הועתק מתשובת גדול אחד מן הגדולים הראשונים איש ואשה שקבלו עליהם חכם לעשות גירושין והעמידו קנסות להקדם על כנס ונתפייסו אח"כ להיות בחד ותובעין סקבל סקבל והשיב דפטורין משום דלא העמידו הקנסות אלא משום דלא יעבדו זה את זה וכוון שאין אחד תובע את חיבורו מה להקבל עליהם שהרי נתקיימו דבריהם וראייה ממתני' פ' חמישי דנדרים קנים שאזה נהגה לי אם אהה ויתן לבי כור חייטין כו' ע"כ . אך מתניתין מיייתי לה בפ' מי שאחזו וכיום המשנה רבי מאיר אומר וכו' ויכול זה להסיר נדרו שלא ע"פ טכס ואמר כריני כאלו התקבלתי ופריך הסם מקר מתניתין דדברי חכמים אמילתא דגיטין ודחי דלגבי גיטין לא עברא קמבין ולכך פריך להטקיים הסגיא ממש כמו שהתנה א"ל בכל מיני דמבין בתנאי לררויה הואיל ונתפייסו הרי הוא כאלו נתקיים לו התנאי ממש דמתחילה קבלה הוא כדפירש"י הסם . וז"ל נמי לא הו מכוונים רק לררויה א"כ ס"ם והוא סבירא א"ל אי הו אמרין דעממא הוא משום דאי בני מקבל הוא ממנו כור חייטין וחזר ומתנו לו וכוון דמאי למיעבד הכי אפוי מטרסא למס לי דא"כ התינה בתנאי סגן בממון א"ל כגון הא דלעיל שהעמידו קנסות לדרק לעשות גירושין ואם הים הוא כסן ליכא למימר אי בני יעשו גירושין ואח"כ יחזרו וישאלו דכסן אסור בנדרוה וכן אם העמידו קנסות לדרק שיבאו זה את זה ויתלזו אח"כ שניסם לפטור זה את זה אין לנו לומר ג"כ דאי בני יעשו וישאלין ואח"כ יחזרו ויעשו גירושין דאם היו עושין כן נמלא הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביה ודילמא לא ניהא לכו כלל זאם אלא ודאי טעמם הוא משום דכל תנאים כן כה"ג אין סבירה רק שלא יעבדו את חיבורו נגד רצונם אבל כשעשו רצונם או שהתנאים הוא לזרובו ולטובתו א"כ נתבטל התנאי . ומתוך כך נראה נמי דעממא ראוון דעשין הואיל ונתפייסו שמעון חו לא מחייב לוי מידי כיון דמתחילה לא קבל להחליף רק עם שניסם טעמיה טענה בכך סברא כיון דאמרין דמתחילה לא קיימו עליהם רק שלא יעבדו את חיבורו שלא מרצונו אבל כשיתלזס למחול בטל הקיום א"כ כשתתלזס שמעון נתבטל הקיום כנגדו וחזר נתבטל גם נגד לוי שהרי לא קיים עליו להחליף רק עם שניסם אבל אי הו עממא משום דאי בני מחלפין וחזרין ונתנין זה לזה לכך הו מחילה בקבלת א"כ אע"פ שנתלזס שמעון לא פקע כחו של לוי בשביל כך דליכא למימר אי בני מחלפין וחזרין שהרי לוי לא יתלזס להחזיר ואינסו לא מני למפקע ידי תקיעת קף והנדר לדרק אלא מטעם דאי בני הו אמרי דעממא הכי הוא . אמנם נראה אם קבלו קיין סודר או בנחיה קיין סמועיל לקיים החילוף שנקיין הכנסים מזה לזה על ידו בדרך זה ישתנה סדין לגמרי ולא מבעיא כוחו דלוי דלא פקע דאם נתלזס שמעון למחול על החילוף אלא אפי' כה דשמעון גופא לא פקע במחילתו כיון דחזקת ראוון להרבות עליו ריעים לפייסו שימחול לו א"כ אגלאי מילתא דמיעקרא רש לזכות בחילוף וכוון דזכה בה כבר אין בידו לזכותו לחיבורו אלא בדרך מתנה כדאמר פ' השולח מקבל מתנה שאמר לאחר שבאתה מתנה לידו אי אפשי בה תבטל הוא לא אמר כלום ומוכה הסם בחוספות כהדיא דלאו דוקא שבאתה מתנה לידו אלא אפילו קרקע נמי שלא החזיק בה נמי לא אמר כלום כיון דזכס כבר במתנתו ואע"ג דמפרש הסם כמה לישני דמסכי לבטל המתנה מולכן לא מוכי אלא מטעם דהכי לישני נמי משמע משיקרא וסודאח בע"ד כק' עדים דמי וברי הודס שלא רש לזכות בה מעיקרא

לא משמע הכי בני זרק ארנקי בפתח זה כו' דלא אופיעתא אם זכס לו חזיר הבית וכתב אשרי עלם דאפ"ס בארנקי שהפקירוכו בעלים זכס בעל הבית מכה ספיקא ומוזילין אותו מיד המחזיק בה ונתנין אותו לבעל הבית . וכוונתו ממש ככ"ד דס"ל איה לן למימר דלרובן בעל הבית זכה תחילה בריוה בסחורה מכה ספק דשמה קיים לן כראב"ן דיש לחלק דהתם בני ארנקי מאחר שהוא ספקר א"כ כשעבר דרך חזיר הבית נקית מיד לבעל הבית אי איכא למימר שאין סופו לנוה כעונת דמי חו לא מיהסרע מידי אבל כ"ד אפי' את"ל דביתו זכה לו בסחורה שבה לבית מס שיש להריות בה מ"מ אכתי מחסר אותו ריות קיין מן הסחורים ולית לן למימר דזכס בה מכה ספיקא ונוליא הספק מיד זכס שהחזיק בחזרו ריות בקיין שקבלו וסביא לידו ולריך לדרק בחלוק זה . ואם לאהר שפסק דין זה קנה ראוון את הסוסים שהיו בבית שמעון ושמעון מחזיק באררום שלו טסם סגורות טס מטעם דביתו זכה לו וכוון אע"ג שהחזיקה בתחילה בריוה בסחורה מטעם דאמינא לא קים לי כראב"ן דביתו זכה כה"ג שהתא בהאי דינא שאני ג"כ מוחזק בכוסים אמילתא דקי"ל כראב"ן דביתו זכה לי ואין ראוון יכול לזא עליו משני לדרין דממ"כ אחד מן הכוחים שלי הוא דכיון שפסק הדין על בריוה הראשון טוב אין לחזור עליו מכה ממ"כ ועממא דשמעון כה"ג טענה מעליא היא ודמילא מאז להא דאמרין פ' החולץ ספק בני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם בחד דפליגי יבם כהדי ספק נכסי מיתנא דקאחי ספיקא אמנתא ידידיה כהדיכו וכו' ויבם ממ"כ דאי בני יבם הוא א"כ איה ליה מתנה כהדיכו אי בר מיתנא הוא א"כ הווא פלגא דשקיל יבם כבר בנכסי מיתנא דיליה ספק הוא לו וליחבו ליה הפחות שבשני החלקים האלו מכה ממ"כ . וקאמרין דפליגי בה רבא סבר קס דינא פירוש הווא פלגא דשקל יבם כבר קס ליה ולא יוכל הספק לחזור עליו מכה ממ"כ מחמת תביעות ממון אחר ורבי ירמיה סבר דדינא פ' הדין הראשון שנתן כך שחלוק היבם עם הספק חזר הוא מכה ממ"כ ולריכין בני יבם לתת לספק אותו חלק או מנתה דיליה כהדיכו בנכסי יבם . וכנהו טס החו"כ דהא דסבר רבי אבא קס דינא דוקא לנתר דפליגי יבם כבר בנכסי מיתנא אבל אי לא פליגי אלא שהנכסים מונחין עדיין לפנייה לחלוק מודה דשקיל ספק ממ"כ . ופסקו רוב המחברים כרבי אבא . ונראה טעמם דודאי סברא היא לעולם דשקיל ספק ממ"כ אלא היכא דפליגי כבר על פי הדין אהה דעמו ונתייאש מאותו חלק דשקל יבם ונעמס אותו חלק ליבם כשאר ממונו ששוב לא יוכל לחזור עליו ממ"כ ולפ"ז ל"ד אם כבר באו ראוון ושמעון לדון על דבר ריוה הסחורה הראשונה ונפסק הדין לשמעון דזכה במס שבירו משום דפלונתא דרבותא לא מפיקין ממונא מסהוא שעתא אהה ראוון דעתו ונתייאש מאותו ריוה ונעמס אותו ריוה לשמעון כשאר ממונו ולא יוכל ראוון לחזור עליו מכה ממ"כ אבל אם בפעם אחת באו לדון על אלו רוחים ודאי מני ראוון לזא על שמעון משני לדרין דהנה"ה

וגראה טעם דמילא לתקפו כסן מוזילין אותו מידו משום דמתחילה חפסחו בספק הו והכי נמי תחילה חפסחו דבהרס בספק הו ושלא כהיך גמור הפס . מ"מ כ"ד לא תשיב חפסיה האחרון בחיבור הואיל ובספק טסם דראשון נמי אכתי לא חיי לידיה ולא זכה בה עדיין אפי' לפוס ספיקא דיליה כדמבאר בפנים :

שאלה שיא ראוון ושמעון היו מתקוטטים יחד לפני הקהל . אמר ראוון לשמעון אני ונתן מס מממוני יותר

שאתה ונתן מממוני לפי הערך וכן אני נתן יותר מלוי לפי הערך וסני אני ונתן נגדיים תקיעת קף ובקנס מאה זכובים לדרק שאחליף עמכם ואתן כל אשר לי מקרקעי ומטלטלי כסף ושום כסף ענוד כל אשר לכם ג"כ כל נכסים ושום כסף . ושיב שמעון אני מרואס וקרא ללוי ואמר ללוי עשה כמוי וכן תקעו קף ראוון עם שמעון ולוי וגם קבלו עליהם קנס לדרק משני הדרדין לקיים עליהם החילוף והסחורה דלעיל וכמו לאחר יוס או יומים בקס ראוון לחזור כי נתחרט וספיר על ידי ריעים ואכובים משמעון ולוי שיחזרו גם הם לחזור ונתפייסו שמעון אבל לוי לא רש להטפיים ונתן עממים ואמתלאות לדבריו מפני מה אין רצונו להטפיים ולחזור השיב ראוון אחר שנתלזס לי שמעון לחזור מעתה איני מקושר ללוי

משקרא משא"כ הכא כדפירשתי . אמנם מה שהשיב ראובן שאין לראו להחליף עמו ממש אלא ע"י הערכת הנכסים ויתן איש לחבירו סמוכה לריך דקדוק יפה אי טענתיה טענה בזה אי לא ויהי נראה דכיון דידעו דכל כוונה תמורה לחילוף זה לא היתה מחילה אלא מפני קנאת העושר שסבור האחד שיש לחבירו יותר ממנו ואינו נותן ממנו מס כ"כ ואע"פ שקבלו עליהם להחליף ג"כ בנכסים שאין מהוויבין במס ע"י קנאת שאר הנכסים המהוויבים במס נחשודר לכלול כל הנכסים יחד וא"כ הואיל ולא היוונו כלל להקניט ולא לתמוד איש את אשר לחבירו מחפשים או מקרקעות ולא היוונו רק לסרווחא . נראה לדמות לזה דפ' מי שחצו דמייתי לשל דמסיק סהם דאפי' רבנן דרשב"ג מודו היכא דלא מכוונו אלא לסרווחא כוה ליה קבלת הדמים כמו החפץ עצמו וה"ל גבי ר"ד . וא"ל הו אמרין הסם האם דהיתא הרי זו גיטיך ע"מ שתחזיר לי בנייר חימוד דאמר רשב"ג היכא דהיתא בעיניה אבל היכא דהיתא בעיניה מי אמר פי' אפי' דסבור רשב"ג דהאומר לאשה הרי את מגורשת על מנת שתהן לי אטעליה ואבדה אטעליה תהן לו את דמיה ואמרין היינו משום דלדאס וליהא בעיניה אבל אי היתא בעיניה אינה מגורשת עד שתהן האטעליה סה קמן דאפי' לרשב"ג היכא דהיתא לחפץ בעיניה לא מקיים תנאו עליו בדמיו ור"ד נמי סה איחיהו כל הנכסים והחפשים שהותנו עליהם בעיניהן לא תיבחי אס יאמר אהן לך את דמיהם . וסדע דע"כ לריבין לנימיר דאין ראיה מסה דלעיל דהואיל ולא מכווין רק לסרווחא מ"ל הן מ"ל דמיון דפ' תהרא דע"ל כחז אבירי ופסקי טהם אמר אחד לפועל עשה עמי מלאכה זו ואהן לך הפך פלוני אפי' דשכר פשוטה לא בעי קנין דמלאכה שפועה הלא בעל סבית קנה שכרו מ"מ לא מחייב לתת לו אותה הפך אלא א"כ משך הפועל את הפך או שיטנו כבר ברשותו ע"כ . ודקדק אשירי פסק זה מסוגיא דסהם נהן לה ואח"כ בא עליה ב' והסתחא כיון דסהם נמי אין כוונה הפועל רק לסרווחא מאי ארייח שכר פשוטה כל מיני נמי ואמאי לא מייתי אשירי ראייה מפ' מי שחצו אפי' כל היכא דהיתא לחפץ בעיניה לריך ליתן לו ולא דמיו אפי' היכא דלא מכוון רק לסרווחא . ודוקא היכא דהיתא שנאבד או נתקלקל מהקיים הסגלי בדמיו רק בשכר פשוטה אפילו באיתא בעיניה נותן לה דמיו וסיינו בעמא משום דהפועל לא זכא צו בשום קניין אלא שמלאכה קנה את שכרו ולכך לא קנה אלא הדמים ולא הפך שהסנהם עליו ואדרבה אין דין שכר פשוטה אלא בזווי כדאיתא בתוס' פ' הפרס ובמדרי ריש פ' קמא בשם ר"ת ומש"ס היכא דמשך הפועל הפך שזכה בו בקניין או שיטנו ברשותו דקנה לו רשותו זכה בחפץ ולא מצי לסלקו בדמים אבל בעלמא דלריך לקיים הסגלי מכה קנין או מכה הקיעת קף או נדר לדקדק היכא דהפך בעיניה לריך לתת לו ולא מצי לסלקו בדמים . אמנם נראה לחלק בנ"ד דודאי בעלמא כשהוא מתנה על החפץ והחפץ בעין אין אומרין שיתן את דמיו שכרי על החפץ הסנהם ולא על דמיו אס היה רואה בדמיו היה אומר הן לי שום כך וכך אפי' דדוקא הפך היה חביב עליו אפי' היכא דנאבד וליהא בעיניה אמדין דעתיא שאין לראו שבשכר כך יתבעל תנאו אלא יעול את דמיו . אבל בנ"ד דלא חזינא בדעתיה מידי טהו רואים איש בחפציו של חבירו אלא כל עצמו לא באו רק לברר איה מהן שיש לו נכסים מרובים והמעט ירווח בנכסי רב על ידי החילוף לעולם נימא אפילו היכא דהיתא בעיניה מצי לסלקו בדמיו דמ"ל הן ומ"ל דמיהן והדבר שקול נוטה לבאן ולכאן הווא ירושלמי דמייתי אשירי ס"פ נערה שנתפתחה דהיכא דהיתא לה לאיתתא טטר כהובס בעשרים דינרים ואין ליחומים קרקע לגבות סימנו אלא שום עשרה דינרים ואמרס להו איתתא או סבו קרקע דהיבס לי או סבו דינרים ופלוני בזה סהם אמוראי . ומסיק באשירי דפסק כמ"ד דמאי יתמי למימר אין שיעבוד אלא כנגד עשרה דינרים הילך עשרה דינרים והקרקע לא יתן לך ונראה דס"ס בעל חוב כס"ג דמ"ט ועי"מ מ"מ אין ענין זה דומה כולי האי לנ"ד וקל להבין :

שאלה שיש

לאס אשה ראוון נפלו לה מעות מוזמנים בירושלם ושמעון מחזיק בהם . בא ראוון ותבע

במא [תרומת הדשן ח"א]

לשמעון לרין על דבר המעות שהן נכסי מלוג אשתו . השיב שמעון לאו בעל דברים דידי את עד שתביא כרשאה מאפקך והיא בכאן ואינה תובעת אותי וראובן השיב בעל דברים דידי את מחמת זכותי שיש לי בפירות נכסי מלוג של אשתי . הדין עם מי :

תשובה יראה דהדין עם ראובן אפי' דגרסינן שיליה השולח אמר אבי נקיטין בעל בנכסי אשתו לריך כרשאה . ולא אמרן אלא דלא נחית אפירי אבל נחית אפירי מנו דמישחתי דינא אפירי מישחתי נמי אנופא וכחז בטור ח"מ בשם רב האי גאון דלעולם לריך כרשאה עד שיכיו פירות בלוהא קרקע עלמה ולא נסיי טעמא דהפטר למכור וליקח מהן קרקע שהיא עושה פירות וכן משמע מדברי הרמב"ם וסמ"ג ע"ש . אמנם בטור חושן דלעיל לא כחז הכי משם תשובת הר"ם ופירש"י פ' השולח דלעיל משמע נמי היכא דיש לו סום טענה בשביל זכות הפירות אין לריך כרשאה ונראה דבנ"ד כ"ע מודו דה"ל כרשאה כיון דהמעות מוזמנים הן והגאונים דלעיל דכתבו דהיכא פירי בלוהא קרקע לא אחי לאשוקי אלא היכא דלריך למכור הנכסי מלוג וליקח במעות קרקע והוא אוכל פירות אבל מעות מוזמנים חשיבי הן כמו קרקע שיש בה פירות משום דבכל שעה נזויו לו ליקח קרקע מהן שיאכל ממנה פירות וסכי מחלקים סהום' משא"ל פ' נגמר מילתא אהא דפריך ממוחר סמת ליורשיו אביו דהיא ליה סומנה מילתא ומקשים סהום' מאי פריך הו צטווי לארוג אפי' אביו מודס דלאו מילתא היא וגביית המעות למת הו נמי כמו טווי לארוג סכרי עדיין לריך ליקח סכריים ללרבי סמת ומתרינן הן דהמעות מוזמנים הן חשיבין כמו ארוג גופים דהוי כאלו כבר קניו כדאמרין בעלמא זוי דאויש אינון עבדין ליה ספסירא וס"י בנ"ד חשיבו כאלו כבר נלקח בהן קרקע שפועה פירות מיד כסהם קרקע דהיתתו סכי . ותו נראה דאפי' אס נפלו לה שאר דברים שצריכין למכור ליקח מהן קרקע שפועה פירות והאשה כאן בפנינו ואינה רואה לחלוק עם מחזיק בלוהא דברים ונכסים וגם איננה רואה להרשות את בעלה לחלוק כס"ג יכול כבעל לדון בלא כרשאה דאין לך נחית אפירי גדול מזה שאס לא יוליא מיד המחזיק ומלא שחסר הוא את פירותיהן לעולם . ותלמודא דפסק דלריך כרשאה היכא דלא נחית לפירי רואה לומר כדפירש"י סהם דאין לדון עמו בלוס פירות שאין לו טענה עם האשה בפירות כלל עכ"ל משמע שאין לו שום זכות בעטנת הפירות כגון אס בלאו סכי הפירות מצויים למחזיק הקרקע מן המודים הקרקע לאשה לב' או ד' שנים או ככה"ג שאין לו עתה שום נפקותא אס זה מחזיק בפירות אלא רואה לדון עמו בנוף הקרקע בענין זה לריך כרשאה אבל היכא דמצי למטען שום נפקותא דהיתא ליה בזהדי דמחזיק לעולם לא לריך כרשאה והדין והסדרס נותנת דה"ל אפי' אפי' למיחש לעולם היכא דנפלו לה נכסים שצריכים למכור ליקח בהן קרקע שיאכל הבעל פירות יבא' אחד מקרובים ויחזיק בהן ויעשה עמה קוגיא שלא תהן כרשאה לבעלה והיא ג"כ לא תתבענו ונמלא שיטתהו הנכסים בידי לעולם ומחבטל לו תקנת חכמים שתקנו לבעל פירות מן האשה ובכל מקום חיישינן לתקון העולם וסלא לחשוב תרעומות ועולם לעקור תקנת חכמים :

שאלה שיש

ראובן ראוון היו לו מעות מוזמנים ביד נכרי בעיר אחרת ורואה שמעון ללכת לאותה העיר . ואמר לראובן אבקשך שתדעס אותי ליקח המעות שסס ביד הנכרי ואהן לך את תמורתם פה ואמר ראובן הן וקבל קנין סודר על זה ונתן סימן לשמעון אל הנכרי ליתן לו המעות וסך שמעון לאותו העיר ויקח המעות מיד הנכרי ובחורך כך תהרע ראוון בדבר ומימר גם הוא ללכת לאותה העיר ונמלא המעות ביד שמעון ואמר החזיר לי מעותי כי לריבין סס לי מאד ונתהרעתי על הקנין ושמעון השיב אינוי חוזר בי וסמעות לא אשיב לך הדין עם מי :

תשובה

יראה דדבר פשוט הוא דהדין עם שמעון ואפי' דאס היו המעות עדיין ביד הנכרי הים פשיטא סהים ראוון יכול לחזור אפי' שקבל קנין סודר דק"ל אין מטבע קניית בחליפין . אמנם אחרי שקבל שמעון כבר המעות נתקיימו סדברים וראים במדרי מהא דאמרין פ' א"י איתמר סמוכר פירות דקל לחבירו

לחבירו כו' עד ומודיעה דאי שמיט בעל ואכיל לא מפיקין מיניה
 וכבש קס אשירי בשס ר"ח דפוסק מהא דס"ה המוכר טע"ח לחבירו
 במסירה לחוד בלא כתיבה וסלך זס וקבל המעות מן הלוה ושוב
 רלס המוכר לחזר דליו יכול לחזור אט"ג דאין אוחיות ויקים אלא
 בכתיבה ובמסירה מ"מ כיון דשמיט וקבל כבר לרשותו לא
 מפיקין מיניה אלא דאפי' מידי דאין סקיין נהפש עליו אס זכס
 וקבל כבר אוחו עיני חו לא סדר ולא מפיקין מיניה וס"ה ממס
 בקיין מטבע דלעיל בחליפין והע"ג דאשירי מחלק בפסק ר"ח דדוקא
 כשידע המוכר כשגבס הלוקח אה החוב מן הלוה אז זכס בו מטעם
 מחילס והע"ג דבטעות כול סבר רב נחמן דסוי מחילס בכס"ג אבל
 אי לא ידע המוכר מגביית חוב חזר וגובס בטע"ח משום דא"ל לא
 סיה לך לתח חובי עד שהיית יודע שקיס ממוס כדין קניית השטר
 עכ"ל נראה דבג"ד אין לחלק דחילוק דאשירי הסס אינו אלא לגבי
 הלוהס כדכתב להדיא חזר וגובס מב"ח וכדמפרש הטעם אבל
 הלוקח ודאי זכס במס שבידו ולא מפיקין מיניה ובג"ד לא דיייקין
 לגבי אהי שמכר המעות לשמעון דאפי' אי לא הוי מנהי מסירת
 הסיון מישראל לחבירו לא איכפת ליה מידי כהא ויכול הול לפעור
 אה עלמו מראובן ומשמעון נמי לא מפיקין כדפרישנא:

שאלה שיר ראובן מסר לשמעון עשרה זכובים ולוי מסר
 לו עשרה ובקשכו שוליסם ממקוס למקוס וסוי

גס לשמעון עלמו עשרים זכובים בכיסו ואמר לסס סריני מינה
 זכובים שלכס עס זכובים שלי בכיסו ועל אחריות שלכס אוליסם ואל
 לדרכו ובלכתו בדרך ע"י טלטולו נחקרע הכיס קלה ונאבדו לו ד'
 זכובים ואין לידע מאיזס זכובים נאבדו והשלסס אלו באין לדין לאיזס
 מכן יגיע הספסד או אס לכולן לפי השבון היכס דיייקין לסס דינא:

תשובה יראה דיש לבדר דין זס יפס' מן הסלמוד ומפסקי
 סגאומים ונראה דשמעון לא יפסיד כלוס באבידס זכס

דכיון שסוה מוחק כלל הזכובים מלי למימר שלכס נפסדו והמע"ס
 וסבי אמריין פ"ב דבכורות ובאשירי פ' הסקבל בגיטין מיייתי לס סכל
 מודיס בהאד שהפקיד עלה אלא חבירו ומת עלה אחד ברשות חבירו
 דמלי למימר שלך מת והמע"ס וכן פרש"י פ' המקבל מהסוה
 עובדא דגניבא דנפיק בקולר ואמר ד' מאות זז לרבי אבינא
 מחמרא דרבר פקוד ומסיק דקאמר מחמרא כדי ליפוח כוחו ופרש"י
 שיכס כל כיון באחריותו ואי לא אמר אס החמילו מקלת החביות
 וסיוורסי אומרים שלך החמילו וכתבין קס הסוספות דאין ר"ל דיכס
 כל הפסד עליו דמן הדין לא יפסיד אלא לפי השבון אלא להסי מהסי
 ליפות כה שלא יפסיד כלל ואשירי כתב קס בשס ריב"א דנראה
 לו עיקר שסיס כל הספסד עליו וסביא ריאס מפ"ב דבכורות דלעיל
 ותלך אשירי ברשות ריב"א מבכורות דשלי הסס שסיס כבר חלקו
 של כל אחד מבורר ולכן אמריין סמע"ס ושלך מת אבל גבי חמרא
 דגניבא לא סיה מבורר לעולם חלקו של ר' אבינא לא שייך למימר
 דשלו סכל נפסד אלא לפי השבון ונראה דדעת הסוספות נמי סבי
 לחלק דמסתמא לא פליגי אהסיס דבכורות. וה"כ בג"ד דהיס חלק
 של כל אחד מבורר כ"ע מודיס דאומר לסן שלכס נפסד והמע"ס
 ואין לומר אדרכס הוהיל רוב הזכובים סוי של שמעון נימא כל
 דפריס מרובא קפריס. וס"ג משמע כהדיס בהשוכס המיימון מהשוכס
 ריב"א ח"ל ששאלה על ד' וס' כיסוס אשר בתיבתך משלך ומשל
 אחרים ולקחס בתך דיגר מהס ואין יודע מאיזס לקחס כך נראה
 בעיני כיון שלקחס מן הקבוע כמהלס על מהלס דמי ולא אזליין
 בתר רובא כו' וכיון דהוי פלגא ופלגא דמי לאחד שהפקיד עלה
 דאמריין סמע"ס ע"כ משמע כהדיא דאי לא הוי פלגא הוי אזליין
 בתר רובא ואמריין דמס נשפרש מן הרוב ופרש ואפי' להוילא ממון
 עלס מדקאמר וכיון דפלגא ופלגא הול אמריין סמע"ס סה אי הוי
 רובא לא אמריין סמע"ס. וה"כ סה קי"ג כשמואל פ' המוכר דלא
 אזליין בממון אחר הרוב לריך לחלק דהיינו רובא דליחא קמן כגון
 גבי המוכר שור לחבירו וגמלא נחן אבל רובא דליחא קמן אזליין
 בתריס אפי' נגד חזקס ממון ור"ד נמי רובא דליחא קמן סוה. אמס
 מוכס מן סמרדכי בשס ר"י בשילסי פ"ק דכתובות וס"ג איחא הסס
 בגילויין דאפי' ברובא דליחא קמן סבר שמואל דאין סוליסם אחריו
 בממון דמקסס עלס מהסוה היטוק שנמלא בעיר שרובס ישראל

דאמריין ישראל הול לסחיר לו חבירו ופרש"י דרובא הול שמוילאין
 האבידס מיד מולאס ונותנים אותס לזס ומקשין למ"ד דאין סולכין
 בממון אחר הרוב אמאי מוילאין ומתריס דגבי אבידס חלמי
 כדמבואר הסס דלא חשיבי חזקת ממון סוהיל ולא מדעת בעל
 האבידס בהאס לידו ולא דמי לחזקת ממון דגבי מוכר שור לחבירו
 וגמלא נחן. משמע כהדיא דאי סוס חזקס גמורס לא אזליין בתר
 רוב אפי' רובא דליחא קמן כנגדס דסהי דרוב העיר ישראל רובא
 דליחא קמן הול בפשיטות ולפי זס הספסד אין מגרע כלוס לשמעון
 והע"ג דרוב הזכובים שלו סוי אכל לראובן דלדידס סוי ליה רוב
 נגד לוי לכך הספסד מן סד' זכובים מגיע לו סכל דכיון דראובן
 אינו מוחק כמו לוי ודאי אזליין בתר רוב ואמריין כל דפריס
 מרובס קא פריס וסיינו הזכובים של ראובן וסבי איחא כהדיא בתוס'
 ס"פ ב"ב דב"ב בשמעתיין דיפול הנמלא דאזליין בתר רובא אפי' גבי
 הגדה"ח ממונה היכס דליכס חזקת ממונה כנגד הרוב.*

אמס בפרק המוכר פירות

דהסס עיקר פלוגתא דרובתא דרב ושמואל כהוליס בממון אחר הרוב ססס פירש"ס
 אהס דבעי' לאוקמי דשמואל נמי סבר כר' אהס דאלו סבר חזקס בממון משום דחזקס
 סיה גופס מוחזקת וקאי אבל בתר רובא לא אזליין פירש"ס כהדיא בתר רובא
 דליחא קמן לא אזליין משמע אבל רובא דליחא קמן אזליין בתריס דל"כ לא
 סבר כריס דאלו סבר חזקס דקמן קאי וכן מלמי סס כהדיא בגילויין כהוסוס
 דשמואל מודס ברובא דליחא קמן. ע"כ:

וה"כ כיון דשמעון מוחק הול בממון ראובן ולוי זכובים שלכס
 בחזקת שסיסס חשיב כאליו שסיסס מוחזקים בעלמס וסבי איחא
 בתוס' כריס ב"מ במתניתין דמס שהפקד חופס במנס שלישי בחזקת
 שסיסס סוי חשיב כאלו עלמס מוחזקים זו. וה"כ איכס נמי סכל
 חזקת ממון לראובן ובעי לוי לאפקוי מיניה מכה רוב וס"ג איחא
 נמי בתוס' כהסיס מהניסין דגבי פוליס אט"פ ששסיסס מוחזקים
 כהוס מ"מ אי סוי בעי חד מינייהו לזכות כנגד חבירו מכה מנו לא
 מלי דמס להוילא לא אמריין. אלמא דחשיב אפוקי ממונה כה"ג
 נראה דיש לחלק כהסיס דנפקד חופס בחזקת שסיסס. וי"ל דלא
 חשיב חזקת ממונה כה"ג רק לעיין סוהיל מילתא דקאמר עלה
 בחוספת דחשיב כמו שסן עלמס מוחזקים דלא נימא כל דאליס גבר
 דבלא"ס דינא דכל דאליס גבר דומיס קלת לדינא דפרסאי וסיכס
 דאיכס קלת טעמא דחיון ליה ואמריין יתלוכו וכן לא אמריין מנו
 בחזקס כל סהי סוגיא דדחיון למיגו אבל לעולם לעיין שחטמוד
 סחזקס של ממון כנגד הרוב לדחוטו בעיין חזקס גמורס סוהיל
 עלמו מוחק בממון. והדע דיש לחלק דהס במרדכי בשס ר"י
 והגילויין פ"ק דכתובות שהכחתי לעיל שפירשו דלגבי חבירס לא
 מהסי חזקת ממון נגד הרוב סוהיל ולא מדעת בעליס בהאס
 האבידס לידו ולעיין שסיסס אוחזין בעליס חסביין לכו מוחזקים לעיין
 דלא נימא כל דאליס גבר ואפי' לעיין דלא אמריין מנו מלמס דחשיבי
 חזקס אט"כ נגד הרוב לדחוטו בעיין חזקת גמורס ואלנימאס. ואין
 לומר דליכס למימר אזיל בתר רובא בין ראובן ללוי. דע"כ מכל
 לומר כל דפריס מרובא קפריס דהס סכל רוב הזכובים של שמעון סוי
 וחזקת ממון דיליס דהס ליה לרובא ח"כ לא ניזל בתריס כל עיקר
 די"ל כסי דלא אמריין גבי שמעון זיל סבר רובא משום דלדידס
 איכס חזקת ממון וסמע"ס וסוי ליה כמו אכן סהדי דלא נפסדו
 כלל מוזכובים שלו ולא נשאר הספסד סלל בין ראובן ללוי כדירה
 לעולם ניזל בתר רובא והע"ג דשפיר קאמר לוי אינו ודאי סמעט
 נגד שייכס ומדידי לא נפרשו אלא או משל ראובן או משל שמעון
 ואס אין בי כה להוילא בשביל כך משמעון מיקר ראובן לא לריכנס
 לאשוקי אין אינו לריך לסחיר הזכובים של שמעון אהס לריך לסחירס
 סהוי מרובים משלך זיל ודון אהס כהדיא קט"ל. אכן בי דיייקין
 שפיר בג"ד לפי טעם וסכרת סלכ וסעמוד דבר על כדיו ימלא
 לו דלא שייך סכל למימר סמע"ס ופגלס יפסדו או כל דפריס
 מרובא קפריס לפי דברי אשירי דלעיל שחילק גראיות ריב"א משום
 דגבי חמרא לא סוברר חלקו לא שייך לומר שלך החמילו משום
 דקס כולס על כל חביס וחביס ס"ג בג"ד אט"ג דהיס לכל אחד
 כבר מבוררס הזכובים שלו מ"מ לאחר שפירבו מדעתו סס טיבעא
 חד כול סוה ואס לא סיה נפסד כלוס מהס ודאי סוי נועליס בלא
 קפידא מן סכיס וסיס מחזיר לכל אחד לפי סמוין שסן לו ולא דמי
 למפקד

למפקד טלס דים קפידא בין טלס לחבירו וכל אחד מקפיד שיבא לידו את שלו משא"כ בזבובים שכן כולם עבי וקולי לא קפדי אינשי כלל שיבא לידם את שלהם וה"כ עם כולם על כל זכוב וזכוב ולא שייך לומר בסן שלך נפסד וכל דפריש מרובא קפריש. ולד' ו' כיסוס שבחיבה שבחשובת ריזב"א דלעיל דפשיטא דלא דמי דהתם היו כיסוס חלוקים וידועים לכל אחד את שלו. ומ"מ כל משא ומתן דלעיל יש בו זורך אם הים כס"ג נבעות של זכוב או מרגליות שדומים זו לזו שאין מיכר איזס מסן של מי סן דכוי כמו טלס וכיוצא בו:

שאלה שמו ראובן ושמעון חתנו היה להם ריב ביניהם וידע שמעון מחתרת שיש לבא משם לחתנו של

חמיו שיש לו בה סון עתיק וסלך שמעון אל לוי שסיס ידוע ומחוק לגנב מפורסם והרשע לו המחתרת והעמידו לשם וסלך לו והגנב לוי נא במחירת אל תוך החנות וגנב משם שום ג' מאוס זכובים וברח לו וטודע סיבס הדברים. ונא ראובן וחבב את שמעון חתנו עבור הספסד שגסס לו ושנעסע על ידו חייב שמעון לשלם לו או לאו:

תשובה

יראס דדין לריך דקדוק יסס בחוס' ובאשירי פ' לא יחפור וכן בפ' הגוזל קמא מבוזר דר"י הלך על שני דרכים בין דינא דגרמי דק"ל כסו כרבי מאיר דחייב לשלם וכן גרמא דמזיק דק"ל דאסור אבל פטור מלשלם. החילוק האחד דכל היכא דהמזיק בעלמו עושס הסיזק למנון חבירו וברי הסיקא כס"ג קרי דינא דגרמי וחייב אבל אי לא הכי קרי גרמא דמזיק ופטור והחילוק השני היכא דהסיזק נעסע מיד בעשע מעשס כס"ג קרינ דינא דגרמי ואי לאו קרי גרמא בניזקין סוא. ומיייתי התם כסס מילי דבהלמוד בכסס גוויי ובחא חייב ובחא פטור ומבוזר לפי שני החלוקים דלעיל אמאי חשיבי רבנן לך דינא דגרמי ולסך גרמא בניזקין איך זורך להאריך אכולסו אך כרי מייניסו דלינון דמיא לנ"ד בעינן לבאר חדא היינו אחווי אחווי דמוסר ממון חבירו ביד נכרים דחייבו רבנן משוס דינא דגרמי ואיך שסיס בו את הכלב שסיס בו את הכחש פטורסו רבנן משוס דגרמא בניזקין סוא וחילק ר"י בלשון הרשון דאחווי אחווי ברי הסיקא דאקסיס רחמנא לחוס ממכר ובודאי איך מרחמין עליו ועוסס בעלמו הסיזק דסוי כמו שמתנו לפרך המכמר וכמו דקלייס דמי אבל שסיס בו הכלב או שנחש לא ברי הסיקא סוא זס דשמא לא ינשכו. ובלשון שני חילק אחווי אחווי הסיקא נעסע מיד דכמאן דחווי לאלתר דמי אבל גבי כלב ונחש הסיזק לא נעסע עד לאחר שסיכו ובחוספוס לא יחפור דוחין אילו החילוקים שסיס מהסיא דסיכר את הפומא ובעל הבית עלמו עירבו עם פירותיו דחייב דלא ברי הסיקא ואינו עושס בעלמו הסיזק וגס הסיזק לא נעסע מיד ומתלמיס בשס ריזב"א בעינן אחר דדינא דגרמי קנסא אינון כדאיסא בירושלמי דכל דבר סוסס ורגיל בו קנסוסו רבנן ותשבוסו לדיי גרמא וכדי שלא יסא כל אחד כולך ומזיק ממון לחבירו ומס שאינו סוס קרי לים גרמא בניזקים ופטור וכן משמע בסמ"ג להלך בדרך זס אך בחוס' פ' שבעת הפקדון משמע בפשיטות הסורף שטרות של חבירו חייב מדאורייתא אף על גב דפרך הגזל קרי לים דינא דגרמי"י.

וסתחא נראס לפי כל החילוקים דשמעון פטור מלשלם לליטנא קמא דר"י דבעינן דליסוי הסיקא ברי בדבר ידוע ונ"ד לא ברי הסיקא עפי מסיסס בו את הכלב או את הנחש דפטור ול"ד למראס ממון ישראל לנכרי דהסס בודאי איך מרחמין דיארס

תקיפא לשלוח יד בישראל בממונס ובנופס אבל גנב ישראל כסי נמי דמפורסס בניבס מ"מ י"ל בכל עסס יסרסר בלבו לעשות תשובה כדאמר פ"ב דקידושין ע"מ שאני לריך אפי' רשע גמור כסי זס מקודשת מטעס דשמא סרסר בלבו לעשות תשובה ואע"ג דאיכא למימר דהסס משוס חומרא דאשח איס תלינן מספק להחמיר דשמא סרסר בלבו מ"מ סא שמעינן דאיכא לך כל דסו למימר כסי וה"כ לא ברי הסיקא דסכא בעינן שיהא ברור לגמרי כדבעינן למימר לקמן ותו דלא ברי הסיקא משוס דמרתס דילמא אחי בעל

הממון ויעמוד כנגדו ויחפשו מא"כ באחווי אחווי דמוסר וק"ל. ואין להקשות אכבירה קמייתא דאמרינן שמא יסרסר בלבו לעשות תשובה מהא דתניא פ' הגזל בהרשע הרי שסיס עומן כדי יין וכדי שמן ורשע אותן שכן משתכרים לא יאמר הרי סן תרומס ומעשר ואס אמר לא אמר כלום ופריך עלס מהא דתניא מי שבח בדרך ובירו מטות ואסס בל כנגדו לא יאמר פירות שסן בביתי יכיו מחוללים על מטות הללו ואס אמר דבריו קיימים ומשני דהסס ביכול להאיל ע"י הדחק משמע דאי לא הים יכול להאיל כלל לא אמר כלום דכאבודין דמיין ומדלא משני דאיירי בנאס ישראל ע"מ דאפי' אסס ישראל דאיכא למימר שמא סירסר לעשות תשובה חשוב הממון כבא לידו ככבוד ודאי וס"ס לגנב ישראל שרגיל ומפורסס בגנבות וי"ל דאסס גרע עפי מגנב אפי' סוא מפורסס בניבס. ותו כסי נמי דכאבודים משבינן לסו לעינן שלא להלל עליו מעשר דחייבו טעמא משוס דכס"ג סתמא דמלפא אינשי אסוחי מסחי דעתיבו וספסר דמי ואע"ג דלא ברי לגמרי מכל וכל מ"מ אבודין סן אבל לגבי דינא דגרמא בעינן דליכו לגמרי ברי מכל וכל. וה"ל לפי חילוק זס מאי חיובסא מיייתי רבס בפ' הגזל קמא מהא דתניא לגבי מעשר שאס נפל כיכור לים הגדול איך מחללין עליו מעשר שמי וסורף מטבע של חבירו לים הגדול במים ללולים פטור מאי פריך יומא דלעולס כס"ג דכאבודין דמי משוס דמייאשי מייניסו ולך איך מחללים עלינן אבל מ"מ לעינן חסלמוי חק בעינן ליהוי כאבודים לגמרי מכל וכל. וי"ל דלא קסס מידי דרס"י פי' ססס וכן במדדני בשס ר"י ואשירי בשס הרשב"ד דלא מדינא דגרמי פטרינן לזורף מטבע לים דלאו גרמא סוא דבירים מאכד ממון חבירו אלא מטעס דמפרש ססס סא מנח קמך אי בעימ שקלי ומסא מיייתי חיובסא מומעשר שני דחוינן דכס"ג כאבודים דמי ומייאשי אינשי ומסחי דעתיבו מייניסו ואין שייך סו למימר סא מנח קמך אי בעימ שקלי סואיל וסס מונחיס במקוס דמייאשי מייניסו ליטעל משס. ונראס לביבא ראיס דומס לנ"ד דלא מחייבינן לשלם בכס"ג מהא דאמרינן פ' סבוסס הסעמיד בסמא חבירו על קמח חבירו חייב ומפרשים ססס ססס דלאו משוס אס מחייבינן דליכו כמו שסדליק בו את האס דא"כ בר"ס נמי לחייב אלא משוס שלוח בעירו מחייבינן לים אע"ג דלאו ידידס סוא כיון דמעמיד לס ססס חשיבי כדידים סא קמן דסן דאורחיס סוא ויארס תקפיס מנח סנאחו כדאיסא בתו' פ"ק דב"ק גבי סא דלמך לא ראי קמך שאין סנאס לסזיקו ואפי' לא חשיב מאי דמעמיד לס על סקמס כמו דקלייס בידים ע"ס כ"ס סמעמיד גנב מפורסס על סמחרת דלא חשיב ברי הסיקא ואע"ג דודאי יארו תקפו לגזול ולגנוב ממון לא חשיבינן לים ברי הסיקא ולאריך סיניא דר"י דבעינן שיעסע הסיזק מיד בעשע מעסס גבי נ"ד ודאי נמי מתאחר הסיזק יוסר מגבי ססיס סכלב וסנחש וסעטיבס אחר שיקוי גס לסיניא דריזב"א דעסע מוטס בפשיטות דסיקא כס"ג לא סוי ורגיל סוא ואין כאלן לקוסס וה"כ לפי כל סעעמיס מיכו נראס דשמעון אע"ג דחטא וסחטיא מ"מ פטור מלשלם:

שאלה שמו

ראובן היה לו סוס בביתו ויאל לשוק ונא שמעון לביתו של ראובן ולקח הסוס לרכוב עליו מעט עבור חוב אחד שאס לא ירכוב עסס עבורו יסא בודאי נפסד וסחוב סוא בערך מאס לערינ ופוס סוסס כלל כי בעלי ג"כ לריך לרכוב עליו מיד עבור עסק א' שיש לו עם נכרי א' ואס לא ילך היוס יסא סכל נפסד בודאי אמר שמעון כמס סוא סעסק י' לערינ אי לריך לסוס זסס עבור ק' לערינ אפרע מיד לראובן עסרס לערינ סעסק שלו אס יסא נפסד ואקח ססוס וכן לקח אותו ע"מ לפרוע ג"כ שכרו כי ססוס עומד להסכיר לכל ונאסס בדרך חייב לשלם שמעון דמי ססוס לראובן או לאו:

תשובה

יראס לפוס ריטעא פשיטא סוא דחייב דכיון דאמרס לו אשח ראובן דבעלס לריך לו לעלמו ואין דעתו כלל להסכירו עכשו א"כ סוי שמעון שפיר שלא מדעס וקארס גזנן כמו שואל שלא מדעס דמ"ס כיון דססתא ודאי לא מיחא לים לראובן בסכירות וכ"ל טעמא מאי דלא יוחא לים משוס ספסד עסק שלו סא כסעמיס שמעון וקבל עליו לפרוע לו נראס דמ"מ נקרא גזנן כדגרסינן פ' ססוסס

הכונן מסו לאחלופי שעורים דישאל בעדשים דלפתחים כדי להאכיל את נהמתו ומפרש ההם באשירי דעדשים עדיפי משעורים עפי ומסיק ההם דאכור טעום הובל רשע גיילס ישלם אע"פ שישלם גיילס הוא וס"ה כ"ד נמי דמ"ל אס בעל ממון חבירו שלא מדעתו ע"מ לשלם ומ"ל אס מקלקל ע"מ לשלם סכרי עסק של ראוון בודאי הים מקולקל ונפסד אס לא ירכב היום. אמנם כי דייקין מלימו למימר דלא מיקרי גזן כס"ג בלקיחת הסוס ואדריכס ברשות ב"ד בעלס דהוין פרק מרובס ב' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקס אמר תנאי ב"ד סוף שאס נסדקס לאחד חביס של דבס שופך את יינו של חבירו כדי להאיל דובשו ונתן לו דמי יינו ומפרשים התוס' סהס בשס יר"ו וכן באשירי בפ' הגוזל בתרא דטופיכו לשפוך את יינו כדי להאיל את סדבס וכיון דמלי למכפייס כל שכן דמלי למיטילס שלא מדעת ור"ב כ"ד נמי סואיל ואינו מקלקל את של חבירו אלא בשביל להאיל את שלו שהוא מרובס עפי מסתמא דעל כס"ג נמי סתמו ב"ד. וס"ה הויה ססברא דחובל רשע איירי שאינו עושה בשביל להאיל את שלו דאכס"ג לא סתמו ב"ד ואצ"ג דרב אלפס וסמ"ג פסקו דלא כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן ב"ב באשירי דמי ראיות ש' רב אלפס ובעור חושן כתב כדויא דאשירי פסק כר"י וכן כתב בח"ז דה"ח פסק כר"י וגם ראב"ה דהס ראיות דרב אלפס אמנס בחוס' פ' מרובס כתבו דרבנן דמתני' דפ' הגוזל בתרא דפליגי בקולן את כוכו פליגי נמי בשופך את יינו דהר עטמא הוא. מסמט מדבריהס דפליגי נמי אסתאי ב"ד ולא מדינא משוס דזס נהיכס לחוד כמו שרשס האשירי לומר פ' הגוזל בתרא ע"ס. ולפ"ו מסתמא סליכס כרבנן ומסתמא ל"ד לפי דברי הפוסקים כר"י א"כ ברשות לקח שמעון בשכר וס"ל שוכר שפטר בנאוטין אכל לרב אלפס חשיב שוכר שנת מדעת וסוי גזן וחייב:

שאלה שני שמעון חובל עם חמיו ראוון הוא ואשתו ב' שניס יותר על קצבה הזמן שהגביל לתת להס המזונות לאחר החתונה ועתה בל ראוון והבע מהסתו שיפרע לו הסמזונות עזירו ועבור אשתו של אותס שניס יתחירות חשיב שמעון לא סבעת ממני כלוס כל אותס הימניס גס לא אמתת מעולס שדעתך ליטול ממני דמיס כי כבר נתת להתך כראשון מזונות לו ולאשתו ב' או ג' שניס יותר על השניס שקצבת להס ולא סבעת ולא נעלת מסן כלוס וראוון חשיב לא הפסדתי דיני בזס מהס שנתתי כבר להחתי מס לך בזס לא ראיית למחול לך הדין עם מי:

תשובה יראה דלפוס ריכעא ססברא וסדין נעטס לשמעון אכל כי דייקין שפיר נראה עפי דסדין עם ראוון ואפי' אי ראוון איש עשיר הוא ואין דרכו להאכיל ב"ל בשכר מ"מ דמיה לחצר דלא קיימא לאגרא דלריך דדר בו להעלות שכר אי גברא דעביד למינר הוא הוי זס נהכס זס ססר מעט כגון בבית חדש שהרוריתא דאיכותא שאז לריך לשלם לו כל הנאותותו כדאיחא פ' כילד הרגל בגמ' ובפסקי הגאונים וכל שכן ב"ד דזס נהכס זס ססר ממש הוא סכרי ודאי ראוון הויה לריך יותר ויחית לשולחנו בשביל שמעון ואשתו. ואצ"ג דבכולסו הויה שמעתא לא נקיט אלא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו משמע הא מדעתו פטור וכו' פרש"י אהקדש שלא מדעתו כהדיע מדעת דמי הסוס' ההס כתבו בפשיטות אף בלא ראיס דלא כרס"י וי"ל דרס"י נמי לא מהלק בין מדעס לשלא מדעת אלא גבי זס נהכס זס לא ססר דעלס קאמר ההס דכיון דלא ססר וסוי נמי מדעת ודאי פטור הנהכס אכל היכא דזס נהכס זס ססר אפי' מדעת נמי אינו מוחל על חסדו. ומלאתי שפסק מוסרי"ה בשס דבינו אפרים מי שאמר לחבירו אכול עמי ואכל עמו חייב לשלם לו דמי מזונו משבור את כדי וקרע ככותי דחייב אע"פ שמותר לו לשבור ומייתי ראיס ס"ג אע"פ שאומר לו לאכול את שלו חייב לשלם ואצ"ג דאית לן לאוקמי ססיא בגברא דעביד להאכיל בשכר איירי וכן ססיא דחצר דלא קיימא לאגרא אינו ר"ל דאין סבעליס רגיליס להשכיר חירות מתמת עושרס אלא איירי ככס"ג שאין סוכרים מזוין כלל אכל לעילס מיד סבעליס הויה נשכר אכל ב"ד שאין דרע של ראוון להאכיל בשכר מתמת עושרו איכא למימר דודאי

אומדנא דדעתא הויה דודאי בחנס האכילי לחתנו ולבתו דאי הוי שקיל דמיס הוי זילתא נראה דאין לחלק סכי מדעת סכרס ולא אומדנא דמוכח הויה כלל דאית ליה סיס זילתא אס אינו נתן את שלו בחנס. וקצת ראיס דאין לחלק מכה דאיחא פרק שני דייני גזירות מי ששלך למדינת סיס ועמד אחד ופרנס את אשתו הויה משותפו על קרן סלבי וכתב שס במדרי מדברי מור"ס דבירושלמי איכא מאן דאמר דקסבר דוקא אחר אכל אב שפרנס את בנו חייב סבעל לשלם וכו' נמי דודאי היינו טעמא משוס דאחר מס לו לפרנס אשה נכריס כדי לדון עם סבעל בשביל פרעון משותפו דלמא אס לא הויה מפרנסת הויה מספקת בלמאס כמעטס ידיס אכל האב ראיס סיס לפרנס על סתך סבעל כי לא הויה יכול לראות בעויו ובדוחק בנו שהלמאס במעשה יודיס מ"מ אית לן למימר נמי איפכא דרבוחא נקט אחר ולא מבעיא אב דמסתמא למחילס יסיב לה ומוירי בעשירים משוס דכו"ל זילתא סיטול דמיס מפרנסת בנו אלא לאחר נמי הויה משותפו על קרן סלבי. ומילן לדקדק דוקא אחר אכל לא האב דלמא נקט אחר דרבוחא אצ"כ לא אמרין כלל דמשוס זילתא כס"ג מוחל על חסדון סיס שלו. אמנס מסיק סהס מור"ס דל"ג אחר ול"ג אב לעולם הויה משותפו על קרן סלבי. וגם כתב שס במדרי בשס רביוו בדרך דלא דווקא סתך בעלס למדינת סיס אלא אפילו אס סבעל כאן הויה משותפו לו. ולפ"ו ב"ד אף אס נחסייב כהתן לפרוע דמי מזונות שלו לא יתחייב לפרוע דמי מזונות אשתו. ואפשר יש לחלק לפי סברת ר"ת ורביוו חננאל דמוקמי הא דפורע חובו דוקא במזונות אשתו. כדאיחא באשירי פרק שני דייני גזירות ע"ס. אמנס נראה אס ראיין איניס אמוד הוא בנכסיס ורגילות הוא בעשירים שבאותס מדינא שותחיס לחתנס ולבתס שזס או שנתחיס מותר על סקצבס שמקבלין עיניס והדבריס נראה שאס לא הויה לו כעס ומריבס עם חתמו לא הויה קובע ממנו כלוס וא"כ אומדנא דמוכח הויה שמחל לו כל המזונות עד שוולס מריבס ביניס כס"ג ודאי פטור שמעון הסתן לשלם דכיון דמתל פעס אחת טוב אינו יכול לחזור ולהבע. אכל אי לאו בדרך זס חייב שמעון לפרוע לחמיו שכלוס מזונות שנתן לו לפי ברכת הבית ולא מהני ליה למימר דסואיל ונתן כבר מזונות לחתמו הראשון בחנס יותר ממש שקבל עליו מסתמא גס לו בחנס נתן דמשנכס שלימס פ' מליאת האשה הפוסק מעות לחתמו ומת חתמו אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחך הייתי רוצה ליתן לך אי אפסי ליתן וכו' עלס בגמ' אפי' כראשון עם הארץ וכו' וס"ה נמי ב"ד למפרע וק"ל:

שאלה שיש ראוון שוכר את שמעון שיוליך לו קורות גדולות מן המים ליער עם כוכו של שמעון כגון ארבעס או חמשה ימים כל מס שיוכל להוליך בדרך שכיר יוס ונדר לו וסוס שלו לשכירות בכל יוס דויר ובאשר כלס שמעון פעולתו נודע שנתחנן ביותר משליס בשכרו כפי מה שרגילין לתת כס"ג לשכר הארס ולשכר נהמס ותובע אונתו מראובן וראובן משיב כמו שסכרסין אתן ולא יוסר. יש כאן דין אונאה או לאו:

תשובה יראה דנתחילס לריכין לבאר באיזס שכירות יש דין אונאה ובאיזס אין דין אונאה ושוכר סכרר סאליחיו פ' סוכס מסיק סלמודא דיס אינאה לשכירות משוס דשכירות ליומיו ממכר הוא וכתבו שס סוסוספת דוקא לגבי אונאה מרבין ליה מקרא דשכירות חשיב ממכר ליומי אכל בעלמא לא וראיס מכתב ששכר פרס מישראל שאכור להאכילס כרסיני סרומס וכתב אין לו אונאה מפני שהוא קבוקס אוחו לזמן ועבדים אין כהס אונאה השוכר כלס או כהמס יש כאן אונאה שהשכירות מכירה כה יומיו ויראס שהקבלן יש לו אונאה כגון שקבל עליו בגד לארוג בעשירים חז' כו' עכ"ל. ונראה לבאר דעת סרמב"ס דמתוק ב"ו פועל לקבלן לענין אונאה משוס דלגבי פועל אמר בפ' סאומיין דיכול לחזור מהאי טעמא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים. וקבלן אינו יכול לחזור מהאי טעמא אלא פועל דמי לעבד ולא לקבלן. וכו' מדרס ליה במדרי סס דין מלמד שכיר דאין עבד עברי דגופו קמי כל כמס דלא סדר. ואכתי קסס

כפי נמי דמדמיין פועל לעבד עברי עבד כנעני לא אשכחן דמדמה ליה וסא דממטטיכו עבדים מאונאס היינו עבדים כנענים דאיתקשו לקרקעו כדמפרש תלמודא כדריא ועבד עברי לא איתקשו ונראה דאשכחן נמי בעלמא דסבר תלמודא נמי דעבד עברי דין קרקע יש לו פ' קמא דקדושין גבי גילגול שבעה קאמר עד היכן גילגול שבעה אפילו אמר ליה סבבע לי שלא נמכרת לי כעבד עברי . ופריך האי ממונא מעינא הוא ומשני עבד עברי גופו קנוי ופרש"י דמס"ס לא טענתו מטלגולין הוא ופריך א"ס היינו קרקע בו . אלמא סבר תלמודא דעבד עברי דין קרקע איה ליה לעיין שבעה ס"ס לעיין אונאס והשתא לפ"ז לעיין שאילתינו אי בהר שטרות שמעון עלמו יזיל אין כאן דין אונאס דפועל הוא . אי בהר שטרות הסוס יזיל בשטרות כסמ"ס דין אונאס ונראה דלית לן למימר הואיל ושטרות שמעון עלמו ושטרות הסוס שלו וכללך בסך אחד נומא מינו דליכא אונאס גבי דהאיך ליכא נמי גבי דהאיך או איכא מנו דליכא לגבי דהאיך איכא נמי לגבי דהאיך ויזיל בהר רובא דהיזא ד' הוא רוב מן הסך יזיל בהריו או יזיל בהר חזקה ממון דיד המוציא על החתונה כמו שמפרשים הסוספות אהא דאבי דאיתיה לקמן לכבר לא פלגין דיבורים ומנו דלא קיס נכסים לא קיס אה עלמו עלמו אבל איכא מנו דקיס אה עלמו קיס נכסים לא אמרינן דיד בעל השטר על החתונה דהיינו המוציא ידו על החתונה וס"י נומא סכא כך סברא וליהא דקו"ל כדכא לגבי דאבי בפ' קמא דניטין בעבד שביא אה גיעו וכתב בו נכסי קניין לך אמר אבי אמרינן מנו דלא קיס נכסים לא קיס אה עלמו ודכא אמר עלמו קיס נכסים לא קיס דפלגין דיבורים ואין נראה לחלק כהאי סברא דהא מדמה הסוס מיני אהריו לך מילתא בסך ובאשירי פ' קמא דמכות מיייתי נמי דמדמה ליה הא דשטר כתוב לראובן ושמעון ועדים שם קרובים לראובן דפלגי בה רבי יוחנן וריש לקיש ומחלק שם רבינו יואל דאפילו לר"י דאמר סבול אפילו לשמעון מודה הוא דלרבה פלגין דיבורים . והסוס היינו מעמא מבוש דאחי לאיתליסי בקיום שטרות דעלמא סא לאו הכי היינו מדמיין לה כדמוכח הסוס מירושלמי . ואין סברא לומר כלל דהואיל ולא נפרט השטר כמה יגיע מן הדינר ליום לשמעון עלמו וכמה יגיע שטר הסוס לסוסו א"כ מני ראובן למימר עול לשטר הסוס חמשה חלקים מן הדינר ולשטר עלמך עול שישים הדינר ומלא בשטר הסוס לא איתיהך ובשטר עלמך אה נחלית ביותר כפלי כפליים לא מתחייב בסך דמליו למימר קיס לכו כהנסו גאווים דפקדו דאפילו יותר מפלגא אין אונאס בקרקעות ואפילו שום מנה כפרופט וכבר ברירנא דדין שכירת פועל כדין קרקע לעיין אונאס דודאי לא איתרין הכי כדמוכח פ' האומנין דבשטרות פועלים חזינא איכא מתגרי פועלים כהוא מתא ואולי בהרה לפי מוסג דאחרא . והילך אמדין כמה שטר היה ראוי ליתן לשמעון עלמו וכמה שטר היה לתת בשביל הסוס ולפי חשבון זה חולקים לעולם ליום סך שיגיע לשטר הסוס אם ימלא שיש בו אונאס פחות משפוח זו מחילא ואם שפוח לדין לתת לו עדיין לתשלם שטר וכ"ס ביותר משפוח ואע"ג דבביטול מקח שנייה חוזרין כדקו"ל כהנסו דאפי' המחלה יכול לחזור . ומקלף הגאווים סברי דאפי' אי לא תבע אונאסו חוזר המחלה משום דטעות מעיקרא הוא לתת טעמא כדאיתא באשירי פ' הספיקה מ"מ סכא אי אפשר בחזרה דאין יוכל לראובן לומר דשמעון קח פשולתך והחזר לי משותי דאם יחזרו סקורות אל הסוס לדין לטרוח עוד כהנס וק"ל . ולא דמי למקח וממכר שזה מחזיר ליה הספק וזה מחזיר לו משותיו :

שאלה שיט

כנסת ארמית קבלה בגדים מראובן ושמעון לכנסת . וכשהחזירה כנסת בגדים נחמה לראובן מנין בגדיו משלם . ולאחר ששם דקדק בכן ומלא סדין אחת שאינו שלו ולשמעון החזירה ג"כ בגדיו ואמר לה שלא החזירה לו משלם כי נחמנו לו שני סדינין והכנסת אמרה שהחזירה לו משלם . ובא שמעון אלל לראובן ואמר סדין שכידך שאינו שלך שלי הוא ומהן בו סימנים מוכהקים . הריב לראובן סמוכס נחמה לי במקום שלי

למוד

מי שיחזיר לי את שלי אהן לו הסדין ולא בעינן אחר סדין עמו או לאו :

תשובה

יראה דדבר פשוט הוא דלא מאי ראובן לעבד סדין במקום שלו דכיון דיוזע ומכיר שאינו שלו ושמעון יחייב בו סימנים הוכרר הדבר שהכנסת גנבה לראובן סדין שלו ונחמה לו של שמעון במקומו כטובה או על ידי עשות . וא"כ הו"ל כהסיה דתקן פ' הגזל בהראש ועלו ליסמיס כסותו ונחמו לו כסות אחר הרי הוא שלו מפני שבעלים מהייאשים מהן שמעת מינה דוקא משום יאוש בעלים אבל כל היכא דליכא יאוש בעלים כו"ד אה נתן לו הנגב או הגזלן של חבירו במקום שלו לא מאי לעבד אה שלו . וזה מיהא פ' חזקה בביתם נחלפלו לו כליו בבית האומן הרי ישחמש בכן ופריך מאי שגא רישא ומ"ס סיפא . ומשני משום דאדם עשוי לומר לאומן מנור לו עליהו . ופירש רש"י דתלין דאומן מבר עליה אחד כמולא בעל הבית ועשה ונתן ללוקה עליהו של זה שלא ליה לו למכור וכשגא זה וחבע עליהו מן האומן ידע שטעם ונתן מדעתו ליה הטלית שהיה לו למכור שיסתמש בו עד שיחזיר לו עליהו מן הלוקה אבל בבית המספח דבטעות בא לידו לא ישחמש בו ומסיק עלה הסוס לא שנו אלא שנתן לו אומן עלמו אבל נחמה לו אשמו ובניו מסתמא ע"י עשות עשה ולא ישחמש בו ואומן עלמו לא אמרן אלא כשאמר לו הילך עליה זו ולא אמר עליהך דאיכא למימר דלכתי לא אמר עליהך לפי שידע שאינו שלו ומדעת נחמו לו כדלעיל אבל אמר עליהך לא ישחמש בו עד כאן שיפט הנמרא . ופרש"ס שמשני מכל הני דכל היכא דע"י נחלקף בא לידו לא ישחמש בו . וכל שכן שלא יחזיק בשל חבירו וכיון דדניא הכי בטעות כל שכן ע"י גזלן אה נחלקף כו"ד דאפשר כהכנסת הספיקה לראובן סדין שלו וגזלה לשמעון אה שלו ונחמה לראובן משום דקרבה נפשיה לגביה עפי או יראה מפניו . וכו"ס דאין ריהא מכאן דאיכא למימר דלעולם יכול להחזיק בחבירו עד כי יחזיר לו אה שלו . ואפ"ס שפיר הנא לא ישחמש בכן משום דכיון דע"י עשות נחלקף לדין להחזין עד שיבא חבירו ויתן לו אה שלו ויקח אה שלו אבל חוץ כך לא ישחמש בשל חבירו אין לומר הכי דאם איתא דמלי לעכוני בחלופו עד שיחזיר לו אה שלו הו"ל למיחמי ברישא הרי זה ישחמש בכן עד שיבא הלה ויחזיר לו אה שלו . מדהני עד שיבא הלה ויטול אה שלו משמע דלעולם מוטלו בין יחזיר בין לא יחזיר ובסיפא נמי הו"ל למיחמי ה"ז לא ישחמש בכן עד שיבא הלה ולא יחזיר לו אה שלו ואף כי דין זה א"י ריהא כל כך . ולא מיבעיא איכא דראובן ידע בודאי שאין הסדין שלו אלא אפי' אי כוה מספקא ליה ושמעון נתן סימנים מוכהקים שהסדין שלו נחברר הדבר שנתחלק ע"י עשות או גזילה ולא מני מעכב . ולפי שראיתי המון עם עושין בפשיטות כדין זה . כהבתי הגראש לע"ד :

שאלה שב

ראובן רצה לרכוש לבקר אחד לקנות שם מרגליות לבתו לחתונה בא אליו שמעון ואמר לו מה הצורך לרכוש למרחקים בשביל המרגליות מן המעות ואמכור לך מרגליות כהפך היום או למחר אמר ראובן אולי תכזב בי ואני מעכב את דרכי המזומן ונסון לי עתה קטיב שמעון סריני מקבל קנין על ככה להגיע לידך היום או למחר כהפך הלך שמעון לסביא מרגליות מלוי כי לא היה לו לעצמו וסבור היה דודאי ימלא ביד לוי ולא מלא כי מכרס לוי מקרוב וערה עוד שמעון במקום אחר עד שסאל ועסה רוצה שמעון לחזור לפי שסבור היה למלא ביד לוי בודאי ולא מלא והוצרך לטרוח ביותר למלא מרגליות ולכך רצה לחזור מני לחזור או לאו :

תשובה

יראה דלא מני לחזור בכס"ג ואע"ג דנחברר הדבר שלא היו לו לשמעון שום מרגליות בידו בשעת קנין אלא שהיה סומך ובעת לקנות מלוי וכס"ג י"ל דאין אדם מקים דשגלל"ע והכי איתא בפ' המוכר הבית דגרסינן בהא ארעא דויקלא חזיקן אי אית ליה דיקלי יחייב ליה הרי דיקלי ואי לא זכין ליה הרי דיקלי . וכתב שם אשירי זכין ליה הרי דיקלי כדי לעמוד בדיבורו ולא שיהא מחויב לקנות לו שני דיקלי דאין אדם מקים

דשגל"ל

דשלב"ל וכל דבר שאינו ברשותו מקרי דשלב"ל כמו מה שאירש מאבא
מכור לך ע"כ וכן היה מסקנה דרב אלפס הסם דליתו מחויב לו
מטעם דלון אדם מקנה דשלב"ל. וכן פירש רשב"ם שם דלון
מחויב לקנות אלא כדי שלא יהא מחוסר אמונה ואע"ג דכתב במרדכי
בשם רב יוסים גזון דלריך להעמיד לו מקחו שקבל עליו וכן כתב
ראבי"ם ומייחתי ראייה מהסיה דאמר פ' איזכו נשך האי עאל דיהיב
זוהי להכריע למיזבן ליה חמרא ופטע בו כו' אלמא דכל מידי
דשכיחי למיזבן חייב להעמיד להכירו מקחו וכאן דכידו הוא לא
הוי אסמכתא וגם קני מידו עוד כתב שם משם הרמב"ם ב"ס"ג
חייב להעמיד המקח בגון הפוסק על שער שבשוק אע"פ שאין
כידו פירות באותו זמן חייב לקנות או לקבל מי שפרע מ"מ הא
ק"ל שבפלוגתא דרבוותא לא מפיקין ממונא ואין לחייב את שמעון
להעמיד המקח דמאי למימר קים לי כרב אלפס ורשב"ם ואשירי
ול"ט דבריה רב אלפס כאן ובפ"ק דב"מ האה דפסק הלכתא כרב
דאמר שם זו לכשאקנה תהא קנייה לך כו' וכן במרדכי כאן
ובפ"ק דב"מ ב"ס"ה דרב ובהסיה דמה שאירש מאבא מכור לך.
חו"ל ב"ד כ"ט מורו דה"ל להעמיד המקח משום דהוי אסמכתא
דלון כידו הוא שהרי סמוך דעתו של שמעון לקנות מלוי והיה
חולה בדעת אחרים וגם המרגליות לא שכיחי כולי האי למיזבן
הוי ממש כהסיה דאיזכו נשך האי מאן דיהיב להכריע זוהי אסמכתא
כו' דמסקי רב האי דלא קנה משמע משום דאסמכתא היא וכדמפרש
שם בחוספות ובסג"ס באשירי אפי' אם אין ידוע שלא היו
המרגליות לשמעון עלמא בשעת הקנין אלא מפי עלמו שאמר שהולך
לקנות מאחרים מהמע ב"ס"ג הרמב"ם בפרק כ"ב דהלכות מכירה
דלריך להכיר ראייה שהיו החפצים ברשות המקנה וכידו בשעת
הקנין ובסג"ס שם כתב דכל כו"ג דהמקנה דשלב"ל או שאינו
ברשותו ורואה טוב לחזור אי תפיש הקונה לא מפיקין מיניה ואפי'
אי כתב ליה שטרך ומסר ליה שטרך כמאן דתפיש דמי. אמנם
נראה כ"ד אע"ג דלא תפיש שמעון המרגליות מ"מ כואיל וחזר ופרח
שמעון לקנות המרגליות במקום אשר מלא לריך להשלימו לדאובן
דודאי אסכי טרם כי היכי דליקו בסימונתא ודמיא להא דאמרינן
בפ' קמח"ד ד"מ חזר גזון ולקח מבעלים הראשונים אדעתיה
דלוקמיה קנייה קבצי כי היכי דליקו בה בסימונתא דהסוף עמא
עיקר ואפי' לבני המקבל מתנה אמרינן הכי כדפסקו שם החוספות
ואשירי ואין לומר דליקו בסימונתא משום דסבר היה שנמלא
המרגליות כיד לוי וכשלא מלא אין זה מחוסר אמונה מ"מ הרי
הבטיח לראובן להמליא לו וגם כי ראובן א"ל אולי תכזב בי והשיב
שמעון להבטיחו בקנין כה"ג ודאי הוי מחוסר אמונה אם לא יתקיים
לראובן וק"ל :

שאלה שבת

ראובן נשא בת שמעון ופסק שמעון לראובן
מאה זכובים לנדוניה ונתן לו שטר חוב על
זמן שבבילם ומתה הבת קודם שפרע שמעון לראובן הנדוניה ולאחר
מיסת הבת שאל ראובן מחמתו שמעון ספרים ללמוד בכן לאחר זמן
תבע ראובן משמעון לפדוע לו שט"ח ממאה זכובים שיש לו עליו
השיב לו שמעון סס"ח הוא מחמת דויות בתי וכבר מתה אין
אני חייב לפדוע אמר ראובן לא תבעך עוד אחיך הספרים
שך שהשאלתני עד אשר תפרעני. הדין עם מי :

תשובה

יראה דתחילה לריבין אנו לנאר משפטי הנדוניה
בביתו מן האב לבעל וחזרתו מן הבעל לאב לפי דין
התלמוד ולפי תקנות שתיקן ר"ת ואח"כ הסקלות וכפי מה שנסוג
בסן הארלות. ומאז תכבד שאלותינו. בכחובות פרק גערה מוכח
בחוספות ובפסקי הגאונים דלפי פרש"י היכה דנשא בת אפי'
מתה שעה אחת אחר הנשואין הבעל יורש נדווייתו אפילו עודנו
כיד האב מוליתין ממנו ונתמין לבעל. וכן פסק הרמב"ם דאפי'
מכא האב לשלחי הבעל ומתה בדרך הבעל יורש נדווייתו אפי'
הנדוניה בבית אביה ור"ת פסק מתוך הסלכה ודין התלמוד נדויות
חתיים כל זמן שלא גבו אותם מן האב אם מתה הבת אין הבעל
יורש כלום לעולם אפי' מתה כמה שנים אחר הנשואים ואפי' יש
לו בנים ממנה משום דאמדין לדעתו של אב שלא הקים לו אלא

הגה"ה
כן כתב בסג"ס במיימון
בשם ר"ת דלפי' מה
לאחר כמה שנים יש לו
בנים ממנה. ע"כ :

על מנה שחסרה בתו מן הנדווייתא" .
והסיה דחתיא בת"כ וחס לריך כחכס שפסק
לבתה סרנס ממון ומתה חזר ז' ימי משתתס
הרי הססוד בתו והפסיד משתיו כהוא
אחיה כר' נקן א"ל כרצנן ואיירי שסתחן
מוחק בו כזה הלשון אחיה בתוס' ובמרדכי בלשון אחר תירך ר"ת
דמייירי כגון שסתחן מחזיק דלו לא מפיקין מיניה מאחד שסתחיק
ולשון הגס"ס במיימון הסם שאני שכבר נתן וחס הבעל ועוד
תיקן ר"ת שלא מתוך הסלכה שאפי' הבעל מוחזק יחזיר אם מתה
חזר שנה וחזר בו בסוף ימיו מלאתה תקנה. כך כתבו הסוס' על
תקנה ר"ת ובסג"ס במיימון כתב בשם ר"ת הסם שלא פטעס תקנתו
בכל ישראל ח"ל מרדכי מלאחי שככתב ר"ת והסריס על כל יושבי
ארפס ומומרדכי"א וססיתו עמו גדולי נרדכי"א על כל נושאי אשס
ומתה חזר שנה בלא ולד של קיימא שיחזיר כל הנדוניה והסתעטין
ליורשים או לנותני' או יורשים כו' עד ומלאחי בחשבות רבינו
ברוך ממעלי"ך ובתשובת רבינו דודי ממילא"ורק שסתקלות רבינו
תקנה על אים ואשס שעשו ישרואין ויפטור אחד לשלמו חזר שנתיים
שיחזרו חזי נדווייתה שנתן ליורשי המתה ע"כ ובתשובת במיימון
כתב מהתשובת ר"י ח"ל בשנה ראשונה לית דין וליח דין דאפילו
הממון כיד הבעל שיש לו לחזור הכל לאב מתקנת ר"ג וסמך מן
המקרא וחס לריך כו' והסקלות סוסיו בחקנת אף בשנה שנייה
וססיה לא ברירא לן כולי האי ובלא תקנה נדון זה נראה דין
חורס דטיון דלא בא ליד הבעל אלא כיד נאמן ע"מ שיחן לו
אחר שיש מה שפסק ומתה הבת בלא זרע אפילו אחר כמה שנים
לא זכה הבעל בדברים הללו כדמשמע פ' נערה לפר"ם ואפי'
דרש"י לא מפרש הכי בפלוגתא דרבוותא לא מפיקין ממונא כדיון
זה ושחא קמייתא הו"ל בחוקת האב כי עדיין לא היה לבעל שום
לד זכיה ותפישת יד בכן ע"כ. עוד שם בתשובת במיימון ח"ל .
וסנה גדולי הקולות וראשיה טולם כלאחר הנידו שסתקנה פטעס
וסמונה פשוט שחך שנתיים מחזירים חזי מם שסכיים סוג המת
לאביו או לקרוביו. עוד מסיק באותה תשובת דל"ט אם האב נתן
הנדוניה מכיחו ועודנו קיים ול"ט אם שאר קרוביו נתמסו ובתשובת
אחר שם שמתחזירן הממון לאב ולא ליורשים ע"כ. אמנם במרדכי
כתב דלפר"ם אם הנדוניה כיד השליש יתלוקו ובאשירי פ' נערה
מסיק כפר"ה שפירש מתוך הסלכה אבל במרדכי שם כתב ח"ל
מלאחי בשם ראבי"ה דר"י הללן חולק וככתב דמן הנשואין גובה
הכל כרש"י ורבינו שמואל בן רבי ברוך כתב דאם תפס החתן יכול
לומר קים לי כרש"י דאשירי מן האידוסיין אבל מן הנשואין גובה הכל
אפי' אם לו גבה ע"כ. הנה כתבתי בקרה משפטי הנדווייתא כאשר
מלאחי ובימותי בספרים מן התלמוד ומה שנתחדש בחקנת הגאונים
והסקלות. וגם אכתוב מה שידוע לי מנהג הארלות בזמנינו
באוסטריו"ך ובסביבותיו אין ידוע לי כלל שום מנהג קבוע לא
בשנה ראשונה ולא בשנה שנייה אך בכל פעם כשאירע כך סיו
מפקקים בדבר ולא נחבדר שום התפשטות מנהג כלל ובדיוט"ם
וסביבותיהם נוהגים לעולם להסתות בשעה שמקיימין תנאים שדוויין
שקבלו סוג עליהם תקנת הסכילה לא ידעיקן אם עושים כדי
להפטר מכל עירעורים ופקוקים או אם נזקקים לך מפני שלא
נחבדר גם אללס התפשטות המנהג. וכמוזמה שמקרוז חדשו
קסלותיהם ע"פ מנהגיהם תקנת דלא נהיגי לבני אושטרי"ך ע"כ.
ומתשתא נבאר שאלותינו לפי מנהג המקומות דלא נתפשטו התקנות
וגררס מתוך הסלכה דלא זכה ראובן לעבד הספרים בשביל שט"ח
שלו על חמיו מדבר הנדוניה דכיון דנתן גופא לא בא לידו מעולם
סיינו פלוגתא דרש"י ור"ת כדמבאר לעיל ולא מפיקין ממונא מן
האב וכיון דמדינא לא מפיקין משום ספיקא דדינא לא יכול
ראובן לתפוש הספרים ולומר קים לי כרש"י כמו שככתב רבינו
שמואל בן ר"ב דנוכל לומר דאשירי כגון שחפס קודם שמתה הבת
דלכתי לא נולד הספק אבל תפוס לאחר שזולד הספק כד"ד לא
מכא ונראה דאפי' אם שאל ראובן הספרים וסביא לרשותו קודם
שמתה אשתו וסתחיק בתורת שאלה כידו עד לאחר מיסת הבת ושוב
אמר שגווס לתפוש בסקן בשביל חובת הנדוניה אפילו כה"ג מיקרי

הפסח לאחר שגולד הספק והפיסה קמייחא בתורת שאלה היתה
 ובחזקה שמוען סוס ככל אחריה דהוי קיימי ואה"ל דרבינו שמואל
 ר"ל דאפי' אם יתפוס לאחר שמהה סבה כדמשמע הלשון מ"מ י"ל
 דלויא סבר קים מרבוותא . וכדמוכח נמי מרז אלפס כדאיתא
 באשירי פ' כ"ד הרגל דס"ל נמי דפיסה מהני בספיקא דדינא
 אפי' לאחר שגולד הספק כדמוכח הסס ואן קי"ל כשינויי הסוספת
 פ"ק דב"מ ופ"ב דתשובות דלא מהני הפיסה לאחר שגולד הספק
 ומפקינן מיניה כהסיא דתקפו כהן מוליאין אותו מידו וס"ג מסיק
 במרדכי פ' השואל ואפי' תפסה קודם שגולד הספק בספיקא
 דדינא משמע ליש שינוייה בתוספת פ"ב דתשובות דלא מהני אלא
 מוקמינן לה בחזקה מריס קמא כהסיא דאוקי תרי בסדי תרי ואוקי
 ממונה בחזקה מריס ואין נאמיס לפסול השטר דקאמרי הסס
 בזרייתא ופירש"י דאיידי בתפס המלוה ולכך מוקי ממון בחזקהו .
 ומקמיס התוספת מ"ס מתקפו כהן מוליאין אותו מידו אלא
 הפיסה לאחר ספק לאו כלום היא ומתריין נחד שנויה דתקפו
 כהן חופש עמו אינו עושן אלא בספק אבל כהסיא דאוקימנא
 תרי בסדי תרי החופש עושן כרי . ועוד יש לומר דהכא איירי
 כשפסע קודם שגולד הספק ותידין זה תלמי נמי התוספת פ"ק דב"מ .
 ועוד הירלו בענין אחר . משמע קמא דלאיך שינויה אין נראה להס
 לחלק בין קודם שגולד הספק לאחר שגולד הספק בספיקא דליכא
 טענה כרי מדסוררו לתרן בע"א אמנס יש לומר דכל חד שינוי'
 טעמא קאמר וכולו מסתברא ולא פליגי אסדדי וכה"ג איתא באשירי
 פ' הפרה אהא דתקין לתובע תחילת . וכו דהכא איכא למימר
 דלעולם הפיסה דקודם הספק מהני לכולי עלמא אפי' בספיקא
 דדינא . והא דלא מתלקינן כרי אינך שינוייה יש לומר משום
 דאין נראה להס פסיר לאוקומי הסיא דתרי בסדי תרי משפס
 מקודם . ולכך מתריין דאפי' הפיס לאחר הספק הוהיל ועושן כרי
 מהני ולשון קושיא התוספת משמע כרי דקאמריין אלמא הפיסה
 לאחר הספק לאו כלום היא משמע הא דקודם מהני . אמנס באשירי
 פ"ק דב"מ כהב כהדיא כהסיא שמעמא דתקפס כהן דכל החופש
 מספק שלא יכול לעשון כרי מפקינן מיניה ומוקמינן לה בחזקה
 מרא קמא ורואס לומר על כרחך אפי' אם הפיס קודם שגולד
 הספק מדמייתי ראיס מהחדס סעיבור דלמשכיר הוא אליבא דרב
 נחמן . והע"ג דהסוכר תפוס מקודם וכתיב"ה .

הגה"ה
 ובהג"ה באשירי פ' י"ג
 נחלין בשם מהרי"ה כהב ד"ל . דפיסה לא מהני בספיקא אפי' תפס בעוד הוה
 סוכר ודאי קודם שגולד הספק או שמוען כרי שהוה חייב ליה . ע"כ :

וצריך

לסתייבב כהא דכתב באשירי סוף פ"ק דכבודות בשם
 הרמב"ן דכל היכא דתפס ברשות מהני הפיסה אפילו
 בדבר ספק כהסיא דשם נדמה פדס בו פטר חומר ונהנו לכסן וכן
 בפ' י"ג כבוד אם מה סכן בחור ל' אמר רבי עקיבא אם נתן לא
 יחזיר וכהיא דפ' הספינה כור בל' אהא כסלע ראשון ראשון קיס
 וכן הסיא דפ' האומיס בספינה שטבעס כתיב הדרך אמרינן נמי
 אם נתן לא יחזיר וטעמא דכולס משום דמסקתא לן כהו וכיון
 דתפס לא מפקינן מיניה כרי מפרש להס הסס ויש לחלק דנהו כולסו
 הבעלים הראשונים סתפישו מדעתם לאותם סכן מוחזקין ותופסיס
 עתס ותפישו להס אדעתא דכרי דיהא שלהס מש"כ לתופס דבר
 שבידו בתורת שאלה או פקדון או אפי' אם כה בידו מאליו הוהיל ולא
 סתפישו הבעלים אדעתא דיהא שלו אותס הפיסס לא מהני בספיקא
 דדינא כך נראה דעת הרמב"ם באשירי בזכורות ואין לדקדק מלשון
 מרדכי שכתבתי שכתב דר"ס תירך כרייתא דה"כ כגון שסתחן
 מוחזק דלא לא מפקינן מיניה מאחר שסתחיק לשון זה משמע שאף
 לפר"ס אם מוחזק סתחן לאחר מיתת אשתו לא מפקינן מיניה ע"כ
 הא ליתא דנמרדכי גופא כהב בשם רבי שמואל בן רבינו ברוך
 דאסיחפוש סתחן יכול לומר קיס לן כרע"י משמע הא אליבא דר"ס
 לא הוה זכס ועליל קאמר דר"ס תירך כרייתא במוחזק אפי' דר"ס
 לא מודס אלא שכבר גכס וכו איכא אומדנא דדעתא שסתחן האב
 דעתו מן הממון וגמר וסקסס לו ואינו חשיב שיסא לו עוד הפיסה
 יד וסכי משמע כסדיא לשון הג"ה בימימון שסתחתי לעיל ולשון

התוספת שכתבו דאיידי שסתחן מוחזק ר"ל ה"כ שהוא מוחזק ע"י
 שכתב הגביהו ונתן לו . ואפשר ליישב גם לשון המרדכי דר"ל כרי
 וסתיא דתשובת המיימון בשם ר"י דהיכא דהגדוניה ביד נאמן דלא
 זכס בו סבעל כלום ובמרדכי כתב היכא דהגדוניה ביד השליש יחלוקו
 נראה דכהא פליגי ר"י סבר דלפר"ס כל זמן שלא הגיע הגדוניה
 ליד סבעל לא גמר ומקמי ליה מידי כי לא נתן אלא ע"מ שסתכס
 כהו ממנו וכל כהס דלא אחי לידי בעל אפי"ג דמפקינן מרשותס
 ליד שליס מ"מ לא וסתס כהו ממנו כך הוה לפר"ס וכיון דהוה
 ביד נאמן כרי שיסתס לו לאחר שגס א"כ אותס שגס סתיס בחזקה
 האב כי לא הוה לבעל שום הפיסת יד כו והסיא חוקס שקמינן
 ולא מפקינן מיניה ומרדכי סבר כיון דאשקי האב הממון מידו ליד
 השליס סו אסח דעתיס מיניה ויש לבעל הפיסת יד בממון אפי"ג שלא
 יתכן לו עד כלום שגס מ"מ קס ליה ברשותיס ששליס מוחזק בממון
 ומכחו כהו מכה האב ולכך חולקיס ואפי' לפר"ס דעלס קאי מרדכי
 משום דלא כרייה אי חשוב גכס סבעל כהס דאשקי' האב מידו
 ליד שליס ואסח דעתיס מיניה או לאו אך קסס קמא אם נאמר
 דכהכי פליגי דמרדכי סבר משום דלא כרייה גביס חולקין אף לפר"ס
 א"כ פליג הוה אסתרת אשירי פ' מ"ס גבי ש"מ ספקינן כל נכסיו
 או ספקינן או חולקין לעמיס דסלקא בחיקו אי עמד חוזר או לאו
 וכתב אשירי עלס דכיון דסתתנס ודאי ומכה אומדנא איתין לבעלס
 בעינן אומדנא ודאי וכיון דסלקא בחיקו לא אומדנא ודאי היא וסוכי
 אשירי אחי סברא מן סתלמוד סתס וא"כ כ"ד סואיל והאב כתב
 ונתן ודאי לחתנו ואפי' לפר"ס לא אחיא לבעל סתתנס אלא מכה
 אומדנא כדמוכח סתס פ' גערס כהדיא דלדעת מרדכי האומדנא כ"ד
 ספיקא היא כדפרישית ואמאי חולקיס סתחן זכס מכה מתנת ודאי
 שלו ולא יבעל מכה ספק אומדנא ואפי' לא"ו דספק סתס גבי
 ש"מ סואיל וסלקא בחיקו לא מפקינן ממונא ופי"ג דאומדנא ספיקא
 אפשר לומר דחזקה ממון עדיפא כל כך דאפי' ספק אומדנא מהני
 ליה . אבל כ"ד דהממון ביד שליס וס"ל לבעל הפיסת יד כו אפילו
 כהס ראשונס כדפרישית אית לן למימר דספק אומדנא לא סבעל
 כלל מתנס ודאית ונ"ע . סו נראה לומר דכ"ד דאפילו לא סוכיר כשטר
 שנתן שמוען לראובן כלום מן סדן אלא ככתב כשטר חוב והלוואה
 לא מני למימר סואיל וזקף סדן כמלוס נפקא ליה מתורת נדוניה
 והוי כשאר מלוס וכס"ג אמרינן פ"ב דגיטין דכתובס משזקפס נפקא
 ליה מתורת כתובס ומעשה כ"ד ועעס כשאר מלוס אליבא דשמואל
 דקי"ל כותיבס דיש לחלק שפיר דשתי סתס דטעמא דהשמוען
 כספס כהא סליא דוקא אי חיוב סממון מכה סולאס קאחי כדתנן
 כהמ' שביעית וכהמ' פ"ב דגיטין וכן באשירי פ' סגולה מייתי
 לה דתקפס חותס ושכר שכיר אינו משמע ופי"ג דלאו מעשה כ"ד
 סן וכיון דלאו כטעמא סליא מלתא משזקפס ופק על הממון סס
 סולאס משמע אבל כ"ד דכטעמא סליא מלתא לפיר"ס דלא זכס סבעל
 מכה אומדנא דדעתא דכל זמן דלא גכס אמרינן שלא סקסס לו האב
 אלא ע"מ שסתס כהו ממנו אפילו היכא דזקפס כמלוס נמי איתא
 לכך טעמא ודע מדלג תירך ר"ס הוהא כרייתא דה"כ דלעיל
 שאבד משתיו כגון שזקפס עליו כמלוס והוי מחורך שפיר טפי ממאי
 דמתרן דאיידי כשהסתחן מוחזק דלשון כרייתא דספוסק לבחור לא משמע
 שכבר הגביהו אלא שפסק ועדיין לא גכס כמו ספוסק משות לחתנו
 ופסע לו סרגל דפ' בתרא סתס מסקנא דמלתא כ"ד דראובן זריך
 לסחזיר לשמעון חמיו אה סספריס דהפיסה לאחר שגולד הספק
 כספיקא דדינא לא מהני כמו שביארנו לעיל אבל טעמא דתקנת
 סעיכול לא שייך כהא אפי' במקוס שנהנו שלא לעקל סספריס
 סשאלוים עבור שום תביעס כדאיתא במרדכי שילסי המקבל דר"ס
 מפרש סתס דתקנת סעיכול ליתא אלא כסדר וקוס עליס כדינא
 אבל אסדדי לא ספסיד מייגו שלו וא"כ לא ספסיד נמי מוחזקות שלו
 דאי אמרת ספסיד מוחזקות שלו ספסיד נמי סמייגו דמנו לסואיל
 לא אמרינן :

שאלה שכב

ראובן אמר לשמעון יש לך למכור בשך און
 מאיל מכורס ואמר לו הן ומכר לו השכר ומלאה
 מאיל שאינו מכורס דריתו מודף ואינו כוב לאטול ; כמסורס ורואס
 דראובן

ראובן לגמרי לחזור במקוה כי אמר דמקוה טעוה הוא ושמעון אומר לא תחזור לגמרי במקוה אם אינו שוה בסגור כמכורס הן בו כשווי דקין עס מי :

תשובה

יראה דהדין עס שמעון ויש להביא ראיה במרדכי מן התלמוד ליה דפ"ק דבי"ט גרסינן שהיה דאמר בימי דפחיה פי' של תרגומים חיה ויא בימי שנמלאים לאחר שחיטה בתרגומים דפחיה למאן בימי דפחיה למאן יסבו ליה בימי דשחוטת אחי לקמיה דר' אחי אמר ליה מקוה טעוה הוא סדר פריך פשיטא מהו דתימא הוה לאכילה קבעי והוה דקאמר ליה דפחיה משום דלרבו פי' מבושמים כל לרכן ונפקא מינה למחבי ליה דביני וביני קמ"ל ע"כ לשון הגמרא ופירש רש"י פשיטא דמקוה טעוה הוא דהא קאמר בסדיא דפחיה ונ"מ בין מאן דבעי ליה לאכילה ובין מאן דבעי ליה לאפרוחים למיתבו ליה דביני וביני אי בעי לאכילה אין מקוה טעוה דהא בני אכילה מינסו אלא שאלו יפין מסן ויחזור לו כפי מעלתן קמ"ל ר' אחי דסתם מאן דאמר לפחיה לאפרוחים קבעי ואין שוין לו כלום ע"כ ומייחייא נמי עובדא דהתם כס"ג ממש. הוה קמן דכל היכא דלאכילה קבעי לוקח אע"ג דקאמר בפירוש למוכר להוה מילתא קבעינא אי יסיב ליה מוכר מלתא אחריתי מאותו המין דלא שוה לאכילה כי האריך דקבעי אין המקוה טעוה לגמרי בשביל כך אלא יסיב ליה דביני וביני וכפי מעלתו יחזור לו אמנם אם יודע הוא דראובן כ"כ איסתים דלא קאכיל כלל בשך הוה שאינו מסורס מליטו למימר דמקוה טעוה לגמרי הוא דהא לא שווי ליה כלום לאכילה ואע"ג דלרוב השולם שוה לאכילה בחד דידיה אזלינן וכס"ג אמרינן פ' לא יחפור דאמר רב יוסף כיון דאזינא דעתי כקטורה וביה הכסא הוא דמי :

שאלה שבת

ראובן שכר את שמעון עבור עשרה זבובים שילך לו למדינה פלוני אל לוי ומכר לו כפסידים אליו לשךך לו חסה משם ויאל לדרכו לאחר ג' ימים ויחזור להך ג' שבועות ולא יחא משועבד וישר לשליחות זאת וקודם שילא שמעון לדרכו הלך ראובן ג"כ ללד אחר וכשרתא שמעון ללחא לדרך אמר לאחד או לשנים מכני העיר ראובן שכרני בכך וכך ובעתי שיתן לי מקודם כהולאה על דרך כהליכה ובחזירה ואינו עשה פס מ"מ לא אשעבד והלך כאשר שכרני כוונתו אני שיחזור לי הסולאה מלבד השכר שקבל לי וחור ועשה שליחותו וחובע מראובן הסולאה שבי ראובן על הסולאות לא היה דעתי ובשביל כך קאבתי לך ז' זבובים לשכךך אלמלא כך לא היה ראוי לתת לך [רק] ז' זבובים ושמעון עושה מנהג כל השוכרים כס"ג שיתנו לעולם הסולאות לבד השכירות ככה יעשה לי ג"כ הדין עס מי :

תשובה

יראה דהדין עס ראובן מאותו טעם שהוא עושה דהדמים מודיעים ששכרו על הסולאות שלו שהרי שמעון מודע לו שאין ראוי לתת לו שכר גדול כ"כ בשליחות בואת ואע"פ שגם ראובן מודע לו שמנהג סתם השוכרים כס"ג שיתנו הסולאות עס השכר מ"מ י"ל דהדמים מודיעים כמו שאבאר לקמן ואע"ג דלא קי"ל כרבי יודא דאית ליה דהדמים מודיעים לו פ' הספיקה אלא קי"ל כרבנן דסבדי גבי מוכר את הלמד לא מוכר את הבקר דאין הדמים ראייה הוה מחלק באשירי פ' המוכר פירות וכן בהגס"ה באשירי ר"פ המניח בשם ר"ח דאפילו רבנן מודים דהדמים מודיעים היכא דאין מכחישין עיקר הלשון כמו גבי מוכר שור לחבירו ומלא נגחן דפריך תלמודא עליה וליחזי אי דמי רדיא כו' וסיימו משום דאין הדמים מכחישין עיקר הלשון כמו גבי למד ובקר ענייני הכסמה ונ"ד נמי אין עיקר הלשון מוכחש כלל דשפיר יש בלשון השכירות שהשכיר יתן סולאות ואע"פ שאין מנהג מ"מ הלשון אין מוכחש והתוס' פ' הפרה וכן בהגס"ה באשירי ר"פ המניח מחלקים בשם ריב"ס וכן איהא בתוס' פ' המוכר פירות דהא דסבדי רבנן דאין הדמים ראייה היינו היכא דליכא רובא או חזקה עמונא דמסייע לדמים אבל אי איכא חזקה או רובא כהדי כודעת הדמים אמרינן שפיר הדמים מודיעים ונ"ד נמי איכא חזקה עמונא לראובן והדמים מודיעים לו ג"כ. ואפילו אה"ל דמס שטוה מנהג המקוה שהשוכרים הם נוטין הסולאות כס"ג תשוב כמו רוב ח"כ היה רובא כנגד החזקה מ"מ מהני סודעת הדמים עס החזקה

דבסדיא אפילו לרבנן כדאיתא בסדיא בתוס' פ' המוכר פירות דלעיל וס"ה אם רובא מסייע לסודעת הדמים אפילו אי איכא חזקה כנגד אמרינן הדמים מודיעין דמשמע בפשיטות בהגס"ה באשירי דלעיל. וה"ה תיפוק ליה דהדין עס ראובן דהא גם לדברי שמעון יש כאן אונאה שכרי מודע הוא לראובן שאם היה מוחן לו הסולאות לא היה לו ראוי לתת לו רק ז' זבובים לשכר והוה שכרו בי' וקי"ל דיש אונאה בשכירות וכ"ש בטול מקוה הוה ליתא דהרמב"ם כתב בסדיא דשכירות האדם אין בו אונאה אלא"כ היה קבלן ונ"ד

הגה"ה
והיה דיש אונאה לשכירות
עקי כגון שכירות כהמה
ובלוי. ע"כ :

השכירות דמיים הוא שהרי קלבו ימים לגמור השליחות בהס"י. ודברי הרמב"ם ביארתי ישל בשבועות אחת ומתנסו דברי הרמב"ם יש נמי להוכיח דלא אמרינן דלא שייכי הדמים מודיעים לגבי שכירות פועלים או שלוחים משום דלפעמים בעל בית זקוק הוא לשכור ואין קפיד אם מוותר לו בדמי השכירות או איפכא דלפעמים הפועל לריכין ליה זוזי ומתהלס בכל דסו וסני כתב בהגס"ה באשירי דלעיל דגבי שכירות בחיס וקרקעות לא אמרינן הדמים מודיעים (לפי) שלפי שהדרך הוא לקנותם ביוקר וא"כ גם אונאה לא הוה שייכי ביה מהאי טעמא ולא הוה לריך לרמב"ם לפרש הטעם משום דהשוכר את האדם כחילו קונה אותו לזמן ואין אונאה בעבדים וגם גראה דלפי הטעם הזה אין לחלק בין היכא דאינה בעל הבית לפועל ובין היכא דאינה פועל לבע"כ דכיון דלקיימת עבדים מדמינן לה

הגה"ה
ז"ע ב' המוכר את הספינה
דמיה השוכר את הפועלים
היום דכיר וגורן ופה סג"ג אסור ופריך תלמודא ע"ה ולזלייה בשכירות מי אסור
ופרש"ם דכל מה שמתנים לו לשכר ריוח הוא לו ודרך פועל לשכר עמו כלל דהו
כשאינו לו מה יאכל. ע"כ :

שאלה שבת

ראובן הסולא חוב בטוח לשמעון וקבל שכר ממנו על ככה לאחר זמן נפל קלקול בחוב שיטערך עירחא עס שופטים ופקידים כדי לתקנו כדי שלא יחא ייאוש ורוחם שמעון שראובן יטרח אותה עירחא הואיל וסוה ממילא לו וקבל שכרו וראובן אמר לא נדרתי לך כלום בשביל החוב ובטוח היה כשהסולאיתיו לך ומה שקבלתי בשכר בסכר סרסרות קבלתי ולא בשביל שיתנו אחריות החוב עלי ולכן איני מחייב כלום לערוח עבורו הדין עס מי :

תשובה

יראה דלפי סברת הלב לא יחייב ראובן כלל לערוח כלום עבור החוב כמו שהוא עושה שלא נדר לו כלום ולמה יחייב לתקן קלקול הכולד שלא נדרתו מולו דשמעון גרם שהרי בטוח היה החוב בתחילה אמנם אשכחן בתלמודא ממש כס"ג שחייבו חכמים למקבל שכר לערוח בדרך זה כפ' הגזול קמח קרוב לסופו גרסי' איתמר נגובה בלזום ואח"כ סובר הגב"ה אביי הוומר אם שומר חנם הוא ראה נשבע ראה עושה עמו דין ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואין נשבע ומסיק דלרבא נמי אם כבר נשבע קודם שהוכר הגב"ה שומר חנם ראה עומד בשבועתו ופרש"י עס עושה עמו דין כלומר השומר ישלם לבעלים והוא יעשה דין עס הגב"ה ואע"ג דגם שומר שכר פטור באונסים מ"מ הואיל ואינו מפסיד כלום כיון שהוכר הגב"ה עליו לערוח להוליח מן הגב"ה אפי' לאחר שנשבע בשומר שכר ובשומר חנם קודם שנשבע אליבא דרבא הואיל ואינו מפסיד דמאסו לחזור אחר האבידה ע"כ הוה קמן בשומר שכר אע"פ שכבר נפטור מן הבעלים בשבועתו ובאונס נגבדו ממנו כדפירש"י בליסטים מזויין מ"מ הואיל ונהנה בקבלת שכר לריך הוא לשלם ויטרח ויחזור על הגב"ה להוליח ממנו כיון שהוכר וליה לי' פסידא ה"ס נמי כנ"ד שנהגס ראובן ג"כ בקבלת שכר ולא מטי ליה פסידא שהרי רואה שמעון לתת כל היליחא שיהי' על החוב רק לפי שראובן יודע לערוח וישר דמחויב ראובן לערוח ולחזור שלא יחא ממון חבירו נאכד הואיל ומתחת ידו יאלה הדבר כי סתם דמסתמא טעמא הוא דכיון דמנרשח השומר נגבד חייב לערוח כדי להחזירו אבל אם לא קבל ממנו ראובן שכר בתחילה אין נראה לחייב לערוח ולדמנתו. לשומר חנם איניבא דרבא דחייב לערוח קודם שנשבע וימיא דטעמא הוא דפטור לאחר שנשבע משום דאטריחא לבי דינא לישבע או לא מטרחינן טפי אבל כנ"ד לא מטרחינן כבר חייב

חייב לטרוח אפי' אם לא קבל שכר דלאו טעמא כפי אלא י"ל דהיינו טעמא דש"ה חייב קודם שנשבע משום דלכתי אגיד ביה במפקיד שריף עדיין ליבטע לו וכיון בסוכר הניב קודם שנשבע השומר וליה ליה נמי פסידא חייב הוא לעשות דין עם הנכס אע"ג דש"ה הוא אכל כנ"ד דליה ליה לשמעון עליה דרואבן מידי ולא אגיד ביה כלום אי לא קבל שכר אין לחייב כלל:

שאלה שבה

בראובן חבט את שמעון ביום ובינו על כך מעות שנחייב לו שיפרענו הציב שמעון אין לי מעות עתה הנס לי זמן עד יום פלוני ואפרע לך ונחן לו ראוהו זמן שבקש וכשהגיע הזמן לא פרע שמעון ובה אדרבה בטענה אחרת שלא לפרוע כל עיקר וירדו לד' וחייבו כ"ד את שמעון לפרוע מי יבדין ליה זמן שלשים יום לפרוע כדון שאר פירעון טע"פ כ"ד או יומא כיון שנתן וקצב לו ראוהו כבר מעלמו זמן יותר משלשים ושמעון מודה בכל הדברים דלעיל. תו לא יבדין ליה זמן טפי:

תשובה

יראה דהיינוא ליה זמן בית דין שלשים יום ועיקר דין זה איחא פ' הציב והע"ייה אהא דתקן הכותל והע"ייה שפלו פטורין מלשלם מהו לו זמן לקון ולסחור ט' וקאמר עלה בגמרא כמה זמן א"ר יוחנן זמן בית דין שלשים יום וכחבו הסוס' שם דמסכא אין לנודים זמן בית דין לפרוע חובו ולכמה דברים דכיו שלשים יום ובמרדכי שם מהבבב מור"ם דקדק נמי ומאן דכל דבר הריף ויאה יש לו זמן שלשים יום סתמא אלא דבכל דבר קאמר ולא דווקא לענין סחירה וקאזלא כותל ואינן וכחב דין כחב ר"י פ' הפרס דזמן פירעון שלשים יום מדכללן הסוספות ומור"ם כמה דברים וכל דבר הריף (יאה) [יאה] משמע קתא דלא מחלקין בגוה וע"ג דומאל במרדכי כמדומה במרדכי דבני ריגוס שהשיבו רביו חס דבר שיש לו קצבה כגון מלוה לראש חדש יסון לא יבדין ליה זמן שלשים יום אלא פורע מיד מ"מ נראה כנ"ד שלא היתה הקצבה בחתימת המלוה יש לו זמן בית דין ואע"פ שכתב לו ראוהו זמן שכתבנו לפרוע. וכן קבל עליו שמעון הזמן הסוף לפרוע בו איכא לומר אישחמוטי דקא משחמטי ליה ולא היה בדעתיה מעולם למטרה אזוי ולפרוע. ודאייה לדבר שבא אה"כ בטענה שלא לפרוע כל עיקר דבכל דבר דקטעין או מקבל עליו חוץ לבית דין לא נמי אינפשיה כיון דמניי לכחש ולחזור בו ולא דמי למלוה בחתימה לזמן קצוב דהתם לא מניי לאישחמוטי דאיירי בשטר או בעדים. ומסכחו דברי ר"י פ' הפרס גבי מקקין לחובע חתימה היה נראה לכוונה דלעולם יבדין ליה זמן בית דין בר מדמי חבלות דאין מוחין זמן בית דין לחבלות מדלא מוקי לה ר"י הויה מקקין לחובע בחתימה דאיירי בחובעו מלה הקצבה לזמן איבע זמן. אמנם היה קשה נמי דלוקמי קשים לו מעלטלין לנחב דכחב כהדיא במרדכי פ' הציב והע"ייה דלא יבדין ליה זמן בית דין לפירעון או לוקמי שהשאל או שהשאל דכחב נמי במרדכי שם בשם ר"י דליה ליה זמן בית דין אע"כ לריף טעמא בלאו הכי:

שאלה שבו

ראובן היה במאוק ושמעון היה מתעסק בעצורו באותו ענין והואיל הולאות על הדבר וראובן שבטחו לפרוע לו. ואע"פ שחשדו ראובן לשמעון בלבו שלא עסק באמונה מ"מ עיינו היה מסר בידו והוא לך לסבטיה כרצונו לפרוע לו כל אשר יחשוב לו וזמן כחב בחתימת ידו שהעיד עליו כמאה עדים וכחב בכחב י"ו איך שהיה בסודאה גמורה שנשבע בשבועה סחורה לפרוע לו ולא יטעון נגדו שום טענה אולם או שאר אמתלא בטולם ותבע שמעון את ראובן לפרוע לו אחר שנשבע ממאוקתו הציב ראובן טענות ואמתלאות. ענין שמעון שלא יש לו כחב בחתימת ידך שנשבעת בשבועה סחורה שלא חטעון כלום נגדי הציב ראובן לעולם לא נשבעתי כאשר ידעת בעלמך שלא נשבעתי אלא שלפי ראוהו כחבתי וחתמתי קך כי הייתי בוקף לך טען שמעון יאה כן יש לי כחב בחתימת ידך שנשבעת עליך לקיים. מחייב ראובן כה"ג ליזכר ולקיים שבועתו או לאו:

תשובה

יראה דים לחלק בדבר אם מודה שמעון לראובן שלא נשבע לו רק שכתב וחתם להבטחה לפי בקשתו בדרך תרומת הרשב"א [א] לא

זו אם יוכל ראובן לכרר ולהסביר לבית דין שכן הדין הוא טוען ומבקש דברים ואמתלאות לפטור משמעון כגון שיסביר שלא הוליא שמעון הסולא לעובת ראובן וסלך עמו ברמאות א"כ היו הדברים לא יחייב ראובן ליזכר בשבועה זו ולא אמרינן הואיל והודה שנשבע שלא יטעון שום אמתלא שוויי' לנפשיה חתימה דאיכורא כההיא פ' שני דכתובות אמרה א"ה אי וזכרם ואמרה פטוים אי אינה נאמנת משום דשוויי' לנפשיה חתימה דאיכורא ונסי נמי דמודע שמעון שלא נשבע לו מ"מ אפטר שנשבע שלא בפניו הואיל והודה ושוויי נפשיה חתימה דאיכורא נדינוו קך הא לא אמרינן דהא מסיק סה"פ כ"ב דכתובות גבי אשה שאם נהנה אמתלא לדברים נאמנת ומייתי עלה דבני שמואל מרב אמרה לבעלה טמאה אי וזכרם ואמרה טכורם אי מתי ופשיט דגם כזו אם נהנה אמתלא לדברים נאמנת וכנ"ד נמי אמתלא עובא יש שהרי היה לריף ומקא לשמעון לכחב כרצונו וכי דלא אונס הוא מ"מ אמתלא איכא כל מתי דכתבין היינו לענין אחרת איכור שבועה דלא מחייבין בית דין להסיר את ראובן לקיים שבועתו כה"ג אבל לענין דינא את יטעון שמעון שנשבעת לי כאשר הודית בחתימת ידך לפרוע לי כלי שום טענה וכודאת בעל דין כמאה עדים דמי לענין ממונ ואפילו טענת אונס לא תוכל לטעון כזה לריף לדקדק את טענותיה טענה או לאו. תו נראה אם מפזרין בחד לעשות איזה דבר ואומר דברים נשבעתי שלא לעשות הדבר הזה אם יראה אה"כ לעשותו ואמר שלא נשבע ומתן אמתלא לדבריו למה אחר כבר שנשבע לא שוויי נפשיה חתימה דאיכורא:

שאלה שבו

ראובן נחייב שבועה לשמעון והספה ראובן שישבע הוא ויטול וכאשר בא שמעון לישבע עמד ויאה לנגל עליו חביונות אחרות שיכולו גם אותו בשבועתו וישבע על הכל. מחייב שמעון לישבע על גלגול זה או לאו:

תשובה

יראה דלכאורה ולפי הסברה אין מנגללין כה"ג די"ל עלה תקנתא לתקנתא לה עבדין דהפוך שבועה תקנתא היא וגלגול שבועה שבועה דרבנן נמי תקנתא היא כיון דעיקר שבועה אינה אלא מדרבנן.

הכי משמע במרדכי פרק שבועה דהיינו דהפוך שבועה תקנתא היא ולא עבדין בה תקנתא אחרת אבל בה"ב בתנא לדין בדין חובע ונחב כחב בשם רשב"ם דהפוך שבועה כיון דבראון הנהבט הוא לא תשיב בה תקנתא לתקנתא לא עבדין ט"ס. ע"כ: ותו נראה דלמתי דמסקין שילתי כל הנשבעין דלכ' מנגללין חוץ משכיר ופירש ריב"ן שם בחוספות דלאו דווקא שכיר אלא ה"ה לכל אינך דנשבעין ומועלין דתנן בהדיא דשכיר משום שבועה היא לעובתה שנשבעין ומועלין אין מנגללין בה ור"י פירש דדווקא שכיר דשבועתו שלא מן הדין דאינה אלא להפסיק דעמו של בעל הבית. והשתא נראה לפי ריב"ן איך לן לומר דכ"ש כנ"ד דאין מנגללין דאפילו התם דחיקו וקצבו שבועה זו עליו הואיל שנשבע השבועה הוא מוטל אין מנגללין בה כל שכן שבועה שהנשבע מהסכה עליו ואינה קבועה עליו וגם הוא מוטל שבבילה דאין מנגללין בה. ולפירוש ר"י נמי נראה קתא דהפוך שבועה נמי חשיב שלא מן הדין משום דלכוס דינא היה לו לישבע או לפרוע ומהאי טעמא פסקו רבוהא דשבועה דאורייתא לא מהפכינא ולא כרב האי גאון וברביו גרסו מ"ה דפסקו דמהפכינא אפילו בדאורייתא ושמעתי אחד מרבוחא שקבל מאחד מהגדולים דלא נהגין כרב האי ובר"ג. ואע"ג דכחב בה"ג דהאידינא סמקינן אדרב האי ואר"ג קבל אחד מהגדולים דלא נהגין כפי לך אין ראוי לנגלל שבועה שנתהפכה. הלל"ד כתבתי:

שאלה שבה

חיל שונאים באים פתאים לפני העיר לשלול ולגזול מלקוח כל הבטמות שבעדרי העיר ובני העיר מורזים ומזיינים לאח לקראת שונאים להליל העדרים ושאל ראובן משמעון שריון ושאר כלי זין לרכוב גם הוא עם בני העיר לקראת השונאים ונפלו בני העיר ביד השונאים ופשעו ולקחו את כל כליהם מהם ופשעו ולקחו גם מראובן כל כלי זין ושריון שהיה לו. חייב לשלם לשמעון מה ששאל ממנו או לאו: פסוקה

תשובה

יראה דאין ראובן חייב לשלם ואש"ג דשאל חייב באונסין מ"מ כס"ג מיקרי משה מחמת מלאכה ואש"ג דלא נתקלקל ונשבר מחמת המלאכה כיון דע"י אוחה המלאכה ששאל בשבילם נפסד ונאבד חשב מחמת מחמת מלאכה. וראייה מפ' השואל שהוא גברא דשאל שוגרא מחזקיה חביר עליה עכברי וקטליה יתיב רב אשי וקאמר כס"ג מאי אמר ליה רב מדרכי הכי אמר אבימי הכי גברי דנשי קטליה ליה דין וליה דיין ומקשים שם הסוס' מאי קמבעיא ליה סא הוא ממש מהה מחמת מלאכה ומתיריה דקמבעיא ליה אש טינה והוליקה במקום שרוב עכברים מלויין שם אי חשיב כס"ג פשיעותא ע"כ. ה"א קמן דאי לאו משום פשיעה חשב בפשיעות מהה מחמת מלאכה ואש"ג דלאו מחמת מלאכה ששאל עליה דהיינו שפאוד העכברים ותאכלם מתה בעניין איכה דאמרי דהס' והמדקדק הס' בסוס' מוכח ליה דאלישנא קמא קאי ולא אחיכה דאמרי ונ"ד דמי ממש ללישנא קמא דהס'. הנראה לע"ד כתבתי :

שאלה שבט

ראובן שכר את שמעון עבור ז' זכוכים שיתקן ויעבר לו יין חדש בכפרים שלו בצליל כבא עשרה חביות וכן הלך שמעון ועשה ד' חביות בטוב וכשבא אל כפרי אחד לעשות עוד ז' חביות והתחיל הכפרי שהוא לבאר בא עבד השר אדומו וזוה לכפרי בטוב גוף וממון שלא לתת ליסודי בטוב יין הלך שמעון אל כפרי אחד לעשות ממנו ז' חביות וכשבא אליו אמר שכבר בלר כרמו ונסך סיין ונתן אתהלא בערמס לדבריו הלך עוד אל כפרי אחר והוא בלר לו כשיעור ז' חביות ודרך אורו אבל לא גמר מלאכתו עד שנעשה רק שדרכו ונתנו אל הכבוע ובחור כך שלחם לו אשתו לשמטון שיבא משר אליה כי חולה היא ובכן חתם את הכבוע והלך לו והולך ראובן לשכור את לוי בדמים יקרים לבאר את היין ונגמור מלאכתו וכשהלך שמעון מתחילה לעשות מלאכת ראובן בקש ממנו שיתן לאשתו זכב וחצי ללרכיה משכרו וכן עשה ראובן ועשה אחרי שבא' אלו העיכובים והסיכוכים בעניינים באו לר"י מה משפטן בשביל ז' זכוכים הללו לפי כל החילוקים הללו :

תשובה

יראה אש"ג דרוב חילוקי דינים הללו נמלאים מצוראים בגמרא ובפסקי הגאונים מ"מ לריך לבארום ולסדרים יפה ומאי דנפיק מכללן דמילי דשכיחי איתן ונראה מדברי ראובן ושמעון דרזיה ראובן דשמעון יחזיר לו מן הזכב וחצי שנתן לאשתו בשביל שכרו לפי הערך כי לא עשה רק ד' חביות ואין מגיע לשכרו רק ד' חומשי זכוכים לחשבון שכר ז' זכוכים לוי חביות וסב' חביות שדרך ולא גמון הכי הולך לשכור אחר לגמור עבור ז' רביעי זכוכים ואותו מותר טובע אדרבא הוא משמטון להחזיר לו ושמעון משיב דאוחה ז' חביות שלא עשה כלל איכה לא פשע ואיכו לא עיכב ולכך דעתו שלא ינכה לו ראובן כלום בשבילם ואוחה ז' חביות שלא גמר מלאכתן אונס אשתו עכב אוחו ודעתו בשביל זה לא גרע כח זכותו כך המס עענוהו. ומעשה נכבד דינם ונראה דאוחה ד' חביות שלא עשה כלל אונס דינם שז' דסב' חביות מן הכפרי שגזר אדומו עליו אוחו אונס לא הוה אפשר לידע לראובן כמו לשמעון דמיקרי אונס הוא ואש"ג הואיל ותרווייהו לא הוה לבו לידע דמיה להא דאמרינן פ' סאומינן אפי' מאן דאגיר הגיר לדוולא ופסק נהרה בפלגא דיומא אי לא רגיל למיפק פסידא דפועלים ומפרשים הסוס' ושאר המחברים הס' דכל מלתא דלא ידע לתרווייהו או לידע לתרווייהו פסידא דפועלים אי אחי שהוא אונס דהמוליא מחזירו עליו כראייה ואיכו הוה להו לאתנויי עם בעל הבית דאי מתיליד אונס שלא ידעו להפסיד שכן אבל אי הוה נהרה רגיל למפקה ופועלים לא בני מהה איתון דבעה"ב הוה ליה לידע ופועלים לא הוה להו לידע פסידא דבעה"ב דאיכה הוה ליה לאתנויי דהא לא ידעו לאסוקי אדעתיהו ואש"ג כנ"ד חס לא קבל שמעון כלום משכרו לא הוה חייב ראובן לתת לו כלום על אוחה ז' חביות שלא עשה מחמת לוי ונזירם אדומו של הכפרי משום דאוחו אונס לתרווייהו הוה בטוב דלא הוה להו לידע דווקא בעניין זה שבתחילה כששכר ראובן את שמעון הודיעו שאילו ואילו הכפריים יתנו לו היינות שהוא לריך לעשותן אבל אם שכרן בסתם לאיזו מקום כמקום

זוה הנבול שישלחו לשם כס"ג לאו פסידא דפועלים היא ודמיה להא דאמרינן דאגירא אגירא לרפקא רפקא ואתא מיטרא דאמר רבא אי לא סיירו ארעא מאורחא פסידא דבעה"ב ופרש"י הטעם דכיון דלא הוה השדה מלי למימר ליה מי יאמר דאדעתא דהאי ארעא אונתן וס"ג אומר לשמעון מי יאמר דלעשות יין מכפרי זה שכרתי אבל אם הודיעו ליכא למימר הכי ולא מאי נמי למימר סב לי ייך ונאזא חקיים הנאי כדאמרינן בני ספינס סתם ויין זה דאש לא נתן יתן וע"כ ס"ג אמרינן בכפרי זה כדפי' הסוס' ומדרכי והס' במימון מדרכי מור"ם מהלקים בשם ריב"ן דווקא הס' שבעל הספינס הפסיד ספינתו אמרינן הוי סברא אבל בני פועלים דלא הפסידו כלום אלא שמתבטלים משכרם כל היכא דבעה"ב אונס פסידא דידעו סיא ולא כרבינו יואל שפסק במלמד שמת הסיווק כמו בשפינס ויין כדאיכא במדרכי ובכנס"ס במימון והוה נראה דאפילו כנ"ד שקבל שכרו אש"ג כוה לומר דפסידא דפועלים ולריך להחזיר כדפרישנא לעיל הטעם משום דסוס ליה לאתנויי הואיל וסוה לריך להוילא ואש"ג כיון דלא אחי בתחילה השכירות איכו דאפסיד אנפשיה מטיקרא ומחל על האונס דאמרינן כס"ג בני סא דאמר שמואל לא שמיס מתחיל וקאמר תלמודא עליה אונס דשכיחא הוא ואיבעיא ליה לאתנויי ומדלא אחי מחל על האונס ס"ג כיון דסבירא לן דפועלים סוס ליה לאתנויי מדלא אחי מינא דמחלו על האונס. אמנם נראה דלא אמרינן הכי דהסוס' מפרשים הטעם דאש נתן לא יעול לפי' קמא דמחזיק בעל הספינס אפי' בשכר דרך שלא הלך הואיל ומוחזק בשכרו ואמאי הועיל לו מוחזקות ליקח שכר ממנו שלא עשה וזכי בשביל שהוא מוחזק ידויה וחו דשכירות אינו משתלמם אלא לבסוף ומתיריה דכיון דנתן לו שכרו נחריה לו שיהיו שלו אפילו יארע אונס רק שלא ישאר בו ואש"ג ס"ג כנ"ד שלא ישאר בו ואיכו לא הוה מעכב הואיל ונתן לו נחריה שיהא שלו. אשם באינן ז' חביות שאמר הכפרי שנסך יימו יס לחלק בדבר שאם אוחו כפרי רגיל הוא קלת לקשר ולרמאות כמו שהוא נמלא לפעמים שמבניחיהם הכפריים ליסודים ואינם עושים כס"ג לאו פסידא דשמעון הפועל היא דראובן הוה ידע עפי מידת הכפרי שלו שמעון ואיכו הוה ליה לאתנויי ודמיה להרהר דרגיל הוא למפקה ופועלים לאו בני מתא דקאמר תלמודא דפסידא דבעה"ב היא ונתן לו כפועל בעל וכן לעיל אש"ג שמתחזק בשכרו לא שקל אלא כפועל בעל ואש"ג דכנ"ד קבלות כמו שנבאר לקמן מ"מ לכל הכי חילוקים שכתבו מדמינן כן קבלות לשכירות והסוס' וכן במדרכי מדמינן נמי קבלות דספינס ויין לשכירות ולא כח שניוי בסגס"ס במימון דמחלק בין ספינס ובין יין ובין שכירות מעט קבלות ע"ס. ואוחה ז' חביות שדרך שמעון ולא גמר מלאכתן מחמת אונס אשתו והולך ראובן לשכור לוי בדמים יקרים ואש לא עשה כן הוה סכל נפסד ורזיה לחשוב כל אוחה חוספת ששכר שמעון ושמעון טוען טענת אונס מחמת חולי אשתו נראה אש"ג דתלמודא לא חשיב אונס אלא שמת שמת לו מה או אחזרו לעלמו חמס מ"מ כס"ג נמי חשיב אונס כדמוכח פ' ארבע נדרים דתנן כדרי אונסין סדירו חבירו שישאל אללו וחלה הוא או שחלה בו או שעכבוהו נכר כו' ה"א קמן דהלס בו חשיב אונס שזריך לסיות עמו ואשתו רמיא עליה עפי דגופו דמיה וסשתא כ"ד אי לא הוה אונס לפועל ולא הוה נמי דבר האבוד לבעה"ב וחזר הפועל הוה חילוק בין שכירות לקבלות לענין זה דשכיר החוזר שמיין לו מה שעשה בין שחוקרה בין שחולס המלאכה אבל קבלן החוזר ידו על הסחחונה כדמפרש תלמודא בס' ונראה דכ"ד קבלות היא ואש"ג דימי הבניר קלבתו ידוע ואינו משועבד רק זמן סוס מ"מ הואיל ואינו קולב לו שכר לפי הימים או השעות או החדשים דאיכלי המלאכה חשב קבלות כמו קמס לקאר דימי סקליר נמי ידועים סס אבל לענין דבר האבוד כתב אשירי ומדרכי ויחר הגאונים דשכיר וקבלן שוין דשמיס אין יכולים לחזור אש"ג איכסו אינן ואש חוזרים שלא באונס שוכר עליהן או מטען ובשוכר עליהן כתב מדרכי בשם תשובת מור"ם דווקא עד כדי שכירות ואפילו קבל השכיר שכרו חייב להחזיר בדבר האבוד כך פסק שם במדרכי לעיל מיניה בשם הר"ח דלריך להחזיר אבל ביותר מכדי שכרו אינו שוכר עליו ואפילו יס בוד צעה"ב

בע"כ משל השכיר כלים או בנדלים או שאר ממון אינו שוכר עליו ודווקא כשנא חבילתו לידו כדפירש"ה או כדפירש"ה ר"ח ע"ש ובע"כ שיהא עשיר השוכר משרת או משרתת ורואים לחזור באמצע הזמן נראה דמיקרי גמי דבר האבוד כיון דדרבו ורגיל הוא לשכור משרתים ולא הורגלו לא הוא ולא אשתו לעשות מלאכתם ולרכיבם ע"י עזמון כמה דברים ועניינם יתקללו ויפסד להם אין לו משרתים ולכך יכול לשכור עליהם כדון כדפירש"ה לעיל ומ"מ דבר זה ל"ע וכחכ"ה בכה"ג דאשירי בשם מהר"ה דבדבר האבוד אם על ידם נעשה דבר האבוד כגון שהיו פועלים מצויים לשכור ואילו נשכרו וחזרו חייבים לשלם לו כל הספקד מדוני דגרמי אה"כ הוה הספקד שאינו של ממון כגון פורפרים לכלה או חלולים למת ונראה ה"ס מלמד להיוק לאו הפסד ממון הוא ונראה ג"כ בע"כ משום דדוני דגרמי ליחייבו רק בממון. מהשפא ר"ד הואיל ואזכר שמעון על הכניסה שדרך ולא גמר מלאכתו לא מחייב בתוספת השכר שהו"א ראובן כלל אבל הוה פשיטא שאין לו לקבל מסן שום שכר מלבד שכר סדריכה ואפי' אם קבלה יחזיר דיון דלא גמר ועשה למת יקבל שכר על זה ואע"ג דאזכר הוא מ"מ הרי השיב נשאר בו ובע"כ לא נראה אה"כ שלא ישאר בו כדלעיל מן ההוא' גבי ספינה ויון. סרחה לע"ד כחבתי :

שאלה של ראובן מה בלא בניס ואין ידוע לו לא יורש ומוחל מן האב והניח אלמנה ונעלה כל עזבונו בנדנות בלי שבועה והכנת ב"ד ולפי מה שאמרו הכל לא היה כל עזבונו כנגד רביעית כחובתה והאלמנה שהיא אחריו כמו ו' שנים ונפטר ג"כ ונא אחד ממרחקים וסביא עדיה שהוא קרוב ויורשו ורואה לזכות בכספים בשביל שלא נשבעה על כחובתה ויורשים שלה באים על הכספים מכה הירושא הדין עם מי :

תשובה יראה דדיומם הללו נמלאו רובא דרובא מפחיתים כפסקי הגאונים והני כותבם בדרך קצרה ואח"כ נבאר שאלתינו במדכי פ' הכותב האריך וכחכ"ה במה גאונים חולקין אילו על אילו וכחכ"ה דרב יוסף ברבי יצחק ורבינו שלמה בר יצחק וס"ג פסקו דהאלמנה שלא נשבעה על כחובתה ונחה במתה או מכרה וכסי בעל"ה ל"ג מקרקעי ל"ג מעלעלי אינו כלום ואפי' חפשה בחיי בעלה אחו יורשים מפקו לה דלא עדיפי מלוקחים או מקבלי מתנה מן היורשים דקי"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו וכשם ראב"ה ורבינו ברוך ורבינו שמחה כתב דמתנתו קיימת רבינו ברוך כתב עממא משום דכבר חפשה האלמנה הנכסים וראב"ה פירש עממא משום דפסקין פרק השבועים דדיו"א דעביד כרבי אלעזר עבד ולא אמרינן דאין אה"כ וכשם רבינו יוסף ט"ע כתב דחלוקי יורשים ומקבלי מתנה כרב נחמן דפ' כל השבועין דעבד שובדא דחלוקין גבי שניהם חשידי דליהא בן נמי הוה סבירא ועממא דליהא כסהיא דחומים מן החומים לא יפרשו אלא בשבועה דעל קאמר רב ושמואל דהם מת לוח מלוה אין אדם מש"ל ומסיק מרדכי בשם מהר"ם דכתב דאמ"ל דרבינו ברוך ורבינו שמחה ור"א פסקו דמתנה קיימת נראה לו עיקר דברי הגאון דמתנה אינה כלום דהנכסים בחזקת יתמי קיימי כל זמן שלא נשבעה ואפילו נשבעה אחר שנתנה המתה דנשעת שנתנה לאו דידה הו"ע ופ"כ ופ"ג מי שמת חק נפלה הבית עליו ועל אשתו יורשיה הבעל אומרים היא מתה בראשונה קודם ויורשי האשה אומרים הוא מת תחילה ומחלקים ההם היאך זכין אילו ואילו בין נכסי מלוג ובין מנה ומאחיס ובין נכסי לאן ברזל. ומקשין שם הסופות היאך טוענים יורשי האשה על מנה ומאחיס ואפי' על ג"כ אפילו מת הבעל תחילה לא ירשו הן כיון דלא נשבעה האשה על כחובתה דקי"ל אין אה"כ ותירו כמו שפירש"ה וס"ג שמעון ייב"ל תירך דמתה פתאים כ"ג ונפל עליו בית גובה כחובתה בלא שבועה דלא חיישין שמה לררי חפשה ככ"ג ותיורין זה כתב ג"כ אשירי פ"ק דב"ב וכתב אשירי בחשונה דראה את מהר"ם שהיה דן הלכה למעשה וסמך על תירוצו זה והו"א מן סתומים במה פתאים וכתב עממא לרבר משום דהאידידא חפשה לררי לא שכיחי בלא"ה לכך הו"א ממון אפי' בפלוגתא דרבוותא. כה"ה ב"ה אשירי פ' מי שמת בשם מהר"ה כתב דכסהיא נפלה

בית עליו ועל אשתו יורשי האשה אין גובין אלא בנכסי מלוג אבל במנה ומאחיס לא משום דאין אה"כ אבל בנכסי לאן ברזל לרבי יוחנן חשיבה האשה מוחזקת וכל דבר דחשיב מוחזק מוריש שפיר לבניו ואע"ג דחייב עליו שבועה והואו' פ' כל השבועים מדקדוקים עובא כה"ה דרב ושמואל ורב אלעזר ורב נחמן דלעיל ודר' אבא ומסקנא דקי"ל כרב ושמואל וכו' אבא וכו' נחמן וכדאמר חלמודא דעבד כרבי אלעזר עבד ופירש אשירי דר"ל אם כבר פסק הדיון כר"א לא מהדרינן עובדא אבל לכחילה יש לפסוק כרב ושמואל ומיישבין שם הכל שפיר ובמרדכי פ' חזקת הבתים כתב מחשבת מור"ם המתחלת מעשה כתיבה ב"ה אשירי וכתב בסוף דלא האלמנה שלא נשבעה על כחובתה היתה מוחזקת בספרים ולאחר מותה סחזיק בסקן בנה ואמר שבעל אמו פטר אמו מן השבועה או שנתן לה ספרים הללו במתה מלבד פירעון כחובתה אם יש עדים שהספרים הללו היה של בעל האלמנה וגם רואים את הספרים ביד בנה דלא מאי טעון בה להד"ם או חזרתי אין הבן נאמן עליהם לטעון שהיו של אמו דהוה לכו כמו דברים העשויים להשאיל ולהשכיר דאין נאמן המוחזק בסקן לטעון שכן לקוחים לו היכא דשווייה ראה דאמרינן ע"י שאלה ושכירות בלא לידו הואיל וידוע הוא שהיו של פלוני וס"ג האלמנה היתה שולטת בכל נכסי בעלה אחר מותו וחספה אילו הספרים וכו' ג"כ חפשה לאחר מותה ולכך לא מהני חפשה שהיא נאמן בדבריו שהוא טוען אלא אם בא להחזיק בסקן מתנת כחובת אמו מהאי טעמא נמי לא זכי דקי"ל אין אה"כ ואע"ג דאמר פ' כל השבועים דלכ"ג דסברי דשטר שעומד לנכות כגבוי דמי אה"כ ויורשים גובים כחובתה משום דהאשה חבובה כחובתה וא"כ מדב"ש נשמע לב"ה כל היכא דאויא חזקה ממש דאמ"ל סך חזקה בספרים לאו חזקה היא כיון דכן כמו דברים העשויין להשאיל ולהשכיר כדלעיל ע"כ סיגון השוכה וז' וכן סבירא דמב"ש נשמע לב"ה כתב רבינו שמחה דלעיל פ' הכותב וראב"ה דחה הראייה וכתב דעדיף כגבוי דמי מתנת השטר לב"ש מתפיסה ממש לב"ה משום דתפיסה בספק היא ע"ש ובהג"ה במיימון פ"ז דהלכות שלוחים ושוחפין כתב דהא דאמר אין אה"כ היינו משום דאין חזקתן בשביל כך לא לשבועה ולא לפירעון ואם באין לנכות אין גובין ואם באים לטו"א מסן אין מו"אין וסביא נמי ראיס מהא דב"ש דשטר שעומד לנכות כו'. ובמרדכי פ' חזקת הבתים בפסוקה אחרת דמור"ם המתחלת ראובן נשא את לאה ונולד ממנה חנוך ודינה כתב דלא מת ראובן ולא נשבעה על כחובתה ונשאת לשמעון והכניסה לו ספרים ומתה ג"כ ועמד בנה חנוך וערער עם שמעון ואמר שהספרים שהכניסה לו לא היו של אביו לראובן ואמו לא נשבעה על כחובתה וסדרר ידוע דלא הוה לאמו נכסי כלל אלא מה שפלה לידם משל אביו ופסק מור"ם דשמעון הואיל דמוחזק זוכה ואפילו שבועה שלא פקדני לא בעי כיון דאלו הייתה לאה קיימת היתה יכולה לעכב הספרים בכחובתה וכשבועה אינו מפעכה בלא שבועה דעדיף מינה לענין זה ואע"ג דאיו ב"ה אלא מתנה משום דשבועה יודים בטענת שמה היא ב"ה עליו ואין נשבעים אותה אלא כשבא לטו"א שטר של אביה אבל לא להחזיק מה שבידם כך פוסק מהר"ם כאן בהשוכר את הבית ופ' הניזקין במדכי כתב דכמה גדולים סבירא לכו נמי הכי דאין נשבעין שבועה זו אלא לטו"א וכתב עוד כאן במדכי דווקא במטלטלי זוכה שמעון דשייך בכו תפיסה אבל במקרקעי לא משום דאוקמינן להו בחזקת מרא קמא ובחזקת יורשי ראובן קיימי אה"כ מכרה לאה מסן לאחר מיתת ראובן והחזיק אה"כ בסקן ג' שנים ככ"ג חשיבא מוחזקת בסקן ושמעון הבא מתנה זוכה בכו כמו במטלטלים שפופש בסקן ע"כ. ומהשתא נבאר שאליחתינו ונראה דהא היו יורשי האשה מוחזקין בכספים ולא שווינוהו ראה או שאין יעילים יורשי הבעל לברר שאילו הנכסים היו של הבעל דיון עם יורשי האשה להחזיק כל מה שבידם כדמוכח שפיר בתרתי תשובות דמור"ם דלעיל דכל היכא דהאשה מוחזקת וגם יורשים או הבאים מתנה במידי דשייך ביה חזקת תפיסה לא אמרינן ביה אה"כ וכדמשמע נמי מה"ס במיימון דלעיל וכן בהג"ה ב"ה אשירי פ' מי שמת כדלעיל והא דכתב מהר"ם פ' הכותב דלעיל דאין נראה לו דברי ר"ב ורש"מ ור"א

וכמ"ג וא"ל כל אילו הדיונים ממש כדון הנמלא בתלמוד ולא חלקו כלום בין שנים מנכבד השמירה בימייהם ובין האידנה וכחכו עוד דאפילו אם נתנו במקום שיהיה לשמור את שלו אם אין במקום ראוי לשמירה לפי מה שהיה הפקדון חייב לשלם שאם ירצה לפסוע בשלו אין לו לפסוע בשל חבירו וכן כתב במרדכי בשם ראב"ה דאילו מוטיל לפטור דנתנו במקום שיהיה לשמור את שלו אלא"כ הסתם עמו לתתו במקום שיתן את שלו אבל כתב ראב"ה דגם לעיין כספיק וכוונתו כסן הכל חלוי במנהג המקום וכזמן האין נוכחין לשמור כדאמרינן האידנה דשכיחי גשופאי והאידנה דשכיחי פרומאי אלמא דלפי העינין משתנה השמירה ולכך האידנה אם נתנה כפיסת האברים דמנערה מנורה ומגנבים אין לירך לטומנם בקרקע ופטור בק"ל. ובספ"ר"ה וספר החכמה כתב במרדכי דדוקא בימייהם שטיו וכס בחים רעושים בשם בעינין שמירה בקרקע אבל לירדן שיש לנו בחים טובים בעיריות לא לריכס ובעינין זה כתב אשירי בשם ר"י סבולאוי שקב קבלה מרבתי דדוקא בימייהם דהו"ש שכיחי גנבים ורמאים שהיו מחפשים אבל בזמנינו אם נתנם במקום הראוי לשמירה במקום שיהיה לשמור את שלו די בק"ל ופטור והסכים אשירי לזה וכתב שראוי לשמור על דא ובכנס"ה באשירי בשם מהר"ה כוכף עוד ע"ש שראוי לפטור וכחכ"ה נתנו בחדר סגור ובתיבה סגורה דפטור אדעתא דהכי קמפקיד עכ"ל. נראה דהו"ש לומר דכיון דידוע המפקיד שאין הנפקד רגיל לשמור שום דבר כלל כי אם בעינין זה מעיקרה אדעתא דהכי קמפקיד. ומסתמא נראה כנ"ד מה שהיה שמעון הפקדון כפיסתו תחת המטה לא פשע מידי שהרי בחרנו כמה דעות הנלווים דהאידנה אין לייבין כספים שמירה בקרקע ונראה דאפילו אם לא היה כיפה אלא מקורה בעלים אין לחייבו אם אוחז חדר מיוחד לנפקד לשמור בו כל חפציו היקרים לו ואינו מניח להשתמש בו אלא בני אדם הנאמנים לו כ"ה"ה חשיב מקום הראוי לשמירה דהרבה בחים אין להם כיפת אברים ומסתמא גם הנפקד ידע כך ואדעתא דהכי הפקדון כמו שכתב לעיל בשם מהר"ה ומה שלא כגון הפקדון בחיבתו נראה דלא מיקרי פושע בסכי כלל דז"ל עטניה עטנה דאומר לשמירה מעולה נכחין שהיה במקום שאין האנשים ועבדי השלטון וגנבים וחתין לב שיש שום מומן באוחז מקום. ואשכחן בתלמוד פ' הנפקד כהיה סדרה גבי ההוא גברא דאפקידו גביה זוזי אוחזיניהו בריפיה דאורבני ופרש"י ביה קבון עובל כתיב טובע ששענין ליידי עופה למארב מארבים ומכיים רש"י דא"ג דלענין גנבים נעירותא הוא אפילו בלא קבורה שאין גנבים חולכים שם לגנוב שאין מומן מלוי שם הא קבון דאפי' בימייהם דהו"ש כספים לריכין שמירה בקרקע והו"ש שכיחי גשופאי ופסופאי אם נתנו במקום שאין חתין לב ומשמיתין שיש שם מומן חשיב שמירה כל שכן האידנה בזמנינו דלא שכיחי כל הוי דמכחי. אפס מה שטען [רובין שפסע] שמעון שהיה את לו לחפש בחדרו נראה דטענתו בזה טענה היא ולא מבעיא אי לוי מוחזק לגנוב דהיה לו לחוש על גניבתו כהא דאמרינן פ' כל הנשבעין גבי ראובן שהטמין כליו תחת כנפיו ובעל הבית אומר גנבים ואוחז שהכלי בידו אומר לקוחין נאמן משום דאחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין כתב רב אלפס על ובאשירי ובמרדכי מייטי לה דדוקא באינשי דלא מוחזק ומפורסם בגניבה אבל מוחזק ומפורסם לא וא"כ ה"ל היה לו לחוש לשמעון על גניבתו של לוי הואיל ומוחזק אלא אפי' אי לוי אינש בינוני הוא מ"מ נראה דחשיב פשיעה בזה שהיה לחפש בחדר בכל הזויות כדרך מהשפין אחר פרנוולת שדרכה ליהוה בורחם ונשמעת תחת המטות והסביבות ואע"ג דאמר אחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין נראה דלא אמרינן הכי אלא לענין זה כדי שלא יהא שכנגדו נאמן ליטע וליותול אבל אינה חזקה גמורה כ"כ שאין לחוש לגניבה כשציל כך וס"ג מחלק מסר"ם במרדכי פ"ק דב"מ אהא דכתב רבינו שמחה דאין משיעין שבעה היסת אטענת גנבה לי משום דאחזיקי אינשי בגנבי לא מחזיקין וכחכ"ה מור"ם דלא דמי להכיח שהטמין תחת כנפיו דהסת אמר שהוא טעמא דאחזיקי אינשי כו' כי כיני דלא יהא חושב נאמן בשבעה ומוטל אבל לעולם הנחשב לירך ליטע

לב

היסת אפי' על טענה גנובים אלמא דחשו לה רבנן ועבוד תקנתא ואע"ג דלחד ליטענה לא עביד אלא היכא דאיכא דררל דמנוולת וא"כ ע"כ לאו חזקה היא דמחזיקין אינשי כו' דאל"כ היקטם על התקנתא אדרבה חזקה אינשי לאו גנבי יניחו כדמקשה בשבעה דדיינין אדרבה חזקה אין אדם מעיז ורבינו שמחה נמי מלי סבר דלאו חזקה גמורה היא אבל מ"מ מהי דלא חשבו דררל דמנוולת כלל משום דלא שכיח קלח הוא ולא עביד תקנתא עלה. אבל אין נראה להביא ראיים מהא דכתב אשירי פ' המפקיד גבי שומר שמסר לשומר שאפילו שומר כשני מוחזק לאדם כשר דלא מצי למימר את מהימנה לי בשבעה ולא אירך משום דאין לו עליו להאמין בשבעה לאדם שאין לו עסק עמו אלמא אפי' לאדם כשר אין לסמוך עליו בשביל אחרים דשאני ההם שהוא מוסר ממון ליד מי שלא האמינו לו הכעלים ודאי כס"ג מיקרי פשיעה אבל מה שאינו חושש ומשמר מפני אדם מוחזק בכשרות שלא יגנוב ממנו כס"ג איכא למימר דלא פשיעה היא דיש חילוק בין בטיחורא אחי יחשב לשלוח ידו בשל אחי לידם דסברא הוא המוחזק בכשרות לא יחשב לשלוח ידו בשל אחרים לגנובו אבל אי אחי לידו בטיחורא וירך להחזיר או דפשע ובעי לשלומי יש לחושודו דילמא לא קאי בסימוניה. ואם ישעון שמעון מאן לימא דבהסיא שפעת דחפש לוי בחדרו היה הפקדון תחת המטה דלמא כבר נגנב היה ע"י אחר ובהסיא גניבה לא מחייבין כי שמרתי כדרך השומרים כמו שמואר לעיל ויחר מחדש ימים קודם שחפש לוי שלא בדקתי תחת המטה לראות אם הפקדון שם וא"כ אפשר לומר שכבר היה נגנב. נראה דטענת שמעון בזה לאו טענה הוא והטעם דכיון דכל שומר לירך ליטע שלא פשע היאך יוכל שמעון כאן ליטע בחדרו שלא פשע דילמא היה הפקדון תחת המטה עדיין בשעת שחפש לוי ומלאך שפסע בשמירתו. וא"כ מלן דחייב ליטע כס"ג שהו"ש דהו"ש דלא פשע דילמא כל היכא שולד שפק שלא יוכל לידע אמרינן עלה אוקי ממונא בחזקת מריה וא"כ ליטע אלא שלא פשע בדבר שאפשר לו לידע הא יסתא דאיתא בדיא באשירי פ' השולח גבי מסה מחמת מלאכה היכא דמתה בדרך ולא הרגיש בה עייפות דמסוס דאילו יכול ליטע שמחה מחמת מלאכה משום דספק הוא חייב לשלם ואע"ג דהסת נמי אינו יכול לידע הספק אפי' לא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה וימנא דמתה מחמת מלאכה אלא משום דלירך ליטע דמתה מחמת מלאכה חס לא יוכל לידע בודאי מחייבין ליה כ"ל לעינין שבעה שלא פשע דאין נראה לחלק ביניהם ואי תקשה לן הא דאמרינן פ' האומנין החורשים בפרה ונשבר הקנקן פירוש יחד של מחרישה הוא כנרל סהורן בדרך ופליגי הסת למאן דאמר חייב המוכיג את הפרה לבוין אותה לתלמים ולמאן דאמר חייב האוחז על היתד להעמיקו בדרך ופסיק הילכתא כמ"ד האוחז על היתד חייב וקאמר עלה ואי ארעא דמחזקי בנרודי פ' קרקע שהוא מעלה אכנים וזונומא ושרשים תרווייהו משלמי ופי' רש"י שם משום דהיס להס ליזכר מאד ובדבר מוטע ששיות אף המוכיג נשבר והו"ש מוטל בספק ואיתא הסת בחוספות ח"ל פירש בקונטרס דתרווייהו משלמי משום דהו"ש ספק מי עשה ואין נראה דלא קי"ל כסומים אלא כרבנן דאמרי סממ"ה ואי הו"ש ספק הו"ש שיהיה פטורין אלא לירך לומר שלא פשעו כו'. והשתא לפוס סברותיה' והי נמי דספק הוא אם פשעו אם לאו מ"מ יתחייבו מטעם שהרי לריכין ליטע שלא פשעו ואינם יכולים משום דספק משלמי. וי"ל דה"ס גבי מוכיג ואוחז ביתד לרידו לא מספקי כלל דכל אחד עושן אתי לא שניתי במלאכתי כלום ושמרתי ועשייתי כדרך פועלים במלאכה כזאת ומישחבעא אהא דלא שניתי מידי דהא דפירש רש"י דהו"ש מוטל בספק אינו רואה לומר דכן עושין בספק אלא ר"ל דלכ"ד מספקא להו בארעא דגרוודי דבסתא ארעא מוקים להו דהאוחז בלחוד פשע ובארעא דגרוודי מספקא להו והכא דקאמר החוספות דתרווייהו הו"ש פטורין משום דהו"ש שיהיה נשבעין ונפטרינן ואע"ג דחד מינייהו מישחבעא בדיקרא לא קיימא לן כבן נגס אלא כרבנן דשניהם נשבעו ומוטלין וכל שכן דשניהם נשבעין ונפטרינן אבל כנ"ד דשמעון אינו בא אלא בטענת ספק דלא מצי למימר כלל בודאי דשמרתי כדל

השומרים

השומרים ולא פשעתי שאם היה הפקדון עדיין תחת המעט כשהפסד לי לא שמר כדרך השומרים כדפרישתי הילכך לא מני אשכנזי אבל אין נראה לחייב את שמעון שלא מעט שבעה אלא משום שהזכיר בדבר הסוס ומה שנראה יותר להיות ובהן נמי יש לנו לומר דלוי שפסד במקום הפקדון ובהל המון מסתמא הוא נגנו ולא הלית שמה אחר הכביא את עצמו לשם נגנו לפקדון דלא שכיח ונראה לומר דאשכנז גניבת לוי נראה יותר מגניבת אחר כדבר מ"מ מהאי עממא לא תפקיין ממון מחזקתים וראייס מפ' קמא דידה גבי מדף טמא מונה תחתי פירושו הסוספות שם הנפילה נראה יותר ממה שאדם טהור וכנס לשם וטעמו ואשכנז אוליין ביה חזקה טהרה ותליין בהדם טהור מעט חזקה ולא מעט דלא מחזיקין טומאה במקום המקום דלאו סברא דאורייתא ויגשו כדמוכח הסם וכיון החזיק דחזקה טהרה מצלמא עממא דנראה יותר מכל שכן חזקה ממון דעדיפא מיניה כדמבאר לקמן . ויהי נראה עוד טעם לחייב את שמעון משום דימא עמיד הפקדון על חזקה ולא נטל ונגזב ממקומו עד שפסד לוי ובפ' כל הגט גבי הא דתמן המניח פירות להיות מפרים עליה משמע דכס"ג מיקרי העמד דבר על חזקה ואשכנז הדרכה העמיד ממון על חזקה איכא נמי סברא דנראה יותר אך הוה נ"ך דקדוק גדול בסתי חוקים כגמס מקומות בתלמוד בתוספות פ' שבואל גבי מחליף פרה בחמור מוכה דחזקה ממון למוחק בן עדיפא מחזקה מריס קמא וחזקה מריס קמא עדיפא מחזקה מעוברת שלא יורה דסייו חזקה הנהך וחזקה דידן דהעמיד פקדון החזקה דהשתא הוא דיטל לא ברירה או איכא לדמויי כך חזקה לחזקה פנימא משום דבתרומתו אין הנהך והענין משתנה הלא שילא מרשות זו ובהזקה פנימא מחזיקין הסם פ' הסמיר דלא חשיב כלום נגד חזקה הנהך אפילו לרבי יוסע כל שכן לרש"י גמליה וכן כלל דמילתא בענייני החזקה הו מניחה עדיפא ובאזה דוכתא אוליין ביה מאה חזקה סמוך הסממא דרש"י הגאונים בעלי התוספות ושאר רבותא לפי מה שנראה בסדיו בדברי סם אמנם שאולייתו מהבארת כך דחייב שמעון לשלם הפקדון משום דלא עמד כדרך השומרים שהניח את לי להפסד במקום הפקדון ולא מהי ליה עממא דכבר נגזב דכיון דמחוייב הוא לישבע והוא לא מני לישבע וחיוב כדפרישתי אבל במה שהניח בחדר המיוחד לו תחת המטע ולא סגרה בתיבתו לא פשע ביה ושמר כדרך השומרים כדפרישתי לעיל :

שארה שרד

ראובן תובע את שמעון שפסד בפקדון שלו וסביא עד אחד שהוא כדבריו ושמעון משיב שלא פשע כלום בפקדון וסביא גם הוא עד אחד כדבריו מי מחייב כס"ג שבעה שלא פשע או לא :

תשובה

יראה דאשכנז כס"ג מהי העדאה העד לשמעון לפוטרו מן השבעה בפירות רבינו חם והסמינו הסוספות ומכ"ס ואשכנז בריס בנא מניעא דעד אחד פוטרי מן השבעה ואשכנז דנגיליין פ"ק דב"ק אה שנויא אישא דכלל של ר"ח לא קאי אשבעת שומרין כיון דודאי היה של חבירו בידו לא יוכל לישטר מן השבעה אלא בשני עדים כך סברא ע"כ אשכנז ומרדכי ריס כ"מ פליגי עליה דמקמי טובא אפירוש ר"ח משבעת שומרים ורז"ו להוכיח מנייה דע"א איתו פוטרי מן השבעה ומחזיקין קמא לחרץ ולא בעי לפלוגי בין שבעת שומרים לשאר שבעות . והשתא כ"ד אשכנז ד"ל דמוקמיין חד לבסדי חד ונשתרי עדין שבעת שומרים במקומה וימא דכלל של ר"ח איתו אלא איכא דליכא אלא חיוב שבעה כגון שבעת שומרים או מודה מקלט וכל העדאה ע"א כס"ג ע"א פוטרו דכי מוקמא נמי חד כסדי חד מולא זיש נשאר כשאר כופר הכל פטור . אבל כל היכא דאיכא כבר חיוב שבעה בלא העדאה העד כגון שבעת שומרים או מודה מקלט ואיכא העדאה עד אחד כס"ג לא מני עד אחד לפטור מלואת שבעה דאמריין אוקי חד לבסדי חד כדפרישתי לעיל מ"מ נראה דאין לחלק וסייו משום דכי נמי מלגריין העדאה העד המחייבו שבעה לשבעה דרמיא עליה כבר מ"מ אין עליו שום חיוב ממון אלא חיוב שבעה ועד אחד מני לאיפוטרי מכל חיוב שבעה רק שלא יסא שם חיוב ממון לפירוש ר"ח והכי כתב אשכנז כס"ג

מכ"ס דמייתי סייעתא לפי ר"ח דלא מישע קרא לעד אחד אלא לכל שין ולכל מטעם אבל קס הוא בין לחייב שבעה בין לפטור שבעה וא"כ כולל ג"כ לדקדק מקרא דווקא לשון מטעם איתו קס אבל קס הוא לכל דד וחומר שבעה בין לחייב בין לפטור . ועוד נראה דיש לדמות כ"ד לשנים שהן חולקין עבור עליה אחד ראובן ושמעון אייתי ראובן חרי ססדי דדידיה הוא ואייתי עוד חרי ססדי דמסדי נמי דדידיה הוא אלא דמסדי כסיגון אחר קמא אבל אינש מכחשיס קמאי כלל ושמעון נמי מייתי חרי ססדי דדידיה ה"ה לא אמריין אוקי חרי ססדי דשמעון לבסדי חרי ססדי בחריא דראובן וישאר חרי ססדי קמאי דראובן במקומו אלא אמריין חרי ססדי דשמעון חרי סן כמאה של ראובן משום דחרי ססדי קמאי דראובן היו מוטיילין לו לבדו כמו אותן שבאין לחוספת לכו לכך כי אהו חרי ומכחשיין לכו בעלי עדות כולן ומוקי חרי לבסדי הני כאלו הוו חרי וחרי . וה"כ כ"ד תוספת השבעה שבה מחמת העד לחייבו שבעה קמייתא אינש מועלת יותר כלום דקך היה מחוייב כבר בחומר שבעה ובי כידי דעד אחד היה פטר ממנה ס"ה דפוטר ממנה גם אחר שנחוססה . ונראה להביא הוכחה לדברי ממה שמלאחי בהשבעה המיימון מהשבעה מור"ס לגבי היפוך שבעה דכתב כך כללא דאמור רבין כל מקום ששים מחוייבין ממון עד אחד מחייבו שבעה אין נמי אמריין לפטור דכל מקום ששים פוטריים אהו ממון אחד פוטרו משבעה לפר"ח ונראה דליפין מקר כללא דכל מקום ששים בו כדכתב אשכנז פ' שבעה הדיינין דלמידין סימנו ס"ג למידין מכללא כל היכא דשנים פוטריין ממון בו וא"כ ע"כ כ"ד עד אחד פוטרו מן השבעה דהא אי סוס כס"ג מודה במקלט חמשים ובאידך חמשים אמר לא ידענא ואתא חד סדא ואמר ג"כ ידענא ליה באידך הוה הא גברא מחוייב ממון מעט מחקר שאינו יכול לישבע משלם מהרי גוויי חד מכה שבעה מודה מקלט אחד מכה שבעה העדאח העד אחד וכן עממא דמחקר דאורייתא הוה כדמייתי ליה רבא מקרא צפ' כל הנשבעין ומסיק רב אלפס הסם דסתי הילכתא ואשכנז אי חתו ססדי דבאידך חמשים דקמאר איני יודע דלא מחייב בכו פשיטא דהו פטור מינייהו וכיון ששים פוטריין אהו ממון כס"ג הוא הדין עד אחד פוטרו מן השבעה כסיגון זה כגון שלא טען באידך חמשים איני יודע אלא עוטרן כרי דלא מחייב כהן ואשכנז דהו מחוייב שבעה בחד גוויי דלעיל וקא אחי עד אחד שמעיד ליה כדכרין באידך חמשים ופטרו מן השבעה הואיל וזנים פוטריין אהו ממון כס"ג אבל אין נראה לומר דאפילו איכא דקמאר איני יודע באידך חמשים הוה מחוייב שבעה ואינו יכול לישבע ומשלם ואשכנז ייתי לעד ולפטורי משום דכיון דפוטרו מן השבעה אין כאן מחקר כך סברא יתא דמ"מ אי לא הוי העדאה העד הזה הוה מחוייב ממון ומללא הוא פוטרו מן הממון . הדי מוכח בסדיא באשכנז ריש כ"מ אהסיא דמקסה משומר שמכר לשומר ומשני לה ע"ט :

שארה שרה

לוי נותן פקדון לראובן ושמעון אחיו חפלים על זהב ושל כסף וקבלו ממנו הפקדון בשוחפות ולימים הגע לוי את פקדונו מהם והשיב ראובן כתבה לי להאירא ללורך כך זכובים ושחזיק פקדוקך עד שתפירעני והשיב שמעון שקך כתב ושלח לו וכן עשו כל אחד בפני עצמו הוויא סקר זכובים שכרז להם ולוי אמר כתבתי לכם להוויא כך כמו שאחס אמרים אבל לא הואחס כמו שאחס אמרים ומכתב כנגד ראובן בעשרה זכובים וכנגד שמעון בשלש עשרה זכובים נאמרים ראובן ושמעון אחיו לישעון ולישבע עד כדי דמיו או לאו :

תשובה

יראה דאין זה מתחלק בכתה גוויי ותליא נמי כפולגתא דרבותא וכמי אבדס . החילוק הראשון חס יש עדות שמכר לוי פקדון זה לראובן ושמעון אחיו וגם רואין אה עדיין הפקדון בידם כל הגאונים פסקו פ' חזקה הכתים דכל היכא דאיכא עדים ושוייה ראה אפילו לאחד שאינו אומן לא מהימן לומר ולעשות עליו כלום בר מ"מ דפסק הסם דאפילו איכא עדים וראה מהימן אח"כ שהוא אומן על אותו דבר שסוא עוטרן עליו וכתבו הסוס' שם בשמעתא דאומן דפירוש ר"ח נראה לריי מלוד דוחק ע"כ לא כתבוהו וכן כסובא ב"ה דלא נראה לרייב"ס ולריי פ' רבינו חם . וכן

וכן במדרכי לא נכירא לר"י ולרבינו יואל דבריו . החילוק השני שאם יש עדים במסירת הפקדון אבל לא שוויים ראה לרב אלפס ורמב"ם אינו נאמן הואיל ויש עדים שבה בתחילה בידו בהורה פקדון שוב לא מצינו טוען לקוח או נאמן או ממושבין הוא בידו אע"כ דאית ליה מינו דהחזרתי . ולרשב"ם נאמן עליו לטעון במינו דהחזרתי הואיל ולא שוויים ראה וכן הוא דעת החוספוס והפילו בדברים הששוין להשאל ולהשכיר כדמוכה בסדיו בפירוש רשב"ם בשמעתא דלומן ובהיתא ב"ר"ג בפ' המקבל וכן מפרש מאי קרי שוויים ראה ובאורו לא אפשר לומר מנו דהחזרתי וכתב במדרכי בשמעתא דלומן שמאלה בשבועה מור"ם דפסיק רשב"ם וכן כתב אשירי שהגאונים פסקו כך וכן ח"ו לא איתיה אלא כדברי רשב"ם במדרכי פ' המקבל כתב דנראה לו כדברי רב אלפס . והחילוק השלישי שאם אין עדים על מסירת הפקדון אלא שהודם מפי עצמו אע"כ דשוויים ראה שהשא להפילו אלא שהפך מדברים שאין ששוין להשאל ולהשכיר אע"כ דידוע הוא שהחפץ היה כבר של הובע מ"מ מהימין אוחזו שבידו הוא לטעון עליו כמה שירצה עד כדי דמיו במנו דלקוח הוא בידו ובהא לא ידענא מאן פליג . ומשעתא נבאר כ"ד אי ליכא עדים על מסירת הפקדון לראובן ושמעון אחיו הואיל והשפלים של כסף וכתב סן סתמא דמילתא איך דרכן להשאל ולהשכיר ולכן אפי' ששוויים ראה וגם ידוע שאלו השפלים של לוי סוי מ"מ מהימני ראובן ושמעון אחיו לטעון עליהם עד כדי דמיון לקוחין סן בידיו ולא קבלו ממך בתורת פקדון ולא מידו ואי איכא עידי ומסירת הפקדון וגם שוויים ראה ואע"כ שאין דברים הששוין להשאל ולהשכיר הם מ"מ אחרי שיש עדות שבחזרה הפקדון בלא אלו השפלים לידם וגם לית לכו מנו דהחזרתי דהא שוויים ראה לא מהימני ולא מצינו לומר קים לן כרבינו חס דפירש דמהימני כה"ג הואיל וכל הגאונים הפליגו את דבריו וכתבו שאין נראה וההוא לא ראו לכתוב את פירושו לפי שגראה לר"י מאוד דחוק ואף כי רב אלפס פליג עליה פ' המקבל ופ' המקבל וכתב במדרכי פ' נערה שהשיב מור"ם שבהגהות לפסוק כרב אלפס בדבר שלא נחלקו עליו החוס' וכן החוספוס שוין לו לרב אלפס ויש לפסוק כמוהו אפילו להוילא ממון כההיא דפ' נערה ואי איכא עדים על מסירת הפקדון אבל לא שוויים ראה דאית לכו מנו דהחזרתי בכה פליגי רבנא דכפרישנא לעיל רב אלפס ורמב"ם וכן רב עמרם במדרכי פ' המקבל סברי דלא מהימני הואיל ויש עדים שבחזרה פקדון אחי לידיו ורשב"ם וההוא סברי דמהימני במנו דהחזרתי וא"ו ואשירי ומהר"ם גראה מדברים סברי נמי הכי ודאי מצינו לומר קים לן כוונתיהם ולא מפיקין ממונא ויכולין לראובן ושמעון לטעון על הפקדון ממושבין הוא לנו בכך וכך במנו דאי בעי סוי אמרין החזרתי לך טלו או מקלחן והארכתי לבאר לפי שהחוקים רגילי ושכיחי בדיוני ממונות . ואין לומר דהכא ב"ד דהוי נחשטין חרי מיכא אין להאמין בכל מינו שהזכרנו לעיל דכוון דחרי מיכא אין אדם יודע מה שבלבו של חבירו לטעון וכן איתא בחוס' פרק מרובה וכתי חו"ק ר"י בחוספוס חרי זימני פ' האשה שמהלמלה אהא דעדים שאמרו פסולין היינו אנוסין היינו מחמת ממון דלא מהימני לכו במנו דאי בעי אמרו אנוסין היינו מחמת נפשית או פדוע הוא משום דבתי לא שייך מנו דאי בעי סוי אמרו הכי וכהי דאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו אבל מנו דאי בעי סוי שפקי אמרין אפי' בתי הכי איתא חס' וא"כ ב"ד נמי היאך נאמין לכו במנו דהחזרתי או במנו דלקוחין סן בידיו דאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו ואי סוי חד טוען החזרתי דילמא אידך לא טוען הכי וכו' מכחש ליה אבל בכך טעם טוען כל א' מלוה על הפקדון בפני עצמו לא מצינו אידך להכחישו ורליתי לחלק דדווקא גבי עדים שייך כך סברא משום דשניהם באים להעיד ודברי זה בלא זה לא יועילו אלא לן לומר דליכא לומר בכו מנו משום דאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו ושמה יאמר בעינין אחר ונמלא עדותן בעיניהם בין לחיוב בין לפטור אבל איכא שאין לריך כל אחד לדברי חבירו כ"ד שראובן או שמעון אחיו כל אחד יכול לטעון לעצמו החזרתי או לקוחים סן בידו ואם אחי טוען כמותי או יכחישני מה לי בזה אינו נאמן עלי אפי' הוי עד אחד כשר להעיד עלי דהכי מסקי

דיני מצרנות וחלוק בתים וחזקת קרקעות

שאלה שלו ראובן ושמעון שותפין בבית והובע ראובן את שמעון לחלוק עמו בבית כי יש בו דין חלוקה בבורה וברוחב ושמעון ממאן לחלוק בלאומרו שיתגרע הבית בחלקו וישתחו דמיו הרבה כי עתה יש לו קופצים ניקח או לשכור וכשתחלק לא ימצא בו לשום אחר מן הבתים . וראובן מודה ג"כ בזה אך שאומר שעתה שלא להפקיד ומחיל מגירעון זה משום דלא ניחא ליה כלל בשותפות טופין את שמעון לחלוק או לא :

תשובה יראה דדין זה תולה ששעור הגירעון ופחה הדמים שיחיה לבית לאחר חלוקה . מקודם החלוקה אם ישתחו הדמים הרבה לפי ערך הבית כה"ג אין כושין לחלוק דאין מפסידין ומקלקלין הפסד הטיכר וגדול בשביל החלוקה ושעור גדול הספסד אבאר לקמן . ורלייה על זה מפ"ק דב"מ דפריך דאלת"ה שנים אוחזין בעליה ט' ויחלקו הא הפסדוהו בתמיה אלמא אפי' חס דקמכחשי אהדדי ואיכא לומר או כולו דמר או כולו דמר וזו לאו דהו אוחזין סוי ב"ד מסלקין מנייהו וכל דאלים גבר אפי' קמתמה תלמודא דסיקו ב"ד חלוקה דאתא לירי פסידא כ"ש ב"ד דע"י טענת אחת סן באין דלא כיוסיק לחלוק איכא דלתי לירי פסידא וכן מלאתי אה"כ בשבועה המיימון בשם מהר"ם על סתירה שהואם בשביל החלוקה וכתב שם דאפי' מהר"ם וימא ליה אין טופין את השני לחלוק כה"ג משום דאפסדוהו והביא ראיה מפ"ק דב"מ דכדפשיטא לעיל . אנוס נראה דלריכין לבאר שיעור וערך לפסידא זו דלחו אם יפסידו דמי הבית בחלוקה שיעור וכה"ג . שתחבטל בשביל כך החלוקה וב"ה אין ס"ג נראה להביא ראיה דלא אמרין הכי דבשמעתא דפ"ק דב"מ דלעיל קאמר אהך מחי' דהיו שנים רוכבים על גבי בהמה ס"ג דפלגא לה הא אפסדוהו בשלמא בהמה טבורה דחי לבישרא כו' והשתא בהמה טבורה ניי ניחא הא אמרין פ' המוכר פירות דרובא דאיגשי לדיחא זבין וא"כ סתם שוורים יקרי עפי לדיחא מלבישרא כדבעין לומר לקמן ולאו דווקא שורים אלא ס"ה פרות דהו רגילין נמי לחרוש בהן טובא כדאיתא באשירי פ"ק דע"ז בשם ר"ח והביא ראיה מכמה משניות על זה וכו' דפרות ולולדות וחלב נמי שומדות ה"כ שהמייכו דשוורים ופרות מוציין עפי לדיחא מלשחיטתו ולא אשכחן שום בהמה טבורה שראוי לרכוב עליה אפילו אחד וכ"ש שנים וע"כ איירי בשור או בפרה וא"כ חיקשה אבכהם טבורה נמי הא אפסדוהו דהכי מוכח בפ' המוכר פירות דהשתא דמילתא זיל עפי מדמי רדיא דפריך סתם וליחאי אי דמי רדיא יריב

איחדנו לוי אחרתו כי מש"ס אמר ליה מאי חזית דפלגת כו' אבל בני' לגבי כותל היה לן למימר דבאותו לך דכל אחד משמחם בו מסתמא זכו חלקו מי"ם נראה לכתוב ראיות דחולקים הכל בשום דתן ב' כל הלמית מי שסיים ביהו אמר ל"ו כו' עד ואם הוסיף עליו ושל ע"ז ושל עליו ואבניו ממטמאים כשרך ופרש"י שם עליו ואבניו של אותו כותל אפילו חלקו ממטמאים כשרך לפי שאין ברירה עכ"ל מסתא מוכח דכל אבני כותל שבלד זו ושבלד זה של שניהם הם בשום דאש"ד דכל לך שנגדו הוא חלקו ח"כ יש ברירה וא"ת דאיידי שנתערבו ח"כ לא הוי ליה למימר דאין ברירה אלא משום דלא ידעינן ומכירים כסן ממטמאים כולן ולא שייך לומר משום דאין ברירה וק"ל :

שאלה שלה ראוין קנה בית מלוי במילת שמעון מזד דרוס הבית ובלד לפון הבית יש ביחו של וכרי

ושמעון בנה לחלוק על קניית הבית מחמת מזרנות השיב ראוין לית לך דינא דבר מילתא הואיל וביתם מלך אחת מילת הגכרי הוא ושיב שמעון איני יודע שום חילוק בזה הדין עם מי :

תשובה יראה דאם הענין כך שקדוב לודאי הוא שאם הוסיף יודע הגכרי שבדעת לוי למכור הבית הוסיף מחזר אחריו לקנותו יש פנים לומר דלית כאן דינא דבר מילתא כמו שאבאר בשמעתא דמזרנות פ' המקבל אמרינן זבין מוכרי לית ביה משום דרב"מ משום דא"ל אריא אברתיי לך אמייך ופרש"י שם משום דאין לך עוב וישר ממש שעשיתי לך שסברתי הארי ממלך ע"כ ח"כ דמאי המלך לומר ללוקח מי בישך להבדיל הארי מעלי כיון דהכרי רצה למכור הוסיף בידו ג"כ להכריחו מעלי לריבון לתרך דמ"מ הלוקח משיבכו מחרתי בדבר כי ידעתי אולי על ידי ההמאמכות ימלך הכרי ומלכוד וממלא שאר בלידך ח"כ ר"ד נמי מצי ראוין לומר דשמעון אילו לא מהרתי לקנות שמה לא הייתי ממכר להשוות עם לוי במקח ומתוך כך היה נודע לכרי ואינו מכרית את לוי למכור לו דהתם נכדי הנם הוא ובדיניהם נמי וזהו דרב"מ במקל"ט וממלא הארי בא בלידך ואין נראה לחלק דהתם גבי זבין מוכרי הארי כבר הוא בלדו ולכן חשיב עוב וישר בהבדלתו אבל בני' דדעיינן הארי לא רבץ אמירתו אלא חיישינן דילמא קאתי אמירתו כח"כ לא עוב וישר הוא כדיון דקדוב לודאי הוא שהכרי יחזור אחר המקח וסתם נכדי הנם הוא ח"כ חשיב כודאי כדאיתא פ"ק דפסחים דספק הרגיל מציא מידי ודאי בשיעור דאין חוששין שמה גרס חולס . ועוד היה נראה לדחות דינא דרב"מ מטעם אחר בני' משום דהמוכר קאמר ליה למלך הואיל ובייתי הוסיף ממילת הכרי לא שכיחי קופליס עליו לקנותו ואם הייתי לריך לחזור על המלכיות עד הכי וסכי שמה הוסיף הלוקח נמלך מלקנותו וזה"ל אמרינן גבי המוכר כל שדותיו לית ביה דרב"מ ופרש"י שם אפילו אם המלך רוצה ליקח את כולן לית ביה משום דרב"מ משום דלא שכיחי למלא קונים לכל שדותיו כאחד ולכן כשמוזמן לו קונם אינו לריך לכודיע למלך פן ימלך הלוקח בתוך כך . אמנם במיישון וכן בא"י משמע דוקא שאין המלך רוצה ליקח רק אחת מן השדות אז לית ביה משום דרב"מ משום דלוקח לא יקנה את השאר בלתי זאת נמלא פסידה למוכר אבל אם ירצה המלך ליקח את כולן אית ביה משום דרב"מ וזה"ל מוכח מפרש"י אמוכר כל שדותיו לאחד ואפילו לדעת אשירי נמי נוכל לומר בני' דלא חשיב זבניו דלא שכיחי קופליס אלא משום ששאר דכח במילת הכרי כיון דאיתא נמי ישראל אחר באותה שנוה מרי ישראל שכיחי דדייני בסדי נכדי בכ"ש כש' כש' בניו סדר דאפילו בחצר אחת שכיחי דדיירי סדיר בסדי נכדי כש' בניו אחד ואפילו משום טעמא קמא נמי קשה הדבר לידות טעמיס ובפרקי הגאונים . אמנם אי הווי בלאו הכי לך בסול מזרנות מטעם אחר במכר בני' נראה דמילין לסמוך על אותו לך ולרפו עם טעמי קמא שפירשתי לעיל שסבירתי ארי ממלכיה ולכחך דרב"מ מכח שני טעמיס ואע"ג שאוחז לך שאנו מזרפס אינו מושיל בפני עלמין כיון שסיס הלוקח רגיל להסתפק עם המוכר ונס עתה משתהף עמו בחובות ואמרינן בגמרא דלשפתין לית ביה משום דרב"מ ורבו בו פירושים וכתב אשירי בשם רב האי גאון וכן בסג"ס במיישון משום

יסיב אי בדמי בשרא יסיב ומשני לא לריכא דול רדיא וקס בדמי בשרא וכ"ס דמ"מ קאמר שפיר בשלמא בהמה עטורה ומוקי לה נמי בכס"ג דול רדיא או בהמה של פטם דקיימא לשחיטה ולא לרדיא חלה דאין הלשון משמע כן מדקאמר בשלמא בהמה עטורה חיו לבישרא משמע דלאו לבישרא קיימא דאי איירי דקיימי לשחיטה בדול רדיא הו"ל בשלמא בהמה עטורה דליכא פסידה דלטוב לא ידעינן דרגילין לחלוק בשר לשחיטה ועוד דבתחילה דפריך מאוחזין בטלית הוא אפסדו ומשני דחיו לקטניס גירסת הסוספוס ולא גרסי דחיו לתרוויסו והשעה לפ"ס אמאי לא מוקי בטלית דחיו לתרוויסו ותו לא הו מילי להקשות מידי מטלית מוחסב ח"כ משום דלא בני לאוקמי מתני' אלא במידי דאורחיה הסמא דמילתא וכיון דסתם שורים ופרות מוזני עפי לרדיא ויקרא מלבישרא דכא ע"כ דבסתמא דמילתא לא זל רדיא וגם סתם בהמה לאו של פטם הוה אמאי קאמר בשלמא בהמה עטורה ח"כ ח"כ אי קיימא לרדיא יחיא דחולקים משום דחיו לבישרא ח"כ דפיהתו דמיוס כמו שכתבו לעיל כו"ל אלו הפחה והפסד מרדיא לפי הערך לא מבעלין חלוקה בשביל כך . והא נמי לכתא למימר דהא עדיפא רדיא משחיטה חלק מועט הוא לגמרי לכך לא מבעלין חלוקה מכה רדיא דבבוספוס ר"פ המיה גבי כד והבית מקשין וליחיו אי דמי כדא אי דמי חביתא יסיב כדפריך פ' המוכר פירות וליחיו אי דמי נכסחא אי דמי רדיא ומתלויס החוס' דגבי כר וחבית לא שייך סודעא דמיס דקרובים דמי כד דמי חבית משמע בפשיטת דמי רדיא ונכסחא דחוקים קל . ורשב"ם פי' הים דדמי רדיא כמו שפירס דייגריס ודמי נכסחא ו' דייגריס נראה דלאו דווקא מופלג כ"כ אלא מילתא דפסיקא נקט להפליגם בכפל משום דבני לפרש"י דהן מופלגים ביותר משמות כדמוכה הים מ"מ לפי פרש"י הים גם לפי קציות החוס' דמקשים לוקמי כגון שאינו פחות משמות משמע ע"כ דהפלגת דמי רדיא מדמי נכסחא כסתמא דמילתא יותר משמות הוא וכן דעת מועט דא"כ היאך שייך לומר דמיס מודיעים בפחות משמות דרגילי למיטעי בכי דהא קי"ל דמתילת הוה ח"כ השיעור הקרוב ליותר משמות הוא חומם ובהפסד החומם איכא למימר דשפיר קאמר תלמודא בשלמא בהמה עטורה דחיו לבישרא דמשום הפסד חומם לא מבעלין החלוקה אבל אי מופלג כפרשב"ם איך יתכן דלא יקשה אפסדו כיון דחיהו נפסדת . ומשהתא בני' אס ימלא פסידה שפיתה דמי הבית ביותר מחומם לא מצי חד למיכף חבירו לחלוק אבל אס הוא רב כחומם וכ"ש פחות מחומם כופס אותו לחלוק ח"כ פ' שבבוכחה דחוקה קתה בירתי דבני הפסד חשוב לבטל החלוקה מהא דפריך בשלמא בהמה עטורה כו' מ"מ הואיל ותלמודא פסיק סתמא דכל היכא דאיכא דין חלוקה חולקין ולא מפליג בין היכא דנפתחים דמיוס ובין היכא דאין נפתחים אלא שאנו מדקדקים הים דפריך תלמודא הא אפסדו דאין דיינין לכוף לחלוק היכא דאיכא פסידה בחלוקה ולשון אפסדו משמע קילקול והיזק כיכר ולא פחה ומיסרון מועט :

שאלה שלו ראוין שמעון הוסיף ביה בשותפות וחלקו

לשנים וכו' ומהל אחד של אבנים מפסיק ביניהם וחקקו כך שסחא של שניהם וכו' הקורות משני הבנים מוונים בו ח"כ סולרכו לסתור הכותל הסוא ולעשות מחיצה של קרשים חתמים ובהים לחלוק האבנים והיו בלד הכותל שכלפי ראוין אבני גזית יקרות יותר מבלד שכלפי שמעון ורואם ראוין לזכות בהן עפי משמעון לפי שבב"ד של הו . הדין עמו או לאו :

תשובה יראה דאין דיין עמו משום דמאי למימר ליה ח"כ דמקרבת לגנך לך היפה מ"מ מאי חזית דפלגת הכי

לשני הכותל פליג הכי לרוחבם או לאורכה ואז לך שלי ושלך שוין וכש"ג אמרינן פ"ק דב"מ גבי טלית מוחסבת לא לריכא דמקרבת דכחא לגבי חד מהו דחיימא אמר ליה פלוג הכי קמ"ל דא"ל מאי חזית כו' וס"ל אמרינן פ' המקבל גבי אילן העומד על המיזר לענין חלוקה פירשויהו וסיס נראה לחלק דלא דמי ליה לגמרי דכתיב הכה גבי טלית ואילן דהויה לן למימר הואיל ושל שניהם הם סברא הוה סיטול כל אחד כחבירו ואע"ג דמקרבת היפה לגבי חד אמרינן

משמו וכן כתב הרמב"ם שאם היה הלוקח שותפו של המוכר בסחורה מבטל דב"מ וחובות דין היינו בסחורה יודעו ואע"ג דנראה דלא סמכינן אהך טעמא לתוך דר"מ ור"ח וכן פירש רבינו חננאל בא"י לא פירשו סגמרא הכי אמנם לפרש עם טעמא קמא דין סגי ביה דפרשיון לעיל אבל אין נראה לנרף כהדים הא דכתב רבינו חס דבכל הכתובים לא נהגו דב"מ דולכו רבוהא דחו הכיאל דר"ח לנמרי דלא נהגין כותים כהא אשירי כתב דגברי ר"ח נכוחים וכחז עוד שם בתשובה אחרת שכתב ראב"ה דהקדמונים נהגו דב"מ בכתובים ואין לשמוע המנהג והיה התשובה איירי במשנתא בלא שחא. ואע"ג דהוי סברא לבעל דב"מ בלא דעת ר"ח שפירי משכנתא דשחא דכ"ע לית בה משום דב"מ כדפסק תלמודא בכהדי מאי משכנתא דשכונא גביה והולך בלוחם השוכה לביזא כמה ראיות דאיירי תלמודא דווקא במשנתא דשחא ואפ"ה לא ירף דעת ר"ח בכהדי דהסווא טעמא לבעל מכה שיהיה דב"מ והיינו משום דהמנהג פשוט דלא כר"ח:

שאלה שרמ

מהגא וזה הוא במדינה אחת שכל ישראל שמהוין במשפט קרקעות של הנכרי לום שלו הרי הוא כמונו למכור למי שירצה אכן אם יבא הנכרי קודם שימכרו ויפרע לישראל המנוה כל חיובא וכל הולאות שהוליא לישראל על השנת המשפט לריך ישראל להחזיר לנכרי כל שפירי החוב ושפירי המשפט קך הוא החוק והמנהג. ועתה יש להסתפק אם בא לישראל לאחר שהחזיק הנכס במשפט למכור לישראל חבירו כל טוחו וחוטבו שיש לו בלוחם הנכסים אם יכולה האשה לעכב בזה המכירה מתחת שיעבוד כתובה כגון בשאר קרקעות של הבעל או לאו:

תשובה

יראה דאין יכולה לעכב כי אין דין מקרקעי לנכסים האילו הואיל ועדיין ביד הנכרי לפדות הנכסים ואין ביד ישראל לעכב וא"כ כיון דלא כשאר חובות והולאות שיוכל לישא וליתן בזה בכל אשר ירצה ואין האשה יכולה לעכב בזה וק"ח ראיה מהא דלוחא פ' איבטו נקך דמשני אמתני' דבבביות המקבל לאן ברזל מן הנכרי כו' דכיון דכי אחי נכרי ולא יסוב ליה ישראל זוזי תפיס לה לבסמה ואי לא אשכח לבסמה תפיס ליה לולד דהוי לה יד נכרי בלוחם ופטור מן הבכורה. ומקשים שם החוס' דמ"ש מבסמה ארנווא דמחייבת בבטורה לנישוא קמא דרב פ"ק דפסחים סיכא דמאי לישראל להלוקי לנכרי בזוזי ולא אמרינן אי לא יסוב זוזי תפיס לבסמה ומתרינן דהתם עיקר הבסמה של ישראל היא מתחילה אלא שמשועבד היא לארנוותא וכיון דמאי להלוקי ליה בזוזי לא ילאח מרשות ישראל אבל הכא דמתחילה הבסמה של נכרי היסה כל זמן שיש לנכרי כח בזה דאי לא יסוב ליה זוזי תפיס לבסמה לא ילאח מרשות הנכרי דמיקמי יד הנכרי בלוחם ע"כ. ומהכא שמשנין דכל סיכא דגוף הדבר כבר היה של אחד ועדיין ידו עליו שתופשו אע"פ שיא מרשותו בדין עדיין הוא בטוח וידו בלוחם ואע"ג דהתם לענין כבוד יד נכרי בלוחם כל דכו פוער כדלוחא הוה בתוס' מ"מ נקטינן סברא מהתם דבשביל שהגוף כבר הוא של הנכרי חשבינן לידו בלוחם ע"י תרי דאי לא יסוב ליה זוזי ואי לא אשכח לבסמה. וחו דבסמה ארנוותא דלוחא עליה שיעבוד המתקן דחשיב טפי מוחזק ממה שהחזק במשפט כדמשמע בתשובה מור"ם במדרכי פ' לא יחפור בדיני נוסים ואפ"ה הואיל והגוף של ישראל הוה מצי להלק ליה חשיב לנמרי לא ילאח מרשותו דאי נפיק כל דכו הוי ליה יד נכרי בלוחם ופטור אמנם נראה שאם החזיק ישראל כ"כ בקרקע הנכרי שחייבים בה פועלים לבנות ולגטוע לעבדה ולשמרה או שהכניס דורות וכה"ג איזו זמן אע"פ שעדיין ביד הנכרי לפדות מ"מ חשיב הקרקע כגבוי לישראל כל זמן שלא פדאה הנכרי וכן שיעבוד כתובה האשה עליו וראייה מהא דפ' כל שעה אמר רבה בר אבוב יחומים שגבו קרקע בחובה אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן ורייק מייחס הוה דע"כ ב"ה למפרע הוא

גובה והוי כאילו גבה בחיי אביהן דאי אחרת מאלו ולכאן הוא גובה אחאי גובה בעל חוב מהן הא הוה כמו לכו מעלמלי דיתמי דחוב כמעלמלי הוא ולא משחשברי לב"ה ושחא נכי נמי למפרע הוא גובה אחאי אחאי גובה בע"ה מהן הא קי"ל סילכתא בפ' המפקיד דשומא הדרא לעולם וא"כ עדיין יד הלווה הראשון על הקרקע לפדותה ולמה תחשב קרקע של אחי יחומים האילו הואיל ויכולה ללחא מתחת ידו תחשב עדיין כחוב בעלמא דהוי כמעלמלי אע"כ כיון שגבה הקרקעות ונכנס בה לעבדה ולשמרה ולשכניה אע"פ שעדיין ביד הראשון לפדותה מ"מ חשיבי מקרקעי דפני שסיס בידו. אע"ג דיש לדחות הכיאל דלעיל דשומא הדרא לעולם ואיכא לאוקמי הכיאל דלמפרע הוא גובה כגון שהשביח או שנתיקרה דכו לא הדרא כדלוחא הוה באשירי פ' המפקיד הוימרל סהס איחמר דמשמע אם גבו יחומים הוה קרקע בעל חוב חוזר וגובה לאלתר:

שאלה שג

ראובן קנה בית במימד שמעון ובה שמעון לאלקו משום דב"מ הוא טען ראובן אין לי כבר בית דירס בעיר ואין כאן דב"מ שישו שמעון למה לא קימית בית פלוני שאין בו מלרן שהיה הפך לאלקו אמר ראובן ביתי לר' לי ולביתי כי קטן הוא ק"ח. יש כאן דינא דב"מ או לאו:

תשובה

יראה דבסחילה לריכין לבאר דין המלרן עם הלוקח שאין לו בית דירס כבר וגם אינו יכול למלא שום בית אחר ואח"כ נבאר שאילתינו. בא"י כתב ח"ל ואמר אבא מרי ז"ל דאפי' לדברי הוסיגין דב"מ בכתובים ראובן שרואה למכור ביתו לשמעון ולוי הוא מלרן של ראובן ומעכב ע"י שמעון דלא תיקמו רבין דב"מ סיכא שהמלרן יש לו דירס ולוקח אין לו וכן אם הלוקח עני ולריך לו הסדה לפרנסה נראה לו כרש"י ז"ל שאין המלרן יכול לעכב עליו מלקוחות ע"ל. ובא"י סגדול האריך בעשמים וראיות על זה וכחז כיון דכל דב"מ אינו אלא משום ועשיית הישר והטוב וכה"ג אינו ישר וטוב שזה יקנה על השוכה וזה יעלפל אזה ואזה וסביא ראיה מפי' דב"כ רוינא זבין ארעא אמירלר דרבינא סבר רבינא לאלוקי משום דב"מ אמר ליה רב סמא בר יבא לרבינא אמרי אינשי ארבע לאלא וארבע לאללל ופרש"י ללא רלען עני כו' עד וזה רוינא עני הוא ולריך הסדה לפרנסה וכשם שאתה בא לאלקו משום דב"מ שהוא משום ועשיית הטוב והישר כך חומר אינו ועשיית הישר והטוב לעני זה ואל תאלקו ע"כ וכחז עוד א"י דמה שהקטס ר"ח לפרש"י דאין מרחמינן בדין ללו פירכא הוא משום דסכא תחילת דין והתקנות דמלרנות משום מידות רחמינות ומסיק דהוה תמוס על ר"ח גופיה אי עבד עובדא כדבריו ודעת א"י דקך מילתא דאין ללוקח בית דירס דומיא לעובדא דרוניא שהוא לריך לבית כמו רוינא לשדה. ובסגס"ה במיימון כתב דלוחא מאן דפשיט מהא דאמרין ללחש ויתמיני ליה בה משום דב"מ דסיכא דהמלרן לא בעי לה אלא לרוחא ולוקח דחיקא ליה שפשא ואילטרין ליה ליה בה משום דב"מ דאין כאן ועשיית הישר והטוב עכ"ל הטיעור ולא נהגו כן וכן מלאתי בשם רבינו ז"ל דהמלרן מוילא מיד הקונה ע"כ לכאורה פליגי אהך דא"י דדמיוא לעובדא דרוניא לפי פרש"י וכחז משם מהר"ם ושכן המנהג דהמלרן זוכה ואי לאו דכתב דלא נהגו לכות הלוקח סיה נראה לומר בפלוגתא דרבוהא זוכה הלוקח דלוחא מיקרי מוחזק שפירי מדין תורס זוכה הוא בקיימו והמלרן בעי להפוק מייחס מעטס הקנה חכמים עליו להביא ראיה רבסי תיקמו חכמים קך כתב אשירי וכן כתב הרמב"ם דבספק אין הלוקח מסתלק אלא בראייה ברורה ולריך המלרן להביא ראיה להכתיב דברי הלוקח או ישבע הלוקח היסת אלמא דמיקרי מוחזק וא"כ ס"ה לפלוגתא דרבוהא אלא משום דכתב דלא נהגו כן איכא למימר דלא חיישינן להא דפליג א"י כי סיכי דלא חיישינן לדברי ר"ח דפסק דאין דב"מ בכתובים כיון דראב"ה ומהר"ם ואשירי כתבו דלא נהגו כן ואע"ג דא"י כתב דר"י הלבן היה דן הלכה למעשה כר"ח וכן חשיב ס"ד וינחן מ"מ נסגיק לאפוקי מן הלוקח וסמכינן אחאי דכתבו רבוהא דמנהגא הוא דלא כר"ח. אמנם נראה

נראה לחלק בין כך מילתא דלוקח דחיק ליה שעתא וצין הויה דא"י דאין ללוקח בית דירא דו"ל ודאי סיכא דהלוקח אינעריך ליה משום דחיקא ליה שעתא כהא לא נסגו לדחות בשביל כך דדב"מ משום מילתא דלא פסיקא ונריך ביורר ואומר דעתא אי אינעריכא ליה טובא ואי דחיקא ליה שעתא ממש דמסתמא משום כל דכו לא דמיא דויה דב"מ וסרבה פעמים שאין לעמוד על העיקר אי אינעריך ליה ודחיקא ליה שעתא לגמרי והויה כדבר הניחא לשיעורין ולכך לא נסגו לבטל בו דב"מ אבל לוקח שאין לו בית דירא מילתא דפסיקא הויה ואין בו שום ידעוד דודאי כל חדס לריך לבית דירא אפי' מולא לטכור אין ערב לאדם אלא בשלו ועוד דקסא לו לבעלל מניה לבית בכלות זמן סבירא ומסתמא לא ימלא בית לטכור לדירתו כל השנים ולכך איכא למימר דשפיר נסגו בכפ"ג לבטל דב"מ והע"ג דא"י גופיה לא מייחא רתייה אלא דאין ללוקח בית דירא אלא מהכיה עובדא דרבינא ורוגיא והסמא איירי בשדס משום דרוגיא אינעריך ליה קאמר דליה ביה משום דד"מ בסג"ס במיימון כתב אכס"ג דלא נסגין וא"כ מודה לה סרתייה דא"י ומגלן הו לחלק מדעתו בין יש לו בית דירא לאין לו ו"ל דס"ל דלא"י וודאי בשדס לא נסגו לבטל דב"מ כדאיחא בסג"ס במיימון ואין הטעם שפירשתי דהאידינא לדין הו כדבר הניחא לשיעורין אבל עובדא דרבינא בימי חכמי התלמוד הו ואינון הו ידעי שפיר לעמוד בכל פעם על העיקר דהו בקיפון באומד כל דבר וכל ענין לכך מייחא שפיר רתייה מוניה אמילתא דפסיקא וידוע אף לדין וק"ל .

דגה"ח אי קסא נך תמלי לא מייחא הכס"ס במיימון ראי' פסדה מעובדא דרבינא ורוגיא תמס כ"ד ותמלי אינעריך ליה לדמות לאפס ויהמי י"ל משום דהו"מ מפרשין סג"ל דרבינא ורוגיא בע"ל מפרש"י לא נעי למיחא נפשיה בלגונה . ע"כ : אמנם הו קסא לן הו קסא לן דכיון דא"י לא סמך פסק שלו אלא אפרש"י דפירש סהוא עובדא דרבינא ורוגיא והסמ"י מסיק סמס בשם ר"ת דליחא לפרש"י ומפרש בשם ר"ת וה"ד אררסס בע"ל ורב אלפס נמי לא מייחא סהוא עובדא בפסקיו כלל לא בפ"ק דכ"ב ולא בשעתא דמלכות פ' המקבל ואשירי נמי לא ביחאו וכתב מהר"ם בכמה דוכתי דדרבו דרב אלפס הו דכל מי שאינו חופס הלכה כן אינו נביחאו בפסקיו וע"כ לריך טעם למה אינו חופס הלכה כן הו מייחא פשוטה דליה בה פלוגתא הו ונראה דל"ל דרב אלפס סובר כפרש"י ואין לפרש דסבר דרב סמא סבירא לרבינא לכונן מידות רחמינות משום למטן תיך בדרך טובים ואורחות נדיקים השמור כהיה ס"פ האומנין דא"י הו ליה לרב אלפס לאחזי כך עובדא בפסקיו כי היכי דמייחא סהו עובדא בפסקיו בפ' האומנין אפי"כ כהן סבר דלא סבירא אלא בדרך רחמינות ועל כן עובדא חר ליה רב סמא לרבינא וליפניה דתלמודא משמע קתא סני דקאמר ליה אמרי אינשי ארבע לללא כו' משמע דלשון בני אדם בעלמא הו ואשכח נמי בפ' גיד הכסה אמרי אינשי כו' דביעי בעלמא הו ולא קאי סמס הכי כדאיחא שם בפסקי הגאונים וכיון דאינו אלא ענה טובה לא ביחא רב אלפס בפסקיו אבל אי סוס סבר כדאמר מפורשי הסוס' לא סיס לו דלגל דדין גמור הו כדאיחא כהדיא סמס וא"כ כיון דהחוספות לא סבירא להו פרש"י לגמרי ורב אלפס נמי סבר דאין דין כפשיה סני וכתב מהר"ם בתשובה במדרכי פ' נערה דוסיגין לפסוק כרב אלפס כדבר שלא נחלקו עליו סמס' וא"כ סיס לו לדמות דברי א"י אפס קסא מאד לסתור דברי הגאונים המבוארים להדיא ולפסוק הלכה מדקדוקי דברי הגאונים אהרים ואין נראה כלל לדחות דברי א"י לפי פשוטו . אמנם בנ"ד ששוקת סיס בירו לקנות בית אלא שאותו בית אינו כרלונו כס"ג איכא למימר דמודס א"י דהמלך דוחס הלוקח דנסי נמי דליתו בית דר לו ואינו כרלונו מכל מקום די לו בשעת הדחק ואיכא למימר דכס"ג ליכא משום ועשיית השר והטוב להאי לוקח כדמפרש בא"י הטעם והרתייה להא דאמרינן בקידושין בפ' האומר עני מהמסקן בחדרה ובה אחר וטעלה מיקרי רשע ומפרש אשירי והסמ"י ומדרכי בשם ר"ת דווקא בשכירות ומכר מיקרי רשע אס כהן כס אחר משום דאשכר למולא במקום אחר וכן חררס נמי לאו דהפקר איירי אלא שמתמילא עניי אס עלמא אלא בעל הבית לשרתו ולעבדו כדי שיתן לו חררס כס"ג אפטר למולא במקום אחר אבל בהפקר

דיני כספים ושאר גביות

שאלה שמוא שר אחד יש לו עתי עיירות עבריא וליפורי וכלל אחת מהן יושבין לצור בני ברית וכל אחד נוטמין מס קצוב לשר בכל שנה בכללות בפני עלמו וגם כי יעלה על לב השר לתבוע מס שאינה קצוב אין דרכו לתבוע משתי עיירות כאלו בלירוף אלא מכל אחת בפני עלמו ויסי ליימים עלה דעתא דראובן ושמעון ולי ויהודה בני עבריא לקבוע דירחס לליפורי וכן עשו ונתיישבו יחד משנה ונתנו מס ונכחו בשלו כלל דברים עס אשירי ליפורי ותקראנה מלחמה לשר ותבע מסיס שאינם קצובים בשתי העיירות בכל לצור בפני עלמו ויענו אנשי עבריא לשר כבד עלינו העול הזה ביטן כי ארבעה אנשים אמודים עקרו דירחס מעיירימו לליפורי ויען השר מס שפדעתי מואשפי ליפורי יש ספק בידס לתח לי אותה סכך בלתי אותן ד' אנשים ואלו ארבעה אנשים יתנו עמכם השיבו בני עבריא לשר אדוניהו לא יתכן זס כי שמענו כי בני ליפורי כבד פרעו סכך שטעלה עליהם לגזר שלך ונתנו אותן ארבעה אנשים חלקס נס לזס כדאשר הדין וזמן שכרי עתה יושבין עמכן וסייך יתנו גם עמנו השיב אימי חושש לזס בני ליפורי יתנו לי סכך שלסם בלתי ארבעה אנשים ואותן אנשים יתנו עמכם ונתן כתבים לבני עבריא לכוף ארבעה אנשים כמנהג שרופין לפרוע סמסיס על ידי כחבי המושל וכששמעו אותן ארבעה אנשים כדבר שעלו עס השר לפוערס מבני עבריא ולא הועיל אף נחרסם לסס ליתן כתבו שידועו בני עבריס עממס בדין תורה ויקוב דיין ביניים . וכן כחו יחד לדין ישראל אס מועיל לפוס דין תורס הלידות שזירף שער בתחילה אלו ארבעה אנשים לבני עבריא או לאו ושאלין מאד שייסס' מס משפטן :

תשובה

ירחס דבתחילה לדיין לבחר בדקדוק יפס איזס כח ויטלה יש ביד המושל לפוס ד"ת לנלו ולזרף או להזיח אחד או שנים או שלסס מן הכלל והזירוף ומדקדוקים הללו חבבאר שאילתיו פ' הגזל בפרלא כתב מרדכי מתשובת מור"ס שהסריך רבס מדברים הללו וכללות סקירות סיוולאים ומדבריו אכתוב כתב מור"ס בתחילה ודחס דברי רבינו שמחס ורליותיו וסבר איבו דלאחר שנתפשרו עס השר בכסוס ידוע והכך אחד מן סקאל ובקס מהסבר לפוערו מחלקו מס שסליל הילל לעלמו ואסא פלוג אשירי בפירקין דלעיל והסכים לראיות רבינו שמחס דכס"ג מס שסליל הילל לאחלע ומסיק מור"ס בדבריו שאס קודס שנתפשרו עס השר כסכוס ידוע הך אחד ובקס ממנו לפוערו ופטרו השר דחייב לתח מס עס האחרונים והע"ג דאמר כהדיא סהוא מול דק לעלמו משום דאומדנא דמוכחס הו דמס שסער פוחס לו מכביד על האחרונים כי כן דרך סמיס . אמנם אס השר אומר מעלמו קודס

לגיזים דכתיב בכמה דוכתי בכתיבא ומדע הסה דסיימ פקירי
המלך וא"כ מסתמא ספקידים היו יותר אכובים ובני פלטין מאבולי
והמלך חייבם עתה יותר מסתמא להם כפי מנהגם ומסכא שמעין
בין אם פוטל אכובים שלו בין אם מחייבים יותר ממנהגם ומקיל
לאחרים בזה אין חילוק כל אשר יעלה על לב המושל בדרך זה דבריו
קיימים והף את"ל ספדברים שקולים איכא לדמות נדון דין להקול
דאבולי ואיסטטרגי דמסי דברי המלך או לאו וגם יש לסתפק
לפי חילוק הספדריסות וסדיעות מן גאון נראה דאיה לן למימר דכל
כני מיני דרביס איקרו מוחזקין לגבי יחידים ככה"ג כמו שאפרש
לקמן ובתחילה לריכין לבאר באזה פנים ולעין מה מקרו רביס
מוחזקים או לאו ומאז יתבאר כ"ד. בפ' לא יחפור גבי אם האילן
קדם לעיר קודץ ברישא ואח"כ נותן דמים ומפרש הכפר העטם
משום קדרת דבי בוחפי לא חמימי ולא קירי וכתב במדרכי
מתשובה מור"ם שיש כאן קצת סמך מכלל למא שמוהים בכל
הקסילות שכל היחיד כמדויין עם קהלו עבור עיני ממים סהקבל
גזבים ממנו מס ואח"כ אם ירלו ירדו לדיון ואם נעלנו זמננו שלא
דיון יחזרו לו ע"פ כ"ד והקבל רזים להיות מוחזקין וסופקים
בחדשין ולא חובטין דאל"כ לא יחא תקנה לרביס שכל אחד ישעם
עולם ויאמר מי יחבטני לדיון קדרה דבי בוחפי לא חמימי ולא קירי
לכך יש להחשיבם מוחזקין כדאשכחן בכמה דוכתא דחשו רבנן
לפסידא דרביס כדאמרין מילי סהחויקו בו רביס אכור לקלקלו
ומסיק מוב"ם כי מנהג של תורה הוא משום דאמרין פ' איזבו
גשך מוכרקייבו בטפסא דמלכא מנה מדקאמר בטפסא דמלכא מנה
אלמא דמלך חביב כמוחזק במס של כל אחד ואחד וביכא דאיכא
שום ספיקא ושום טענות באינם ברורים ליחד לפטור מן המס או
אמרין דינא דמלכותא דינא ומוכרקייבו בטפסא דמלכא מנה עד
שיברר טהוא פטור ואם יש עסק בשבועה ביניהם הרשות ביד הקבל
לישבע או להפקע על שכנגדם שכל שבוע ידם על העלויה ע"כ.
ואחד מהגדולים העתיק מהדושים רמ"א שחילק בדבר וכתב יחיד
חייב ליחא משכון דדוקא כשראה לשנות ולכוילא חא נעלמו מן הקבל
ואם רכסי ילך לדיון קודם הגעת הזמן או שיש בידו להרחיב להם
הזמן בכדי תנועה אין להעביטו ע"כ. ובהסיא שמעתיא דלעיל פ'
לא יחפור חסיפה דמתני' סהם דתקן ספק חס האילן קודם או
העיר קודם קודץ ואינו נותן דמים ופריך גבי אילן הסמוך לבור של
יחיד דתקן סהם ספק איזם מכן קודם אינו קודץ כלל וכתב קודץ
ואינו נותן דמים ומשני גבי אילן הסמוך לעיר כיון דודאי למיזן
קיימא אפילו קודם האילן לעיר כדמפרש סהם משום נוי העיר
בספק אמרין למיזן ממ"ז ובשביל דמי זיל ומייסי ראייה ופקול
אלב גבי בור דאם ודאי קדם האילן אינו קודץ כלל מספק נמי לא
יקוד המע"ה ואיחא סהם בגיליון בתום' דהוי מלי לשנויי דשאני
דרכים מדיחיד וסכי מחלק הספר סהם ארישא דקתני גבי בור
שאם כבוד קודם קודץ ונתן דמים ולגבי העיר קדם קודץ ואינו נותן
דמים משום דגבי עיר סיקא דרביס חלל דבלאו סכי משני פסיר
כדלעיל. ומסר"ס סירך באתו גיליון דפריך סכי מ"ם גבי בור דבספק
לא יקוד כלל משום המע"ה ס"ג. גבי ספק לא יקוד לכו בלא דמים
לימא לכו אייתי ראייה דלא קדם האילן ואקודץ בלא דמים ור"ל
מסר"ס דככה"ג לא מסני דכרביס נייסו. ובהשתא נראה לפי מאי
דקאמר בגיליון בתחילה דס"מ לשנויי דשאני דרביס מדיחיד כלומר
כיון דאיכא ספק בדבר רביס מוחזקין חס כן יש ראייה גמורה
מכלן דככל דבר דאיה להו לרביס דינא כדהיא יחיד אפילו אי לאו
דברי מסים וגביות המושל איקרי לעולם מוחזקין כהסיא דעיר
ואילן אמנם מסר"ס ע"כ יית ליה סחי ככרה כדמוכח כהדיא בתירוקן
שלו בגיליון דלעיל. ותו וכל לומר דאפילו לתירוקן ראשון של הגיליון
אין ר"ל דסבירא לו דרביס מיקרי מוחזקין בכל דבר לגבי יחיד
אלא קשיא ניי מ"ע לא פריך הספר ממתמתיין דקתני ספק קודץ
ואינו נותן דמים בלא רומי' דרישא אמאי יקודץ בלא דמים מספק
לימא לכו אייתי ראייה דעיר קודמא וכמע"ה דין פטור הוא בכל
הסלמוד חלל מאי איה לן למימר דלא פריך סכי משום דסבר ליה
דילמא יתקן ליה גבי סיקא שאדם עושט לחבירו חייב לא שייך
לומר המע"ה לפי טהוא מוזיקו וסולך חייב חס כן מרישא נמי לא

קשיא מידי דאיכא למימר סיקא דרביס שאני מדיחיד. וסהיא
דמדרכי דלעיל בשם מור"ם דכתב דמנהג הקסילות הוא לעולם
להיות מוחזקין וידם על העלויה ומסיק עלה דמנהג של חורס הוא
נראה דלא איירי חלל בענייני מסים כדקתב כהדיא בנראה התשובה
והיינו טעמא דמוחקייסו דליכשי בטפסא דמלכא מנה וכו' כאילו
מוחק המלך במס שלו ונראה דס"ה לכל שאר גביות סכן לאורך
מושל דאטלסו מנה האידנא מוכרקייבו בטפסא דמלכא ושייך לומר
בזה דינא דמלכותא דינא כמו שאפרש לקמן אבל שאר ארכי
ועניינים רביס כהסיא דאילן הסמוך לעיר לא חשיבי רביס מוחזקין
לגבי יחיד ואת"ג דהסם נמי שייך כהיא סמך ועעמא דכתב מור"ם
בתחילה חשוכה משום קדרת דבי בוחפי כו' וכדי טהוא תקנה
לרביס כדלעיל וכל לומר דדוקא לעיני לכוילא ממנו משכון מושל
טהוא עעמא כדי סהיא חלל טהוא סהוא וסרוך אחר סדיון וסו
ליכא למיחש לפסידא דרביס חלל לעיני זה טהא יד רביס לעולם
על העלויה למימר קים לן ככך גאון דמכס לו כדיון שאר מוחזקין
ממס או לעיני לספק השבועה בכני מיני לאו מיקרי רביס מוחזקין
אלא בעניני מסים וגביות של המושל. ואין לתמוה דבשאר עניינים
משויק רביס מוחזקין לתלמי' דאשכחן כה"ג בחקנת העיקול דלריך
לכוילא מס שבירו מ"מ לא ספקיד מינו שלו כדאיחא במדרכי ס"פ
המקבל ונראה קצת לכוילא דבשאר ענייני דרביס לא מיקרי מוחזקין
ממס מוסא דכתב במדרכי בחוקת הכתים ובהנה"ה בננימון
בכ' עדות חסיא דבי סעיר שנגב לכן ס"ס כדפריך תלמודא
וליסלקו חרי מנייסו ולדינו וכתבו סהום' שם את"ג דבעיני תחילתו
וכסו כשרות יש חילוק בין פטור טהוא ממתנו נוסו ובין פטור טהוא
ממתנו ממנו ורבינו ברוך אינו רואה לחלק סכי וכתב מור"ם ונראה לו
דברי רבינו ברוך מדברי סהום' ואפילו היה נראה לו דברי סהום'
כדברי ר"ב מ"מ בפלוגתא דרבותא לא מפקינן ממוחא ע"כ.
ובהנה"ה בננימון דלעיל משמע כהדיא דקדאי חסיא דבי סעיר
דאיה לכו עירטור וכו' חרי למיייסו לסלקוי נפשיכו וכהדי
וסבר מור"ם דלא מכתרין לכו להעיד לרביס משום דפלוגתא
דרבותא היא אלמא לא חשיבי רביס מוחזקים ממס לכל דרכים
דגמ"ה

בטפסא דמלכא מנה ומיקרי בני טבירא מוחקין לגבייהו מטעם מנהג של תורה כדכתיב' לעיל בשם מור"ם אמנם אם הנל מחלוקת ותפול ספק בין קהל ויהוד ואתו יחיד רואה לפטור משום דת"ח ומורו אומנתו נראה דאפילו בענייני מסים לא חשבי רבים מוחקין לגבי לא מוכח דין תורה וגם לא מטעם מנהג הקהילות כמו שביארתי לעיל מדין תורה לא מטעמא מאי דמשויין לקהל מוחקים משום דמוהרסקייטו מנה טו' דמוהרסקא דלורבא מדרבנן לא מנה בטפסא דמלכא כדדריש בפ"ק דב"ב מדאורייתא נביאי וכחובין דרבנן לא לריבוי נטירותא ולא רמינן כרגא על ידו וכחב שם אשירי דכל מיני מסים והשחרות כולן מידי נטירותא אינון כי סס הסומרים אוחנו בין האומות וזכורנו פטורי ומטעם מנהג הקהילות נמי אין להכריח הפילו להוליא משכונ דעממא מאי נהנו הקהילות כך שלא יחשוב כל אחד עלה כנגד רבים ויסמוך דקידרע דבי שוחפי היא ת"ח גמור לא חשדין ליה כדאמר פ' שבועת הדויינים או לורבא מרבנן הוא לא מודקיקן לכו וכן בפ"ב דב"ב אמרין דמסדריין אבידס ללורבא מרבנן בטביעת עינא בלא סימן ולא מחוקין ליה לרמאי ואע"ג דמוסיק עליה דהיינו דוקא לורבא מרבין דלא משני דיבורים אלא בתלת מיני הא כתב הסה דלריכא להביא ראייה עליו שפוא מאתם שמשנים בדיוורו אלמא בסהם לא חשדין ליה וא"כ אם הוא מוחק לאגשי דורו לת"ח גמור בתורותיו ובמדותיו ותפול איזה ספק בינו ובין הליבור אפילו בענייני מסים אין לו דין יחיד נגד רבים כמו שהוא מבוחר לעיל אע"ג דאפשר לומר שאין עשה בדורותיו שיש לו תורה ת"ח גמור וכן ראיתי כועתק בסנינון זה מטפסא אגודה אמנם וכל לומר דהיינו לעניין זה שהיה רואה למיעבד דינא לנפשיה או לקיום המכיים אותו בליערא וזכ שהוא רואה להוליא מאתרים וכס"ג ליכא בדורותיו דקים לן בגוים שהיה לו תורה ת"ח לענין זה אבל למידמא כרגא עליה ולאפוקי מיניה אפשר לא דייקין ביה כולי האי אם הוא מוחק בדורו לת"ח וקתא משמע הכי מדברי אשירי דבפ' קמא דב"ב כתב וביאר מידת ת"ח לענין שהיה פטור ממסים ולא חשדין והחמיר בו כמו שהארין בהשניבה בעור חושן המטפט לענין לקום סמביישו בליערא וזכ הארכתי הרבה בהשניבה זלחה משום דהוי מיני דשמיחי ורגילי בגבוליו :

שאלה שמב לבור כועל עליהם מה והסכינו ביכתבו כל אחד ואחד כל אשר יש לו הממויב במס וישבע על ככה שלא ברח מאומה ומבקש לדיון שיברר להם ע"פ הדין החיוז והפטור הן בזהמים המס וכן בזהמים מהן מס וסיף מעריכים כל זה לפי דין תורה ולפי מנהג דנהגו כל הקהילות כבר :

תשובה יראה דהוי מיני עלי עפי במנהג ממאי דחלי בדה תורה וכן מלאתי בהשניבה כועתק מהשניבה גדול הנקרא רמ"מ דכתב בסדרא דרוב ענייני. מסים חלויים במנהג וכן במדרי פ"ק דב"ב כתב בשם הר"ה ב"ן על עניין המס דמנהג מבעל הטלכה ודין חמתי התלמוד אע"פ שמלאו לו סמך מן המקרא וכתב נמי דלא דוקא מנהג חכמים אלא אפילו מנהג חמרים וספנים יש לסמוך עליהם כדאיתא בסדרא פ' הגזל בתרא ונראה אע"ג דכתב ר"ח וסוכיח ממש ממחיתין דב"ב ומריש פ' הפועלים דיש מנהגים של שטות שאין לסמוך עלייהו אפילו היכא דתקן הסס ככל כמנהג הסדריים וכו"ל כתב נמי דלא אמרין מנהג מבעל הטלכה אלא כ"כ מפי חכמים ומדכי ר"פ הפועלים הוסיף לפרש בשם א"י דדוקא מנהג ותקין מבעל הטלכה אבל מנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא טועה בשקול הדעת מ"מ נראה לומר דבענייני מסים וכס"ג כולנו מודו דאלוין בחר מנהגם דבני העיר או בני הסדריים שנהגו בו מוקדם אפי' לא הוסיפו ע"פ חכמים דמדינתו כר"א כ"ן ראייה ברורה על זה ונחשיא דחמרים וספנים פ' הגזל בתרא ונראה דפה יש לחלק בענייני מסים לבני העיר וכן ארכי חמרים ונראה למתקן שיהא שיהא שלם וכל דבר שרבים מזורפים יחד לריבים למיול בחר מנהגא דידו וכפי הסדר שעושים לעמלן לפי לריכיהם לפי עניינים דאי מנרכתא לכו למיול בחר דין

תורה בכל דבר לעולם סהא מריבס בימיס מש"ס מעיקרא מחלו אהדדי לוחר על דין תורה וגמרי ומקיי למיול בחר סדר מנהג דידכו. ובענין זה כתב מהר"ם דשוחפי קונים ומקיים ומתני בסדרי באמירס בעלמא בלא קניין משום דכתיב סהא דלייתי אהדדי גמרי ומקיי כדאיתא בהג"ס במיימון וכן איתא בהשניבה שכשיב שאין וחיין מס מקרקעות דכל מידי דאית ליה רווחא לסאי כמו לסאי באיירה בעלמא וע"י דאי מקיי אהדדי וס"ס לעניין מנהג וסאי דר"ח וא"ו לעיל קאי על חילוק הירות וכתים ובניין שלהם ואשכירות שועלים וכן שפירות בתים והלירות וכל סה"ג דאין רבים מנרפים יחד ולא איצטרך מלערשו למיכו לייטי אהדדי לכך לריך מנהג שיהא לו עיקר ע"פ חכמים וראייה מן התורה משא"כ בענייני המסים וכיוצא בו דמנהג בעלמא מבעל בסק דין תורה. אמנם נראה דלריכיהם לידע דמנהג קבוע ופשוט הוא שנהגו כך בני העיר לכל הפחות תלמא זימין וברבס פעמים ליבור טושים להס מסקתא לפי הארך ואין דעתם לקבוע מנהג כלל מ"מ אע"פ שריכיהם לבדר קביעות סמנהג בבידור נושים אין מדקדקים כ"כ אלא מבדירים על עד מפי עד וע"פ פסולי עדות וכס"ג כתב מהר"ם בהשניבה במיימון דעל חזקה דיישוב מבדירים הדבר כס"ג משום דכלאו הכי כולם פסולים לעדות ומאן ידע במילתיה כי אם בני מתא אכן נראה אע"ג דאיתוין לעיל דבענייני מסים מנהג מבעל הטלכה מ"מ ראוין וכן דוקק הטיב אם מול להשנות כל המנהגים לדין תורה אף אם לא לגמרי מ"מ עדיף עפי שמלאו סעד וסמך מדברי חכמים ולאוקמינהו בעטס וכברא. ועתה נבאר תחילה החיוב והפטור בזהמים בפ"ק דב"ב אמרין דמאן דרמא כרגא אריבן קעבור אדאורייתא אביאוס וכחובים וכחב שם אשירי בשם הרב רבי יוכב"ה הוי דשמעינן מיניה דכל המסים והשחרות בין קבועים בין שאינם קבועים ת"ח פטורים סן ודוקא שחרות אומנתו אבל אין תורתו אומנתו לא ומסיק אשירי דאפי' אם יש לו אומנתו ומשא ומתן להספרנס כוי מייו ולא להשער ול שטס שהוא פטוי מעסקיו חוזר לתורתו כוי זה נקרא תורתו אומנתו וכחב בא"ו פ' לא יחפור דת"ח שאינו יודע להשכר אלא לומד תדיר בני העיר מזויין לעשות מלאכתו ואם הוא עשיר התורה פוערתו מליחן מס וכ"כ בעור חושן משפט בשם הרמ"ה דלא בשביל ענייתו פוערתו התורה אלא בשביל שחרותו אומנתו מכל הלין משמע שח"ח שחרותו אומנתו אפי' הוא עשיר פטור ממסים והשחרות ואע"ג דכתב בהג"ס במיימון בהלכות קריאת התורה בשם ר"ח ורב אלפס דהאידנא לית לן מן שחרותו אומנתו כרב ששת דשרי ללמוד בשעת קריאת התורה נראה דדוקא קאמר דאין לנו כר"ס ואפשר משום דהוי סני נסור כדאיתא בכמה דוכתי בהלמוד ולא היה עוסק כלל בשום מלאכה ובשום מו"מ אלא בת"ח ות"ח שרי כס"ג ללמוד בשעת קריאתו אבל אם היה עוסק בשום מלאכה ומו"מ אפי' רק ללרך מזומותיו כדפי' אשירי לעיל כס"ג לא שרי למגרב בשעת קריאת התורה כיון דמבעל הוא תורתו בשביל מזומותיו ס"ג לריך לבטל בשביל קריאת התורה בלבור כדסממי רבין אקראי בפ' ואלו נאמרים דלריכיהם לשחוק אפי' מדברי הלכה משנפסח ס"ה וכס"ג אשכחן פ"ק דשבת א"ר יוחנן לא סנו אלא כרשב"י והבירוי שהיה הורסם אומנתם אבל לנו מפסיקים בין לק"ס ובין לחפילה ופירש"י אנו כיון דמפסיקין לאומנות כ"ס דמפסיקין לחפילה ובפ"ב דשבת משמע דרשב"י לא היה עוסק בשום אומנות כלל רק בת"ח דכשולא הוא ובנו מן המערה חוו אינטי דכרבי חרשי אמר לבדים הללו מוחין ח"ע ועוסקים בחיי שטס ופירש"י משום דאפשר ע"י נכרים וסקב"ס מספיק מזומות לעשו ראונו משמע שהיה סבר שלא יעסוק חדס בשום אומנות אפי' ללרך מזומותיו ולסכי קאמר כרשב"י והבירוי ר"ל שכן כמותו והלא קאמר נמי בהג"ס במיימון דלעיל דאין לנו עשה דמי שחרותו אומנתו כר"ס דר"ל דאין מבעל תורתו אפי' ב"י לריכיהם אומנתו אומנתו כדפי' האשירי היכא למימר דאשכחן לכו אפי' האידנא וכברא הוא דלענין לפטור ת"ח מן המס לא בעינן שחרותו אומנתו לגמרי שלא יעסוק בלומנות כלל אפי' כדי חייו דהלמודא סתמא קאמר דלא רעינן

כסף לא יועילו לו כס"ג עכ"ל משמע מדבריו שאלו אינו משופע באוירות שטין בשלמון אין עליו פטור מן המס ועתה על מי גסמוך וכו' וכסמוך על המכ"ח דלעיל שכתב שהמסים שלנו שהמלך קובץ עס הקהל ואומר לגבות מכל מי שיש לו חייבים אפי' מן היתומים אע"פ שאינם מרווחים וא"כ נראה דחייבים לתת מן הפקדונות דאין בשלמון חשש אם מרווח הם לאו רק שיש לו ממון יתן ומכאן עמא נמי נראה שכל מה שיש לאחד אפי' חוץ למדינה פקדון לתת מן הכל וכן כתב בפסקי גדול ח"ל לריך לתת ממעות שחוץ למדינה ואפי' לא בה לידו מעולם וגם עס לריך לתת מסס ורוב עמא דבר הכי עכ"ל ואע"ג דע"כ לדעת רב האי גאון לא מחייב אם הוא בפקדון ולא מרווח בים שהרי דקדקו לעיל מדבריו דאפילו אם מונח בעירו בפקדון פטור אפי' משופע באוירות כסף מ"מ איידין ראיס מדבריו כיון דאין חילוק בין חוץ למדינה לחוץ המדינה ואין לדברי מהר"ח סמכינן כדלעיל ומדכחב הסו"ה גדול אפי' לא בה לידו משמע לכאורה דאף אם הממון לא רחם פני המדינה מעולם חייב לתת ממנו דסוי דוחק לאוקמי שהיה פעם אחת במדינה וילא ממנו כבוד שלא בה לידו ותו דמנין לנו להלק. ואין להכריע ראיס מפ' חלק בסופו גבי עיר הגדלה דקאמרין סה"ס ל"ם דכתיב דשעים הכודים ואע"ג דאינס בחוכה אלא בנקבליס לתוכה אבל אין נקבליס לתוכה לא ופי' עס בקונטרס בלשון שני דנקבליס לתוכה ר"ל שהיו פעם אחת בעיר אבל עתה אינס בחוכה אפי' מיקרי של"ה אבל אין נקבליס כלומר שלא היה בעיר משולם אלא נפלו לו בירובס ממקום אחר ל' מיקרי של"ה ע"כ. ומכאן החיוב ג"כ לתקן לפנין מסים ויניח דכל סוכה שלא רחם הממון מעולם פני מדינה לא חשיב ממון מדינה זו ויפטור ממסים שמוחלים בני המדינה זו אין נראה ראיס מוכחן דבקונטרס כתב סה"ס אהך ליטנא לא שמועתי ובליטנא קמא פירש בנקבליס לחוכה ר"ל שאפשר לקבלם תוך העיר באותו יום שנתעס כלל ואו מדמיין דמי מסים לעיר הגדלה א"כ לנאי ליטנא אם יש לאחד ממון חוץ למדינה יותר ממהלך יום אחד יפטור אותו ממון וסכא לא אשמינן פולה פס להלק בחוץ למדינה בין רחוק לקרוב. ועוד דמוכח סה"ס מן הספר וכן בפ"ק דב"ב דמקשה כסיא דחמרה וגמלה העירבה ממקום למקום ונשחטה עס למ"ד יום וכוונה עומס דינס כאנשי עיר הגדלה ובפ"ק דב"ב תן כמה יכא בעיר ויהיה כאנשי העיר י"ב חודש ומשני סה"ס ביוצבי העיר וסכא באנשי העיר וכדליתא סה"ס ובדפוס"י דגבי עיר הגדלה כתיב יושבי העיר ובלמ"ד יום נקרא יושבי העיר אבל להיות נקרא מאנשי העיר בעינין י"ב חודש אלמא דמהלק הלאמודא בין דין עיר הגדלה ובין חיוצ הגבייס מבני העיר לפי משמעות המקרא וא"כ לענין נקבליס לחוכה נמי יניח דווקא לגבי עיר הגדלה דקפיד קרא אשלג העיר כדכתיב כל שלום ולהכי מס שלא רחם מעולם פני העיר לא מיקרי שלל העיר אבל גבי מסים דכאנשי העיר תליא מילתא אין להלק. וחוכות במשכון או שלא במשכון שעלה עלייכו ריבית וכו' וכן שאל לתת מס מן הריבית ונראה דאין חילוק בין אם עלה רבית זמן רב או מעט וגם נראה העעס שאין מוכנין לתת מס מן הריבית משום דכתב אשירי פ"ק דע"ז דכל מלוה סכאס רבנית כשמיאחא לירי פרעון מן הכרכיס חשיבא כמאיל מידס דכל כוונתס להפקיע הכל ואפי' יש עליס משכון וכיון דכתיב הוא נראה דלא חשיב ממון ודאי אלא ספק אחי ספק לא אחי ואין סברא שיוציא הודאי על הספק ואע"ג דאשירי חשיב אפי' פרעון סה"ס כמאיל מידס מ"מ לא מוכל כלל לפטור כל המלוה במס דא"כ עתה בזמנינו דרוב מהייחתינו ע"י הלוואה רבית ממס יתן מס ואדרבה כל מה שפלטנו חובע אדעתא דרווחת רבית קא חבע וכש"כ במלוה שיש עליה משכון של מטלטלי דלפי דברי א"ז פ' יש נוהלין ויתר תשובות חשיבא סו"ה מוחק אפי' רבית ידידי לענין פי שנים דכבוד אלא דסבר אשירי דלעיל דמ"מ חטוב כמאיל מידס משום דשכיחי ככו איבוד והספד ומכך עמא יש לפטורו מן המס וגם עוד מטעם הדא דאין מרווחים מידי רבית שאין הכרי ונהן רבית על רבית כל זמן שלא חקף ועוד דממון זה לא בה לידו מעולם ואע"ג דכתיב תלת עשמי דכל חד וחד כאנשי נפשיס לא מכתיב כדמוכח קפיר מתשובה זו מ"מ

תכנס

נחבט בשביל הסלואות שברבית ולפיכך י"ל בכל חוב שלא נתיאש לו לגמרי עדיין שמו עליו והעולם מעריכים הבעלים בשבילו משלם והליבור נערך בעושר בשבילו כמו מחמת שאר ממון וע"ז סמכו קדמוני אושטרייך לנסוג כך ומתשתתף לא תקשה מהא דכתב במרדכי פ' החובל בשם מור"ם שאם הוציא חוב של חבירו אינו משלם לו כסך החוב ממש אלא שמוין אותו כפי שווי למכור דודאי בעלמא אין שום ענין יושם וערך אלא כשיו לימכר אבל לגבי גביית המסים איכא טעמא אחריני כדפירש' וכה דכתב בתשובה א"ח"ו"ל ראוין שכלום לאחיו זקוק ואין לו מה לשלם אם בשעת פריעה המס יכול לקבל החרם שכבר נתיאש מאותו חוב לגמרי פטור ואם לא נתיאש ועדיין מובטח ומלפס לו הדיר חייב לפרוע מה מן הכל ואם ממקום נתיאש וממקלה לא נתיאש ממה שלא נתיאש יתן עכ"ל מהכא משמע לכאורה דחוב שהוא בטוח במקום וקלה יש בו ספק אינו חייב לתת ממנו מה אלא כפי מה שהוא בטוח אמנם י"ל דסלואה הוה לא היתה ברבית שהרי לאחיו הלוה א"כ כיו כוה כמי שהוא בידיו מעות מזומנים שנפסלו קאן ועמדו רק על חלי שוים דודאי לא יתחייב לתת מהם אלא כמו שפך שוים לימכר אבל לעולם סלואה שהוא ברבית מנכרס סתערכת העושר הלוי כסן כל זמן שלא נתיאש לגמרי נערך החוב משלם דמימר אמרי אם עכשיו אין בטוח הוא לגמרי לאחר שנה או שנתיים יתשרע כונו הקרן ורבית וירייה במה שלא היה נפרע כבר וענין זה אינו כסלואה שחייב לו ישראל חבירו וק"ל. ומכך מילתא דתשובה דא"ח"ו"ל נראה קלה לטוביה דיש חילוק בהערכת החוב לענין מסים מלענין חק דהא קאמר אם לא נתיאש ועדיין הוא מובטח ומלפס לו הדין חייב לפרוע מה מן הכל ע"כ וקא דלעיל דכתב ואין לו מה לשלם וא"כ נהי נמי דמובטח ומלפס לו הדיר מ"מ אין לך דאם שפוקים חוב שהיה חייב שישראל שהוא עני ואין לו לשלם ואפילו בפתוח מרביע דמיו א"כ שיש לבטוח בודאי שיפרענו כגון שפיתח במלחמה או בסחרים ככ"ג מ"מ הואיל ואינו מלפס בו לשם רבית וריוח למה יולא מעותיו רחוק לשכר וקרוב להפסד א"כ אין מעריכין החוב לענין מסים כמו לענין חק וא"כ יפה חלקנו לעיל בין כוון דידן ובין שהוא דפסק מור"ם בפ' החובל. אמנם אם יארשו מאורעות דלא שיהא במדינה כגון שיסגר חירות גדול או שהשנה מוקלקלה ביותר שהדבר ידוע שאין בדעת האדם להעריך כמה וכמה חובות כלל בנכחון ודאי או ביאוש ודאי כי הענין חולה ועומד על הנוגד ועמיד לבוא ואפשר יהיה או לא יהיה ככ"ג הסבירה ונהנת שלא לחשוב החובות ודאי בטוחים או בודאי יאושים אלא יש להעריכים ולמכור לייביר כדמבאר לעיל ככ"ג זכורני באושטרייך שהיו למתקן עשירים חובות גדולות על שוים וכומתים גדולות ועמדו כמה שנים במצוקה ולא היה אפשר לידע וסופו יהיה גרלה למה חוק מסבירה שיתנו מהן מס ויוציאו הודאי על הספק ולעשהו יאוש גמור שיהיה ב' חלקים לייביר היה מכש"כ רחוק מן הדעה והסכימו שמתו שיהיו נפרעים ויקחו חלק עשירי מ'רן ורבית והבאר הכל לבעלים ובהן כך לא יותן מהם מס כלל ואם יש לאחר כתב בידו שהוא פרוע או שקר ומתחייקו בידו עד שמדמן לו עת לתבוע כגון עד שימות הנכרי וככ"ג אינו חייב לתת כלום ממנו וגם לא יטען להוציאו מינדו שהרי אמרו חכמים כל אשראי ספק אחי ספק לא אחי כל שקן אשראי דקיטרה ואפשר דהוה חייבא דקיטרה ולא ממון מיקרי אע"פ שהוא מתחייבו לממון ואם היו מזהים לו איזה סך מעות עבורו לא היה מוכרו ככך מ"מ לא חשיב ממון לענין לתת ממנו מס ודמי קלה למי שיש לו מוריס במדינה אחרת שמלפס ג"כ על ממנו מתי שימות ולא היה מוכר זכותו והוחלתו באיזה סך מעות מ"מ שפיתא הוא שלא יתחייב לתת כלום ממנו והו דאיכא למילף מק"ו מן הרבית דהנהגו שלא לתת כלום ממנו כדפירשתי לעיל דהנהגו טעמא אחתהו הכא מכש"כ וכן נראה דאפי' אם יש לאחר תביעות וערעורים על הנכרי שהוא בטוח להוציא ממנו ממון לא יתחייב לתת ממנו כלום אע"פ שאינה תביעת שקר מ"מ הואיל ולא מתביעת הלוואה היא כמה עזקו והרפתקו נפלו בשאר תביעות שיתגלגל הדבר

[תרומת הרשן ח"א] לה

שיגיע לריוח ולא יוליא שום ממון. ולמה מס מן הבתים וכרמים ושאר קרקעות דברים הללו פירשו הגאונים בתשובה שהיה במרדכי פ"ק דב"ב כתב מהתשובה מור"ם שאין להטיל שום מסים על הקרקעות וכתב שכן היו מוסגים בכל המלכות שהיה דר בו וכתב עוד שמהם פעמים ראו בעלי כסין לשנות ולא עלתה בידם והלריך א"כ ברואות שמן הדין אין לתת מס משום קרקע וכתב ג"כ חסובה רבינו יוסף ע"ע שאין להטיל מס על הכרמים ומסיים אותה חסובה שאין להכביד עליהם כשאר פרקמטיא. עוד מלאחי שהעתיק אחד מן הגדולים מהתשובה מור"ם וכמדומה לי שנמלא במרדכי דברי רי"ט וז"ל בקצרה ולתת מס מן הבתים זה הלוי במהגב ואם אין המנהג קבוע אם המס לרין בענין החומות ומגדלות כעיר לשמירת העיר יש לתת מס מן הבתים וגם מן הממון כו' עד אבל שאר מסים שנותנים קצבה לכל שנה מחמת שמרויחים בעיר לא יתנו מן הבתים ואם יש לו ב' בתים או ג' יתן מהם דמ"ש מריוח אחר אבל מביט דירתו לא יתן כו'. ע"כ תשובה זו סותרת תשובה דלעיל בשם מור"ם דהכא כתב דמותר בתים על בית דירתו וכ"כ הכרמים יתחייבו במס דמ"ש מריוח אחר ולעיל קפסיק וקאמר דאין להטיל מס על שום קרקע וכן מוכח מהך הראיות שביא ואפשר דהכא איירי כגון שקנה אותו מותר בתים או מחזיק אותו בשביל ריוח שפירות שלסן כגון שהוא במקום רוב עם דקפטי עליהם שוכרים אבל מחזיק אותן בשביל סכן ירושה אבותיו וקשה עליו למוכרן או כדי שיקיימו לבנו או בשביל להוסיב כסן בניו או קרוביו לא"ח"ו"ל וכל ככ"ג שאינו מחזיקם כדי להרויח כסן נראה שפטורים מן מס וכן זכורני באושטרייך שמהם פעמים ראו בעלי כיסים לתקן לתת מס ממותר בתים ולא עלתה בידם והדבר ידוע שרוב מותר הבתים שהחזיקו בני אותה מדינה לא החזיקו בשביל ריוח כלל אלא בשביל חד מהי אמתלאות דפרישנה לעיל. וכן הכרמים כמדומה לי בודאי שנהגו לתת מהם מס אך לא ידעתי אי מכל דמיסה או ממקלקלן ובתשובה רבינו יוסף טוב עלם דלעיל משמע שאין להכביד עליהם כשאר פרקמטיא אבל מ"מ חייב לתת מס מהן אע"ג דבתשובה מור"ם פסק וכתב דאין שום קרקע חייב במס וכתב על זה ודע דאם היו כל בני העיר עניים ואין להם משא ומתן אין השך מוטל מהם כלום רק הטסקא המוטל על הקרקע עלמה אלא שאין חובבים המסים אלא בשביל מו"מ מ"מ נראה בחלו הארצות שרוב מחיית האומות עלמם רק מן הכרמים ומרוויחים עשרם מהם ותביעה המסים שאין קצובים מהם לפי שנה ממון של הכרמים שלסן אין לפטורו כלל מן המס וגם אין לחייבם כשאר ממון כמו שכתב רבינו יוסף ע"ע דלריך ארים ואינו נשמר לו בניהו כשאר ממון ורוב חמה רוב לייס מויק ומקלקל כסן וכ"כ רש"י פ' הרבים גבי משכנחא בכנייתא דהגאח הכרם ואכילה פירותיו אינו ברור כלל לכך נראה דיש להעריך הכרמים בדמים בינונים ויתן מס מהאי דמיסן אמנם אם יארע שפיריכים לתת מס גדול ומופלג כמו עד חלי או שליש נכסיהם אז לא יתכן כלל לפטור מותר בתים וחלי דמי הכרמים דאם סיינו פוערים אותו נמלא שום שאין לו רק ממון כמ"מ יולא למה המובחר שבכסו וירד מעושו וזה שיש לו בתים וכרמים אם יולא ימכור קרקעותיו ויהיה עשיר להרויח כמ"מ כבתחילה כי כן דרך בני אדם כשירודים מנכסיהם שושאיהם ונותנין בהם מוכרים קרקעותיהם כדי שימלאו בידם ממון להרויח כסן מחייתו לכך יש להעריכם כשער הוול בארס שעה ויתן מס מן הכל אמנם אם היו אותם קרקעות חון למדינה אע"ג דלית כסן נמי הרי טעמא מ"מ נראה דהרי חומרי לא עבדין כסו הואיל ואין ראויין לראות פני המדינה כל עיקר. ומי שיש בידו מעות משל אחרים שהוא מרויח כסן בא"י פירק לא יתפור כתב שרש"י סיקן בלרפה שמי שיש בידו מעות משל אחרים בחאי ריוח יתן מן החלי ומשל נכרים אין נותנים ובמקום שאין תקנה שפיר ר"ת שמן הדין אין מתיים כלום משל אחרים ואם ידעו עתה לתקן ושמעון משכב הדין עמו אך יש להן רבות לומר לשלמון שמעון יש בידו ממון אחרים ואין נותן כלום ויראו לו פנים ויודים מוסיחים ובמרדכי פ"ק דב"ב כתב מהתשובה מור"ם וז"ל ועל אודות המס כל מה שמרויח בו סן

משלו

משלו הן משל אחרים חייב לתת ממנו מה ואם עד עתה נסגו מאלוהים שלא לתת ממנו עתה יכולין לומר ע"כ סבלו מכאן ואילך לא נסבלו ע"כ. ובארלוותיו נוסגים כזאת הסתובב ומכריזין מי שבירו משל אחרים או אם ידוע ממון אחרים שמרויחים בו יגיד ע"פ חכם וגובים ממנו מה כמשאר ממון אך לפעמים רגילים לעשות פשרה בדבר כהן בהשנות הר"ח ח"ז שמעשה בכל יום שמלמד או סופר אינו נותן משכר פעולתו שלא הגיע לידו עדיין אפי' בסוף הזמן כשנגמר כל מלאכתו ע"כ. וגדלה דה"ס לכל שאר פעולות ישראל שסקיף מן הסכרי בגד או הובאה לזמן אם בא המס קודם סומן לריך לתת עכ"ל מכאן משמע שאין מוכין לאדם מסכמו מה שהוא חייב לאחרים אם עדיין לא הגיע לו הזמן לפדוע ולא נהגו הכי בארלוותו אלא מוכין לו מה שהוא חייב בן למוליס בין לערלים אף אם לא הגיע הזמן עדיין לפדוע אמנם גדלה אם א' חייב מה שהוא לקדו או לאוסבו והדבר ידוע שלא יכריחו לפדוע כלל עד אשר יפרע הוא כראונו ודאי כה"ג אין לנכות לו מסכמו ואע"ג דסבירא פשוטא היא זאת כהבחי משום דחויין דסגו קצת לסיות מוכין חיובא כה"ג וגדלה דאין ראוי לנכות הכי כלל הכס כתבתי הגדלה לע"ד חורה הנותן וסיתן ממנו. אמנם רוב מה שכתבתי היינו לעיני מסים הקלובים וגם לשאינם קלובים או שאר הציעות מן השלטון רק שאינם מופגים או כבדים ביותר ויותר אך אם הגביה בדרך זה ששלטון יקחד' או ה' חלקים מממון הציבור וישאיר רק עוללות וכס"ג ישתנו הדינים בכמה מלין כדמבאר למינין מחוק הטעמים והראיות. הגדלה לע"ד כתבתי:

שאלה שמוג ראובן ושמעון בעלי כיסין הן והועיל מה גדול על אנשי קהלם ועליהן בגלגלים והסכמינו אנשי קהלם שכל אחד יכתוב סודאחו וישבע על כסו כדי לברר מי הוא הרב או המעט בנכסים וראובן ושמעון ויתר בעלי הכיסין ממאנים בדבר וחפלים לעשות שומאוח וערכים לכל א' וא' כמו שנהגו כמה שנים ועוד טוענים בעלי כיסים שאף אם יתחייבו לישבע עממם אין ראוים לכתוב בסודאחם ולפרע לו דבר ודבר ואיכות ומהו כל ענייני ממונם כי דואגים לכמה מיני שיקות עראיים והסודל להם בשביל כך אלא רואים כה בעלמם לשער ולהעריך כל ממונם מפרטות וכללות ושבו ישבעו שכן כסום יש להן ולא יותר ושאיר הקהל אינם חפלים בדרך הזה האריך הוא דין תורה על דברים הללו:

תשובה יראה דבני העיר ואנשי הקהל המאורפים יחד בנתינת המסים יש להן כל דין שותפין והכי מוכח במדרשי ובאשירי פ' הגולל בהרא ממוס רבינו שמחה דמדמינן לדיני שוקף ובעינין השותפין חנן פ' כל הנשבעים ואלו נשבעים שלא בטענה השותפין והאריסין כו' ומפ' טלה בנמרח דנשבעים שלא בטענה בני אלא אפי' בטענה שמה ממוס דמורו היתרא ופירש"י לפי שטרחה בנכסים מורו להיתר לעכב בידם משל חבריהם וא"כ בני העיר הואיל ושותפין הן בלויף המסים יכול כל א' להשבעי אה חבירו בטענה שמה אולי יש לך ממון רב ואין אחת נותן כ"כ לפי הערך ומורה לך אחת היתרא משום דאחא עורה בנרכי הקהל לפקה על נרכייהם נגד המושלים וכס"ג להקל המסים ולהרחיב הזמנים ועוד יותר שאחא סובר שגם לאחרים יש ממון כמו לך וא"כ נתינתך שום עממם ועל ספק זה אחא מעכב מלתא לפי ממונך ואמרין פ"ק דב"מ דמחוק ספק מלוס ישיגה חפיש בשל חבירו דלא פרשי אונסי מספק ממונא כ"ש דמתיק מוס שבירו מספק וא"ת בלא טעמא דשותפין וינהו ע"כ דין תורה הוא לברר נתינת המסים ע"פ השבועה משום דבעינין אחר אי אפשר לעמוד על העיקר וטילא דברר לאמיתו שחם חאמר ע"פ שומא והערכה כסדרם וני אדם נתיאס שיודע זה מה בחיבתו של חבירו ולא דמי לכמה אומדות דאשכחן בתלמודא אומדין כמה אדם רואה ליתן או ליטול בשביל כך וכן ואשכחן נמי דאומדן דעמו על אדם כך הוא או סיה כך כל הי אומדות משערין לפי סתם ורוב בני אדם האריך דרכם ודעתם ויש בנו כה לכביר וידוע מידה והרגל דסתם בני אדם אבל אומדות דעניות ועשירות דלא תליא במידה והרגל יש מהעטר שאין כל אדם יודע ויש להפק

מתרשט וסון רב הכל בראון מי שהעטר שלו ועבדו איננו דמטמרי נכסייכו שלא להשביע את עצמן מש"ס אי אפשר לבין האמת באומדות כלל ומוכח בתשובות פ' מליאת השמש דכל היבא דלא ברירא האומדות לא עבדין לה דתנן הסה חממים אומרים פעמים שאדם העטיר והעני עני והעטיר ומפ' בגמ' סנה סיה עטיר דעתו וחזר להיות עני דעתו וכן איפכא ולכך אין אומדין לפי דעתו ואפי' לר' יודא דפליג הסה וקאמר דאלינן בחר אומדות וקי"ל כוותיה כדפסק הסה היינו משום דאומדות ניכרת כלומר תגדל בייחס ומכירין אנו וותרנותו וקמלוחו ולא חייסין כדחייסי רבנן שנהחלפה דעתו כדמוכח הסה אבל מורה הוא דכל היבא דלא ברירא האומדות כלל כנגדון דידן לא עבדין אומדות וא"כ למאי אילתךך לומר טעמי דשותפי ויכרו. וי"ל אי לא טעמא דשותפי ויכרו ס"א דעבדין אומדות הכי אע"ג דלא ברירא דעיקר הטלה במסים ושאיר מיני תשורות הן מן האומות ושלטונים מועלים הן לפי מה שהן שמיין ומעריכים משאם ומחסם ורווחים של הציבור בכללות ובפרטות נמי לפעמים והכי משמע בדברי הגאונים בכמה דוכתי בהטלה המסים דבעינין זה הוא. ומעשה אית לן למימר סוף דינא כהחילה דינא אם הוטל המס ונתרבו בשביל שהעריכו האומות ממונם של ישראל איבא למימר דכס"ג דינא דמלכותא הוא דמלכותא אמר חיתוב כל חד לפוס אומדות דידיה או מאן דחתי בהריקוס והכי דאיבררי לשום ולהעריך כמו שלוחי דמלכא אינון ואפי' אי לא יכוונו האמת מ"מ דינא קטבדי וא"כ האריך יכף אחד את חבירו לישבע לו מספק אבל מעטם דשותפין וינהו מקיקו. שפיר לישבע כדפירשתי. וגדלה מהשתא דלריכין להתישב אם אחד עוקר דירתו מן העיר ושאר מקלה חיוב המס על הקהל שילתך הוא לשאת עממם באחור עול הואיל ועדיין השותפות קיים ויכולים להקיקו לישבע עממם כי כן פסק מהר"ם בעינין השותפות ופי' הא דתנן בפ' כל הנשבעין חילקו השותפין אינו יכול להשביעו בטענת שמה היינו דוקא שחילקו לגמרי אבל אם נשאר להם מעט פירות או מילתא דלא ידעא חלוקתם שאין סכמו ידוע עדיין השותפות קיימת. ומה שטעמו עוד בעלי הכיסין יש להם בכללות נראה דלפי דין חכמי התלמוד טענייטו טענה דרוב הגאונים פסקו וסוכיחו מן הגמ' דהשבעת לחבירו שאינו חייב לו נשבע בהסם ואין לריך לפרש באיזה ענין אינו חייב לו או באיזה ענין פרעו וה"ס ס"ג כיון ששבע שכן כך ממון יש לו וראונו לתת ממנו לפי הערך סרי זה נפטר ממנו ולא ילתךך לפרש ולבאר יותר אמנם בס' הגלות כהן דלחר סיוס התלמוד תקנו הגאונים שאריך לפרש בשבועתו האריך אינו חייב לו כדי שלא יוכל לבוא לשום טעות או רמאות וכתב בהגמ"ס במיימוני שכן נהג מהר"ם לפסוק בסוף ימיו וכן משמע באשירי במתני' בריש ב"מ שיש לדין לבאר ולסגור בפני כל דר רמאות שכתמשביע בעלי הדין וא"כ כ"ס בענייני מסים רגילים איננו למעבד כמה מלדקי כדי ליפטר מהם ומקילים לדד החורים ואם ישבע בכללות אפשר שיעשה כמה מיני טעות ורמאות לכך לריכין לפרע ולפרש בביאור יפה כל הנכסים איכותו ומהותו כדפרישתי וכן נהגו בכל גבוליו מקדם:

שאלה שדמ צבור שהוטל עליהם מס והסכמינו כולם לברר ס' אנשים להעריך כל איש ואשם ולתת המס לפי אחת שומה והערכה ויש ג' אחים עשירים תקיפים בצבור וחסלים שיתבררו ב' מן כס' שהן משלסן שיש להן שייכות אליהם ושאיר הציבור אומרים אדרבה אין לברר אלא אנשים שאין להם שייכות כלל ובכך ילא הדבר לאמיתו. הדין עם העשירים או לאו:

תשובה יראה דמי שפוסק למיעבד כהפך העשירים שפיר קעביד בדרך זה שרוב מן המעריכים אין להם שום שייכות כלל דבדרך זה ילא הדבר לאמיתו יותר וראיה מהא דגרוסין בפ' זה בורר ומ"ס דעבדי הכי פי' שזה בורר לו אחד זה בורר לו אחד ושניהם בוררים עוד א' ולא אמרינן שנתחילה יבררו להם ג' בין שניהם אמרי במערכת משמיה דר"ו מתוך שזה בורר לו א' זה בורר לו א' ושניהם בוררין לו עוד א' ילא הדין לאמיתו ופירש"י דלייתי בעלי דינים דסברי סרי אי נרתיי האחד ואם סיה יכול להפק

להספך בזכותי הים מהספך והדיינים עלמם וזה להספך בזכות שניסם מפני שניסם ביררום עכ"ל וכתב אשירי עליה דים חסירי דעה טועים בדברי רש"י ואומרים שיוכל הדיין להספך בזכות אחרו שביררו אפי' בדבר שאין לו בו זכות והם יוכל להטעים דבריו לחבירו הדיין להטעומו שניסם עמו בהחבולותיו מלי למיעבד בדיוח האיל וזה ביררו ומתוך כך דגולים עלמא לבקש להם דיין בעל החבולות שידוע להפסד האומות ודקדוקי און וכתב האשירי דחלילה וחס למעבד הכי דהוה בכלל מעט משפט אלא דעה רש"י הכי דלייתו בע"ד משום דליונו סברי אלו הים לי סוס לד זכות לפי האמת והישר לא הים נשאר ועלם כי הדיין שבדדתי הים מדקדק אבל לדקדק אחר החבולות ודאי כלל לא. והא דפירש"י והדייני' עלמם וזה להספך בזכות שניסם מפני שניסם ביררום אינו מבוחר באשירי מה ר"ל רש"י בזה ונראה לבאר מהדיינים בעלמם וזה להספך כלל אחד להספך אף בזכות אחרו שלא ברור ולא מסתמי מבעל הדין השני משום דסומך ע"ז שסוף עלמו ביררו ומסתמא לא חסיד ליה שיהיף לחבירו נגד הדין ע"כ סוגיה הנמרה לפירש"י ודברי אשירי. והשתא נראה לדמות ר"ד להני סברות דכשעשירים והתקפים בוררים מעריכים גם משלםם כדמבאר לעיל ש"מ הרוב הן מנאות שאין להם שום שייכות כלל כה"ג לייטי העשירים עפי שלא יתכלבל הסדר ולא יבקשו עוד ערעורים בתקופותם דסברי ודאי קים להו להני מעריכים שכן עולם לנו כנגד הצבור שהרי מבוררים שלנו היו בדבר והיו מדקדקים אחר זכותינו אלו היו יודעים שאין ערכנו מגיע ועולם כך לא היו שותקים וגם אילו המעריכים שביררו העשירים וזה להספך לדקדק בזכות הצבור משום דלא מסתפו מן העשירים לפי שהם ביררום לא חסידו להו וכ"ש כשביררום ראשי הקהל שייחוו לעשירים ולהתקפים לברור גם משלםם דבהכי לייחי לכל מיגדר מילתא וסראשיים עלמם וזה להספך כדלעיל אבל בבינוים און להקפיד בכל בני דבלא"ה לייחי ולא מסתפי מנייכו. אמנם דוקא בזמן שהעשירים רואים לברור משלםם אהני אמת אבל אם מחזיקים לכו בראמם ובצלי החבולות כלל וכלל לא :

שאלה שמה חבורת ישראל דרים בעיר אחת ויהי ליומים יא

תגד וחירום על העיר וכל העיר יריאים ודואגים סן תלכד העיר בחזקה או בשוקבא ומפקחים לבנות ולהחזיק בדקי העיר בחפירות ובצניינים וממנים שומרים ביום ובלילה לשמור וכן שלטוני העיר קראו ג"כ ליהודים שיעזרו וישייעו גם הם לחזק בדקי העיר ושיעמידו ג"כ שומרים לפי ערכם ונפלא מחלוקת בזה בין בני חבורה העניים רואים שכל הסולאות לרבי הללו יהיו נגבים לפי שבה ממון והעשירים רואים שישו נגבים לפי הנפשות ויש מהן אומרים שיהא נגביה לפי הכתום. דינא דהני מילי היכא הוא :

תשובה יראה דדברים הללו אינם נידונים על צדדין בדין חורה לפי אשר נמצא בספרים לבד אלא גם לריכוס נדונים לפי ראות עיני הדיין האף הוא ענין הסגר והחירום ולפי אשר הוא הלוינו מן השלמונים כמו שאבאר ובהחילה אבאר דין החלמוד ופסקי הגאונים אשר ידעתי ומנאחי ואח"כ נחלק בדבר לפי הענין. בע"כ דב"ב הן כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רשב"ג אומר לא כל החצרות לריכוס לבית שער כופין אותו לבנות לעיר חומה דלתיים ובריה רשב"ג אומר לא כל העיירות ראיות לחומה וקאמר עלה בגמ' בעי מייס ר"א מר' יוחנן כשן גובין לפי שבה ממון סן גובין או לפי נפשות סן גובין אמר ליה לפי שבה ממון סן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות ומסיק עלה שם באשירי דכל מילתא דליה ביה סכות נפשות לא אוליגן אלא בחר ממון וס"ג אמרינן פ' הגזל בפרא שירא שיהיה מסלכת במדבר ועמד עליו גיים לעוררם מחשבין לפי ממון וכן כל מה שמחדשים אומ"ם שמדות ופוערות על ישראל אפי' אם נעשים אותם ביסורים ובמניע' ממאכל וממשתם גובין בכל לפי ממון דעיקר טוונתם על הממון עכ"ל. והתוס' מקשים שם מהא דאמרינן בפ' בן כורז ומורה דהנה במתחרת יודון על שם סופו ומפרש רבא עממא תסם משום דחזקה אין אדם מעמיד עלמו על ממונו כו' עד מ"מ אין מחשבין בו אלא לפי ממון כיון דנגיים בדלוו אינו בא על הנפשות דאם לא יעמדו כנגדם לא יזיק לגופם הלך לא חשיב כמות נפשות עכ"ל. ו.

מסקינן פ"ק דב"ב דגובים לפי קירוב בחים וכחצו התוס' עלה ח"ל פר"ט ומתנים עניים קרובים יותר מדחוקים וכן עשירים קרובים יותר מעשירים רחוקים אבל עשירים רחוקים מתנים יותר מעניים קרובים ולפי שבה ממון נמי סן גובין וכ"כ אשירי בשם סר' יוסף הלוי דשבה ממון הוא העיקר ומחלקין תחילה לפי הממון ואח"כ מחלקים לפי קרוב בחים ומסיק באשירי דדברים הללו היינו בזמן שיש שלום בעולם ואיכא חיות מלכות ואין לחוש אלא לאותן שבאים דרך ליסעיות או באקראי בעלמא אבל בזמן שיש מלחמה והמלכים מתגרים זע"ו מסתברא כה"ג לא איכפת לן בקרוב בחים כלל דלגבי כרקוס שכבשות עיר קרוב בחים וריחוק בחים חדא מילתא היא הילכך אין גובין אלא לפי שבה ממון ואם באים על עסקי נפשות גובים אף לפי הנפשות ושבה ממון היינו דוקא ממון דמטלטלי דליכא למיחש על המקרקעי ואם יש לחוש לגזילות חצירות וקרקעות ושריפת בחים ונחילתם גובין לפי כולן הואיל ועל כולן סן בחים עכ"ל. ובמרדכי פ"ק דב"ב כהן מתשובה מור"ם ועל ענין שומרי העיר דמתחילה שומרים בעלמא בלילות ואח"כ נחפשו הקהל לתת דבר קרוב לשנה נראה בשמי אע"פ שמתחילה היו שומרים לפי הגולגולת אם דל אם עשיר מ"מ אחר שכבר הושבם השמירה לדון חורה דאמרינן פ"ק דב"ב דמתשבין לפי ממון בחר השחא אוליגן ואם מתחילה כשהיו נכרים מושלים ומפקדים על השומרים שינו מידת יהודית להשנות דל ועשיר ועתה שכוטל עליו הדגה לדונא ואין לנו לשנות מדין חורה דכל דבר החלוי בממון מחשבין לפי ממון דבעלמא כשסן שומרים לעלמן דין הוא דתהא השמירה לפי הנפשים שסן בני השמירה וכן גוף העני יכול לשמור כמו גוף העשיר ואדרבה יותר אבל עתה שנותנין דבר קרוב אין לומר כיון דהממון סהן נותנין הוא תחת שמירת עלמן שהיו שומרים בתחילה ובעשיר לא ירבה וסדל לא יעמיט דהא אמרינן פ"ק דב"ב הכל לכריא דפסיא אפילו מרבין כו' ומסיק מהר"ם דדבר פשוט הוא כמו שכתב ע"כ. ומסתמא נבאר שאילתינו דבר דיבור על אופניו ונראה דאם החירום והסגר מלך מושל ושר תקיף שאפשר לו להחזיק העיר למס עובד אם ילכדה או דיימין דאין ככרקוס בא אלא על עסקי ממון דאין כוונתם להשתית העיר שאנשי הלכא בוזים וסוללים ומתופסים כל ממון הנוטלטל הנמצא ולכן אין מחשבין רק לפי שבה ממון וכ"ג אמרינן פ"ק דתשובות כאן בכרקוס של אותו מלכות כאן בכרקוס של מלכות אחרת ופי' רש"י דכרקוס של אותו מלכות אין ראוים להשתית העיר כי כשכובש העיר הסמוכה למלכות מחזיק למס עובד ולכן אין פנאי לנסך וא"כ נראה דכ"כ דסיכא שאין כוונת הכרקוס להשתית העיר ורואים להחזיק למס עובד שאז אין הורגין וממיתין בה שום אדם מק"ו דאין מנסיבין ואע"ג דהתוס' שם מפרשין בע"א האי דכאן בכרקוס של אותו מלכות ויש פנאי לנסך ועל פירש"י מקשינן עובא מ"מ בכך סברא דסיכא דכוונתם להחזיק העיר למס עובד שאז אין מקלקלין וממיתין בה לא פליגי כלל דלבעול או לנסך אין בזה השתתת העיר וק"ל. והא דכתבין לעיל שדרך הכרקוס לשלול ולגזו כל ממון המטלטל א"כ היינו לריבין לחשוב לפי כל שבה המטלטלין ואפילו בגדים ושמושי דעראס וספרים וכס"ב תפסים של כסף וזהב יותר משטרי חובות של נכרים ומ"מ קשה לדקדק כולי האי ולקמן בסוף תשובה זו נבאר יותר אבל מ"מ לפי הנפשות אין מחשבין. ואע"ג דהכי נמי דסיכא שברעת הכרקוס להחזיק העיר אין הורגין וממיתין בה כשילכדוהו מ"מ רגילות הוא הרבה פעמים כשני העיר שומרים כנגדם לזרוק בסן אבנים ותאים וממיתין וחובלין בסן אח"כ אם ילכדו העיר הורגים וממיתים גם הם בבני העיר מתוך חרון אפס כדי לנקום נקמתם וא"כ היו נמי סכות נפשות ויגבו גם לפי הנפשות לא אמרינן הכי שהרי תירא תוס' לעיל אהיה דבן סורר ומורה דדוקא הנה במתחרת יודון על שם סופו אבל מה שמחשבין לזרוק שמירת העיר וכן לעמוד כנגד הגיים לא דיימין על שם סופו אלא כתחילתה שאם באין על עסקי ממון אין מחשבין רק לפי שבה ממון משום דנגיים ובני הכרקוס אם לא יעמדו כנגדם לא יזיק לגופם כלל א"כ השמירה אינו אלא בשביל הממון שאם יתירו להפישם מן הממון לא יאטרכו לדאג על הנפשות ולא דמי לבא במתחרת דהחורה תשבה

שחיס ראו יורשו וכן נהגו לאיתם דעלמא וסשתא לדעת רב אלפס ותביריו וזתה האס במתנת שכ"מ חזית ראוין לאו כלום דמיד כשמה השחוקי קם הבית בחזקת אמו ולא בא לכלל הפקר לעולם ולדעת אשיירי ורמב"ד לא קנתה האס כלום במתנת שכ"מ ובמיתת השחוקי נעשה הבית הפקר וזתה בו ראוין ובפלוגתא דרבנותא כס"ג דלא פסיק חד מנייכו דינא הוא דחולקין כמו שאבאר לקמן ורמב"ד דבי"ד אפי' רב אלפס ותביריו מורים דלא מהני מתנת שכ"מ דאיקרי נמי ראו יורשו האס את בנה סיכא דליכא יורש מן האב וסכי ס"ל לר"י משום ר"ג בן יסודא פ' י"ג מדדריש מטות להכי סיכא דליכא קורבת האב כגון גר האס יורשת הבן כך מפרשים החוס' בשם ר"י ור"ס"י. ואע"ג דהנ"ל לא קי"ל הכי אלא כסחם מתני' דפליגי עליהם הכס"י וכן מוכח בהדיא בחוס' פ"ק דתשובות גבי גר קטן מטבילין אותו ע"ד כ"ד דמפרשין

ההנה"ה
 והאמס בפסקי מהרי"ח פ' י"ג כהב דר"ע במאן הילכת' כר"ש כ"י או כמתייקוי'.

האס הסיא דריש פ' בן סורר ומורה דאין קרובי האס יורשים אפי' סיכא דליכא קרובי האב מה בכך מ"מ מיקרי טפי ראו כיס ליורשו ומורהו שלא בקדושה דליכא מ"ד דריש ליה לאבא וי"ל דיש להלק דמורהו שלא בקדושה אע"ג דמדיון הורה פקע יורשתו מ"מ נהו הוא ואשכחן בכל דוכתא האב מוריש לבנו ושייך ביה טעם הרמב"ם וסמ"ג שאס אהס אומר יקנה ממלא זה כאילו יורש את אביו אבל האס את בנה דבשום דוכתא לא אשכחן ירושה מלד האס אין זה נראה כאלו יורש את בנה והכל יודעים שבמתנת שכ"מ היא נוטלת ומס"ט נמי לא דיינין שבון במתנתו לזד ירושה הואיל וראוי ליורשו כדפי' האלפס דסיונו ס"ט דלא מהני מתנת שכ"מ ברשו יורשו כלעיל דהסיא סברה שייכא דוקא לגבי אבא כברה דאשכחן בכל דוכתא דמורית ליה אבל גבי אה ובנה דשכיחי טובא דקרובי האב מרחוק יורשין כל הממון והאס וקרוביה מסתלקין וסולקין ריקס ולכן לא טעו ביה אינשי וכו' כנר הנתן לאיתם דעלמא דפליגי בה דבנותא דלעיל וכו' דלא ידעין כמאן הלכתא דינא דחולקין דהכי פסק רב אלפס ור"ח פ' המפקיד דתיק"ו דממון חולקין ואע"ג דאשיירי וכן רמב"ם פ' פליגי חס וכתבו דלא קי"ל כסומטום אלא כרבנן וסמ"ע וסרשב"ס פ' גט פשוט פסק נמי דכל חיקו שבחלמוד לא חולקין אלא סמ"ע אע"ג דאיכו פסק כסומטום סיונו משום דלא חפיש חד מנייכו אבל סיכא דלא תפסי לא זה ולא זה כנ"ד שכתב עומד בחזקת זה כמו בחזקת זה מודו דחולקין וסכי פירש"י בהדיא פ' חולקין בהסיא דספק ובני יבם דמשום דלא מוחזק כל חד מנייכו חולקין וכתבו סחוספת שם דהסיא חולקין אפי' לרבנן דסומטום משום דליכא סמויא מחזירוהו פ' חזקת הבתים גבי הסיא ארבה פריך תלמודא עלה מסתחליף פירש בחמור ומקשים סחוספות שם מאי פריך מסתחלי מתני' דאחיה שלא כהלכתא דכסומטום אחיה ולא כרבנן. ומתיריסי דסיכא דלא תפסי לא זה ולא זה אפי' רבנן מודו ורלויה לומר דכל בני דחולקין סיונו משום דספקא ממט ינוכו אבל ספקא דפלוגתא דרבנותא אי לא תפסי לא זה ולא זה איה לן למומר כל דאליס גבר וסכי אמרינן בהדיא פ' הנוקין גבי נכרה שילאי ותחתי וסשתא דלא אחמר סלכתא לא כמר ולא כמר כל דאליס גבר וכן פסק מור"ם פ"ק דב"ב בהא דרזו סתופין לסכריה את ראוין ליקח את חלקו במערב ומסיק טיון דליכא פלוגתא דרבנותא רש"י ור"ת כל דאליס גבר וס"י משמע במרדכי פ' סמוגר את הבית אס כן לריכין לחלק בין ספיקא דדינא שהוא משום פלוגתא דרבנותא ובין ספיקא דדינא משום דקאי בחיקו דהסס כתבו רבנותא דחולקין. אמנס מן הטעם שפירש רשב"ס פ' חזקת הבתים אחי ארבה דמשני תלמודא טיון דליכא למיקם עלה דמלתא לכן פסקין כל דאליס גבר דשמא יבואו עדים ויעידו של מי הוא ומלא דברי כ"ד שבירים ונכתרים במה שפסקו כבר חלוקה או שדא לכך אין כ"ד נכוסין בדבר ולכן כל דאליס גבר עכ"ל. ומשמע אי לאו ס"ט ס"ט דמי יעיד לנו סלכס כדבר פלוני או כדבר פלוני לכך בעינן למעבד חלוקה שדוא לא עבדינן אלא בר"י בדורו ונס דוקא בדוכתא דפסק תלמודא בהדיא שדוא וסכי פסק במרדכי פ' מי שסיס נסוי מתשובת מור"ם ור"ל לריכין ליישב ססוא דפ'

דיני עדות

שאלה שנג לאה ורחל חולקין בשביל מקומות בבבב"ג של נשים וסביא לאה שתי נשים שסמקויות שלה סן ורחל הביאה איס א' מעיד שסמקויות שלה סן. איזה עדות עדיפה טפי דשתי נשים או של איס אחד :

תשובה יראה דהאי דינא בחזקת סמקויות תליא מילתא כמו שאבאר אס מוחזקת לאה בהני מקומות ורחל אחיה לאפוקי מינס אין לאה לריכס אפילו שבועס דרבנן אפי' על סקרקעות ואע"ג דרובגאוים פסקו דעשכששים שבועס דרבנן אפי' על סקרקעות דבעלמא אין עדות אהס כלום כגדון זה דאינוס רגילי למודק טפי מאנשים מסומינין לבו שפיר וכן מלאחי סועתק מפסקי גדול דנאמתה סגשים לסעיד לאמתה אלו סבגדיס לבשם כסן בחיי סבעל משום דאין סאגשים רגילין להסחכל בגדי סגשים וסביא ראיס מהא דאמרי' ג' נאמיס על סבכור הים לאלתר. ה סקמן דבמילי דלא רגילי סאגשים למודע סממינין לבשים אפי' לאפוקי ממונא כי סחס בגדי חלמיס. ונראה דבמקומות בבב"ג של סגשים נמי אין סאגשים רגיליס לידע איזה מקומס של אהס זו ואיזו של זו. ונראה להביא ראיס עלה דמסמינין לבשים כס"ג מהא דאמרינן בפ"ק דב"ק סיפא אילעריכא ליה בני חורין למעוטי עבדים בני ברית למעוטי נכרים שפסולים לעדות על סניוקין וקאמר סחס וזריכא דאי אשמינין עבדים משום דאין לסס חיים ואי אשמינין נכרים משום דלא שייכי במלות וכחכ רמב"ם בס' גזיקין פ"ח וז"ל אין סניוקין משתלמא אלא בעדות ברורה שלא אחמר סואיל ואין מליין בלארוע סוכיס וברפתות סבקר אלא סעבדים וסרועיס יסיו נאמיס אס אס יעידו סבססמס זו סזיקס אה זו וכן אס יעידו קעינל או נשים שארס זה סכל בזס או בשאר גזיקין נאעין לבו עכ"ל. דנראיס דבריו של רמב"ם שרוזס לתה טעס למס סוארבו לגבי גזיקין להוסיא עבדים ונכרים מכלל עדות טפי מכל סחורס כולס דמילתא דפשיטא היא דפסולין לעדות ואהא יסיב טעמא דס"ד דנסימינינוס משום דאין מליין שס אלא סן ועדיין כ"א דוקא בני משום דליה לבו חיים או לאו בני מלות ינוכו אבל נשים וקענים דאיה כסו סני חרי נכסרו לבו דהרבה פעמים נמי אין עדים כשרים מליין גבי חבלות גזיקין קמ"ל רמב"ם דבעינן עדות ברורה כן נראה לפרש אמאי לריך לפרש סהנא גבי גזיקין טפי לעבדים ונכרים פסולי לעדות מ"מ איה לן למומר דלא פליגי אטעמא דרמב"ם דמר אמר טעמא ומדאמר טעמא כדכתב איסו גופא בפ' ספרס אחי פרוסיס דפרשו סגאוים אהא דקאמרינן מקקין לחובע תחילס. וסשתא כיון דשמינין מן סהנא דסברה לומר דכל סיכי דספסוליס סכיחי טפי מן כשכרים יש לסכסיר ספסוליס אע"ג דמסיק סהנא דלא נכשרינינוס איה למומר סג"מ גבי גזיקין משום דאי סיימינוכו א"כ לא שניק חיי לכל כרים דכל חשוד גזין יסכיר עבדים או נכרים או יפסח נשים

תשובה יראה לכאורה לפסול הוא להעיד דכתיב רמב"ם
 בשלכות עדות וז"ל ודברים האלו אינם תלויין אלא
 בדעת הדיינים ושואם כוונתו שיבין בעיקר המשפט וידע דבר
 הגורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא שיש לזה העד זד
 הים בעולם בעדות זו אפילו בדרך רחוקה ונפלאה ה"ז לא יעיד
 עכ"ל. מלשון זה משמע שיש לפסול את לוי להעיד שהרי לפנינו זד
 הים"ם שאינו בדרך רחוקה ונפלאה שאפשר לבא ללוי אם יזכר
 ראובן בדיון זה. אמנם פ' חוקת הכתובים לא משמע הכי דפריך
 הכס אי דליה ליה ארעא מאי ר"מ. פירוש ואמאי חשיב נוגע
 בעדות ומקשים עלה הכס' נימא דנ"מ דאם יתעשר יפטר ומתחילין
 דשמיא בשביל כך אין לפסלו כיון דהשתא לא מרזיח מידי. ובא"ז
 גדול כתב האי שמיא בשם רשב"ם וריב"א בפשיטות ולא בלשון
 שמיא וז"ל מיימי כסנה"ם באשירי מא"ז פת"ס. הא קמן דכל
 סיכא דאין סהייה מזומנת לו עכשיו אלא שיש לבטוח על הסתיד
 לבא כספק לא הפסל ובנ"ד נמי אינו אלא ספק הסתיד שאפי' אם
 זכר ראובן עדיין ספק הוא אם יתן לו כלום או שמיא יראה לחת
 לו דבר מועט שלא יקבל ממנו שהרי בדעתו תולה אין לפסלו.
 ומה שכתב הרמב"ם ששם יש לעד זד הים"ם בעולם אפי' בדרך
 רחוקה ונפלאה אפשר ר"ל נמי שאוהו זד הוא מומן עכשיו לבא
 ובלי ספק ובדרך רחוקה היינו כהני מיילי דפ' ח"ה כגון שמעיד
 שקרקע זו של ראובן הים כדי שיבא שמעון מלוה דראובן ויגבה
 אותו ויבא לוי מלוה דשמעון ויחזור ויגבה אותו משמעון והעד הים
 שמעיד הוא ערב של לוי ליכודם ואין ללוי מה לפרוע והים יכודם
 חובט מן הערב וזו היא הים"ם מזומנת בדרך רחוקה אבל לעולם
 בשביל הים"ם תלויה על הספק לעתיד לא תפסלי גם אין לפסלו
 מפני שהוא טוען ואנטגר של ראובן דכתב במדרכי פ' זה בורר
 בשם ריב"א דאפטרופא שמוניהו לעעון בפני ב"ד וידע עדות באותו
 ענין כשר להעיד. ונראה בנ"ד שיש לדון ע"ד כמו שכתב הרמב"ם
 שהדברים תלוים בעולם בינות דרין ואם נראה לדיינים ששם יזכר
 ראובן קרוב הדבר שיתן ללוי דבר חשוב לדעתו אז יש לפסול את לוי
 דחשיב הים"ם מזומנת כה"ג. אבל אם יש ספק הראוי להסתפק
 בראובן אם יתן ללוי לפי ראינו ודעתו אין נראה לפסלו :

או קטנים שיטעו לו שהכירו או בסמת חכירו היוקו בק' מנס בכל
 יום אבל לעולם נימא כמילי אחרתי כגון בנדי אלמנות או מקומות
 בנכס"ג של נשים יש לנו לתפוס סברה שהנא דיש להכשיר
 הספולים ולק' אין לאלה לריכס ליפצע כלל נגד העד שהרי יש לה
 עדות כנגדה ואפילו אם היתה רחל מוחזקת במקומה ולא היה לה
 שום עד המסויע לה היתה לאה מוליאה מידה בעדות שהי נשים
 כדפרישית אמנם אם היתה רחל מוחזקת וגם העד מסויע לה מקיימין
 המקומות בידה. ואע"ג דא"ת ללאה שהי נשים מ"מ הוי כפלגא
 ופלגא וראיה מפ' האשה שלום דמסוק כלשנא בחרת דר' נחמיה
 בעדות אשה שמה בעלה דשתי נשים וע"א פלגא ופלגא הוא אע"ג
 דהתם נמי נשים נאמנות להעיד מ"מ לא אוליין בחר רוב דיעות
 הואיל וע"א כשר מעיד כנגדו ופוסק התם כלשנא בחרת וסכי טובח
 מן הירושלמי כדאיתא התם וגרסה דה"ס ר"ד. ואין נראה לחלק
 דשאני התם דהנשים אינן כשרים מן הדין אלא משום דבעדות
 אשה הקילו דמפרש התם עעמא אכל בני"ד דראוי משום דבעדות
 לנשים נימא דאוליין בחר רוב דיעות אפי' נגד עד אחד כשר דהא
 קמן שתי נשים מפקי' מן המוחזק על פיסן בלתיכא עדות כנגדן
 משא"כ בע"א. מ"מ י"ל דכיון דהעד כשר מעיד שהוא יודע בודאי
 שהי מקומות של רחל הן ואנו נמי לא הכשרנו הנשים לנ"ד אלא
 משום דקלח אי אפשר בע"א ולקך מקילין בעדות זו ולא מעעם
 דמכתי עפי אם כן דמיא לעדות אשה וסוי פלגא ופלגא כי התם
 דהתם נמי אי אהא אשה אחת ואמרה מה ואהא עד כשר ואמר לא
 מה אין דכריה בעלים ע"פ הפ"א וע"פ שתי נשים דכריה בעלים
 אלמא אשכתן נמי דעדיפא אפי"ם הוי פלגא ופלגא :

שאלה דשן ראובן ושמעון דין יחד עבור ירושה אחת בא
 ראובן אל לוי לבקשו שיבא עומן שלו ונחרטה
 לוי ואמר לראובן אין ראוי לקלן לי שום שבר ממך אם תזכר ועמוד
 כך אם תרצה לחת לי איזה דבר תן. וע"פ הדברים האלה התחיל
 לוי לעעון עם שמעון ושל חילוק א' ביניהם שבו היה תלוי זכות
 וחובה ובה לוי להעיד זכות באותו חילוק ושמעון מיחה בו להעיד
 באמרו שהוא נוגע בעדות ממה הדברים דלעיל. דינא סיכי
 הוא כשר הוא להעיד או לאו :

תם ונשלם ספר תרומת הדשן בעודה

דברי המדפים הראשון משנת רע"ט לפ"ק

שבת וסודים לארון המזיאות. אשר אמר וזושהינו וסניענו להשלמת זה הסבור הנאם הנודע בישראל וביבואם שמו ידומת הדגן. כי
 מספר השבועות דש"ן. וסם דשנים ורעננים. בנוים על שורש התלמוד ויסוד הפלפול. סמי ועוקר הרים. כל בר שכל
 ימצא עם חנינה כי נאח ישראל ל לא יפקר וכל דבריו נערכים ומסוללים שקולים כפק הדרך ובמאזני המשפט איש אליהם מורא הוא מהר"ד
איסורין זל"ס. ומכתיבת ידו יוכר ויודע טבע מהלכו ובו ימצא כל איש לעדן את נפשו. ונתפלל לאל יתברך שמו ויתרומם
 לעד ולנאח לנחיים. כי כאשר זכינו להשלמת זה הספר הנכבד כן זכרם להדפיס עוד כהנה וכהנה והיתה השלמת החיבור בלזה
 יום ו' י"ד אייר עט"ר לפ"ק מאלף הששי ואני שפל המליב בעמוס התלחות קטן שנתלמידים שמתי עיני על המלאכה לעשותה כהוגן
 ולהסיר משול ועשיות כפי האפשרי כאשר חשיג קולר עכלי ומועט השגתי. אלס הם דכרי בן דוד חיח מאיר סמדפיס במאנת
 ובבית דינאל בומידיג"י פה ונייחאם :